

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

2224. 213

HARVARD
COLLEGE
LIBRARY

M A G Y A R
T Á J S Z Ó T Á R.

KIADTA

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG.

*Édlioris Julia Varga
stos.*

BUDÁN,

A' M. KIR. EGYETEM' BETÚIVEL.

1 8 3 8.

2224.217

✓

HARVARD
UNIVERSITY
LIBRARY
OCT 11 1968

[Handwritten musical notation]

ELŐBESZÉD.

A magyar tudós társaság, mindjárt legelső nagy gyűlésekor 1831-ben februariusban tette meg rendeléseit, alaprajzához képest, magyar tájszavak, szólásmódok, elavult szavak, magyar mestereberek között divatozó műszavak' összegyűjtése végett, hogy azok, a' társaság által készüendő nagy magyar szótárba felvétethessenek. *) 'S midőn ezekből már jó csomó' együttléte jelentett be az ötödik nagy gyűlésnek 1834-ben novemberben, az, ezen készültek' előleges ki nyomtatását is, következő okoknál fogva kívánta:

1. Író és átaljában minden magyar, addig is együtt lelhesse azokat haszonvétel vagy legalább megismerés végett, míg későbbben a' szótárban megjelenének.

*) L. a' m. tud. társaság' Évkönyvei I. köt. 67. lap, ugyanott, Alaprajz, 101. lap.

2. Nem a' nyelv' törvénye szerint alkotott új magyar szó helyett, inkább az ezek közül jobbnak ismertethető vétessék köz folyamatba.

3. Könnyebb legyen effélék' gyűjtésének folytatása a' társasági tagok által, kik ebből látni fogják, mik nem küldettek még be, 's miket kelljen még pótolniok, vagy min igazítaniok.

4. Ugyan ezen 3-dik pontnak czélja' teljesítéséül már is akárki, pótolást, helyesebb magyarázatot beküldhessen, mit a' társaság köszönettel fogad.

Szerkeztetve van pedig a' jelen első, vagyis, tájszó-gyűjtemény:

I.

A' titoknok által hivatalosan felszólított tagok' beküldéseikből, így:

1. Székely szavakat átaljában B. Lakos János tiszteleti tag küldött, és általa

a) Csík székiet, Farkas, hadnagy.

b) Kézdi-Albisról székely szavakat, Szabó Elek.

c) Erdő vidéki székely szavakat, Cserey Elek.

d) Seps-i és miklósvári székely szavakat,
 Derzsi Mózsés.

2. Székely szavakat, 's Baranya és Somogy
 vármegyeiket, Kállay Ferencz, rendes tag.

3. Erdélyi és Torna vármegyei szavakat,
 Döbrentei Gábor.

4. Székely szavakat, Buczy Emil, leve-
 lező tag.

5. Győr vármegyeieket, Czech János és
 Horvát Endre, rendes tagok, Sztrokay
 Antal, lev. tag.

6. Balaton melléki szavakat, Horváth Zsig-
 mond, levelező tag.

7. Vas vármegyeieket, Dr. Horváth József,
 rendes tag.

8. Tájszavakat, Komárom, Veszprim, Győr
 vármegyeiből, Mátyus' földéről, Érsekújvárról,
 Czuczor Gergely lev. tag.

9. Sopron és Vas vármegyében a' köznépnél
 szokásban lévő szavakat Kis János rendes
 tag.

II.

Az órségiek és gúcseiek közt lévők kiirat-
 tak Zakál Györgynek az Órségről készült

kéziratából, melyet a' társaságnak e' czéjra, Horváth Zsigmond lev. tag' tudósítása szerint az érdemes író által engedett.

III.

Végig nézettek ide szerkeztetésre az eddig nyomtatásban megjelent tájszó-gyűjtemények is: mint,

1. Sztrokay Antal lev. tag. kijegyzése után, a' Tudományos Gyűjteménynek következő kötetei:

1819. VI-d. kötet, és 1835. II-d. kötet, Palócz szavak *Szeder Fábán* levelező tagtól.

1823. X-d. köt. Sopron vármegyei tájszavak.

1826. II-d. köt. Baranyai szótár, *Tóbi Antaltól*.

1827. 1-ső köt. Székely szavak, *Szabó Józseftől*.

X-d. köt. Palócz, göcsei és ormánsági szavak, pótolékul a' baranyai szótárhoz, *Jeremiás Sámuel*től.

1829. XI-d. köt. Kemenesali szavak, *Lévai László*tól.

1831. VII-d. köt. Vas vármegyei szótár-pótolék *Lévai Lászlótól*. Ugyan ezen kötetben: Bodrogközi szavak, *Mindszentitől*.

1832. III-d. köt. Szala vármegyei szövejtés, *Plánder Ferencztől*.

1833. K-d. köt. Sárközi szavak Tolnában, *Garagtól*. Ugyan ezen kötetben, Szatmár vidéki szavak, *Gáthy Jánostól*.

2. A' Szeged tájéki szavak kivétettek *Nátlly József* ezen értekezéséből: Némelly vélekedések a' magyar nyelv' ügyében.

3. A' székely szavakra nézve összehasonlítatott*): Szótár, mellyben sok magyar szókhöz hasonló hangu idegen nyelvbeli szókat rendbe szedett *Gyarmathi Sámuel*: (Két toldalékkal, melyekben csupa székely szavak adatnak elé.) Bécsben, 1816. 8-o E' két utóbbiakat Kecskeméti Csapó Dániel mutatá be.

IV.

1. Csíkszéki székely szavakat, *Gegó Niciphor* Sz. Ferenczi szerzetes Pesten, önkényt ada be a' társaságnak.

*) Vocabularium, in quo plurima hungaricis vocibus consona variarum linguarum vocabula collegit S. Gy.

2. Így Kecskeméti Csapó Dániel, kecskeméti és Tolna vármegyeieket.

Megjegyeztetik végül, hogy e' gyűjteményből 's folytatásából tetszendik majd ki, mellyik valósággal csak tájszó, mert még most némelly annak vétetik ez vagy ama' vidéken, holott másutt is és több helyen megvan, vagy épen közös. Így jönnek köztudomásra a' szőejtés' különféleségei is.

Az 1834-ben novemberben tartott V-dik nagy gyűlés' határozata szerint, Pesten a' héti ülésből, június' 22-d. 1835.

Döbrentei Gábor m. k.

titoknok.

UTÓIRAT.

Alig ment e' gyűjtemény sajtó alá, 's már ismét érkeztek, tagoktól, 's egyéb részvevő hazafiaktól több rendbeli apróbb tájszó-lajstromok, mik a' társaságot arra birták, hogy e' munkának minél teljesebben kiadhatása végett, a' nyomtatást egy időre felfüggeszsze, 's az újabban küldötteket is helyeikre soroztassa. 'S ez több ízben történvén, e' szótár' nyomtatása egész mostanáig huzódott ugyan; de reményli a' társaság, miképen az nem kis részben nevelvén a' könyv' becsét, a' köszönéség azt ha később is, annál kedvesebben veendi.

Azon gyűjtemények pedig, mellyek az előbeszédben felhordottakon kívül használtattak, a' következők:

1. Sopron és Vas vármegyeiek, Döbrentei Gábor rendes tagtól.

2. Gümör, Győr és Vas vármegyeiek, Sztrókay Antal r. tagtól.

3. Barkó szavak, Hollók Imre rozsniai professortól (kinek a' barkó tájnyelvről külön értekezése is áll a' Tudománytár' IX-dik kötetében).

4. Marczal mellékiek, Acsády Sándor h. ügyvédtől.

5. Pápa vidékiek, Matics Imre akkori acad. irnoktól.

6. Vegyések Beke Kristóf Veszprém megyei áld. pap 's Ordódy Tamástól.

— Mi a' szerkeztetést illeti: a' társaság jónak látta, az egyformaság 's belső rendszer' feláldozásával is a' külön közleményeket, mint kútforrásokat, híven a' beküldők szerint előterjeszteni: a' netalántáni igazításokat 's eltérések' egyeztetését az illető vidékekbeli nyelvbarátoktól várván. Csak illy több oldalú 's bővebb vizsgálat — 's az értelem-határozások' 's vidékek' pontosabb megállapítása után gondolja a' társaság idején lenni, hogy az eddig csak puszta anyagnak tekinthető gyűjtemény rendszeresen kidolgoztassék.

A' figyelmes olvasó észreveendi, hogy e' gyűjteménybe nem csak olly szavak vétettek fel, mellyek kirekesztőleg bizonyos nagyobb kisebb vidékein a' hazának divatosak, hanem

1. Országos szavak is, a' mennyiben azok egyes tájakon, a' köz divattól eltérő, hol szélesebb, hol szűkebb, sőt egészen új értelemben is használatnak, 's így ezen értelemekben véve egyszersmind válóságos tájszavak is; péld. *kar*, hambár értelemben; *megye*, plebánia; *nád*, forrasztott vas; *nádra*, gyomorgörcs; *ösvégyke*, madár' neme; *patkány*, vakandok értelemben; stb.

2. Országosan ismeretes szavak' különös összetételei, mellyek csak bizonyos vidékeken, 's ott is saját új értelemben divatosak; péld.

kerékróna, *kerékvágás*; *villatengér*, villányi széna v. szalma; stb.

3. Pusztá formabeli változatai valamely országos szónak, millyenek néha romlott kiejtésnek is tartatnak, péld. *fémlik*, *fénylik*; *fergetyű*, *forgatyú*; *vihar*, *viheder*, *vihar*; *furo*, *furó*; *göbaredik*, *göbörödik*; *hová*, *hová*; *irem*, *üröm*; *óhjtani*, *ohajtani*; *poronyó*, *porhanyú*, stb, mint a' mellyek nem csak dialectusaink' ismeretére, hanem néha grammaticai, 's különösen etymologiai kérdések' megfejtésére is szolgálhatnak.

4. Rövid szólások, mellyek egy vagy más vidék' tulajdonai, 's mikben az értelem az egyes szavakból ki nem vehető; péld. *hivenni a' kés' sorját*, jól kiköszörülni.

5. Tájszókásu grammaticai formák, péld. *üttem*, *süttem*, *ütöttem*, *sütöttem*; *tevett*, *vivett*, *tett*, *vitt*; *szu-ette*, *szuvas*; *adjassa*, *fogjassa*, stb.

6. Idegen eredetű szavak, ha eredeti 's köz divatu értelmüktől itt vagy ott eltávoznak, péld. *karafina*, kőkoró értelemben, stb.

Történt hogy küldettek be szavak magyarázat—, mások honuk' feljegyzése nélkül. A' társaság ezeket is felveendőknék hitte, reménylven hogy így alkalmat szolgáltat azoknak, kik az illyenekben jártasok, a' hiány' pótlására.

Általában olly ohajtással bocsátja közre a' társaság e' gyűjteményét, hogy tagok, nem tagok,

ezt figyelmökre méltatván, minél több igazítás és pótlás küldessék be; mellyeket a' társaság, nyelvünk' érdekében, maga idején közzé tenni el nem mulasztand: valamint hogy szándéka is, mihelyest a' nyomtatás' folytában érkezett's így az elsőbb betűkből kiszorult szavakhoz még tetemesb küldések járulnak, egy pótló kötet' kiadásáról is gondoskodni.

Eleinte, mint az Évkönyvek' III-d. kötetéből*) tudva van, a' társaság által gyűjtött magyar mesteremberek' mészavai, avult szavak, szólás-módok's példabeszédek is e' kötetbe voltak szánva; de minthogy azóta ezen anyagok annyira megsaporodtak, hogy magok is egy jókora külön kötetet adhatnak, szerkeztetésök pedig, kivált a' mesterszavaké, még többféle akadályok' elintézésétől függ: hogy a' jelen kötet' kijövele tovább ne késsék, az, tartalmának a' tájszavakra szorításával, mutattatik be a' közönségnek.

A' m. tud. társaság' IX-d. nagy gyűlése' határozatából, Pesten, october' 31. 1838.

D. Schedel Ferencz, s. k.
titoknok.

*) Első osztály, 4-dik lap.

MAGYAR
T Á J S Z Ó T Á R.

A.

A² a! makacs tagadás. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Aba, honni, idevaló, hazai. **Aba posztó**, honni posztó, házi posztó; mert ezen fejér durva posztón kívül a' más posztók külföldiek voltak. — **Aba királyt**, honni királyt, tettek a' magyarok az idegen Péter helyett. **Abaujvár**, honni ujvár. **Abafi**. hazafi, honnifi. Székely szó. *Túry Ignác.*

Aba finálni, vesszővel a' gyermeket, 's nagy embert is egyébbel, innen is, túl is jól megverni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Abajdóc, elegyes p. o. buza. Székely szó. *Cseréy Elek.* Kétszeres gabona. **Bodrogközi** szó. *Mindszenti.*

Abajgatom, irgalmatlanul kergetem, meghajtom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Abajnac, kétszeres, felmás gabona, p. o. búza rozssal vegyítve. Balaton melléki 's rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.* Kevert ga-

bona. Sopron várm. *Kis János.* Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.* Így, kevert lakosok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Abállani, a' fővő tehát husnak tisztátalanját leszedni. Kézdiszékiszó. *Szabó Elek.*

Abanajcz, abajnac, különbözőféle nemeknek illetlen, 's rendnélküli összekeverése. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Abdálom: toldom, foldom, helytelenül varrom. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Ablak' kövei, ablak' rámai. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ablakos, üveges. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ablegény v. **hablegény**, tojás és darával készült tészta, mely pogácsaként zsir v. vajban sültve, aztán levesel adatik fel. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Abolyog, haszontalanul erre 's amarra bódorog. Székely szó, Albisban. *Szabó Elek.*

Abolyogni, eszelősködni, bolondoskodni. Székely szó. *Gödry.*

Abrak, árpa kása éték. Somogy várm. *Kállay.*

Abrakcipő, zabkenyér. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ábrándozás, álmából felijedett vagy elkábult embernek ábrázolásai, mikor sokféle ábrázatok tűnnek eleibe mellyeket csak ő lát. Székely szó. *Szabó Elek.* Puszta képzelődés valóság nélkül, káprázat. Balatonmelléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Ábrázat, orcza, kép. Innen: **ábrázatos**, szép, jó forma. Székely szó *Cserey Elek.*

Ábrázatlan, idéetlen, csúf. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ábri, Abrahám; kicsinyítve. Székely szó, Albisban. *Szabó Elek.*

Ábris, Abrahám. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Abrincs, abroncs, hordót öszveszorító fa vagy vaskarika. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*

Accintos, a' föld, midőn nagyon megkeményedik. Innen:

Accintoskodom, akaratoskodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Acsarkodni, haragjában a' fogait rágni. Somogy várm. *Kállay.*

Acsarog, rusnyán mérgeledik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Acskó, dacskó: zacskó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ácsori vicsori, bolond, vigyori. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Ácsorogni, hivalkodón időt vesztegetni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Hévizálai, szédelyegve 's haszontalanul az időt tölteni. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*

Ádáz, dühös, megveszett. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ádázni, valamit esennen kívánni, valamire heves indulattal törekedni, 's ha mind a' mellett rá szert nem tehet, felőle mondatik: csaknem megadázott értte, vagy is mérgeben majd nem elveszett. Innét: **ádáz**, mérges, bosszús. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.* Ohajtom, kívánsággommal utána vagyok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Adda v. addal: adva, p. o. meg van adda stb. Sziget vidéki szó. Baranyában, *Jeremiás Sámuel.*

Adi, mondi, látja stb. adja, mondja, látja. Ormánsági hajtogatás. *Jeremiás Sámuel.* Torna várm. *Döbrentei.*

Adia, képzés, valaminek

- képzete. Székely szó. *Cserey Elek.*
- A d j a - s z a**, fogja-sza: gieb es, nim es. Székely szó. *B. Lakos János.*
- A d s z a**, edsze; add elő, add ide. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- A d ú**, üreg, üredék. Imét mondatik 1) advas fa, 2) advas, veszni téré fog. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Á f o n y a**, kakujsa. Székely szó. *Cserey Elek.*
- A g á r k u t y ó**, agár kölyök. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Á g a s**, füles. Kemenesali szó. Földbe leállított fülesekre legkönnyebb méhházast, fél-szert, színt és pajtát építeni. *Horváth Zsigmond.*
- Á g a s**, a' rudat két felől össze foglaló horgas fa; innen:
- Á g a s s z á r n y**, a' rudat két-felől össze foglaló horgas fák' egyike. Székely szó. *Ferenczi János.*
- A g d a d a**, régi megaggott vén. Székely szó. *Cserey Elek.*
- A g e b**, megvénült kutya. Székely szó. *Cserey Elek.*
- A g g a s t y á n**, élemült vén ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- A g g a t n i**, láb alatt lenni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel. Tolna várm. Csapo.*
- A g g k o f a**, vénkurva. Székely szó. *Cserey Elek.*
- A g g l e g é n y**, 1) nőtelen koros személy; 2) téztás étel' neme, mit Balaton mellett **J á b a t l a n t i k n a k** hívnak. *Horváth Zsigmond.*
- A g g n ő**, öreg asszony, banya, vén szatyor. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- A g g u l o k**, vénülök. Székely szó. *Cserey Elek.*
- A g i n**, szőlő' vastag dereka. Erdélyi szó. *Kállay.*
- A g l á l n i**, imigy amugy be-kertelni, megvarrni, becsinálni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Á g l á l n i** (be), megbomladozott kertelést 's házfedelet hevenyében imigy amugy, csak leány-ágra megigazgatni, tatarozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- A g l a m o s**, vén korában is ágyba huzozó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- A g o s**, szőrös p. o. gyermek. Az ilyen csecsemőt, a' ki-nek ábrázatja, sőt egyéb teste is szőrös, **agos** gyermeknek nevezik. Székely szó. *Incze József. Kis gyermek' szőr nyavalyája, midőn e' miatt sinlódik, 's nem akar nőni. Székely szó. Ferenczi János.*
- A g o s s á g**, agos, kis csecsemő gyermekek' nyavalyája, ha bőrük alatt valami

szórférgék teremnek mellyek a' tápláló nedvességet elszívják 's a' gyermek elszárad, nem nő. Párizzpapai e' nyavalyát *ebagja* névvel említi, I. Pax corporis. A' Székely pedig így szól ilyen nyavalyában sinlődő gyermekről: A g o s ez a' gyermek, e' helyett: ebagjos. *Derzi*.

Águcs, ágosfa. Őrségi szó. *Zakál György*.

Agy, 1) fejkaponya, mellyben a' velő foglaltatik; 2) keréknek agya, mellybe a' küllők vésetnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Agyafúrt, makronczás, mást piszkáló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Agyafuvó, dühös. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Agyar, 1) irigy, kaján; 2) a' kan disznónak kétfelől kiálló kajcsos foga. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Agyarkodni, acsarkodni. Gyökere *agyar*. Székely szó. *Kállay*.

Agyarogni, felbosszankodás közben rivadozni, fogát csikorgatni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Agyas, kurva. Innen: agyasodom, kurrálokodom. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Agyás, beágyazás, az eleségnek a' szérún nyomta-

tás végett kitergetése. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Ágyásolni, csomóba valamit összeköt, p. o. szénát. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Ágybér, párber, a' hivektől papoknak adatni szokott adó. Bodroglúzi szó. *Mindszenti*.

Ágyékos, sérült; némelly helyeken: tükös. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Ágyfa, a' szárazzatokban az épület' tetejét, azok alatt összefoglaló fa. Székely szó. *Ferenczi János*.

Ágyig, agyag. Palócz szó. *Szeder Főbán*.

Ágyi (székt, gabonát) ... Szathmár vidéki szó. *Gálly János*.

Áhá! esembelődő szó, p. o. áhá miért jövel ide. Székely szó. *Túry Ignác*.

Áhajt, ehejt; itt, amott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ahattól fogva, e. h. attól fogva. Székely szó, Csikszékben. *Farkas, hadnagy*.

Áhé, stupidus, Székely szó. *Szabó József*. Tató vagy lágy ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Áhétatos, áhitatos, ajtatós. Székely szó, *Gyarmathi Sámuel*.

Áhítani, valami enni valót erősen megkivánni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

A'jalkevés kételkedéssel öszsze kötött tagadás. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ajangan, mint egy szégyenlve magát vonogatni valamelly dologtól. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Ájazni, felájazni, kiájazni, kétfelé feazítani, p. o. egy ökör' vagy ló' száját valamelly arra készült vas vagy fa által. Székely szó. *Incze József.*

Ajbor, a' pálinka főzésében az először lejártatást, a' városiak ajbornak; a' falusiak virisnek hívják, mellyből feltéve a' újra lejártatva lesz pálinka. Székely szó. *Ferenczi János.* Nyilván ánaen: al bor.

Ajfa, (alfa) a' járom' alsó fája. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ajnározn, ápolgatni, gyengéden gondját viselni. Szegedi szó. *Náttly József.*

Ájni, ázni. Ormánzági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ájazni, felpeczkelni, p. o. száját. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Akácziós, másba belészkodó ember ok nélkül. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Akadály, gáncs. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Akadózás, hebegés. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Akasztalom, akadályoztatom. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ákavita, fűszeres, mézes feutett pálinka vagy égettbor. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Ákics, tüske, tövisnek hegye. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Akfáloom, imigy amugy öszszeigangatom, hálolom. Vas várm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Akca, -sóbánya. Székely szó. *Cseréy Elek.* Kémény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Akombákom, sok rendetlen íromány. Baranyai szó. *Kállay.* Mázolt írás. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Akona, 1) hordó' szája, lyuka; 2) hordó' dugasza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Feneketlen mélyég, felső lyuk a' hordón. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Alafa, prebenda. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Alafáloom, büntetem, verem, segbe csapkodom. Kemenesali szó. Vas várm. *Lévai László.*

Alajtóm, állítom. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Alak, a' Székelyeknél szeretőt is teszen p. o. gyönyörű szép alakom, vagy szeretóm. Székely szó. *Ferencki János.*

Alakjátékos, komédiás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alamár, sokalvó, lusta, beverő. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Alamianálkodom, adakozom. Székely beszéd szerint. *Cserey Elek.*

Alamuszi, olly magavisejtű, 'ki szép lelki tehetségét resten 's ugy használja, hogy lappangása által a' vele lévőket megcsalhassa.

Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Magát meghuzó, csendes vérrá gyermek vagy ember, ügyefogyott. Balaton melléki szó. *Hornáth Zsigmond.* Fél elevenségű kamuti ember. Kemenesali szó. *Lósi László.* Álomszusék, sunnyogó. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Alamuszta, alattomba sunnyogó tökéletlen ember. M. I. 233. l. alamussi vagy sunnya, innen példabeszéd: az alamuszta macska hamarébb el fogja az egeret; az az: az alattomos ember könnyebben boldogul szándékában. Székely szó. *Ferencki János.* Tökéletlen, lomha, rest, álomszuszi. Leginkább *tökéletlent* értenek alatta. Székely

szó. *Kállay.* Teszen ollyan alázatos maga viseletet, mellynél fogva valaki magát meghuzza, és hogy mi fekszik vagy lappang benne, ki nem mutatja vagy adja, hogy azután annál inkább meglepjen vagy csaljon vele mást. Innen is az említett példabeszéd: alamuszta macska fogja el hamarébb az egeret. Székely szó. *Incze József.*

Alánézek, alánézés; megvetek valakit, megvetés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Alap, fenék, fundamentom. Balaton melléki szó. *Hornáth Zsigmond.*

Alatka, a' tenkelynek kálásztalan fája. Gömöri szó. B. S.

Alattomban czi rkáló, hunczfut. Székely beszéd szerint. *Cserey Elek.*

Alatság, nagy hajókötél, vonják a' hajót véle. Somogy várm. *Kállay.*

Alázni 's felezní, kifogásokkal valamit elszínlenni akarni. Székely szó. *Ferencki János.* Sületlen fogásokkal valaminek elszínlésén igyekezni. Székely szó, Albisban. *Szabó Elek.*

Alázom, meggyőzőm. Székely szó. *Cserey Elek.*

Áldomás, valamelly munka' végével, úgy adás 's vevés' alkalmával köszön-

- gető iddogálás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Adást, vevést, egyezést stb. követő ital. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor*.
- Áldozik a' nap. *Gömör, Torna várm. Nyugszik. Dunántúl. Döbrentei*.
- Alég, a lig. Székely beszéd szerint. *Cseréy Elek*.
- Alittom, számba sem vezem, p. o. nem is alittom Péter, Pál, akármit mondjon. Székely szó, *Gyarmathi Sámuel*.
- Alkalom, alku, egyesség. Ezzel a' szóval közönségesen élnek a' Székelyek, 's régen is éltek. Helyes-e hát, hogy az írók *alkalmatosság* helyett *alkalmat* írának, 's nem lesz-e két értelmű a' szó? meg kell itélni. *Kállay*.
- Alkodhatatlan, rossz lelkis ismeretű. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Alkodom, alkuszom. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Alkonyat, naphanyatlás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Alkú, szerződés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Állás, a' csűr' földje felett a' két gerenda-fára csinált gabona tartó hely. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Állazó, a' kantár' zabolájához kapcsolt láncz, mely-
- lyet a' ló' álla alá vernek. Székely szó. *Incze József*.
- Álló, tetzeszes távolságra egymástól földbe ázott négy ágas, mellynek kettejére a' tetejébe keresztül egy-egy rúd tétetik, és ezen két ellemesen álló rúdra akasztanak szárítás végett a' dohány-lúzerék. Bodrog közti szó. *Mindszenti*. Kis gyermek áll benne. Somogy várm. szó. *Kállay*.
- Allybor, aljbor, albor; gabona pálinka' első lejárása. L. *Viries*. Székely szó. *Kállay*. L. felebb *Ajbor*.
- Alma viz, alma eczet. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Almárium, pohárszék, tálas. Székely beszéd szerint. *Cseréy Elek*.
- Álmus, nagy álmu. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Árnokúl, csalárdul. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Árog, zálog. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Alóh, rajta! futásra izgató noszétto szó. Kemeenesalján, *Lévai László*.
- Alom, a' sürtések' alvó fészke. Kemeenesali szó, *Lévai László*.
- Álompor, mély alváshu sülyesztő szer, opium, mákony. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Álorcza, lárva, maskara. Székelyeknél kő; lásd az L. betűt, *lak* szó alatt. *Kállay*.

Alsó ing, pendel. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Alsó szél, déli vagy délszaki szél. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. **Ping**. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Általgyakom, általfurrom. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Általkodó, vakmerő nyakas.

Általkodva, vakmerőleg. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Általvető, kettős nagy tarisznya, mellyet lóháton hordanak. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Általvilágasodom, megvilágasodom. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Áltatás, elcsábítás. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Aluszékony, álomban telhetetlen, szunyáta. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Amber v. ambra, gyanta. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Ámító, csábító, másokat rászedő, kuruzsoló orvos, vagy együgyű leánynak eszét vesztő kaczerf legény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Am legyen, nem bánom, mea pace. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Amolyog, lebusz. Somogy várm. *Kállay*.

Am polna, tökök üreg. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Amugyosan, ugyan csak helyesen pipesen. Keméniesali szó. *Lévai László*. Igen helytelenül; használják, a' ruházatra, 's beszédformára nézve. p. o. „No-ugyan amugyosan van öltözködve; — ugyan amugyosan beszélt.“ Azaz, akarna valamit, de nem ért hozzá; — czifra, de rangját meghaladó ruhát öltött magára, és azt is rendetlenül. *Görsei szó. Pländer Ferencz*.

Ámulni, elámulni, annyi mint álmélkodni. Székely szó. *Incze József*.

Áncsolgó, hijába való idő töltő, tátogó, p. o. a' sok nép közt ügyetlenül tréfálódva időt töltő. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Áncsori gyermek, vigyázatlan. Székely szó. *Gyermathi Sámuel*. **Ácsorgó**. Székely szó. *Kállay*.

Áncsorogni, áncsargani, áncsorgás, arról mondatik, ki mindenüvé elér, sehol sem kap dolgot, az illyennek mondják: eredj! ne áncsorogj! Iás dalgodhoz! Székely szó. *Incze József*. **Ácsorogni**. Székely szó. *Kállay*.

Andalogni, mélézni, mély gondolatokba elmerülni. Ba-

laton: melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ándorodni (belé), bámerülni valamibe. p. o. Egészen bele ándorodott a' játékba, tánczba, ivásba, úgy hogy alig tér ki belőle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Angalit, áncsgó ügyetlen. Familia volt régebhen a' Székelyek könt. Székely szó. *Ferenczi János.* Lassu tató, cseléd. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Ango hángo, azája tátott ügyetlen ember. Székely szó. *Szabó Elek.* Tátott azája mindeuba belé bávaszkodó ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Angy, teatvérem' felesége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Angyom a' vízbe esik vala, ha meg ne ragadjam. Ezt a' ki nem székely, így mondja: Angyom a' vízbe esik vala, ha meg nem ragadom vala. Székely mondás. *Gyarmathi Samuel. Dübrentsi.*

Anko ember, hitván ember. Székely szó. *Gyarmathi Samuel.*

Anyájosa, érett korú, férjhez mehető leány; repülni tudó madárfi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyagyülekezet, a' kereszténynek' olly társasága,

mellynek helyben temploma, papja, iskolája és mestere van. Ellenöbe tétetik a' fiók-gyülekezet. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyaka, annyit tesszen mint kis anyám, — a' míveletlenebb gyermekek hívják így az anyjukat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Anyakönyv, matrikula, mellyben a' megkeresztelték', meghitettettek' és halottak' lajstroma foglalatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyáni galamb, ma holnap szárnyára kelhető. Somogy várm. *Kállay.*

Anyás, kéanyencz, anyához szokott gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyásodom vagy Anyásulok, tollasodom, hanyasodom, asórássódóm. Kemenessali szó. *Lévai László.*

Anyjok, a' vén férjfi, feleségét így szólítja. Székely szó. *Szabó Elek.* Így van: Apjok, Magyarországon is. Anyologni, ügyetlenül nyájaszkodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Anyós, anya, öreg vagy koros anya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Anyós, anyósom, napam, Székely szó. *Kállay.*

Apa, vagy **Anyatárs**, az ember vejének vagy menyének apja vagy anyja. Székely szó. *Ferenczi János.*

Apacs, hálón lévő vezérfa, mellynél fogva vonják a' hálót halászat' alkalmatosságával. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.* (Szabó Dávidnál *Para*). A' gyalomnak két végén lévő rudacska, mellyel a' gyalom vízerányosan tartathatik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Apacsin, evező. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Apaka, kis apám, a' kekcinyítő ragaszték lévén. Székely szó. *Ferenczi János.*

Apály, apadás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Apasúr, apacsúr. A' háló' elejére kötött vastag fa, mellynek alsó végére egy jókora kő van alkalmaztatva. Palócz szó. *Szedes Fábán.*

Apasztom, fogyasztom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Apóka, *palócz*, kimondva, apuáka. Apácska. *Szedes Fábán.*

Ápolás, csókolgatás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Áporkodni, valakivel veszekedés végett szemben állani fogatlanul p. o. mikor az erőtlenebb az erősebben ki akar fogni, azt mondják: ne áporkodj. Székely szó. *Ferenczi János.*

Áporodni, tojásrók, téjről mondva, ha megromlanak. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.* A' megrothadásnak legfőbb lépcsője. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Áporodott, rothadt búzá, midőn az étel, viz 's bor hosszas állás miatt veszni kezd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bűdös. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Após, 1) élemlt atya; 2) öreg apa, 3) jób apa. 4) ós apa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Após, apósom, feleségem' apja, ip, ipam. Székely szó. *Kállay.*

Aprítani, kicsi szapora lépésekkel menni p. o. No! ugyan el apríta innen, az az: szapora kicsiu lépésekkel elmene. Székely szó. *Ferenczi János.* Valamit kisebb részekre vagy falatokra szelni, metélni p. o. tészta, dohányt. Innét a' sok haszontalan beszédű embert így szokták letorkolni: kérlek, ne aprítsa már annyit. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Habar, szaporán beszél. Somogy várm. *Kállay.*

Apró, himlő. Balaton melléki szó. Csécs. Kemenesali. *Kanyaró.* Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Apró, himlő; **aprós**, himlős; **apróköte**, himlőhelyes, minthogy apró gödröcskéket hágy maga után a himlő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Apróköte, himlő-helyes. Innen, megkötte (költe, kelte) az **apró**, meghimlőzött. Székelyszó. *Kállay.*

Aprózni, himlő által megkeletni p. o. megaprózott, meg költ a' himlő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Áptojás, záp tojás, ápult tojás. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Aránka, csuporka. Székely szó, Gyergyóban. *Kállay.* Fél kupás csupor. Székely szó, Csikszékben. *Farkas, hadnagy.*

Arányozni, irányozni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Arzé, orczé: személyesen. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Armányos, jeles tréfával, sokszor csipős, de a' barátságos mulatozás' leplével tartart, bölcs észrevételekkel 's jeles mondásokkal mulató. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Csintalan. Kemenesali szó. *Lévai László.* Különös mesterséggel teljes, p. o. ember. Palócz szó. *Szedder Fábán.* Dévaj, mulattató, cselszövő, hamiskás ember. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Árolai, megárolni, árát szabni, megbecsülni, elárulni, megbecsülni. Székely szó. *Túry Ignác.*

Ártány, kiherélt kan disznó. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Herélt disznó. Sopron várm. *Kis János.*

Áru, eladó műv-portéka. Székely szó. *Túry Ignác.*

Asag, penető, pemet. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Áskálódni, valakit másek előtt hazudozással elásztatni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Aspa, matóla. Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Kemenesali és Rábaközi szó. *Horvát Zsigmond.*

Áspó, matolla. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Aszalom, szárantom. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Aszalos, bizonyos renden vart 's pántlikákkal kiczifrázott asszonyi kis felöltő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Ászló, zászló. Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ászok, kantárfa. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Asszonyember, asszony. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Erdélyi, székely. *Döbrentei.*

Asszú szőlő bor. *Gömör, Torna.* Auszpruk. *Dunántúl. Döbrentei.*

Aasztag, gabona-rakás, kazal; rész asztag: hosszában rakott nagyobb szerű asztag. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nagy rakás gabona. Sopron várm. *Kis János*.

Asztalfia, az asztal alatt lévő kihúzó fiók, mellyben kenyér, abross 's evéshez kiváratató szerek tartatnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Asztalglyártó, asztalos. Székely szó. *Cserey Elek*.

Átabotóba, összevissza. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Átallani, szégyenleni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Én biz' átallom ezt cselekedni, azaz, unom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Átallomosan, azaz, egészen merejében. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Átalt veszek, magamat elszánom, eltökéllem. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László*.

Átani, valamibe magát beléártani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Avadék, **avult**, **avatag**, régi viseltes p. o. köntös. Székely szó. *Incze József*.

Avár, tavali magas száraz fű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Téltre a' mezőkön réteken megmaradt, és a' hideg dér által lepergelt fű. Székely szó. *Incze József*. Rindgras; lábán megszáradott fű, melyet az hó alól, vagy tavasszal az hó' elmenetelével esznek a' marhák. Székely szó. Csikszékben. *Farkas, Ladnagy*. Kiaszott fű. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor*.

Avas, mondatik bor és szalonna felől, midőn annak kedvetlen ó íze érzik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Száraz, ó, régi. Kemenesali szó. *Lévai László*. Tolna várm. *Csapó*.

Avatás, beiktatás, bejártás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Avatlag, I. Avadék. Székely szó. *Ferenczi János*.

Avultság, régiség. Székely szó. *Cserey Elek*.

Ázalék, főzelék. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Azombakság, szószaporítás. Székely szó. *Cserey Elek*.

B.

- Bá b**, kép. Székely szó. *Cserrey Elek*.
- Baba**, kis gyermek. Innét : **babázni**, babást játszani, fiázni, meggyermekezni. **Balaton** melléki szó. *Herzátth Zsigmond*.
- Bába** szarka, azaz : havasi szarka. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Bábabukra**, szivárvány az égen. Palócz szó. *Szedér Fábán*.
- Babak**, szarbabuk - bűdös banka. Székely szó. *Cserrey Elek*.
- Babarus** (rossz pénz), bavarus. Somogy várm. *Kállay*.
- Babázn**, szűlni. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Babba**, szép, a' kis galatyló gyerekeknél. Székely szó. *Túry Ignác*.
- Babórmag**, a' beranál nagyobb 's étkekbe járuló fűszer. Székely szó, Csikszékben. *Gegá Nicephor*.
- Bábi**, Barbara vagy Biri. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
- Bábikó**, lósóska. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- Bábilló**, sós lórum. **Balaton** melléki szó. Ló sóska. Kemencesali szó. *Horváth Zsigmond*.
- Babirkálni**, testen vagy a' főben újjával gyöngéden motozni, p. o. babirkált a' fejemben : lassudan vakargatta. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*. Motózni újjával. Székely szó. *Kállay*.
- Bablon**, pamuk. Innen **Paplon** : pamuk ágybéli takaró. Palócz szó. *Szedér Fábán*.
- Babo**, guba. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Babó**, vad bab. Szegedi szó. *Náty József*.
- Babócs**, az a' nagy légy, melly nyári melegben a' marhákat csipi, máshol **Bögölynek** mondják. Vasvármegyei szó. *Sztrakay Antal*.
- Babona**, balvélekedés, igazet. Székely szó. *Cserrey Elek*.
- Babonálás**, bűvölés, bájolás. Székely szó. *Cserrey Elek*.
- Babonás** asszony, ürdögös asszony Székely szó. *Cserrey Elek*.
- Babos**, tarka. p. o. ló v. köntös. Így, babos csizma : pettyegtetett veres csizma. Székely szó. *Kállay*. Tarka. Székely szó. *Cserrey Elek*.
- Babósa**, ijesztő. Székely szó. *Kállay*. Talán egy a' *Babus*

- szóval, mellyel a' rivó gyerekeket ijesztik a' dajkák.
Csapó Dániel.
- Baboska**, pettegetett ruha-féle. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Babrálni**, maszatolni, piszkolódni, motorkálni. Palócz szó. *Szedér Fábián.*
- Babrálom**, morzsolem, uj-jaimmal morzsolgatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bábsütő**, mézes kalácsos. Somogy várm. *Kállay.*
- Babugos**, csecses, tölgyes. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Babuk**, csecs, tölgy. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Babukolni**, setétben éjt-szaka botorkázva járni. Székely szó. *Ferenczi János.* Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Babukolok**, tébolygok. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Babuta**, büdös banka. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Babutka** v. bugybóka, banka. Somogy várm. *Kállay.*
- Babvető**, bab vagy paszuj szemeknek hányásából jövedlő. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Bacza**, mondják így is: **Becze**, együgyü de még is erkölcsös, azért igen kedves nevendék, leginkább a' szelid, alázatos, békeség-szerető gyermekeket nevezik így. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Fél ostoba. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bácsa**, juhok' őre. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor.*
- Bacsa**, első juhász, öreg juhász, birkés, birkás. Palócz szó. *Szedér Fábián.*
- Bácsám**: bátyám. Ormánsági szó, Baranyában. *Jermiás Sámuel.*
- Bacsi**, bácsi, bátya. Palócz szó. *Szedér Fábián.*
- Bádián**, süteménybe való szeges fűszerszám. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bádjadok**, hevülők, lankadok. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bagdacsolui**, lassu lépésekkel ottan ottan megállapodva bokrok és bércz tetükön keresztül járkálni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Mondatik a' nyúl felől, midőn lassú ugrálása közben meg-megáll. Balaton melléki szó. *Horráth Zsigmond.*
- Bagla**, nagy rakás széna, Sopron várm. *Kis János.*
- Baglas**, fésületlen, kóczos hajú. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Tolna várm. *Csapó.*
- Baglya**, bugja, innen: **Baglyás**, bugollyás. Székely szó. *Cseréy Elek.* Réteken széna-rakás, a' petrenczénél nagyobb, de a' kanzálnál kisebb. Balaton melléki szó. *Horráth Zsigmond.*

- Bagó**, pipamocsok, dohány salak, melyet a' betyárok megszoktak rágszálui. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Dohány-salak a' pipa' fenekén. Szathmár vidéki szó. *Gúthy János*.
- Bagófó**, pikó; premonda czipó. Somogy várm. *Kállay*.
- Bagoly láb**, (a' keréken) hol a' két fal csap által egybefoglaltatik, midőn a' fal végéből egy darab lehasad, neveztetik *szakának*; az e' miatt meggyengült kerék fálnak hogy erőt adjanak, egy ágas fát ütnek oda támaszul, melly neveztetik *bagoly láb*nak. Innen mondják: *szakát vete a' kerekem, 's bagoly láb*at veték neki. Székely szó. *Incze József*.
- Bagoly-süveg**, fekete szőrös bőrből készült kettős rétű sapka, melyet fergegben lehúzhatni, úgy hogy az embernek csak szeme 's szája látszik ki. Igen kimegy divathól. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bagósüveg**, gucsma' neve. Somogy várm. *Kállay*.
- Bagoly-tüdő**, assalt alma. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.
- Bagzani**, (gyökere: bak) párosulni. Mondják a' nyulakról, macskákról. Székely szó. *Kállay*.
- Bagzok**, folytatok. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bagzás**, állati párosodás, közösülés. Innét mondatik a' csintalan gyermekek felől, hogy az ágyat lebagozzák, lehidalgják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bagzó**, virágzó 's egyszerűsmiud magtermő kender. Sopron várm. *Kis János*.
- Bahó**, bohó. Székely szó. *Ferenzi János*. **Bahó**, **Bango**, **Bódi**, esztelen. Kezdi székely szó. *Szabó Elek*.
- Bajmóldás**, vesződség. Balaton-melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bajnár**, korán érő szőlő. *Banyai* szó. *Tóbi Antal*.
- Bajnok** ember, arról mondják, kivel bajosan lehet banni, kötődésik, le sem ül, 's el sem megyen. Székely szó. *Ferenzi János*.
- Bajolás**, büvölés, bajlás, ördögi mesteriséget üzés. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bájolom**, hírogatom, édesgetem. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bajszai**, bajszos. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László*.
- Bajtvok**, harczolok. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bak**, egy része az osztvátának, mellyre a' fonal feltekertetik. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.
- Bak**, männlich, p. o. bak

- récze, bak pulyka. Székely szó. *B. János János.*
- Bakal** baka! Csikót hívják vele. Somogy várm. *Kállay.* Másutt mondják ezt: Maczi! maczi! *Csapó.*
- Bak**a, bakkancsos, pocsolya kerülő, gyalog. Somogy várm. *Kállay.*
- Bakancs**, topánka, rövid szárú csizma. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bakancsos**, fika, hajdú, gyalog katona. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bakator**, idején érő szőlő, góhér. Erdélyi szó. *Kállay.*
- Bakcsacs**a, bakszekér, gyermekek által tástagabb rekettye v. nyrveszből játékra csinált szán formát ábrázoló alkotmány. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Bakcsó**, géni' nethe, a vízi bikánál kisebb; lakik vizes helyeken, apróbb szigeteken, és fűzfa ágakon, sokszor csoportonként 3—4 óra hosszat mozdulatlan állanak, innen azon közmondás: *Ugy néz mint a bakcsó.* Nappal ha nem háborgatják nem repül, csak este eledel keresés végett kiabálva vízszélekre megy. Kétféle, hamuszínű és fejjér; ennek háta téglaszínű; amannak hangja kellemetlenebb. — Vak varjúnak is hívják. Szegedi szó. *Náty.*
- Bakfincsz**, bukfencsz, fejtetővel magán egyet iktés; hengeredés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bakfincszozni**, lábával fölrugni, hanyatt esni. Örsegi szó. *Zakál György.*
- Baklatni**, koslatni; leginkább a kutyákra és farkasokra alkalmazható. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bakló**, disznó álla alatt két felől (hellyel 's közzel) lévő husos leffentyű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bakmacska**, kandur, kamacska. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bakó**, kinzó, csigázó, hóhér. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bakó**, bászli, budak, budakos 'stb. e' helyett mondatik: bolond. Somogy várm. *Kállay.*
- Bakonyás**, kis boltos, félkéz kalmár. Enyedi szó. *Kállay.*
- Bakszekér**, két kerekű szekér, kordé. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Baktatni**, sántikálni. A hibás lábú ló alig baktat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lassudan, restelkedve futni, ügetni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Alig sántikálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Baktatva**, akadozva, halkul. Gömöri szó. *B. S.*

Bakul, bolondúl. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bakwanak a' nyulak, párosodnak. Baranya várm. *Kállay.*

Balaska, balta, kislejze, hőkön. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Balfasz, tréfás, bolondos. Székely szó. *Kállay.*

Balgá. Vezeték név; Bálintból eredt. *Palócz* szó. *Szedes Fábán.*

Balgatag, esztelen, goromba. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Bálikó, bákány. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Bálics, Safranbúter, nyilván a' Wälschbümet szóból. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Balkon, görbe fa a' hidasban, a' ladikokban, és talyigán, melyen a' gerendely fekszik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Balla, nádczimer; panicula arundinis. Alsó Csallóközben. *Czuczor Gergely.*

Ballag, sandal. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ballagcsálni, ballagdogálni, halkal jární. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ballangó-kóró, tarka tövises bogáncs. Somogy várm. *Kállay.* Kecskemét körül. *Csapó.*

Bálmós, édes sajtból, török buza lisztből csinált étel, káspolenta. Székely szó. *Ferenczi János.*

Balogács, jobb kéz helyett ballal élő. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Balogstüti, balogács. Ki jobbja helyett bal kezével szokott élni. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Ballyokás, goromba, bolond. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Balfatni, a' botot mesterégesen hajtani. Somogy várm. *Kállay.*

Balustya, ostoba, buta. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

Bálvány, száraz malmokban a' kerengő' agya 's egyszer'smind tengelye. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Bámáskodni, bámész-kodni, rábámulni. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

Bambu, együgyű. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Bambucz, ostoba, durva. Székely szó. *Gödry.* Buta, hallgató, alá néző komor ember. Kezdi székí szó. *Szabó Elek.*

Bámész, bámulni . . . Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Együgyű, ki minden kis új, vagy még nem látott dologra rá saledkezik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bá m í t á s, rémítés; 's innen: **Bá m í t o m**, elrémfítetem.

'Székely szó. *Cseréy Elek.*

B a m m o g n i, magánosan mérgeesen zúgogatni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

B á n a n d ó, sajnálandó. Székely szó. *Cseréy Elek.*

B a n c s ó k o s, csókás szemű. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B a n d a, seregmuzsikus, innen: **B a n d á z n i**, muzsikálni többekkel. Székely szó. *Kállay.*

B a n d z s a, sanda, félre néző. Palócz szó. *Szedes Fábán.*

B á n d z s a l i, bandzsa, bá-mész. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*

B a n g a, bolond. Győr várm. *Czech János.* Ostoba, lom-pértos, nehezen halló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Együgyű, kisség eszelős is. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B a n g i t a f a, piros bogyát termő csemeté' neme, pipaszárnak is használtatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B a n g y, göcs ringy-rongyból. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

B a n y a, vénasszony. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B a n y a k e m e n e s e, paraszt fűttő. Somogy várm. *Kállay.*

B a n n y a s, rauch-wollig. Győr várm. *Czech János.*

B a n y á s o d n i, megvéhnedni, romlani kezdeni, használják a' turóra nézve, midőn az állásban megnyálkásul 's felül ránczokba vonódik, akkor mondják: meg-banyásodott a' turó. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Banyásolni, öregülni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Anyásodni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

B a n k a, babutka, bugybóka. Somogy várm. *Kállay.*

B á n k a, köpülőző harang a' seborvosoknál. Palócz szó. *Szedes Fábán.*

B á n k á z n i, játék' neve. Somogy várm. *Kállay.*

B a n k ó, 1) papiros pénz; 2) fa lábcso, mankó. Illyen mit sáros időben a' virgoncz gyerkőczék is kötnek lábakra; mellynél fogva felebb 's alább ügyesen járdalnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

B a n k ó n j á r n i, mankón járni. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*

B a n k u s, képzeletben lévő lárva, gyermeket ijesztő hittegetés. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

- Barabol y**, vagy csunya, a' mit a' disznó tavasszal kitér, vagy ugarlaskor kitért az eke, 's felszedvén akkorák mint egy mogyoró 's nagyobbacsokák, 's vajban jó ízű étel lesz. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Barabuj**, kövér szárú nagy levelű fű, mellyet a' gyermekek héját levonva nyersen esznek. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Barangolok**, kelebólalok, haszontalanul járok, hijában vándorlok, járok kelek. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szédelegni, széllyel kóborolni. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*
- Barátfüle**, koczkás tészta' neme. Somogy várm. *Kállay.*
- Barbora**, bögő; barborás cigány, bögős cigány. Pálóczi szó. *Szedes Fibián.*
- Barczagok**, horczogok. Barczagás, horczogás. Székely szó. *Cseres Elek.*
- Bárcsak**, avagy csak. Székely szó. *Cseres Elek.*
- Bárd**, feragó fejsze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Bárdolom**, nagyolom. Székely szó. *Cseres Elek.*
- Bárgyú**, szomorkás, kedvetlen. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*
- Bárha**, aligha. Hont vártárszavak.
- megyei szó. *Dr. Horvát József.*
- Bárka**, haltömlöcz. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*
- Barkácsolni**, mindenféle aprólékos házi és kerti dolgokban szüntelen foglalatoskodni. Barkácsoló ember. Szegedi szó. *Náty József.* Valami keveses dolgot tenni, minek nincs igen látatja. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Barkálni**, új szőlő ültetésekor vagy rakáskor a' szőlővessző' végét késsel imitt amott meghántani; úgy a' bucsusok' botjaikat megtarkázni, ezifrázni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Barkó**, barba buccalis. Székely szó. *Szabó József.*
- Barkocza**, fa' neme, hanem Gőcseiben bot, mellynek vége furkós 's kiforrott. Gőcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Barlang**, bordélyház. Székely szó. *Cseres Elek.*
- Barna**, fekete. Székely szó. *Cseres Elek.*
- Barnétom**, barnítom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Baromfi**, majorság, p. o. tyúk, lud, pulyka, réce 'stbf. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Baromság**, ostobaság, faragatlanság. Székely szó. *Cseres Elek.*

- Baró**, e. h. boró. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Bárzsing**, nyelvége. Szegedi szó. *Náty József.*
- Basa**, nagy fejü, kövér fejü. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bástya**, várkerítő fal. Balaton mellett minden kisebb kőkerítést is bástyának neveznek. *Horváth Zsigmond.*
- Baszárka**, tarisznya. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*
- Bászli**, gyámoltalan, ügyefogyott személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Magáról is elfelejtkezett együgyü. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Baszuta**, buta, félügyü, élheterlen, hallgató ember. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Batla**, fekete szalonka. Schwarzschnepf. Szegedi szó. *Náty József.*
- Bátyó**, öregebb testvér, vagy atyafi. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Bácsi, bátyám. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bavaszkodni**, pávészcodni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bávuok**, bávoszkodom, bámulok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Béadó**, eláruló; béadom, elárulom. Székely szó. *Cserey Elek.* Bemondom, bevádolom. Somogy várm. szó. *Kállay.*
- Béavatom**, beférkeztetem. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bébicz**, kibucz. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bebicsakolni**; ugyan bebicsakoltak neki, azaz: nagy kárára, fájdalmára tettek valamit. Komárom várm. *Czuczor Gergely.*
- Bébo'r**, e. h. bíbor. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Béboronáлом**, elbornáлом. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bébörödzni**, béhegedni a' sebuek. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Becze**, elkényeztetett gyermek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kényes. Ne beczéskedj', nekényeskedj. A' kis gyermekről mondják. Székely szó. *Kállay.* Bőcze, kis borjú. Így hívja az ember magához: „Ne becze, ne!” Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Járombecze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kis borju. Kemenesali szó. *Lévai László.* L. Bacza. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Beczegni**, biczegni, sántikálni. Székely szó. *Kállay.*
- Beczi**, becziike, kis bornyü. Innen: megbecézett, megborjazott. Somogy várm. szó. *Kállay.*

Beczó, borsóbab, minden héjas gyümölcs. Székely szó. *Cserey Elek.*

Beccsinálni a' szántóföldet, azaz megszántani, bevetni, 's beboronálni. Érsekújvári szó. *Czuczor Gergely.*

Bécsombolyítani magát, sich gegen die Kälte vernageln, verwarren. Csombolyítsa bé a' gyermeket, hogy né fázzeék, — eigentlich etwas zusammen runden; a' havat öszvecsombolyítani. Székely szó. *B. Lakos János.*

Becsülni, e. h. becsülni. Gömöri szó, Rima 's Balogvölgyben. *B. S.*

Becsü, becsüre kimenni, valami jószágot v. kárt megbecsülni, vagyis annak mennyiségét gondolom-formán megállapítani. Ezt a' törvénybíró 's esküttjei szokták végbe vinni mint hitelless emberek. Ekkor így neveztetnek „becsüsök.“ Így az épületek' szoros meghatározására is lehet mestereket becsüsöknek felszólítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bederedni, a' guzsajon font fonálnak összesugorodni. Székely szó. *Ferenczi János.* Összesugorodni; a' fonálról mondatik. Kezdi székely szó. *Szabó Elek.*

Bédó, bacza, böszme, semmire való, faragatlan. Kemencesali szó, Vas várm. *Lévai László.*

Béelegyülöm, öszvezevegem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Béfelhittetni, befellegzeni. Székely szó. *Gödry.*

Befordultam hozzá, azaz, beszólottam, betértem. Somogy várm. *Kállay.*

Befögök, e. h. bőfögök. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Befürmöljni: bezárni, obserare. Székely szó. *Szabó József.*

Bégátolom, megakadályoztatom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bégetés, bőgetés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Begyekes, öblös, tágas, p. o. bucsirnak, fazéknak, korsónak közepe. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Begyekedő, kevélykedő. Teli van a' begye, azért olly gögös. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kevély legényről mondatik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Begyekedő, a' kéroket meghányó vető nőszemély, a' kit a' német Spröde-nek hí. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Béka-lencse, . hináros növény, réczéknek való. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Békálkodni, ízélni; p. o. ne békálkodj, ne ízélj. Csikszéki szó. *Kállay.*

Békanyál, pamut formavizi növény. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bekég, mekég; mondatik a' kecske felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bekélet, ósz; mint kikelet: tavasz. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Békepohár, megbékélési áldomás. Adja Isten, hogy soha se kelljen többé megbékélnünk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Béki fájdalom, gyomor-fájás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Béklyó, békó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Békó, bilincs. Rab és ló békót visel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Békunni a' kezét, öklöt csinálni. Somogy várm. *Kállay.*

Belbelni, kis gyermeknek bősében alunni. Székely szó. *Ferenczi János.* Elbelbentetni, elaltatni a' gyermeket. Erdélyi 's Székely szó. *Döbrentei.*

Belé bősülök, igen szere-

tem. Leányról mondják. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bélebűzhődt, kényes finnyás természetű személy, kinek minden kis munka vagy szokatlan étel könnyen megárt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ételt nem kívánó, beteg-bélű, fájdalmas gyomru, ételtelen, étvágytalan. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Beléfokozni, czérnát a' túbé bele huzni. Székely szó. *Incze József.*

Belekenyér, berekenye. Csikszéki szó. *Kállay.*

Belékutulok, valamibe belé vájok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Belémorzsolom, aprítom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bélepedem, befedem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Bélepedezem, befedem bétakarom. Székely szó. *Cserey Elek.*

Belétőkédt, belé szűrődött a' földbe; beléakadt p. o. valakibe. Erdélyi és Székely szó. *Döbrentei.*

Belezná, a' szövőben, és kabala. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Szövésben esett hiba. Székely szó. *Buczy. L.* Bilizna.

Bélfa, a' járomba felnyuló fa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bélhus, hátszű-pecsenye,

- félszárpecsenyé. Székely szó. *Ferenczi János.* A' marha' hátán a' lép körül való porhanyós hus. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Bellér,** zsbivásáros. Székely szó. *Buczy.* Marhakkal kereskedő, adó vevő ember, más-kép: császár. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bellérkedni,** csereberélni, adni venni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Belső ember,** bizonyos világi vagy egyházi hivatalt viselő személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bélükkenek,** történetből, csak hirtelen, és reménytelenül bémegyek valahová. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Benoze,** 1) Benedek; 2) nyúl. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.*
- Benczizni,** kis fával való játék. Benczi, a' játéka. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Bendi,** bendő: szájas korszó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Bendő,** nagybél, gyomor. Erdélyi szó. *Túry Ignác.*
- Bendő,** bendős: bőszájú korszó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Bene,** Dálnokban ezen nevezetet viselő katonák vagyának, — ázsiai származásu szó. Kezdi székből divatos. *Szabó Elek.*
- Bénna,** hibás, csonka. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Béok,** ordítok, mint réok. Hasonlít a' deákhhoz: boo. Igen erős félelmes ordítást jelent p. o. a' marhák bétak a' farkas' csapán. Órségi szó. *Zakál György.*
- Beömlíteni,** beherpasztani. Bodroglózi szó. *Mindszenti.*
- Bera,** Albert. Palócz szó. *Szedér Fábán.*
- Berbecz,** báránybórból készült téli süveg, bagoly süveg. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Berbécs,** kos. Székely szó. *Kállay.*
- Berbencze,** szúk hordó. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Skatulya. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Berbetélni,** dadogni értelmetlenül, csácsogni, p. o. berbetél mint az oláh pap. Székely szó. *Kállay.* Sebesen hosszasan egyforma hangon beszélni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Berbitálni,** repetálni félhangon. Somogy várm. szó. *Kállay.*
- Bercze,** járom' belfája. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Gagya v. harisnya.** Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bere,** kender-magnak külső hüvelye, mellyet pellenés-kor a' szél elhord. A' bu-

- zának kalahája, a' lennek pedig gubája van., melly a' magot rejti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Berecz**, ripacs. Innen: bereczes, ripacsos. Győr várm. szó. *Horvát Endre.*
- Berek**: posvány. Ormánsági szó, Baranyában. *Jerémiás Sámuel.*
- Berena**, e. h. borona. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Bergeni**, a' berbécznek a' juhval párosodni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Berhe**, tartó istrángot szorító szijacska. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Akadály a' fonálban. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Berke bárány**, apró szőrű kis bárány. Mondják foder szőrűnek is. Székely szó. *Kállay.*
- Berkenye**, berekenye, bar-kócza. Somogy várm. *Kállay.*
- Berkőczés bot**, görcsős bot. Somogy várm. *Kállay.*
- Bernyáskodni**, feltüzülni. Székely szó. *Kállay.* Valakire felindulni, 's feljül kerekedni szándékozni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Béromlani**, valami árokba, vagy külföldről nagy bajjal beverekedni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Berreg**, knurrt. „Ne berregj!” Győr várm. *Czech János.*
- Berregni**, bergeni, a' ju-hokról mondatik hogy megberregtek, vagy bergettek mikor bakzottak. Székely szó. *Incze József.*
- Bervény**, szalakfű, vadvenyike. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Berzenye**, a' magos kender után a' mezőn maradt 's megaszott szálak. Székely szó. *Incze József.* A' kender' kitépetése után a' földön maradt aszály. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Kender' utolja. Székely szó. *Buczy.*
- Berzenkedni**, borzaszkodni, agyarkodni. Székely szó. *Cserey Elek.* Haragra indulni, neki bőszülni. Székely szó. *Kállay.*
- Besóztak neki**, azaz: jól megverték. Komárom várm. *Czuczor Gergely.*
- Besövényilem**, békertelem. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bestelen**, becstelen, becsület ellen járó ember. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Bestye**, eb. (Vasban hal-lani ezt: Beste kurafi! Beste lélek!) Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*
- Bésudámlani**, bérohanni. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Beszédhintó**, ' hazudozó. Székely szó. *Cserey Elek.*

Beszterczei szilva, azaz, hosszú szilva. Erdélyi szó.

Kállay.

Beszököllem, beléugrom, belészököm. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Betű, e. h. betű. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Betűnet, hiba. Már te mindenben találsz betűnetet. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Betyár, török eredetű szó: jelent szolgálton kívül csapongó embert, nem pedig nőtelen paraszt legényt, mint Szabó Dávid után sokan felkapták; mivel betyár nem csak parasztból, hanem más úrfurma emberből is lehet. Szegedi szó. *Náty József.* Zabolátlan, kevély, paraszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Rédeg legény, ki hív's becsületes szolgálatja után egy kis pénzre, vagyona szert tett, a' szolgálatot abban hagyta, 's midőn kedve tartja, napi bérben jár dolgoztatni, teljes függetlenségben henyén él, azért valamit tart maga felől. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Béven, e. h. bővön. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Bévontatni, a' bőrt a' tímárnak beáztatni a' csávéba, hogy vegye ki a' vért. Székely szó. *Ferenczi János.*

Bévség, e. h. bőség. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Bibaszt, mind testi mind lelki tekintetben hitvány ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lelki's testi tehetség nélküli hitvány ember. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Együgyü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Bibe, bibi, fájdalom. Székely szó. *Cseresy Elek.* Baj. Kimek-kinek ön bibéje fáj. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bibeecs, haszontalan beszédü. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Bibelódni, babrálni, babrikálni, az időt csekély dolgokkal tölteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valamelly kis dologgal bajlódni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Biber, paprika. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Paprika. Sziget vidéki szó. Baranyanyában. *Jeremiás Sámuel.*

Bibérkélni, babirkálni; valakinek fejébe motozni, nézni's azt vakargatni, de csak gyengódeden. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Bíbicz, libucz. Somogyvárm. szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

- Bibircsok**, szömölcs, vagy más kipattogzottság. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Bibola**, fűrthaj, valaminek rojtja, taréja. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bibolya**, ibolya. Balaton mellékén. Viola. Kemenesali és Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond*.
- Biborcsek**, szócsény, szömölcs. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bicza**: inda, kacs. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Bicsaklani**, megbotlani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bicze**, sánta. Innen: biczegni, sántítani. Szegedi szó. *Náthy József*. Ingadozva járnai. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Biczenteni**, fejjével inteni, bizonyítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Biczkölni**, szundikálni. Palócz szó. *Szeder Félián*.
- Bicsak**, horgas kés, nevezik: bicske. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Rugó kés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Rugó bicsak, rugós kés. Innen **bicsaklani**, szegülni. Órségi szó. *Zakál György*. Bicska, bicskik. Székely szó. *Cseréy Elek*. Bicskia, bicska, bé-
- záró kés. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Bicsaklani**, kéz' vagy láb' forgóinak, a' ferde lépés által megrántódni, p. o. megbicsaklott a' lábam, forgóban megindult, megrántódott. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Bicska** (Háromszékben), bicsak (Csikszékben), paraszt zsebkés. Székely szó. *Kállay*. L. Bicsak.
- Biggyeztteni**, az illendőség' határai ellen, vagy felett, valamit valamire varrás, kapocs, vagy szeg által akasztani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Kifittítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Reá teszem, reá illegetem. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Bihal**, e. h. bival. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Bikacsök**, bika' nemszö veszszeje. Csök helyett talán *csög* az igaz gyökér. L. Csögleni szót. Székely szó. *Kállay*.
- Bikezis**, ikczis - bikezis, semmire kellő beszédü. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bikfa-bigyo**, bikfa oldalbeg. Székely szó. *Buczy*.
- Bikla**, fejtér vászonból kurta szoknya. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Bikmakkolni**, akadozva fül' unalmára beszélui, vagy

- magát menteni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Biling**, szőlőfürtnek egy része, vagy apró szőlőfaj. Innét: bilingérezni, szüret után az elhagyott fürtöket összeszededetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- L. Bönge**, böngézni.
- Bilizna**, (Szabó Dávidnál Belezna), gáncs a' vászonszövésben, mikor egyik a' feltekert szálakból elszakad, és azt sokáig öszve nem kötven utat hágy a' vásznan. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Billegető**, síp hat lyukra. Somogy várm. *Kállay.*
- Billenni**, felfordulni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Billyeg**, bélyeg. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Billyegezem**, megjegyzem. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bincz**, binczezni, felütni pálczával. Somogy 's Baranya várm. *Kállay.*
- Bincs**, madár' neme, mely a' tők-magot igen szereti. Kézdi székli szó. *Szabó Elek.*
- Bincsek**, pürsedék, buborcsék, sántaság. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bincsök**, csomdók, görcs. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Binderíteni**, Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Bingó**, éretlen kis gyümölcs a' fáján 's fájáról lehullva p. o. Szilva bingó. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bingyó**, bimbó. Székely szó. *Kállay.*
- Birbitélni**, haszontalanokodni. Szék. szó. *Cseréy Elek.*
- Birétrom**, süveg. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Birge**, sönnyedék. Palócz szó. *Szedér FABIÁN.*
- Biri**, Borbála, kicsinyítve. Somogy várm. *Kállay.*
- Birizgál**, motoz p. o. csomón v. kötélőken. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*
- Birke**, 1) berek. Székely szó. *Cseréy Elek.* 2) Birka, Mátyusföldi szó. *Czuczor.*
- Birnyákolni** (Csikszékben); Virnyákolni (Háromszékben); fajgatva sírni. Székely szó. *Kállay.*
- Birodalom**, Grundbesitz; p. o. ennek az embernek nagy birodalma van. Székely szó. *B. Lakos János.*
- Birság**, büntetés. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Birtók**, míg a' szilva éretlen és nem nő meg egészen, lehet az ágon találni, mag nélkül valami hosszú laposforma elfajzását a' szilvának, melyet a' gyermekek szednek és esznek; előbb sárga, azután megfeketül és lehull, ezt nevezik birtók-nak. Székely szó. *Incze József.*

Birtóka, v. birtyóka, szilva-üszög v. kinövés, melly keserű. Ollyan forma mint a' Sz. János' kenyere. Székely szó. *Kállay*.

Bisereg, sajog; a' fognak kis mértékben való fájása, midőn meg kezd fájdulni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Bisletni, ok nélkül a' szobából ki's be járni — leginkább gyermekekre alkalmazható. Székely szó. *Ferenczi János*.

Bisóma, e. h. birsalma. Somogy várm. *Kállay*. Tolna várm. *Csapó*.

Biszke, először bárányszó juh. Székely szó. *Buczy*. Büszke, piszke: hajókat, talpakat, tutalyokat, azaz lápok (rates) feltartó, és kifogó gamós rúd, mellybe a' czejte' gúzza v. kötele akasztatik, a' föld' színének hárántékosan tartatván, mind addig szánt, míg a' hajót, vagy lápot partig hozván, tökéletesen meg nem állítja. Szegedi szó. *Nátly József*.

Bitang, fattyu v. törvénytelen ágyból származott gyermek. Innen valamely nemzetségben a' törvénytelen ágyból származottnak maradóka neveztetik *bitang ágnak*; — továbbá: hitang marha,

melly eltévelyedett és nem törvényes gazdája', hanem más' kezén van, ki felfogta. Székely szó. *Incze József*. 1) Zabgyermek. 2) Marha, felfogott marha. Székely szó. *Cserey Elek*.

Bitangolni, gonoszúl, hamisan bírni. Székely szó. *Cserey Elek*. Bitortani. Székely szó. *Incze József*.

Bitonyás, sebekkel, fekélyekkel teljes. Székely szó. *Gödry*.

Biz, bizony. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Bizo, bizony. Gömöri beszéd mód Rima's Balogvölgyben. *B. S.*

Bizonyt fújni, esküdni így: Ugyan biz igaz! v. ugyan bizony! Vas várm. szó. *Dr. Horvát József*.

Bizvást, egész bizodalommal, bátran. Székely szó. *Cserey Elek*.

Biszergek, forni kezdek, apón forrok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Bóbám asszony, nagy anyó, nagy mámi. Somogy és Baranya várm. *Kállay*.

Bóbicskolni, bóllogatni, bóbinálni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Bobiska, fársángban felöltözö álorczás ember, innen ijedés: p. o. ne légy ollyan

- bobiska, azaz ijedős. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bóbiskol**, ülte szunnya-dozik. Somogy várm. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó.*
- Bóbíta**, bub, taréj. Kemesnési szó. *Lévai László.*
- Boborcós**, fakadékos, gödrös. Székely szó. *Cseréy Elek.* Tolnában: Bibircsós. *Csapó.*
- Boczéros**, kuszált hajú, azaz, fésületlen, baglyas hajú. Szegedi szó. *Náttly József.* Bogjas, borzas. Somogy várm. *Kállay.*
- Boczi!** boczil kis borjút híjják vele. Székely szó. *Kállay.*
- Bocs**, p. o. medve-bocs v. kölyök, bivalbocs vagy borju. Székely szó. *Incze József.* Junger Bär. Székely szó. *B. Lakos János.*
- Bocsítani**, bocsátani, elereszteni, p. o. ne bocsi ne: ne ereszd ne. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Bocská**, három négy akós kis kád. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bormérő, hordó, mérő edény. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bocskorozni**; 'elbocskorozni, hamar sebesen elmenni, elillantani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Bocskorták**, bőrfolt. Ba-laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bocskortelek**, elől 's hátul felkötő száj vagy kantár. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bocso**, bulcsu, bucsu. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bocsos**, vallásos. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bocsosbunda**, medve-bőrös. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bocsuzom**, bucsuzom. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bodacs**, tinó, apród marha. Székely szó. *Buczy.*
- Bode**, boda, maroklat, nyele valaminek. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bodnár**, 1) kádár, 2) kulcsár. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bodocs**, az almát, szilvát, körtvét, éretlen korában bodocs-nak nevezik. Innen mendják: a' szilva, alma, körtve, bodocs korában nem egészséges. — Bodocs eszű ember, éretlen eszű. Székely szó. *Incze József.*
- Bódog**, e. h. boldog. Székely szó. *Cseréy Elek.* *Gyarmathi Sámuel.*
- Bodogni**, bólongani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Bodon**, vizes edény. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

- Bodony**, fületlen kártyus. Székely szó. *Kállay*.
- Bodonka**, ugorka szó. Székely szó. *Kállay*.
- Bodonkút**, lapos és erdős helyen divatoz, oly fát eresztvén le a' megásott kútba, mellynek bele elveszett, a' kérge ellenben ép. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bodor**, kondor. Innen: bodorítani: fodorítani, kondorítani. Székely szó. *Kállay*.
- Bódorgani**, bódorogni, bolygani. Székely szó. *Incze József*.
- Bódorgó**, bolygó. Székely szó. *Incze József*.
- Bodoró**, a' kinek csak egy gyermeke van. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Bódorogni**, imitt amott tévelyegni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Bódulok**, esztelenkedem. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Bog**, a' fán való kicsucsvordások, vak bognak is hívják, minthogy kívül a' haj benőtte, és nem látszik, mintha ott vagy ágat nyestek, vagy a' fa ütést kapott volna. Székely szó. *Incze József*. Göcs, görcs; innen: *bogos*, göcsös, görcsös; — *bogozni*, göcsöt kötni, görcsözni. A' *görcsön* értik a' Székelyek az innak megmeredését p. o. görcsben van, görcs bántja. Székely szó. *Kállay*.
- Bogáncz**, papucs. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Bogaras**, szilaj. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Bogaraszok**, szóréről szálára keresem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Bogárizik**, a' szarvas marha caniculában futkos a' legyektől 's bagócsoktól üldöztetve. Innét az olly ember felől is, kinek baja nincs, mondatik: „*könnyen bogároz*“; szökik, rüg, dévajkodik. Ennek is vannak bogarai: Grillen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bogározni**, csintalankodni, viczkádozni. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
- Bogdácsolni**, elébb elébb lessan szökdösni; mint a' nyulak. Székely szó. *Ferencki János*.
- Bogdány**, v. Bagdán, nemes családi vezeték név, aligha a' Papdántól nem jó le. Ássiai származás, Siberiában, a' Jajki pusztában neveztetik egy hasonló kiejtésű hegy, a' *Bogda* hegye. Kézdi széki szó. *Szabó Elek*.
- Bogya**, gyömolcs-csemege. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László*.
- Bogyó** v. bogolyó, éretlen kisalma. Székely szó. *Kállay*.

- Bogja**, bagja, fiók-kalan-gya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Bogója, a' madarak' feje tetején tollakból álló bub vagy bóbíta. Székely szó. *Incze József*. L. Boglya.
- Boglár**, valaminek közepe. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bogláros**, valaminek kerek jegyekkel megrakatott akármí. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Boglya**, bugja, rakás széna. Székely szó. *Cseréy Elek*. L. Baglya.
- Bognár**, kerek, kerekjártó. Somogy várm. *Kállay*.
- Bogollya**, tiltott szerető, p. o. no ugyan van bogolyád! Székely szó. *Ferenczi János*.
- Bogolyó**, légely, ivó edény. Székely szó. *Cseréy Elek*. Kecskemét körül: Csobalyó. *Csapó Dániel*.
- Bogrács**, vasfazék, üst, mellyben a' gulyások főznek. Somogy várm. *Kállay*. Kecskeméten bográcának nevezik. *Csapó Dániel*.
- Bohó**, boszti hó, bászli, fajankó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bojások**, imitt amott járok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Bójgatni**, háborgatni. Székely szó. *Kállay*.
- Bojnyik**, zsivány, utonálló. Palócz szó. *Szedér Fábian*.
- Bojtár**, páasztorekuál se-géd suhancz, betyár legény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bokáj**, kancsó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. (Bokály, cserépedény' neme. Székely szó. Csikszékben. *Gegő Nöcephor*.)
- Bokkon**, görbe fák a' ladikokban 's a' talyigán is, mellyen a' gerendöly fekszik. Keménésali szó. *Lévai László*.
- Bókkot hajtók**, fejemet le 's felfelé emelgetem. Keménésali szó. *Lévai László*.
- Bokros**, 1) apró csere, csepéte; 2) félékeny, félre ugró ló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bokros**, ijedős, félékeny. Keménésali szó. *Lévai László*. A' lóról mondják, ijedős, félénk helyett. Székely szó. *Kállay*.
- Bóktat**, a' ló, mikor melege van. Sárközi szó. *Garay*.
- Bolcsu**, bulcsu, búcsu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Boldis**, Boldizsár. Palócz szó. *Szedér Fábian*.
- Bóllintani**, bollantani, az az, fonás vagy ülés közben az álmotól elnyomattatván, fejét le -leszegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bolygatag**, balgatag, esz-

- telen. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bolygatni**, háborgatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Háborgatni. Székely szó. *B. Lakos János.*
- Bolyó**, a' kis gyermekek-nél almát jelent. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Bolyókás**, bohó. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* Hóbortos, hóbolygó, féleszű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bollyokás**, bolond. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bombék**, bimbó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Bomfordi**, tenyeres talpas, tökfilkó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bomlani**, ingerkedni. Palócz szó. *Szedér Fábán.*
- Bomlik**. Gömör és Torna várm. Dunántúl: Bolondúl. *Döbrentei.*
- Bóna óra**; eljött a' bóna órája, bolond órája. Győr várm. *Czech János.*
- Bonc**, czomb. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Gömör, Torna. várm. Dunán túl: Láb' vastag húsa. *Döbrentei.*
- Bonczol**, nyaki élesség. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bondó**, gyomor' része. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Bong**, gomb. Székely szó. *Buczy.*
- Bongás**, zengés. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bongok**, zengek. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bongyor** v. bongyoros, p. o. haj v. szőr: kondor, kondoros: Göndör. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.* Kondor borzas. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bonyolódni**, összekuszálódni, keveredni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bonta**, két színű. Székely szó. *Csercy Elek.* Fele fejér, fele fekete. Sertésről mondatik. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*
- Bontakozni**, megrontatni, savartatni. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bontakozott**, megzavartatott, eltántorítatott. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bonthatatlan**, megsértethetetlen, megfertézhetetlen, felbonthatatlan. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Bontoslábu**, kibomlott lábu. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bora**, Boris, Borbála. Palócz szó. *Szedér Fábán.*
- Boráros**, korcsmáros. Székely szó. *Csercy Elek.*

- Borbát**, szorgalmas ember. Székely szó. *Buczy*. Gyors, serény. Székely szó. *Incze József*. Serény. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
- Borbetegség** részegség. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Borbogár**, iszákos. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Borbólo**, lopó, hégely. Székely szó. *Gödry*.
- Borciszár**, boriszák. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Bordély**, barlang. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Bordélyház**, kurvaház. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Bordicza**, a' járom' bélfája. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Bordósíp**, tömlősíp. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Bordósípos**, tömlő vagy zacskó sipos. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Borfüge**, ribizli, veres szőlő. Székely szó. *Buczy*.
- Borház**, korcsoma. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Borherdő** edény, kancsó, v. korsó. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Borhús**, felhős idő. Ennek gyökere a' ború, borús. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Borító**, vesszőből kötött szellős és tágas kosár, melly alá baromfiakat szokás zárni. A' halfezésra készítettnek Tapogató a' neve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Borítotték**, takaró, fedél. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Borna**, olyan vastagságu fenyő vagy más fa, mellyből házat raknak. Székely szó. *Incze József*.
- Borna**, e. h. borona. Székely szó. *Cserey Elek*. Borona. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Bornyas**, Szatmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Bornyú**, borjú. Palóczszó. *Szedér Fábian*. Gömör, Torna várm. Borjú, Dunántúl. *Döbrentei*.
- Boróka**, fenyőmag. Palóczszó. *Szedér Fábian*.
- Borosodni**, megrészegezeni, itasodni. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Borosta** (Bürste), meszelő: De ezen borosta, kurtán hagyván a' sertét, használtatik sűrű fogú fésű helyett is. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Hajfésülő kerek ecset. Somogy várm. *Kállay*.
- Borostyán**, orgonafa. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor*.
- Borotfa**, e. h. beretva. Somogy várm. *Kállay*.
- Borotva**, e. h. beretva. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

- Borotválni**, 1) a' szórt v. szakált levenni; 2) a' fiatal sűrű harasztot elébb, mint makkot teremne, levágni, melly aztán újabban kihajt, sarjadzik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Borozda**, e. h. barázda. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Borsfű**, csomberd. Somogy várm. *Kállay.*
- Borsika**, fenyő mag. Székely szó. *Incze József.*
- Borsó**, bab. A' mit tudtomra egész országban *bab*-nak hívnak, azt Balaton mellett szélteben borsónak nevezik, *bab*-nak csupán amas öreg, és úgy nevezett sós babot tartván. *Horváth Zsigmond.*
- Borsódzom**, testemben változom, irtózás v. félelem miatt rázkódom, csömört képezek. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Borsoska**, mézes kalács. Palócz szó. *Szedes Fábian.*
- Borszék**, a' leghiresebb borkút, Gyergyóban. *Kállay.*
- Borsesz**, bor' íze. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Borviz**, savanyú érczes viz. Székely szó. *Kállay.* Savanyú viz. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*
- Borza**, bodza. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Borzadni**, feltüzülni. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Borzag**, földi bodza. Palócz szó. *Szedes Fábian.*
- Borzang**, földi bodza, ebulus. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*
- Borzás**, bőczértos, bosontos; baglyas, kuszált, kócos, fésületlen hajú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bosongani**, perzsegni, a' vásárban nezszel felebb 's alább kovályogni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Boszokodni**, méltatlankodni, gyűlölködni. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Bóta**, balta. Rima 's Balogvölgyi szó, Gömörben. *B. S.*
- Bótafok**, e. h. baltafok. Somogy várm. *Kállay.*
- Bótka**, topány, topánka. Palócz szó. *Szedes Fábian.*
- Botkos**, csomós, Székely szó. *Cserey Elek.*
- Botkos lábú**, nagy bokáju. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Botnyelv**; nem tudok én botnyelven, azaz, németül vagy tótul. Pest vármegyei magyartól hallotta *Czuczor Gergely.*
- Botoka**, almatörő bot. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Botor**, tompa, értetlen, miveletlen, ostoba, p. o. ember. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Botos**, pézsma virág, mint-

hogy a' virágjának betja vagy gombja van Székely szó. *Ferencs János.*

Botránkozni, bűnt, vétet cselekedni, p. o. hisz uram sokat botránkoztam, sokat vétettem, sok bűnt cselekedtem. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Botromász, botlékony, ki ügyetlensége miatt gyakran esik 's kél. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Betvó, betval, e. h. bottal, Gömöri beszéd mód. *B. S.*

Bozlán, megszáradt mindenféle gyenge leveles ág. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Bozegni, monogni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Borzsa, bodza, borza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Cserey Elek.*

Borzás v. bodzás lábú, kinek lábán be nem gyógyulható örökös sebje van. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Borzót, sok sűrű magas burjánok. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Böcs, becs, tisztelet, méltóság, érdem. Székely szó. *Cserey Elek.*

Böcsmérlem, megszólóm, mocskolom, gyalázom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Böczek, lásd Bölöke. **KE-TÁJSZAVAK.**

menesali szó. *Lévai László.*

Böczöllész, taumelt. Győr várm. *Czech János.*

Böczörög, taumelt. Böczörög mint a' részeg ember. Győr várm. *Czech János.*

Bödülni, bögni. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Böfékel, ökrendez. Győr várm. *Czech János.*

Böffenteni (ki), valamit az illeandóság ellen kivakantani, vaktában kimondani. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Böffeatás, böfögés. Székely szó. *Cserey Elek.*

Böfögés, hurutolás. Székely szó. *Cserey Elek.*

Böfögni, étel után ükölődni. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Böggő, nagy hegedű, gondon. Somogy várm. *Kállay. Koboz, brugó. Balaton melléki szó. Horvátk Zsigmond.*

Böglészni, bögdécselni, keresgélni, böngészni. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Bögöly, pöcsik, nagy gonosz légy' neme. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*

Bögre; csupor, kis pohár, faszekácska. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Bögrészerü faszék. Soprony várm. *Kis János. Caucos száju földedény. Kemenes-*

- sali szó. *Lévai László*. Csopor, vízmerítő edény. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bögrécske**, csuprocška. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bögü**, bögöly. Őrségi szó. *Zakál György*.
- Böjt**elés étel, e. h. böjtös étel. Somogy várm. *Kállay*.
- Böke**, horgas, görbe. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bökkenés**, tétovázás, csüggedezés. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bökkenő**, fő akadály. Midőn a' kívánt czélt valamelly közbejövő nehézség miatt nem tudjuk végrehajtani, ekkor mondjuk: „ittám bezzeg a' bökkenő“. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bökni**, bökölődni, 1) szarvval öklél az ökör; 2) nyelvel szurkál a' rossz ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Böktetni**, a' kötő rudat, a' fején keresztül bucskáztatni. Székely szó. *Ferencki János*. Pálczát vagy rudacs-kát ugy hajítani el, hogy az mindenkor végére vagy hegyére esve forduljon. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
- Bölicze**, fejr juh. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Bóling**, belind. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Böllönködik** (velem), al-
- lenkedik, perlekedik. Somogy várm. *Kállay*. Bosterkedni, veszekedésre, bosszúságra ingerleni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Bosszontani, ingerkedni. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Bölöke**, tókécske, tuskócska. Kemenesali szó, *Lévai László*.
- Bölönbika**, vízi madár, a' búvárnak egy faja, nagy bömbölést szok tenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Debos-gém. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Bömbölni**, hangosan ríni; mondatk szarvas marha és megvert gyermek felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bömhécz**, poczok, feneketlen gyomor, nagy bél. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Böncsölék**, száraz sár a' ruha' alsó részén. Innen: Böncsölékes. Győr várm. *Czech János*.
- Böndész**, fél ostoba, buta. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Böndöly**, fürtöcske, p. o. egy böndöly szöllő. Szegedi szó. *Nátlly József*.
- Bönge**, szedés után a' tőkén maradt szőlőfürt. Innen: böngészni, az elhagyott szőlőfürtöket keresgélni. Dunántuli szó. *Csapó Dániel*.
- Böngészek**, fütetek, ke-

- resgőlek, kórászek v. kórások, lécskálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Böngyöle**, gyékénynek megszáradt lisztes töve, mellyből szükség' idején kenyert lehet sütni, — innen: böngyöle pogácsa. Szegedi szó. *Náty József.*
- Börbecs**, berbecs. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Börbitélek**, csácsogok. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Börböncse**, skatulya, szelence, pixis. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Böröz**, 1) hegyecske, dombocska; 2) fonálon lévő csomócska, göröcsöcske. Kemenesali szó. *Lévai László.* domb. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Börözölöm**, megüzöm, meghágom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Börögér**, szárnyos egér. Kemenesali szó. Denevér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Kállyay.*
- Börernyő**, Schirmleder. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Börfa**, szekérre tett fa oldal nélkül, midőn boros herdókat akarnak felelni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Börgyártó**, szijgyártó. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Börhe**, bezhe, nadrág, ganya, harisnya. Székelyszó. *Cseréy Elek.*
- Bárhorgelő**, a' mellyel puhítják a' bőrt a' szücsök. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Börke**, szalonna' bőre. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Párhagyma. Székely szó. *Cseréy Elek.* Bőröcske, szalonna' bőre. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Börü**, бүрү, árkon vagy patakon keresztül tett járófa. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Börzenkedem**, fellobbanok, megharagszom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Börzö**, a' kendernek növeskor elmaradt kúszált apraja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bősülés**, mértékletlen evés ivás. Székely szó. *Buczy.*
- Bősörelek** Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Bősövény**, sima hürök' mogyorónyi gyökere, tavasszal egyikét levelét meghagyva salátának öntik. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Böstörködöm**, neheztelek, boszongodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bőszíteni** (fel), másokat valaki ellen felingerleni ,

- bujtani, kontatni. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bőszme:** faragatlan, tompa eszű, süsü, bohó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Ostoba, pimasz, goromba. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bőszörű,** egy nagy fakupa, mellyben kemény fával só 's más egyéb töretik. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Bószülni,** mérgesen felindulni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Bötkő,** bog. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bötkőcske,** bogocska. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bötkős,** bogos. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bráha,** a' serfőzők által kifőzött árpa. Ezzel szoktak aztán marhákat hizlalni. Szatmári szó. *Vasvári Károly.*
- Bringatni,** ringatni. Palócz szó. *Szedler FABIÁN.*
- Brugó,** prófont; így nevezik a' pék sütötte kenyeret a' deákok Kecskeméten. *Csapó Dániel.*
- Buár,** buvár. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bub,** valaminek kiálló része; fejbúb, lábbúb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Pup,** csup, csomó. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bubázní,** babázni. Székely szó. *Ferencsi János.*
- Buborcsek,** kerekas domború kiütés a' testen. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Bubos,** pupos, görbe. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Buborka,** ugorka, uborka, gugorka. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Bubus,** l. fennebb Babós.
- Bucz,** csomb. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Buczka,** homok-torlás, sivatag, hegyes-völgyes, homokfuvásos hely. Kecskemét táji szó. *Csapó Dániel.*
- Buczó,** 1) bunkó, furkó, görce, bibircsó; 2) fának kiforradása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Buczorog** a' göbe, búsul a' kocza. Somogy és Baranya várm. *Kálley.*
- Bucsak,** csutak, tuskó. Székely szó. *Inoze József.*
- Bucser,** szalmából kötött kőficz vagy tojástartó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bucsir,** kőficz. Kemenesali szó. Kóbor. *Rábaközi.* Szalmából v. vesszőből kötött, tojástartó eszköz. *Horváth Zsigmond.*
- Bucsit,** bocsát ereszt, Nyit-ravölgyi szó. *Csuczor.*
- Buczka,** hat hét 's több itczés hordócska. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Pálinkás kis hordó. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Bucsa,** áldás, elválás, elbu-

csuzás. Székely szó. *Cseréy Elek.*

B u c s u t vészek, tovább me-
gyek. Székely szó. *Cseréy Elek.*

B u d a, karó a' mezei játék-
ban. Innen: Budázni, karók-
kal játszani. Palócz szó. *Szedér Fábian.* Árnyékszék.
Kendi széki szó. *Szabó Elek.*
Abtritt. Székely szó. *B. Lakos János.* Árnyékszék. Székely szó. *Kállay.*

B u d a b á c s, fekete foltokkal
kipettegetett tavasi piros
bogár. Kemenesali szó. *Lé-
vai László.*

B u d á r, putrassék, árnyék-
szék. Palócz szó. *Szedér Fá-
bían.* Abaúji szó.

B u d o g a: babutka, bűdös
banka. Baranyai szó. *Tóbi
Antal.*

B u d o g t a t n i, elmerülni.
Székely szó. *Cseréy Elek.*

B u d o n k a, feljül keskenyebb
's alól szélesebb két fenekü
fenyő-edény, a' felső fene-
kén lyuk van: eczet tartó
edény. Székely szó. *Ferenczi
János.*

B u d o s á s, keringés, vándor-
lás. Székely szó. *Cseréy
Elek.*

B u d u n k a, eczetes dézsa.
Kendi széki szó. *Szabó
Elek.*

B u f a, pofa. Székely szó.
Cseréy Elek.

B u f f a n e k, ha valami erős

esik le, az lebuffan; ha
gyenge, puha, az lepuffan.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.*

B u f o l n i, lyékes halászat-
kor az ajtólyéknél sulyok-
kal a' vízben zobukolni, hogy
a' halak a' hálóba vissza-
rezzentessenek. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*
Pofon verni. Székely szó.
Cseréy Elek.

B u g, galambház; innen: ga-
lambbugos kapu, hol a' ga-
lambház az utca-kapu fölé
van csinálva. Székely szó.
Incze József. Galambtartó
hely, rendszeren galambbug.
L. *Bugni* szót. Mondják a'
galambokról is, hogy bug-
nak, galambbugás. Székely
szó. *Kállay.* Taubenhau.
Székely szó. *B. Lakos János.*
Galambtartó hely. Székely
szó. *Cseréy Elek.*

B u g a, kis szarvú marha.
Szegedi szó. *Náty József.*
Paraszt. Kemenesali szó. *Lé-
vai László.* Szarvatlan kos,
tehén. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Szarvat-
lan marha, buga kos, szar-
vatlan kos. Göcsei szó. *Plán-
der Ferencz.* Gubacs, a' fá-
kon. Somogy és Baranya
várm. *Kállay.* Kecskeméten:
guba, gubacs. *Csapó Dániel.*
Szem' golyóbisa. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel.* Ken-

- derfő. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Búga**, felnyútt csomó len, vagy kender. Hány búga, azaz, hány zsúp lened termett az idén! Szegedi szó. *Náty József.*
- Bugja**, beglya p. o. széna. Székely szó. *Incze József.*
- Bugni**, meghágni. Mondják a' sertésekről, hogy megbuktak, bugnak a' sertések, összevágának. Székely szó. *Kállay.* Kanozni; bagzani. Székely szó. *Cseréy Elek.* Párosodni a' disznóknak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bugya**, agg tölgyfának ke-rekes 's buborcékos gyümölcsce, mellyből pipát csinálnak a' gyermekek. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Bugyboka**, banka. Somogy és Baranya várm. szó. *Kállay.*
- Bugyli**, kusztora, fanyelű bicsak. Balaton melléki s. *Horváth Zsigmond.*
- Bugyoga**, hasas de szoros száju korsó. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Ivó edény. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Bugyogás**, érthetetlen beszéd, csácsogás. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bugyogni** és bugyborékolni egyértelműek. Innen *Bugyoga*, kis száju vizes korsó, melly a' merítéskor a' kutba *bugyogni* v. *bugyorog-*
- nó* szokott; — innen *bugya*, holmi aprólékos gömbölyűség. Őrségi szó. *Zakál György.* Bugyborékolni; in-nét bugyoga száju vizes korsó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' kis gyermek' legelső megszagga-tott szokiejtéseit teszi. Kézdi székeli szó. *Szabó Elek.*
- Bugyogó**, félnadrág, plund-ra, bőrhe. Az előtt német és zsidó viselte; de már a' pantallon váltá fel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Német nadrág. Keme-nesali szó. *Lévai László.*
- Bugyonka**, vixtartó fae-dény. Székely szó, Csikszék-ben. *Gegő Nicepher.*
- Bugyor**, batyu, butor. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József.*
- Bugyogós**, tortyos, a' né-metről mondják. Somogy várm. *Kállay.* Oltott lábú, német. Somogy várm. *Kállay.*
- Bujdoklani**, magát rejte-getni. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bujdokló**, szőkevény, sző-kött személy. Somogy várm. *Kállay.*
- Bujdosás**, vándorlás, ke-ringés. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Bujnyik**, együgyü, félénk ember. Győr várm. *Czech János.* Kecskeméten: szivány, útonálló, pusztákon kullogó, lator. *Csapó Dániel.*

- Bujtani**, szólvesszőt 's hagyományt mélygödörbemegetés végett lehajtani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Homlítani. Somogy várm. *Kállay*.
- Bujte g a t a i**, ingerleni, felolvasni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bujte k**, a' magnak hagyott szólvesszőt lebujtom, leültetem. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Bujtom**, bujte g a t o m: veszekedésre ingerlem, lovalom, nosztítom, biztatom. kontatom. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Buká r o z n i**, bukdogolni, vízben le-lebukni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Buká t a**, tarisznya. Innen: felbukátázni, feltarisznyázni az útra é'elemmel. Kezdi székben. Oláh szó fog lenni. *Kállay*.
- Bukfencz**, fön által való ugrás. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Bukfenczet** hány, fejére esik egynehányszor. Somogy és Baranya várm. *Kállay*.
- Buk k a n o k**, rábukkanok, véletlen rátalálok. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Buk k á z n i**, fővel leesni székéről, csüreből. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Buksi**, nagy fejű, nagy fő. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
- Bulcsó**, bucan. Székely szó. *Csercy Elek*.
- Bundsi**, bundás; kutya' neve. Somogy várm. *Kállay*.
- Bungani**, mormolva üvöltetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Bungyika**, újatlan ködmön. *Szedér Fábán*.
- Bunta**, barnás feketés. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Bunta**, tarka disznó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Burde**, földalatti hítván kunyhó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Burduga**, csorgó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Burdujlapi**, nagy ágazatu széles plánta' neme, mellyel a' medve tavasszal barlangjából kibujtakor élvén új erőt vesz. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
- Burgonya**, péra: kolompér. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Burító**, vesszőből font kosár, az apró majorságot szokták alája rekesztteni. Sopron várm. *Kis János*.
- Burj-a dt**, elburjánosodott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Burján**, az utak' szélén, kertek' kerítése mellett teremni szokott haszontalan gaz,

- mellyet a' marha sem eszik meg. Kézdi széki szó. *Szabó Elek*. Unkraut. Székely szó. *B. Lakos János*.
- Burjás**, (üppig) buján nőtt szülő, fa 'stb. Burjás nedves idő, azaz tenyésztő idő. Szegedi szó. *Náty József*.
- Burkeny**, hajó v. dereglye' oldalbordája, mellyhez az oldal- és fenék-deszkák szegtetnek. Szegedi szó. *Náty József*.
- Burkus**, brandenburgus. Somogy várm. *Kállay*.
- Burménys** haragos. Székely szó. *Bucsy*.
- Burnót**: tobák. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Burnyász** kedni, szerelmeskedni. Udvarhely széki szó. *Szabó Elek*.
- Burok**, gyermektartó hártya. Innét: a' gyermek burokban születik. Berju 's csikó is elégszer burokban elletik, mellyet meg keli fakasztani, hogy az állatocska benne meg ne fúladjon. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.
- Burokolni**, burokolás, a' galambokról mondják; turbékolni, szerelmeskedni helyett. Székely szó. *Kállay*.
- Burtokos**, törpe sűrű ágas fa, vagy tömött bajuszu 's barkós ember. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Burukkol**, a' galambról mondatik. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Burukolni**, turbékolni. Székely szó. *Incz József*.
- Burulás**, elmerülés. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Busa**, nagy fejű. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. P. o. ló, azaz, köp-czős, izmos, vastag ló. Somogy várm. *Kállay*. Kővér, pöffedt. Kemencesali szó. *Lévesi László*.
- Búsa**: csiga. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Busítom**, felhíberítem. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Busz**: 1) nyári meleg; 2) fojtó levegő, nyári nap' hőisége; 3) kútban v. pinczékben megromlott levegő. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Butikó**, a' nád' szárán lévő fekete tető; másról is mondatik hogy butikós. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Butykós**. Gömör, Torna-várm. Kis kersó. Dunántúl. *Döbrentei*.
- Butyer**, dézsü, tarsoly. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Butyra**, bitra, kusztó, kusztora, bugyli: fanyelű kis kés. Baranyai szavak. *Tóbi Antal*.
- Buzalj**, resta-alj. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Buzadara**, vagdalt, megsolt. Székely szó. *Cseréy Elek*.

- Buzafó**, kalász. Baranya várm. *Kálly*.
- Buzak**, kása, zsemlyekása. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Buzany**, nyomtató, cséplő. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Buzgár**, folyóvíz' örvénye v. ferradása a' felforgó vizeken. A' hal sebes úsztában, az evező lapát és dal buzgárt vetnek. Szegedi szó. *Náty József*.
- Buzsanni**, buzgani p. o. felbuzant a' víz, kezd ferrni. Lásd *Lobogó* szót. Székely szó. *Kálly*.
- Bü**, csúf, büség, csundaság. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Rút**, takarítatlan; innen:
- Büség**: rusnyaság, takarítatlanság, csinatlanság. Így **bü ház**, **bü asszony**, **bü konyha**, **bü élet**, vagy **telek**; azaz, takarítatlan, ocsmány ház, asszony stb. Ennek a' székelyeknél synonymája *Gamat*, melly csakugyan azt teszi, mit a' **bü** szó jelent: o' pedig ezen szótól **büdös** fog eredetet venni. Székely szó. *Derzi Mózes*. Mocskos, tisztátalan testü, tunya ember vagy dolog. Keszdi széki szó. *Szabó Elek*. Garstig. Székely szó. *B. Lakos János*. Szenyes, szurtos, büdös ember. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Bábáj**, ördögi mesterség. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Bábajosa**, ördögös, bossorkányos. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Büdöscke**, büdös féreg. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*.
- Büdös babuk**, szarbabuk. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Büdösben** maradt, gyalázatot, kudarcot vallott. Somogy várm. *Kálly*.
- Bükkön**, lednek. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Büngeni**, bongani; mormolva süvölteni p. o. mikor n' kövecset erősen hajítjuk. Igen helyes kinyomás. Örségi szó. *Zakál György*.
- Bühödni**, vétkezni, vétkeket cselekedni. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Büntelen**, ártatlan. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond*.
- Búrke**, dió-, magyaró-, v. egyéb fákon termő hosszú berke; — és fenyő-gyümölcs. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Búrá**, gyalog hid, palló, árkon v. patakon keresztül nyujtott járófa. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond*. Gyalog hid. Kemenesali szó. *Lévai László*. Fa', jószág' v. egyéb' vége. Székely szó. *Incze József*.
- Bütükert**, jószág'yégin való kert. Székely szó. *Incze József*.
- Bütüzni** p. o. fát, anny

mint a' fa' végét egyenesen ketté róni, vagy könnyebben mondva róni. Székely szó. *Incze József.*

Büvös asszony, boszorkány, Székely szó. *Csercy Elek.*

Büz, dohos szag, dohosság. Székely szó. *Csercy Elek.*

Büzbe keverni, bemocskolni. Székely szó. *Csercy Elek.*

Büzölni, 1) rossz szagot terjesztetni; 2) valakit szeretgölni kezdeni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szagölni. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Büzölög (a' nyers fa), nem ég, csak füstölög. Somogy várm. *Kállay.*

Cs.

Csabukkolok, kalészok, szálambolok; tekergek, csavargok. Kemenesali szók. *Lévai László.* L. Csatangolui.

Csábúlni, elámúlni. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Csada j, cseplez cziheres erdő. Székely szó. *Csercy Elek.*

Csádé, csáté: giz-gaz, gyim-gyom, dudva, gyom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Sás. Marczal melléki szó. *Acsády.* Csepeté, apró csere; bokros hely; csalít. A' tisztes szegény asszony, midőn valaki magzatját zaklatja, így szokott szólani: „Ne bántsd a' magzatomat, nem kaptam én azt csádén, cseren, bokron“. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csafarni, facsarni helyett jobb; mert ebből jó ki: csára, fordítani. Székely szó. *Ferenczi János.* Facsarni. Székely szó. *Incze József.*

Csáforítani, fenthangon nevetőzve facsegni. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Csafirinka, csintalan leánya. Győri szó. *Czech János.*

Cságotó, azántó taliga' horgas löjt-forma rudja, melylyel az eke nagyobb vagy kisebb fogásra igaztatik. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Egy horgas fa, taligán. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Cságoté, taligavezér, eke-taliga' rudját kormányozó görbe fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cságotu, eke-talyiga' rudját kormányozó görbe fa,

mellynek egyik vége a' tengely és vánkos közé van szegezve, a' másik kampós vége pedig a' taligarúdba vésvé. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csahitál, midőn a' kutya, kivált éjjel, valami neszt vévén észre, minduntalan ugat. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Csahó, evet, mokus. *Kállay gyűjt.*

Csaholni, ott, hol hallgatni kellene, beszélni, titkot kimondani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* A' vadász kutyákról ugatni helyett mondják. Székely szó. *Kállay. Buczy.*

Csajbos, girbe-görbe, ferde, otromba. Őrségi szó. *Zakál György.*

Csajbutag, féleszd. Székely szó. *Buczy.*

Csajvadék, gyülevész, pór-nép, aljas emberek. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Csá klyá zni, két löszárcsontot lába alá tesz, a' végét megfaragván, 's vasszegecs pálczával magán segítve a' jégen sebessen csúsz. Lócsont helyett néhol vasat használnak, sokan bottámasz nélkül csá klyá znak. Székely szó. *Kállay.* A' jégen arra készített csontokon

csúszni. Székely szó, *Csik-székben. Gegő Nicéphor.*

Cs a k m e g, csakmen, csaknem. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Cs a k m e n, csaknem; ferme. Vas vármegyei. *Horvátk Jósef.*

Cs á k ó, süveg, huszárkalpag, a' csá k ó süvegről lefigyegő karima, mi már nincs szokásban. Innét az ökörnek 's tehének kiálló szarva. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Cs á k ó s z a r v ú, szépen kifelé fordult szarvú marha. Kajla tehén pedig az, melynek szarvai befordulva állnak. Somogy várm. *Kállay.*

Cs a l a f i n t a, dévajkodás mellett mást rászédő. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.* Kurvák után járó. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Csintalan. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cs á l é s, balkézfelől álló ökör, máskép Balaton mellett külsőnek is mondatik. Belső vagy hajszás ellenben az, melyet jobb felől fognak be. Balaton melléki. *Horvátk Zsigmond.*

Cs a l f á s k o d n i, csalafintáskodni; hamiskodni. Vas vármegyei szó. *Horvátk Jósef.*

- Cs áll**, balról befogott ökr. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Cs alit**, 1) csepéte; 2) fákról lehullott száraz levél. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond*.
- Cs alma**, hosszú kucsma, süveg. Kézdi székli szó. *Szabó Elek*.
- Cs alóka**, fenyő alma. Székely szó. *Buczy*.
- Cs allóközi szerencse**; ha az utasnak nem kell a révben várakoznia, hanem mindjárt által viszik. Győr várm. *Czuczor Gergely*.
- Cs ama gó**, sintér, hóhéras, kutyaverő, árnyék-széktisztító; a' latin ma ng o-ból készülhetett. Kecs-keméti szó. *Csapó Dániel*.
- Cs á m p á s**, lábait menés közben kifelé forgató v. hányó. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Cs a m p o l y a**, duda. Székely szó. *B. Lakos János*.
- Cs á m p o r o d n i**, a' ser 's palinka - virits és keverésnek megsavanyodni a' nélkül hogy megéledett volna. Székely szó. *Ferenczi János*. A' kenyértésztának a' megke-lésben hibázni. Székely szó. *Buczy*.
- Cs á m p o r o d o t t**, megke-seredett, savanyodott, pes-kédt. Székely szó. *Gyarmat-hi Sámuel*.
- Cs a n a k**, likatlan tölcser, fűzfa' kérgéből, hosszú csip-tetőre alkalmazva, vizet me-riteni. Somogy várm. *Kál-lay*. Csérep edények. Szath-már vidéki szó. *Gáthy Já-nos*.
- Cs a n á l** e. h. csalán. Szé-kely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Cs a n d a r g a n i**, turbokolni, a' farkával ide 's tova dön-getni. Székely szó. *Kállay*.
- Cs a n i g a**, lödöri, szigoru, csajta-bajta ember. Székely szó. *Ferenczi János*. Csánk. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Cs á n k**, hátulsó kiálló tér-dők a' marháknak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsig-mond*. Láb. Győr várm. *Czech János*. A' marhának hátulsó lábai, a' térd körüli részek. *Beke' gyűjt.*
- Cs á n k j a**, horgasina hátul. „Csánkot vetni“, lábot vetni, hogy elessen. *Kállay' gyűjt.*
- Cs a p**, fenyőfának derekából kinőtt ágak v. vesszők; a' kerékben a' két falat egybe-foglaló szeg. Székely szó. *Kállay*.
- Cs a p a l j a**, kis kád, melly-be foly a' must. Somogy várm. *Kállay' gyűjt.*
- Cs a p d i**, kicsapó, kicsapon-gó, szilaj. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Cs a p l á r**, korcsoma. Innen: csapláros, korcsmáros. Szé-kely szó. *Cserey Elek*.

- Csaplárné**, csaplárosné, vendégfogadóné. *Kállay gyűjt.*
- Csapni** a' levét, hízlekedni. Székely szó. *Kállay*. Innen lett talán a' csapodár, hízlekedő. *Csapó Dániel.*
- Csaponólag**, csaponosan, csapanólag, rézsut, rézsutosan, planum inclinatum-formára. Székely szó. *Incze József.*
- Csapos**, sövényhez szükséges fiatal fenyők. Székely szó. Csikszékben. *Gegő Nécsephor.*
- Csapos kert**, fiatal fenyőkből készült rakott kert, melynek elkurtítva, vagy elcsapva vannak a' nagyobb v. kiállóbb csapjai. Székely szó. *Kállay*. F fiatal fenyőtetőkől álló kertelet. Székely szó. *Buczy.*
- Csapós inór**, sinórmérték, ácsok és kőmivesek használják. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Csaptár**, egérfogó. Marczal melléki szó. *Acsády S.*
- Csaptató**, 1) vékony hasogatott púzna, mellynél fogva nádazáskor és szegéskor a' tetőt lekötik; 2) egérfogó, két egymás fölibe helyezett deszkákból áll. Innet valamely csint elkövető legény felől mondatik; „csaptatiba esett“. Balaton
- melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Csarakos**, Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Csárda**, csapszék, fogadó. Somogy várm. *Kállay*. Kecskemét körül a' pusztákon lévő kocsmákat nevezik így. *Csapó Dániel*. Künn magános helyen álló kocsmá. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Csárma**, csahos, csacska, fecske, locska. Vas várm. *Lévai László*. Csapodár, hízlelgő. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. Csacska, lármás, hahotáló. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csármálok**, sokat kiábálok. Székely szó. *Gyarmaszi Sámuel.*
- Csarnakötél**, az árbockafa' kötelei. Szegedi szó. *Náttly József.*
- Cász-csiga**, csippel-csoppal, imigy-amagy. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Cászok mászok**, czivodom, versengek. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csatakos**, sáros, harmatba heverődött, czafatos. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csatangolni**, csatólálni, ok nélkül jóni 's menni, gyanús helyeken járkálni. Balaton melléki szó. *Hor-*

váték *Zsigmond*. Csabukkolni, kószálni, időt vesztve zalánbolni. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csatarázni, igen sűrűn csattogni. Őrségi szó. *Zakál György*.

Csatinázni, nagy neszt, lármát ütni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Csatirázni, sokat lármázni zörgetni. Csatiráznak a' tyukok, midőn sokat kotákolnak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Csatlás, 1) a' felrakott teréh fának lánczczal történni szokott megszorítása; 2) felhércz-csatlás, azon keresztbe tett fa, melly a' kocsi-rud' ágasan fekszik 's a' tengely' végéhez két felől vassal van kötve 's a' mellyhez a' hámfák is vagnak kapcsolva. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Csatólálni, l. caatangolni.

Csatrangolni, csavarogni, tekeregni. Palócz szó. *Szedes Fábán*.

Csattogó, eperfaj. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Győr várm. *Horváth Endre*. Nagy kerti eperj. *Kállay' gyűjt.*

Csattolások, haszontalan zárast tesztek, tekergek, zalánbolok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csavaajdék, csézelék-nép. Győr várm. *Csék János*.

Csával, vagy csára menni; balra, hosszad. Bodroglői szó. *Mindszenti*.

Csáváalom, állat' bőrét kicsáváalom, készítem. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csávás, moslékos sajtár. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. A' kis Küküllő mellett egy falu, Erdélyben. *Szabó Elek*.

Csávé ember, sok hitvánt beszélő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Csávik, csive, sóskának enni való szára. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Csávizska-bor, vízzel megházósított bor. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Alávaló éték. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Cseáalom, e. h. csinálom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Cseber, viztartó nagyobb faedény. Székely szó, Csikszékben. *Gagó Nicephor*.

Csecs, a' kenyér' duczcza helyett is használtatik. Székely szó. *Ferenczi János*.

Csécs, keskeny csipkés pántlika. Baranyai szó. Ezen keskeny pántlika' nemét csak a' baranyaiak viselik, 's ezzel is szoktak pünyegölni. A' pánzingeri pántlika-fabrikában készül ezen név alatt: *Zanbedl*. *Tóbi Antal*.

- Vas vármegyei szó, annyit tesz mint egyebütt a' himlő *Sztrokay Antal*. Himlő, kanyaró, kecske. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csecselem**, szoptatom. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csecserélni**, dévajkodni. Bodroghközi szó *Mindszenti*.
- Csedálatoz**, e. h. csudálatos. Szala vmegyében. *Horváth József*.
- Cseferíteni**, fölötte szaporán csevegni. Őrségi szó. *Zakál György*.
- Csegebiga**, mikor valami sok részekből áll, mint p. o. az óráról mondják: no ugyan sok csegebigája van. Székely szó. *Incze József*. Elögy-belegy portéka. Kendi széki szó. *Szabó Elek*.
- Csegély**, három szegelet. Székely szó. *Incze József*.
- Csegélyes**, p. o. föld, csegélyes jószág, mellynek egyik vége széles a' másik keskenyedve kihegyesedik. Székely szó. *Incze József*.
- Csek**, e. h. csak. Palócz szó. *Szedér Fábán*. Vas vármegyében. *Horváth József*.
- Csék**, membrum virile animalium v. g. tauri. *Beke' gyűjt.*
- Csélcsap**, korhely. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Cseléd**, gyermek, pulya. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.
- Cselekedő** üst, minden nap kézben forgó kicsid üst. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Cselérd**, e. h. cseléd. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Cselfes**, ravasz. *Beke' gyűjt.*
- Csellye**, paraszt szekér. Gümöri szó. *Hollók Imre*.
- Csellem bokolni**, mikor valaki a' beszédben most ide majd tova fog, a' dolgot nem egyenesen adja elé, arról mondják „csellembokol”. Székely szó. *Incze József*.
- Csellem bokozni**, tétováznai. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Cselőheők**, jobbfelé, hátra. Hajszáli, hajsza! balra csak balra. *Kállay' gyűjt.*
- Csembó**, czafrang, a' lószerszámon, kostökön. Palócz szó. *Szedér Fábán*.
- Csemcsegni**, csámcsogni, az evés közben czuppogni. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Csemcségő**, parasztosan, dísztelenül, szörkölvé evő. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Csemege**, holmi gyümölcsfélékből álló fogás. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Csemer**, csömör. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Csemezszagú**, azaz: mén-tás v. muskotály szőlő. *Kállay' gyűjt.*
- Csemmegni**, csemmegve

- enni p. o. a' disznóról mondatik. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Csempé**, kályha. Székely szó. *Incze József.* Kályha, mellyből a' tüzelő kemencze, fűtő vagy kandalló rakatik. Székely szó. *Kállay.* Kájha, fűtő. Székely szó. *Buczy.* Kis fazék. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Csempely**, hályha. Csikszéki székely szó. *Farkas, Ladnagy.*
- Csempés**, kályhából vagy csempéből rakatott tüzelő kemencze, vagy kandalló. Udvarhely széki székely szó. *Derzsi Mózes.* Ferde; p. o. csempé-szájú ember. *Beke' gyűjt.*
- Csempesz**, kétfülű cserép edény, scutela. Győr várm. szó. *Horvát Endre.*
- Csempesz háj**, a' szalonnának a' háj alatt lévő kövérsége. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Csenderíteni**, elcsípni, lopni, lopogatni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Csendíteni**, halott-temetésre haranggal jeltadni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Csendítő**, kis harang, lélek-harang. Palócz szó. *Szedér FABIÁN.*
- Csendül**, 1) az idő; 2) a' fül. Innét ez a' közmondás: „megcsendült a' fülem, jó hírt hallok“. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Csengő**, ökrökre 's birkákra kötött résharang a' kolompok helyett. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Csemai**, lopni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Csép**, cséplőfa, cséphadaró. Székely szó. *Kállay.*
- Csepefa**, így nevezik a' csüggő makkot termő tölgyfát, hogy a' csoport-makk-teremtől megkülönböztessék. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Csepejeges**, zsír, szurok, méz által összeragadt haj, toll, vagy szőr. Székely szó. *Ferenczi János.* A' kender-szöszről vagy a' hajról mondatik, mikor az úgy össze bonyolódik vagy kuszálódik, hogy vagy nehezen vagy épen nem lehet kibontani. Székely szó. *Incze József.*
- Csepeljeges**, mocsok miatt összeragadt hajfürtös. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Csépelni**, nyomtatni. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Cseperedni**, felnövekedni, cseppenként növekedni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Felserdülni, nőni erősen. Székely szó. *Ferenczi János.*

- Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Cseperke, hó és eső-víz-ből lett tavacska. Szegedi szó. *Náty József.*
- Csepertes, sántikáló. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csepesz, főkötő, csápszai. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Derzsi Mózes. Csercy Elek.*
- Csepéte, Wäldchen. Győr. várm. *Czech János.*
- Cseplesz, alacson bokros erdő. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Hitván. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Csepőte, gyéren elterült apró bokrok. *Beke' gyűjt.*
- Csepőt, tüskés bokros hely, de különösen nevendék tölgyes. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Csepp, gutta. „Ha nem csordul cseppen“: ha sok nem is, kevés juthat. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Csepsz, fátyolatlan főkötő. Székely szó. *Buczy.* Csepsz vagy csepesz, főkötő. Székely szó. *Túry Ignác.*
- Csepű, kócz, kender' alja. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*
- Cserben hagyni, megcsalni. Székely szólás. *Kállay.*
- Cserdás, csordás, tehenpásztor. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Cserebi, dohány, közönséges aljadohány. Palócz szó. *Szedes Fábian.*
- Cserebura, apró kis levágott cserfák vagy ágak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Csereficsélni, trécselni, beszélgetni. Bodroglői szó. *Mindszenti.*
- Csereke, tette régen azt az ágas-bogos fát, a' mellyen a' scythák a' várba felmásktak; ma teszi azon ágas-bogosfát, mellyen az erdei síma fákra mászni szoktak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Csereklye, nádtarló. Győr várm. *Horváth Endre.* Fenyőfa' száraz lehullott levele. Székely szó. *Kállay.*
- Cserény, 1) az ajtók előtt vesszőből font kis ajtó; 2) azon tereshordót is annak nevezik, mellyet két ember, gyaloghintó' módjára vihet. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Csikósok' és gulyások' vesszőből font ide 's tova hordozható sátora. Kecskemét' vidékén. *Csapó Dániel.* Vesszőből vagy léczekből ritkán csinált alkotmány, így a' lécz-ajtó cserény-ajtónak neveztetik. Göcsei szó, *Plánder Ferencz.* A' parasztok' pitvarának vesszőből font padlása. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Vesszőből font trágyahordó eszköz, mellyet 4 fogatjánál

- két személy czepele. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Gyümölcs szárító. Kemenesalij szó. *Lévai László*.
- Cserepár**, fekete kapczás katoná. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Cserepes**, kemencze. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. *Cserey Elek*. A' házakat cserép zsindelyvel fedező mesterember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Cserezni**, bőrt gyártani, gubacs-liszttel elkészíteni, p. o. a' tímárok. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Cserge**, pokrócz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. A' pokrócznál valamivel szebb takaró választott gyapjuból, a' szegény ember' ágy-terítője. — Pokrócz, a' lovak terítője. Székely szó. *Ferenczi János*. Pokrócz. Székely szó, Csikszékben. *Gégo Nicephor*. Lombos szőrtakaró, alábbvaló a' pokrócz, mellyet lóra tesznek, 's hívják ló cserge. Székely szó. *Kállay*. Lomos pokrócz, takaró. Székely szó. *Túry Ignác*.
- Csergetyü**, keleplőfa p. o. az éjjeli őrzőknél. Székely szó. *Túry Ignác*. Csergő v. vigyázók' jeladója; innen csergetyűzni. Székely szó. *Kállay*.
- Cserka**, kondor, bongyor. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Cserkabala**, ördög-matol-la. Székely szó. *Buczy*. Cserefa czövekre csinált fa, mellynek egy forgó levél a' kódökebe belé van téve 's két felél két gyermek reá ül, 's egy középből forgatja. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Cserkelni**, alattomban meglelni, titkon rá lesni. Kemenesali szó. *Lévai László*. Bujkálva valaki után leselkedni. *Beke' gyűjt*.
- Cserkelődni**, loppal valamihöz közelíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Cserkesz**, halász-segéd. Ha a' szerencse szolgál, a' fogott halaknak felét a' halászbíró a' háló' szükségére félre teszi; a' másik feléből pedig a' cserkeszek a' halászokkal együtt osztoznak. Lyékes halászatkor akármennyi cserkesz menjen is, bevétetik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Keskeny karimájú kalap. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csermelyé**, Győr várm. szó; máshól csermolyának mondják Kuhweitzen. A' buza között terem, a'

lisztet 's belőle a' süteményt igen kékké teszi.
Sztrókay.

Cs ern á t o n, két nevezetes falu ugyanazon völgyben és patak mellett Kezdi székben. Az ázsiai nagy tengerszigetek közül China felé egyiknek neve Ternatani. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Cs é r o s, sárvizes; harmat' eső 's por' vegyülése által a' gatya, vagy más ruha. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

C s e r p á k v. c s a n y a k. Gümör, Torna. Kobak, kupa. Dunántúl. *Döbrentei.*

C s e r p e n y ő, bográncs, serpenyő, üst; főzni benne. Somogy várm. *Kállay.*

C s e r t e t ő, hegyes erdő. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

C s e r z e n i, érlelni a' bőrt (radix: cser, régen írták csörz; egy régi könyvben olvastam: oda kell fizetni a' csörzet); veték a' cserfától, minthogy cserfa-héjjal szokták inkább érlelni a' bőrt, ámbár fenyő-, és egerfa-héjat is használnak, de a' cserfa-héj legjobb. Székely szó. *Kállay.* Cserzem a' bőrt, kitisztítom, kivákarom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

C s e s z e, a' kemenczénél piszkáló fa. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

C s é s z e, kompona vagy mérfont. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

C s e s z l e, szunyog, vagy inkább muslicza. Székely szó. *Buczy.* Muslicza, a' borba's eczetbe szokott esni. Székely szó. *Ferenczi János.* Kicsi hitván tortyos. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

C s e s z k ő, a' csizmadiák' gúnynéve. Győr várm. *Czech János.*

C s e s z n i, nőszni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C s e t e b o t a, egye-bugya, együgyü, idomtalan ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C s e t e k l i k, biczaklik, finitorodom, ferdülök. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' kés' rugója megtágván a' faragásnál vagy evésnél elfitorodik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

C s e t e r, deszka. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

C s e t e r e m, tekereim, csavarom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

C s e t e r f a, négy darabba hasítva síma eszközfának való bikfa. Székely szó. *Ferenczi János.* Négybe hasított bikkünk' darabja, negyede. Székely szó. *Szabó Elek.* Mikor a' fát megnegyedlik, vagy

- többfelé is hasítják és esz-
köz-fának kiválasztják, ezt
nevezik cseterfának. Székely
szó. *Incze József.*
- Csetert**, minden nemű ke-
rek dolognak általmérőjét
jelenti, p. o. egy arasz a'
kenyér csetertje. Székely
szó. *Incze József.*
- Csetina**, fenyőfa-ujulás,
v. újni vastagságú fenyő-
vessző. Kezdi széki szó.
Kállay.
- Csetleni**, botlani, botor-
kázni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.* Megbotlani
az embernek. Székely szó.
Ferenczi János. Kificzamod-
ni, kicsúszni, kibontakozni
p. o. kicsetlett a' kés, ko-
csikerék, 's a' t. Pápa vidéki
szó. *Matics Imre.*
- Csettenni**, a' kés' rugóját
vagy a' puska' sárkányát
bezzentőjénél fogva leeresz-
teni. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Csév**, csó. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*
- Csevetel**, cseveg, zsinatol,
neszez. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Csevicsze**, savanyú víz. Gö-
mői szó. *Hollák Imre.*
- Cséza**, kis fedeletlen hintó.
Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Csia**, nemes familia' vezető
nevezete. Czofalván T. Lisz-
nyóban. Chinának egy ten-
ger-szeme Csiaonak nevez-
- tetik. Kezdi széki szó. *Sza-
bó Elek.*
- Csián**, csiános hely. Bren-
nessel, csalyán, csalyános
hely. Székely szó. *B. Lakos
János.*
- Csiápolni**, mondják a'
csünve növekedő gabonáról
és egyéb növényről, vala-
mint az idétlen beteges ál-
latról is. Sopron várm. *N.
A. Kiss Sámuel.* Székely szó.
Buczy. Csikszékben. *Gegő
Nicephor.* Csiápolni v.
siápolni, p. o. a' csirkék'
libák' alkalmatlan zsibon-
gása. *Beke' gyűjt.*
- Csiba kutya**, azaz: czoki
kutya. Mátyus' földén. *Czu-
czor Gergely.*
- Csibe**, csirke, pizse, pi-
zselle. Göcsei. Tikféle, ba-
romfi. Balaton melléki. *Hor-
vát Zsigmond.* Kis pipe,
Somogy várm. *Kállay.*
- Csibellérezek**, szedege-
lődöm, motozolódom. Ke-
menesali szó. *Lévai Lász-
ló.*
- Csibogár**, a' legyeknek az
a' neme, melly nyárban a'
marhákat esdi, és azok nem
üzhetvén el magokról, a'
csipések miatt nyargalódz-
nak, az ilyen marhákról
mondják, bogároznak. Szé-
kely szó. *Incze József.*
- Csiborázik**, apró jószág
mikor szedeget holmit a' fő-

- ból. Barkó szó, Gömörben. *Hollók Imre.*
- Csicsa**, ostoba, ügyetlen vén ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Csicsereg**, midőn a' viz lapos, süppedékes helyeken nyomunkban fakadoz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valaki körül, kivált a' gyermek szülői körül, hízelkedve forgolódik, 's forgolódás közben édes hangon beszél, mondják: gigyereg. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Csicscsedni**, possadni, forni, (fermentare). Szegedi szó. *Nátly József.*
- Csicserke**, csacska. Kemesali szó. *Lévai László.*
- Csicserkél**, a' madár énekelget. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csicsigatni**, kis gyermeket ringatva 's dalolgatva elaltatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csicsó**, Istók. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Csicsóka**, tótrépa, egy émelygős édes, krumpli formájú répa-faj. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Csicsórépa**, disznórépa, földi alma. Somogy várm. *Kállay.* **Csicsóka.** Tolnában. *Csapó Dániel.*
- Csicsos**, cifra (a' kis ga-

- latyló gyerekekénél). Székely szó. *Túry Ignác.*
- Csidu**, kis csikó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Csiga**, kútkankalék. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Csigabiga**, sok össze szótt font baj, p. o. ennek a' dolognak sok csigabigája azaz szövevénye van. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Csige**, csenger, csinger, lóre. Palócz. *Szedér Fúbián.*
- Csigere**, lóre; törkölyre töltött 's kiszajtott víz, sovány munkás bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csigol**, nyak' csigola, azon fő forgója a' hát csontnak, mellyel nyak a' háttal egyesül. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Csigolya**, a' patakok mellett vékony sűrűséggel felnőtt fűz-vessző. Székely szó. *Ferenczi János.* Apró fűz, melly a' porondokon terem. Szegedi szó. *Nátly József.* Fűznek a' neme, melyből kast kötnék, — nyak-csigolya, nyakcsiga, azon fő forgója a' hátsontnak, mellynél fogva a' nyak a' háttal egyesül. Székely szó. *Tacze József.* Apró fűz, kaskötő; innen csigolyás, hol sok illy kaskötő fűzforma vesz.

szők bokrosan találhatnak.
Székely szó. *Kállay*.

Csigóté, tésla' végét az ekerúddal összefoglaló facsat, láncz helyett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Csihán, e. h. csalán. Székely szó. *Cserey Elek*.

Csihár, husáng, máskép suháng. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csihed, csillapodik, szűnik, p. o. a' hab, — zivatar, szél, 'stb. Szegedi szó. *Natty József*.

Csiholni, verni aczéllal a' kohát. Dunántúl. *Csapó Dániel*. A' kutyakölyök vagy kopóról mondatik hogy csihol, — a' tűz' kiütését a' székelyek ezen kifejezéssel nem szokták kitenni. Székely szó. *Ferenczi János*. Csiholni, csâholni, a' kisebb kutyákról 's a' kopókról, mikor nyulat, őzet hajtnak, mondatik csiholni, — a' nagy kutyákról pedig csaholni. Székely szó. *Incze József*.

Csik, székely nemes, és katonaság' vidéke, a' hol nagyon az első székely gyalogs. regiment' stabja; fenyős erdős helyekkel és havasos hegyekkel körül kerített kies szép hely, — az, hol sokkal több a' szurok, mint a' méz. A' chinai birodalomnak kebelében termő fák között,

viasz-termő fa is iratik, mellynek a' neve **Csikha**, a' fa viasz gyánta és szurok lévén; tehát az illetén fa **Csikha** nevet viselve, **Csikban** is az efféle fa tevén a' bővebbi lételt; — innen a' **Csik** nevezet nem csiktól jön le, a' melly ottan nem is lehetett, nem lévén nádas tók; hanem a' viaszt termő fákról, 's következőleg ázsiai nevezetből. *Szabó Elek*. Mirigy a' disznók' torkában. Székely szó. *Túry Ignác*.

Csík, 1) piócza, 2) sujtás. Innen **csíkös**, különböző színekből. Székely szó. *Túry Ignác*. Gömörben, metélt. Dunántúl. Néhol mácsik. *Döbrentei*.

Csikarni, facsarni, valamit álnoksággal vagy erővel elvenni, zsarolni. Palócz szó. *Szedar Fábrián*. Kizsarolni. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Karczolni, körmölni. Kecskeméten. *Csapó Dániel*.

Csikavény, kaczárságra hajlandó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. **Csiklandós**, csiklandékos. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Csikbólkiromlani, kifáradni csikból. Székely szó. *Buczy*.

Csike, csirke. Ormánsági

- szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Csikér**, nem mély, p. o. folyam. Vas vármegyei szó. *Horváth József.*
- Csiklamdó**, nő' szemérmének belső része; clitoris. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csiklom**, e. h. csuklom. Székely szó. *Cseréy Elek. Derzsi Mózes.*
- Csikószájú**, nagy boros edény. Somogy és Baranya várm. *Kállay.*
- Csikóté**, foglaló, mellyel a' rudat a' szánhoz foglalják. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Csikotófa**, foglaló a' talyigán, vagy szán' rúdján. Bódrogközi szó. *Mindszenti.*
- Csiling**, olyan szőlőfürt, a' mellyen csak egykét szem vagon. Bódrogközi szó. *Mindszenti.*
- Csilla**, zöld gyékén, mellyel a' szőlőt kötik. Szegedi szó. *Náty József.*
- Csillatni**, szöktetni, viczkándoztatni, p. o. czigány a' lovát, — ifju legény a' lányát. Székely szó. *Ferenczi János.* A' fejez népet játszóztatni, — a' lovat ugratni, szöktetni. Székely szó. *Incze József.*
- Csille**, szükre vonatott szekerecsre soknak látszó módra rakott fa, szalma, szá-
- na 's több illyesek, Pesten a' pilisi meszet úgy árulják. Győr várm. *Sztrokay.*
- Csillenteni**, csillegetni, csenni, lopni, elsikkasztani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Elcsillontani, ellopni, elvinni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Lopni, allattomosan elrejtteni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csimasz**, földben kelt féreg, cserebogár' nemzöje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vas vármegyében jelenti azon vastag kukacztot, mellyből fejlődik a' cserebogár; az ország' más részén bűdös férget jelent. *Sztrokay.*
- Csimaz**, poloska, palacka, bűdösféreg; a' deák *cimex*-ből. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*
- Csimba**, egy faágra akasztott nagy kampu, vagy gúzs, vagy kötél, a' mellynek alsó végén egy keresztül kötött fára rá ül az ember, és vagy lábánál fogva megoldítván magát, vagy más által elindítván, csimbáz, csimbákol; — a' millyennek neveit láthatni Pesten a' város' erdejében. Innen csimbók, minthogy a' gombra kötött hosszú haj, mellyet őseink viseltenek, csimbálódni szokott. Őrségi szó. *Zakál György.*

- Csimbó**, Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Csimbók**, a' fülek mellett fürtbe kötött hajcsomó. *Beke' gyűjt.*
- Csimota**, gyenge növény, hajtás; nevendék gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csimpalygózni**, bele kapaszkodni p. o. valaki nyakába, reá tekerődni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Csimpolya**, duda, tömlősíp juh bőrből. Székely szó. *Kállay.*
- Csimpeszkedni**, valami-re fölkapaszkodni. *Beke' gyűjt.*
- Csin**, e' h. fogás, p. o. nem tom (tudom)a' csinját, *Kállay' gyűjt.*
- Csín**, csínos; tiszta, ügyes, fris. Kendi széki szó. *Szabó Elek.*
- Csing**, valami tett vétek, hiba. Kendi széki szó. *Szabó Elek.*
- Csinga**, ragaszték, toldalék, függelék. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Csingálni**, ragaszkodni p. o. gyermeknek a' székérből kiálló rud' végére. Mégis: határon túl lopóznani, midőn a' gyermekek laptáznak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Csingaszkodni**, székér' hátuljára vagy fa' ágára felkapaszkodni. Balaton mel-
- léki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csinge**, laptá. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Csingér**, száraz kopár ember. Kendi széki szó. *Szabó Elek.*
- Csingoládzom**, ab in-strangulo. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Csinja**, ontorája, ontrája; Baranya várm. *Kállay.*
- Csinnyán**, szerivel. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kémélve, módjával, p. o. csinnyán bánj vele, azaz, ne vesztegeds, ne fecsérl. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Csinvat**, különös szövésű vászony. Palócz. *Szedes Fábian.*
- Csipágom**, szálonkint szedem, szemelem, csipkedem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csipározni**, bogározni. Somogy várm. *Kállay.*
- Csipedés**, hasrágás. Nyitra, Bars, Hont. várm. *Czuczor.*
- Csipedett**, szaggatott tézta' neme. Mátyus' földén. *Czuczor.*
- Csipér**, hordóra fejabroncsot rávonni segítő fogó, olyan forma, mint a' melylyel a' kovácsok a' sínvasat a' kerékre ráhuzzák, csak-hogy ennél kisebb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

- Csiperke-gomba**, csuporka-gomba. Székely szó. *Kállay*. A' ház körül is nőni szokott gombanem. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Csiper tes**, megromlott láb, nehezen járó, de egészen nem sánta. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*. Félcspőre sántáló. Kemenesali szó. *Lévai László*. Sántító, mintegy csipejében sértett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Csipe szkedni**, valakibe ruhájánál fogva ragaszkodni, kapaszkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Fel-felé mászni. Székely szó. *Kállay*. Kapaszkodni p. o. a' kis gyermek anyja' nyakába. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Csipet**, morzsa, igen piczin valami. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csipetke**, v. csipedett, szagattott tészta étel. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Csipisz**, semmi. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*. Excrementum. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csipke**, tövis, p. o. csipke ment a' talpába. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Csipor**, csupor. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Csipot**, igen kevés, egy csipetet sem adok, legkevesebbet sem adok. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- Csippe csoppa**, szakadozva, daraboslag p. o. csippe csoppa fizetett, azaz forintont, garasonként. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- Csippel-csoppal**, apródonkint. Bodroghözi szó. *Mindszenti*.
- Csirája**, czikája, sarjazása, növése. Somogy várm. *Kállay*.
- Csiramálé**, kicsíráztatva összenőtt buza' levével rozsv. árpa lisztből készült édes sütemény. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Csiribelni**, midőn a' verebek összevesznek 's egymást nyaggatják; úgy midőn valakinek nyájas tréfából neki esvén, haját megczibálják. De már ez sem igen történik, mert a' kényes világ a' tréfát hamar valóra vélné. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Csiribiri**, aprólék, körmozgések, fakadások. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csiricsaré**, csahos, sok beszédű, csárma. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csirkó**, csuta, kurta, rövid, nyirt. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Csiszakó**, metszőkést élésítő kő, mellyet itt Balaton mellett úton útfélen vá-

- logatva lelhet a' szőlőműves. De már a' kaszakövet vennie kell. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Csiszár** (ló), lóval kereskedni szerető; ki a' lovat adni, venni, úgy cserélni 's berélni kedveli. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Csiszlik**, csizma' sarkába való fakéreg bőrrel bevonva. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Csisonkázni**, csuszánkodni, csuszolni a' jégen; Csikban mondják: iszánkodni; Udvarhelyen: síkánkodni. Erdélyi szó. *Kállay Ferencz.*
- Csisztereg**, sisztereg: prasselt. Győr várm. *Czech János.*
- Csitépate**, veszekedés. Barokó szó. *Hollók Imre. L. Csetépaté.*
- Csitkó**, vehem; innen csitkózni, vemhezni. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Csitolni**, lecsillapítani — csitl a' tőke' szava. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Anyyi mint csendesíteni, p. o. eleget csitoltam, de semmi-re sem meheték, egybe verekedének. Székely szó. *Incze József.* Valakit csendesíteni, elhallgattatni akarni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Csitrí**, rövid vagy nyirett hajú. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.* Rövid elvágott haj. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Csivadozok**, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Csobak**, a' fáról levágott száraz görcs. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Csobány**; csobolyó, légely. *Kállay gyűjt.*
- Csobogni**, jelenti azon vizmozgást és hangot, melly látható és hallható, midőn vízben járunk. *Beke' gyűjt.*
- Csobolló**. Gömör, Torna. Vatalle. Dunántul. *Döbrenzei.*
- Csobolyó**, sajt formán készített lapos kis hordó; viztartó edény a' mezei embe-reknél. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.*
- Csoporló**, vatolaj, lapos kis hordó, mellyben vizet visznek a' mezőre. Sopron várm. *Kis János.* Kecskemét körül ezt **Csobolyónak** nevezik. *Csapó Dániel.*
- Csócsa**, vágott éték a' kis gyerek' számára; innen csócsi, csócsálni, kisgyereknek rágni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Csokmány**, faragó fejsze. Sziget vidéki szó. Balaton mellett, valaska. Sárközben: máléfejsze. *Jeremiás Sámuel.*

- Csólnok**, ladik. Bodrogköz-i szó. *Mindzezenté.*
- Csoma**, csoma, mirigyes pestis. Székely szó. *Incze József.*
- Csombolék**, üstök, csimbó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csombord**, borsfű. Székely szó. *Kállay.*
- Csimoszló**, szőlőtörő a' cseberben. Innen csomiszolni, megzúzni a' gerzedeket. *Kállay' gyűjt.*
- Csomó**, kereszt a' szántó földön. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Csomoszolni**, lezúzni szőlőt 's egyéb gyümölcsöt. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Csóniga**, gyermeki játék. kis fából faragott' csúcs, mellynek lapos végébe jobb és bal szárnyu tollacska vagy on megerősítve, és ezt kis ostor' segítségével magasra lövi a' játszó gyermek. Győr várm. *Horváth Endre.*
- Csonkítás**, termő ág' éretlen végét elmetzés. Székely szó. *Kállay.*
- Csontika**, gyántás fából készült fáklyának megmaradt része, melly a' tartó miatt meg nem éghetett. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Csontoshús**, sertéshús. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Csopor**, csupor, csipor. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Csoport**, göröngy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Föld-göröngyöcske. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csórág**, dorong. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Csórálni**, mórálni, a' dolgot szépitve előadni. Ne csóráld, mórárd, azaz: ne keríts a' dolognak olly nagy feneket, hanem mond ki egyenesen, mi a' lelkeden van. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Csórálom, moráloom, kelletlen lassan töltögetem; ismét: valamelly dolgot se teszek se veszek, immel ámmal. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csorba víz**, Albisban a' csorba kút' vize. — Itten még a' víznek is csorbulása lehet. NB. a' köble csorba ezen kútnak. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Csóré**, meztelen p. o. csóré purdó. Székely szó. *B. Lakos János.*
- Csorgató**, ház' hátuljánál az eszterja, mellynél fogva a' víz ön fundusára csorog. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csorgó**, a' forrásnak fa- v. kőcsorgója. Székely szó. *Kállay.*
- Csorigálni**, vékonyan csur-

- gatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csornok**, tornác. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Csórólom**, fejem, csurgatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csoroszllya**, gerendelyből lenyúló 's barázdát lineaképen hasító vas szerszám. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csorszog**, a' megfagyott sarjun tompán ropogtat. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Csoszkatni**, csoszogni, lábbelit a' földhez értetve jární. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csoszogni**, vonni a' lábát járás közben. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Surolni a' lábával. Székelyszó. *Kállay.* A' lábát földön huzva jární. Vas vármegyei. *Horváth József.*
- Csoszogatok**, lábomat huzom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Csosszantani** (be), betoppanni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csótár**, nyeregtakaró posztó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lemes, földhasító két vas az ekén. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Csótolgók**, kurdászok, kelletlen járok kelek. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csova**, madárijesztő jegy. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Tilalmas helyen egybekötött szalma, rúdon. Székely szó. *Kállay.* Kapu fölibe v. ház elébe rudra kötött szalma csomó olly helyeken, hol katona van bekvártélyozva. Kecskemét körül. *Csapó Dániel.*
- Csovadni**, Vas vármegyei szó, annyit teszen mint hirtelen sikamlani, p. o. ha kötelet kettő húzna, 's egyiknek hirtelen kisikamlana a' kezéből, ottan azt mondanák: kicsovadt a' kezéből. *Sztrokay Antal.* Kicsovadni, ausrutschen von der Hand; vagy ha a' kötött csomó fel vagy eloldik. Vas vármegyei szó. *Horváth József.*
- Csóválni**, 1.) farkát ide 's tova billegetni; 2.) a' szalmát sutakot a' beléje tett tűzzel sebesen mozgatni, hogy lángra lobbanjon. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lóggatom, lóbálom, ingatom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gőmöri szó. *Hollók Imre.*
- Csovasztani**, kicsovasztani, valamint a' kézből p. o. a' feszült kötelet. Vas vármegyei szó. *Horváth József.* Hazudni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Füllenteni. hazudni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

- Csovázni**, kijegyezni a' földet csovával. Székely szó. *Ferenzi János.*
- Csozga**, apró cserebokorból gyűjtött tüzi fa. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Csozog**, erre tova talpát földön bő lábheliben csuszattva jár. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Cső**, parancsoló szó, mellyel a' ló menésre szólítatik, ebből lett **csökönös**, menni nem akaró, magát megkötő. Gücsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Csőbör**, dézsa, sajtár. Székely szó. *B. Lakos János.*
- Csőcselék**, csőcsemő, kiseded. Kemenesali szó. *Lévai László*
- Csőcselék nép**, elegy belegy sokaság, gyülevészég. Tolna vármegyei szó. *Csapó Dániel.*
- Csőcsörézni**, die Brust abgreifen. Székely szó. *B. Lakos János.*
- Csődelék**, gyülevész sokaság, csőcselék. Székely szó. *Ferenzi János.*
- Csődör**, ménló, monyas. Baranya várm. *Kállay.* Kecskeméten is divatos. *Csapó.*
- Csőg**, bog a' fában. Székely szó. *Ferenzi János.* A' fa' ágainak, a' fa' derekában való begyökeredzése, melly úgy áll a' fában, mintha egy szeget ütöttek volna bele. Székely szó. *Incze József.*
- Csőgleni**, fiatal fának a' haját meghántani, hogy kiforrjon; innen **csőglött bot**, hántott szurós v. bogos bot; így a' **csőgözés**, v. másutt **csürközés**, gyermekek' botokkal való játéka. Székely szó. *Kállay.*
- Csőgözni**, fa-bogból csinált pálczával elütöst játszani a' gyermekeknek. Székely szó. *Ferenzi János.*
- Csők**, tuskó. Győr várm. *Czech János.*
- Csőkkenni**, a' szerencsében alább szállani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csőkönös**, makranczos. Lásd **kúnhátas**. Szegedi szó. *Nátly József.* Magát elköttő ló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Akaratos p. o. ló, melly nem mozdúl, ha megáll. Somogy várm. *Kállay.*
- Csőktetek**, akadozva, tűzve megyek. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csőkött**, növéseben megakadt fa's gabona. Székely szó. *Ferenzi János.* A' növéseben megállott. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Csőllő**, azon kerek eszköz, mellyen a' fonal csőkre feltekertetik. Székely szó, Csíkszékb. *Gegő Nicephor.*

Cs ö m b ö k, kurta vastag lábát vonó ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Cs ö m b ö k, sárból való göcsök a' kutya' farkán. Somogy várm. *Kállay.*

Cs ö m b ő l é k, csimbók, lefüggő csomó. Kemenesali szó. *Lévai László.* P. o. a' birkákon, fityegő ganéjas gyapjucsomók. *Beke' gyűjt.*

Cs ö m e k, a' fákön kinőtt nagy forradások. Órségi szó. *Zakál György.*

Cs ö m ö r k é l e k, titkón járok, lappangók, bujkálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cs ö n d e s z, csendes. Sopron várm. *N. A. Kis Sámuel.*

Cs ö n k ö l y, forgó csont. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cs ö n t ö r ö g n i, fenteregni, földön heverni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cs ö p é t e, apró tövis, cseres bokros hely. Kemenesali szó. *Lévai László.* Apró bokrok, haraszt; innen csöpétés, bokros hely. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.*

Cs ö p ö r ö d ö t t, aszott, fonyadt, ránczosult, gübörödött. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cs ö p p e l e m, ócsárlom, szőlő, szapulom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cs ö r f ő s, esahos, sok beszé-

dü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Cs ö r g e, sörtvény-öléskor, megkövesztett, 's úgy kisütött szalonnának salakja. Gócsi szó. *Plándér Ferencz.* Tőpörtyő. Órségi szó. *Zakál György.* Apróra szelt kisütött szalonna. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pakrácz. Székely szó. *B. Lakos János.*

Cs ö r g e t ő, kereplő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Cs ö r l ő, melly csőre tekeri a' fonalat, és a' csót tesz a' vetéllőbe. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Eszköz, mellyen a' fonal csőkre gombolyítatik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Cs ö r m e, csőrige, fánk. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Cs ö r m e l é k, csermelék, töredék, morzsalék, hulladék, ízék. Szegedi szó. *Nátly József.*

Cs ö r t e t n i, fegyvert zörgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cs ő s c s e b e r, a' mellyen a' pálinka főző üst' csője keresztül megyen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Cs ő s z, botos. Balaton melléki. Mező-pásztor vagy kerülő. Kemenesali. Foglyár. Rábaközi. *Horváth Zsigmond.* Mező-pásztor. Gócsi szó. *Plándér Ferencz.*

- Csötöl-botol**, esik kél. Innét csötebota ember. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Csötözni**, láb alatt akadékoskodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Csötörös**, elvágott rövid hajú. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- Csubukolni**, czomb-középig érő vízben csobogatva gázolni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
- Csucsos fazék**, fejes fazék. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Csufondáros**, csufondároskodni, a' ki szeret vagy tud csufolódni. Székely szó. *Incze József*.
- Csufondározni**, Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Csuha**, ruha. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Szür. *Barkó* szó. *Hollók Imre*. Köntös, gúnya; különösen pedig a' somogyiak' fejei köpönyege, négyszegű piros szélű gallérral. Somogy várm. *Csapó Dániel*.
- Csuhasztani**, fillenteni, hazudni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- Csuhér**, kóborló, korhely pajtás. Palócz szó. *Szedér Fábán*. Csócselék ember. Győr várm. *Czech János*.
- Csuklya**, a' szürnek hegyes sapka-forma tarisznyája, mellyet a' pakulárok (juhászok) a' fejekbe huznak mikor tetszik, máskor eleségjeket hordozzák benne. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Cucullus. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szür. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Csukló**, 1) singultiens; 2) ló' bokája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Csukor**, pántlika-csukor, csukor pántlika. Székely szó. *Incze József*.
- Csukros**, p. o. viola, szegfű, azaz: teljes viola vagy szegfű. Székely szó. *Incze József*. Teljes p. o. szekfű. Székely szó, *Ferenczi János*. Doppelt, bei Blumen p. o. csukros szegfű. Székely szó. *B. Lakos János*. Dupla, bokros. Erd. és Székely szó. *Döbrentei*.
- Csuma**, gyümölcs' szára, p. o. meggy' v. cseresznye' csümája. Szegedi szó. *Nátly József*. Kecskeméten is divatos, ebből lesz: csumázní, gyümölcs-szárral szagatósdit játszani. *Csapó D.*
- Csunda**, bú, gamat, dancs, mocskos, piszkos. Székely szó. *Incze József*.
- Csunya**, rusnya, ronda; rehoda. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond*.
- Csunga**, baraboj, a' szántó

- földekben termő édes magyáronyi fejér gyökér. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Csunya féreg**, farkas. Gömői szó. *Hollók Imre.*
- Csunyaalkodni**, csintalankodni. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Csunyitt**: veszett p. o. kutya. Ormánsági szó. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Csunyuttb**, dühös kutya. *Kállay' gyűjt.*
- Csupán**, blosz. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Csupasz**, kopasz, meztelen, mondatik leginkább a' még tollatlan madarakról. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Győr várm. szó. *Horváth Endre.*
- Csupor**, kis fazék, fazékfiú. Péld. „Kicsi csupor hamar felforr.“ Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Kecskeméten ezt bögrének mondják. *Csapó Dániel.* Gömör, Torna. fazék. Dunántúl. *Döbrentei.* Bögre. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor.*
- Csuporodni**, összehúzódni, vonódni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Csuporítani**, összecsuporítani a' száját, összehúzni kereken. Vas várm. szó. *Horváth József.*
- Csuramkodom**, észrevehetetlenül ellopódom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csurka**, kolbász. Innen, csurkás, kolbász-formára feldagadt, p. o. kötéllel v. pálczával való verés után a' test. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Hurka. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Csúsz**, rheuma; folyosú. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csusza**, a' törökbuza' csutkája. Székely szó. *Ferenczi János.* Koczás tészta. Tolnában. *Csapó Dániel.*
- Csuszó**, kigyó. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kigyó. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Csuszomodni**, iszomodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csuszatófa**, vontatódurung, mellyet szükség' esetében úton az eltört kerék helyett a' tengely alá szerkeztének. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Csuta**, farkatlan p. o. tyúk. csutatik, gyurgyi tik. Vas várm. szó. *Horvát József.* Suta, kurta, finta. Göcsei. Innen csutás kukoricza, melly még nincs lemorzsolva, hanem a' torzsájában van. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kurta, rövid. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Csuta k**, tőke, tönk: miben különböznek? — 1. Cs u-

t a k, a' mit gyökeriből kiás-
nak szilvát aszalni.—2. T ő-
k e, a' mi ott marad le vá-
gódván a' fa; innen gombász
tőke, a' melly gombát te-
rem. — 3. T ő n k, két 's
négy marha után kirakott
kerek vagy hasáb bikfa. Szé-
kely szó. *Ferenczi János*.
Szalmából csinált és meg-
tekert csomó, mellyel er-
dőtlen helyeken fűteni szo-
kás. Innét: szalmát csuta-
kolni. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Levágott
nagy fának kiaszott töve.
Kezdi széki. *Szabó Elek*. Cso-
mócskába összekevert szal-
ma. Kemenesali szó. *Lévai*
László. Törzsök, tőke. Csik-
széki székely szó. *Gegő Ni-*
cephor. Tuskó; sok székely
familiáknak Csutak a' veze-
ték nevők. Székely szó. Bi-
harban mondják tuskó
ember, tudatlan, együ-
gyü. *Kállay*. Csutaknak
nevezik a' székelyek, mikor
egy fát leróván, annak ott
maradt törzsökéből jó egy
darabot lehasítanak, vagy
más akármiféle darab bogos
fát; de szalmát soha sem
jelent. Innét mondatik: fel-
tevék egy csutakot a' tűzre
's egész éjjel eltartott, is-
mét a' megvert és megké-
kült testről mondatik, hogy
olyan mint a' szennyes csu-
tak. — Csutkó-n értetik
TÁJSZAVAK.

a' kivágott fáknak még a'
földben maradt törzsöke,
mellyet faszükiben csákány-
nyal vágnak ki; ugyanezt bu-
csak-nak is nevezik. Székely
szó. *Incze József*.

Cs u t i k a, 1.) Az almának
megtartója, lehántván róla
a' megehető. — 2.) Török-
buzától megfosztott csutkó.
Székely szó. *Ferenczi János*.
Alma' torskája. Kezdi széki
szó. *Szabó Elek*.

Cs u t k a - k a l a p á c s, a'
cziinkéknek verhenyeges be-
gyü nagyobb faja. Bodrog-
közi szó, *Mindszenti*.

Cs u t k o s f a, nyesett aztán
kisarjadzott fa. Somogy
várm. *Kállay*.

Cs u t o r a, kulacs, palaczk.
Dunán túl. Pipaszáron lévő
karimás szopóka. Kecskemét'
vidékén. *Csapó Dániel*. Ku-
lacs, boros faedény. Balat-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Baranyai szó. *Tó-*
bi Antal.

Cs u v á s, vitéz tatár nép ész-
ki Ázsiában. Székely szó.
Szabó Elek.

Cs u v i k, kuvik, halálmadár.
Palócz. *Szeder Fúbián*.

Cs ú z, folyó nátha. Somogy
várm. *Kállay*.

Cs ü c s ö r b o r s ó, csicseri
borsó. Székely szó. *Feren-*
czí János.

Cs ü c s ö r k e, pipis, pityer,

pacsérta, szántóka. Palócz.
Szedes Fúbián.

Csücsülök, ülök. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*
Leülni. Leginkább piczi-
nyeinknek szokás mondani:
„csücsülj le!” Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.*

Csüfg, vadtól elkárosodott
marhának a tett' helyén ma-
radt ízekje. Csügre ment a'
férjem, azaz, a' tett' helyé-
re kiment lesni a' vadat, ha
ismét az ízekre visszamen-
ne. Székely szó. *Túry Ig-
nác.*

Csügör, megtöretett vad
gyümölcs' leve. Kezdi széki
szó. *Szabó Elek.* Vad alma
lé. Székely szó. *Ferenczi Já-
nos.*

Csükerészek, Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sá-
mucl.*

Csükörgök, csipeszke dem.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
mucl.*

Csülledni, 1) kiállani p.o.
a' megveszett husnak az em-
ber' kezén; 2) felcsülledni
a' kis gyermeknek, mikor
nem alhatnék a' bölcsőben
felülni avvagy az ágyban.
Székely szó. *Ferenczi Já-
nos.*

Csüllő, azon eszköz, mely-
lyen a' fonál (szövéshöz va-

lő) csükre gombolyítatik,
Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Csülök, kövecs vagy már-
vány glóbis, mellyet a' ját-
szó gyermekek csinált lyuk-
ba bottal v. kézzel hajtanak.
Győr várm. *Horváth Endre.*

Csúnik, a' növésben meg-
állapodik, hátra marad,
p. o. a' vetés szárazságban,
ugy az árva kocza gyermek
is csünve nő. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Csür, pajta. Székely szó.
Kállay.

Csürhe, 8 — 9 esztendő
gyerkőcse. Barkó szó. *Hol-
lók Imre.* Poronty, falka
gyermek. *Kállay' gyűjt.*

Csürhész, kondász, kanász.
Szathmár vidéki szó. *Gáthy
János.*

Csürke, e. h. csirke. Szé-
kely szó. *Derzsi Mózes.*

Csürkös, csámpás lábú,
görbe járású. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*
Hibás; összehuzódott lábú.
Beke' gyűjt.

Csürök (ige), csavargok, te-
kergek, utat vesztek. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*

Csürök (név), gyermekek'
fa játéka, mellyet botokkal
dobálnak. Kemesesali szó,
Lévai László.

Csürös, gyermekek' jétéka,
midőn a' kijelelt körnek kö-
zépp ntján lévő gödröcské-
be a' labdát, vagy bugyát

bepiszkálni, behajtani iparkodnak. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Csü t ö r k ö d n i, kapaszkodni. Székely' szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

Cz.

Cz a b á r, őrizet nélkül való. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Cz a d a r n i, sebesen hajtani a' marhát. Gömőri szó. *Hollók Imre.*

Cz a f a l n i, letiporni p. o. a' füvet. *Beke' gyűjt.*

Cz a f a t, rongy, ronda, rafonya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Darab rongy. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Kaczat. Győr várm. *Sztrokay.*

Cz a f a t o s, sáros, mocskos, rongyos; máskép czafantos. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Cz a f k a, nyomtató rúd vagy fa. Székely szó. *B. Lakos.*

Cz a f o g n i, rongyos lábberiben sáros időben nehezen menni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Cz a f o l n i (le), mondatik, midőn a' lábán lévő eleséget v. a' füvet a' baromfiak 's marhák letiporják 's gázolják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cz a f r a, fonó vendégség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rongyos kurva,

ringyó. Pápa vidéki szó. *Maticsa Imre.*

Cz a f r a n g, (régén írták: cz a p r a k), bojt v. sallangó bőrből, szironyból; továbbá kivarrott czifra nyeregtakaró. Székely szó. *Kállay.* 1) Bunda- vagy szűrfélén készült czifrázat; 2) lószerszám' sarlangja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Cz á f r á n g, czafrang, ruhának rojtja. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Cz á f r á s, szakadozott rojtu gatyá, vagymás ruha. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Cz a f r i, rosz magaviseletű fejr személy. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Cz a m m o g n i; tunyán, alattomosan cserkelődni, járni. A' farkas és a' rosz ember felől mondjuk, hogy czammog. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nehezen v. tunyán jár. Sárközi szó. Tolna várm. *Garay.* Lassan lépegetve menni vagy kullogni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

- Czandi**, kis szajhácska. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Czandra**, czafri, szóbeli személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bujaéletű nőszemély. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Czanko**, csámporodott ser, savanyu bor. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Czáp**, kecskebak. Székely szó. *Cseres Elek.*
- Czebegni**, szepegni; fördéskor vízből kijöven fázni, dederegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Czéda**, könnyelmű, csélcsep, vizsla. Innét: vizlátkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kurva, fürge kis szolgáló. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Czedele**, Háromszékben; zseke, Csikszékben; szokmán, Gyergyóban: egy olyan gunya, mellyet a' székeklyek fekete durva gyapjúból készítenek. *Farkas hadnagy.* Zeke, térdig érő szűr. Székely szó. *B. Lakos János.*
- Czekázni**, macskásdit játszani legényeknek és leányoknak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Czékászni**, ide 's tova bolyongani. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Czékla**, vörösrépa. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Niciphor.*
- Czéklázok**, tévelygek. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Czéklázó**, (czéklázó) dolog kerülő. Szegedi szó. *Náttly József.*
- Czéla**, mindenféle épület. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Czélát fedni**, az épületet tetézni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Czeleczula**, ringy-rongy ruházat. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Czélla**, kamrácska, p. o. barát-, remete-szoba. *Beke' gyűjt.*
- Czelőke**, durung. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hosszú vékony pózna. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Husáng, dorong, pózna. Pálóc. *Szedes Fábian.* Bot. Győr várm. *Czech János.*
- Czemende**, lotyó, lustos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Alter Kram. Vidd el a' czemendédet. Győr várm. *Czech János.*
- Czempel**, gyapott serítés végett banyalított kolbászocska, tekersecske, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Czenege**, czinege. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Néhol ezt czinkének is mondják: innen van' a' czin-

- kefogó tők, mellyel ezen kised madarkák hálóba vagyis inkább törbe kerítetnek. *Csapó Dániel.*
- Czere,** 1) székely vezetéknévezet; 2) Perzsia' Korásán vidékében víznek neve. *Szabó Elek.*
- Czerkadni,** megdögleni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Czete, czette,** vízi malmot tartó gúzs-kötél, a' dunán. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Czetkény,** 1) kutyatáj-forma réti nagy tejes fű, lehet belőle sárga festéket készíteni. 2) Fűzveszűzből font hosszú kötél, mellyel a' maroson lévő malmokat parthoz kikötni szokták. Szegedi szó. *Náty József.*
- Czevere,** 8—9 esztendőslányka. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Virgonoz csin-talan fris leányka. Kezdi széki székely szó. *Szabó Elek.*
- Czéza,** kocsi-kerék. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Czibak,** facsatlás, — czibakon fordul a' kútgém. A' gémfa, ha kifurva nincs, tehát közöttte, 's a' hozzákapcsolt fa között hézag hagyatik az ágas' szegének; és azon mint hypomoclionon fordul. Szegedi szó. *Náty József.* Ostyának elnyirt széle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Czibakolni,** haját meg-rángatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valamelly sült húst rosszul (azaz szaggatva) metélni el, p. o. mint a' gerény vagy róka a' tyukot, ludat szokta. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Czibáalom,** czimbáalom, ranczigáalom, kuszáalom. Kemesesali szó. *Lévai László.* Szathimár vidéki. *Gáthy János.*
- Czibe,** csibe, csebe, csirke. Palócz. *Szedes Fábán.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Czibere,** böjti leves. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Czibezeni,** desultorie aliquid adaptare, adparare. *Beké gyűjt.*
- Czibék,** a' lyékes halászatnál kötélhúzáshoz kívántató lánczos bot, nyakba akasztandó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Czibikelni,** sántikálva lassan menni. Székely szó. *Szabó Elek.* Sántikálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Czibre,** leves. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kecskeméten ezt cziberének hallottam mondani; így a' korpaczi bere holmi litty-lotty moslékforma keverék lehet. *Csapó Dániel.* Alább való étel' neme, p. o. foghagymás tárkonyos czib-

- re. Székely szó. *Ferenczi János*. Ázott kenyérből való eledel. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Cziczamacza**, virágvasárnap szenteltetni szokott ág. *Beke' gyűjt.*
- Czicze**, czicza, kis macska. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Cziczemacza**, barka, füzfarügy. Vas vármegyei szó. *Horváth József*. Rekettye fátavaszi bimbója. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Cziczerelem**, meghágom, megüzöm, megherélem. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Cziczog a'** macska. Vas várm. *Szilassy János*.
- Cziczoma**, pipere. Székely szó. *Cserei Elek*.
- Cziczomázni**, magára a' ruhát piperézve illegetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Cziczus**, cziczuska, macskáról mondatik. Székely szó. *Kállay*.
- Cziderálok**, alig alig éldegélek Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Czigánykerék**, tenyéren és talpon hajigálni a' testet. Kemenesali szó. *Lévai László*. Czigánykereket hányni, tenyerén 's talpán, a' nélkül hogy feje a' földet érné, gyorsan forgolódní 's elhatolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Czigánybolha**, vas szikra. Székely szó. *Kállay*.
- Czigányszóló**, apró fekete szemű. *Kállay' gyűjt.*
- Czigányszurok**, fekete gyánta. *Göcsei szó. Plánder Ferencz*.
- Czihelödni**, öltözködni. *Kállay' gyűjt.*
- Cziher**, apró cserebokros hely. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Cseplesz, haraszt. Székely szó. *Cserey Elek*. Berék. Székely szó. *Szabó József. Ferenczi János*.
- Czihó**, léhűtő, ügyetlen hitvány ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Czihor**, avar, durva. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Czika**, csira, innen: kiczikázni, kicsirázni, sarjadni. Székely szó. *Kállay*.
- Czikákolni**, fúladozni, midőn valami a' gégén akad p. o. halszájka vagy magféle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Czikázni**, bolondoskodni. *Bodrogközi szó. Mindszenti*. Futkosni, szaladni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor*.
- Czikkad**, szikkad, kezd száradni. Győr várm. *Czech János*.

- Czikó:** kusakó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Szoba' kemenczéje és a' fal közt lévő üres hely. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Cziko-fa,** czicza, cziczus; a' pálmavasárnapi fűz-ágacska. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kecskeméten ezt barkának hívják. *Csapó Dániel.*
- Czimbora,** fél iga barmos társ, mikor két szegény gazdák fogják össze marhá-jokat egy tereh hordoztatásra. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Czimboralni,** annyit tesz, mint mikor valaki mással összefog, és avval végzik együtt gazdaságokat. Erdélyi szó. *Gödry.*
- Czimboras,** Gömör, Torna, pajtás; Dunántúl. *Dőbrentei.*
- Czimer,** borjú- v. bárány-negyed. Szegedi szó. *Nátly József.*
- Czímeres** tehén, nagy kiálló szarvú és szép természetű tehén. Kecskeméti szó. *Kiss Lajos.*
- Czimpa,** az orr' czimpája, vagy porczogója. Szegedi szó. *Nátly József.* Kinőtt, hegyes p. o. orr. *Beke' gyűjt.*
- Czimpa-orrú,** lapos orrú.
- Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond.*
- Czimpál,** ver; megczimpáltak: jól megverték. Győr várm. *Czech János.*
- Czinczius,** olálkodó, veszedelembé ejteni igyekező állnok gonosz ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Czinczog,** neszez. Czinczognak az egerek, midőn macskát nem éreznek. Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond.*
- Czingár...** Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Czinko,** nevendék leányka Székely szó. *Bucsy.*
- Czinkos,** ravasz, hamis lelkű. Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond.* Kijegyzett fa, v. egyében kihuzott jel után esett osztályrész. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Czipálni,** kúszálni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Tépni, szagatni, rángatni, mint a' czipa - kutya. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Czipárolom,** czibárlom, tépászom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Czipe** (palócz) czipó, czipellő, czipellés. Kemenesali. Kis leánynak pipót veszünk. *Horvátth Zsigmond.*
- Czipekedni,** felragaszkodni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

- Czipók** (egyres számban), felálló görbe fa a' hidasok' oldalán, vagy czipó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Czira**, ló-betegség' neme, a' mellyben a' fejetetején lévő hegyes csontot szokták megrágni. Székely szó. *Ferenczi János.* Öló mirigy a' lovak' fejében. Székely szó. *Túry Ignác.*
- Czire**, juh, melly' bárányát leölvén, idegennel szoptatják, Székely szó. *Túry Ignác.*
- Czirkáló**, kémlelő. Innet a' rétpásztorok czirkálóknak hívatnak, kik őszszel czirkáló vendégséget adnak. De már a' szúk idő ezt is korlátolja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Czirmos**, tolvajságáról megismertetett rossz hírnév. Székely szó. *Szabó Elek.* Piszkos, mocskos. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Czivok**, seprőfű, vad kukoricza. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Czirókálni**, czirógatni; valakit nyájasan magunkhoz édesgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Simogatni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Czitrusfa**, istenfa. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Czivakodni**, veszekedni, zörtölődni. Tolna vmegyei szó. *Csapó Dániel.*
- Czobukálni**, bukdácsolni, mint a' mély hóban szokott az ember. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Czódor**, vezetéknév. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Czodora**, czondra. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Czofra** vagy **czibre**, felserdült csintalan leányka, — nem pedig mindig erkölcsstelen rossz személy; mert néha becsüftesebbnek mondják: *ejnye te kis czofra.* Székely szó. *Ferenczi János.* Czula, czandra, rossz magaviseletű fehérszemély. Székely szó. *Incze József.*
- Czók**, pótlék, p. o. a' hűsmérésnél rá adott darab, — és ha az asztal libeg, annak lába alá tett pótlék. Székely szó. *Incze József.*
- Czókók**, egymás, holmi didbáb eszköz. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Czolop**, nagyobb czövek. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Czomb**, czobok; czombon ember czombja értetik, — *czobokon* oktalan állat. Székely szó. *Incze József.*
- Czombászom**, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

- Czompolyodni**, megilletődni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Czonczi**, husocska, hús-részeske. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Czondolom**, elczondolom, rongyosodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Czondora**, czondra. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Czondra**, czedele, zeke, szokmány, különböző vidéki, de ugyanazon egy durva fekete gyapjuból szőtt és készült hosszú ujjas kötőtűst jelentő szók, a' székelyeknél *Incze József*. Szúr; **czondrás**, szűrös. Székely szó. *Kállay.*
- Czopákás**, dagasztatlan, sületlen, vizesbélű kenyér v. kalács. Olyan czopákás, hogy az ínyemhez ragad. Szegedi szó *Nátlí József.*
- Czophát**, háton vitel, háttos játék. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Czorhol**, bőrt kaszával tisztít; Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Czök**, csinált kovász, melly így készül: a' komlót felforraltják, hagyma' szarát és zsályát tesznek a' vízbe 's az ezzel felkevert kovászt hívják czökös kovásznak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Czökör**, szotyor, kosár.
- Székely szó. Gyarmathi Sámuel.**
- Czölönk** vagy **csölönk**, juhász kutyák' nyakára kötött szokott bot-darab, hogy futni ne tudjanak. *Beké' gyűjt.*
- Czölömp**, 1) kuvasz ebeknek nyakukra kötött fa, azokat a' nyúlfogásban gátlandó; 2) kankalékos kút' gémjének farára akasztott nyomtaték, hogy a' veder könnyebben feljőjön. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' földbe leásott vastag fa, karó. *Beké' gyűjt.* Ágas, nagy karó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Czöpekes**, vastag, izmos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Czövek**, levert hegyes karó; innét **czövekes**, erősen álló, **czövekedni**, megerősödni, felnyulladni. Balaton melléki szók. *Horváth Zsigmond.*
- Czövekedem**, nevekedem, serdülök. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Czúbukkolni**, Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Czucz**, fonál-pároláskori vendégség. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Czuczorkál**, szösz' lánghalásból jövendő. Fonóházi szó. Csallóközben.
- Czudar**, rongyos. Székely

szó. *Gyarmathi Sámuel*. Semmire kellő, alávaló. Tolnában. *Czapó. D. Csélcsap*, erkölcstelen. Kemenesali szó. *Lévai László*. Czudri, semmire kellő személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Rongyos, szakadozott, szennyes öltözetű. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Czudri, félre rugó czandi fehér személy. Kemenesali szó. *Lévai László*. Czúka, kisedd zsák. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Czula, fél vagy egész mérőnyi kis zsák. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Alacson rossz kurva. Székely szó. *Ferenczi János*. Czulhó, szajha, szóbeli személy. Kemenesali szó. *Lévai László*. Czupakos, p. o. szeg, azaz

erős, vastag tüvü. *Beke' gyűjt.*

Czuppantani, csókolni. *Beke' gyűjt.*

Czupér, czuperon, meztelen, meztelenül. Bodrogközi szó. *Mindszentí.*

Czuppogni, czuppangatni. Czuppogósan csókol; a' dargasztó leánynak czuppog a' keze; úgy a' ló' lába a' szívós sárban. Balaton mellékén. *Horváth Zsigmond*.

Czurhó, ringyó, kurva. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Czurholni, bőrt puhítani, kihúzatni; — a' szűcsök szokták. Szegedi szó. *Nátly József*.

Czühlődni (fel), kése delmesen, gondolkodva öltözködni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Czükkü, czikkely. Órségi szó. *Zakál György*.

D.

Dabroncz, dobrócz. Göcsei szó. A' testeknek tüzes kihányása. *Horváth Zsigmond*.

Dacskó, zacskó; dücskó, tuskó. *Kállay' gyűjt.*

Daczos, kevély kövér, vagy kövér kevély. Kemenesali szó. *Lévai László*. Maga a-

karatján járó. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Ugránczó, erre tova fartatólag tánczó büszke ló. Székely szó. *Szabó Elek*. Kevély büszke; innen daczoskodni, daczos ló. Székely szó. *Kállay*.

Daczolni, makacskodni.

- Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Dada, banya, vénasszony. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Dadoga, legalsó hangon dörmögő. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Dadogni, csácsogni. Székely szó. *Cseréy Elek.* Szakadozva egy két szótagot ejteni, p. o. dadoga' kised, midőn ajaka a' szólásra megnyílik. Néha az öregek' dörmögését is dadogásnak mondják, de ezt ritkábban. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Daga, kövér pofók képű. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Dagály, góg. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Dagasz, dugasz. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Dagonya, marha által felvert sár. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*
- Dajka far, hosszukó, nem bütösön végződő fara a' lónak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Dajna, banya, elmatrónásodott kövér asszony v. leány. Székely szó. *Kállay.*
- Dali, derék, deli. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Dallazni, gúzson oldalt evezni. Szegedi szó. *Náttly József.*
- Dalmahodni, testesedni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Dana, korhely nóta, fajtalan dal, vagy éneklés. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Danczkai gyökér, danczia helyett. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Dancs, mocskos, szennyes, szurtos. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Dandár, sereg. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Dara, aprón morzsált tésztanemű eledel. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Darab, csorda. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*
- Darancs, l. Göröngyeg.
- Dáridó, tivornya, lármás vig mulatság. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Vendégség. Marczal melléki szó. *Aczúdy Sándor.*
- Daróc z, vastag szövetű pokrócz vagy vászonféle. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Zeke, szokmány. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Darvadozni, szélledezve hullározva járni 's kelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gubbadozni járni, kelni, lappangva sé tálgatni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Dauzzsolni, vén asszony módra értetlenül kenni fen-

ni, gyógyítani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dávorikolok, ácsorgok, fület-maró hangon danolok. Kemenesali szó. *Lévai László.* Részegen össze vissza, értetlen, fülsértőleg danolni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Debrő, debre, gödör, mely vízmosás. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*

Decsák, dicsekedő. *Kállay gyűjt.*

Deczeg, csikorgó hidegben fogait összeveri. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zökög; deczegetni, zökögetni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Deczeg, e. h. délczeg, dérczeg. Székely szó. *Cserey Elek.*

Deczka, doszka, deszka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ded, kised, gyermek. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Dedellye, derellye, lisztből 's köleskásából készült étel' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dedergek, mikor fázom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Reszketve fázom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Dédős, mátka nagyatyá; atavus. Székely szó. *Cserey Elek.*

Dédük, (atavia), mátká

nagyanya. Székely szó. *Cserey Elek.*

Degedni, dagadni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Degenyeg, I. Deget.

Deget, degenyeg, dohot, dohat: bűdös szekerkenő zsir; a' deget-et nyírfahéjből készítik; a' dohot mint zsir, földből forr ki Moldvában 's Oláhországban; onnan hordják be a' székely földre, 's kenőnek árujják. A' doh, dohos, dohany szók ezekkel összeköttetésben állanak. Székely szavak. *Kállay.* Híg, hámkenő, dohott, sűrű szekerkenő híg materia. Székely szó. *Ferenczi János.*

Degett, dohott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Más-kint dohott, doh; fekete sűrű folyó bűdös. matéria. Székely szó. *Szabó Elek.*

Deiszen, dejszen! magát mentő szócska. Gömörben. *Hollók Imre.*

Dej, vagy p. o. dej két itczét. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Legalább. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Dejszen, magát mentő, fenyegető hang. Dejszen várj csak! Kemenesali szó. *Lévai László.*

Dékány, egyházi. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Dékány-asszony, káp-lányok' anyja: az előtt Mária' képeré felügyelő asszony. Barkó szó, Gömörben. *Hollók Imre.*

Délczeg, pajkos. Székely szó. *Cserey Elek.* Büszke, mintegy maga erejében bizakodó ember 's ló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Delest, délutáni idő. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Deli, szép, jeles természetű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Déli ebéd, ebéd. Ormánsági szó. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Délelő, csordák' déli tanya'juk árnyékos vagy vizes helyeken, úgy kutak körül. Innét a' marhák déllelnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Demikát, érett sajtból készített leves. Palócz. *Szedér Fábián.* Turós lév. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Demsedi, tostig; demsedi ember. Győr várm. *Czech János.*

Dencselni, 1) a' kis gyermekeket térdünkön löbbálgatni; 2) ön testünket járásunk közben dagályosan háyni 'svetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Denevér, bőregér. Székely szó. *Kállay.* Vérszipó. Szé-

kely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Ezt a' székely bőrmadar-nak hívja. *Ferenczi János.*

Dér, a' télnek és hidegnek azon mértékét teszi a' székelyeknél, mikor a' folyóvizek annyira befagynak, hogy e' miatt még a' mal-mok sem foroghatnak. Székely szó. *Incze József.*

Dercze, azon liszt, mellynek lángját kiszitálták, de nem egészen korpa. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicéphor.* Közönséges a' Duna melléken. *Csapó. D.* Míg a' liszt a' korpától el nem választatik; azért mondják: derczés a' kenyér, azaz, a' korpa is közötté van. Marczal melléki szó. *Acsádi Sándor.* Búzakorpa. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Buzának veres lisztje. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Lisztnek alja, vöröссе; a' korpánál többet érő valamivel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Derde, féleszü. Győr vármegyei szó. *Horváth Endre.*

Dérdúr, harag, czivódás. Marczal melléki szó. *Acsády.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy.*

Dercselni, nyersen erősen együtt beszélgetni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Deredarálni, toreturalni, sok haszontalan szösz-

- porítást tenni, mindent összehordani, sokat aprítani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki. *Maticz Imre*.
- Dereducsálni**, blaterare. Szathmár vidéki, szó. *Gáthy János*.
- Derék**, p. o. pénz; azaz tőke pénz. Székely szó. *Incze József*. Országút. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Derekaly**, test alatti dunyha. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.
- Derékszeg**, tengelyhez ragasztja a' nyujtót. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Derellye**, barátfüle. Gömör és Torna várm. *Döbrentei*.
- Deres**, az embert szokják benne megcsapni, a' törvényszék' rendeléséből. *Kállay Gyűjt*.
- Derézde**, fünek a' nemeberkes helyeken. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Dermedek**, feldermedék, p. o. illetlenül, tunya módon leheveredem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Dermedni** (meg), meggebedni, dögleni, halni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Dermedezni**, nyujtozni. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Dermedt**, megmerevedett, fásult. Kemenesali szó. *Lévai László*. Meggebedt; merevedett. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- Dévai**, esztelen, p. o. oh te dévai! oh te esztelen. Baranya várm. *Kállay gyűjt*.
- Dévaj**, tréfás jó kedvű, másokat elmésen mulattató. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Dévajkodni**, dévankozni, másokkal enyelegve tréfálódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nyájaszkodni. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Dévályos**, böcsös; péld. „nem igen dévályos.“ Győr várm. *Czech János*.
- Dévankodni**, tanácskozni. *Kállay gyűjt*.
- Dévankozni**... *Gáthy*.
- Dézsá**, sáfó, sajtár, cseber. *Kállay gyűjt*. Olyan edény, mellybe a' tejet verik 's a' turót teszik; sajtár pedig, mellybe a' tehenet fejik. Székely szó. *Ferenzi János*. Cseber, bodonka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Dia**, dió. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Dib-dáb**, haszontalan. Székely szó. *Cserey Elek*. Hasznavehetlen. Marczal melléki szó. *Acsády*. Hitvány, csonka, béna, nyomorék em-

- ber, angalit. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Dicsóült**, istenben elnyugdt. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Dideregni**, dudorogni, fázni. Székely szó. *Kállay.* Didereg a'hidegtől. Győr várm. *Czech János.* Reszketni a' hideg miatt. Bodrogekői szó. *Mindszenti.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* *Hollók Imre.*
- Dihős**, dühös. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Dikis**, sorok 's talpszél kerekítő vas. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Dikiselem**, simítom, dörögölöm. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Dilló**, félügyü forma, idétlen magaviseletű. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Dimos**, magát rátartó, hegyesen lépő ember. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Dinka-szóló**, nagy piros szemű. *Kállay' gyűjt.*
- Dínom-dánom**, vigság. Marczal melléki. *Acsády.*
- Díribolom**, e. h. darabolom. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Diszke**, 1) Főként a' juhot, de a' a' tehenet, bivalt is első szaporodása előtt, mikor bikát lehet hozzá bocsátani, jelenti. Mikor magán van ez a' szó, p. o. örzi a' pakulár a' diszkéket, mindig csupán juh, még pedig első szaporodása előtt való állapotjában értetődik alatta; — 2) előhasu a' juh első bárányával, a' tehén vagy bival első borjával, ismét diszkének neveztetik; a' honnét ezen szólás-formák: diszke juh, még is csak van teje; egy diszke tehenem megborjazék, 's alig tudom fejni. Székely szó. *Incze József.* Esztendős bárány; oláhu: kirlan. Székely szó. *Kállay.* Futosni való tehén, berregni való esztendős bárány. Székely szó. *Ferenczi János.* Második esztendőre menő bárány. Székely szó. *Túry Ignác.* Diszke (Háromszéki), mióra (Maros széki), millora (Udvarhelyszéki szó), a' két esztendős juh' neve. *Derzi Mózes.* Millora, második esztendős bárány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Diszkójuh**, ifju juh. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Disznó** v. **disznyó** (székely), sertés (magyar). *Derzi Mózes.*
- Disznópajta**, disznóól. Székely szó. *Ferenczi János.* *Cserey Elek.*
- Divat**, szokás, módi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

- Divatlan**, telhetetlen az ételben. Székely szó. *Feren-
czi János.*
- Divatlan**kodni, dősölni. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Divó**, dió. *Kállay' gyűjt.*
- Dobasz**, *Gáthy.*
- Dobbanni** (fel), elájulni, lerogyni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Dobni**, hajítani. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Dobogó**, nágyhid, mint a sárréti. *Kállay' gyűjt.* Hid. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Dobroc**, igen tüzes nagyobb kiütések a' testen, mellyek felette égnek, azért a' göcsei asszony, midőn valakit meg akar szidni, így szól: dobroc üssön ki. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Dócz**,? *Matics Imre.*
- Dogány**, mészárszék. Székely szó. *Szabó József.* Csikszéki székely szó. *Gegő Niciphor.*
- Dohány'** csutkája, dohánycsán. *Kállay' gyűjt.*
- Dohogni**, ... *Gáthy.* Magában dömmögni, beszélni. Tolna. *Csapó Dániel.*
- Dohos**, fülledt gabona, ha nem szellőztetik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Dohot** v. **Dohat**, l. Deget.
- Dok**, a' fonó kerékben az, a' mibe a' csörlő orsót teszik 's elébb v. hátrább taszítják. Székely szó. *Feren-
czi János.*
- Dóka**, hosszú dolmán. *Kállay' gyűjt.*
- Dolhodni**, dohosodni, a' lisztnék kedvetlen szagot 's rozsz ízt kapni. Székely szó. *Feren-
czi János*
- Dombár**, meneteles hegy v. domb-oldal, vagyis midőn valamely völgyből csekély emelkedéssel jutnak a' hegytetőre; azon tér, melly a' völgy 's tető közt fekszik, 's igen lassan felebb és felebb emelkedik, dombárnak nevezetik. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Dombász**, *Gáthy.*
- Dombérezni**, dorbélyozni, tivornyázni (Göcsei), lármás mulatságot indítani. Ekkor van — a' mint itt mondják — az embereknek széles kedvök. *Horváth Zsigmond.*
- Domika**, túrós leves. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Doncs**, rút, ocsmány. Erdélyi és Székely szó. *Döbrentei.*
- Donyha**, dunyha. Székely szó. *Feren-
czi János.*
- Dopolni**, bedugni. Székely szó. *Feren-
czi János.*
- Dorbézolni**, *Gáthy.* L. Dombérezni, dorbélyozni.
- Dorosba**, vőfény. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Doroszolni, másodszer kapálni a' szőlőt. Székely szó. *Kállay*.

Dorozmás, varaczkos. Az ember' teste felől valamely seb után mondatik, hogy t. i. a' bőre hevenyében nem síma, hanem éles. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Doszka, e. h. deszka. Udvarhelyszéki. *Derzsi Mózes*.

Dosszalom, alkalmatlankodom, hogy erre vagy amarra reá vegyem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Döbörke, bodony túrónak. Székely szó. *Kállay*.

Döbröcz, rüh. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Dödddő, együgyű malé ember. Győr várm. *Czech János*.

Dödögni, magában mormiczolni, lassan beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Dödölle, köles kásából apró gombóc. Győr várm. *Horváth Endre*. Lisztből 's kölesből vegyest készült száraz eledel. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Dödörgők, didergek. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Dögenyeg, degenet. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Döglött, büdös. Székely szó. *Cseréy Elek*.

TÁJSZAVAK.

Dögönözni (meg), valakit annyira megverni, hogy csak nem lepedőben kell hazavinni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Dóher, kihizott poszokos, igen vastag. Kemenesali szó. *Lévai László*. Erős, vacskos, de tunya ember. *Beke' gyűjt*.

Dölyf, gög, negéd, kényeség, kevélység. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Dölyfös, felfuvalkodott. Nagy dölyf van benne. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Döllő, a' szántóföldek' lábai' végén keresztül nyuló gyepek. Székely szó. *Szabó Elek*. Lőjtős, lankás hely. Székely szó. *Ferencsi János*. A' szántóföldek közt lévő gyp. Székely szó. *Incze József*.

Dölmecz, kurta testü nagy hasu gyermek. Székely szó. *Ferencsi János*.

Döme, sömög, tömött ember. Palócz. *Szedes Fúbián*.

Dömni, tömni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Dömöczkölni,..... *Géthy*. Jól megrázni. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Dömösze, alacsony természetü, pufok képü, köpczös, inas. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Dönczül, tassigál. Győr várm. *Czech János.*

Dönczülödik, „mit dönczülödsz!“ Győr várm. *Czech János.*

Döndíteni, hátba valakit taptával megütni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Döndöre, magyar juh. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Düngeni, messze v. mélyen rengve morogva durrogni; más dongsani. Őrségi szó. *Zakál György.*

Düngetni, *Gáthy.* Jól megverni, páholni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Düngölni, a' csűr-földét lapos vastag bikfa-nyeles deszkával verni, egyengetni simává tenni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Dünyögni, *Gáthy.* Dörmögni mormogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Döre, kasuka, féleszű. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Bolond, ügyefogyott. Székely szó. *Cserey Elek.* Esztelen. *Kállay* gyűjt.

Dörgölni, sűrelni. *Kállay* gyűjt.

Dörmögni, dörmenteni, kummogni, magában morogni. Így tesz a' rossz cseléd. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Dörmölni, rágcásálni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Dörökölni, fával v. dö-

röklő pálczával bele gyúrni a' lisztet a' zsákba. Székely szó. *Ferenczi János.*

Dörömbölni, ujját ládán vagy ajtón felebb 's alább húzogatva zörgetni, durván muzsikálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Dözölni, henyélni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Iddogálni, dorbézolni. Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* Sokat enni; innen **Dözsölő**, nagy ehető, gyakorvó. Székely szó. *Kállay.* Kelletlenül mulatozni, sokáig korhelykedve borozni, mámoroskodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Részegeskedni, bor közt mulatni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Drávicza, durvább, vastagabb és szélesebb fasindely. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Fenyőfából vékonyan hasított fa, fedni való, zsindelynél nagyobb. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Drusza, keresztnev-társ. Székely szó. *Kállay.* Ugyan azon keresztnevet viselők szólítják ezzel egymást. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Innét mondja egyik a' másiknak barátságos hangon: „Draszám, drusza uram!“ Balaton melléki szó. *Hor-*

váth Zsigmond Szathmárvidéki szó. *Gáthy*.

Druzsba, vőfény. Palócz szó. *Szedér Fúbián*.

Dsindsa, nádas, posványos sásas hely. Baracskán, Főjér vármegyében. *Horváth József*.

Ducz, fatámasz, faoszlop. Kemenesali szó. *Lévai László*. Oszlop. Marczal melléki szó. *Ac nádý*. Púp, p. o. a' kenyéren. Székely szó. *Cse-rey Elek*. Támasz, gyámfa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond* Szathmárvidéki szó. *Gáthy*.

Duczifaros, kövér renkesz hátullú. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Dudogó, dödögő, magában beszélő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Dudolni, dalolgatni magában, kivált boros szeszszel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szathmárvidéki szó. *Gáthy*.

Dudorások, énekeldegélek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Szathmárvidéki szó. *Gáthy*.

Dudorgok, dödögők, dergek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Dudorogni, dideregni, erősen fázni, reszketni. *Kállay* gyűjt.

Dudva, gyimgyom, gizgaz; ismét: nagy faru. Keme-

nesali szó. *Lévai László*, Cotton Flor. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Dugacs, dugasz. Székely szó. *Ferenczi János*.

Dugasz, dugó; valaminek pecske. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Rejtek hely. Szathmárvidéki szó. *Gáthy János*.

Dukál (valakinek), tartozásul jár; p. o. ez vagy az Pétertől dukál nekem, azaz, Pétertől ez vagy az a' járandóságom van. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Dukálni, olcsón rákötni, árán alul eladni valamit. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Dullani, valakinek büntetésben marháját elfoglalni. Kézdi széki szó. *Szabó Elek*.

Dullatni, a' büntetést valakin elégtételbe venni. Székely szó. *Incze József*.

Dúló, 1) kártékony ellenség; 2) a' vas vármegyétől kiküldetett, adót sürgető's a' helység' rovásán élődő hajdú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szolgabíró; gyökere, *dulok*; innen *megdulni*, exequálni. Székely szó. *Kállay*. Székelyeknél szolgabírói tisztelet viselő, a' dulni-tól jó, vagy büntetni; minthogy ezek a' magok körökben a' kisebb vétkeket megbünte-

- tik. Székely szó. *Ferenczi János*. Hivatal' neme a' szék-nél. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Kimzó, nyomorgató, adó-behajtó. Kemenesali szó. *Lévai Lúszló*.
- Dulságot tenni**, valamivel kiméletlenül bánni. A' szénában dulságot ne tégy kocsis, mert kevés termett az idén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Dumogni**, dümmögni, morgolódni. *Kállay gyűjt*.
- Dungász kodó**, heverő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Dungó**, dongó bogár. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Dunnogni**, orrából beszélni. Székely szó. *Kállay*.
- Durálni**, 1) megdurálni magát, azaz: megkötni magát, megrögzeni valamiben; 2) neki durálni magát, azaz: valami nagyra, nehézzre — mi tehetségünket fölülhaladni látszik — elszánni és eltökélni magát. Pápa vidéki szó, és szólás-módok. *Matics Imre*.
- Durczás**, bambucz, szóatlan, nehéz kedvű. Székely szó. *Cseréy Elek*. Durczos, daczos, akaratos, makacs. Innét durczáskodni, magát elkötni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy*.
- Durczos**, akaratos. haragos, dörmögő, makacs. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*.
- Durdák**, vadka, pálinka' alja. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Durmonyas**, dérdur, durva paraszt szolgáló v. asszony. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Durmonyas**, a' kinek szeme szája haragosan áll. Székely szó. *Gödri*.
- Durung**, czelőke, nagy pózna darab. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Durungfánk**, a' süteménynek egy bizonyos neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Duska**, áldomás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Duskál**, válogat, az ételben. *Kállay gyűjt*.
- Duskáskodni**, dorbézolni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Dusza**, szalmazsák. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Dusze** (Udvarhelyszéki), surgő (Háromszéki szó), szalmazsák. *Derzi Mózes*.
- Duskálni**, válogatni p.o. az ételben. Székely szó. *Kállay*.
- Duvadni**, duvasztani, mikor tavasszal a' fák' mezeje megjő, a' gyermekek a' sima füzfa' héját levonván, abból sípot vagy (a' mint itt mondják) tilinkát csinálnak. Ha a' füzfa a' héjából kijő egészen, úgy,

- hogy a' héja kereken épen marad, mondják: kiduvad a' fúz héjából, duvaszszunk titilinkót. Székely szó. *Incze József.*
- Duvasztani** p. o. a' diót, héjától megfosztani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Duvatlan**, p. o. ételben italban, annyi mint mértékletlen telhetetlen. Székely szó. *Incze József.* Nagyehető. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Duvatlanzkodni**, duvatlanzkodás, mértékletlenkedni, mértékletlenkedés. Székely szó. *Incze József.*
- Duzma**, tajték, hab. Innen — **Duzmadt**, puffadt. Továbbá — **Duzmogni**, haragjában dálni fulni magában. Pápa vidéki szavak. *Matics Inre.*
- Duzmonyas**, durczás, akaratos, hajthatatlan ember. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Duzzadosni**, puffadozva bosszúskodni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Duzzanik**, kerekedik, indul. Jó kedve duzzant, 's kész lett volna táncolni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Duzzasztom**, . . . ; innen **Duzsadt**, . . . Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Duzzogok**, örökké mérgeledöm ; innen **duzzi** gyermek, **duzzogó** ember. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Duzzogó**, dörmögő, morgó. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*
- Dücakó**, kis fatő. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Düfrü**, gyúszú. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Düh**, dühösködő méreg. Székely szó. *Túry Ignác.*
- Dühös**, veszett, p. o. kutya. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Düllöngeni**, . . . esetlenül, hajladozva menni. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*
- Dülőföld**, vagy **dülő**, azon vetőföld, melyre több földek vággel kijárnak. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Dülősv. düllöngősv. ut**, mely jobbra balra hajlik; gyökere **dülők**. Székely szó. *Kállay.*
- Dünnögni**, a' sípfuvás, furuglyázás mellett a' torkával zúgni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Düring**, fejes bot. Szathmár. vidéki szó. *Gáthy János.* Ez talán a' dorong és durong szó' mássa!
- Dzsindzsa**, bozótos nádas ingoványos hely, mint Pest vármegyében a' Turján. Győr várm. szó. *Sztrokay. L. főnebb Dsindsa.*

E.

Ebéd, fölöstököm. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ebédelek, fölöstökölök. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ebéd fia, délelőtti 11 óra tájban való evés, mivel a göcsei ember ötször eszik napjában: reggel, 11 óra tájban ('s ez az ebéd fia), délben, délutáni 4 órakor és estve. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Ebeg, rebeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ebegni, akadozva, unalmasan beszélni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ebert, v. Óbert, l. Bera.

Ebész, kutya-peccér. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ebház, ebkuczkó, kutya-vaszok. Székely szó. *Cserey Elek.*

Eblábálni, elillantani mint az eb. Székely szó. *Kállay.*

Ecs, ecselő. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ecselni, p. o. szösz. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
Coire carnaliter. *Beke' gyűjt.*

Ecset, Pinzel. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Ecsetel: ekecselni (Göcsei);

pepecselni (Kemenesali). In-nét: ekecselődni, azaz: valamivel bajlódni, valamit lassan, piszmogva tenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Eczejde, adsza ide. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Eczere, (egyszerre, mindjárt. Csíkszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Eczkeficzke, nyalka, kevély, csinos ifjú, kevély legény vagy leány. Székely szó. *Ferenczi János.* Szemmel hunyorító vagy kacsingató legény v. leány. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Eddigelé, bis nun. Székely szó. *B. Bakó.*

Edes teletelő, boldizsár-alma. Székely szó. *Ferenczi János.*

Edő, anyám, édes anyám; de mostohát is szokták vele szólítani. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.*

Egercselni, lassan lassan elébb menni, mint a' róka, mikor egerész. Székely szó. *Ferenczi János.*

Egerézek, szemtelenül ta-

pagatódzom. Gömöri szó.
Hollók Imre.

Égi virág, buzavirág, olyan kék mind az ég. Székely szó. *Ferenczi János.*

Egglelni, vexare. Gyórvárm.
Horváth Endre.

Egres, pöszméte. Székely szó. *Kállay.*

Egyábkor, egyébkor. Ormánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.

Egyebugya, formátlan, idomtalan, isten-tasáította. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Össze vizsgáló, formátlan, esetlen. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Egyelni (meg), megverni. A' mult éjjel a' dorbélozás közben jól megegyelték, kitisztogatták ő kemét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Egyem, igyem, ugyanizé helyett. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Egyes, egy porciós üveg; így kettős, két porciós üveg. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Egyetmás, öltöző ruhadarabok. Székely szó. *Incze József.*

Egyházi, dékán: a' gyülekezet, templom, és az egyházi tanítók körül bizonyos szolgálatokat tevő hitese-

mély. Ennél felebb való a' kurátor vagy is templom' atyja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Egyház kelés, bejártás. A' szülő asszonyok megtisztulásuk után legelőször menvén a' templomba, 's lelki áldozatjukat végbe vivén — az illető pap által a' kijárhatásra felszabadítatnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Egyik, (palóczos), egy. *Szedder Fűbián.*

Ehejt, ezen a' helyen v. itten; így ahajt, azon a' helyen v. ottan. Udvarhelyszéki szó. *Derzsi Mózes.*

Eheni, nő lám! ime! Vasvárm. szó. *Horváth József.*

Éhére, éhomra. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Ehéttdőtől fogva ahaddig, s. b. ettől fogva addig. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Éhom, étlen gyomor, józan. Midőn valaki délelőtti időben valamit erősít, mikor még sem nem evett sem nem ivott, így fejezi ki magát: „észom iszára moadom“, melly megromcsolt szónak ez az értelme: „éh'v szomjomra“ vagy is igazi józansággal állíthatom. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Éjjeledik, szürküldök. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Éjjelibátor, macska.
Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Éjjeli fénybogár, szent János' bogara. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Ejnye, ohajtózó, kíváncsi szó. Ejnye be szerettem volna! Ejnye be szép volt. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Éjomét, Fröhstück. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Imre prof. ezt korétnek nevezé. *Csapó Dániel.*

Ejtél, kupa, pint. Székely szó. *Incze József és Buczy. Itcze.* Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Ejtett, megejtett személy, olyan lány, ki már terhes volt. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Ejtődni, hadd ejtődjem, azaz, rokkanjon a' mit ettem. *Kálley gyűjt.*

Ejtődzni (meg), meghülni. Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.*

Ekczemonca, haszontalan podgyász. Győr várm. *Czech János.* Ősnehányt vett, alávaló holmi. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ekecsülni, játszodozni valamivel. Őrségi szó. *Zakál György.*

Ekebér, lélekpénz, ágybér; papnak adadni szokott adó. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Ekelő, ekének két ágú csusz-

tató fája. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Ekekabala, v. kéntelen csúszó: egyszarvasat, melyre az ekét fejfordítják, 's azon egy helyről másikba vontatják. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.* Gerendely, szarv, köldök, fej, nád: mind eke' részei. Székely szavak. *Gyermati Samuel.* Mellyel az ekét csúsztatja, mikor szántani kezd. Innen mondatik: felkabaláznai az ekét. Székely szó. *Kálley.*

Eke' részei, kormány, kocka, csoroszllya, ekelő, kalabina, cságató stb. Gömörben. *Hollók Imre.* Gerendá, kázla, csótár, lemes, ösztöke, cságotu, körpölü, tézsola stb. Lásd külön mindeniket. Őrségi szavak. *Zakál György.*

Ekrendezni, másnak útjában hánykolódni, 's mintegy láb alatt alkalmatlanokódni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Elálmodni, magáról elfelejtkezni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Elbáméskódni, elbámolni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Elbámítom, elámítom. Székely szó. *Cseresy Elek.*

- Elbandzsalodni**, elbámolni. Bodroghözi. *Mindszenti*.
- Elbe**, kimondva eübe-be. Palócz szó. *Szedes Fábrián*. Elbe ment, be ment.
- Elcsondollok**, igen elrongyosodom, romlom, p. o. egy hitvány udvarhásról azt mondják: ejnye be elcsondollott. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Elcsente**, elcsipte, elidegenítette. *Kállay gyűjt.*
- Elcsiszamodni**, elszakítani. Székely szó. *Cecrey Elek*.
- Ellebbedni**, a' sok eső miatt az ut ellebbed, tavasszal pedig a' fagy' kienjedésekor felebbed, azaz igen rossz lesz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Elegybelegy**, alávaló hitvánság. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Elegybuza**, magyarosan: adajotz buza (talán kétszeres buza). Székely szó. *Ferenesi János*.
- Elegyülni**, valamelly emberek közé vegyülni. A' ki korpa közé elegyül, megeszik a' malacok, azaz: a' ki alávalókkal társalkodik, csuffátétetik azoktól. Székely mondás. *Szabó Elek*.
- Elekötő**, kötény. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- Elelőzőm**, az öregéből elcsépelem p. o. a' szalmát, gabonát, magos kenderkét stb. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Elemesne**, a' kin a' ruha rendetlenül áll; male praecinctus. Komárom várm. *Czuczor Gergely*. Juha szakadt, szőllebőlett, rongyos. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Eleredés**, kéz vagy lábcsonton lévő daganat, melly tüzes, de kifakadni nem akar; p. o. eleredt a' kezem, — tüzes daganat szökött rá. Innen mikor vad hus esik az ember' testibe, rossz eredetnek mondják. Székely szó. *Ferenesi János*.
- Elernyedni**, elmállani; bórról, ruháról stb. mondják. Vas vármegyei. *Horváth József*. A' szegénység vagy egyéb miatt romlottá lenni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Eleség**, takarmány. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Vas vármegyei szó, annyit tesz mint a' latán opsonium. *Sztrakay Antal*.
- Eleszt mag**, élesztő. Székely szó. *Buczy*.
- Élet**, a' székelyeknél belső jószágot jelent; p. o. szép életje van, azaz, jó épületekkel megrakott szép belső jószága. Székely szó. *Ferenesi János*. Telek. Székely

- szó. *Bucsy. Jószág. Háromszéki székely szó. Gödny.*
- Elévérő**, jókor érő p. o. kukoricza. *Gömöri szó. Holók Imre. Jókor érő, elején érő. Bodroγκözi szó. Mindszenti.*
- Elgyűrűzés**, legény elgyűrűzi a' leányt. *Szegedi szó. Nátly József.*
- Elhajította**, eldobta. *Gömöri és Torna várm. szó. Döbrentei.*
- Elhandászni**, hirtelen elvégezni, feladni valamin, de nem jól. *Székely szó. Ferenczi János.*
- Elharácsolni**, elpazarlani, elfecsérleni. *Göcsei szó. Plánder Ferencz.*
- Elháromlani**, eltévelyedni, elveszni. *Székely szó. B. Lakos.*
- Élhetetlen**, magán segíteni nem tudó, semmire kellő nyomorúlt ember. *Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond. Pápa vidéki. Matics Imre.*
- Eliszamodom**, szép csendesen elszököm, odébb állok. *Székely szó. Gyarmathi Sámuel.*
- Elitatás**, régi oklevelekben így tétetett ki az executio. *Székely szó. Ferenczi János.*
- Ekámpicsorodni**, mikor a' labtó, vagy más dolog két ellenkező oldalra a' nap
- hevétől meghajlik, elgörbül. *Bodroγκözi szó. Mindszenti.*
- Elkánnyadok**, ellankadva magamat elbocsátom. *Székely szó. Gyarmathi Sámuel.*
- Elkendőzés**, leány elkendözi a' legényt, vagy is eljegyi. *Szegedi szó. Nátly József.*
- Elkordéltam a' dolgot**, kétséges volt a' dolgom. *Sopron várm. N. A. Kiss Sámuel.*
- Elkúszálni**, felborzasztani p. o. hajat. *Kállay gyűjt.*
- Ellenkedni**, valakinek kötekedni, pántolódni. *Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.*
- Elletés**, elletni, csirás szőlővesszőt ültetni. *Győr várm. Horváth Endre.*
- Elmálni**, elolvadni, p. o. olly jól készült sütemény, hogy a' számban maga elmálott. *Baranyai szó. Tóbi Antal.*
- Elmátkásítom**, eljegyzem. *Székely szó. Cserey Elek.*
- Elmecsevészek**, elaljasodom. *Székely szó. Gyarmathi Sámuel.*
- Előbor**, áldomás. *Székely szó. Cserey Elek.*
- Előfű**, vagy előszéna, parrag széna. A' másod fű sarjúnak neveztetik. *Innét sar-*

- já póka; mellyet azon időn az' anyja már másodszer költött. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Előjött**, e. h. megjött. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*
- Előkötő**, kötény. Palócz. *Szedes Fábán.*
- Előlév**, megmuszkolt szőlőnek a' prés-szérűből sajtolás nélkül lefolyó nedve. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Elorsozni**, titkon valahonnan élőbb állni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Előpénzt** v. kalákpénzt adok valakinek, p. o. hogy ellopott marhámát felkeresse. Székely szó. *Cseresy Elek.*
- Előruha**, karinca, surcz. Székely szó. *Gyarmathi Samuel.* Kötény. Székely szó. *Incze József.*
- Előte**, kemencze' ajtaja v. tevője. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Előzők**, árnyékot tartok, a' világosság ellen állok. Kemenesali. *Lévai László.*
- Elpécczelték** az udvarát, azaz; elcözvekeltek. *Kállay' gyűjt.*
- Elrejtőzni**, elméjében elragadtatni. *Kállay' gyűjt.*
- Elrezelte** magát, megsáfrányozta az ülepét. *Kállay' gyűjt.*
- Elsavanyítani** va-
- lamit, azaz: hamis úton el-sikkasztani. Komárom várm. *Czuczor Gergely.*
- Els em medni**, elszibbadni; p. o. a' kezem, lábom elsemmedt. Vas vármegyei. *Horvátk József.*
- Elsikkasztani**, elrejtetni, elemésztetni. Balaton melléki *Horvátk Zsigmond.*
- Elsórvadt**, elszibbadt. *Kállay' gyűjt.*
- Elszelelni**, mint a' szellet eltünni, hirtelen eloldalni, odébb állani. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Eltakulni**, kényszerítve elmenni; p. o. eltakulj, azaz, meg kell lenni hogy elmenj. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Eltenni**, veszedelmeztetni; p. o. eltette a' fejét, azaz veszedelembe ejtette. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Eltépertélni**, elkészálni, a' háztól elmenni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Eltolvajlom**, elorozlom, elrekkentem. Székely szó. *Cseresy Elek.*
- Elütte** a' 12-öt, e. h. ütötte, — megütötte a' fejét. Székely szólásmód. *B. Lakos.*
- Elvádolni**, elvállalni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Samuel.*
- Elvegy**, elegyes p. o. buza. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Elvicskad, mikor félre jár a' szövő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Embre, Imre. Székely szó. *Cserey Elek.*

Émely, bőr alatt nagy féreg. *Kállay' gyűjt.*

Émen, józanon. Többet beszél eszén kívül (a' beteg) mint émen. Győr várm. szó. *Horvát Endre.*

Émetten, imetten, ébren. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Emigyesen, ugyan csak pipesen, kevélyen. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Emlő, asszonyoknál csecs, az állatoknál tölgy. Székely szó. *Cserey Elek.*

Emmink, miénk. Palócz szó. *Szedes Fábian.*

Emplény, a' szán' azon felső része, mely az oldalakat tartja, 's melyre ülni lehet. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Emse, nőtény disznó. Soproni szó. *Kis János.* Balaton melléki. *Horvát Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

Encsem bencsem, sok haszontalan portéka. Székely szó. *Ferenczi János.*

Endre, András. Palócz. *Szedes Fábian.*

Ennál, ennél. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Enykes, nyálkás p. o. tőrő,

seb. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Enykesedni, enykesülni. Téjéről, tőrőről mondatik, ha nyúlóssá lesz. Vas vármegyei. *Dr. Horvát József.*

Enyett, gyanánt, helyett. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Enyetted, (mikor valakinek becsületiért engemet is jól ebédeltetnek, p. o. enyetted jól lakám), ob respectum tui. Székely szó és mondás. *Szabó Elek.*

Enyhely, olyan hely, hol a' szél 's fergeteg az embert zivataros. időben nem éri, u. m. part alatt, fák mellett. Enyhelyre húztuk magunkat. Szegedi szó. *Nátly József.*

Enség, inség. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Enyü, enyv. Székely szó. *Ferenczi János.*

Épelődöm, eszmélek, gondok közt sorvadok. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gümöri szó. *Hollók Imre.*

Eperjfa, szederjfa. Gümör és Torna várm. *Döbrentei.*

Eplény, szán' talpát összekötő gerenda. Székely szó. *Kállay.* L. Órszok. A' szán' vagy szánka' orrozatján keresztül szegezett fa, mellyen vagy csikóté vagy vas kari-

- kákon csüggenek hámfák. Kemenesali. *Lévai László.*
- É p p e g**, szinte, ugyanazonkép. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- É p p e s t**, épen, épenséggel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- E p r é n y**, a' szánnak lábas gerendája, mellyen áll annak dereka. Székely szó. *Szabó Elek.*
- E r á n y o m b a n**, általellenemben, vis à vis. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- E r á n y o z n i (e l)**, gondolom formán, hozzávetve elképezni, czélozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- É r c z e**, nyóštén majorság; (másutt j é r c z e, tojó-tyúk). Székely szó. *Kállay.*
- E r e d (m e g)**, fogamszik a' plánta vagy ültetvény. Ismét: megered az eső a' hosszas szárazság után. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- E r e d ő**, máshová menni vágyó és készülő cseléd felől mondatik: már régóta fújja az eredőt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- E r e d j**, indulj hamar! ettől: ered, eredni. Székely szó. *Szabó Elek. Cserey Elek.*
- E r e g é l n i**, lassan mende-gélni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Lassankint előbb
- előbb menni. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*
- E r e k l y e**, reliquiae, halott maradvány. *Matics Imre.*
- E r e s z**, ház' fedele, héja. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Pitvar, csarnok. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*
- Ház' fedeléhez való ragaszték. Gömöri. *Hollók Imre.*
- Székely szó. *Cserey Elek.*
- Folyosó, házfedél' kiálló része. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- E r e s z k e d n i (ö s s z e)**, valakivel bizodalmasan társalkodni, 's szorosban együvé szövetkezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- L e e r e s z k e d n i**, leülni. Baranyai szó. *Matics Imre.*
- E r e s z t**, toldás az asszonyi ingbe. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- E r e s z t e n i**, gerebenyezni. Ormánsági szó, Baranyában *Jeremiás Sámuel.*
- E r e z**, a' lakó háznak pitvara. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- E r g e l l é s**, mérges, hirtelen haragra gyulladó ember. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- A' német ärgerlich szótól. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*
- E r g e l l ő s**, változó eszű. Kemenesali. *Lévai László.*
- E r g o j a**, gendeboja, boder-

ga, egyfűgű. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.

Erkély, Altan. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Érlelni: 1) megérni hagyni p. o. eleséget; úgy a' sebnek megérését elősegíteni írral, hogy annál könnyebben 's hamarébb megfakadhasson; 2) bújalni, az az: mást holmi ballépéséért 's kártételeiért ismételt szemrehányásokkal illetni; péld. a' feleségem sokat érlelt, mivel ökreim' arát a' vásáron elvesztettem. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Ernyedt, úgy elviselt, hogy egy kis ellenerőre szétszakad; p. o. a' vászon, ha már szálai itt-ott szakadozottak vagy olly vékonyra vástak, hogy a' vásznon könnyen átláthatni, 's kis meghuzásra is szétfoszlik, — az olly vászon mondatik, *ernyed t*-nek. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Ernyett vászon, lengedék vászon. *Kállay' gyűjt.* Málladt p. o. ruha, hajó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ernyő, 1) napernyő; 2) esernyő; 3) szemernyő; vagy is nap- eső- és gyertyavilág ellen szolgáló védszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szekéren gyékén-tartó. *Kállay' gyűjt.*

Erőruha, erőra, erőha: előruha, kötény. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Erős fű, ezerjófű. *Kállay' gyűjt.*

Erős ködni, valakinék mind addig békét nem hagyni, mig akaratumknak nem engedelmeskedik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Erőss meg, mikor a' szövőbe fonal egymást meghágja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Erős menni, nehéz menni. Gömör és Torna várm. szó-lás. *Döbrentei.*

Érteke, becse valaminek. Székely szó. *Cseresy Elek.*

Eruha, kötény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Esdeklenni, obtestari. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Esdeni: 1) megszállani p. o. a' légynek a' hust vagy marhát nyáron, a' honnan mondják: no' ugyan esdi a' légy a' marhát; 2) mondatik az emberről is: p. o. no ugyan esdik ezt a' leányt a' leányek. Székely szó. *Incze József.*

Esdődni, valami után sovárogni, esenkedni p. o. a' gyermeknek a' gyümölcsért. Székely szó. *Ferenczi János.*

Eseg, ismét. Soprony várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Esenkedni, kunyorálni; valamit tőlünk ismételt szemtelen kérelemmel majd nem erőszakosan kiesikarni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Adázni valamiért. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Esennenni nézni, várni: bánkódva, nem igen remélve, de kívánva nézni várni p. o. valami enivalót. *Bekke' gyűjt*. Nagy kívánsággal, esdekelve, kétségbe esőleg. Kemenesali szó. *Lévai László*. Esennen nézni, forró vágyással szemét valamely kedves tárgyra mereszteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Sovárgva, adázva valamiért. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Esennen nézni, elszomorodott megilletődéssel nézni azon tárgyra, mellynek szűkében van, 's azt mintegy alattomos fájdalommal kívánni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Esetes, jól álló, helyesen álló, jó fogatu, helyes kapásu. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Esetlen, helytelen, egyenetlen, ferde, görbe. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Eskeszem, esküszöm. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Eskola, iskola, iskola. Így estálló, Estók, Estván, így

mondva: estuallaó, Estvuán, Estuók, Istálló, Istók, István, helyett. Palócz. *Szedér Fábán*.

Es még, ismét. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Esni, megesni, megszállani, apadni, p. o. bornak, viznek vagy más folyó materiának. Székely szó. *Incze József*. Pápa' vidékén mondatik a' lányról, ki terhbe esett: megejtett személy, vagy megesett személy. *Matics Imre*.

Esőlék, hullaja valaminek, maradék ágbog. Kemenesali. *Lévai László*. Kis csomó, a' mi nagyobb valamiből el van választva. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Es pély, faszeg, mellyel a' sátorosok összefoglalják ponyva - lepleiket. *Matics Imre*.

Espenát, spivacz. Székely szó. *Cserey Elek*.

Esseg, megesseg: ismét, ismétlen, viszont. Balaton melléki. Göcsei. Kemenesali és Rábaközi. Esseg itt vagy; mintha bizony kellenél; osztán nem átallasz kuczorgásoddal megesseg itt alkalmatlankodni? — *Horváth Zsigmond*.

Estálom, istálo, e. h. instálo. Székely szólás. *Derzsi Móz*s.

- Están**, István. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Estarang**, istrang. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Estempeg**, támasztó fa, hogy ne hulljon le az állás-házgerenda. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Estempély**, épületet tartó faoszlop, papnak is mondják. Kezdi széki. *Szabó Elek.*
- Ester**, magtalan. Székely szó. *Cserey Elek.* Meddő. Székely szó. *Buczy.*
- Esthajnal**, szürkület. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Estók**, Pista. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Estván**, e. h. István.
- Estyi**, Pista. Palócz szó. *Szedes Fábian.*
- Eszédni**, feleszédni, eszére jóni, magához jóni p. o. az ájulásból. Székely szó. *Incze József.*
- Eszenyák**, nagyehető, telhetetlen, mohó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Eszrény**, erszény. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Eszsze**, eszi. Így veszze, visszese, teszse: veszi, viszi, teszi. Ormánságiak. *Jeremiás Sámuel.*
- Eszteke**, eke' része. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Az ekeszarvnál jobbról álló fanyelű vas eszköz, mellyel a' lapos vas és csoportos
- roszlya közt megtorkollott csoport 's gaz félre taszítatik. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Esztena**, isztina, juhfejő szín. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Juhfejőhely (okálhul Sztina). Székely szó. *Kállay.*
- Eszterág**, gólya. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Eszterha**, házeresz, melly a' gátort fedi. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Eszterja**, házeresz, a' fedélnek a' faltól elől 's hátul kiálló része. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Hullató. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Eszterő**, ... *Gáthy.*
- Eszteru**, folyó viz'árja ellen csinált erős töltés. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Esztevéta**, az egész szövőszék. Székelyszó. *Kállay.*
- Esztrág**, gólya; Csikszékben Koszta. Székely szó. *Kállay.*
- Esztrenga**, esztina kosár. Székely szó. *Cserey Elek.* Fejő helye a' juhoknak. Innét —
- Esztrengálni** (meg), megfejni, átvett értelemben annyit is tesz, mint kordába venni, erősen tartani. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.* Megkergetni, záklalni. Balaton melléki; *Horvát Zsigmond.*

- Esztrengára** hajtani, a' bir-
kákat fejés végett egyen-
kint az akolba eregetni 's
késztetni. Balaton melléki.
Horváth Zsigmond.
- Faszvata**, szágyfa; szövő-
szék. Barkó szó. *Hollók
Imre.* Szövőszék, vagy azon
eszköz, mellyre az asszo-
nyok a' fonalat vetik, mi-
kor azt bordába szedik.
Bodrogszék szó. *Mindszenti.*
- Étel fogás.** Hány fogás ele-
delt hoztak fel az asztalra?
mennyiféle ételt kaptatok.
Balaton melléki. *Horváth
Zsigmond.*
- Ételődni**, valamiért az em-
bernek belsőképen magát e-
mészteni. Székely szó. *Fe-
renczi János.*
- Ett, evett.** Igy itt, ivott.
Palóczos. *Szedér Fábán.*
- Ev, méreg a' sebben v. daga-
natban; innen eves, ge-**
- nyedséges, evedség, ge-
nyedség.** Székely szó. *Kál-
lay.* Pápa vidéki szó. *Matics
Imre.*
- Éveg, üveg.** Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.
- Evelen, eleven.** Ormánsági
szó, Baranyában. *Jeremiás
Sámuel.*
- Evet, evetke, mókus.** Bar-
kó szó. *Hollók Imre.* Csik-
széki székely szó. *Gegő
Nicephor. Kállay.*
- Evetke, kis mókus.** Palócz.
Szedér Fábán.
- Evettem, ettem. Ivottam,
ittam helyett.** Palóczos.
Szedér Fábán.
- Eviczke, eczetnyű.** *Kállay'
gyűjt.*
- Ezentég, ezennel, tüstint,
most mindjárt.** Kemenesali
szó. *Lévai László.*
- Eztetet, ezt.** Sopronvárm.
N. A. Kiss Sámuel.

F.

- Facsari**, sanyaru fős-
vény ember. Kemenesali szó.
Lévai László.
- Facsarog**, hiába imide a-
moda jár. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*
- Facsaros, csaváros, hor-
gas; innét csafaros** lelkű
ember. Székely. *Incze József.*
- Facsintos, horgas 's egy-
TÁJSZAVAK.**
- mást surló lábu.** Székely
szó. *Ferenczi János. Gyarmath
Sámuel.*
- Fáészni**, tüzelő fát az er-
dőről hordani. Innét: fáé-
szat. Az uraságok erdős
helyeken jobbágyaiknak sza-
bad fáészatot engednek. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Fágyaték, vágás p. o. a' szénából. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Fogás, a' fonálban. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Fagylalt, Gefrornes, jég-gel, nádmézzel; árt a' fogaknak. Székely szó. *Kállay*.

Faj, fajta, nem, nemű; innen másfajú, korcsos; jó fajta, jóféle p. o. tehén. Székely szó. *Kállay*.
Familiai tulajdonság. **Fajrajár** az ész is. Székely szó és mondás. *Szabó Elek*.

Fájás, nyilamlás, szegezés. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Fájészni, valamelly elszálasztott szerencsét sajnálni 's nehezen felejteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fajtázni (el), eredeti nemes fajától nagyon elmaradni. Mondatik az állatok 's növények felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fajulni (el), elkorcsosulni, rosra vetemedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fajuszka, erdélyiesen fuszujka, Magyarországon paszuly. Székely szó. *Ferenczi János*.

Faka, poczokos, nagy dőhér hasu. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Fakasztani: 1) a' sebet megfakasztani, nyitni; 2) gondolatját kijelenteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fakó, színe hagyott; innen fakulni, színét hagyni, vesztetni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Fakószekér, kancza v. vasalatlan kocsi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Faköpenyeg, strázsaház katonának. Székely szó. *Kállay*.

Fakszeg, ekét felemelő szeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Falángatni, darabos szavakkal szidni. Székely szó. *Buczy*. Okoson, eldalfélt szidni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Falalt, kelés; falat kele nyelvemen. Székely szó. *Ce-rey Elek*.

Falka, fóka. Gömör és Tor-na várm. *Döbrentei*. Csoport. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Falukata, a' faluban fel 's alá kerengő. Közmondás, a' székelyeknél. *Gödry*.

Fan, mohosulni kezdő szór a' testen. *Matics Imre*.

Fancsika, darab rongyocská. *Matics Imre*.

- Fancz**, kicsi rongy, szakadt ruha. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fáncz**, a' kasza'nyakát görbe kapocsal erősítő eszköz. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Rovás, az ablak keresztibe az a' berovás, mellybe jár az ablakráma. Fánchos sing-szeg, a' midőn egy négyszegű kalapács-formával olyan négyszegű lyukat csinálnak, a' mibe bemegyén a' fejének fele, hogy hirtelen a' száráról le ne törjék a' gombja. Székely szó. *Ferenczi János.* Az a' bevágás a' zszindelyen, a' mellybe a' más zszindelyt belé ütik. Székely szó. *Gödry.*
- Fanczilla**, kicsi rongyos szolgáló, vagy szegény leányocská. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fánczolni**, a' kerékre vonandó sinvas-karikába négyszegletű lyukat vésni, hogy abba szeget lehessen ütni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Fánczozni**, gyaluval, kalapácsal vésni lyukat szegnek. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fanfarus**, félre járó faru, mintha egyik fara elébb járna a' másiknál. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fanosodni**, megszórósodni, megférflusodni. *Matics Imre.*
- Fantarogni**, alig-alig mehetni fanciesarogva. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Fanyalgó**, fél kedvvel borongó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Fanyalogni**, baját hosszas várakozás és hálálkodás után kijelenteni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Bajában sokáig megmaradni, 's a' segítséget — mellyhez csak kényteleneségből folyamodnánk — huzni, halasztani. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Fanyar**, fojtós keserű. Kemenesali szó. *Lévai László,* Savanyó, vad ízű, fojtós. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Fányolni**, valamelly pusztá helyett kertet csinálni 's azt igen vékony gyenge kerítéssel keríteni körül. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Fanti**, féleszű. Székelyszó. *Gödry.*
- Fáradt**, sovány ember. Gömőri szó. *Hollók Imre.*
- Farczika**, csipőcsont. *Matics Imre.*
- Farczok**, farcokcsont, csipőcsont. Székely szó. *Incze József.*

Farcz, egy singes, egyfelől gombos más felől sorló nyel-forma *fa*, a' mellyen a' feketére készülő bőr' viszszeját újra kitakarítja a' timár. Székely szó. *Ferenczi János*.

Farczinálom, erősen megfartatom, kitudakozom, kikérdezem. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Fárfé, történet, véletlen eset; sok fárén járt, azaz, véletlen eseten 's nyomoruságon vagy vitán ment keresztül. Székely szó. *Ferenczi János*.

Farkasügetés, könnyüded trappolás: gyesztetés. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond*.

Farkastej, nagyobbik ebtejkóró. *Kállay gyűjt.*

Farmatring, azon része a' lószerszámnak, melly a' ló' farkához van csatolva. Soproni szó. *Kis János*.

Farsába, fardagály. Székely szó. *Cserey Elek*. Farsibbadása a' lónak. Székely szó. *Szabó Elek*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Farszak, kisebb hálók' neme, melly bokor-iszáknak is hivatik. Székely szó. *Incze József*. Olyan háló' neme, a' mellynek farka van. Székely szó. *Ferenczi János*.

Fartaltatni, a' marhát faránál fogva félre odább

léptetni. Székely szó. *Szabó Elek*.

Fartatni, erőszakkal, néha mesterségesen kigondolt 's színelt okokkal, néha fenyegetéssel, vagy még véreessel is valakit valamire kényszeríteni, kikérdezni; mondják máskép: faktatni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Fogtatni; melly alkalommal néha a' bíró a' rabnak több kevesebb botokat rakat farára. 'S épen innét jöhet az érintett szónak eredete. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fásli, pólya, mellyel a' kis gyermeket betekergetni szokták. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Faszarágó, nagyon zsupori ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Faszari ember, zsobrák, fősvény. *Kállay gyűjt.*

Fatetű, poszita madár. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Fatyék, az ekegúzszt nevezik így. Győr várm. *Sztrokay*.

Fattyurozs, az érve eldült rozson keresztül, a' szála közt felsarjádzott rozszálak zölden. Székely szó. *Ferenczi János*.

Favágító, favágó hely. Kemenesali szó. *Lévai László*. Az udvarnak az a' része, hol a' fa áll, 's hol faragcsálni 's fát vágogatnizsok-

- tak. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Favirics**, fa' leve, p. o. nyírfavirics. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Fébó**, pévó, pévalykó: tekercs. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Fecsérlő**, vesztegető, bitangoló, harácsoló. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Fecskendi**, csahos, semmi titkot megtartani nem tudó személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Fecskendő**: 1) tüzoltó szer; 2) savanyúvizes bort pezsgető fecskendőcske. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Fecskevirág**, fecskefű. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Fecstéj**, tehénnek leborzása után egy 's két napon fejt teje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Az asszonyoknak a' szülés után való rossz tejök, melly az új kis gyermekből, minden gazságot kihajt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Fejér**, szalonna; p. o. hány ujjnyi fejére volt a' sertésednek. Székely szó. *Buczy.*
- Fejérnemű**, fehér ruha. Erdélyi szó. *Döbrentei.*
- Fejérnép** (Kemenesali), nőnem, nöstényszer (Göcsei), asszonyi állat; szép nem. *Horváth Zsigmond.*
- Fejér vér**, takony, tréfából mondják. *Kállay' gyűjt.*
- Fejezet**, a' szőlőben az esőnek kártékonyága ellen keresztben csinált barázdának ormozata. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Fejke**, hölgyet hajadontól megkülönböztető főnek viselete; konty. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Fejőke**, fejó kánna, zséter. Kemenesali. *Lévai László.*
- Fejrevaló**, köcsöle, a' fejre négyszegletesen illesztett kendő. Vas vármegyei. *Horváth József.* Hosszú felhajtó vászon vagy gyolcs ruha. Leányok 's asszonyok egyiránt viselik; de mai időben inkább csak a' kömrenden lévőek. Már a' kényesebbek 's módosabbak fejrevaló helyett inkább keskenővel szeretik bepátyókálni fejüket. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Sopron várm. *Fidel.* Rábaközben **kendő**. *Kiss Sámuel.* Rejterítő az asszonyoknál, gyolcsból vagy patyolatból; széleit szélesebb keskenyebb csipkével szokták beszegni a' tehetősebbek; a' szegények csipkétlen viselik, nem is gyolcsból vagy patyolatból, hanem csak finomabb fejérrítet vászomból. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*
- Fejszedő**, a' tarlóról ka-

lászt vagy gabonafejet szedő. Székely szó. *Ferenczi János*

Fejtő, festett gyapotfonal. Székely szó. *Kállay*.

Felbérteni, felingerelni valakit valamire. Székely szó. *Ferenczi János*.

Felbújtom, veszekedésre ingerlem. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Felberzeszkedni, felberzenkedni, kiteríteni p.o. a' pávána vagy pulykának farkát; innen haragra felingereltetni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Felcsengetni, haranggal a' falut, mikor tűz vagy lopás esik éjszaka. Székely szó. *Ferenczi János*.

Fecsütörködni, két kezénél fogva felfüggeszteni valamire magát, hogy a' lába ne érje az embernek a' földet. Székely szó. *Ferenczi János*.

Felczihelődni, felöltözni, felkészülni. *Kállay gyűjt*.

Feldermedt, hanyatt esve megdőglött. *Kállay gyűjt*.

Feldőzsólni, megenni lassankint. *Kállay gyűjt*.

Feldörmölni, falatonkint lassacskán felenni valamit. Székely szó. *Ferenczi János*.

Feleltetés, eskettetés. Székely szó. *Kállay*.

Feleltetni, eskettetni,

tanukat kihallgatni (inquirere). Székely szó. *Kállay*.

Felemás: 1) nagyságára, szőrire's korára nézve egymástól különböző vonós uarha; 2) két össze nem illő dolog. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Egyetlen pár. Székely szó. *Szabó Elek*.

Felereszteni, megengedni, hogy más az ember' nyakára üljön, paráncsoljon ok nélkül. Székely szó. *Ferenczi János*.

Felcselni, a' főlebbvalóak 's előjárónak paráncsairá visszafelgetni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Felcsen, számosan. Székely szó. *Cserey Elek*.

Felétársam, felebarátom. Székely szó. *Cserey Elek*.

Felezni, fölözni az előszórt gabonát, megtisztítani felező seprével. Székely szó. *Túry Ignác*.

Felfősztolódni, felfogni vagy a' két csipejére akasztani a' férjfinak a' kaputot, az asszonynak a' szoknyát. Székely szó. *Ferenczi János*.

Felfujni v. felűtni az orrát: megneheztelni, haragudni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Felgyaporodni, felnőni, felserdülni. Bedrogközi szó. *Mindszenti*.

Felhajtani, az adosságot

- felvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel h é r c z**, szekér' rudján keresztül tett rud. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Fel i d ű l t**, felserkent, a' kis gyermek. *Kállay' gyűjt.*
- Fé l i n g**, rövid asszonying, imeg. Palócz. *Szedes Fábrián.*
- Fél k a l a p**, példabeszéd: „Azt sem mondá: fél-kalap“; azaz: megvetve, semmit sem szóla, számba sem veve. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel k á s t o l n i**, felverni sárral köpenyegét. *Kállay' gyűjt.*
- Fél k é z k a l m á r**, kis boltos, bakonyás. *Kállay' gyűjt.*
- Fel k ő s z ő r ű l n i**, hosszas erősegekkel valamire felragasztani az embert. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel k u v a d**, valaminek a' bőre, p. o. sült malacznak, kenyérnek stb., mikor a' héja elvál a' bélitől. Székely szó. *B. Lakos.*
- Fel l e g e s**, fejér, kék vagy véréssel vegyített fonál, vagy tarka szövet. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel l e n d i n**, bele nem ereszkedve, a' dolgot el nem döntve, csak felületesen érinteni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel l é s z e d n i**, fellábbadozni a' betegségből. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel l o v a l o m**, felingerlem,
- felbiztatom. Kemenesali szó. *Lévai László. Gömői szó. Hollók Imre.*
- Fel m e r e d n i**, megvető kitétele megholt ellenségünknek; felmeredt, azaz, megholt. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel n y i l a l n i**, felemeltetni az épületet emelő ruddal. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel o d r u**, p. o. olyan csűr, mellynek csak egyik felibe lehet gabonát rakni, a' másik feliben istálló van. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel ő l t ő**: dolmány, mandli. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Fel p o c z k o l n i**, felpofozni, magasbra emelni. Bodroglői szó. *Mindzentis.*
- Fel s a r a n g o z n i**, a' letört v. lemetszett növénynek új növése vagy kihajtása. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel s i v a n n i**, álmába a' gyermeknek éles hangon megjajdulni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fel s z e d e t t**, rászédett. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.*
- Fel s z e g n i**, a' parlagot felszántani. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fél s z e r**, szín, kocsitartó épület. Kemenesali. *Horváth Zsigmond.*
- Fel s z o k o t á l n i**, lassankint

- felvetegetni. Székely szó. *Ferenczi János*. Felvetegetni, számba venni. Háromszéki szó. *Derzsi Mózes*.
- Feltartani**, felnevelni p. o. a' gyermekeket. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Fémlelni**, e. h. fényleni, p. o. nem mind arany, a' mi fémlik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Fenekedni**, valakire v. valaki ellen gonosz czélt tenni fel; ezen szótól: fenni, p. o. kardot fenni valakire. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Fenekedő**, agyarkodó, irigykedő. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Fenek-fészek**, szokták mondani a' legutolsó gyermekről a' székelyek. *Gyarmathi Sámuel*.
- Fenkő** v. **fénkő**, azon kő, mellyel a' kaszát élesítik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.
- Fenköl**, alávaló nyomorult. Így nevezik közönségesen a' madárfiak közt, melly legnyomorultabb, azért legutólján kelhet szárnyra. Göcsei szó. *Plánder Fercncz*.
- Fenni**, köszörülni. Gömör és Torna várm. *Döbrentei*.
- Fenntes**, emelt hely. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
- Fenteregni**, döltingezni, akadozni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Fentő**, fenterő: mézes mákos sült tészta. Gömöri. *Hollók Imre*. Fű' neme, mellynek minden ízeinél nagy felfelé álló szakálla van. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Fonás**; egy fentő, fonás hagyma. Palócz szó. *Szedes Fábrián*. Kerék küllő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Kisded sajtár. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Fenyér**, lóhere. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Fenyér**, vékony szálú réti fű, leginkább terem a' vízjárta földeken: nem hinár, mint Szabó Dávid írja; — Kazinczy szerint iszapos föld, de még hibásabb. Szegedi szó. *Náty József*.
- Fenyíteni**, büntetni. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- Fenyő-alma**, fenyőfadió. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Fenyőviasz**, szurok, fenyőszurok. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Fenyővíz**, borovicska. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.
- Fenyőtűs**, pállott, lucskos. Szegedi szó. *Náty József*.
- Férczel**, 1) ki valamit hevenyében összeabdál 's varrogat; 2) a' récze kanozza a' nöstényt. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.

Férczölöm, öltögetem, öregem varrom, ábdálom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Toldom foldom. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Ferde, félszakos, rézsutos, hárántékos. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.

Fére, ferejü; azaz: föld; p.o. három köből férés, vagy akkora föld, mellybe három köből mag fér. Székely szó. *Incze József*.

Féreg, egér. Székely szó. *Ferenczi János*. Udvarhelyszéki. *Derzsi Mózes*. Farkas. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Ferenba, e' helyett: Ferencz hácsi. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy*.

Férfi, e. h. ember. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Fergeteg, zivatáros, havazó, szélvésztes idő. Székely szó. *Szabó Elek*.

Fergettyü, vagy forgattyú, az ablakokon szokott lenni bádög fűsthajtó. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. Pergettyü, a' szekér' első párnáján forgó lapos fa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. A' szekér' első párnáján feljúl ide 's tova forogható, 's a' derékszeggel a' tengelyhez foglaltatott fa két felől két fával, mellyeket rakonczáknak hívnak. Székely szó. *Ferenczi János*.

Feri, Ferencz, még gyerkőcze. Göcsei szó. *Plünder Ferencz*.

Fersing, rokolya. Székely szó. *Ferenczi János*. Felsőgyolcs szoknya. Székely szó. *Kállay*.

Festékes, különbözőféle színekkel gyapjuból való szövét. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Szőnyeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Festtáj, a' borjuzás utánni vastagabb téj. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.

Fesz, Steife. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Feszegetni, grübeln. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Kiokulni akarni; p.o. valakinek szavát feszegetnünk annyi mint: szavának igazi értelmére jöni törekednünk. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Fészek, p.o. virág-, palántastb. fészek. Székely szó. *B. Lakos*.

Fészér, szín. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Szín, szín' alja. Kecskeméti szó. *Csapo Dániel*.

Feszés, szorosán álló p.o. öltözet. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fészsi, fejsze. Háromszéki székely szó. *Cserey Elek*.

Fészkalom, nyughatat-

Iankodom. Kemenesali szó.

Lévai László.

Fészekfentő, legutólszül-
letett gyermek. Marczal
melléki szó. *Acsády Sándor.*
Poszáta madár, az egy költés-
béli leghitványabb ba-
romfi; — innét az anyja'
méhét bezáró legutolsó mag-
zat. Balaton melléki szó;
Göcsejben f e n k ö l. *Hor-
vátk Zsigmond.*

Feszéleg, maradhatatlan-
kodik. Balaton melléki szó.
Horvátk Zsigmond. Csapo-
dár mozdulatokat tesz. Sze-
gedi szó. *Náttly József.* Kö-
nyörgő tekintettel hizeleg,
nem bátorkodván a' kérel-
met előadni. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Feszület, crucifix. Bala-
ton melléki. *Horvátk Zsig-
mond.*

Feteke, fekete. Gömöri
szó. *B'S. Székely* szó. *B.
Lakos. Derzsi Mózes.*

Fetregeni mondatik a'
disznó, mikor a' sárban he-
verész; az emberről is mon-
datik, áltvett értelemben.
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Féví, összetekert ruha, a'
fejre tereh alá szokták ten-
ni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Fí, fű; fíves: fűvel kuruzsoló.
Ormánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.

Fial, fej- vagy főalja. Így
nevezik a' szülőnek felső

végit, így az alvásra elké-
szített 's egymásra rakott
vankosokat, így ázon ke-
resztbe tett darabfát, mely-
re hosszasán a' többi fada-
rabok rakatnak, hogy a'
földet ne ériék, 's könnyeb-
ben égjenek. Göcsei szó.
Plánder Ferencz.

Fias, fiastyuk, hét csillag-
ból álló csillagzat, mely
Csikszékben hetesnek v.
hetevénynek is monda-
tik. — Innen a' köznép' nyelv-
vén ilyen szólásformák:
A' fias feljött; a' fias ebé-
den — délen — vecsernyén;
t. i. a' fias az égen annyira
fel ment 's ott van, a' hol
a' nap délben vagy vecser-
nyekor szokott lenni. Szé-
kely szó. *Incze József.*

Fiatál, ág. Gömör és Tor-
na várm. *Döbrentei.*

Fiazni, szólni. Ormánsági
szó, Baranyában. *Jeremiás
Sámuel.*

Ficserezni, fölpipezni;
fölczifrázni. *Matics Imre.*

Ficskándozni, fecsken-
dezni, — innen ficska n-
d ó, fecskendő eszköz. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Ficzamodik (ki), midőn
a' csont esés, dülés, ugrás
v. botlás által a' forgóból
kimozdítatik. Balaton mel-
léki. *Horvátk Zsigmond.*

Ficzkó, eleven legény, de-
rék suhanc. Balaton mellé-

- ki. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Ficzos**, finyoros: piperés. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Fidel**, fehér kendő, mellyel a' falusi asszonyok fejeiket bekötik. Komárom várm. Udvardi járásban. *Czuczor Gergely*.
- Fika**, talpacs, bakancsos, hajdú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Fikarcz**, igen kicsi, p. o. adj egy fikarcz czérnát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Fikni**, úzni, hajtani; p. o. agyon fikja a' lovait. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Neml összemenetelők az állatoknak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Filing**, filing szőlő, a' gerzdnék egy kis ágacskája. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Filinka**, tüzkő, kova. Barynai szó. *Tóbi Antal*.
- Filinta**, finta, puska-fegyver. Székely szó. *Cseri Elek*.
- Fillegória**, kis árnyékház a' kertben. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Finak**, egy pozsonyi mérőnyolczad része. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Gyerkőcze, Tornában Döbrentei; Erdélyben *Buczy*.
- Finczálni**, ficzánkolni, szőkni, rugni; ficzkándozni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Finczározni** mondatnak a' lányok, ha kószálnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Finczolni**, a' lónak mikor hámban van ide 's tova hánni a' farát 's tegergetni a' farkát. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Fingeledni**, banyalódni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Finoros**, ékes, csinos, nyalka. Kemenesali szó. *Lévai László*. Módis öltözet, modisan piperézett. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Fintorgatni**, valaminek nem tetszését orrának vinyogtatásával kijelenteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Finta**, csuta. Finta orru. — Innen. **Fintorgatni**, ábrázatját 's orrát, midőn valami tetszése ellen van, összehúzni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Fintorítani**: 1) kicsucsoítani; 2) orrát fintorítani vagy fintorgatni az mondatik, kinek valami nem tetszik, de nem szól, csak képen lehet észrevenni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Finyéledni**, valamibe bebonyolodni p. o. lónak a'

- hámba; — finyelegni, p. o. gyermeknek a' sokaság közt eltévelyedni, elbódulni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Finyelni**, befinyelni, bele finyelődni, bele bonyolítani vagy bonyolodni. Székely szó. *Incze József*.
- Finnyás**, válogató, kényes. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Fiók**, a' török buza tövérről 's a' dohánylevelek' tövérről kinőtt új növények, fattyak vagy kacscok; innen ezeket letördelni: *fiokolni*, fattyazni vagy kacscozni. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Fioka**, fiucska. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
- Firógont**, a' megnyit egyszerre fonni kiadnak. Székely szó. *Gyarmathi Samuel*.
- Fisek**, a' lövéshez készen puskaport és sörétet elosztva tartó apró bádog, Patron. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Fizkálódik**, strampft mit den Fützen. Győr várm. *Czech János*.
- Fitatom**, matatom. Székely szó. *Cserey Elek*. Szaglódni, vizsgálódni. *Kállay' gyűjt.* Valamit kevélyen mutatni p. o. ujján a' gyűrűt, vagy valaminek kis részét kimutatni; p. o. az arany' szélét fitatja markában. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Fitetek**, szaglok, finyeszek. Székely szó. *Cserey Elek*. A' kutya is fitet, mikor holmit erre 's tova szagolgat. Székely szó. *Gyarmathi Samuel*. Valamit keresni, nyomozni, p. o. fiteti a' kopó nyelve' nyomát. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Fitítsd**, mutasd. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Fityelék**, valamely egésznek egy kis elszakadt része, melly arzal gyengén függ össze. Székely szó. *Incze József*. *Szabó Elek*. Fityegő darabocská. Székely szó. *Buczy*. Göcsei szó. *Ptánder Ferencz*.
- Fityfirty**, sarkon forgolódnó eleven gyermek vagy kis ember. Székely szó. *Ferenczi János*. Kis ügyes, szerszem, ugráncs személy. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Fitymálni**, valamit gúnyolni, becsmérteni, ócsárlani. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Fitorodni**, összegombolódni. Göcsei szó. *Ptánder Ferencz*.
- Fitorodott (el)**, a' láb megbiczaklott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Fitos orrú, felfitult, nyerges orrú. Balaton melléki.

Horváth Zsigmond.

Fó, fal. Mondják, Gömörben.

Rima 's Balog-völgyben.

B. S.

Fodor, kondor, felkukorított. Balaton melléki szó.

Horváth Zsigmond.

Fogacsi, kiálló nagy fogu.

Kemenesali. *Lévai László.*

Fogadó, korcsma, szállóhely;

innen fogadós, korcsmáros. Székely szó.

Kállay.

Fogantyú, nyél, mint a'

köszörűkő' nyele, mellynél fogva hajtatik.

Palócz szó.

Szedér FABIÁN.

Fogas: 1) Balaton' jeles hالا (p. lucis perea);

2) ruha tartó. Balaton melléki szó.

Horváth Zsigmond.

Fogas, e. h. szín, ürügy,

praetextus, p. o. olyan fogás alatt.

Kállay' gyűjt.

Fogas ember, kemény ember;

mondják: szivos ember.

Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

rencz.

Fogas verőfény, midőn téli időben a' nap süt,

de amugy csipős hideg van.

Balaton melléki szó. *Horváth*

Zsigmond.

Fogaté, fogantyú, markolat.

Balaton melléki szó.

Horváth Zsigmond.

Fogdosni, azaz fonalat

nyüstbe fogogatni be. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fogogatni, mikor a' majorsági szárnyas állatok meg-

ülvén a' tojást kezdik azt

kopácsolni, hogy a' csirke

kölnyebben kijöhessen.

Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fogház, tömlőcz. *Kállay'*

gyűjt. Jaskó, árestom. Tol-

na várm. *Csapó Dániel.*

Foglálni, mesterséges ú-

ton módon kifürkészni.

Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Foglaló, elópénz. Székely

szó. *Kállay.* A' timárnál a'

bórt az asztalhoz csiptető

vas. Székely szó. *Ferenczi*

János.

Foglár, gonosztévőt nyomozó,

pandúr, vármegye' szolgálja.

Kemenesali szó. *Lévai*

László.

Fogóvas, a' szücsök a' bórt az

asztalhoz ezzel foglalják le.

Székely szó. *Ferenczi*

János.

Fogtatom, vallatom, szól-

ni kényszerítem, unszolom.

Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fogyasztani, a' harisnyakötésben egy szem helyett kettőt venni.

Bodrogközi szó. Mindszenti.

Fojosó, nátha. *Kállay'*

gyűjt. Csúz (nyavalya). Or-

mánsági szó, Baranyában.

Jeremiás Sámuel.

Fojtó, fekete bársony nyak-

szorító, nyakékesség a' fejéjnémnél. *Szedér Fábán.*

Fojtó karika, a' párnadeszkát a' tengelyhez kapcsoló sas vaskarika. Székely szó. *Ferenczi János.* Összeszorító hosszú behorpadt széles lapos karika, melly a' szekérben lévő párnadeszkát a' tengelyhez foglalja. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fok: 1) kés' foka; 2) tengerbe vagy tóba benyúló hegy, promontorium. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fóka, e. h. falka. Dunán túl. *Döbrentei.* A' mézszáros az Alföldről egy fóka marhát hajtott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fókába: a' minapába. Eszékvidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Fokán, vizes kártos. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Fokla, fáklya. Fóka, falka. Göcsei szavak. *Pländer Ferencz.*

Fokos, csákány. Székely szó. *Kállay.*

Fokozni, czérnát a' tő fokába huzni. Székely szó. *Incze József.*

Folosu, csúz, reuma; különösen midőn a' csúsz daganatot okoz; p. o. „folosu fujjon fel.“ Göcsei átok. *Pländer Ferencz.*

Folyár, szentelen parázna, nyilvánosságos kurafi. Kemesali szó. *Lévai László. Beke' gyűjt.* Patakocska, Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Folyatni (szarvas marháról mondatik), párosodni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Folyó fűzfa, litium barbarum. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Folyondár fákra 's falra futó, és a' földön elterjedő fű. Szegedi szó. *Náty József.*

Fonákja, visszája valaminek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Foncsik, a' leánykának hátul összefont haja. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Foncsika, elszakadozott vászonöltözet' darabja. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fondorkodó, árulkodó, irigykedő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Fonóka ember, azaz puha, elasszonyosodott ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fonnyadó: 1) elaszó, hervadó; 2) kisütött faggyúnak töpörtője. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Az a' lév, melyben a' gemböczüt, vérest stb. kifőzik. Győr várm. *Horváth Endre.*

Fonyologni, valami dolgot

- kedvetlenül, kényszerítve fogni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Forduló**, p. o. egy forduló a szántásban, teszi a hátnak azon részét, melly egyszerre műveltetik; alsó, felső, középső forduló, a' mint a' felosztás van. Székely szó. *Kállay.*
- Forga**, folyóvíz' fordulása, csavarulása, vízkanyar. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Forgácsfánk**, sütemény' neve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Forgatni**, keverni, másodszor szántani fel a' földet. Székely szó. *Kállay.*
- Fóris**, fonálon lévő görcs, sodrék v. csomó. Innen fórisos fonál, sodrékos, bőrczűs v. csomós fonál. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Formint**, l. Szala.
- Forog**: 1) a' malomkerék; 2) a' kutya párosodáskor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Fortyanni** (fel), haragra lobbanni. Innét, kicsiny csupor hamar felforr. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Hirtelen fölforrni; p. o. alig tettem a' tüzhöz, már fölfortyant; vagy haragra fortyant, annyi mint: hirtelen haragra lobbant. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Felforrni v. felfortyan. Hegyalján. *Szemere.*
- Fortyog**, a' megázott csizmában a' vizes kapcza ménés közben. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Fosodni**, a' hosszú köntös' aljának sár' alkalmatosságával elsárosodni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fosozni**, szántszándékkal sároznai be a' hosszú köntös' alját. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fostató**, borzából a' gyermekeknek csinálni szokott vízi fecskendő. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Foszlán**, hitván rongy. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Foszlánczos**, rongyos szakadozott. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Foszlang**, német dóka, kaput, elszakadt része a' köntösnek, a' mi utána nyúlik. Székely szó. *Kállay.* Fityegő ruha, kabát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Foszlani**, azon időpont midőn a' madár tollát hullatja önkint. Kezdi székiszó. *Szabó Elek.*
- Fosztor**, hitván, szakadt, kopott. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lekopasztott eleven szárnyas állat, péld. fosztor kakas. Győr várm. *Czech János.*
- Fosztorgat**, valaki' ruhá-

- ját fosztogatni, emelgetni. Győr várm. *Czech János.*
- Fosztos**, lucskos, kis csin-talan leányka. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Fót**, kerék - talp. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Fottig**, e. h. fogytik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Fotyogni**,? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Fófa**, sírfeletti fa. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Föhény**, fővény, apró kövecs. Föhényezni, fővényezni. Vas várm. *Dr. Horváth József.*
- Fóköny**, szümölcs, verruca. Székely szó. *Szabó József.* Kézzömölcs. Csíkszéki szó; néhutt tyúkszem a' lábbon. *Kállay.* Sümölcs. Székely szó. *Buczy.*
- Föld' laptája**, föld' golyóbisa. Székely szó. *Incze József.*
- Földönfutó**, fő bolond; sikon futó, lovas. *Kállay' gyűjt.*
- Főlnagy**, falnagy, falubiró. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Föndünt**, valami bőségnek jelentése; p. o. „Ugyan föndünt ezen bő árulás“, mindenütt kaphatni sót. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Förcsög**, fecseg. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Förgettyű**, a' tengelyen felül lévő azon mozgó réze a' kocsinak, mellyen az oldalak állnak. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Förhencz**, a' rúdon keresztül álló vasalt fa, melly két felől vaspálczáknál fogva a' tengely' végibe szorítatik; a' nevök: csatló pálcza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Fössing**, fersing. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Föstéj**, kurászta, elsótej. *Kállay' gyűjt.*
- Fövényfuvás**, homok. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Fövénykorsó**, vászonkorsó, Sz. Mihályi korsó. Kemenesalján mondják: bokála. *Horváth Zsigmond.*
- Fránya**, gonosz; p. o. „Ejnye be fránya ember ez!“ „Fránya vigye!“ Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Fürécze**, vad|récze (nőstény). Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Fualkodik**, halkkal száraddogál p. o. a' sáros út, vizes szántó föld, rét stb. Kemenesali. *Lévai László.*
- Fuatag**, l. Hófuat.
- Fucsi**, mértékeszköz, $\frac{1}{2}$ része a' pos. mérőnek. *Beke' gyűjt.*
- Fudáz**, futó eszű ember. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*

Fudáza, gondolatlan ide 's tova futkosó. Székely szó.

Ferenczi János.

Fukar, fősvény, szűk mar-ku. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Fullaskódom, orromat felütve boszongodom. Ke-menesali szó. *Lévai László.*

Fúmony, vadrécze - tojás. Ormánsági szó, Baranyá-ban. *Jeremiás Sámuel.*

Fura ember, furcsa fris ember. *Kállay' gyűjt.*

Furankodik, se intrudit. Győr várm. *Czech János.*

Furdalék, méh' fulánkja. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Furdalózik, erősen boszongodik; ezen szótól furni, mintha p. o. furná a' méreg. Székely szó. *Szabó Elek.*

Furdalódzó, másékba czéltzásos mondásaival bele kötölődzködő. Székely szó. *Ferenczi János.*

Furdály, dohány' kóróján száradt apró levelü dohány. Székely szó. *Buczy.* Dohány' aljasa, mellyet a' kocsá-nyával v. kórójával szednek le egyszerre. Székely szó. *Kállay.*

Furdancs, l. Török. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Asztalosnál a' kézbe forog-ható lécszeg-eresztő furu, — lakatosnak is vasat furó esz-köze, e' kétféle: a) kézbefer-TÁJSZAVAK.

gó, b) szijas. Székely szó. *Ferenczi János.*

Furdáncs, meghegyzett fácska, vagy csantocska, mellyel a' bőrön vagy vász-non lyukat szórnak. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Egy hegyes vas, mellyel a' vé-ka- vagy kaskötő a' szijács-nak utat fur. Óraégi szó. *Zakál György.*

Fürécze, csörgő kácsa. In-nen fúmenyázni, csör-gő kácsa' tojását keresni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Furfangos, agyafurt, kü-löncz. Pápa vidéki szó. *Ma-tics Imre.*

Furik, targoncza. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Furkó, bunkó; görcs. In-nét furkós bot. Balaton mel-léki. *Horváth Zsigmond.*

Furkós bot, koldus bot. *Kállay' gyűjt.*

Furu; ennek különbféle ne-mei az asztalosoknál: 1) ga-lambug furu, mellyet na-gyobb 's kisebbre lehet al-kalmazni. Bokázó, csapozó, léczező v. kerekszeg hosz-zu száru furu. Székely szó. *Ferenczi János.*

Furuglya, fuvolya, pa-raszt flauta. *Kállay' gyűjt.* Likacsos nyelű fasip, juh-pakulárok fűjják. Székely szó. *Szabó Elek.*

Fuszujka, paszuly. Szé-kely szó. *Kállay.*

Futtam, e. h. futottam. Székely szó. *Gyarmathi*.

Futosni, bikát keresni a' tehénnek. Székely szó. *Ferenczi János*. Mikor a' tehén bikát kíván vagy üzekedhetnék. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*. Futosni (tehénről mondatik), borjut kapni, p. o. megfutosott a' tehén. Székely szó. *Kállay*.

Fuvaros, szekeres. Székely szó. *Cserey Elek*.

Fúbér: marháknak legeltetéséért járó díj. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.

Füge, egres. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.

Füge-madár, kisebb az ökörszemnél. *Kállay' gyűjt.*

Függönyös, lejtős, hajlós, p. o. domb. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Fűhegyen, tavasszal a' legelső fű alkalmával. Székely szó. *Buczy*.

Fűjet, e. h. füvet. Innen — **Fűjelni**, füvelni, fűvön legelni. Vas vármegyei szó. *Dr. Horváth József*.

Fűke, vak ablak. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Fűlbevaló, Gömör, Torna; függő, Dunán túl. *Döbrentei*.

Füles: 1) ágas; 2) szamár, csacsi, Kemenesali és Rábaközi. *Horváth Zsigmond*.

Fülke, paraszt házaknál kemence mellett gyömbér-

nek stb. szánt hely. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Füllentek, hazudok, valamit vaktában mondok. Kemenesali *Lévai László*. Hazudni csak úgy tréfából, beszélgetés közben. *Beké' gyűjt.* Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Hazudni, csuhasztani. Balaton melléki. *Horváth Zsigm.* Bácskában mondják: retket huzni. *Matics Imre*.

Füllő, füllőbe tenni, nyers dohányleveleket egymáson hagyni egy ideig, míg azok valamennyire meg nem sárgulnak. Bodroglózi szó. *Mindszenti*.

Fürész, vágó eszköz, melylyel a' fürészt megvágják, hogy fogai élesebbek legyenek. Székely szó. *Ferenczi János*.

Fürészek, fűt vadászok, fűröket keresek. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Fürészelni, kutatni, fűrkészni, keresgélni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Fürész fog-hányó, a' mivel a' fürész' fogát kifelé hajtogatják. Székely szó. *Ferenczi János*.

Fürge, nagyon serény. A' cigányné siratván eltemetett purdját, emlegette: millyen serény volt, eddig mennyországba felérkezett; mondá az apja: **Bizony menyországom is túl**

- futott eddig a' mily-
lyen fürge vala. Szé-
kely szó. *Szabó Elek.*
- Fürgetü**, ajtó-sasra köze-
pínél fogva szegezett kis fa,
mellynek akármellyik vé-
gével be lehet az ajtót zár-
ni. A' retesz és a' kelencs
másféle zárok. Őrségi szó.
Zakál György.
- Fürt**, csomó; 1) szőlőfürt;
2) hajfürt. Balaton melléki.
Horváth Zsigmond.
- Fűzér**, egy csomóba össze-
aggatott valami, p. o. egy
fűzér paprika, fige, szö-
mörcsök stf.; az összefont
hagyma ellenben nem fű-
zér, hanem koszorú
hagymának neveztetik.
Balaton melléki. *Horváth
Zsigmond.*
- Füstelő**, l. *Virics.*
- Füstfaragó**, kéménysep-
rő, kéménytisztító. Bala-
ton melléki. *Horváth Zsig-
mond.* Pápa vidéki szó. *Ma-
tics Imre.*
- Füstölő**, pályinkafőző ka-
lyiba. Barkó szó. *Hollók
Imre.*
- Fütetek**, keresgélődöm,
nyomozolódom, tapogáló-
dom. Kemenesali szó. *Lévai
László.*
- Fütösni**, Gömör, Torna;
melegedni, Dunán túl. *Döb-
rentei.*
- Fütözni**, melegedni, p. o.
a' napon vagy a' kemenczé-
nél. Baranyai szó. *Tóbi An-
tal.*
- Füttözni**, a' tűz' melegé-
nél magát melengetni. Szé-
kely szó. *Szabó Elek.*
- Fütyelőtya**, a' nyájnak
hullaja, mustráltja, dög-ro-
vásra menendő v. metszendő.
Kemenesali. *Lévai László.*
- Fütykös**, furkós bot. Gö-
mőri szó. *Hollók Imre.* Ke-
menesali szó. *Lévai László.*
- Fütyölék**, szütyölék (Ke-
menesali szó), czula (Göcsei
szó), olly kis szerű zsá-
kocska, melyet eleséggel
megtöltve egyes személy a'
malomba vállán vagy fején
elvihet. *Horváth Zsigmond.*
Őrlött búza' növedéke, p. o.
kérdik a' malomból jövőt:
megtelt-e a' zsákok? felel
rá: meg bizony! fütyö-
léket is kaptam. Marczal
melléki szó. *Acsády Sándor.*
Zsákocska. Kemenesali szó.
Lévai László.
- Füvelőhely**, legelő hely.
Székely szó. *Cserey Elek.*

G.

- G** abajítani, tatarozni, rozsz épületet javítani. Szegedi szó. *Nátly József.*
- G** abarítom, rakom, csinálom, határba rakosgatom. Kemenesali. *Lévai László.*
- G** abogyás,! Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- G** abona, rozsz. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- G** abonás, magtár. Székely szó. *Incze József.* Gabonaház. *Cserey Elek.* Gabonátartó hely, magtár kőből vagy fából. Székely szó. *Ferenczi János.* Granarium, magtár. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*
- G** ácsér, kan récze. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- G** acsétozni, párosodni a' bak réczének. Székely szó. *Ferenczi János.*
- G** ádor, pitvar, tornác, folyosó. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- G** ágó, tátott száju. Székely szó. *Ferenczi János.* Olly horogforma fa, mellynek egyik hosszabb végére a' dohányfűzér' pórása kötetik, 's a' horogforma végével az állóra akasztatik, v. más szegre. Bodroglői szó. *Mindszenti.*
- G** á g o g, gegeg. Mondatik a' ludak' neszezése felől. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*
- G** á g y a, a' gatyá helyett. Székely szó. *Ferenczi János.* Lábravaló, gatyá. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- G** a g y u l a, l. Pizma.
- G** a g y o g, cseveg, fecseg. Mondatik gyermekeknek dibdáb beszédök felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- G** a j, rög, göröngy; innen gajos út, darancsos, göröngyös út. Székely szó. *Kállay.* Göröngy; p.o. gajosan maradt a' földem. Székely szó. *Ferenczi János.*
- G** a j d á s z n i, tele torokkal kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- G** a j d i n a, tojás-rántotta. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- G** a j d o l n i, ittasan énekelni. *Beke' gyűjt.* Idétlenül énekelni. *Kállay' gyűjt.* Dudeln. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Kornyikálni. Balaton

- melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Gajdulni**, félig megrészedni, p. o. ha kevés pálinkát iszik is, 's legottan meggajdul attól. Kezdi széki *Szabó Elek*. Mintegy eszte- lenedni; p. o. mért ültél a' kapu' tetejébe, talán meg- gajdulál: azaz, elmene az eszed? — Székely szó. *Szabó Elek.*
- Gajdulit**, megittasodott. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Gajgona**, kajgona: tojás- rántotta. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Gal**, ledől nagy fa az erdőn. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Galacsint**, főeny-golyó- bis parittyába. *Kállay gyűjt.*
- Galád**, frech. *Matis Imre.*
- Galaginye**, galagonya, v. abból csinált furkós bot. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Galagyolok**, mindent egy- be, össze beszéllek; p. o. a' szájában hadd galagyoljon a' nyelve. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Galamb-bug**, galambház. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Galand**, pántlika, Székely szó. *B. Lakos.* Lapos szőr fűző-pántlika. Marczal mel- léki szó. *Acsády Sándor.*
- Gafeta**, vindöly, mellyben sajt vagy vaj tartatik. Pa- lócz. *Szeder Fábán.*
- Galiba**, intriguen. Szath- már vidéki szó. *Gáthy János.*
- Galyavér**, e. h. gavallér. Deresken, Gömörben. *Hol- lók Imre.*
- Galyhó**, csákán. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Gamat v. bú** (székely szó), dancs (magyar). *Derzi Mózes.* Mosdatlan szemét, rus- nya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Mocskos, undok ember. Székely szó, *Feren- czi János.*
- Gamba** (barkó szó), piszle, pitye (gömöri), ajak. *Hol- lók Imre.* Palócz szó. *Sze- der Fábán.*
- Gambács**, ajkas korsó. Barkó szó, Gömörben. *Hol- lók Imre.* Palócz. *Szeder Fábán.*
- Gamó**, horeg. *Kállay gyűjt.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Ganározni**, gunározni, p. o. a' ludakról mondatik. Szé- kely szó. *Incze József.*
- Gáncs**, akadály. Székely szó. *Szabó Elek.* Hiba, ki- fogás, becsmerlet. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Ganczi**, gunár. Székely szó. *Ferenczi János.* Ganár, him- lúd. Székely szó. *Derzi Mózes.*
- Gangos**, 1) a' lóról, melly felemelt nyakát megszegi

- vagy görbeszti, mondják: gangos paripa, — a' pulykáról és hattyuról is mondatik: gangosan hordozza a' fejét.
- 2) A' deszka-metsző malomnak is egy része gangosnak neveztetik. Székely szó. *Incze József*. Délczeg, büszke. Erdélyi szó. *Döbrentei*.
- Gánicza**, kukoricza - lisztből készült száraz eledel. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Gántár**, hordót tartó alfa. Őrségi szó. *Zakál György*.
- Gántáron járok**, alig szédelgek, halál' torokban vagy dög' szájában vagyok. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Gányó**, dohány - termesztő kertész. Szegedi szó. *Nátly József*. Kecskemét körül is divatos. *Csapó Dániel*.
- Gányolni**, . . . ? Szilthmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Gar**, p. o. nagy garral van: insolenter jactat auctoritatem sibi non competentem. Székely szó. *Szabó József*.
- Garaboly**, garabó; kosár. Pest várm. *Czuczor*.
- Garád**. Torna, Gömör; gye-pü, Dunán túl. *Döbrentei*.
- Garalis**, nyakravaló gyöngy v. egyéb. Barkó szó. *Hollók Imre*.
- Garális**, nyakra való gyöngy a' fejjéremnél. Palócz. *Szedes Fábrián*.
- Garangy**, göröngy, fagyott úti sár. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Garangyikos**, rögös. Gömői szó. *Hollók Imre*.
- Garaszolni**, . . . ? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Garat**, malomban tölcseforma famív, mellyből a' malomkő alá hull az örlendő gabona. Innét az ittas ember felől mondatik: „jól felöntött a' garatra.“ Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Garatra felönteni, sokat inni, megrésze-gedni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Garatra felönteni (átvett értelemben), a' borból pálinkából stb. jól el-töltözni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Garattyolni**, neszezve beszélni, nyelvével kerepelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Garázda**, perlekedő természetű, izgága-csináló, konkoly-hintő. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Másokba belekapzaskodó. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Garázdálkodni**, másokba ok nélkül bele veszni, kapzaskodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Garázdás**, veszekedő, há-

- borgó, részeges ember. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Garázna**, emberbe belekötő, garázda. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Gargonczás**, garabonczás. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Gárgya**, kut' felső kerítése, kutkáva. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Gárinca**, vékony, magas leányka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Garmada**, szóratlan határ gabona. Kemenesali szó. *Lévai László.* Felszórt gabona kupacz, határ. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Garnytag**, az idősebb leányról mondatik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Gát**, lésza, sövény. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Gátor**, az a' része a' kis háznak, melly az udvarra nyúló eszterha alatt szárazon áll. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Gázló**, siker a' folyó vízben, mellyet az ember meglábalhat. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Gázlódni**, a' vízben felebb's alább járkálni, pocsározni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Gazt** vetett rá, azaz, eldugta, elsikkasztotta. *Kálai gyűjt.*
- Gazsi**, Gáspár. Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Gebe**, rosz ló, dög. Erdélyi szó. *Döbrentei.*
- Gebedni**, megdögleni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Dögleni; csak az állatokról mondatik, az emberről akkor, ha reá haragsznak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Gebedt**, megmerevedett. Kemenesali. *Lévai László.*
- Ged**, v. gyegy v. gyegyélet, szerelmes csókolódzás, szerelmeskedés. Innét —
- Gedelni**, v. gyegyelni, szerelmeskedni, karazirozni. *Matics Imre.*
- Gedelegni**, szűkön szigoruan élni, —
- Gedelgetni**, mást szigoruan vagy szűken táplálni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Gedelgetem**, vékonyan táplálom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Gedó**, geda; kis kecske. Barkó szó. *Hollók Imre.* Pálóc. *Szeder FABIÁN.*
- Gegyerések**, szemtelenül tapogatódzom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Gegyőlm**, ápolom, kegyelem. Kemenesali. *Lévai László.*
- Geher**, száraz, sovány. Bodroközi szó. *Mindszenti.*

- Gejva**, v. giva-gomba, laska-gomba. *Kállay Gyűjt.*
- Gelehes**, köhécselő, füladozó, göthös. Székely szó. *Ferenxzi János.*
- Gelencze's Velencze**, székely példa beszéd, azt teszi; hogy a' két dolog fellette különbözik egymástól. Gelencze csak egy falu orbai székben, de Velencze hires vizen épült város.
- Gelyva**, bikfákon teremni szokott gomba. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Gém**, kút' kankalékja v. ménye. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Gémberedni**, fagytól öszszesugorodni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Gémicse**: vékony kampós bot, mellyel lyékes halászatkor a' háló' rudja a' vízben felkerestetvén a' lyékhez huzatik; egy másik két ágú fával pedig a' lyéknek irányába taszigáltatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Gendebója**, ergoja, no-derga, együgyü. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Genyegunya**, gincz-göncz Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Genyété**, erdei növény, bötyktelen szárral. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Genyóte**, hassontalan hagny-ma-levelü fű, — ismét Hőle. Kemenesali. *Lévai László.*
- Gercsáva**, kőtölődésből származott csivakodás; innen ennek szerzője gercsávnak mondatik. Székely szó. *Ferenxzi János.*
- Gércze**, e. h. jércze. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Ércze (Kemenesali), jércze, fatal tik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Géra** v. gere....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Gereben**, kendert 's lent gyarató sok hegyü vasszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Eeselő, a' vastag fogún nagyolni, a' vékony fogún aprózni szoktak. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Gerábla** e. h. Gerebla. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Gerencz**, gerincz. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Gerendely**, az a' hosszú görbe fa, mellyen az egész ekefej épül. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Gerendű**, az a' hosszú görbe fa, mellyen az egész ekefej épül. Őrségi szó. *Zakl György.*
- Gerезд**, 1) szőlőfürtnek

- egy kis billingje; 2) dióbélnek egy negyed része. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. A' faépület' bornái' végeinek egymásba lett rovatása, az épületek szegletein fel. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
- Gerezdes alma**, nagy mint a' két öklöm. *Kállay gyűjt*.
- Gergericze**, buza- vagy gabona-féreg. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Gernye**, szikár, sovány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Gésztos**: fás p. o. díó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Gesztetni**, ügetni, kocogni a' lóval való menetelben v. kocsikázásban. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Gezdernye**, szemét, borsót, 's különösen a' vizekben összeállott fű, fa, 's más szemetes hely. Göcsei szó. *Plándor Ferencz*.
- Gezemicze**, különféle hiábavalóságok, azemét. *Beke gyűjt*. Gezernicze: gezdernye (Göcsei): mindenféle gízgaz, szemét, töredék, mellyel a' szegénység télen fűteni szokott. De az illy fűtés sok tűzi veszélyeknek eredete. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Gezemucza**, gízgaz. Szath-
- már vidéki szó. *Gáthy János*.
- Gézengúz**, haszontalan ember. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Pápa vidéki *Matics Imre*.
- Gezernicze**: 1) töredék gíz-gáz; 2) ringy-rongy ruha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Gez ó**, egér, poczik. Palócz. *Szedér Fábrián*.
- Gezsemuza**, hitván apróság fa. Székely szó. *Gyarmathy Sámuel*.
- Giberedik** v. göbörödik, incipit congelari. Győr várm. *Czech János*.
- Gicza**, cserka, kondor v. bongyor fajú. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Gida**, kecske-gödölye. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Gidó**, gödölye, kecske fiu, kecske-olló. Székely szó. *Incze József*.
- Gigyérészni**, meghitt személy körül nyájasan ácsorogni, enyelegni. Így tesz a' gyermek anyjával, midőn tőle valamit nyerni akar. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Gilicze**, e. h. gerlicze. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- G i l i n t s**, kilinccs; a' kisebb ajtókon, a' kapu- vagy ajtó-lábon keresztül szegezett rovatkos szeg' vágányá-

- ba az ajtón keresztül járó nyelecske által fel és alá mozdítható élesre faragott deszkából álló zár. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Gém**, őzborja. Bakonytáji szó. *Matics Imre.*
- Glödör**, gölödin, nagy galuska. *Kállay gyűjt.*
- Góbé**, kótó, agyafúrt, fejefúrt. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Goboncza**, répával, turóval stb. bélett dupla laska, a' melly egész kerekiségében megsüttetik. Őrségi szó. *Zakál györgy.*
- Gócz**, kuczkó, focus. Székely szó. *Szabó József.*
- Gócz**, I. Récke. Rábaközi szó. *Horvát Zsigmond.*
- Góczal**, tüzelő hely. Székely szó. *Buczy.*
- Gócz' alja**, I. Pest' alja. Kemencze' alja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Sut' alja; hol tüzet tesznek a' székelyek, mondják sodnak, sod' a ljának is. *Kállay.*
- Gog**, kemencze. Székelyszó. *Gyarmathi Sámuel.* Tüzelő kemencze. Székely szó. Innen: gog' mege, gog' alja, másutt pest' mege, pest' alja. Ül be a' pest alá, másutt a' gog alá. Székely szavak. *Derzi Mózes.*
- Gogna**, buzaviasz. *Kállay gyűjt.*
- Gogyolá**, struma. *Beke gyűjt.*
- Góhé**r, kövér, elein érő szőlő. *Kállay gyűjt.*
- Gojhó**, esztelen. *Kállay gyűjt.*
- Golyhó**, bászli, bohó. Balaton melléki szó. *Hárvát Zsigmond.* Bribaszt, értetlen, ostoba valamiben. Pápa vidéki. szó. *Matics Imre.*
- Golyva**, gogyola, nyaknak kinővésc. Némelly helységekben a' betegségnek ez a' neme igen közönséges, kivált az asszonyoknál: mit is bizonyos víz' mineműségének tulajdonítanak. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Gombán**ak, többféle neme: csiperke, peczérke, szepe, penczurák, kozák, reve stb. Gömörben. *Hollók Imre.*
- Gombóc**, nagyobb galuska. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Gomboda**, buza - lisztből készített tészta nemü eledel. Székely szó. *Ferencsi János.*
- Gombójig**, gombolyag, gombojag. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Gombójít**ani, vagy gombajítani, kerekíteni; p. o. egy négy szegű fát gombójítani, kerekké faragni. Székely szó. *Ince József.*
- Gombolyag**, czérna vagy fonál-tekerces, lapta. Bala-

- ton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Gombolyító**, mellyen a' fonalat legombolyítják. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Gombolyító-csüllő**, a' megszapult fonalat lehajtó eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Gombóta**, pempő, liszt vízbe keverve. *Kállay gyűjt.*
- Gomoja**, p. o. gomoja czérna, — hó' gomoja, az egymásra kereken hengerített hó. Innét gomojítani. Székely szó. *Incze József.* Czérna-gombolyag. Székely szó. *Kállay.* Gömbölyeg. Csikszéki székely szó. *Gegő Nécéphor.*
- Gongyola**, összehajtott kender. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Gór**, csuta, kopasz. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Górcsibe**, fel 's visszaálló tollú csibe. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Góré**, 1) magas szellős épület, kukoricza-tartó hely; 2) szőlő- vagy kukoriczapásztor' kunyhaja. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Négy magas oszlopon álló ménhely, benn hálnak. *Kállay gyűjt.* Gunyhó, halász góré, halász kunyhó, kunyhó, kaliba. Palócz szó. *Szedér Fárdián.* Szőlő-, dinya-, és kukoricza-csósznak
- földből v. fából épített vigyázó helye. Szegedi szó. *Náttly József.* Kecskemét körül is divatos. *Csapó D.*
- Gordon**, bögő; Gordonista, ki a' nagy bögő-hegedűt vonja. Székely szó. *Kállay.*
- Gorjadozni**, alélkozni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Gornács**, a' fának elkorhadt száraz ága. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Gornyadó**, hurka-fakadék disznó öléskor. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Az a' lé, mellyben, disznóöléskor, a' véres hurkát kifőzték, 's mellyet a' szegényebb sorsu emberek leves gyanánt meg is esznek. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Gornyadox**, p. o. a' tyúk, gyengélkedik, beteg. *Kállay gyűjt.* Huzódogni, betegesen majd fekünni majd ülni. *Beke' gyűjt.*
- Gornyaszt**, szundikál, aluddogál. *Kállay gyűjt.*
- Górtik**, nagy faju bubostik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Gothos**, güthös, köhögős ember. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Göbbenni**, mély vízbe bele esni, merülni, a' viznek illyenkor történni szokott természeti hangjából kimagyarázva. Kerdi széki szó. *Szabó Elek.* A' viz' mélyébe

- menni, elmerülni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- G ö b e**, emse. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Kihérélt emse disznó. A' hozzá értő herélő a' gőgetőjét veszi ki, hogy többet ne malacozzék az illy hizlalónak szánt sertés. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* A' viz által a' folyam' medrén ázott gödör, hol a' víznek hirtelen mélyége van. Székely szó. *Incze József.*
- G ö b é c s**, kövecs, kavics. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- G ö b e c z**, vagy göbe, vízben lévő mélyebb hely. Székely szó. *Ferenczi János.* A' vizfolyam' árka a' viz' sebes folyása által vájt gödrök. Kendi széki szó. *Szabó Elek.* Székely szó. *Incze József.*
- G ö b ö d ö m**, az öklömmel a' hasát döfölöm, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- G ö b ö l**, jászolra lekötött hizlalt ökör. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Hizlalt marha. *Kállay' gyűjt.* Hizlalt szarvasmarha. Göböllyel kereskedő, hizlalt szarvasmarhával kereskedő. Szegedi szó. *Náty József.*
- G ö b ö r ö d i k**, midőn a' föld kevéssé megfagy, meredezik, keménykedik. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.*
- Összevonódni**, összeállani, mint p. o. erős ütés után a' test, vagy fagy után a' sár. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Megfagyni gyengén. *Beke' gyűjt.*
- G ö b r e** e. h. bögre, kis fanék. Palócz. *Szeder Fábán.*
- G ö c s**, bog. Székely szó. *Gyarmathi.*
- G ü c s ö r i t e n i**, erőszakkal házasítani vagy férjhezadni. Szegedi szó. *Náthly József.*
- G ü c s ö r t**, rög, göröngy. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- G ü c s ö r t ö s**, türetlen, hantós 's igen rázós út; ez talán **G ö c s**-ből származott, melly annyit tehetett mint: hegy, domb, hant; innen: **G ö c s e j**, hegyes, dombos vidék. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- G ü c z ö g n i**, édesden nevetkezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ugy nevetni mint kis gyermek, melly még beszélni nem tud. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Öregesen nevetni. Kemesnemesi szó. *Lévai László.*
- G ö j e**, malaczos szoptató sertés. Székely szó. *Szabó Elek.* Anya- v. eme-disznó, más-kép kocza; az eme jó az emlőtől; eme-disznó, azaz emlős disznó. Székely szó. *Kállay.* Emse. Székely szó, *B. Lakos.* Nyóbstény sertés

- v. kocza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Gö g i c s e l n i, midőn a' cse-csemő nyelvét próbálgatja, 's holmi egyes hangoknak kiejtésére erőlteti. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.* Mondatik a' kis gyermekről, mikor beszélni kezd. Dunántúli szó. *Aczády.*
- Gö g ö s, dőllyős, hegyes, rá-tartós. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Gö l ö n c s é r, fazékas. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Gö l y e, malaczozó disznó, emse. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Gö m b ó, marha-böndő, melyből lantornát csinálnak; a sertéseknél *gö m b ö c z.* Székely szó. *Kállay.*
- Gö m b ö c z, vastag hurka. Soproni szó. *Kis János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Gö m b ö l y e g, annyi mint gombolyag, de gombolyag tán jobb, mert a' gyökér szó nem gömb, hanem gomb. Székely szó. *Incze József.* Göröngy. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Gombócz, Vág mellett. *Czuczor.*
- Gö m b ö r ö d ö m, midőn a' hideg megszugorítja ujjaimat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Gö n d ö r, kondor p. o. haj. *Kállay gyűjt.* Bodor hajú.
- Marczal melléki szó. *Aczády Sándor.*
- Gö n g y ö l e g v. gomolya, sár, mellyel a' hán' padlása bevonatik, hogy a' tűz be ne éghessen. Szegedi szó. *Náttly József.*
- Gö r, rög. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Gö r b i c z e, pupos hátú. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Gö r c s ö n, vezeték neve Dálnokban egy Huszár familiának. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Gö r e, vizi borju. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Gö r e n y, göröngyeg. Székely szó. *Kállay.*
- Gö r g é s, kan sörtvés' közösülése az emsével. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- G e r g e t ó, csoport- v. hant-törő gurgulya. Más értelemben a' kan sertésről is mondják, hogy *gö r g e t.* Kemenesali. *Lévai László.*
- Gö r g ó f a, henger. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Gö r h e s, sovány. *Kállay gyűjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Sovány, ösztövér. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Gö r h ó, kukoricza-lisztből való bogács. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Gö r h ö n y, málé, törökbu-

- za-lepény, pogácsa. *Kállay' gyűjt.* Kukoricza - prósza. Balaton melléki szó. *Horvát' Zsigmond.*
- Görnye**, a' másnál ha kisebb, a' mit elbírok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Görnyed**, langvet. Győr várm. *Czech János.* A' teher alatt vagy az öregség miatt megkonyulni, meggörbedni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Görnyett**, kényes. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Görög**: 1) nemzet; 2) görög a' disznó. A' kan meggörgeti az emsét. Balaton melléki. *Horvát' Zsigmond.* A' disznó, mikor párosodni akar. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Göröncs**, csoport. Torna vmegyei szó. *Döbrentei.*
- Göröncsér**, fazekas. *Matics Imre.*
- Görönyeg**, darancs. *Kállay' gyűjt.*
- Görönyü**, e. h. gyönyörű. Deresken, Gömörben. *Hollók Imre.*
- Görzséd**, zusammenschrapen; két rét görzséd. Győr várm. *Czech János.*
- Gósdörög**, sugorog a' hasfájásban, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Göthes**, köhicselő. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Götlöhös**, kehes pihés, rosz tüdejü, fulladozó, kö-
- högő. Balaton melléki szó. *Horvát' Zsigmond.*
- Grádics**, l. Lépcső.
- Gránicza**, izsgáncz, puliczka, mamaliga. *Kállay' gyűjt.*
- Gróz**, Gömör 's Torna; dara, Dunántúl. *Döbrentei.*
- Gúba**, penész. Baranyai szó. *Tóbi Ansal.* Szarikó, babó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Lombos köntös. *Kállay' gyűjt.*
- Gubalyodik**, megbószfúl; neki gubalyodik. Győr várm. *Czech János.*
- Gubbadni**, görbedni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Gubolyodni**, (meg v. neki), jó kedvében egyszerre megváltozni. Balaton melléki szó. *Horvát' Zsigmond.*
- Gubozni**, tépni. Barkó szó. *Hollók Imre.* Pápa' vidékén mondják: bubozni. *Matics Imre.*
- Gucsmá**, süveg, póroké. *Beké' gyűjt.* Csalma, magyar sapka. Kemenesali szó. *Lévai László.* Alacsony kalpag, lecsüngő lefegővel. Kiment szokásból a' köznépnél. Balaton melléki. *Horvát' Zsigmond.*
- Guga**, pestises mirigy. *Kállay' gyűjt.* Tumor glandularis, a' nyakon támadt kelevény, melly lassankint tojásnagyságyira kidudoro-

dik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G u g g o l n i, legugyorodni: farát térdhajtva — valami tételre — de nem egészen a' földig leereszteni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Seggre hajolni. Vas várm. szó; innét guggon üfő bab, melly fel nem fut. Párizpai szerint guggolni annyit teszen, mint csufolni. *Sztroky.* Összekuczorodva, térdeit meghajtva, alfelével csaknem a' földig érve, mégis az egész testet lábain tartva, helyezni magát. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

G u g o r a, v. kukora (axis in peritrochio verticalis). Gugarával tekerik vízből a' malmot, hajót, stb; ugyanazzal toronyba a' harangokat; — kétféle, fennálló, és fekvő. L. Járgány. Szege-di szó. *Náty József.*

G u g y e l a, összehajtottlen, kender, a' mint azt a' guzsalyra vagy rokkára kötik. *Szeder Fúbián.*

G u g y i, pálinka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

G u g y o r, két hegy közt lévő árok; vagy tekenő-forma völgy, kupa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G u j a, félsuknyi hosszú, vastag, játszásra alkalmazott fa, — a' gyermekek te-

kének is nevezik; innen: gujázni, tekézni. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.* Játék a' pásztor gyermekeknél; gujázni. Székely szó. *Túry Ignácz.* Kurtafarku, p. o. guja tyúk. Székely szó. *Ferenczi János.*

G u j a t y u k, farkatlan v. kusza tyúk. Székely szó. *Kállay.*

G u j á z n i, csomózni; p. o. felgujázott a' fejem, azaz, felcsomózott. Székely szó. *Ferenczi János.*

G u l á s z t r a, zsenge tej. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

G u l j a, teke; innen gullázni, tekézni: gyermeki játék pálczával ütven a' tekét. Székely szó. *Ferenczi János.*

G u l y a, rideg szarvas marhák' serege. Innét annak őrzője gulyás. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

G u n á r n y a k, két ágú sült kalács. Barkó szó. *Hollók Imre.*

G u n g ó, üngöcske v. ingecske. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G u n y a, köntös; gunyás ember; felgunyázni, felköntösözni. Schlötzer szerint (Russische Annalen) oroszul is ezt teszi, és a' görög nyelvből jött által. Székely szó. *Kállay.* Hitván szakadozott ruha. Kemenes-

- ali szó. *Lévai László*. Pa-
raszt ruha. *Barkó* szó. *Hol-
lók Imre*. Vászona öltözö ru-
ha. Szathmár vidéki szó.
Gáthy János. Ruha. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- G u n y á c z**, barna szőrös
posztóból készített rövid
vagy hosszú kankó. *Palócz*.
Szeder Fábán.
- G ú n y o l ó d n i**, csufolódni,
mást nevetségessé tenni. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.
- G u n y o l o m**, csufolom. Ke-
menesali. szó. *Lévai László*.
- G u r b a n c s**, ágas bogas,
megszáradt, tűzre való,
nagy csutak. Székely szó.
Gyarmathi Sámuel.
- G u r d a l y**, gordon, góró,
góró. *Bodrogközi* szó. *Mind-
szenti*. Szathmár vidéki. *Gá-
thy János*. Összebonyolódva
nővő nagy vastag burján v.
gáz, mellyet a' kasza is ne-
hezen választ el egymástól.
Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.
Összeverődött 's fonódott
sűrű fü, ág vagy egyéb. Szé-
kely szó. *Ferenczi János*.
- G u r d e**, nagy kórójú füvek-
nek egybenöttsége. Székely
szó. *Gyarmati Sámuel*.
- G u r d o n**, tüskös, bokros vad-
hely. Szegedi szó. *Náthly*
József.
- G u r g o n y a**, burgonya,
krumpli, pityóka, földi
megyerő. *Kállay gyűjt.*
- G u r g a d o z**, csepeg, foly,
p. o. a' verejték az arczá-
ról. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- G u r g u l y a**, (cylinder) hen-
ger. Szegedi szó. *Náthly Jó-
zsef*.
- G u r g u l á z n i**, gégejét 's
torkát valamely meleg the-
ával öblögetni. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond*.
- G u r o g n i**, gurgani, zörög-
ve gurgulázni mint a' dió.
Órségi szó. *Zakál György*.
- G u s a**, az ember' gégején ne-
vekedett nagy csomó; a' mé-
telyes juhoknak is szokott
mérgecs gusájok lenni, melly-
től el is hullnak. Székely
szó. *Szabó Elek*.
- G u s a l y o s**, fonó. Székely
szó. *Cseréy Elek*. A' fonó
lyányokköz estve nyájasko-
dás vagy szerelmeskedés vé-
gett járó ifju legény. Kezdi
széki szó. *Szabó Elek*.
- G u s á z n i**, a' nyakon csomó-
nak nőni, p. o. marhának
sertésnek, juhoknak. Székely
szó. *Ferenczi János*.
- G u s b a**, üst-tartó fa a' tűz
felett. Székely szó. *Bucz*.
Olyan fa, mellyre tűzre
járó üstet szoktak felakasz-
tani. Csikszéki székely szó.
Farkas hadnagy.
- G u s b ó t**, Vas vmegyei szó;
más vidéken turbulyá-
nak nevezik, mind a' föld-
ben lévő gömbje, mind pet.

rezselyem - forma kinövése tavasz' elején salátának használtatik *Sztrokay*.

Gusztony, vas szeg, bot' v. pálcza' végében. Gusztonyos bot; — meggusztonyosta, azaz, megszurkálta. Szegedi szó. *Náty József*.

Guta, szélütés. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.

Guzmolni, fogatlan ember a' húst v. kenyeret nem rágja csak guzmolja. Szegedi szó. *Náty József*.

Gúzs, több rétü vesszéből font karika. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Guzsa, törpe rövid; innen guzsadt nyaku. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Gúzsadt, meggörbült. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Guzsaly, rokka. Székely szó. *Cseréy Elek*. Csikszékben. *Gegő Nicephor*. Rokka; innen guzsalyoskodni, fonóban egybegyülni. Székely szó. *Kállay*.

Guzsalyos, fonó leány' szeretője, ki hozzá guzsalyosba jár. Székely szó. *Kállay*.

Guzsba, üstfa. Csiki szó; Gyergyóban kollát. *Kállay*.

Gübe, így a' folyam' mélysége neveztetik, hivált hol a' felülete tekereg. Csik-TÁJSZAVAK.

széki székely szó. *Gegő Nicephor*.

Gübü, hal-hajtó rud. Székely szó. *Buczy*. Piskos, mocskos, lusztos. Székely szó. *Szabó Elek*. Nyélbe tett göcs a' vizet meghajtani halászatban. Székely szó. *Tyry Ignác*.

Gübülhi, felzavarni halászatkor a' vizet. Székely szó. *Kállay*. A' folyóvíz' medrébe erős folyása által itt ott ásott gödörben bottal a' vizet felzavarni, hogy onnan a' halak a' hálóba menjenek. Kezdi széki szó. *Szabó Elek*.

Gügü, gyürkéje a' kenyérnek. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Gügyögni, a' kisdéddel az ő dadogó hangján beszélgetni. Székely szó. *Ferencki János*.

Gügyü, jelent 1) házasságbeli közbenjárót, többnyire asszonyból szokott lenni; 2) három négybe tölt és összekötött nádnyalábot, melyet egyszerre kemenchébe dugnak. Egy jó kéve nádhól 8 gügyü telik. Szegedi szó. *Náty József*. Marok p. o. az aratóknál, 's több illy marok összevéve tézsen kévét; azért mondják: gügyü nem kéve. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. A' pálinka' tréfás ne-

ve, az össze gyűlésből lett ital; innen —
Gügyülni, összevissza zavarni, elegyíteni. Székely szó. *Ferencki János.*
Güsmölni, güsmölnödni,

nyámmogva enni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
 Kelletlen enni, rágódni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Güzü, felette álmas ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Gy.

Gyaka, a' szalma fedelet lecsiptető karó. Innen: gyakázni. Székely szó. *Tury Ignác.* Széna-boglya' tetejébe ütött pózna. Székely szó. *Buczy.* Szuromgyak. Székely szó. *Cseréy Elek.* Kétfelől hegyezett asztag' tetejében levő fa, melly a' szalmát tartja, hogy le ne hulljon. Székely szó. *Ferencki János.*

Gyakázni, az asztag' tetejét, két oldalról bele szurkált faszegekkel megerősíteni. Székely szó. *Ferencki János.*

Gyalabeli, gyarló, gyáva, együgyű személy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Gyalánt, e. h. gyanánt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gyalog-bodza, földi bodza. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Gyalogos, gyalog. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Gyalom, halászó hosszú szék. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* Huzó-háló. *Matics Imre.*

Gyalu, dolgozó szer az asztalosoknál, nevei ezek: a) kupító vagy kupásító; b) simító, horgas és egyenes; c) porosó, egyenes és horgas; d) hasító, finom 's durva; e) fogas; f) hevedermetsző 's tisztító; g) F-es, S-es; h) mellék; i) fánchos; k) párkányozó; l) ablak-horonyoló, párkányozó: a' melylyik mire való, a' szerint van elneveztetve. Székely szó. *Ferencki János.*

Gyamor, e. h. gyomor. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Gyapott, vert pamut. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Pamut, ettől: gya p. Székely szó. *Kálly.*

Gyaratni, gerebenenni. Győr várm. *Horváth Endre.* Gyapjút v. pamutot fésülni. Szegedi szó. *Néely József.*

- Gyartatni**, fájós farke-
reszttel, mind a' két lábá-
val sántálva mehetni. Székely szó. *Szabó Elek*. A' lá-
bot huzva menni. Székely
szó. *Ferenczi János*.
- Gyártó**, csináló, fabrica-
tor; p. o. száj-, kerék-, fa-
zék-gyártó. Balaton mellé-
ki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Gyartya**, gyortya, gyer-
tya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Gyegyepőgyes**, együgyü,
ügyefogyott, banka. Keme-
nesali szó. *Lévai László*.
- Gyegyese**, jegyes, bélye-
ges. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Gyenyegória**, genealogia.
Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel*.
- Gyeplő**, a' lógyeplő mel-
lett generice kötél, p. o.
száraztó gyeplő. Székely
szó. *B. Lakos*.
- Gyepü**, szőlőgyepü; tuské-
vel megrakott kerítés, ele-
ven sövény, tanárok. Bala-
ton melléki. *Horváth Zsigmond*.
Határkert. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*. Ma-
gasra felhágó árok-part.
Marczal melléki. *Acsády Sándor*.
Sövénykerítés. Szath-
már vidéki szó. *Gáthy János*.
Bakonyi. *Vajda Péter*.
- Gyér**, ritka, p. o. ugyan
gyér ez a' keszkenő. Barya-
nyai szó. *Tóbi Antal*. Székely szó, Csikszékben. *Ge-
gő Nicephor*. Ritka. Erdé-
lyi és Székely szó. *Döbren-
tei Gyarmathi*.
- Gyere**, nossza, p. o. gyere
jőjön kend. Ormánsági szó,
Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
Jőjön (nógató), p. o.
gyere tisztartó uram. Barya-
nyai szó. *Tóbi Antal*.
- Gyéren**, ritkán, az egy-
mástól távolocskán eső dol-
gokra, p. o. ritkán ki kelt
gabonára, alkalmazható. Kez-
di széki szó. *Szabó Elek*.
- Gyermek-halál**, így ne-
vesik az ételeket, mellyek-
ből gyermekeknek nem akar-
nak adni. Székely mondás.
B. Lakos.
- Gyészikölöm**, frisen tö-
möm, tologatom. Keme-
nesali szó. *Lévai László*.
- Gyészitelni**, taszigálni.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond*.
- Gyesztetni**: 1. Ügetni. Bala-
ton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
Ügetni, resten
futni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Gyilok**, a' lónak torkában
nőni szokott csomó. Kezdi
széki szó. *Szabó Elek*.
- Gyimésztelen**, élhettek-
len, magának hagyott. Ke-
menesali szó. *Lévai László*.
- Gyimgyom**, hitvány ember.
Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
Giz, gáz, holmi,

mindenféle hitvánság. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G y i m g y o m - e m b e r, hitvány, gyáva ember. *Kállay.*

G y i n g y a, zátony. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*

G y i ó, e. h. dió. Barkó szó. *Hollók Imre.*

G y i r, gyér, ritka, nem sűrű. *Kállay' gyűjt.*

G y i s z n ó, disznó. Palócz. *Szedes Fábán.*

G y i v ó, dió. Palócz. *Szedes Fábán.*

G y o m á s z o l, szerknített; őszegyomáshoztam a' ruhámat. Győr várm. *Czech János.*

G y o r s a s á g o s, régi títulusa a' nemes embernek, akkor, mikor még a' fejedelem is csak tekintetes volt. Székely szó. *Ferenczi János.*

G y o r t y a, e. h. gyertya. Udvarhelyszéki. *Derzsi Mózes.*

G y o s z o m, a' tóban nőni szokott tapadó fű. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

G y ó t a, legelő. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

G y ő k k e n t e n i: 1) úgy menni mint a' sánta; 2) a' szekérbe szunyokálva elejteni a' fejét. Székely szó. *Ferenczi János.*

G y ő m i s z ő l n i, erősen bele nyomni, tömőgetni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Valamit felettébb össze-

tömni; p. o. már jó formán tele volt a' zsák, a' maradékot mégis bele győmőszülte. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

G y ő m ő z n i: 1) meggyomrozni valakit; 2) holmit valamelly edénybe, zsákba, tarisznyába bele nyomkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

G y ő n g y e n, szépen, helyesen. Valamit gyöngylen megtenni, nagyon divatoz Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

G y ő n g y ő r g e t n i, összehajtogatni; p. o. a' papirospénzt szépen összehajtogatva zsebébe dugta. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Összetakargatni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

G y ő n g y s z ő l ó, hamar érő, nagyon termő 's gyöngyhez hasonló szőlőfajta. Győr várm. *Sztrókay.*

G y ő n y ő r i t e n i, valakinek p. o. egy legénynek egy leánnyal kedves időöltésben lenni. Székely szó. *Incze József.* Titkon szerelmeskedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

G y ő p m e s t e r, hóhér. Kemenesali szó. *Lévai László.*

G y ő r ő s, vezeték - neve egy Dálnokban volt de kifogyott Huszárszászi származású fa-

millának. Kezdi széki szó.
Szabó Elek.
G y ö v e - s z i, jersze. Add-
 id-szi; add ide csak. Gö-
 möri beszédmod. *B.S.*
G y u j g y u j, sajnálkozva csu-
 dálkozás. Göcsei szó. *Plán-
 der Ferencz.*
G y u r g y a, I. Rongya.
G y u r i, Gyuris, György.
 Barkó szó. *Hollók Imre.*
G y u r i s, György. Palócz.
Szedér Fábán.
G y ü g e, nyomorú, ügyetlen.
Beke' gyűjt.
G y ü g y e, együgyü személy.
 Győr várm. *Czech János.*
G y ü k, gyöker. Palócz. *Sze-
 der Fábán.*
G y ü k i, apró piczin ember,
 pöttön, törpe. Kemenesali
 szó. *Lévai László.*
G y ú r, buczka. Vág melléki.
Czuczor.

G y ü r k e, kenyér' kiforradá-
 sa. Innét gyürkés kenyér;
 gyürkés, erős legény. Ba-
 laton melléki szó. *Horváth
 Zsigmond.* Kenyér' dúcza v.
 gyürkéje. Scherz. Tolna
 várm. *Csapó Dániel.*
G y ú s z ú, túsó: 1) varrás-
 kor ujra huzott eszköz,
 melly a' tőnek könnyebb já-
 rását segíti; 2) pénztartó
 erszény, mellyet hajdan az
 emberek derekukra kötöt-
 tek nagyobb bátorság' oká-
 ért. A' mostani bank ó s i-
 dőben ennek már híre sincs.
 Balaton melléki szó. *Hor-
 váth Zsigmond.*
G y ü v e j d e, jöve ide, jöszte
 ide. Palócz. *Szedér Fábán.*
G y ü v ö t é n y, folyondár,
 földön elterjedő gyom, gaz-
 Marczal melléki szó. *Acsády
 Sándor.*

H.

H á v. h o á, hová? Vas vár-
 megyei szó. *Dr. Horváth Jó-
 zsef.*
H a b a r á s z n i, a' habaróval.
 Székely szó. *Ferenczi János.*
H a b a r c s, tejes vagy mézes
 keverékes étel. Kezdi széki
 szó. *Szabó Elek.*
H a b a r i, felette szapora be-
 szédü ember. Kezdi széki

szó. *Szabó Elek.* Szapora be-
 szédü. Székely szó. *Ferenczi
 János.*

H a b a r n y i c z a, téjjel föl-
 eresztett leves. Marczal mel-
 léki szó. *Acsády Sándor.*

H a b a r ó, a' lónak a' felső
 ajka. Székely szó. *Ferenczi
 János.*

H a b a t o l o k, szaporán be-

szélek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Habikt, Balaton' partjára kivernt nádtöredék. Némelylyek e' hinárszerű sovány trágyát szőleikbe is hordják; de igen csekély sikerrel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Habita v. **habicza**, a' vizből kivetődött apró szemét a' parton. *Beke' gyűjt.*

Hablikodik, hamar beszél. Győr várm. *Czech János.*

H a b e g ó, szája' inyéből hangzó szapora szavú ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Habozni, a' beszédben és a' gondolatokban is; akadozva beszélni. Székely szó. *Szabó Elek.* Tűnődni, kételkedni, midőn az ember magát nehezen tudja valamire elhatározni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Habsolni, az ételt faldosni, mohón felcsapni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* A' kutya mikor iszik, nyelvvel kapdossa fel a' vizet; innen a' sebesen evőkről is mondatik, p. o. felbabsoltatok előlem az egész tál levest. Székely szó. *Szabó Elek.* Hapsolni v. rapsolni, mohón enni, freszen. Vas vármegyei szó. *Dr. Horváth János.*

Habucskolok, a' vízben. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*
Haczuka, v. haczika, kurta vászon köntös. *Kállay' gyűjt.* Visdó ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.* Felső köntös, foszláng, kabát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kabát. *Beke' gyűjt.*

Had: 1) verekedés, villongás, viaskodás; 2) annyit is tesz, mint nép, nemzetiség, — de a' legutóbbi értelemben csak gyűlölségből vetik, p. o. olyan familiáról, nemzetségről, melly más familiával, nemzetséggel villong, veszekedik, gyűlölködik, szokás mondani: „Csunya nép, csunya had“; ha a' familia több ágra osztott, akkor többes számban is használtatik: „Csunya hadak.“ Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Ezen szóval: had (nemzetség), barkóink igen örömet élnek, p. o. kié ez a' föld? Varga hadé, stb. *Hollók Imre.*

Hadak' útja, országút az égen. Székely szó. *Cserey Elek.*

Hadarászni, v. hadazni a' kezével, vágni a' levegőt. *Kállay' gyűjt.* Valaki felett bottal csorálodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hadarni, az asaggal a' tü-

set erre tova forgatni a' sü-
tő kemenczében. Székely szó.
Szabó Elek. Szaporán 's ért-
hetlenül beszélni. Tolna vár-
megyei. *Csapó Dániel.*

Hadaró, cséphadaró. Szé-
kely szó. *Szabó Elek.* A'
csép' felső kurtább fája.
Székely szó. *Ferenczi János.*
Cséphadaró; ismét: min-
dent összeszavaró. Kemenes-
ali szó. *Lévai László.* A'
csép' nyelére kötött bot.
Székely szó, Csikszékben.
Gegő Nicephor. Csépnek fe-
je. Balaton melléki szó. *Hor-
vátth Zsigmond.*

Hadasni, hadarászni kén-
szel. Székely szó. *Kállay.*
Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hadnagy, ötvenedes a' ka-
tonák közt; helység' szel-
gája a' kúnoknál, néhol vá-
ros' csendőr-tisztje. Székely
szó. *Szabó Elek.* Ide oda
csapkodni, szerte széllal
verni, magát ótalmazva. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*

Hadonázni, kenével vagy
valamelly fegyverrel maga
körüli hánykolódni, vagdal-
kosni; 's tán a' hadonázás-
ból eredt a' katona szó.
Balaton melléki. *Horvátth*
Zsigmond.

Hadsza ide, add ide csak.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Hágatni, a' kanezát meg-
szökötai. Székely szó. *Fe-
renczi János.*

Hágcsó: stette. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.* Kerítésen
deszkából. *Kállay gyűjt.* A'
kertekhez alkalmazott lép-
csó. Csikszéki székely szó.
Gegő Nicephor.

Hágszé, padlás. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.*

Hagyigálálni, kimond-
va: hagyigualuányi, hagy-
gálni, hajtani többszer.
Palócz szóejtés. *Szedes Fá-
bián.*

Hagymáz, forró hideglelés,
nyavalya. Székely szó. *Sza-
bó Elek.* Betegség, forró in-
hideglelés. Balaton melléki
szó. *Horvátth Zsigmond.*

Háhábellaók, gyermek
móden keringőzóm, szédel-
gek. Kemenesali szó. *Lévai*
László.

Hahota, faragatlan nevetés.
Kemenesali szó. *Lévai László.*
Lármás beszéd. Innét:
hahotázni. Kemenesali szó.
Horvátth Zsigmond.

Hahotál, azaz, hahahával
kaczag gorombán. Székely
szó. *Szabó Elek.*

Hái-bái, régi, ócska, el-
avult; p. o. isten tudja, hái-
bái. Pápa vidéki szó. *Matics*
Imre.

Hajazat, héjazat. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hajcsár, disznó-hajtó. Győr
várm. *Horvátth Endre.*

Hajdina, annyit tesz mint

más vidéken pohánka, tatárka. Vas várm. szó. *Sztrokey. Dr. Horváth József.*

Hajdu-káposzta,
Győr várm. *Horváth Endre.*
Rántott káposzta. *Kállay gyűjt.*

Hajdu-kása, köleskása, csak szírban. *Kállay gyűjt.*

Hajgálicsó, meghasított fa, mellyből kövecset hajigálnak. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hajhássni, hajszolni, nagy gonddal keresgélni, fűrtetni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Űzni. Székely szó. *Kállay.* Űzni, kergetni. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hajította, hajította. Gömöri beszédmód. *B. S.*

Hajk, egy nagy fa' levágásakor azon nagy forgácsok' helye, melly a' levágásra szolgál. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' levágásra kijelelt fák' megrovásakor kivágott forgács' helye; p.o. vágj nagyobb hajkot, vagy végy nagyobb hajkot fejszéd eleibe. Innét hajkolni, kijelelni. Székely szó. *Incze József.*

Hajkötő, pántlika. Palócz. *Szedér Fábian.*

Hajmász, forró betegség, mellyben a' betegnek haja

elmegy. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Hajó. Ennek nemei: ladik, csónak, csajka, komp, de-reglye; vitorlás hajó, gálya. Balaton melléki szavak. *Horváth Zsigmond.*

Hajsz, jobbról befogott ökör. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hajszás ökör, lásd a' Csálés szónál.

Hajsszal, v. hajszra menni, jobbra, téled. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Hajtani, szőlőt karikába hajtani. Székely szó. *Kállay.*

Hajtokvány, malomkerék' peripheriája. Tiszamelléki szó. *Náttly József.*

Hákk, kipökött flegma; hákkogó, flegmát pökösve hurutoló. Székely szó. *Szabó Elek.*

Hakurgyal a' farkast ijeszti vele. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Hakurjal farkast elriasztó kurjantás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hal. Ennek nevezetesb nemei a' Balatonban ezek: a' fedelmi fogas, a' magyar tenger' egyik czimere; süllő (úgy tartják, hogy ez amannak csak kisebb faja; s. míg 2 v. 3. fontos, addig süllő, azon felül fogas a' neve); poksár, ponty, harcsa, czompó, csu-

ka, őny, garda, si-
gér, kárász, keszeg,
barsóka, rütyőke,
piszke, kisz. Balaton
melléki szavak. *Horváth
Zsigmond.*

Hálálni, hálni. Ormánsági
szó, Baranyában. *Jeremiás
Sámuel.*

Halánték, vakszem. Balaton
melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*

Halk, a' nagy fának több
rendbeli forgácsra vevése, mi-
kor levágnak v. elrovatik.
Székely szó. *Szabó Elek.* For-
gácsdarab; p. o. halkot venni.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Halkkal, csendesesen; lang-
sam. Székely szó. *Szabó Elek.*
Lassan. Székely szó. *Gyar-
máthi Sámuel.*

Hállani, fejleni; ered a'
hárstól, mely könnyen hár-
lik, fejjlik. Őrségi szó. *Za-
kál György.*

Hallga, mit mond! azaz,
hallgasd mit beszél. *Kállay'
gyűjt.*

Hallodéke, felszólító fi-
gyelmeltetés: hallod-e! Gő-
csei szó. *Plánder Ferencz.*

Hálók' nemei: bokor-
háló, hosszúfarkú, mely
a' bokor alá dugatik, és
felül zurboló fával lökdös-
tetik. Két köz, gyalom-
forma háló, de csak 3 leg-
felebb 6 öles. Kaparó,
merítő-, lesó-háló, e-

zek fonalból vagyis mad-
zagokból vannak készíttve.
Tapogató-háló, vesz-
szőből köttetik. Bodroglő-
zi szók. *Mindszenti.*

Halom, hanem. Szalában,
Torna földén, szécsi sziget
mellett. *Dr. Horváth József.*

Haluska, mácsik. Gömör
és Torna várm. *Döbrentei.*

Hám, ideg, a' huzó hámok'
közét összefoglaló keskeny
szíj. Székely szó. *Ferenczi
János.*

Hamag, Potasche. *Matics
Imre.*

Hamarítani, siettetni p.
o. valamely mesterembert
a' munkával. Kezdi széki
szó. *Szabó Elek.*

Hambár, szuszék, gabona-
tartó nagy láda. Székely
szó. *Incze József.*

Hámcináló, szíjgyártó.
Székely szó. *Cseréy Elek.*

Hámfa, tisafa. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hámfás, p. o. ló, akkor,
mikor a' két hátulsó lábá-
nak a' térdé összefelőleg áll.
Székely szó. *Ferenczi János.*

Hammubotos, vászonból
csinált 's hammuval megtöl-
tött bottal járó ember. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*

Hammubutyka, hammuba
heverő ember. Székely szó.
Ferenczi János.

Hámozni, 1) hántani, ha-
ját levenni; 2) a' lovakat

felszerszámozni. Marcsal-
melléki szó. *Acsády Sándor.*
Alma' héját késsel lefarag-
ni. Őrségi szó. *Zakál György.*
Almának, 's más gyömolcs-
nek héját lemetélni. Balat-
on melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

H a m u p i p ó k, a' tűzhely
körül vánszorgó 's magát
hamuval bemocskoló gyer-
mek. Pápa vidéki szó. *Ma-*
tics Imre. Ronda fagyos test.
Kemenesali. *Lévai László.*

H a m u p ü p ó, a' konyhát 's
tűzhelyet őrző, nyámándi,
alamuczi gyermek. Balaton
melléki. *Horváth Zsigmond.*

H a m u v e v ő, koppantó,
hamvvevő. Székely szó. *Cse-*
rey Elek.

H a m v a s, a' szapulóban fe-
lül lévő lepedő, melyre
hamu tétetik. Bodrogközi
szó. *Mindszenti.* Lepedő a'
szapulóban. Gümöri szó.
Hallók Imre.

H a m v e v ő, koppantyú, kop-
pantó. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

H á n, igen is. Kemenesali szó.
Lévai László. Gőcsei szó,
Pländer Ferencz.

H a n á k, lágy hitvány vá-
szony vagy fonál. Kezdi szé-
ki szó. *Szabó Elek.*

H a n c s é k, zsombék. Keme-
nesali szó. *Lévai László.* Va-
kandok-túrás v. hangyaboly
által támadott dombecska

a' réten. Gőcsei szó. *Plän-*
der Ferencz.

H a n c s u, a' fának lehántott
haja. Székely szó. *Ferenczi*
János. A' fának külső lehán-
tott héja. Kezdi széki szó.
Szabó Elek.

H a n d a - b a n d á z n i, magát
hányni 's vetni. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*

H a n d a r i k á z n i, hánykód-
ni, csúszni. *Kállay gyűjt.*

H a n d á s z o m, elhabarom.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-*
muel.

H a n d s á r, dárda, lánca.
Székely szó. *Cserey Elek.*

H a n d s s é k, zsombék, bo-
zótos helyeken vízből egy-
egy darab kiálló gye-
p, mellyről odább lépegethet-
ni. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

H a n g y a b o j, hangyafészek.
Székely szó. *Kállay.*

H á n k ó d n i, a' szót vissza-
hányólag veszekedni, azaz,
hánykolódni. Székely szó.
Szabó Elek.

H a n t, zsombék; régi han-
gyaboj, v. gyepes vakandok-
túrás. *Kállay gyűjt.*

H á n t a n i, hámozni. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel.* Hár-
tani, fa' héját fejteni. Őr-
ségi szó. *Zakál György.* Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

H á n t o r g a t n i, quidpiam

alteri saepius exprobrare. Székely szó. *Szabó József.*

Hántsd meg, e. h. hámozd meg a' (kenyeret). Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Hanyatt homlok, meg-gondolatlanul; felibe harmadába. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Hanyítani, hagyítani, hajtani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hapahupás, völgyen dombos. Székely szó. *Ferenczi János.* Apró sok kis dombok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Háporcs, fentő, fűves (csáadás) imolyás fű, melly víz-es helyen teremvén, minekutána lekaszáltatik, száradás végett onnét kihordatik száras helyre. Kendi széki szó. *Szabó Elek.*

Háppog a' récse. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hapsol' a' kutya, mikor eszik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Sietve enni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hara,....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Harácsolni, vesztegetni, tékozlani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Fecsérleni; p. o. az időt elharácsolni, haszontalan fecsegéssel az időt vesztegetni, Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Harácsoló, jószágát bitangoló, vesztegető. Balaton melléki szó. *Horváth Zeigmond.*

Haragos zöld, e. h. sőtét zöld. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

Haramja, úton álló tolvaj. *Kállay' gyűjt.*

Harang' monya, ütője. Székely szó. *Kállay.*

Hárántos, lejtős. *Matics Imre.*

Háránt-síp, fuvola. *Matics Imre.*

Harap, 1) az erdőn a' megaszott falevelek és lehullott asszúágak' csomója, a' melly meggyújtván terjed a' tűzre; 2) égés: innen harapozni, tovább tovább terjedni valamibe belé, mint a' tűz egéskor; p. o. belé harapozott jószágomba 's már ott van. Székely szó. *Szabó Elek.* Megégett cserebokros hely. Székely szó. *Ferenczi János.*

Harapégés, az elégett erdő vagy annak egy része, — az illy helyen azután termett gomba harapégés-gombának neveztetik. Székely szó. *Incze József.*

Harapégés - gomba, a' megégett cserebokros helyen termett gomba. Székely szó. *Ferenczi János.*

Haraszt, felnyúlást lige-

tes erdő, berek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
H ar é l o k, sokat beszélek; innen mondatik: harél-karél. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
H a r i c s k a, háromszegű fekete szemű tavaszgabona; a' legfinomabb zsíros puliszkát főzhetni belőle. Székely szó. *Szabó Elek*. Tatarka, pohánka. Székely szó. *Kállay*.
H a r i s n y a, paraszt nadrág. Székely szó. *Ferenczi János*. Szűrnadrág. Székely szó. *Kállay*. *B. Lakos*. Nadrág, háni posztóból van készülve. Székely szó. *Cseréy Elek*. Bocskor felettvaló bór. *Barokó* szó. *Hollók Imre*. Kapcza, strimfi. Pest várm. *Csapó Dániel*.
H a r i s n y a - s z í j u, nadrágkötő. Székely szó. *Cseréy Elek*.
H á r í t a n i: 1) eltéríteni, fordítani; 2) kiséperni a' szobát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. A' dolgot magáról valakire másra fordítani. Székely szó. *Szabó Elek*.
H a r m a l n i, porhálni, a' szőlőt harmadszor kapálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Harmadszor szántani. Kemenesali szó. *Lévai László*.
H a r m a t o l n i, jó reggel

minden bajt 's dolgot végezni, p. o. tehát fejni, ser-tést itatni, rekeszteni, csordába hajtani, kaput nyitni, betenni. — Hejl! sokat harmatoltam én az é életiben, mégis boszúval fizetel! Székely szó és szólás. *Szabó Elek*.
H á r o m l a n i, eltévelyedni. Székely szó. *Ferenczi János*.
H á r o m s z e r, kimondva, huáromszer, háromszor. *Paulócza*. *Szedes Fábrián*.
H á r s a l m a, akkor érik, mikor a' hárs hámlik. *Kállay* gyűjt.
H á r s a t fosztani, hán-tani. *Kállay* gyűjt.
H a s á b f a, hasított fa. Székely szó. *Kállay*.
H a s a j ó, két gombolyag fa, melyre a' fonalat és vásznat tekerik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Osztovátá' hasa, melyre a' vászon feltekeredik. Székely szó. *Kállay*.
H a s a l y ó, a' szövő gépelyben (osztovátában) azon fa, mely a' szövő' hasa előtt van, 's melyre a' szövet reá tekeretik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.
H a s a m e n ő, kevély felserdült ifju. Székely szó. *Ferenczi János*.
H a s a p - k á p o s z t a, ketté vágott sóskáposzta. Székely szó. *Kállay*.

- Hásfa**, hársfa. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Hásfofa**, e. h. hársfa. Deresken, Gömörben. *Hollók Imre.*
- Hasítvány**, hasábfá. Bodrogközi szó. *Méndszenti.*
- Haska**, eltoprongyolt dinynye. Tizza melléki szó. *Náty József.*
- Háskó**, hágcsó, kerten vagy kerítésen csinált átjáró rés. Azért mondják: „elég egy kerten egy rés.“ Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Túske-kerítés közé tett kétágú törzsök, rézs helyett a' gyalog átmehetésre. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Rés, út a' sővényen keresztül. Soproni szó. *Kis János.* Sővény-kerítésen átjárásra hagyott félig magos hely. Vas vármegyei szó. *Sztrokay.* Őrségi szó. *Zakál Gy.*
- Hasló**, paraszt kocsira a könnyebb fellépés' kedvéért alkalmaztatott hágcsó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hasonfele**, hasonmása, épen fele. Székely szó. *Kállay.*
- Hasovány**, hasogatott fából készült kertelés, hasogatvány. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Hatag**, testen való kiütések, pörsenések. Székely szó. *Incze József.*
- Hatahoporjás**, összevissza behorpadozott. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Hatlószeg**, a' rud' végén levő szeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Hatol-hetel**, hímelhámál, ki meglepetve, zavartan összevissza beszél. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Hatolni**, kigázolni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Hátaló**, nyerges ló. Székely szó. *Kállay.*
- Havadi**, fejér martius, primula veris. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Havikórság**, hónapszám. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Ház**, e. h. szoba. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedes Fábian.*
- Háza**, helység. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Hazai** leány, menyasszony. Székely szó. *Buczy.*
- Hazaji** (Csikszékben), házaju (Kásonban), örömléány (Háromszéken), heverü (Gyergyóban): menyasszony. Székely szók. *Kállay.*
- Házaglani**, házagolni; innen: házagló, egyik hástól a' másikhoz, vagy házról házra járni szerető; innen házagló ember. Székely szó. *Incze József.*

- Házagolni**, hásról házra czél nélkül járkálni; innen **Házagló** v. házaló, minden háznál megforduló haszontalan hazug ember. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Házaló**, falut rovó. Inbé mondják, hogy a' rossz bányás által a' legjobb ebet is házalóvá tehetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Házrontó**, házasság-törő. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Ház-'s tűz-nézés**, miután a' leány megkéretik, annak szülei rokonjaikkal elrándulnak a' leendő vőlegénynek állapotját, értékét 's erkölcsét kinyomozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Ház-szarvazat**, a' szindelyezetlen szarufák felállítva az épület' tetejére. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Hazuga**, haczuka, viselő, hétközi ruha. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Ház-sártos**, veszekedő, patvarkodó. Innen: ház-sártoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Veszekedni szerető. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Minden-kibe könnyen belekappezskodó; veszekedésre kész. Pápa vidéki szó. *Matics Emre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Hebege**, nehezen, akadé-va szóló; innét: hebetel-ni, érthetetlenül beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hebehurgya**, szilaj, vi-gyázatlanul kapkodó. Ke-menesali szó. *Lévai László.* Szeles, lármás. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Helytelen, go-romba, szeles ember. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Hebehurja**, szeles, meg-gondolatlan, kelehajti, ke-lekotra. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hébe-hóba**, néha-néha. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Hébekorba**, némelykor, olykor-ollykor. Kemenes-ali szó. *Lévai László.* Né-ha-néha, helylyel közszel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hébér**, lepótök. *Kállay gyűjt.*
- Hedegő**, e. h. hedegü. Bar-kó szó. *Hollók Imre.* Gömö-ri. *B. S. Székely* szó. *Gyarmathi Sámuel.* Palócz. *Szed-der Fábán.*
- Hederegek**, hedergek. Székely szó. *Gyarmathi Sá-muel.* Ferdén vagy csürve csavarva megyek. Kemenes-ali szó. *Lévai László.*
- Hedzem**, hegyezem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Heged**(be), meggyógyul a'

- seb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hegede, hegedü. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Hegedélem, fűrészelem. Kemenesali. *Lévai László.*
- Hegedű, nyakkaloda. Hegedűben vagy a' keze, vagy hegedűben kísérték a' városból. Tisza melléki szó. *Náty József.*
- Hegybiró, hegyester. Inét mondatik közbeszédben: „árkon kívül hegyester“, t. i. kinek nincs jusa a' dologhoz szólani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hegyés, hegyesség, v. hetyke, hetykeség: kevély, kevélység. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*
- Hegyitolvaj, havasi vagy erdei tolvaj. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Hegyke, kevélyke. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Hegyester, l. Hegybiró.
- Hehl durván járó kérdő jel; mintegy: mit mondál? Székely szó. *Szabó Elek.*
- Héhely, gereben. Palócz. *Szeder Fábán.*
- Héhöly. Gömör, Torna. Gereben, Dunántúl. *Döbrentei.*
- Hejde, hejde: eredj, eredj. Ormánsági szó, Baranyában, *Jeremiás Sámuel.*
- Hejje hujja, búj bele Balázs, lovat ad az Isten. Bodroγκközi szólás. *Mindszenti.*
- Hejjó, hejjú, héja, kerra. Bodroγκközi szó. *Mindszenti.*
- Hékás házasság társak híják egymást vele. Barkó szó. *Hollók Imre.* Félegyházán is divatos a' Kis-Kúnságban. *Csapó Dániel.*
- Heklyehuklya, ész nélkül csacsogó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Henczló, nagy fekete német ló, mint a' vasasoké. *Kállay gyűjt.*
- Hendebandáz, ellenkedik. Győr várm. *Czech János.*
- Hengerbócz, oldalaslag lefelé való hempelygés. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Hengerbócot háyni, seggen ülve 's térdit összefogva magán ügyesen visszaról egyet vagy többet is vetni. Eza' bukfincczel ellenkezik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hengérellem, lehengérellem, p. o. a' hiúból a' tyúk-ok hengérelik le ezt a' török-buzát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Hengergógáznai, a' gyermeknek hegyesekéről vagy szalmáról ismételve tett hengergése. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Henteregni, hengeregni. Őrségi szó. *Zakál György.* P. o. láb alatt hentereg, fén-

- tereg v. ténfereg. Vasvárm. szó. *Dr Horváth József.*
- Hentes**, pecsenyével kereskedő. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Herákok**, torkomban lévő nyállal vesződöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Herbék**, akadozva beszélő ember, kinek nyelve néha igen elakad, néha pedig megindulván igen is szaporán beszél. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Hercze-hurcza**, vergődés, bajos élet' módja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Herdelem**, erővel riszálom, metszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Herécz**, patkány. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Heregni**, hörögni, Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Hérehóra** kihívni, bottal való verekedésre hívni ki. Székely szólás. *Ferenczi János.*
- Herélni**: 1) monyas csikónak, bikaborjúnak 's kakasnak tökét kimetszeni; 2) a' kakas a' tyúkot heréli, a' póka kanozza, a' récze fércezli a' nöstényt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Herész**, lakodalom. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Herge-duda**, síp-forma, gyermekjáték. Ebbe tréfából borsot vagy tabákot tesznek, melly annak, ki bele fú, szemébe szökellik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hergel**, a' kakas mikor a' tyúkot megnyomja. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Hergelóvas**, igazító vas a' szücsöknél. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Hergoczo**t, bizonyos renddel pántlikával való czifrázat. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Hernyás**, virágos bor. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Hernyús**, virágos bor. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Herócze**, farsangi sütemény. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Herregni**, morogni, perlekedni, czivakodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hersegni**, a' fej-vakarás' hangjától vett elnevezés. Székely szó. *Ferenczi János.* P.o. úgy essik az a' ló, hogy ugyan herseg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Hersentem**, meghersentem, vele paráználkodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Hessegetni**: 1) tyúkokat elűzni; 2) jószágát elszélesztetni, adogatni. Balaton

melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H e t e v é n y, fiastyúk az égen. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Székely szó. *Cseréy Elek.* Fias csillag, fiastyúk. Udvarhelyszéki szó. *Derzsi Mózes.*

H e t f e, hétfő. Dunántúl. *Döbrentei.*

H é t s z á m, jobbágyoknak hétszám szerint való heti dolgozások földesuraiknak, ki egy napot, ki kettőt 's többet is dolgozván hetenkint. Székely szó. *Szabó Elek.*

H e t v e n k e d n i, magát hányni vetni, veszekedni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Hánykolódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

H e t v e n k e d ő, másokat megvető beszéddel illető, magát főnhójazva hányó vető. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

H e t y k e p e t y e v. hegyke begyke, gőgős, rátartós. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Büszke. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Fejét kevélyen fölbigyesztő, magát nagyratartó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

H e v e d e r: 1) ajtó-heveder; 2) terhelő szíj, mellyel a' pokrócz v. nyereg leszorítÁJSZAVAK.

tatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lekötő szíj. Székely szó. *Cseréy Elek.* Övezet. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

H e v e r ü, menyecske. Gyerogyói székely szó. *Kállay.*

H é v i z á l n i, az időt elvesztegetni, hivalkodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Dologtalanul ácsorogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.*

H é z a g, udu, lik. Székely szó. *Cseréy Elek.*

H í, hij, hiju, padlás fölötti üresség, p. o. a' hí- v. hijba menni. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József.*

H í b a hágó tőke, padlásra járó lajtorja helyett. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

H i b a r c s, sáros mocsárság. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kátyol. Győr várm. szó. *Horváth Zsigmond.*

H i b í t a n i,? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

H i b o g n i, mikor p. o. a' sombékos föld és posvány süllyedez a' láb alatt. *Beke' gyűjt.*

H i b o h a, porzsolya, lágy-matag, gyenge meleg víz. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H i b o k a, pocsolya, hig sár, mellyet a' gyermekek ver-

- nek lábokkal. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Hidalni**, lehidálni, az ágyat leheverésni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* P. o. az ágyat, vagy a mi rendszeren összerakva volt, azt, ráfekve, rádőlve, vagy csak ráülve: letolni, lehuzkodni, levonszolni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Hidas**, komp-járó hid. Székely szó. *Kállay.* Disznóól. Tolna várm. *Csapó Daniél.*
- Hidegen**, e. h. idegen. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Hideg étek**, kocsonya. *Kállay gyűjt.* Palócz. *Szedor Fábán.*
- Hideg fogja**, hideg lell. Innen hidegfogás, hideglelés. Palócz. *Szedor Fábán.* Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Hideghús**, kocsonya. Barkó szó. *Hollók Imre.* Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Hidegtalpu**, érzéketlen, indulat nélkül való ember, phlegmaticus. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Hidlós**, ostoros gyermek, midőn már alkalmas az ökrökkel v. lovakkal való bánásra. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Hidorni**, elsodrani, elragadni valamit. *Beke gyűjt.*
- Hidosfele**, istálló' felső padlása. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Higgadni**, a' teher alatt ingadozni, görnyedezni. Székely szó. *Incze József.* Meggyengülni, erőtlenedni, meghajlani p. o. az épületben a' fának a' teher alatt, — nem pedig: megtisztulni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Higlófa**, abroncsoláshoz a' sulyok mellé megkívántató faeszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hihelni**, meghihelni: a' kendert, hihelével megtisztítani. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Hihetősítő**, hitelesítő, authenticans. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Híj**, padlás. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.* Ház-hój, háztető. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Híju**, a' ház' vagy istálló' felét, vagy felső padlása fellett való helyet, hol gabonát szénát tartanak, nevezik ház' vagy istálló' héjának. Székely szó. *Incze József.* Ház' fedelének ürege. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* A' ház' padlása vagy teteje. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Híjjában**, ingyen. Palócz. *Szedor Fábán.*
- Himbáldók**, scwingt sich. Győr várm. *Czeck János.*
- Hímel-hámol**, hülédezve

beszél, szépíti a' dolgot. Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond*. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Hímes tojás, piros czifra tojás. *Kállay gyűjt*.

Hímezni, mesterkéltnél vagy hímvarrást tenni; tűzni. Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond*.

Himlelni, hinteni. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Himleni, porrá oszlani, p. o. a' jó szántás után himlik a' föld, azaz, szépen megdül. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Himlik a' föld, a' jól eltalált szántás után szétdül, elomlik. Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond*.

Himpellér, kontár, hitvány mesterember. Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond*. Ügyetlen, félkezű. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Mindent rongáló, tékozló, haszonvéhetlen ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Himpók, a' ló' lábának a' osánkja alatt támadt megcsomósodása, mellyből lesz a' sántaság. Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond*.

Hínár, tós nádas helybeli vizek' színén levő zöld tajték. Székely szó. *Szabó Elek*. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Nád sáta. Székely szó.

Cseréy Elek. Iszapos mocsáros helyen nőtt sűrű növény. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Hindsa, v. limba, innen: hindsálni, limbálni; hinta, hintázni. Vas várm. szó. *Dr. Horvátth József*.

Hinta, kötélen való lóbbá. Kemenesali szó. *Lévai László*. Lóbbbita; gyermek-játék-neme. Innét: hintálni. Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond*.

Hintu, hinta v. csimba, csaknem egy értelmű. A' hintának mind a' két végére ülnek, és egyik föl, másik le, avagy pedig kerengve hintáz. Őrségi szó. *Zakál György*.

Hirharang, hírhordozó. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Szóssatyor, ki minduntalan házalván, mindent megtud, a' mi itt 's ott történik, 's azt hirtelen elterjeszti. Balaton melléki szó. *Horvátth Zsigmond*.

Hiriba, l. Vargánya. Székely szó. *Kállay*.

Hiriczelni, lelkindesni. Székely szó. *Bucsy*. Nagy betegségben vagy vonaglások között nehezen lélekve a' nyeldeklőnek rekedt hangot adni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Hirgit, puliczka-főző fazék. Székely szó. *Gyarmathi Sám*.

Hiska, présház a' szőlőben.
Palócz. *Szedes Fábán.*

Hitextetés, esküdtetés. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Hittől szakadt, hamis-
lelkű. Székely szó. *Cserey*
Elek.

Hitván, görhes; hitván
ember, száraz testalkotá-
su ember. Göcsei szó. *Plán-*
der Ferencz.

Hivalkodni, kérkedve ma-
gát mutogatni. „Nejével más
hivalkodik.“ *Vörösmar-*
ty' Csongor és Tünde-jében.
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hizákony, könnyen hizó,
bizodalmas. Székely szó. *Fe-*
renczi János.

Hizóka, a' szárnyas álla-
toknak a' püspök-falatjokon
feljül lévő kis sült; méreg-
forma zsir. Székelyszó. *Fe-*
renczi János.

Hizópajta, hidas. Erdé-
lyi és Székely szó. *Döb-*
rentei.

Hóbolygó, l. Hóbortos.

Hóbortos, hőrcsökös: hir-
telen haragú, makacs eszű,
megátalkodott. Baranyai szó.
Tóbi Antal. Hóbolygó, iz-
viz eszű. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.* Vál-
tozó eszű. Kemenesali szó.
Lévai László. A' kinek nincs
mindig helyén az esze, esze-
lősködő. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Hóbolygó, hódkórságos.
Szathmár vidéki. szó. *Gáthy*
János.

Hodály, juhász-ház és juh-
akol vagy is juh-tanya. Bor-
sodban és a' Tisza' menté-
ben. *Benyovszky.*

Hodos: különbfele négy lá-
bu állatokra alkalmazható,
mellyeknek kivált homlo-
kán kerek kitünő színű p.o.
fehér folt van. Székely szó.
Ferenczi János.

Hodrász, hadrász, verbun-
kos. Bodrogközi szó. *Mind-*
szenti.

Hófuat, fuatag; árnyékos
helyeken, kertek' feakében
összetömött hócsoport. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Hóharmat, dér. Székely
szó. *Kállay.* Zuzmora, dér.
Székely szó. *Cserey Elek.*
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Hajná, hajnal. Gömöri szó-
ejtés, Rima- 's Balogvölgy-
ben. *B. S.*

Hojzogatni, hajtani. Szé-
kely szó. *Kállay.*

Hojszu, e. h. hosszú. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hóka, fehér homlokú ló.
Marczal melléki szó. *Acsády*
Sándor. Fehér-feltos hom-
loku ló. Keselábú. Innét:
csillag van a' homlokán.
Balaton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Hókádzom, elhokádzom,

- csak félényire szunyadom el. Székely szó. *Gyármatái Sámuel.*
- H ó k k o n**, balaska, kis fejsze. Kemenesali. *Lévai László.*
- H ó k o n y**, balta' neme. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- H o l l á r o z**, fönnehéjaz. Győr várm. *Czech János.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- H o l l y a n**, millyen. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedes Fábian.* Hont várm. *Dr. Horváth József.*
- H o m b á r**, egy erős deszkák-ból saslábokba vésett nagy láda, mellyben 40—60 sőt 100 mérő gabona is elfér. Vesszőből is szoktak illyet kötni, a' mellyet belől megsároznak, és ez kasnak nevezetik. Őrségi szó. *Zakál György.* Deszkák-ból összeróvott, gabona tartó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Bácskai. *Matics Imre.*
- H o m g i**, mikor pázsintot szegnek fel valamivel. Székely szó. *Gyármatái Sámuel.*
- H o m l í t a n i**: a' szőlő-veszszőt elbújtani. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Győr várm. *Horváth Endre.* Innen:
- H o m l í t á s**, bujtás. Székely szó. *Kállay.*
- H o m l í t ó**: borító. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- H o m o j o g n i**, egymáson ke-
- resztül-kosul esve forgani; p. o. a' disznokról mondatik zivatar' idején. Székely szó. *Ferenczi János.*
- H o m o l y a**, gomolya, p. o. túró. Palócz. *Szedes Fábian.*
- H o m o l y g o z**, szikár, macer. Székely szó. *Szabó József.*
- H o m o l y o g n i**, sokaság között bolyongani. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- H o m o l y k a**, összegömblygetett túró-darab v. gombóc. Győr várm. *Horváth Endre.*
- H o m o r í t a n i**, a' szántó vasat úgy görbíteni, hogy az a' földbe bele akadjon. Kezdi széki szó. *Szabó Elek.*
- H o m o r o d á s**, deszka' közepeének melegtől feldudorodása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- H o m o r o d o t t**, megvetemedett, meggörbült; mondják az emberről is, ha kedvét veszti: neki - homorodott. Marczal melléki szó. *Acády Sándor.*
- H o m o r ú**, concavus. *Matics Imre.*
- H o m p**, haraszt, kiásott dombocska. Székely szó. *Bucsy.* Hant. Székely szó. *Cserey Elek.* Halom, domb. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Csúcsosan felhányt föld, halomocska, dombos határjegy. Innét: hompolni, két helység közt határokat hányni,

- határozni, a' mi a' felsőség' jelenlétében szokott megtörténni. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond*. A' felfessített gyepes föld. Innen mondatik
- H o m p o z n i**, gyepes földdel valamelly felemelkedett helyet p. o. gyep-ágyat vagy árhalmat beborítani. Székely szó. *Incze József. Ferenosi János*.
- H ó n**, Schultor; innen mondatik: hón' alja; hónom alá, hónod alá, hóna alá. Pápa vidéki szó. *Maticz Imre*.
- H o n c s o k - v. h ő r c s ő k - t ú r á s**, vakondok-túrás. Székelyszó. *Kállay*. Vakondok-túrás, a' réteken. Székely szó. *Incze József*. Vakondok által felhányatott 's túratott esomó föld. Székely szó. *Szabó Elek*.
- H o n t**, hant, gyöp. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
- H o n v a n**, e. h. otthon van. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- H o r c z o g n i**, horkolni; p. o. Horczogok, mikor alszom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- H o r d a s v. o r d a s**, p. o. alma, farkas stb., late striatus, gestrift. Vas várm. szó. *Dr. Horvátk József*.
- H o r d o z n i**, behordozni, beboronálni a' földet. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- H o r g a s**, a' hegyek közötti lejtés út. Győr várm. szó. *Sztrokay Antal*.
- H o r g a s** bioska, görbe csontnyelű bicskó. *Kállay gyűjt.*
- H o r g a s i n a**, csánkja a' szarvas marhának. Székely szó. *Kállay*.
- H o r g a s o k**, így nevezik a' hegyek között kanyargó mély utakat a' Győr vidéki hegybeliek, a' kik nem falukban hanem szőllel a' hegyekben lakoznak; mint-hogy itt kétféle lakosok vagynak: falusiak 's hegybeliek. Győr várm. *Sztrokay*.
- H o r g y**, zseadel-csináló vas szerszám. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- H o r g y i k a**, hordócska. Pálócza szó. *Szedes Fábian*.
- H o r h á c s**, fának forrása, buborcséka. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- H o r h á c s o s**, forrásos, buborcsékos, huppolyagos, vakotás. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- H o r h ó**, vizáradások által csinált mély gödör v. árok; vizmosta hely. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond*.
- H o r h o s**, záporok által okozott árok, millyenek Göcsejben néhány öl mélységük láttatnak. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- H o r i - h o r g a s**, nagy at-

romba természetű. Székely szó. *Kállay.*

H o r k a n n i, felhorkanni, mérgesen fellobbanni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

Horkantok, orrommal hallató szívó hangot adok, átlomközben. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Horkintok, a' haldokló horkol egyet. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Hornyok, ráncoslt homlok. *Matyas Imre.*

H o r e g: 1) halfogó görbe vas; innét: horgászni; 2) vízmérő kampós fa. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

H o r o k á l y, harakály. Székely szó. *Cserey Elek.*

H o r p a c s, ehes p. o. ló. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o r p a d, törpad; mondatik bádog, vas v. réz edény felől. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

H o r p a s z, a' lónak vékonyánál lévő ürege, melly föl lakván felfujódik. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

H o r v a d á s, horpadás, a' gyökereztől kidúlt fák' helye; horvadni, horpadni. Székely szó. *Kállay.*

H ó p é n z, napszám. Székely szó. *Cserey Elek.*

H o p i s t á l o k, ide 's tova

járok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

H o p o c z á l n i, a' kis gyermeket az embernek kezén szökdöstetni. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*

H o s z u k ó, hosszukás. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o s z ú s z i l v a, besztercei szilva. *Kállay gyűjt.*

H o s s z u v a s, a' földet elől hasító vas az ekében, csoroszlya. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o t y a n, hutyán, hogyan. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

H o v a j, a' kapta felibe járó horgas fél singes fa, melylyel és a' pocskok által a' bokáját vonják fel a' oszmánának. Székely szó. *Ferenczi János.*

H ó v i z, vékony héjú hasat meghígító szőlő, mellynek színe olyan mintha hóharomat volna rajta. Erdélyi szó. *Ferenczi János.*

H o z ó s, viselő. Székely szó. *Ferenczi János.*

H o z z á d, hozzádra, azaz, balra; töled v. tüled, tüledre: jobbra menj, tart. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*

H o z z á l á t n i, jól tartani a' marhát száraz eleséggel a' dologra menés előtt. Székely szó. *Ferenczi János.*

- Höböge**, snapora beszédü. Kemenesali. *Lévai László.*
- Hóke**, kese v. sárgás, fejr színbe vegyült fejü ökör v. tehén. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Hökkenek**, magamat ijedten valami dologtól visszatartóztatom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Hökkön**, piczin ember. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Hökölni**, meghátráltatni az ökröt. Székely szó. *Kállay.* Ijedtében hátrálni; így meg hökkenni, megijedni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Höle** genyöte, hagyma levelü hassontalan fű. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Hölg**, menyasszony. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Hömpölyög**, hullámozva foly, egymást sebesen tolja a' hab. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Legördül vagy leperog, p. o. a' köny. Kézdi széki szó. *Szabó Elek.*
- Höpörcsős**, p. o. tök v. ábrázat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Hörböl**ni, . . . ? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Hörcsögös**, mérges, marakodó természetü mint a' hörcsög. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Hörcsökös**, mérges természetü, hamar felpattanó 's összevesző ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hóre**, hórebe menni, a' lakodalom után másnap ha a' menyasszony' szülői 's atyjafiai vendégekedni mennek a' vőlegény' házához. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Hörgőfa**, henger. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Hörpölni**, szörcsölni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Hős**, nagy vitéz ember. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Hőzbox**, hirtelen haragos, p. o. hőzbox ember ez. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Huá**, hová? Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Huányi**, hálai. Palócz. *Szedes Fábian.*
- Hucs-ki, köselki** disznót elázó szó. *Kállay' gyűjt.*
- Hujjában**, egy hujjában, egy folytában vagy folyamában. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Hujjokolni**, valamire hangozan reálehelni. *Beke' gyűjt.*
- Hujjogtatni**, huragatni, ihogatni, lármásan zaklatni. Székely szó. *Kállay.*
- Hujjongatni** v. hujjokolni, víg alkalommal riko-

gatni, rikítezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

H u k a, néma. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Kuka. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Hülefüle ember, ...! Győr várm. szó. *Horváth Endre.*

Hulládezeni, hullározni; egyenkint jóni valahová. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hunczútká, Zopf. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

H u n, hol? Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Hunya, fekete szür. Palócz. *Szedér Fábian.* Szűrből való nadrág. *Barkó szó. Hollók Imre.*

Hunyaszkodni (meg), valami nem várt ellenvetés után előbbi tűzéből alább hagyni, megcsillapodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Megharagudni, bosszankódní. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Húnyor, zászpa; helleborus. *Kállay' gyűjt.*

Hunyorpat, mint a' harapos ló. Győr várm. *Horváth Endre.*

Hunyorítani szeméit, szempilláit félrehevva jelt adni, valakinek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Hunyóst játszani, kum-

ni. Játék' neme. Egynek arcuzal le kell fekünni 's szemét behunynia, míg társai elbűjnek. Jel adatván, felkél, mindenféle nyomozódik, 's a' kit legelsőben megtalál, azután annak kell kumnia. A' szembekötős játékoktól annyiban különbözik, hogy szabad heiyen, nem a' szobában megy végbe, 's nem is köttetik be a' szem. De már ezt is hagyogálják. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

Hunyt szemű eleség, midőn a' rozst a' hosszas nagy hévség megszorítván, a' szeme nem növekedhetik meg eléggé. Azért mondják: ennek a' gabonának csak olyan szeme van, mint a' madár' nyelve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hupálni, jól megverni fával. Őrségi szó. *Zakál György.*

Hupikék. a' verés' kék helye; azért mondják: szabtak neki hupikék nadrágot jaj-veres posztóból. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Hupolyag: 1) testnek valami csipés vagy marás után tűzes felhólyagosodása; 2) a' fának kiforradása is neveztetik így. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagyobb kinövés az ember' vagy marha' testén. *Beke' gyűjt.*

Huppá, hop-hop, v. huppá-hop! ugrás és táncz közben ejteni szokott mondások a' székelyeknél. *Túry Ignác.* A' kis gyermekek' szava, midőn valamelly magasságról leugranak. Keszdi széki szó. *Szabó Elek.*

Huppanni, lecsani, hoppanni. Székely szó. *Kállay.* Ennek gyökere lesz Huppál melly a' kisedek' ajkán elegendő ismeretes. *Csapó Dániel.*

Huppolyag, vizi-tők' virágja. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Huppolyagos, hólyagos a' test, midőn égés v. más okból hólyagok támadnak rajta. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.* Fel pattogzott. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Huppolni, megveregetni az éretlen almát. *Kállay' gyűjt.*

Huppota, babuta, bűdös-banka madár. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Hurászolni, ? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Hurbolni; valamit p.o. ruhát kiméletlenül viselni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Hurész, kemény hangon parancsoló, szertes, neszes. Kemenesali. *Lévai László.*

Hurítani, lehurítani, marczona hangon valakire rákiáltani, hogy a' beszédét elhagyja, elhagasson. Pá-

pa vidéki szó. *Matics Imre.* Pírongatni, hallgatásra kényszeríteni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Hurkadni, ? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Hurkos, tarisnya. Bodrogközi szó. *Mindszentí.*

Hurogatni (le), valakit letorkolni, midőn illetlenül 's magát elfelejtve beszél. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Hurítani, pírongatni. *Beke' gyűjt.*

Hurok, lószórból készült madárfogó kelepce. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Hurótt, hurút. Ormánási szó, Baranyában. *Jermiás Sámuel.*

Huruba, putri, viskó, kia földház. *Kállay' gyűjt.* Földszint való kalyiba. Erdélyi és székely szó. *Döbrentei.*

Kaliba, pásztori kunyhó. Székely szó. *Szabó Elek. Kállay.*

Hurutás; (Udvarhelyi), köhögés (Háromszéki); így hurutok, köhögők. *Derzsi Mózes.*

Husáng, hajlós csihar, hajlós tölgy-ágból verő eszköz. Kemenesali. *Lévai László.* Székely szó. *Szabó József.* Vessző. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* A' Duna - melléken gerundiumot (nagy botot) jelent. Innen

- less husángolni, jól megbétozni. *Csapó Dániel.*
- Husángolni, páholni, jól elverni. Székely szó. *Kállay.* Valakit elveszszózni, vesszővel jól elverni. Pápa vidéki szó, eredve ezen természeti hangból: huss! mellyet a' vessző suhintva ad. *Maticó Imre.*
- Husló kassa, azon vas, mellyel a' timár a' bőrről a' hust lefaragja. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Huson ketté, hason ketté p. o. törni. Ormánsági. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Husos szilva, duráncos szilva. Székely szó. *Kállay.*
- Hutjatt, homo vel animal fame extennatum. Székely szó. *Szabó József.*
- Hutyoró, vessző. Székely szó. *Buczy.*
- Hutyorodni, a' terah miatt összenyomatni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Hutyorog, a' gyenge vessző, és suhog. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Huttyanni, sugárodzni, vékonyodni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Huzmány, huzó-vonó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Huzódogni, kezeit feljebb 's alább kinyújtani, p. o. ágyból felkeléskor, vagy midőn valami nyavalyánk kezdi magát jelengetni. Ba-
- laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Húkkölni, húkköltetni, ökröket hátra seggeltetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hülepenni, lassankint meghülni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Hülye, együgyü, bamba. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Hüppedez, midőn valaki a' vizből, mellybe véletlenül esett, vagy késsakarva jól elbukott, vagy más által elbuktatott — feljő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hürgy, a' fonás közben megnyálazott tintecske-szössz, mellyel egymásnak a' poszfájához vágnak játékból. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Hüs, híves, p. o. árnyék, forrás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Hütteni, meleg bort hideg vízben meghivesíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Hüttő kemencze, az üveghutáknál a' kifermált 's még forró tüzeségű üvegeket mértékletes melegű kemenczékbe rakják be meghülés végett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Hütyü, . . . ? *Matics Imre.*
Hüvösödni, hűlepedni;
meghűvösödni, meghűleped-

ni: lassankint a' melegből
híves állapotba jutni. Székely szó. *Ferenczi János.*

I.

Ibradni, megibradni: fel-
emészkedni valakitől való
félelemből. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ibre, így nevezetik Dálnok-
nak egyik erdőbércze; ilyen
formálag nevezetik Ázsia-
Iberianak eredetisége Ibrin
v. Ebrin. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ibrik, kávé édesény. Bala-
ton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kávé kanna. Gömör és Torna várm. *Döbrentei.* Székely szó. *B. Lakos.* Kanna, csicses korsó. Székely szó. *Cserey Elek.* Korsó; ismét: mindenféle mosni való édesény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Serbli; innen ibrikálni v. iprikálni, ganéjlani. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Ibrikálni, a' kis gyermeknek belé gazolni a' pendelyébe. Székely szó. *Ferenczi János.*

Icsar. Hegyaljai szó, az, a' mi másutt a' Iőre. Csingérnek is nevezik. *Benyovszky.*

Icsongatóm, . . . ? Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Iczin piczin, inczen pincz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ideg, olyan szíju, mellyel a' hámot bővíteni és szűkíteni lehet. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Ív. Székely szó. *Cserey Elek.*

Idés, idős; idétlen, váltott p. o. gyermek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Idétlen, rideg, ideje előtt született. Székely szó. *Szabó Elek.* Éretlen, sületlen, faragatlan, kellemetlen stb. Kemenesali szó. *Lévai László.* Éretlen, nem életre való. Mikor p. o. az asszony korábban szül, mint kellene, ekkor idétlen a' gyermek 's rendszerint el is hal. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Idom, proportio, összeillő alkat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Idomtalan, ügyetlen tató ember v. gyermek. Székely

szó. *Szabó Elek*. Kestlen, egye bugya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nem rendes növéstű, összehányt vetett tagú ember, proportio nélkül való. Innen lettek az — idom, idomos, idomzat, idomosan — új szók. Székely szó. *Ferenczi János*.

Időz ni, késni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Ifjutta, ifjantan. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Igabélf a, kázla. Illyen kettő van az igában, mellyek magasan felnyúlnak, 's többnyire görbék 's kicsifrázotak szoktak lenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Igazi, azaz, ugyan valódi ember, minden kelletojét egy summában egészen kiméretve bírja. Székely szó. *Szabó Elek*.

Igazító: 1) eszteke-forma, a' csizmabórt ránczából kinyújtó vas eszköz, fa nyéllel — a' csizmadiáknál; 2) az a' vas, a' mellyel a' szűcsök a' csáválás után kinyújtják a' bőrt. Székely szó. *Ferenczi János*.

Ige, három szálból álló fonal-csomó, a' millyen tizen teszen egy pászmát. Székely szó. *Szabó Elek*. Győr várm. *Horváth Endre*.

Igetés, ügetés. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Igézni, megigézni: vensprechen. Székely szó. *Ferenczi János*. Beschwören. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Éles szemmel valakit ábratni, erős nézés által főfájdalomba hozni; innen: megigézte magát, azaz, sokat tart maga felől. Székely szó és szólás. *Szabó Elek*. Megbűvölni, bájolni, p. o. szemivel v. valami szerrel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Igletni, reprehendere aliquem durius et frequenter. *Bekv' gyűjt*.

Igyeheszem, fellovalom, felbistatom. Kemencesali szó. *Lévai László*.

Igyenes, egyenes. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Igyenlő, egyenlő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Igygyel bigygyel, magát rástátva, kevélyen. Igygyel v. ügygyel bajjal, nagy nehezen. Vas várm. szó. Ezen mondásokban az igy v. ügy nyilván egy a' Révai-tól megjegyzett igy-vel, a' mit conatus-, nisusok magyarázott. L. Ant. lit. hung. V. l. in indice verum et vocum singularium. *Dr. Horváth József*.

Igyók, majd, mindjárt. Bodrogekői szó. *Mindszenti*.

Iha, szekérbeli léha. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ih-farku, juh-farku. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ihjuhiinen: ihász, juhász. Kemenesali. *Lévai László.*

Ihok, juhok; ihász, juhász. *Kállay gyűjt.*

Ihot venni, valakin felül kerekedni, 's számba sem venni. Székely szó. *Feren-czi János.*

Ihul kiosúfoló, kurjongató szó, a' székelyeknél. *Gyarmathi Sámuel.*

Ijeszke, valamitől könnyen megijedő. Székely szó. *Feren-czi János.*

Ijesztetni, tésztát elnyújtani. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Ika, Fel-Csernáton felett a' csonka vár az erdőn, Ika-várának nevestetik; a' patak is alatta Ika-nak. Beszéli, hogy azon Ika-várát Ika-habbonbán birván, a' mező' szélén öletett volna meg, a' hol most egy völgyben Ika-falva fekszik, ettől vett nevezettel. Vagyon Ázsiában a' Kásán vidéken is egy Ika nevezetű folyó van. *Szabó Elek.*

Iker, kettős gyermek; gemini. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Iklatni, ösztönözni p. o. az ökröt. Székely szó. *Feren-czi János.*

Ikránkodom, v. okránkodom, hirtelen megfélemlék

valamitől. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ikó, v. Ilkó, Ilona. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Ikszeg, ékszeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Iktatás, valakinek hivatalába más által ünnepélyllyel lett beállítatása. Balaton melléki szó. *Horváth Zeigmond.*

Ila, Ilona. Palócz. *Szeder Fábán.*

Illanni, elillantani, szökni, odább állani. Balaton melléki szó. *Horváth Zeigm.*

Illegetni, magát cziczozmázni, ékesgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zeigmond.*

Ilomba, kendermagos sínú; p. o. azt mondják a' székely asszonyok: jaj komám asszony, be szép ilomba tyúkja van kigyelmednek, — tarka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ilonka, Ilona. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ilus, Ilona, Helena. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Im, mindjárt. Barkó szó. *Hollók Imre.* Majd; p. o. im ómegyek, majd elmegyek. Gömöri beszédmód Rima-'s Balog-völgyben. *B.S.*

Imánt, iméat, kevésel ez előtt. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

Imeg, ing, fehér ruha. Kállay' gyűjt.

Imej, az egyikét esztendő marhák' háta' tetején, hosszan a' bőr alatt, van egy magyarónyi v. kis diónyi nágy-ságu csomó, melly' midőn megérik, ha összeszorítják, a' bőrön keresztül kipattan. Székely szó. Incze József.

Imely v. émely, a' marha' hátában nagy féreg a' bőr alatt; innen: imelyes, férges hátú. Székely szó. Kállay. 1) A' marha' husában, nevezetesen a' torka körül levő kis ikrás csomók; 2) a' hátába bele furódott begár - kukac, mellynek csomója akkorára is nő, mint egy galambtojás. Székely szó. Ferenczi János.

Imely, kelletlen kedvetlen édesség. Kemenesali szó. Lévai László.

Imént v. imrég, csak most, nem rég. Vas várm. szó. Dr. Horváth József. Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.

Imetten, émetten, ébren. Székely szó. Gyarmathi Sámuel.

Imettem, azaz felébredésemkor éppen, p. o. rettentő álman lévén, még imettem is mintha élőttem állott volna, rettentett. Székely szó. Szabó Elek.

Imint, iminten: csak most. Baranyai szó. Tóbi Antal.

Immel-ámmal tenni valamit, annyi mint: kedvetlenül, csupa kénytelenségből. Pápa vidéki szó. Matics Imre. Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond. Tolna várm. Csapó Dániel.

Imoja, nem Imola. Székely szó. Incze József.

Imolya, fű; hasonlít a' szalmához, olly magasságra is nő, gyűrűje v. íze nincs, szép tácza készül belőle. Göcsei szó. Plánder Ferencz. Hajszálá, száraz czérnaszájú lomos fű. Székely szó. Szabó Elek. Kállay. B. Lakos. A' kopár helyeken 's a' buzában is termeni szokott hajszál-forma, 's vastagabb fű, a' mellyből kötik a' szebb szalmakalapot. Székely szó. Ferenczi János.

Imporéttom, noszítom, lovalom, huszítom, biztatom, nógatom. Kemenesali szó. Lévai László.

Imög, ing. Baranyai szó. Tóbi Antal.

Imolás, varrás zsinor alatt a' nadrágon. Tisza melléki szó. Nátly József.

Inalni, gyalagolni. Innét az inas név, kinek kötelessége a' sok futkosás. Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.

Inalom, nyomba követve

- verem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Inas**, a' deszka' hátulsó végét tartó grádicosos fa, az asztalosoknál. Székely szó. *Ferenczi János.*
- In czen pincz**, hiábavaló, haszonvehetlen. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Erőtlen nyomerék. *Beke' gyűjt.*
- In ek**, ének. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- In galj**, tisztességesebb kitétele a' pendelnek. Székely szó. *Ferenczi János.*
- In gó bingó**, marha-apró, ság, három esztendeig, a' mig hámba v. járomba fogják. Székely szó. *Ferenczi János.*
- In ká b b a t**, inkább. Erdélyi székely szó. *Döbrentei.*
- In kedni**, nyomorogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- In k ó**, ingovány, turjány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Int es**, irányába. Ormánsági szó, Baranyában. *Jermiás Sámuel.*
- In y es**, megvastagodott inyű p. o. a' marha; innen
- In y ez ni**, a' marha' megvastagodott inyét megvágni 's kifejni sóval belőle a' vért. Székely szó. *Ferenczi János.* A' lónak foghúsán eret vágni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Iparlani**, tartani, hátra húzni valakitől magát az embernek p. o. egy szikrát sem iparol, azaz, nem megy hátrább, vagy, nem fél. Székely szó. *Ferenczi János.* *Szabó Elek.* *Incze József.*
- Iperedem**, éledek, gyógyulok, gyarapulok, üdülök. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Iplik**, czérnával való kivarrása a' magyar csizma-soroknak; így — dörgölő, a' kivarrott csizma-sarkon levő czérnát fényesítő fa-vagy csont eszköz. Székely szó. *Ferenczi János.* Külvő vastag varrás a' csizma' sarkán. Iplikre kotyogtatni, régi közmondás, — tészen a' sarkantyúzatlan csizmát tánczban össze- és nótára verni. Tisza melléki szó. *Nátly József.*
- Ír**, kenőcse, flastrom. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Iramodni**, futásba eredni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Irdalni**, meghasogatni, p. o. fa' haját, keszég' oldalát stb. Tisza melléki szó. *Nátly József.*
- Irem**, e. h. üröm. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Irgye van** a' kenyérnek, ir-

je v. szalonnája van. Bodrogközi szó. *Mindzsentí.*

Irha, kikészített juh- v. kecske-bőr. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* „Hord el az irhát”, azaz, takarodjál. Pápa vidéki szólásmód. *Matics Imre.* Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Irhas nadrág, az ülepe irbából van. *Kállay gyűjt.*

Irmag, legkedvesebb gyermek. Győr várm. *Czech János.*

Iró, vert téj. Csikszéki székely szó. *Kállay.*

Iromba, kendermagos tik. *Kállay gyűjt.* Pettyegetett. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Iromlani, szapora lépésekkel menni p. o. a' lónak; innen **irómló**, szapora apró lépésű. Székely szó. *Ferencsi János. Gyarmathi Sámuel.*

Irontani, irámlani. Székely szó. *Cserey Elek.* Szaporán lépő sebes járást tenni. Székely szó. *Szabó Elek.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Írósz tészta, írósvajból készült tészta' neme. Székely szó. *Kállay.*

Iskála, lajtorja; iskola pedig iskola. *Kállay gyűjt.*

Islang, levengős tű. Stecknadel. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Isten' háta mögött, fél-

TÁJSZAVAK.

re; p. o. az isten' háta mögött lakik, azaz, a' városnak vagy falunak félreeső részében, járatlan helyen, messze a' többi lakosoktól. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Isten' igazába, v. számába hagyni valamit, akkor mondatik, midőn valami csak bitangra van eresztve, mire semmi gond nincs; csak Istenre van bízva. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Istennébe, azaz, isten' nevébe, ingyen adni. Istennébe fonásért, azaz, alamizsna a' neve, de sok fáradságért kaptam; két annyinál is többet dolgoztam neki ingyen. Székely szólás. *Szabó Elek. Incze József.*

Isten' nevében, ingyen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Isten' számában, p. o. gyermekét, marháját hagyni, annyi mint az azokra való gondviselést az Istenen kívül senkire sem bízni. Székely szó. *Incze József.* Ingyen. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Iszák, bőr tarisznya. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Annyit is tesz mint nagyiható. Kemenesali szó. *Lévai László.* Koldus tarisz-

- nya: ez kettőt szokott ten-
ni, középen lyukas, hol fe-
jét kidugja 's a' tarisznya
elől hátul lógg szűrén felül.
Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- I s z á k o s**, iszos helyett, a' ki
ivogat ugyan, de egészen
belé nem merült a' részeg-
ségbe. Székely szó. *Feren-
czí János. Kállay.* Részezes.
Gömöri szó. *Hollók Imre.*
Bodrogekői szó. *Mindszenti.*
- I s z a l a g**, fára vagy épület-
re feltekerődő repkény,
plánta. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Elfutó
növény, melyet gúzsra
alkalmaztathatni. A' sze-
génység kötéll gyanánt is él
vele. Győr várm. *Horváth
Endre.*
- I s z a m o d o m**, futamodom.
Székely szó. *Gyarmathi Sá-
muel.*
- I s z á n k o d n i**, csúszni,
csuszkálni. Csikszéki székely
szó. *Gegő Nicephor.* Kec-
kemét táji. *Csapó Dániel.*
Télben korcsójával csusz-
kálni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*
- I s z k i**, czuki, czuki; ko-
mondort elűző szó. *Kállay'
gyűjt.*
- I s z k ó d n i**, eliszkódni, el-
kotródni, szégyenletében he-
venten odébb menni. Pápa
vidéki szó. *Matics Imre.* El-
vakarodni, sietve odébb ál-
- lani. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- I s z k u r á l o k**, iddogálok.
Kemenesali. *Lévai László.*
- I s z o m - k á r á s z**, részezes.
Komárom várm. szó. *Czuczor
Gergely.*
- I s z o n k o d o m**, irtódom. Ke-
menesali szó. *Lévai László.*
Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- I s z o s**, iszákos, részezes.
Székely szó. *Gödry.* Vas
várm. *Dr. Horváth József.*
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*
- I t t**, ett, e. h. ivott, evett.
Barkó szó. *Hollók Imre.*
- I t t**, mint att, ett, őtt hely-
ragok ezekben: Kolozsvá-
rott, Pécssett, Győrött, ná l
n é l helyett fordul elé Er-
délyben, p. o. Wesselényin-
itt, azaz Wesselényinél
vagy Wesselényieknél. *Döb-
rentei.*
- I t t**, ittegyen; ott, ottogyan;
ahajt, ehejt, ahon, amott.
Székely szavak. *Gyarmathi
Sámuel.*
- I t t a s**, egy kissé részeg. Szé-
kely szó. *Ferenczi János.*
- I t t e n n é k**, ittennek: itt.
Sopron várm. *N. A. Kiss Sá-
muel.* Pápa vidéki. *Matics
Imre.*
- I v a t n a k** a' halak, azaz,
fajzanak. *Kállay' gyűjt.*
- I v i k**, a' hal párosul. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond.* *Beke' gyűjt.*

- Ivóház**, csapszék. Palócz. *Szeder Fábián.*
- Ivottam, itt:** ittam, ivott helyett. Palócz. *Szeder Fábián.*
- Izó**, valami. Feledékeny, míveletlen embereknél beszéd közben segítő ige, — azt ismételvén gyakrabban, *izé izé*, míg a' kívántató szó eszökbe nem jut. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gondolkozó hang: valami. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Izék:** 1) marhák előtt jászolban maradt szüleség' alja; 2) az asztalon evés után összegyűlt hulladék. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Marhák' eledele, mellyet már meg nem esznek. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Széna v. szalma-csürmelék, mellyet a' marha jászolban vagy láb alatt hágy. Tisza melléki szó. *Náttly József.*
- Izél**ni, természeti közléssel élni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali. *Lévai László.* Annyit is jelent, mint: tenni, csinálni.
- Izgába**, galyiba, zavar, cselszövény. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Izgága, innen: izgágáskodni: Tolna várm. *Csapú Dániel.*
- Izgága**, akadályozó, gáncsoskodó. Izgága ember. Tisza melléki szó. *Náttly József.* Pörpatvar. Kemenesali szó. *Lévai László.* Zűrzarvar; innen *izgágás*, veszekedni szerető. Székely szó. *Kállay.*
- Izgágáskodni**, mindenben hibát keresni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Patvarkodni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kőtekedni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Izgatni**, bizgatni, ösztönözni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Igazgatni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Izibe**, sietve, szaporán. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Háromszéki. *Derzsi Mózes.* Felette sietve, p. o. menj csak izibe, ne ácsorogj. Székely szó. *Szabó Elek.* Hamarjában. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Izletni**, prüsszenteni; p. o. engem megizletett a' portubák. Székely szó. *Incze József.*
- Izmos**, kemény, vastag; teli nagy testű ember. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Iztet**, iztetés: prüsszent, prüsszentés. Székely szó. *Derzsi Mózes.*
- Izzó**, a' hévség' legnagyobb

fokán lévő; p. o. a' parázs, minekelőtte legkisebb szikrája sem ment még hamuba. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
Izzu, tüzes, hév, p. o. a' vas

mikor fejt meleg. Őrségi szó. *Zakál György.*

Izs, is. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
Isgáncz, l. Gránicza.

J.

Jáhorfa, juharfa. Székely szó. *Cseré Elek.*

Jáhoros: 1) ázsiai szarvas; 2) Málnásnak egy erdőbérce. Székely szó. *Szabó Elek.*

Jajkóró, kattang-kóró. *Kállay' gyűjt.*

Jakabék Andris, monda, Jakabiék. Jakab nevű embernek András fija. Jakabék alatt értetik Jakabnak felesége, háznépe 's Andris oda tartozó. Így: papék' szolgálója, mesterék' gyereke. Palócz. *Szedér Fábián.*

Jámibor, jószívű, szelid ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Jánó: 1) székely vezeték név; 2) Dél-Siberiában egy nagy víz. *Szabó Elek.*

Jánót, siberiai vad bőrből készült mente-prém. Székely szó. *Szabó Elek.*

Jarálni, gyakran járni. Palócz. *Szedér Fábián.*

Járgány (axis in peritrochio horizontalis), azon fek-

vő gugora, mellyel a' hájóról vetett macska feltetkertetik. Ezt boldogult Varga Márton nem tudta; különben nem nevezte volna a' gngorát és járgányt gerendás keréknek. Tisza melléki szó. *Náty József.*

Jármazni, az ökröt járomban járni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Járó-híd, komp. Székely szó. *Kállay.*

Járók a, a' járni kezdett gyermek. Székely szó. *Ferenczi János.*

Járomszeg, mellyel a' járom vonó szíjja helyett a' rúdhoz van szegelve. Székely szó. *Kállay.*

Jártat (impers.), folytat az edény. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Jaskó, kóter, áristom, tömlőcz a' kisebb vétkeseknek. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

J á t, drusza. Székely szó. *Buczy.*

J á t é k' több nemei: húnnyóska, bújóska, czikázás, csűrök, csirke v. tyúk stb. Gömörben. *Hollók Imre.*

J a v a s. A' babonás nép között szokták az olly asszonyokat v. férfiakat így nevezni, a' kik rá-olvasással gyógyítanak. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

J a v o s, jósló, tudákos, tudálékos, kuruzsló. Egyik's másik néha közülök nagy hírbe jó; füveket szed, sebeket gyógyít, veszett kutyamarás ellen szert készített stb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ámitó, paraszt orvos, titkos gyógyász, tudós. Kemenesali szó. *Lévai László.*

J e d n i, annyi mint' ijedni. Innét—jedség, ijedség; jedés, jedes, jeszteni, jesztés. Továbbá —

J e s z k e, a' mi mindentől megijed, mint némelly ló, melly akármit lát meg, mindentől az utban félreugrik, mondják: jeszke ló. Székely szavak. *Incze József.*

J é g p a t k ó: 1) Balaton mellett felkötik a' jégen és sikossal még a' faluhan is; 2) korcsolya, mellyel sebesen csuszkálni lehet. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

J e s z t ó f a, nyújtófa, laskanyújtó. *Kállay' gyűjt.*

J ó, jóízű; p. o. jót ettem, azaz, jóízűt ettem. Ormánási szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

J o b b a n, inkább. — Náj jobban: leginkább. Ormánási szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

J o h o k, juhok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

J ó s, Wahrsager, vates. Innét. — **J ó s o l n i**, wahrsagen. Továbbá — **J ó s o l ó**, fatidicus. Székely szavak. *Incze József.*

J ö j j ö n s z e, adjasza, fogjasza, lássasza, halljasza; ezek helyett: jöjjön, adja, fogja, lássa, hallja. Háromszéki szólások. *Derzi Mózes.*

J ö s z t e, gyöszte! Illy szólítással hívunk valakit, nálunknál alábbvalót magunkhoz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

J ö t t - m e n t, idegen, schonnai. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

J ö v ö t é n y, felfutó növény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

J u h a, gyuha; a' szekér alatt lévő rudszárnyat tartó darab fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Juhászítani, szelidíteni; juhászodni, szelidülni. Székely szó. *Incze József.*
 Juhászodni, megengesztelődni. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
 Jujjig: színig teli. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Juszié, azaz: juszél, csi-

pós szél. Palócz szó. *Szedes Fábán.*
 Jutalmas, olcsó, illendő ára valaminek, p.o. jutalmasan megejteni. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay.*
 Jutka, Judi, Juczi, Judit, Juczika. *Kállay gyűjt.*

K.

Kabala: rossz vén kancza; eke - kabala, mellyen állva az eke csúsz a földön. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Kabarások, mindenféle keresgélve kapdosok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
 Kabarék, habarék, locspocs. *Kállay gyűjt.*
 Kabát, vászon kaput. *Kállay gyűjt.*
 Kabócza, a rét' füveit emésztő sáska-nem. Gömör vármegyei szó. *Sztrókay.*
 Kabona, keresztfa fölül a házfedél' tarékján, hogy a szél meg ne kezdhesse a szalmát, vagy: ekefoglaló. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
 Kácsi, kovács. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
 Kácsa, kacsa. Gömör, Torna. Réce; Dunántúl. *Döbrentei.*

Kácsi, kenyér. Gyermektől kérdezzük: kell-e egy kis kácsi. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Kenyerecske. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Kacsi, a' kis gyermeket intik ezen szóval, ne hogy valamihez nyuljon. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Kacsingatok, alattomosan, szemtelenül nézegetek. Kemenesali. *Lévai László.*
 Kacsaringós, cifrázva kanyarított. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
 Kacsó, kezecke. Kisdednek mondjuk: „Add ide a' kacsódat!” Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Kacsongatni, valakire szerelmes pillanatotkat vetni.

- Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kaczagány**, juhbőr, melylyet a' pásztorok féloldalt hordanak. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Kacza j**, neszes nevetés. Nagy kaczajt indítottak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kaczar**, görbe kertész-kés. Soproni szó. *Kis János.*
- Kaczat**, dibdáb jószág. Győr várm. *Czech János.*
- Kaczér**, szerelmetes, bujaságra faggató. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kaczki** (Stutzer), nyalka legény. Tisza melléki szó. *Nátlly József.*
- Kaczolódóm**, kifejtődzöm kivergődöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kada**, víz-kivájta gödrös hely folyók' fenekén, mellyben a' halak egész télen által tanyáznak 's olly sürűen fekszenek, mint hering a' hordóban; a' kecze-háló is úgy elcsúszik hátokon, hogy egyet sem kaphat fel; és csak a' viz' felmelegedésével, midőn a' pondrók kopotyójok és szárnyaik alatt háborgatják, szoktak a' kadából kijöni; — ez az oka, hogy nyáron több halat lehet fogni. Tisza melléki szó. *Nátlly József.*
- Kádár**, bodnár, pintér. Székely szó. *Kállay Cserey Elek.*
- Kádár-inas**, abrancsot lecsiptető kétágu fa vagy vas eszköz a' kádároknál. Székely szó. *Ferencki János.*
- Kadarka**, fekete nagyszemű szőlő. *Kállay' gyűjt.*
- Kaffogat**, a' bőszült disznó, midőn a' hidasban meg akarják fogni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Káforka**, ficzkó. Egy pozsonyi mérőnek $\frac{1}{2}$ része. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Pozsonyi mérő' negyed része. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Vizmérő kis faedény. *Beke' gyűjt.*
- Kágyika**, illy kimondással kuágyika; kádocska. Pálóczi szó. *Szedes Fábrián.*
- Kágyilló**, csiga. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Békateknő; ismét: mellybe a' prés' orsója jár. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kagyó**, kágyilló, csiga. Göcsei és Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kagyú**, csiga. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Kagyula** v. kágyilló, héjas tekert csiga. Vas és Szala várm. szó. *Dr. Horváth József. Beke' gyűjt.*
- Kaholy**, az a' kihornyolt fa, mellyre a' székelyek' tüzelő kemenczéjek rakatik, és a' mellyen a' kemencze'

külső fele áll, melly a' reája rakatott kályhánál 3 v. 4 újnira küljebb áll, és némelly helyeken vállu-formára meg is hornyoltatik, hogy a' gazdasszony kést és egyéb konyhai eszközöket leesés' félelme nélkül reátehessen. Székely szó; Udvarhelyszék' némelly részeiben élnek vele. *Derzsi Mózes.*

K a h o l y f a, kemenczefa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K a i n, kaján; p.o. kain ökör. Székely szó. *Kállay.*

K a j á c s, két különfelé hajlott görbeség, mellyből zsinór után egyenességet nem csinálhatni. Bodroghközi szó. *Mindszenti. Gyarmathi Sámuel.*

K a j á n, p. o. ökör, öklelős, majd megöli a' többbit. *Kállay gyűjt.*

K a j c s, görbe, görcsös fa. Innen kács, kajács. Kajcsot vetni annyit tesz a' birakozóknál, mint a' lábával a' másikat. lábáról a' birkozás közben elütni. Őrségi szó. *Zakál György.*

K a j c s o s, görbe. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a j d á s z n i v. **g a j d á s z n i**, kajabálni, tele torokkal kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kajbálni, kiabál-

ni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

K a j g o n y a, rántotta tojásból. *Kállay' gyűjt.*

K á j h a, csempe helyett, kemenczének való cserép. Székely szó. *Ferenczi János.*

K a j k e l n i, nyifogni, bizonyos módon ugatni. *Kállay' gyűjt.*

K a j l a, összeálló szarvu. Kemenesali szó. *Lévai László.* Lefelé konyult. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Lefelé hajló szarvu tehén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a j m ó, horgas végű bot, minovel p. o. 'a' bárányokat kifogják. *Beke' gyűjt.*

K a j s z a, görbe. Székely szó. *Kállay.* Görbe szarvú p. o. ökör. Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* Ferde, görbe, egyenetlen. Kemenesali szó. *Lévai László.* Félre hajlott valamint a' szekercze' nyele. Győr várm. *Horváth Endre. Beke' gyűjt.*

K a j s z á n, rézsutosan, csapanólag. Székely szó. *Kállay.*

K a j s z i b a r a c s k, sárga baracsk. Győr várm. *Horváth Endre.* Tengeri baracsk. *Kállay' gyűjt.*

K a j t á r, elkapó, tilalmas helyeken járó p. o. marha. Székely szó. *Ferenczi János.* Kártékony, prédáló barom.

- Székely szó.** *Szabó Elek. Buczy. Túry Ignác.* Márton szerint Wolfstrapp. A' székelyeknél adj., a' melly marha elkap a' mezőkre, és a' gabonát pusztítja; ugy kutya, macska, melly mindenfelé fitet, tojást 's egyebet is a' mit kap, mindent felfal, megeszik: nevezetik kajtár marhának, kutyanak, macskának; mondatik az emberről is: hogy kajtár. Innen kajtárkodni. Székely szó. *Incze József.*
- Kajtatni**, valakit felkeresni. Székely szó. *Ferenczi János.* Valami portékát v. barmot keresni. Székely szó. *Szabó Elek. Gyarmathi Sámuel.*
- Kákabólfá**, ki mindjárt megcsömörlik. *Kállay'gyűjt.*
- Kakas**, vitorla a' házfedélen. Feltészem házadra a' veres kakast, azaz, felégetlek. Székely szó. *Túry Ignác.*
- Kakaszeg**, a' szántó eke' gerendjének elein a' patinogot tartó szeg. Székely szó. *Szabó Elek.* Az eke-gerendely' végén levő szeg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Aza' szeg az ekében, a' melly összeköti a' gerendelyt az eke-taligával. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kakasülő**, macskafa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Kakát**, gerendely-szeg. *Balaton* melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kákics**, tejelő szálos gaz, fű' neme. Győr várm. *Horváth Endre.* Tejes paréj. *Kemenesali* szó. *Lévai László.*
- Kakó**, egy szeggel megszegzett, 's csűr' farának szupjába, nyomtatás végett belé akasztott rud vagy pózna. Székely szó. *Ferenczi János.* Pózna-kankó, a' szalmafedeles épületnek farán, fenn az hegyzésinél. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Kakombák**, hitvány firkiálás. *Balaton* melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kakombák**om, értetlen beszéd. *Marczal* melléki szó. *Acsády Sándor.* Ákombákom, formátlan, rútp. o. irás v. betűk. *Tolna* várm. *Csapó Dániel.*
- Kakucs**, myops, rövid látásu. Székely szó. *Szabó József.*
- Kalafinta**, csapás; innen megkalafintálni, jól megcsapdosni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kaláka**, ebédért vagy vacsoráért többek által végzendő munka. Kalákába szántani v. a' gabonát meghordani; kalába lábtyut kötni, ha sok asszony egy urnak lábtyukat köt. Székely szó. *B. Lakos.* Önkintes segítség,

segítőknék sokasága. Kalakár boldog Arábiában a' könnyü járó szekér' nevezete. Székely szó. *Szabó Elek*. Többeknek összegyűlése kézi munkára, p. o. árató, fahordó kaláka; innen: kalákázni, meghívni többeket egy vagy más dologtételre. Ugyan volt kaláka: ugyan volt összeverekedés. Székely szó és mondás. *Kállay*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Kalamárláda, a' csizmadiaáknak felfül négyszegű 's szélesebb, alól is négyszegű de keskenyebb kereskedő ládája. Székely szó. *Ferenczi János*.

Kalamász, dohatt. *Kállay* gyűjt. Szekérkenő. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Kalandrooz, . . . Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Kalandozni, összekalandozni, bekóborlani a' helyet. Székely szó. *Ferenczi János*.

Kalangya, kereszt; egy kalangyában 25 kéve (manipulus) van; innen felkalangyázni, keresztbe rakni; felkalangyázni a' szénát, felbogyázni. Székely szó. *Kállay*. Kepe. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Kalantjú, hol a' gyermekek forgatják egymást. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Veder' vasa, melly a' kankalékban áll. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Kalász, gabonafó' szürös része. Székely szó. *Kállay*.

Kalézolni, kólálni, kalandozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Ide 's tova csavarogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kaliba, nem galiba: 1) kunyhó; 2) tőr, p. o. kalibába esni, kerülni; annyi mint: tőrbe esni: Székely szó. *Incze József*.

Kalibába ejteni, szövevényes nyomoruságba. Székely szólás. *Ferenczi János*.

Kalimpál, megkalimpáltak: megverték. Győr várm. *Czech János*. Hentereg. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Kalinkó, font kalács. Kemenesali szó. *Lévai László*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Kalinkózni, ha valami, magasról leesésekor, súlyos nem levén, ide's tova forog, mig földet ér, arról mondatik, hogy kalinkózik, lekalinkózott a' földre. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Kalisztás, a' ki a' lábát összedörgöli; vagy igen be-

- felé forgatja, mikor jár.
Beke' gyűjt.
- Kallant y ú**, marok-orsó, mellyel a' pokrócznak' való fonatik. Tisza melléki szó. *Náttly József.* Forgó fa zár. Honth vármegyei szó. *Dr. Horváth József.*
- Kállátó**; lakodalom után a' menyasszonyt, szülei és atyafiai meglátogatják 's akkor megvendégettetnek, melly vendégséget kállátó-nak mondják, talán eme' szóból: k á r l á t ó. Marczal melléki. *Acsády Sándor.*
- Kalló**, karló, az aratók' karját védő vászonból készült kesztyű-ujj. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor.*
- Kalmáros**, kómáros szilva, fonnyadt, érés előtt lehulló szilva. Palócz. *Szedes Fúbián.*
- Kalobálni**, a' lovás katonánál kotiskákkal valami darab deszkán jelt adni. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*
- Kaloda**: 1) a' parasztbirók' házuk előtt álló, lábszorító fa bilincs; 2) a' ház' fedelét szorító kettős fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* 1) Egy szeggel keresztül szegezett 's a' csűr' tetején kétfelé keresztül vetett rudak; 2) kurvák' büntető fa eszköze régen. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Perenge**, perentél. Székely szó. *Kállay.*
- Kalokány**, kolokány, karlokány, tóban nőni szokott szűrő fűnek neme. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*
- Kalongya**, nem kalangya, Schober. Székely szó. *Incze József.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kereszt. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicéphor.* 1) Falusi, a' 27 kévéből ötszegbe rakott gabona csomó; 2) papi 26 kévéből álló; 3) városi 25 kévéből. Iunen: kalongyálni, az ilyen csomókat össze rakni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kályha**, csempe, kemence. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Kamasz**, oktalanul felnevelkedett. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kamaszkodom**, oktalanul, gorombául nyúlók. Kemenesali. *Lévai László.*
- Kamat**, interes. Ormánási szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*
- Kamatolni** v. gamatolni, hányni vetni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Kamfaruló**, a' mellynek hirtelen bebütöződő fara van, mint a' kamnak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kamó**, horog-forma fa, a' mellyre dohány tétetik. Gö-

- mőri szó. *Hollók Imre*. Kecskeméten: gamó. *Csapó Dániel*.
- Kamócza**, így nevezetik azon len, melly az első ecsetelésből lehullván újra megecseteltetik, és ebből marad azután a' szősz. Mondatik még itt lenkocs-nak is a' kamócza. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
- Kámpicsorodik**, botlik a' nyelve valakinek. Győr várm. *Czech János*. Midőn a' nyelv megbotolván hibásan ejt ki valamelly szót. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kemenesali szó. *Lévai László*. Gömőri szó. *Hollók Imre*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Kámpó**: 1) horgas-fa, melylyel a' galyakat lehuszhatni; 2) vismerő eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Kámpolni**, kámpolódni, csúfolni kiöltött nyelvvel. Vas várm. szó. *Dr. Horváth József*.
- Kámporodott**, halavány, beteges; kámporodott színe van. Győr várm. *Czech János*.
- Kámpós**, gebogen; kámpós orrú. Győr várm. *Czech János*.
- Kamuka**, damasz k szövet. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Kamuti**, makacs, silapsi, alattomos, tettetve meghunyászkodó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Mogyorva, díb-dáb alattomos hitván ember. Kemenesali szó. *Lévai László*. Alánézó ravasz ember. Győr várm. *Horváth Endre*.
- Káva**, kút-kerület, kútpárkány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Kámsza**, vastag daróc ruha. Barkó szó. *Hollók Imre*. Pálóc. *Szedes Félián*.
- Kan**, az égett bor' kanja, eleje, java. Spiritus vini. Győr várm. *Horváth Endre*.
- Kanaf**, vászon rojt. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Kanális**, kanáltartó. Gömőri szó. *Hollók Imre*. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.
- Kanász**, kondász, disznópásztor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Kanászodni**, elkanászodni, betyárodni, elbetyárodni; mondatik arról, ki előbb jó magaviseletű lévén, most elfajulni kezd. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Megengesztelődni, lecsendesedni; p. o. mikor valaki nagyon tűzbe jó, mondják: erősen megharagudt volt, de szépen szólék 's megkanászodék. Székely szó. *Incze József*.
- Kancsal**, ferde nézésű, ha-

mis szemű, — más a' sanda.
 Őrségi szó. *Zakál György.*
 Balaton melléki. *Horváth*
Zsigmond. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Kancsi, a' kancsal helyett.
 Székelyszó. *Ferenczi János.*
Cseréy Elek.

Kancsó, kan. Baranyai. *Tóbi*
Antal. Kancsó, korsó 's bokáj
 közt ez a' különbség: kan-
 csó, nagy szádu, 3 kupás
 cserép edény, kanta; kor-
 só, a' minek nincs szabad
 szája, hanem a' csecsén szív-
 ják ki a' vizet 's zörög;
 bokáj, városiasan, fél 's
 egy kupás edény cserépből.
 Székelyszó. *Ferenczi János.*

Kancsütvetni, valakivel
 szembe állva, véletlenül lá-
 bával inát hátulról meg-
 csapni, 's hanyatt ejteni. Ba-
 laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Kanda, turós leves éték.
 Szathmár vidéki szó. *Gáthy*
János.

Kandér, kupferner oder ei-
 serner Kessel, réz- v. vas-
 kandér. Székelyszó. *B. La-*
kos. Kecskeméten *kondér*-
 nak hívják a' diákok azon
 nagy veres réz fazekat, melly-
 hen a' szolgák ételöket fel-
 hordják, a' latin *congius*
 szótól. *Csapó Dániel.*

Kandi, szemével kíváncsian
 leşkelődő. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.

Kandikálok, alattomosan
 kinézegetek. Kemenesali szó.
Lévai Lázló. Csálok, néze-
 getek. Székelyszó. *Gyar-*
mathi Sámuel. Tekintgetek.
 Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kandiság, kíváncsiság.

Kandíts, félszemű, egy
 szemű. Székelyszó. *Cseréy*
Elek.

Kandur, kan macska. Pápa
 vidéki. *Matics Imre.*

Kányikálni, sántikálni.
 Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kankalék, kútgém. Mar-
 czal melléki szó. *Acsády*
Sándor. Kútostor. Vas várm.
Dr. Horváth József. Görbe,
 horgas, meghajtott fa, melly
 a' széna-hordó szekér' oldalá-
 nak hátulsó zápjához köt-
 tetik, hogy a' rudazó kö-
 telet, rudaláskor bele huz-
 hassák, 's a' szénát erősebben
 összeszoríthassák. Göcsei.
Plánder Ferencz. Kutágas.
 Innét: kankalékos kút, ága-
 son épült kút. Itt meg kell
 különböztetni: 1) az ágast,
 melly hátul van leállítva;
 2) a' kút' ménjét, melly
 géznek, nyilnak 's csigá-
 nak is hivatik, 's egy szeg-
 nél fogva az ágas között
 lógg; 3) a' sudarat, melly
 a' kútba lejár, 's mellyre
 van egy horgas vas készítve
 — a' neve kankalék.
 Ebbe szokják a' veder' vas
 kalantyúját tenni. Göcsej-

ben kankaléknak a' hosszú szekér' oldala' hátulsó zápjához kötött horgas fát hívják, mellybe a' rudazó kötelet rudaláskor behuz-zák, hogy annál fogva a' szénát vagy gabonát erősebben megszoríthassák. — Ba-laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K a n k a l i k, kútostor. Vas várm. szó. *Dr. Horváth Jó-zsef.*

K a n k a p o c s, görbe kapocs; nőstény kapocs, kerek kapocs. *Kállay' gyűjt.*

K a n k ó: 1) szekérkötő ho-rog, a' mellybe belé akasz-va kötik meg kötéllel a' szekeret; 2) vénusi nyava-lya' neme; 3) kankónak ná-lunk nem hívják, mint Ma-gyarországon a' szűrt, ha-nem zekének. Székely szó. *Ferenczi János.* Rövid szűr. *Matics Imre.*

K a n ó t, tüzes üszög. Keme-nesali szó. *Lévai László.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

K a n t a, annyi mint kullancs; lásd alább. Székely szó. *In-cze József. Tury Ignác.* Gö-mör, Torna; szájas korsó, Dunán túl. *Döbrentei.* A' Gál familia' meredek hegyes nyi-res bércze, Dálnok felett közel a' faluhoz. Erdélyben. *Szabó Elek.*

K a n t á r 's fék különböz-nek: 1) a' kantár füles

és merő zabolás; 2) a' fék-nek nincs füle, sem czifra zabolája; azzal pompára, ezzel szükségre élnek. Szé-kely szó. *Ferenczi János.*

K a n t u s, hosszú ruha' neme. Balaton melléki szó. *Hor-váth Zsigmond.* Hosszú asz-szonyi ruha. *Beke' gyűjt.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Kis gyermekeknek nyakba vető, sarkig érő, feszes vászonból készült köntöse. Székely szó. *Szabó Elek.*

K a n z s í r, sörtvélyes' zsírja, disznó-zsír. Göcsei. *Plánder Ferencz.*

K a n y a r ó, himlő. Ormán-sági szó, Baranyában. *Je-remiás Sámuel. Tóbi Antal.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

K a n y a r ó s, himlőhelyes. *Kállay' gyűjt.*

K a n y o r o d n i, schwenken, p. o. rechts schwenkt euch! jobbra kanyarodj! Székely szó. *Ferenczi János.*

K a n y a r u, himlő. Őrségi szó. *Zakál György.*

K a n y a r u l n i, félkörben megfordulni, 's a' ki ezt te-szi: „kanyar“. Balaton mel-léki szó. *Horváth Zsigm.*

K á p a, nyeregfej. Balaton melléki szó. *Horváth Zsig-mond.*

K a p a c s, tekenyő-vájó vas-eszköz. Palócz. *Szedes Fá-bián.* Két vagy több águ

- vas kapa, mellyel trágya vá-
gatik. Őrségi szó. *Zakál
György*. Két vagy három águ
vas eszköz, a' trágyanak
szekérről levágására hasz-
nálható. Balaton melléki.
Horváth Zsigmond.
- Kapacz**, kopasz. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Kapadozni**, valamiben e-
lőmenni; p. o. kapadozza a'
nyelvet, írást, tudományt.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond*.
- Kapalószik**, vág alá a' ló
lábával. Székely szó. *Kállay*.
Rugdalószik. Tolna várm.
Csapó Dániel.
- Kaparázni**, gereblélni.
Gömör, Torna; Dunántúl.
Döbrentei.
- Kapars**, teknyő-vájó vas-
eszköz. Barkó szó. *Hollók
Imre*.
- Kapcza**, 1) csizma - ruha;
2) asszony-harisnya. Bala-
ton melléki szó. *Horváth
Zsigmond*.
- Kapczás**, körömházán
levő betegsége a' lónak 's
ökörnek. Székely szó. *Fe-
renczi János*.
- Kapczáskodni** (bele); va-
lakibe bele kapczáskodni,
azaz, ok nélkül valakivel ve-
szekedést kezdeni. Pápa vi-
déki. *Matics Imre*.
- Kapircsálni**, kikaparni,
mint a' tyúk a' veteményt.
Székely szó. *Ferenczi János*.
- Kapiszta**, kúpiszta: ká-
poszta. Ormánsági szó, Ba-
ranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Kapó**, magasra felütött lap-
tának fennjárása, neveztetik
a' kifogás v. kapásról; hoz-
zá kapva, azaz hirtelenibe
fogva rajta. Székely szó.
Szabó Elek.
- Kápsa**, kenyeres zsák. *Kál-
lay' gyűjt*.
- Kápsálni**: 1) tenyerével
megverni, mint a' medve;
2) magának venni, p. o.
no ugyan elkápsált, azaz,
elvett — fortélylyal. Szé-
kely szó. *Ferenczi János*.
Megverni; p. o. a' medve
kápsáljon meg. Székely szó.
Kállay. Kéregetni p. o. bort,
buzát v. eleséget diákok' szá-
mára. Kecskeméti szó. *Csa-
pó Dániel*.
- Kapsi**, préda; p. o. ha be-
le szabadítanak egy sereg
gyermeket egy kosár szil-
vába, mondják: kapsiba is
alig juta egy marék szilva.
Székely szó. *Incze József*.
- Kaptány**, két fél vas kari-
kából álló, vas fogakkal
felkészített eszköz, mellyel
a' görényt 's rókát szokták
elfogni. Székely szó. *Gödry*.
Kelepcze: die Falle. Szé-
kely szó. *Incze József*. Tör.
Erdélyi szó. *Döbrentei*.
- Kaptás**, a' ló' lábának csuk-
lóban megcsomósodása. Ba-

- laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kaptató.** A' hágó, a' hol legmeredekebb, kaptatónak neveztetik; a' honnan hallhatni: ennek a' hágónak egy erős kaptatója van. Székely szó. *Incze József.*
- Kapubábány,** kapugyámfá, vastag ducz, mellyhez a' kapu' tárai szítvák. Bucsut vett a' kapubábánytól; azaz: elszökött. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Kapubálvány,** zábé, láb-fél. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Kapuláb,** kápufa. Székely szó. *Cserey Elek.* Kapubálvány. Székely szó. *Buczy.*
- Kapuzába,** l. Kapuláb. Székely szó. *Buczy.*
- Kapcsi,** világfutó, hamiskás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kar,** hámbár. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*
- Karafina,** kő korsó. Kemesali szó. *Lévai László.* Butélia, nyakas üveg, palaczk. Palócz. *Szedér Fábán.*
- Karakány,** tüskés, éles, bokros sás. Tisza melléki szó. *Nátlly József.*
- Karál,** karicsál, kótag, kótácsol; a' tyúk midőn tojni készül, vagy már eltojott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' tyúk enni kér. *Kállay gyűjt.*
- Karán,** sertés-ól. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Karpoldbe a' házat és** sujtsd ki, azaz: locsold bevizzel a' szobát és seperd ki. Mátyusföldi szólás. *Czuczor Gergely.*
- Karattyolni,** fecsegni, csacsogni. Győr várm. *Horváth Endre.*
- Kárász,** egészen elsoványodott, meg nem-hízható természetű ember, mint a' marhában a' libár. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Karazsia-posztó,** erős kétszer ványolt posztó. *Kállay gyűjt.*
- Karczél** (cancellus), kerítés' hevedere. Tizsamelléki szó. *Nátlly József.*
- Kardalészára** néhány del holmidet, közmondás a' székelyeknél; azaz: csak imígy amúgy. *Gyarmathi Sámuel.*
- Karé:** 1) egy karé kenyér; 2) az a' mindenféle szemet, törek, pejva, gabonafő, mellyet a' rosta fölvet a' gabona közül, mikor rostálnak, és abból marékkal kihánynak. Székely szó. *Incze József.* A' rostálás közben a' gabonából összegyűlt gabonaszemet. *Karré* folyó viz boldog Arabiában. Székely szó. *Szabó Elek.* A' gabonából kirostáltatott ga-

zos törmelék. Székely szó.
Szabó Elek.

Karéj, karé, karima; peripheria. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Egy lemet-szett darab kenyér, úgy folyónak vagy tónak kanyarulatja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Karélni, szóráskor, midőn rostálnak, a' gabonát a' rostában úgy forgatni, hogy a' szemet, törek, polyva fölül keveredjék és ott egy csomóba gyűljön, hogy márékkal ki lehessen vetni. Székely szó. *Incze József.* Nagyjából rostálni, karajolni. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Karicsál, a' tojó tyúk. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Karicsál a' tyúk, midőn énekel; annyit is tesz: sokat fecsegni, haszontalan beszélni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Károlni, haszontalanul beszélni. Kemesnali szó. *Lévai László.*

Karicsolni: 1) karicsola' tyúk, mikor énekel; 2) fecsegni, sokat beszélni; inét példabeszéd a' sok beszédű, sokat ígérő emberről: a' melly tyúk sokat karicsol, keveset tojik. Székely szó. *Incze József.* Sokat beszélni; mint a' tyúk karicsál. M. I. 775. káralni írja. **TÁJSZAVAK.**

Székely szó. *Ferenczi János.* Kurityolni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Karikázni, hajtó-karikát elcsapni. *Kállay' gyűjt.*

Karimó, karéj, karécz-kenyér, egy szelet kenyér. Székely szó. *Kállay.*

Karincza, előruha, előkötő, Schurz. Székely szó. *Incze József. Gyarmathi Sámuel. Cserey Elek.* Kétség kívül az oláh katrinczától vette nevezetét. Székely szó. *Derzsi Mózes. Szabó Elek.* Tisztességes előruha, a' Surz-tól abban különbözik, hogy ez a' konyhaszolgálók' előruhája, mocsokfogó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kárlátó, a' szüléknek férjhez adott leányuknál tett legelső látogatásuk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Karló, karmantyú. Székely szó. *Buczy.*

Karmantyú, köszöntyü. Székely szó. *Cserey Elek.* Tuszli. Székely szó. *Kállay.* Ujjatlan kötött kesztyü. Székely szó. *Gödry.*

Kármentő: 1) kicsapolt hordó alá tett alacsony dugújú fa edény; 2) vas tepszi, mellybe a' pecsenyészir cseppeg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' dikis alá való talpbőr, hogy a'

- csizmabőr ki ne vágódjék. Székely szó. *Ferenczi János*. Nyeles vas tepszi. Kemenesali szó. *Lévai László*. A' csűr' szakaszának belső oldalfala. Bodroγκözi szó. *Mindszenti*.
- Karolni**, karral sokat dolgozni. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Kárt**, kanna, kártika, kis kanna. *Szeder Fábán*. Gereben; innét —
- Kártolni**, gerebenezni, gyaratni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Kártos**, kártya, dobonkó, légely. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Kártya**, vízmerítő faedény. Székely szó. *Kállay*.
- Kártyus**, kánna. Székely szó. *Kállay*.
- Karucza**, kis fatalpu futkosó szekér. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János*.
- Kas**, kosár. Székely szó. *B. Lakos*. Gabonatartó, vékony vesszőkből lábakra font négyszegű megtapasztott edény; van polyvahordó kas, ez kerek; szemétmérő kas stb. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Kása**, cementum, Malter. Győr várm. *Czech János*.
- Kasmatlás**, keresgélés. Székely szó. *Buczy*.
- Kasmatolni**, valamit több portékák főkép faneműek között matatólag keresni.
- Törzsök szava *ka s*; mikor a' gabonás kas megett odabenyulva keresné, kézzel matatná portékáját; innen ezen két szóból *ka s* és *ma ta t* lett *kasmatolás*. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Kasornyá**, kötött kas, mellyben ételt hordanak. Székely szó. *Kállay*.
- Kástélyos**, p. o. vöröses bor, Schillerwein. *Beké gyűjt*. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Setét gránát-színű. *Kállay gyűjt*.
- Kastos**,? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Kasuka**, kósi, féleszü. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Kaszab**, ki a' sürtést, marhát stb. feldarabolja. *Beké gyűjt*.
- Kaszabolni**, össze-visszavagdosni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Kaszaj**, a' kazal helyett, fa- vagy széna-rakás. Székely szó. *Ferenczi János*. Kaszaj-fa, v. -széna, rakás fa, rakás széna. Székely szólás. *Cserey Elek*.
- Kaszal**, kaszaj, Haufen; p. o. Heuhaufen, Holzhaufen: széna-kaszal, fa-kaszal. Székely szó. *Incze József*.
- Kaszamankó**, kasza' nyelében levő horgas fa, mellyet jobb kezével fog meg a'

- kaszás. Székely szó. *Feren-
czí János.*
- Kaszás ökör**, a' mellyik
a' két hátulsó lábával ka-
rikosan kivette meg. Szé-
kely szó. *Feren czí János.*
Kajszás v. csámpás ökör.
Székely szó. *Kállay.*
- Kasza-tok**, a' fénkövet tar-
tó fa-vagy csont-kupa. Szé-
kely szó. *Feren czí János.*
- Kaszát vetni**, elakasztani,
csánkot vetni. Székely szó.
Kállay.
- Kasziba**, horgas, egyik
lábát a' másikkal verő em-
ber. M. I. 544. o. Gacsiba-
nak mondja, Székely szó.
Feren czí János. Gödry.
- Kaszibás**, horgas lábu.
Szathmár vidéki szó. *Gúthy
János.*
- Kaszvár**, e. h. számtartó.
Kállay' gyűjt.
- Kaszol**, fahéjból csinált
kupa, mellybe epret szed-
nek, vagy forrásból vizet
merítenek a' gyermekek. Gö-
csei szó. *Plánder Ferencz.*
- Kaszornya**, ételhordó kan-
tár. Kaszornyába teszik az
asszonyok a' szántóknak,
aratóknak, és más mezón
dolgozóknak való ételes fa-
zekat, 's úgy viszik. Tisza-
melléki szó. *Nátly József.*
- Kaszú**: 1) csizmadiák' csi-
rizes edénye rézből v. fából;
2) fenyőhajtól készített tu-
ró-tartó edény. Székely szó.
- Feren czí János.** Fenyőhéj-
ból (kéregből) készített tás-
ka. Székely szó. *Túry Ig-
nác.* Akármelley fa', de fő-
kép szemerke-fenyő' hajá-
ból készült kisebb vagy na-
gyobb kupa, mellybe szed-
ret, epret, szednek. Itt a'
szemerke-fenyő' hajából ké-
szült kászukba turót is, kü-
lönösen készíttve, töltenek,
melly most kászu-, majd
szemerke-turónak neveztetik.
Székely szó. *Incze József.*
- Katangolók**, zörgetve já-
rók. Kemenesali. *Lévai L.*
- Katcsosom**, a' dohányle-
velek' tövében kihajtó növé-
seket leszaggatom. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*
- Katipila**, hanák, katúska.
Székely szó. *Cserey Elek.*
- Katlan**, üst' vagy rézfazék'
helye, melly alatt tüzet
raknak. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Katankóró**, katankóró,
kattangkóró, vad cikória.
Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Katlan támasztó**, allge-
meiner Nothnagel. Győr vár-
megyei. *Czech János.*
- Katlan' száda**, azaz, szá-
ja. Székely szó. *Feren czí
János.*
- Katona béles**, étel' neme;
pirított kenyérszeletek kö-
zé velő tétetik. Győr várm.
Horvát Endre.
- Katrabócza**, tejleves,

- mellybe darab turót hány-
nak. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Turós éték.
Balaton melléki szó. Horváth Zsigmond.
- Katrincza**, oláh leány'
surcza, elől is hátul is.
Székely szó. *Kállay*.
- Katrócz**, tyúkhizlaló ól.
Kemenesali. *Lévai László*.
Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- Káttani** e. h. kiáltani. Gö-
csei szó. *Pländer Ferencz*.
Ormánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.
- Katts**, fattyú hajtás, katts
dohány, — kukoriczát katt-
sazni. Tiszamelléki szó. *Nát-
ly József*.
- Katus**, katicza ember, kony-
hán nyalakodó 's asszony'
dolgaiba avatkozó férjfi. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond*. Katipila, fejr-
népkint szövő fonó ember.
Székely szó. *Szabó Elek*.
- Katuska**, asszonyisan be-
patyókált képű férfi, asz-
szonyos férfi, ki asszonyi
dolgokba 's szokásokba a-
vatja magát. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.
- Katyangolni**, szédelyeg-
ni, tekeregni, koslatni. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond*.
- Katyat**, fa pengő. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond*.
- Katyfolni**, katymalni,
- roszúl főzni, főzni vala-
micskét. Székely szó. *Kállay*.
- Katymalni**, l. Katyfolni.
Kállay' gyűjt.
- Katymatolni**, minden-
félét összezavarni. Székely
szó. *Kállay*.
- Kátyóv. kátyol**, híg sár,
sáros gödör. *Beke' gyűjt.*
Kivölglyelt mély kerékvágás
az úton. Baranyai szó. *Tóbi
Antal*. Juharfán, baltával
vágatik, a' levéért. *Kállay'
gyűjt.*
- Kátyol**, pocséta, tócsa,
eső után szekérúton 's göd-
rökben összegyűlt víz. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond*. Híg sár. Győr
várm. *Czech János*. Mocsár,
posvány, iszap, sárfertő,
hibarcz. Kemenesali szó.
Lévai László. Vizzel 's mo-
csárral tele lévő lyuk, mely-
lyet utakon a' terhes sze-
kerec vágna. Göcsei szó.
Pländer Ferencz.
- Kátyú**: 1) kerék-vájta göd-
rös hely az úton; 2) nád-
ból csinált nyíl' neme, mely-
lyel a' gyermekek játsza-
nak. Tiszamelléki szó. *Nát-
ly József*.
- Kátyús út**, egyenetlen,
gödörös út. *Kállay' gyűjt.*
- Kaunczolni**, mint a' ku-
tya, olyan hízelkedve ku-
nyorászni, — 's ha valaho-
va berekesztik, akkor jaj-
gató formálag kéredzeni ki.

Székely szó. *Ferenzi János. Gyarmathi Sámuel.*

Ká va, kútkáva, koszorú-forma kerítés a' kútaKon, többnyire fából. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Száthmár vidéki. *Gáthy János.* Összerótt fa, deszka. Innét kávas kút. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Körülkerítő, p. o. seprű-káva. Székely szó. *Ferenzi János.*

Káva fa, az a' magyaró fa, mellyről hasítják a' seprűkávanak valót. Székely szó. *Ferenzi János.*

Kavarni, kavargatni; keverni, kevergetni. *Kállay gyűjt.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kavillálók, kóborlok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kávit (a' kutya), ugat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kazal: Gömör, Torna; rácz asztag, Dunántúl. *Döbrentei.* Széna- v. szalma-rakás. Sopronyi szó. *Kis János.* Kecskeméti. *Csapó Dániel.* Széna- vagy gabona-rakás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kazán, pálinkafőző rézedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nagy pálinkafőző üst. *Kállay gyűjt.*

Kázla, l. Igabélfá. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Az

igába felnyúló két fa. Örsegi szó. *Zakál György.*

Kázlu, lefejtett és összehajtott fahéj, a' mellybe eper szedetik. Örsegi szó. *Zakál György.*

Kéaltani, e. h. kiáltani. Székely szóejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Kébél, pendel. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kebeles, nehézkes, viselős asszony. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kecsély, ajándék. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Kecskebukázní, a' fején keresztül a' két kezénél fogva könnyen átfordúlni; innen mondják azt, midőn valamely dolga az embernek rosszul jött ki: „Kecskebukát vetett.“ Székely szó. *Ferenzi János.*

Kecske-darázs, szőlődarázs. *Kállay gyűjt.*

Kecskolló, gödölye. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kecz, kocza-fiasztató. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kecze, csúcsos zsákforma háló, melly a' víz' fenekén húzódik. Nem fog ártani egy úttal a' többi, itt esméretes hálók' nemeit is előszámlálni: 1) öreg-háló; 2) piritý-háló; 3) gyér-háló; 4) villik-háló; 5) piszliczár-háló; 6) gyalom-háló; 7) vétérháló; 8) bóne-háló; 9) kerí-

tő-háló; 10) marázsa-háló; 11) pöndöl-háló; 12) merítő-háló; 13) kuttyogtató-háló; 14) istáp-v. olló-háló. Vagnak még más halfogó eszközök, ú. m. tapogató-, picze-, kabak-, szigony-, varsa-, vész- v. lésza, mét-háló. Tisza' mellékén. *Nátly József.*

Kecze-ficze, csipertes Győr várm. *Czech János.*

Keczel, kutyakölyök. M. I. 750. a' keczely v. keczel-en felső asszonyi köntűt ért; a' mit a' székely rokolyának mond; de sem az erdélyi, sem a' székely nem érti el a' keczel-t rokolyának. Székely szó. *Ferenczi János.*

Keczele v. köczöle, l. Fejrevaló. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Kötény, ruha. *Barkó* szó. *Hollók Imre.* Kecze, azon ihar- v. bika ágas, melly hegedűn a' hűrt fenntartja. Tisza melléki szó. *Nátly József.*

Keczke, ólakban levő takarmánytartó rekesz. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

K e c z m e r e g, erőtlenül megy. Győr várm. *Czech János.* *Horvát Endre.* Négy kéz-láb mászik. *Kállay'gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K e d, kend, kegyend, kegyelmed 's eő kegyelme

közti különbség: 1) kend vagy ked megvető, alábbvaló embert megszólító szó, p. o. „Hallja kend, ezt többet ne cselekedjé” — mikor a' katona tüztt a' közlegényhez szól; 2) kegyend, egy kissé bizodalmasabb kifejezés, p. o. „Leányasszony, ezt kegyend cselekedte” — mikor az anya a' leányához szól; 3) Ke gyelmed, e' becsület adó szó, a' kisebbekhez, a' kik nem függnék parancsolatunktól; 4) eő kegyelme, hivatalos megbecsülése a' vitéztlő rendnek, midőn közönséges helyről említetik, p. o. néhat vitéztlő N.N. eő kegyelme, — a' Székelyeknél. *Ferenczi János.* Udvarhelyszéken k e g y m ö d. *Szabó Elek.*

K e d d e d, kedd, a' hétnek második napja. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

K e d v e csámporodott, kerekedett, eredt. Székely szólás. *Buczy.*

K e d v e l t, nem: kedves; a' Liebling, Mártonnál — kedvencz. Székely szó. *Ferenczi János.*

K é g y ó, kigyó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

K e h e, hurut, tüdő' nyavalyája; innét mondatik; kehes pihes ember; kehes ló.

- Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Keheteges, kehes, száraz hurutú nyavalyás erőtlen ember. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Kéktarka, Blaudruck. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Kelebóbalok, minden ok nélkül haszontalan járok. Kemenesali. *Lévai László.*
- Kelehajti, eszelős készakartva tébolyodott. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Hebehurgya, szeleverdi. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Kelètkotra, kelehajti, szilaj, szeles. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Kelekuti, kelehajti, bohókás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kelengye, jegy ajándék. *Matics Imre.*
- Kelepce, boczfa-vesszőkből készült madárfogó kalitka. Bodroghözi. *Mindszenti.* Kalitka. Gömüri szó. *Hollók Imre.*
- Kelepiczélek, kezemmel lábommal, veczkendezem. Kemenesali. *Lévai László.*
- Keletlen, nem kelesztett tésztából csinált pogácsa. Győr várm. *Horvát Endre.*
- Kelevészt, kerülőleg oldalaslag. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kelevéz, dióverő pózna.
- Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Kellemetes, magát szerettető, kedveltető, ezen törzsök szótól: kellem; innen mondatik: kelleti magát, azaz, kedvelteti. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Kelletni, magát úgy viselni akarni, hogy mások előtt kedvességet nyerjen. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kelme. Az Erdélyi Múzeum' V. füzetje' 102-d. lapján Kerekes a' Jánus Pannonius' életében azt mondja, hogy Kelme székely szó, annyit teszzen mint materia; mint ezt megmutatta a' Nemzeti Gazda 1814. Nro. XLV. pag. 302., mellyet nem olvastam. Itt Orbai székben eleget tudakoztam utána, de semmi felvilágosítást nem kapék annál, 's azt is csak egy paptól: hogy Kelme szóról ugyan semmit sem tud, de Keme annyi mint textus; a' kantában egy baráttól maga halotta, hogy a' textust így vette fel: mostani tanításom' keméje meg vagyon irva Sz. Máténál stb. Mentől több szükségét esmérem nyelvünknek e' két szóra, annál többet nyomozódtam irántok; de itt nyomokba nem akadék. Lehetnek azonban más vidéki, 's tán felhagyott szók. Itt köztünk

- kelme, keme: egyébben nem fordul elő, hanem: ő kegyelme rövidítve így mondatik ki: ő kelme, ő keme. *Incze József.*
- Kelmed**, kegyelmed: Gömör, Torna; kend, Dunántúl. *Döbrentei.*
- Kelni**: 1) a' földből a' mag-nak kinőni; 2) a' tésztának megkelti; 3) az árúnak a' vásárban elkelti. *Szabó Elek.* Kelni v. kélni, a' kovászos tésztáról mondatik, a' mikor feldagad, megkelt v. költ a' tészta. Székely szó. *Szabó Elek.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Kem**, korlát. székely szó. *Cserey Elek.*
- Kém**, spion. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Kemenczefej**. A' kemencze' azon része, merről a' tűz ég, kemenczefej; ezzel átellenben hátul kemencze-láb, az a' fa vagy vas, melly kívül a' kemencze' fejtől a' kemencze' lábáig a' kájhák alá tétetik, káholy- vagy kemencze-fa. Székely szó. *Incze József.*
- Kemény**, padka a' kályha mellett. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*
- Kén**, kín. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Kendermagos tyúk**, iromba nagy tyúk. Székely szó. *Kállay.*
- Kendert vágni**: Gömör, Torna; törni, Dunántúl. *Döbrentei.*
- Kendő**: Torna, Gömör; keszkenyő, Dunántúl. *Döbrentei.* Palócz. *Szedes Fábian.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Kendőfogás**, kézfogás. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Kendőlakás**: Gömör, Torna; kézfogó, Dunántúl. *Döbrentei.* Kézfogó a' házasulandók közt. Palócz. *Szedes Fábian.*
- Kendő-szeg**, fogas. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* *Kállay.*
- Kenedék**, ír. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Kengyel futó**, uraságok^a hintaik előtt gyors iramló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kenni**, a' szekeret, nem hájzoni. Székely szó. *B. Lakos.*
- Ként**, hasonlítást jelentő függő ige (affixum); p. o. miként, akként, stb. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Kéntelen csús** szó. L. Eke-kabala.
- Kentetni**, dörgöltetni; schmiren lassen. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kenyér**, e. h. kenyér. Csikszóki székely szó. *Farkas hadnagy.*
- Kenyér**, kinyér, könyér. Itt Három-széken kenyérnek

mondják. Székely szó. *Incze József.*

Kenyérbélű gomba, kenyér gomba. *Kállay' gyűjt.*

Kenyér' csecse v. **forrasa**, kenyér-dúc. Székely szó. *Kállay. Incze József.*

Kenyér-haj: Gömör, Torna; kenyérhéj: Dunántúl. *Döbrentei.*

Kepe, papibér; capetia. Székely szó. *Kállay.* Kalangya, több keresztből összerakott kévés gabona-kupocz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' mezőn hosszant keresztbe rakott gabona. Soproni szó. *Kis János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Képes, lehet; nem képes, nem lehet. M. l. 739. ezzel teszi ki: nem illendő; pedig a' kettő különbözik egymástól. Székely szó. *Ferenczi János.* P. o. ha képes, segélj rajtam barátom! Törzsöke kép, képzelhető. Székely szó. *Szabó Elek.*

Képesint, mértékletesen, takarékosan. Képesint bánj a' szénával, liszttel, pénzzel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kepesztetek, mászok, erővel felfelé csipeszkedem. Kemenesali. *Lévai László.*

Kepiczkelni, arról mondatik, a' ki uszni nem tud-

ván a' vízben, kipked-kapkod, hogy alá ne üljön. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kepiczkelődik, ficzkádozik. Győr várm. *Czech János.*

Kerecseny, egyik sas-faj. *Matics Imre.*

Kéreg, csizma' sarkában levő fahéjról is mondatik. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kerek csip: 1) olyan eszköz, mellyel a' bőrt a' ránczából kihúzza a' szíjgyártó; 2) szeges bőr a' bornyú' orrára, hogy meg ne szopja az anyját. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kerek, kerék. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kerekes, kerékgyártó. Székely szó. *Kállay.*

Kerékfentő, kerék-külölő. Székely szó. *Cserey Elek.*

Kerékgyártó: Gömör, Torna; bognár, Dunántúl. *Döbrentei.*

Kerék-róna, kerékvágás. *Kállay' gyűjt.*

Kerékszegre járó, kicsapongóról mondatik. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek. Buczy.*

Kerekutyózik, kerengek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kerenta, kerék fa tál, mellyben a' sajtot savójából kinyomják. Székely szó. *Túry Ignác.*

Kerep, kerepülő. Palócz. *Szedér Fúbián.*

Kereplye, kerepülő. Bar-kó szó. *Hollók Imre.*

Kereskedni, üzekedni; kereskedik a' tehén, midőn üzekedik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kereszt nyügbe tenni, mindenik lábát megkötni. Székely szólás. *Kállay.*

Kergeteg, ölmirigy a' bárán yok' fejében. Innen: kergeteges. Székely szó. *Túry Ignác.*

Kergeteges, esze veszett. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' juh-nyáj' szédelgető nyavalyája, melly erre 's tova dönti, szédelgeti azt. Székely szó. *Szabó Elek.* Dühös bolond, kit kötözni kell. Az illyenről, mikor a' nyavalya rájő, szokták mondani: „Megin rajt' a' hóna óra.“ Mindezeket átvett értelemben használják a' hirtelen haragra fortyant emberekről. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre.*

Kergetegesség, juh nyavalya, 's kis csikóé is: mikor az akol körül szüntelen kereng. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kerhó, így szokta szólítani a' béres a' marhát, midőn az nem akar az iga vagy jászol mellé állani. Balaton

melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kericzélni, kárálni, karcicsálni. *Kállay' gyűjt.*

Keringeni, kaborolni. Székely szó. *B. Lakos.*

Kerlány, esztendő s bárány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kermelkedem, körülte lappangok, hízelkedem, magamat valakin rajta kötöm, kormoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kérő: 1) tépés a' sebre; 2) leánykérő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kérő jár a' zsebibe. Székely mondás. *Gyarmathi Sámuel.*

Kerreg, a' tyúk a' tojáson vagy mikor az ölüt látja. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*

Kertekürtálok, csűrök, csavarok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kertelet, nádkerítés; innen kertelni, náddal keríteni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kert-sátor, -fedél, -lé-sza; Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kés' alja, levágott szőlőkarika. Székely szó. *Kállay.*

Kese, hóka, sárgás fehér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.* *Beke' gyűjt.* Fehér körmű

- Ió.** Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Kese (lóról), bonta (sertésről): fele fehér, fele fekete. *Kállay gyűjt.*
- Kesedt,** ernyedt, félviselt. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Késefa,** a' szekérrud' végére előlfogott hámos lovaknak felfogó lánczos hámfáju eszköze. Székely szó. *Szabó Elek.* Vas lánczczal 's egy nagy karikával összefoglalt két hámfá, mellybe az elő lovat fogják. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kesej,** p. o. ökör, verhenyeges fehér fekete. Székely szó. *Kállay.*
- Késenn,** szabadon, nyüg nélkül. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Kesernyés,** amaricans. *Beke' gyűjt.*
- Keserű fű,** balha fű. *Kállay' gyűjt.*
- Kessedni,** avúlni, kopni. Kessed a' ruha. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*
- Kestyű,** kéznek öltözete. Kestyűs kézzel mindent szabad megfogni. Tréfa beszéd, a' széke-lyeknél. *Szabó Elek.*
- Késn,** valamire kinyujtott kézzel jelenlenni. Péld. a' jó katona mindenkor készen vagyon! Törzsöke talán a' kéz. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Kesze v. kisze,** csíki étel, szulcz zablisztból drágaság' idején. Székely szó. *Kállay.*
- Keszég,** peszmege, minden magyarnál ismeretes hal. Itt, a' szeged környéki Tiszában ezen neveit ismerjük: Búczó keszég, Dévér k. Galla k. Gelesztás v. pohos k. Bagoly k. Jász k. Ilonka k. Vadász k. Kárász k. Kar-da k. Kerek k. Hosszú k. Marti k. Pápa k. Veres szárnyú v. Piroska k. Szápó k. Tamás k. Csabak v. hatszárnyú k., igen hasonlít a' vezér halhoz. Élés k. vagy halélés. Tisza melléki szó. *Nátly József.*
- Keszőcze,** Vas vármegyében korpa levest teszen; némelly vidéken azonban cziberének hívják. Baranyában *keszőcze szilva* levest jelent, valamint *czibere* is Debreczen' táján. *Sztrokay.* Eczettel habart leves. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Korpa czibere. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* — Szilva *keszőcze,* lekvárnak főzött szilva. Kecskemét táji szó. *Csapó Dániel.*
- Ketetni,** tapogatódzni, keresgélni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kutatni, kém-

Ielöldni. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

Két husz, negyven, p. o. két 20 fonál. Baranyai szó.
Tóbi Antal.

Ketrecz: 1) istálló 's csűr előtt polyvát, 's kost tartó hely; 2) a' tyúkok' olát is ketrecznek hívják. Székely szó. *Ferenczi János.* Hizláló baromfinak rekesze. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Polyvatartó hely. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Kétszántólag, schräg, schief. Székely szó. *Incze József.*

Két versben: Gömör, Torna; kétszer. Dunántúl. *Döbrentei.*

Kévánom, e. h. kívánom. Gömöri beszéd mód, Rima's Balogvölgyben. *B. S. Székelyeknél. Gyarmathi Sámuel.*

Keveredni, felémelyedni a' gyomornak, p. o. felkeveredett a' gyomrom. Székely szó. *Ferenczi János.*

Keverni, másodszor szántani. *Kállay' gyűjt.*

Kéves, e. h. kényes; könnyen síró, pityergő. Vas várm. *Dr. Horvát József. Gücsei. Plánder Ferencz.*

Kezebeli, a' mit az ember ön védelmére hirtelen kaphat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Keze-lába, minden szol-

gája. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kezem' nyele, kezem' szára. Székely szólás. *Kállay.*
Kezes, csillegető, ki mit a' szeme meglát, a' keze ott nem hagyja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lopó, tolvaj. *Kállay' gyűjt.* Enyves v. szurkos kezű, ki a' mit két szeme meglát, két keze ott nem hagyja, azaz, elcseni, ellopja, 's kezéhez ragad. Tolna vármegyei. *Csapó Dániel.*

Kéz hát bór, a' kemény talp-varráskor a' nagy ujjába huzott 's a' keze' hátán keresztül fordított bőr, hogy a' csizmadiának a' czérna ne sértse a' keze' hátát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kékszántó, obliquus. Székely szó. *Gödry.*

Kézvonó, két nyelfű vonókés, szívó kés. Székely szó. *Kállay.*

Kiabálni, kajabálni, kurjongatni, olly erősen kiáltozni, hogy messzünnen is meghallhassák. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kiaszolni, kiszárítani; p. o. a' nagy meleg a' plántákat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kibéczezni, kiválasztani, mintegy kiabéczezni. Udvardi járásbeli Sz.-Péteren hallá *Czucsor Gergely.*

Kicsaholni, tapló, kovács aczél által tüzet kiütni.

Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kicsengetni, a' tanuló helyből való kicsapáskor a' vétkest. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kicsépelni, jobb kitétel, mint a' felcsépelni, mikint ezt M. I. 178. mondja; mert a' buza' cséplése által a' szem a' főből kihull. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kicske, összekötött zsúp csomó, mellyel a' házakat fedik. Bodroghözi. *Mindszenti.*

Kicsülni, a' szemnek a' fejből vagy egyébnek a' rendez helyinél külebb állani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiczikázani, kicsirítani. Erd. és székely szó. *Döbrentei.*

Kidagadás, kiáradása a' víznek. Székely szó. *Cserey Elek.*

Kidmőd: kemed. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kied, kéd, kegyelmed. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kiédezeni, valakit megbecsülni, 's vele nem a' 2-dik hanem a' 3-dik személyben beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kieje, kié. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Kigyalag, púzsú, nyálas hájas csiga. *Kállay' gyűjt.*

Kigyópásztor, szitakötő, szárnyas. *Kállay' gyűjt.*

Kihagyni: 1) elmellőzni; 2) kirendelni, kiszabni, p. o. a' leczkét; a' szakácsnak a' főzeléket. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kihergelni, valahonnan valakit addig bosszontani, a' míg elmegyen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kihuszom, kibujom, kifejtdözöm. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kiitélni, a' jószágot a' per után. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kikapó: 1) kicsapongó; 2) mást rászédő. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay.*

Kikelet, tavasz. Bekelet, ősz. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kikeretni: 1) heraussuchen; 2) az olyan asszonyokról, kik javaikat házaiktól kihordják 's elvesztegetik, mondatik: kikeretők. Székely szó. *Incze József.*

Kikesedt, kifeslett. *Kállay' gyűjt.*

Kikirelni, kukorékolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kikirics, kivirics, kükörcs, kikircs. Bodroghözi szó. *Mindszenti.*

Kikiril (a' kakas), kukorékol. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Incze József.*

Kilóggatni, a' fát gyökeréből kimozgatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimarkászni, valamit mohón marokkal kivenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimatatni, éjjel a' házból setétben kibabukolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiméncseredik a' sok ital miatt a' részeg embernek szeme. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kimenni, kificzamodni, p. o. a' lábna. M. I. 758. kimenyülni mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kimenyült, kimarjult: erdélyi és székely szó. Ficcamodott: magyarországi. *Döbrentei.*

Kimetszetni: 1) kivágatni p. o. a' pecsétnyomót; 2) a' monyas lovat tökitől megfosztani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimölm, kimélem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kinl'au, annyi mint kinlódni. Székely szó. *Incze József.*

Kintornálni, idéetlenül énekelni; innen: kintornálás, idéetlen éneklés. M. I. 759. azt mondja, hogy erdélyi módon kintornálni annyit tesz mint hárfázni; de az erdélyiek is azt értik raj-

ta, mit a' székelyek. *Ferenczi János. Kállay.*

Kinyúni, a' kendert kitépni. Székely szó. *Ferenczi János.* Felnyúni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kipistálni, kikóstolgatni. *Kállay gyűjt.*

Kipúzott, kilővelett p. o. a' vér az érből. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Királydinnye, több indákra növe és a' legsivább homokban, a' föld' színén terjedő ff' neme, melly gyümölcsül igen szúrós tüsköket terem. Tiszamelléki szó. *Náttly József.* Tolnában is divatos. *Csapó Dániel.*

Kirekedni: 1) házból kizáródni; 2) a' berekedt toroknak hangját visszanyerni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kirikoltani: 1) a' vétket valakire kimoudani; 2) a' vásárt kikiáltani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kirreg a' kotló tyúk, a' tojáson, mikor valakit lát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kisa-fa, kesa-fa, mellyhez a' két első ló' vonó istárángját kötik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kisasszony-patyolat.

- Princes percail. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Kisavanyodni, úgy ki-lópódnai az ajtón, hogy más észre ne vegye. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiscsuha, asszonyi cifra lájblí. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Kisebbik uram, a' férj' ifjabb testvére, az öregebb az emberem' bátya. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Göcsei *Plánder Ferencz.*
- Kisverő, kalapács. Székely szó. *Kállay.*
- Kiszállani: 1) nem csak a' hajónak a' partra, hanem 2) a' székelyek arról a' részeseges emberről mondják, a' ki bizonyos időben házát elhagyva sokáig korcsmánkon hever, hogy kiszállott. *Ferenczi János.*
- Kiszellőztetni: 1) a' házat az ajtó 's ablak' kinyitása által fris levegővel megtölteni; 2) a' köntöst 's bőrt a' székre kitenni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiszemelni, szemenkint kiszedni buzát 's lencsét. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiválasztani, kiválogatni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Kiszemni, kiszemezni. Győr várm. *Horvát Endre.*
- Kiszi, bőjti leves. Gömőri szó. *Hollók Imre.* Zabból készített éték' neme. Csik-széki székely szó. *Farkas hadnagy. Gyarmathi Sámuel.*
- Kiszotyogni, a' vad husnak 's nyúnek a' sebből kihullani. Székely szó. *Ferenczy János.*
- Kiszottyant a' kezéből, azaz, kicsúszott. *Kállay gyűjt.*
- Kita, szösz, 20 fő. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Kittő, kittöly; duplán szótt vastag vászon, zsáknak és ponyvának való. Kemenesali szó. *Horváth Zsigm.* Négy nyüstös vászon. *Kállay gyűjt.*
- Kitűndőköltetni, mások előtt megmutatni szép tulajdonságait. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiugatni: 1) a' kapun ugatva kikisérni a' kutyáknak az embert; 2) a' megdühödött ember is háromszor kiugatja magát, 's azután vész el. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiülő, kiálló helyett, p. o. szem. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivámolni, a' marhákért a' vámot a' harminczadokon lefizetni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivarrani: 1) a' köntöst, keszkenőt; 2) az ajtón kisuhanai. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiváslani: 1) a' csizma'

- talpának: 2) a' kis gyermeknek kikivánkozni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivenni a' kés' sorját, azaz, jól kiköszörülni. *Kállay' gyűjt.*
- Kivetni a' kendert: Gömör, Torna; költeni, Dunántúl. *Döbrentei.*
- Kivezetni: 1) a' pénzt, az új szántó-vasat; 2) az embert a' házból más által kirudaltatni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivinni: 1) a' szemetet a' házból; 2) valami czélt végrehajtani. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiviribelni, apránkint kiinni. *Kállay' gyűjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Klödör, gömbölyű nagy szalonnás galuska. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Koa: fülánk. Ormánságiszó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Kobak, tök-palaczk, héber nemű ivó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mondatik az üres főről is. *Csapó Dániel.* Kivájt fa. Soproni szó. *Kis János.* Lopótök - palaczk. *Kállay' gyűjt.*
- Kóbor, I. Bucser. Gömbölyű, szalmából font kosár. Soproni szó. *Kis János.*
- Kóbori,? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Kóborlás, palázolás; tikverő. Így hívják a' kóborlást Győr vármegyében. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Koboz, bőgő, Baszgeige. *Matics Imre.*
- Kobozni, tépni, szaggatni. Palócz. *Szedes Fábrián.*
- Kobza, bőgő, öreg hegedű. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kobzu, koboz. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Kocs, fattyúhajtása a' dohánynak. Palócz. *Szedes Fábrián.*
- Kócs, e' helyett kulcs. Székely szó. *Ferenczi János.* Fattyúhajtás a' dohány-növényben; innen kócsozni, azt tisztítani. Gömőri szó. *Hollók Imre.*
- Kocsány, csutka. Székely szó. *Kállay.*
- Kocsi, lovas kisebb szekér. Barkó. szó. *Hollók Imre.*
- Kocsi bér: Gömör, Torna; fuór: Dunán túl. *Döbrentei.*
- Kócsolni (össze) a' kezét, összefogni, összetenni. Székely szó. *Kállay.*
- Kocsozni a' dohányt, az oldal fattyusarjait letördelni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* A' dohányt fattyúhajtásitól megtisztítani. Palócz. *Szedes Fábrián.*
- Kocza: 1) hálónem; 2) ár-

va fiatal állat; p. o. malacz. Soproni szó. *Kis János*. Malacz, és korán elválasztott vagy árvaságra jutott gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Kocza-gyermek, házasságon kívüli gyermek, apátlan, elhagyatott kis gyermek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Koczega, alig élhető, kenyértelen. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Koczi k: Gömör, Torna; kuszlik: Dunántúl. *Döbrentei*.

Koczipor, semmire való, dib-dáb ember. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Koczódni, veszekedni. Székely szó. *Kállay*. Szóval vetekedni, ellenkedni. Székely szó. *Szabó Elek*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Soká valamin pörlekedve alkudozni. *Beke' gyűjt*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kötődni. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Koczog, vaczog, p. o. foga v. álla valaminek a' hideg miatt. Székely szó. *Kállay*. Dörcög, rázódik, p. o. a' székér. — Mienn koczódnak? minn veszekednek. *Kállay' gyűjt*.

Koczogány, kurtékli, rövid foszlány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

TÁJSZAVAK.

Koczon, fejes káposzta' vastag szára. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Koczor, metsző kés. Székely szó. *Kállay*.

Kóczos, borzas. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Kodácslok, tyúk módra lármázok. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Kodorítani, megütni véletlen, vagy inkább észrevételten. *Beke' gyűjt*.

Kodorogni, ide 's tova csavarogni. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor*.

Kodozni, erre tova, imitt amott eledelt keresni; p. o. eme puszta sovány helyen kodoztak szegény lovaink — nem kaptak füvet. Székely szó. *Szabó Elek*. A' marhának étel nélkül ülni. Székely szó. *Ferenczi János*. A'ki éhezik 's még sem dolgozik, hanem szeret hézagolni, szerteszét járni, az illyenről monják: ne kodozz, dolgozzál, mint más. Innét **kod**ozó. Székely szó. *Incze József*.

Kodúlni, eléhezni. Tisza melléki szó. *Náty József*.

Kóficz, hamarjában kotyvasztott étel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Koha e. h. kova. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Kohvasztani, forró víz-

zel valamit leönteni, p. o. a' marha-paczalt, hogy annál könnyebben meg lehessen tisztítani; vagy vesszót, hogy hajlékonyabb legyen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kókálni, valamit a' fáról, mit kézzel el nem érnénk, póznával lekoczcztantani, depiszkálni, leverni. **Megkókálni** v. **megkókányozni**, valakit póznával megverni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Diót leverni; embernek fejére ütni; tojást összekoczcztantani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Megpróbálni; élnék vele a' gyermekek, midőn husvéti piros tojások' erőségének megpróbálására társaikat felszólítják: győztek kókálni, azaz, üssük össze tojásinkat, mellyik lesz erősebb. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Kókányozom, elverem, leverem, patyokálom. Kemesali szó. *Lévai László.*

Kokis, e. h. kakas. Csíkszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*

Kokojza, afonya, fekete borsónyi édes gyümölcs. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel. Buczy.*

Kokolyza, afonya. Csíkszéki szó. *Kállay.*

Kokonya, afonya. Székely szó. *Túry Ignác.*

Kólálni, kelekólálni; ide's tova ok nélkül járkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kolbász, disznóbélnek hús tételéke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Koldus, alamizsnát kéregető. Példb. „Szemérmes Koldusnak üres tarisznyája.“ Székely szó. *Szabó Elek.*

Koledálni, kéregetni, koldulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kolláncs, testhez ragadó lapos féreg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kollár, kerékgyártó. Barokó szó. *Hollók Imre. Palócz. Szeder Fábán.*

Kollát, böjt; p. o. kollátot tartani, böjtölni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kerítés fából, palánkokból. *Kállay' gyűjt.* Üstöt tartó fa, üstrud. Csíkszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Az az eszköz, a' mibe a' bőrt türeti a' szijgyártó; 2 kemény fakarika, 12 lyuk benne's 12 kemény csere szeg, 's ezeken vonódik keresztül a' bőr. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kolompár, tölcseeres, résmíves. *Kállay' gyűjt.*

Kolompér, kutyatök, föl-

- di alma, csucsorka. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*
- Kolontos**, féleszű; régen
írták kalandos. Székely
szó. *Kállay*. Együgyü. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Kolontoskodni**: 1) tré-
fálkodni; 2) féleszűsködni.
Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kolyiba**, e' h. kaliba. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.*
- Koma**: 1) tréfás ember, p. o.
tisztá koma, egész tréfából
áll; 2) a' gyermek' kereszt-
atyját is komának hívja a'
székely. *Ferenczi János.*
Leány, a' ki pünkösztkor egy
legénytől tojást kap. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.*
- Kómáros** v. kalmáros,
fonnyadt, érés előtt lehulló
szilva. *Szedér Fábrián.*
- Komócsin**, lenge nádforma
réti fű, melly vizenyős föl-
deken terem. Tisza melléki
szó. *Náttly József.*
- Komendor**, nagy paraszt
eb. Székely szó. *Kállay*. Ju-
hász kutya. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.
- Komp**, dereglye, folyón
kötélnél fogva átszállító la-
pos hajó. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.* Kis
halmocska-föld vagy -gyöp,
melly megye helyett szol-
gál p. o. a' tilos és szabad
legelő között erdőn, réten
Beke' gyűjt.
- Kompis**, zsombik. Gömöri
szó. *Hollók Imre.*
- Kompolni**, kimetszett gyp-
hantokkal rétet v. legelőt
v. határt is kijelelni. Komá-
rom várm. *Czuczor Gergely.*
- Kompoldni**, affici, be-
troffen seyn. *Beke' gyűjt.*
- Komporkodni**, az orrát
feldúzni, megneheztelni. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*
- Kompoty**, darab, p. o.
kompoty só. Baranyai szó.
Tóbi Antal.
- Kondász**, kanász. Pápa vi-
déki szó. *Matics Imre.*
- Kondér**, csobolló. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.* Nagy fa-
zék, őblős edény. Kemeses-
ali szó. *Lévai László.* Szath-
már vidéki. *Gáthy János.*
- Kondics**, cigány, új pol-
gár. Kemesesali szó. *Lévai
László.*
- Kondítani**, a' halottat
meghalásakor kiharangozni.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*
- Konkoczelni**, két tojást
husvétkor össze szoktak üt-
ni, 's a' mellyik eltörik,
azé leszen, a' kié el nem
tört. Székely szó. *Ferenczi
János.*
- Konog**, reczeg. Mondatik
hasadt edény vagy harang
felől. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

- Konta**, csonka. Szathmárvidéki szó. *Gáthy János.*
- Kontár**, Füscher. Szathmárvidéki. *Gáthy János.*
- Kontatni**, valakit ösztö-
nözni, különösen rosza.
Beke' gyűjt. Valakit felül-
tetni, lovalni, bősztíteni,
bujtogatni. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kontató**, bujtogató, biz-
tató, ingerlő, husztító, no-
szító. Kemenesali szó. *Lé-
vai László.*
- Konty**, főkötő. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*
A' főre kereken tekert haj,
's hajkötő tüvel keresztül
van szurva. M. I. 769. fej-
kötőnek mondja. Székely szó.
Ferenczi János. Fejkötő. In-
nét e' szólásmód: „Félre áll
a' kontya“, azaz: pityókos,
megitta magát az asszony.
Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Kontyalávaló**, így hív-
ja a' székely az édes bort.
Ferenczi János.
- Kontyos borsó**, héjazat-
lan. Székely szó. *Ferenczi
János.*
- Konya**, kajla; konya fülü-
lő. Székely szó. *Túry Ignác.*
Szathmár vidéki szó. *Gáthy
János.*
- Konyorászni**, valamit e-
sekedve, sopánkodva, erősen
kérni; innen mondják: ad-
dig konyorásza, hogy nem
tudék kiállani előle, 's pénzt
- adék neki. Székely szó. *In-
cze József.*
- Konyúlt**, lehajolt, legör-
bedt. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Kopacz**, kopasz. Székely
szó. *B. Lakos.*
- Kopadé k**, attritio; p.o. kör-
möm' kopadékjával keresem
kenyeremet. Győr várm.
Czech János.
- Kopálik**: a' dióról, geszte-
nyérről mondatik, mikor a'
külső héja elválik. *Beke'
gyűjt.* Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Kopár**, sovány p.o. rét, le-
gelő. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Kopasz baraczk**, nyári
baraczk. Székely szó. *Kállay.*
- Kopczihér**, húzó vonó.
Kállay' gyűjt. Pápa vidéki.
Matics Imre.
- Kópé**, dévaj. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kopicz**, kullancs. *Kállay'
gyűjt.*
- Kópicz**, fúz-vagy rekettye-
vesszőből 's szalmából, dom-
ború formára kötött tojást
tartó eszköz. Győr várm.
Sztrakay.
- Kopija v. kopjafa**, te-
mető fa. Székely szó. *Incze
József.*
- Koporcz**, pörccz, curcina.
Ormánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.
- Kopozni**, kopasztani, tol-

lajtól megfosztani. *Beke' gyűjt.*

Kopotyú, nem kopotyó, mint Mártonnál. Székely szó. *Incze József.*

Koppantani, a' gyertya' hamvát elvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Koppantó, hamverő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kopri, igen lenyirt. Barkó szó. *Hollók Imre.* Kopass fejü p. o. kised. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kórászni, l. Bengészni. Kóborolni, kódorogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kórászó féreg, farkas. *Kállay' gyűjt.*

Korász, siet az óra, korán jár. Kora volna még enni, lefekünni, azaz, nincs ideje még. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kórászni, baksálni: bengészni, nachlesen. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Korbálni, korbálódni: faragcsálni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Korcs, fattyú, elfajult, bastard. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Korcsma, csapszék, borház. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Korcsolya, kézi kis szán, mellyen a' gyerekek csuszánkolnak; korcsolyának hívják azon két lapos fát is, mely-

lyen a' hordót leeresztik a' pinczébe. Székely szó. *Kállay.* Márton szerint Schlittschuh; de ez a' székelyeknél csáklyát teszen. Itt a' korcsolya: 1) borvető korcsolya, mellyen a' tele hordót beeresztik a' pinczébe; 2) a' kis szánnak egy neme, azt megjegyezve, hogy a' szánnak eplénje, rudja van, és a' székely csak ezt nevezeli szánnak; a' korcsolya pedig csak két lapos bikfadeszka, melly — mint a' szekérlajtorja — zápfogakkal van összefoglalva, és nincs rudja, hanem a' két állához kötött istráng által huzzák. Innét, mint a' szántól szánkázni, a' korcsolyától —

Korcsolyázni, p. o. mikor a' gyermekek egy hegyről télben leereszkednek, vagy egymást huzzák korcsolyán. Székely szó. *Incze József.*

Korcsos, több fajból elegyedt. Székely szó. *Kállay.*

Korc z: 1) gatyaprém; 2) nád kertelésnek kétfelőli szegélye, mellyet mint anynyi hevedert erősség' okáért vesszővel összekötnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zsineg. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Ráncz, p. o. a' gatyán. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Szathmár vidéki.

Gáthy János. A' lábravalónak felső behajtott varrása, mellyben madzag szokott lenni. Bodrogekői szó. *Mindszenti.* A' nád kerítéséken csakugyan nádból álló vastag pártázat, mellyhez a' nád köttetik. *Beke' gyűjt.*

Korczog az egér. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Korczos pendely, aszszonyi féling, melly csak zsineggel tartatik vállain. *Barbó* szó. Gömörben. *Holtók Imre.*

Kordé, préda, pusztulás; p.o. kordéra ment minden keresetem. Székely szó. *Incze József.* Szabad préda; kordéra bocsátotta, azaz, hogy ki mit szeret belőle azt vegyen, mért; a' mint M.I. 771. mondja, a' székely a' kordét soha bolondságnak nem mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* Két kerekű szekér leptika. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Göcsei. *Plánder Ferencz.* Két kerekű taliga; innen van eme' szó-lás: „Kordéra veszi a' dolgot“, azaz, fel sem veszi; — „elkordélta a' dolgot“, tréfával elmellőzte. Marczal melléki szólásmód. *Aczady Sándor.*

Kordélni (el), a' dolog' jó kimenetele felől kétségessékedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kóreszni, lásd Bőngészni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Itt ott keresgélni. *Beke' gyűjt.* Marczal melléki szó. *Aczady Sándor.*

Korhadt, megvénült. Székely szó. *Buczy.*

Korhálni: 1) fát vágogatni; 2) magán gyakran eretnyittatni. Innét: ne korháltasd magadat minden széreszóra. Balaton melléki szó-lás. *Horváth Zsigmond.*

Korhogni, az öreg emberek, kik lábokat nem igen bírják felszedni, korhogva járnak. Tisza melléki szó. *Náty József.*

Korholni, pirongatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Koritto, sajt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Korlát, üst rud. Székely szó. *Gödry.*

Kormány, ekevas' fája, és hajót igazgató lapát. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Kormoskodni, konyhán az asszonyok körül hizelkedni valamely konczért. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kormoskodó, incselkedő. Innen: kormoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kornicz, kerékgyártóknál faczifrázó vésű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kor ny a do z ni, betegeskedni. Székely szó. *Kállay Szabó Elek*. Márton szerint: die Abzerrung haben; a' székeleyeknél más értelme van: mikor valaki nincs ugyan jól, de azt sem tudja, mi betegsége? kedvetlen, szomorú, kelletlen, akkor mondják: kornyadoz. Innét ilyen szólásformák: tegnap délig csak kornyadoztam, delután lenyomott a' hideg az ágyba 's kilele, stb. Székely szó. *Incze József*.

Kor ny a do z ó, nyavalygó, farsábás, zsémbelyődő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Gyengén beteg. Székely szó. *Gyarmathi Samuel*.

Kor ny i k á l ni, gajdolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Borosan danolgatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kó r ó, Márton szerint: der dürre Stangel einer jeden Pflanze; de a' székeleyeknél a' kóró a' plántáknak nem csak aszú hanem nyers szárát is teszi. Székely szó. *Incze József*. Erről példabeszéd: „Czinegének kóró nyár-sa“, azaz, a' kinek kicsi van, kicsivel kell beérni. Székely szó: *Ferenczi János*.

Kó r ó z ni v. **kó r ó d z a ni**,

hervorspriessen, von neuem heraustreiben; p. o. mikor a' fejes saláta kihasad és nőni kezd szára, hogy magja legyen, mondják: kikórozott a' saláta, így a' retek stb. Székely szó. *Incze József*.

Ko r o g, p. o. a' has.

Ko r o n g, a' göröncserek' eszköze. Két karikája van: felső, melly kisebb; és alsó, melly nagyobb. Az alsó lábbal hajtatik; a' fölsőn pedig az agyag különféle edénnyé képeztetik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Ko r o n g v a s, malomkövet forgató vaspálcza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Ko r o s n i a, darab vászon, mellyet kereszteléskor a' göcsei keresztanya ajándékoz a' megkereszteltetett gyermeknek. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Ko r p a f é r e g, a' szilva' leveliben. *Kállay gyűjt*.

Ko r p a k i s z e, keszócze. bőjtí levesnek a' neme. Palócz. *Szedes Fábian*.

Ko r r o g, csizmás lábot földön vonva men. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Korrog a' gyomor, mikor szél akad belé. Székely szó. *Szabó Elek*.

Ko r r o g o k, morgok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kó r s á g, nyavalyatörés; in-

Kilóggatni, a' fát gyökeréből kimozzgatni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimarkászni, valamit mohón marokkal kivenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimatatni, éjjel a' házból setétben kibabukolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kiméncseredik a' sok ital miatt a' részeg embernek szeme. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kimenni, kificzamodni, p. o. a' lábna. M. I. 758. kimenyülni mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kimenyült, kimarjalt: erdélyi és székely szó. Ficzamodott: magyarországi. *Döbrentei.*

Kimetszetni: 1) kivágatni p. o. a' pecsétnyomót; 2) a' monyas lovat tökitől megfosztani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kimölm, kimélem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kinlani, annyi mint kinlódni. Székely szó. *Incze József.*

Kintornálni, idétlenül énekelni; innen: kintornálás, idétlen éneklés. M. I. 759. azt mondja, hogy erdélyi módon kintornálni annyit tesz mint hárfázni; de az erdélyiek is azt értik raj-

ta, mit a' székelyek. *Ferenczi János. Kállay.*

Kinyúni, a' kendert kitépni. Székely szó. *Ferenczi János.* Felnyúni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Kipistálni, kikóstolgatni. *Kállay gyűjt.*

Kipúzott, kilövelett p. o. a' vér az érből. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Királydinnye, több indákra növe és a' legsivább homokban, a' föld' színén terjedő fű neme, melly gyümölcsül igen szúrós tüsköket terem. Tiszamelléki szó. *Náty József.* Tolnában is divatos. *Csapó Dániel.*

Kirekedni: 1) házból kizáródni; 2) a' berekedt toroknak hangját visszanyerni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kirikoltani: 1) a' vétket valakire kimondani; 2) a' vásárt kikiáltani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kirreg a' kotló tyúk, a' tojáson, mikor valakit lát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kisa-fa, kesa-fa, mellyhen a' két első ló' vonó istárángját kötik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kisasszony-patyolat.

- Princes percail. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Kisavanyodni, úgy ki-lópódniz az ajtón, hogy más észre ne vegye. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiscsuha, asszonyi cifra lájbliz. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Kisebbik uram, a' férj' ifjabb testvére, az öregebb az emberem' bátya. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Göcsei *Plánder Ferencz.*
- Kisverő, kalapács. Székely szó. *Kállay.*
- Kiszállani: 1) nem csak a' hajónak a' partra, hanem 2) a' székelyek arról a' részeges emberről mondják, a' ki bizonyos időben házát elhagyva sokáig korcsmákon hever, hogy kiszállott. *Ferenczi János.*
- Kiszellőztetni: 1) a' házat az ajtó 's ablak' kinyitása által fris levegővel megtölteni; 2) a' köntöst 's bőrt a' székre kitenni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiszemelni, szemenkint kiszedni buzát 's lencsét. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiválasztani, kiválogatni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Kiszemni, kiszemezni. Győr várm. *Horvát Endre.*
- Kiszi, böjti leves. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Zabból készített éték' neme. Csik-széki székely szó. *Farkas hadnagy. Gyarmathi Sámuel.*
- Kiszotyogni, a' vad husnak 's nyúnek a' sebből kihullani. Székely szó. *Ferenczy János.*
- Kiszottyant a' kezéből, azaz, kicsúszott. *Kállay gyűjt.*
- Kita, szössz, 20 fő. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Kittő, kittöly; duplán szőtt vastag vászon, zsáknak és ponyvának való. Kemenesali szó. *Horváth Zsigm.* Négy nyüstös vászon. *Kállay gyűjt.*
- Kitűndőköltetni, mások előtt megmutatni szép tulajdonságait. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiugatni: 1) a' kapun ugatva kikisérni a' kutyáknak az embert; 2) a' megdühödött ember is háromszor kiugatja magát, 's azután vész el. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiülő, kiálló helyett, p. o. szem. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivámolni, a' marhákért a' vámot a' harminczadokon lefizetni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivarrani: 1) a' köntöst, keszkenőt; 2) az ajtón kisuhanni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiváslani: 1) a' csizma'

- talpának: 2) a' kis gyermeknek kikiváncozni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivenni** a' kés' sorját, azaz, jól kiköszörülni. *Kállay' gyűjt.*
- Kivetni** a' kendert: Gömör, Torna; költeni, Dunántúl. *Döbrentei.*
- Kivezetni:** 1) a' pénzt, az új szántó-vasat; 2) az embert a' házból más által kirudaltatni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kivinni:** 1) a' szemetet a' házból; 2) valami czélt végrehajtani. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kiviribelni,** apránkint kiinni. *Kállay' gyűjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Klödör,** gömbölyű nagy szalonnás galuska. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Koa:** fülánk. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Kobak,** tük-palaczk, hébér nemű ivó edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mondatik az üres főről is. *Csapó Dániel.* Kivájt fa. Soproni szó. *Kis János.* Lopótök - palaczk. *Kállay' gyűjt.*
- Kóbor,** I. Bucsér. Gömbölyű, szalmából font kosár. Soproni szó. *Kis János.*
- Kóbori, . . . ?** Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Kóborlás,** palázolás; tikverő. Így hívják a' kóborlást Győr vármegyében. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Koboz,** bőgő, Baszgeige. *Matics Imre.*
- Kobozni,** tépni, szaggatni. Palócz. *Szedes Fábrián.*
- Kobza,** bőgő, öreg hegedű. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Kobzu,** koboz. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Kocs,** fattyúhajtása a' dohánynak. Palócz. *Szedes Fábrián.*
- Kócs,** e' helyett kulcs. Székely szó. *Ferenczi János.* Fattyú hajtás a' dohány-növényben; innen **kócsozni,** azt tisztítani. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Kocsány,** csutka. Székely szó. *Kállay.*
- Kocsi,** lovas kisebb szekér. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Kocsi bér:** Gömör, Torna; fuór: Dunán túl. *Döbrentei.*
- Kócsolni** (össze) a' kezét, összefogni, összetenni. Székely szó. *Kállay.*
- Kocsozni** a' dohányt, az oldal fattyusarjait letördelni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* A' dohányt fattyúhajtásitól megtisztítani. Palócz. *Szedes Fábrián.*
- Kocza:** 1) hálónem; 2) ár-

va fiatal állat; p. o. malacz. Soproni szó. *Kis János*. Malacz, és korán elválasztott vagy árvaságra jutott gyermek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Kocza-gyermek, házasságon kívüli gyermek, apátlan, elhagyatott kis gyermek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Koczega, alig élhető, kegyértelen. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kocz-i k: Gümör, Torna; kuszlik: Dunántúl. *Döbrentei*.

Koczipor, semmire való, dib-dáb ember. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Koczódni, veszekedni. Székely szó. *Kállay*. Szóval vetekedni, ellenkedni. Székely szó. *Szabó Elek*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Soká valamin pörlekedve alkudozni. *Beke' gyűjt*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kötődni. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Koczog, vaczog, p. o. fogva áll valaminek a' hideg miatt. Székely szó. *Kállay*. Döcög, rázódik, p. o. a' székér. — Mienn koczódnak? minn veszekednek. *Kállay' gyűjt*.

Koczogány, kurtékli, rövid foszlány. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

TÁJSZAVAK.

Koczon, fejes káposzta' vas-tag szára. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Koczor, metsző kés. Székely szó. *Kállay*.

Kóczos, borzas. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Kodácsolok, tyúk módra lármázók. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Kódoritani, megütni véletlen, vagy inkább észrevétetlen. *Beke' gyűjt*.

Kódorogni, ide 's tova csavarogni. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor*.

Kodozni, erre tova, imitt amott eledelet keresni; p. o. eme pusztá sovány helyen kodoztak szegény lovaink — nem kaptak füvet. Székely szó. *Szabó Elek*. A' marhának étel nélkül ülni. Székely szó. *Ferenczi János*. A' ki éhezik 's még sem dolgozik, hanem szeret hézagolni, szerteszét járni, az ilyenről monják: ne kodozz, dolgozzál, mint más. Innét kodozó. Székely szó. *Incze József*.

Kodúlni, eléhezni. Tisza melléki szó. *Náty József*.

Kóficz, hamarjában kotyvasztott étel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Koha e. h. kova. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Kohvasztani, forró viz-

- zel valamit leönteni, p. o. a' márha-paczalt, hogy anánál könnyebben meg lehessen tisztítani; vagy vesszót, hogy hajlékonyabb legyen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kó k á l n i**, valamit a' fáról, mit kézzel el nem érnénk, póznával lekoczcztantani, lepiszkálni, leverni. **Megkókálni** v. **megkókán y o z n i**, valakit póznával megverni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Diót leverni; embernek fejére ütni; tojást összekoczcztantani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Megpróbálni; élnék vele a' gyermekek, midőn husvétii piros tojások' erőségének megpróbálására társaikat felszólítják: győztekókálni, azaz, üssük össze tojásinkat, mellyik lessz erősebb. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Kó k á n y o z o m**, elverem, leverem, patyokálom. Kemesali szó. *Lévai László.*
- K o k i s**, e. h. kakas. Csíkszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*
- K o k o j z a**, áfonya, fekete borsónyi édes gyümölcs. Székely szó. *Gyarmathi Samuel. Buczy.*
- K o k o l y z a**, afonya. Csíkszéki szó. *Kállay.*
- K o k o n y a**, afonya. Székely szó. *Túry Ignác.*
- K ó l á l n i**, kelekóálni; ide's tova ok nélkül járkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K o l b á s z**, disznóbélnek hús tételéke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K o l d u s**, alamizsnát kéregető. Példb. „Szemérmes koldusnak üres tarisznyája.“ Székely szó. *Szabó Elek.*
- K o l e d á l n i**, kéregetni, koldulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- K o l l á n c s**, testhez ragadó lapos féreg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K o l l á r**, kerékgyártó. Barokó szó. *Hollók Imre. Palócs. Szeder Fábán.*
- K o l l á t**, böjt; p. o. kollátot tartani, böjtölni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kerítés fából, palánkokból. *Kállay' gyűjt.* Üstöt tartó fa, üstrud. Csíkszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Az az eszköz, a' mibe a' bőrt töreti a' szíjgyártó; 2 kemény fakarika, 12 lyuk benne 's 12 kemény csere szeg, 's ezeken vonódik keresztül a' bőr. Székely szó. *Ferenczi János.*
- K o l o m p á r**, tölcséres, rézmíves. *Kállay' gyűjt.*
- K o l o m p é r**, kutyatök, fül-

- di alma, csucsorka. Keme-
nesali szó. *Lévai László.*
- Kolontos**, féleszű; régen
írták kalandos. Székely
szó. *Kállay*. Együgyü. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Kolontoskodni**: 1) tré-
fálkodni; 2) féleszűsködni.
Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kolyiba**, e' h. kaliba. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.*
- Koma**: 1) tréfás ember, p. o.
tiszta koma, egész tréfából
áll; 2) a' gyermek' kereszt-
atyját is komának hívja a'
székely. *Ferenczi János.*
Leány, a' ki pünkösztör egy
legénytől tojást kap. Bar-
kó szó. *Hollók Imre.*
- Kómáros** v. kalmáros,
fonnyadt, érés előtt lehulló
szilva. *Szeder Fábian.*
- Komócsin**, lenge nádforma
réti fű, melly vizenyős föl-
deken terem. Tisza melléki
szó. *Náttly József.*
- Komendor**, nagy paraszt
eb. Székely szó. *Kállay*. Ju-
hász kutya. Pápa vidéki szó.
Matics Imre.
- Komp**, dereglye, folyón
kötélnél fogva átszállító la-
pos hajó. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.* Kis
halmocska-föld vagy -gyöp,
melly megye helyett szol-
gál p. o. a' tilos és szabad
legelő között erdőn, réten
Beke' gyűjt.
- Kompis**, zsombik. Gömöri
szó. *Hollók Imre.*
- Kompolni**, kimetszett gyp-
hantokkal rétet v. legelőt
v. határt is kijelelni. Komá-
rom várm. *Czuczor Gergely.*
- Kompoldni**, affici, be-
troffen seyn. *Beke' gyűjt.*
- Komporkodni**, az orrát
feldúzni, megneheztelni. Ba-
laton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.*
- Kompoty**, darab, p. o.
kompoty só. Baranyai szó.
Tóbi Antal.
- Kondász**, kanász. Pápa vi-
déki szó. *Matics Imre.*
- Kondér**, csobolló. Baranyai
szó. *Tóbi Antal.* Nagy fa-
zék, öblös edény. Kemeses-
ali szó. *Lévai László.* Szath-
már vidéki. *Gáthy János.*
- Kondics**, cigány, új pol-
gár. Kemesesali szó. *Lévai
László.*
- Kondítani**, a' halottat
meghalásakor kiharangozni.
Balaton melléki szó. *Hor-
váth Zsigmond.*
- Konkoczelni**, két tojást
husvétör össze szoktak üt-
ni, 's a' mellyik eltörrik,
azé leszen, a' kié el nem
tört. Székely szó. *Ferenczi
János.*
- Konog**, reczeg. Mondatik
hasadt edény vagy harang
felől. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.

- Konta**, csonka. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Kontár**, Fuscher. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Kontatni**, valakit ösztö-
nözni, különösen rosztára. *Beke' gyűjt.* Valakit felül-
tetni, lovalni, bősztíteni, bujtogatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kontató**, bujtogató, biz-
tató, ingerlő, huszító, no-
szító. Kemenesali szó. *Lé-
vai László.*
- Konty**, főkötő. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*
A' főre kereken tekert haj,
's hajkötő tüvel keresztül
van szurva. M. I. 769. fej-
kötőnek mondja. Székely szó.
Ferenczi János. Fejkötő. In-
nét e' szólásmód: „Félre áll
a' kontya“, azaz: pityókos,
megitta magát az asszony.
Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Kontyalávaló**, így hív-
ja a' székely az édes bort.
Ferenczi János.
- Kontyos borsó**, héjazat-
lan. Székely szó. *Ferenczi
János.*
- Konya**, kajla; konya fülü
ló. Székely szó. *Túry Ignác.*
Szathmár vidéki szó. *Gáthy
János.*
- Konyorászni**, valamit e-
sekedve, sopánkodva, erősen
kérni; innen mondják: ad-
dig konyorásza, hogy nem
tudék kiállani előle, 's pénzt
- adék neki. Székely szó. *In-
cze József.*
- Konyúlt**, lehajolt, legör-
bedt. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Kopacz**, kopasz. Székely
szó. *B. Lakos.*
- Kopadé k**, attritio; p.o. kör-
mőm' kopadékjával keresem
kenyeremet. Győr várm.
Czech János.
- Kopálik**: a' dióról, geszte-
nyérről mondatik, mikor a'
külső héja elválik. *Beke'
gyűjt.* Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Kopár**, sovány p. o. rét, le-
gelő. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Kopasz baraczk**, nyári
baraczk. Székely szó. *Kállay.*
- Kópczihér**, húzó vonó.
Kállay' gyűjt. Pápa vidéki.
Matics Imre.
- Kópé**, dévaj. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kopicz**, kullanca. *Kállay'
gyűjt.*
- Kópicz**, fúz-vagy rekettye-
vesszőből 's szalmából, dom-
ború formára kötött tojást
tartó eszköz. Győr várm.
Sztrókay.
- Kopija v. kopjafa**, te-
mető fa. Székely szó. *Incze
József.*
- Koporcz**, pörccz, curcina.
Ormánsági szó, Baranyában.
Jeremiás Sámuel.
- Kopozni**, kopasztani, tol-

laitól megfosztani. *Beke' gyűjt.*

K o p o t y u, nem kopotyó, mint Mártonnál. Székely szó. *Incze József.*

K o p p a n t a n i, a' gyertya' hamvát elvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*

K o p p a n t ó, hamvéd. Kemenesali szó. *Lévai László.*

K o p r i, igen lenyirt. Barkó szó. *Hollók Imre.* Kopassz fejü p. o. kised. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

K ó r á s z n i, l. Bengészni. Kóborolni, kódorogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

K ó r á s z ó f é r e g, farkas. *Kállay' gyűjt.*

K o r á s, siet az óra, korán jár. Kora volna még enni, lefekünni, azaz, nincs ideje még. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K ó r á z n i, baksálni: bengészni, nachlesen. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

K o r b á l n i, korbálódni: faragcsálni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

K o r c s, fattyú, elfajult, bastard. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

K o r c s m a, csapszék, borház. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

K o r c s o l y a, kézi kis szán, mellyen a' gyerekek csuszánkolnak; korcsolyának hívják azon két lapos fát is, mely-

lyen a' hordót leeresztik a' pinczébe. Székely szó. *Kállay.* Márton szerint Schlittschuh; de ez a' székelyeknél csáklyát teszen. Itt a' korcsolya: 1) borvédő korcsolya, mellyen a' tele hordót beeresztik a' pinczébe; 2) a' kis szánnak egy neme, azt megjegyelve, hogy a' szánnak epléje, rudja van, és a' székely csak ezt neveszi szánnak; a' korcsolya pedig csak két lapos bikfadeszka, melly — mint a' szekérlajtörja — zápfogakkal van összefoglalva, és nincs rudja, hanem a' két állához kötött istráng által huzzák. Innét, mint a' szántól szánkázni, a' korcsolyától —

K o r c s o l y á z n i, p. o. mikor a' gyermekek egy hegyről télben leereszkednek, vagy egymást huzzák korcsolyán. Székely szó. *Incze József.*

K o r c s o s, több fajból elegyedt. Székely szó. *Kállay.*

K o r c z: 1) gatyaprém; 2) nád kertelésnek kétfelöli szegélye, mellyet mint anynyi hevedert erősség' okáért vesszővel összekötnek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zsineg. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Ráncz, p. o. a' gatyán. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Szathmár vidéki.

Gáthy János. A' lábravalónak felső behajtott varrása, mellyben madzag szokott lenni. Bodroglői szó. *Mindszenti.* A' nád kerítéseken csakugyan nádból álló vastag pártázat, mellyhez a' nád köttetik. *Beke' gyűjt.*

Korczog az egér. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Korczos pendely, asszonyi féling, melly csak zsinnegel tartatik vállain. *Barbó* szó. Gömörben. *Holtók Imre.*

Kordé, préda, pusztulás; p. o. kordéra ment minden keresetem. Székely szó. *Incze József.* Szabad préda; kordéra bocsátotta, azaz, hogy ki mit szeret belőle azt vegyen, mert; a' mint M. I. 771. mondja, a' székely a' kordét soha bolondságnak nem mondja. Székely szó. *Ferenecz János.* Két kerekű szekér leptika. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Göcsei. *Plánder Ferencz.* Két kerekű taliga; innen van eme' szó-lás: „Kordéra veszi a' dolgot“, azaz, fel sem veszi; — „elkordélta a' dolgot“, tréfával elmellőzte. Marczal melléki szólásmód. *Acsády Sándor.*

Kordélni (el), a' dolog' jó kimenetele felől kétségessékedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kórészni, lásd Bögészni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Itt ott keresgélni. *Beke' gyűjt.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Korhadt, megvénült. Székely szó. *Buczy.*

Korhálni: 1) fát vágogatni; 2) magán gyakran eretnyittatni. Innét: ne korháltasd magadat minden széreszóra. Balaton melléki szó-lás. *Horváth Zsigmond.*

Korhogni, az öreg emberek, kik lábokat nem igen bírják felszedni, korhogva járnak. Tisza melléki szó. *Náty József.*

Korholni, pirongatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Koritto, sajt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Korlát, üst rud. Székely szó. *Gödry.*

Kormány, ekevas' fája, és hajót igazgató lapát. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Kormoskodni, konyhán az asszonyok körül hizelkedni valamely konczért. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kormoskodó, incselkedő. Innen: kormoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kornicz, kerékgyártóknál faczifrázó vésű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kor ny a do z ni, betegeskedni. Székely szó. *Kállay Szabó Elek*. Márton szerint: die Abzerrung haben; a' székeleyeknél más értelme van: mikor valaki nincs ugyan jól, de azt sem tudja, mi betegsége? kedvetlen, szomorú, kelletlen, akkor mondják: kornyadoz. Innét ilyen szólásformák: tegnap délig csak kornyadoztam, delután lenyomott a' hideg az ágyba 's kilele, stb. Székely szó. *Incze József*.

Kor ny a do z ó, nyavalygó, farsábás, zsembelyödő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Gyengén beteg. Székely szó. *Gyarmathi Samuél*.

Kor ny i k á l ni, gajdolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Borosan danolgatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kó r ó, Márton szerint: der dürre Stangel einer jeden Pflanze; de a' székeleyeknél a' kóró a' plántáknak nem csak aszú hanem nyers szárát is teszi. Székely szó. *Incze József*. Erről példabeszéd: „Czinégének kóró nyár-sa“, azaz, a' kinek kicsi van, kicsivel kell beérni. Székely szó: *Ferenczi János*.

Kó r ó z ni v. **kó r ó d z a ni**,

hervorspriessen, von neuem heraustreiben; p. o. mikor a' fejes saláta kihasad és nőni kezd szára, hogy magja legyen, mondják: kikórózott a' saláta, így a' retek stb. Székely szó. *Incze József*.

Ko r o g, p. o. a' has.

Ko r o n g, a' göröncserek' eszköze. Két karikája van: felső, melly kisebb; és alsó, melly nagyobb. Az alsó lábbal hajtatik; a' fölsőn pedig az agyag különféle edénynyé képezetik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Ko r o n g v a s, malomkövet forgató vaspálcza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Ko r o s n i a, darab vászon, mellyet kereszteléskor a' göcsei keresztanya ajándékoz a' megkereszteltetett gyermeknek. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Ko r p a f é r e g, a' szilva' leveliben. *Kállay gyűjt.*

Ko r p a k i s z e, keszócze. bőjtí levesnek a' neme. Palócz. *Szedes Fábán*.

Ko r r o g, csizmás lábot földön vonva men. Marczal melléki szó. *Acády Sándor*. Korrog a' gyomor, mikor szél akad belé. Székely szó. *Szabó Elek*.

Ko r r o g o k, morgok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Kó r s á g, nyavalyatörés; in-

- nen: kórságos, nyavalyatőrös. *Kállay gyűjt.*
- Kórságos**, hébe-hóba eszelősködő, kiról ilyenkor mondatik: „megint rajt' a' bóna óra.“ Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Kórsin**, a' mivel a' bőrt megnyomtatja a' csizmadia, mikor szab. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Korsós**, gölőncsér, fazékas. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Kortyándi**, boriszák. *Beke' gyűjt.* Győr várm. *Horvát Endre.* Eszem, iszom, hitvány ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Iszákos. Vas várm. *Döbrentei.* Győr várm. *Czech János.*
- Kosbárány**, bak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kos-eper**, nagy kerti-eper. Székely szó. *Kállay.*
- Koslat**, kószlál, főlebb alább csatangol, mint a' foglár kutya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valakinek mindig utána jár. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Kosog**, téli báránybőrbeli valóságos öltözet, mellynek a' szőre kívül van. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Kosolni**, verő kossal ledöngötni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Kosolya**: Gömör, Torna; mezei bölcső: Dunán túl. *Döbrentei.*
- Kosornya**, kötőkas. *Kállay gyűjt.*
- Kossó e' h.** korsó. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Kost**, barom' eledele télnek idején, u. m. széna, szalma, polyva-törek. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Kósternyálni**, esténként kimaradozni, csavarogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N.A. Kiss Sámuel.*
- Kószá**, csavargó. *Beke' gyűjt.*
- Kószlál**, l. Koslat. Hijába való haszontalan járást tenni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Koszlani v. koszpitolni**, vásni, elvásítani; p. o. a'köntös elkoszlott, elvásott; elkoszpitolta a' csizmát. Székely szó. *Kállay.*
- Koszmacska**, Stockruben. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Kószmó**, a' kis gyermek' fején levő var. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* *Beke' gyűjt.*
- Koszogni**, lentetni, csendesesen járni. Mondatik ló felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Koszolni**, a' csizmának fekete vagy veres színét lekoptatni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Koszorúfa**, a' csűr-építésben az a' két fa, a' mely-

- lyekbe a 'szarvazat' fái beeresztetnek. Székely szó. *Ferenczi János*. Szalúfa, mintegy a' háznak fa prémzete, mellyen nyugszik a' többi épületi fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- K o s z p e r d a**, rozsdás hosszú's vékony kés vagy kard. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- K o s z p i t o l n i**, koptatni, elviselni. *Kállay'gyűjt.* Győr várm. *Czech János.*
- K o s z t**, hosszú pózna, Székely szó. *B. Lakos. Buczy. Ineze József.* Hosszú vékony rúd, lekosztolni a' gyümölcsöt. Székely szó. *Túry Ignác.* Szilva-verő fa; innen megkosztollak, azt teszi, megverlek. Székely szó. *Ferenczi János.*
- K ó s z t**, takarmány, minden házi marhának való élelem, mellyet télre gyűjtenek. Székely szó. *Kállay.*
- K o s z t a**, l. Esztrág. Gólya, mellynek olyan magas 's hosszú a' nyaka mint egy koszt. Székely szó. *Ferenczi János. Ineze József. Túry Ignác.*
- K o s z t e r n y á l**, kóborol. Győr várm. *Czech János.*
- K o s z t o l n i**: 1) p. o. szilvát, a' fáról, — verni; 2) valakit jól megrakni. Székely szó. *Ineze József.*
- K o s z t r o s**, borzas. Palócz. *Szedér Fábrián.* Baglyas, nem fésült hajú. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- K ó t á g o k**, tyúk módra csatázok, lármázok. Kemeneali szó. *Lévai László.*
- K o t a g s z e g**, melly a' pattingot megakasztja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- K ó t e r**, fogság, tömlőcz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Zárhely, börtön. *Beke' gyűjt.* Tömlőcz a' kisebb vétekének. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- K o t n y e l e s**, kelletlen kukta, a' szakácsnének a' konyhában alkalmatlankodó. Innét — *k o t n y e l e s k e d n i*. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Csahos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kalafinta, mindenben kalán, fogadatlan prókátor. Tisza melléki szó. *Nóty József.*
- K o t o k a**, tyúk-ültető, aszszonyos, puha férfi. Székely szó. *Ferenczi János.*
- K o t o n o z n i**, valamit láb alatt, alkalmatlankodva keresgélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- K o t r é s z n i**, kotorni, vakarni. Innét: *elkotródni, elvakarodni, elmenni.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- K ó t y**, sárga dinnye. Tisza-melléki szó. *Nóty József.*
- K ó t y a g o s**, iszos, félrészeg, boroskás. Kemeneali

- szó. *Lévai László*. Vidám, jókedvű a' bortól. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Kotyózás**, gyermekjáték pálczával 's laptával. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Kotyfolni**, alávaló módra főzni. M. I. 774. kotyvasztani. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Kotyó**, locsos szilva; ebből: megkotyosodni, teszi: megllocsodni a' szilvának. Székely szó. *Ferenczi János*. Az elein érő, apró, 's a' hordozás által könnyen megromolható szilva nevezetik kotyó - szilvának; minden szilva pedig, mikor valahová viszik, 's egybe romlik, mondják: megkotyosodott. Székely szó. *Incze József*.
- Kotyogó malom**, mellynek kevés víz van, 's csak gyűjtögetve őröl. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Kotyogós**, félrészeg. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- Kótyomfi ty**, hitvány ember. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Bodrogekői szó. *Mindszenti*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Kotyos**, kotlós, költő tyák. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Kótyos**, félrészeg. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Kotty elő szilva-lé**, majd megeczetellek, így szokják lehurítani azt, ki többeknek együtt beszélgetésébe, hozzá sem értve, ügyetlenül bele szól. Anynyit is tesz, mint a' latin „Si tacuisses, philosophus mansisses.“ Pápa vidéki szó-lásmód. *Matics Imre*.
- Kotyvasztani**, valamit hamarjában eledelnek főzni. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Kova**, tűzkő, tűzűtő kő. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Kovájgok**, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Kovállik**, I. Duvasatani. Kevállik a' dió, mikor jóllefoszlik a' héja. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Kovászfa**, kétágú, egy nyelű fa, mellyet a' kenyérsütésnél tekenőre tesznek, mikor a' kovászt megteszik. Bodrogekői szó. *Mindszenti*.
- Kovasztani**, a' diót külső héjától megtisztítani. *Beke' gyűjt.*
- Kozmás az étel**, midőn a' pörköldés által kedvetlen ízt 's szagot nyer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Füstös szagú és ízű. *Beke' gyűjt.*
- Kozsók**, ködmeny. Székely szó. *Kállay*. Guba. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Köblös föld**, félhold föld. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Kőcsög, bögyöke, kőkorsó.
Kemenesali. *Lévai László.*

Kőcsöge, nagyobb cserépedény, mellyben vajat, zsirt tartanak. *Beke' gyűjt.*

Kőcsök, zsirtartó cserépedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kőczöle, ringy-rongy ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gyim-gyom ruha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Kőczölye, silány ruha, nevezetesen mellyben a' dajka hordozza az ölbéli gyermeket. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó; felköczölyészni magát, azaz: silány ruháit felöltöni. *Matics Imre.*

Kődmeny, téli szőrös bőrfelöltő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kődmön, felső meleg kötös, melly belől szőrös; az pedig, mellynek kívül a' szőre: *kozók.* Székely szó. *Kállay.*

Kődmönny, babó, guba, ujjas bunda. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kődök: 1) az ember' kődöke; 2) a' tekerő láb' közbelső fája, mi körül forog a' tekerő levél; 3) a' kollát' közepiben egy keresztül vésett cserefa, mellyben a' bőrt huzzák töretés végett. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kőfiny, hatak, az emberi testen támadott, különbféle kinövések és pörsedékek, főképen ollyak, a' mellyek nem egészen sebeműek. Örsegi szó. *Zakál György.*

Kőke, kövecske. Palócz. *Szeder Fábán.*

Kőkörce, kőkörcsén. Székely szó. *Túry Ignác.*

Kölöncz, kölyök, fattyú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Köll, kell. Székely szójejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Köllös közepé, a' centruma valamelly csőlnak avvagy dolognak. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kölyök: 1) závárnak — fazárnak — belső része; 2) kis kutya, macska stb. Palócz. *Szeder Fábán.*

Köményes, köménymagos pálinka. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kóméz, édes gyöckér. Székely szó. *Ferenczi János.*

Köncsörkdő, magát enyelegve hozzánk adó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Könni, megkönni, felette elérni, p. o. a' szilvának. Székely szó. *Ferenczi János.* Mikor késő őszszel a' hóharmata a' szilvát megsnyorogatja, és az összeránczosodik 's esik, mondják: megkönt a' szilva. A' leányról

- is vénuőjében mondják : megkezdettt könni. Székely szó. *Ineze József.*
- K ő n y i**, cukor - répa, kozmacska. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- K ő n n y i** v. **k ő n n y i d**, könnyü. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- K ő n y á k ő n y** v. Székely szó. *Cseréy Elek. Gyarmathi Sámuel.*
- K ő n y v e s**, könyvkötő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- K ő p**, a' székely ezt tőpnek mondja. *Ferenczi János.*
- K ő p e d é k**, hitvány ember. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- K ő p e s z t e n i** v. **k ő v e s z t e n i**, a' nyers hust leforrásás által megpuhítani; köpeszteni mondatik a' leölt disznóról is, mikor forró vízzel leforrázszak, és megkopasztják. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- K ő p i n c z e**, város' korcsmája. *Kállay' gyűjt.*
- K ő p ó c z e**, kis cserép edény, millyenben a' patikáriusok a' kenőcsöket adják. *Beke' gyűjt.* Győr várm. *Czech János.* Vas várm. *Döbrentei.*
- K ő p ő r ő d n i**, tőpörödni, összevonódni. Székely szó. *Kállay' gyűjt.* Egybe huzódní; p. o. késő őszszel a' szilva köpörődik v. kőpik. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*
- K ő p p e n t e n i**, köppögetni, iddogálni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- K ő p p ö g e t n i**, köppenteni, iddogálni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- K ő p ü**: 1) méhkas; 2) téjfelt rászó edény. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- K ő p ü**: Torna, Gömör; méhkas: Dunántúl. *Döbrentei.*
- K ő r b e c k**, fúz - vesszőből font véka. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- K ő r e l e p c s e n t**, palacsinta. Csikszéki szó. *Derzsi Mózes.*
- K ő r h a l** hátra. *Kállay' gyűjt.*
- K ő r í t ő**, eszköz, mellyel hordó - feneket kerítenek, mindenben hasonló a' deák circinushoz. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- K ő r m ő s**, a' ki hamar ellopintja, a' mit körme közé kaphat. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*
- K ő r ő**: porhanyó, töredékeny. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- K ő r ő m z s é l n i**, karczolni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- K ő r p ö l ú**, az a' fa csat, melly a' taliga-rudat a' tézsolával összeköti. Őrségi szó. *Zakál György.*
- K ő r p ö l y**, az ökörszekér' rudjának orrára szegezett fa, mellybe jár egy az igát

- tartó nyakszeg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Körte** v. **körti**, körtvély. Vas várm. szóejtés. *Dr. Horvát József*. Göcsei. *Plánder Ferencz*. Székely szó. *Ferenczi János*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Körtvély**, cursor in state-ra romana. Tisza melléki szó. *Náttly József*.
- Kösedék** vagy **kesedék**, szakadás, repedés, lyuk. *Beke' gyűjt.*
- Kósó**, külső kerék a' székérbén. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.
- Kössöntű**, régi főrendű asszony' medalliaja. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Kössedék**, kevés; p. o. „kösedék baja sincs.“ Győr várm. *Czech János*.
- Kössü**, lakatos szer. Győr várm. *Czech János*.
- Köstörködni**, ingerkedni. *Baranyai* szó. *Tóbi Antal*.
- Kössméte**, szőrös fige. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Kössörüldödni**, valakihez hozzá simulni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Kötekedő**, akaratos, magát megköti. *Kemenesali* szó. *Lévai László*.
- Kötény**, köté, előköti, *Schurz*. Székely szó. *Kállay*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Kötöni**. Több más értelmén kívül a' székelyeknél teszi még ezeket is: 1) a' fúszujka-borsó, mondják, hogy kötött, mikor hüvejke —, a' haricska, mikor szeme van vagy terem; 2) mikor a' fortélyos ló megáll, hi-jában ütik, meg sem mozdul, mondják: megköttötte magát. Székely szó. *Inczé József*.
- Kötödni**, ellenkedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Kötökas**, kosornya, ételfogó. Székely szó. *Kállay*.
- Kötöldözni**, kötekedni valakibe. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Kötör**, sajtó, Kelter. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Kötőrúd**, széna-rúd. Székely szó. *Kállay*.
- Köttem**: Gömör, Torna, Kúnság; kötöttem: Dunántúl. *Döbrentéi*.
- Kötöfnitty**, hitelt nem érdemlő beszéd, p. o. jól teszi, ha minden kötöfnittyre meg nem indul. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Kövesztetni**, l. Köpesztetni.
- Követni**: 1) imitare; 2) sequi; 3) a' székelyeknél fordul elő más értelemben is, mondják p. o. ezt a' leányt sok szegence követi; miannyt teszen: ennek a' leánynak sok kérője van.

- Székely szó. *Incze Jézsef.* Követni (el), elbucsuzni, p. o. egy helyben valóktól mulatság' alkalmával. A' korábban el menő a' többiek-től el szokott következni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Köz b e l s ő, kézépső. Székely szó. *Kállay.*
- Köz k ö p ő, l. kerítő. Szemtelen hir-hordó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- K r u m p l i, gurgonya, pityóka, földi mogyoró. *Kállay' gyűjt.*
- K u á c s, e. h. kovács. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- K u a s z, e. h. kovasz. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Kuvasz (Balaton melléki), ihász kutya (Kemenesali), komondor (Rábaközi). *Horváth Zsigmond.*
- K u b u c z, szalma kosár, tojástartásra. Gömőri szó. *Hollók Imre.*
- K u c s m a, magyar sapka. Gömőri szó. *Hollók Imre.* Régi módi hosszú báránybőr fekete süveg. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek. Kállay. Derzsi Mózes.* Csalma, sapka, süveg, csapicza, csápcza. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- K u c z i k, kemencze' oldala a' tűzhelynél, puszik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- K u c z k ó, a' hályha mellett lévő szeglet. Soproni szó. *Kis János.* Kúczik, sut, zug; angulus. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Szugoly, kályha vagy almárium mögött. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- K u c z o r (székelyesen) mind a' timár, mind a' szigyrató azt mondja; erdélyiesen koczor, kaczor: szőlő metsző kés; — de a' székely a' vas' befelé kuczorításától hívja kuczornak, 's nincs miért arra fognunk, hogy orosz szó, mikor illy természetesen ki lehet hozni a' székelyből. *Ferenczi János.*
- K u c z o r á l n i, l. Kunyorálni. Alkalmatlanul kérni valakitől. *Beke. gyűjt.* Erővel kérni, csalogatni; innen: kuczoráalom, elkuczoráalom, elcsalogalom, erővel elkérem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- K u c z o r g ó, törpe ház, mellyben fel sem állhatni. *Kállay' gyűjt.*
- K u c z o r o d n i, zsugorodni, töpörödni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- K u c z o r o g n i, a' hidegben lekuporogva egybehúzni ma-

gát, mint gyermek mikor egy ingben meztláb a' hón kinn kuczorog, míg a' nagyobbik a' korcsolyát készíti. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kuczu, kuczul a' kis szópós gyermekeket altatják vele; ezzel hívják a' kis kutyát is. Székely szó. *Kál-tay.*

Kudar, kemencze' vagy kályha' öble. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kudarcz, szégyen, gyalázat. Kudarczot vallani, felcsúfolódní, feltételét el nem érni; repulsam ferre. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.* Kudarczot vallok, kárt vallok, felcsúfolódom. Kemenesali. *Lévai László.* Repulsam passus. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kudari, turós éték. Kemenesali szó. *Lévai László.* Savó leves turóval. *Kállay' gyűjt.*

Kufárné, piaczi kofa. Székely szó. *Kállay.*

Kuhiban v. cserben hagyni, megcsalni. *Kállay' gyűjt.*

Kuhu, koh, a' hol a' vas iztítatik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Kujak, ököl. Székely szó. *Buczy. Gyarmathi. Incze József. Gegő Nicephor.*

Kujakolni, öklözni. Székely szó. *Incze József.*

Kujcsorja, korcsolya, két-tós emelő vagy boros hordókat lecsusztató rúd. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Kujtorogni, bizonyos szolgálat 's hivatal nélkül ide 's tova házalni. *Beke' gyűjt.* Éhhel, szűkségben nyomorogni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Éhhel szédelegni, kalézoIni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kuka: 1) siketnéma, kuka ember; 2) gamó v. kajmó, mellyel a' felfűzött dohány száradás végett a' szergyára és potosra kiakasztatik. Tisza melléki szó. *Nátlly József.* Néma, szóttalan. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Néma (Göcsejben huka). Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.* Született néma. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kukkadni, lefonnyadni; **Kukkadozni**, szunnyadás közt fővel elő-elő gyökken-teni. Székely szó. *Ferenczi János.* Szunyókálva elé billedezni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Kukkanoi, megszólamlök. Kemenesali. *Lévai László.*

Kukkantani (be), betekinteni. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

Kukkot égetek, vesztek,

- kárt vallok. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- K u k m a**, bászli, bámész. Ormánsági szó, Baranyában *Jeremiás Sámuel.*
- K u k ó**, kisednek való tojás. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- K u k o l l a**, pálinka-főző kunyhó, kalyiba. Kemenesali szó. *Lévai László. Horváth Zsigmond.*
- K u k o r i**, perecz. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- K u k o r i c z a**, tengeri, málé, törökbúza. *Kállay gyűjt.*
- Kukoricza-cső v. -csév**: Torna, Gömör; kukoricza-fej: Dunán túl. *Döbrentei.*
- K u k o r i c z a - c s u m a**, törökbúza-kocsán. *Kállay gyűjt.*
- K u k o r i c z a - l é h a**, törökbúza' korpája. *Kállay gyűjt.*
- K u k o r i f á n k**, hal-étető. Kemenesali. *Lévai László.*
- K u k o r o d n i** v. kukorczozni, szükség végett leülni. *Beke' gyűjt.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Lekuporczozni: szükség-tételkor térdhajolva guggolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K u k s o l n i**, kuporczozni, üldögelni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Leguggolni. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Rejteekben megvonulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- K u k t a**, fűtő, szakács-inas.
- Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K u k u**, tojásocska. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- K u k u c s**, a' kis gyermeknek mondják, hogy valljon látja-e az embert. Székely szó. *Ferenczi János.*
- K u k u c s á l n i**, valamit magasról vagy lyukon által nézni. *Beke' gyűjt.* Kandikálni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- K u k u c s o l n i**, leselkedőleg nézni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- K u k u r i k o l n i**, mondatik a' kakasról erdélyiesen; kikirélni, székelyesen; kukurékolni, magyarországiasan. *Ferenczi János.*
- K u l a c s**: Gömör, Torna; csutora: Dunántúl. *Döbrentei.* Székely szó. *B. Lakos.*
- Kulacs**, Kecskeméten is, csutora pedig Tolnában szinte divatos. *Csapó Dániel.* Kemenesali. *Lévai László.*
- K u l a c s k é p ü** v. -ábrázatú, azaz pufók, nagy pofájú. *Kállay' gyűjt.*
- K u l c s o s**, kalács neme. Kemenesali. *Lévai László.*
- K u l i**, nagy fülű. Kemenesali szó. *Lévai László.* Rövid szarvú tehén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- K u l l a n c s**, nem kollancs; nevezik kantának is, a' fér-

geknek az a' neme, melly
nyárban a' marhákba befur-
ja magát, vérrel tele szívja,
és azután, megtelvé, le-
hull: ezt, minthogy parla-
gos, gyepes helyeken terem
és mász fel a' marhákra,
Csikban parlag-féregnek hív-
ják. Székely szó. *Incze Jó-
zsef.*

Kullog, szédeleg, kummog,
mint a' farkas's róka tu-
nyán jár. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond.* Lasa-
san lassan menetet, billeg
ballag. Székely szó. *Szabó
Elek.* Titkon menetet. Szé-
kely. szó. *Kállay.* Ballag,
lassan, félve v. óvakodva
men. Kecskeméti szó. *Csa-
pó Dániel.* Lasaan kémked-
ve, alattomosan men. Pá-
pa vidéki. *Matics Imre.*

Kullógó, olly asszony v.
férfi, ki a' házasságot egy-
másnak megszerzi, kerítő.
Sárközi szó, Tolna várm.
Garay.

Kumak, egy jó darab p. o.
hus v. kenyér. Székely szó.
Ferenczi János. Szabó József.

Kumasz, nagy darab, p. o.
kenyér. Székely szó. *Szabó
Elek.*

Kummogni, alattomosan
leselkedve járn. *Beke' gyűjt.*

Kumni v. hunni; l. Hu-
nyóst játszani. Kemenesali
szó. *Horváth Zsigmond.* Tol-
na várm. *Csapó Dániel.* Tit-
TÁJSAZAVAK.

kön alunni, vigyázva szen-
deregni. Kemenesali szó.
Lévai László. Valamit le-
guggolva lesni. Marczal
melléki szó. *Acstády Sándor.*
Rlbúni; p. o. a' nap leku-
mott, azaz: a' nap leáldo-
zott, lehunyt. Pápa vidéki
szó. *Matics Imre.*

Kuncs, kiseded tágasság a'
fűtő és fal között. Csikszé-
ki székely szó. *Farkas had-
nagy.*

Kuncsorog, künn zsugo-
rog, fázlódik. *Kállay' gyűjt.*
Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Kunczogni, kunczolni,
vinnyogva, koldus-módra kér-
ni; vagy: valamit kényesen
kérni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*

Kunczolni, l. Kunczogni.

Kunczorálni, e. h. kuczor-
álni. Szathmár vidéki szó.
Gáthy János.

Kundészni, hivatlanul va-
lamit fűtetni, keresni. *Beke'
gyűjt.* Korálni, öszszekeres-
gélni. Kemenesali szó. *Lé-
vai László.*

Kunhátas, csökönyös, aka-
ratos, makranczos ló. Ti-
szna melléki szó. *Náty Józ-
zsef.*

Kunyorálni, zsarolni, ké-
ricsélni. *Kállay' gyűjt.* Ku-
czorálni, könyörögni. Balat-
ton melléki szó. *Horváth
Zsigmond.* Folyvást kérni;

p. o. már meguntam ezt az embert, mindig a' nyakamon van és kunyorál. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kup, rakás, kupocz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Kupa: 1) ivó pohár; 2) valaminek völgyecskéje, p. o. fejem' kupája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ejtél. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Itcze, p. o. egy kupa ser. Székely szó. *Kállay. Cserey Elek.* Nyakkupa, a' nyak' felső és hátsó részén gödör. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Kupacz, kis kup, Innét —

Kupaczolni, kupaczbba, kis kup-formába rakni valamit, p. o. almát, kolompért. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Nádkupacz, Fejér vármegyében.

Kupás vas, tengely' végire 's tövire való öblös vas. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kupocz, lókereskedő. Székely szó. *Kállay.* Szegény kereskedő. *Kállay' gyűjt.*

Szigorú, csaló, fősvény. Székely szó. *Ferenczi János.* Fortélyos. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Kupikék, látatlan színtű. Gömőri szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedes Fábán.*

Kupocz, l. Kupacz.

Kúpolódni, enni valótlop-

va keresgetni. Tányérsyaló, kúpolódó ember. Tiszamelléki szó. *Nátly József.*

Kuperczolni, l. Kuksolni.

Kuporítani, összekaparni, gyűjteni mint a' fősvény. Székely szó. *Kállay.* Balaton melléki. *Horváth Zsigm.*

Kuporu, összehúzódott, rán-czosodott p. o. a' fősvénység miatt. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kurczina, pörce, töpörtő, elaprítva kiszült szalonna. Kecskeméti. *Csapó Dániel.*

Kurgó, fattyugyerek. Kemesesali szó. *Lévai László.*

Kurhéja, tyukherdő kánya. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Kurisztolok, kést a' mássikkal fenek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kurjongatni, csúfolódva antkiabálni valaki után: ihul Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Kurka, kis rövid asszonyi rékli. Székely szó. *Kállay.*

Kurkálni: 1) kitisztítani, p. o. az ólat kikurkálni; 2) keresni. *Beke' gyűjt.* Kikurkálni, p. o. kalhából, ólból stb. valamit kikészíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kurkászni v. kurkálni, turkálni. Pápa vidéki szóejtés. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Keresni, fürkészni. Székely szó. *Incze József. Ferenczi János.*

Kurrog, t. i. a' has vagy az étlenségtől, vagy a' magokat megfészkelő szelektől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Kurta korcsma, alattomban bort áruló hely. *Kállay gyűjt.*

Kurtékli, l. Koczogány. Kurti, kurta, skurti; kurta asszony-rékli, spenczer. Székely szó. *Kállay. Incze József.*

Kurucz, magyar 's székely katona, mondatik ellenkezőjéül a' labancznak, vagy német katonának; talán a' crux-ról székelyesen kurux, innen lett kurucz. Példabeszéde is van, p. o. „Kurucz világ régen volt“; akkor mondatik, mikor valami eltölt boldog időt valaki ok nélkül emleget. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kurugja, szénvonó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Kuruglya, l. Szénvonó. Kemenesali és Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond. Két ágos fá v. vasvilla: mellyel a' kemenczébe v. kálhába fazekakat raknak. Göcsei szó. Pländer Ferencz. Győr várm. Horvát Endre. Kemenesali szó. Lévai László. Kállay gyűjt. Beke gyűjt.*

Kurusolni, bizonyos bőszerkányos mesterséggel valakit megkötni, elbolondítani hiszik az embert a' tudatlanok, 's ezt kuruzslásnak mondják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kuruttyol, retyeg v. rekeg a' béka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Vartyog, rekeg; mondatik a' békáról. Telna várm. Csapó Dániel.*

Kuruttyolok, béka módon szölok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Kusi, kusa, megcsönkített. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Kusolni, alacsonyul hizelkedni mint a' kutya. Székely szó. *Ferenczi János.*

Kustorogni, ácsorogni. Bodrogközi. *Mindszenti.*

Kusza, farkatlan; kusza tyúk, kusza veréb stb. Tisza melléki szó. *Náty József.*

Kuszálni, összebonyolítani, p. o. a' czérnát, fonalat. Pápa vidéki szó. *Matics Imre. Balaton melléki. Horváth Zsigmond. Összekeverni, bomlítani, czérnát v. haját. Tisza melléki. Náty József.*

Kuszár,? Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Kuszkó, kályhá mellett való szeglet. Kemenesali szó. *Lévai László. Kuszkó, ku-*

- ezik, sutton, sarok, zugoly, szordék. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond. Pánder Ferencz.*
- Kus zlik**, kucskó, kályhasug. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Kuszpítolni**, a' ruhát kiméletlenül viselni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Kuszpóloom**, viselem, rontom, vásóloom, kiméletlenül húgom vonom, koszpítóloom. Kemenesali. *Lévai László.*
- Kusztora**, fanyelű paraszt bicsak, bugyli. Kemenesali szó. *Lévai László.* Fanyelű bicsak, rugó nélkül; bugyli. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Kállay'gyűjt.* Őrségi szó. *Zakál György. Palócz, Szeder Fábán.*
- Kutatni**, keresgélni, mindent össze-vissza hajhászni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Kútgém**: Gümör, Torna; kankalék: Dunántúl. *Döbrentei.*
- Kútgém-ostor**, -gárgya, -küpá. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Kutréjos**, elmésem csalni tudó (ein Anführer). Székely szó. *Szabó József.*
- Kutogni**, kullogni, czammogni. *Kállay'gyűjt.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Kutyagolni**,? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Kutyaházi**, alávaló se-
- honnai ember. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Kutyahájjal** kenték meg a' köldököd', azaz, még kicsi korodtól fogva hamis voltál. Székely mondás. *Ferenczi János.*
- Kutyálkodni**, roszalkodni; „Elkutyálkodta magát“ azaz, elroszalkodta magát, ki előbb jó volt. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Kutyakorékos**, gömbölyű, kerekes. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Kutyor**, szűk mély gödör, mellyben víz van. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Kutyorék**, viz' fordulása. Kemenesali. *Lévai László.*
- Kutyorodni**; valahová úgy hivatlanul ülni. *Beké'gyűjt.*
- Kutyu**, kutyó, kutyoló, p.o. pelyva kutyó v. kutyoló, azaz: kutu. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- Kuvadni**, kuvadogni: 1) felkuvadt a' kenyér' héja, akkor mondják, mikor a' kenyér fölkel, belől ürege van, vagy a' belét egészen ki lehet venni a' héjából; 2) lekuvadni; p.o. a' tapasz a' ház' oldaláról lekuvad, annyi mint lehull; kuvadogni kezdett, hullani kezdett. Székely szó. *Incze József.*
- Kuvasz**, juhász eb. Székely

- szó. *Kállay*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
- K u v a s z t a n i**, levonni. p. o. egy állatnak a' bórét, fának a' héját vagy haját. Székely szó. *Incze József*.
- K u v i k** v. **c s u v i k**, halálmadár. Barkó szó. *Hollók Imre*. Palócz szó. *Szedér Fábrián*.
- K ú**, e. h. kő. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Ez a' kiejtés több helyeken is divatos.
- K ü c s i d**, kicsin. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- K ü e d e r**, akona. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- K ü g y m ö d**, kegyelmed. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- K ü k ü r c s é n**, kikircs. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
- K ü l l ő**, fekete rigó. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- K ü l ö m ö s** e. h. különös. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel*.
- K ü l ü**, kása-törő lyuk. M. l. 777. köljünek nevezi. Székely szó. *Ferenczi János*. A' kerék' sugar-fái. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Tökmag-törő. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- K ü n n**, kinn. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- K ü p ü** e. h. köpü, írósvajkészítő edény. Pápa vidéki szóejtés. *Maties Imre*. Kivájt fából kút v. forrás körül emelet; méhkas. Székely szó. *Túry Ignác*. Fa' ürege; innen: méh k ü p ü, méhkosár; k u t k ü p ü, a' forráson, mellyel más viz' befolyásától elzárják. Székely szó. *Kállay*.
- K ü p ü l n i**, köpölni p. o. vajat. Csikszáki székely szó. *Gegő Nicephor*.
- K ü r t ő**: Torna, Gömör, Vác; kémény: Dunántúl. *Döbrentei*. Kémény. Székely szó. *Cserey Elek*. *Gegő Nicephor*. Barkó szó. *Hollók Imre*. Innen kürtöseprő, kéménytisztító. Palócz. *Szedér Fábrián*.
- K ü s**, kis, máknyi, morzsányi, szikra. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- K ü s d e n i**, birakozni mással. Székely szó. *Ferenczi János*. Küszködni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- K ü s k e**, kicsiny. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- K ü s ü**, az a' segítő inas vagy fa, a' mibe fogja a' szígyártó a' bőrt, hogy megvakarhassa. Székely szó. *Ferenczi János*.
- K ü s a k ü p ü**, minden lében kalány. Székely szó. *Buczy*.
- K ü s z ö b**, házajtó' kilépő algerendája. Péld. Sok kü-

szűb ütte a' seggét. Székely
szólásmód. *Szabó Elek.*
Kütylő, málé ember. Győr
várm. *Czech János.*

Küvő, küllő, Szathmár vi-
déki szó. *Gáthy János.*
Küvü I, kül, kívül. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L.

La b a c s, szólónek resz fa-
ja, melly igen ritkán terem.
Balaton melléki szó. *Hor-
vátth Zeigmond.*
L á b a l j á z o k, zavadzások
(tótosan): láb alatt henter-
gek. Barkó szó. *Hollók Imre.*
L á b a s, három lábu röstölő,
szilke, porzsoló, rátó. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
L á b a s k o d n i, valahová fel-
nyulni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel.*
L á b a s m a r h a, régi leve-
lekben a' res mobilis-t
errel tették ki. Székely
szó. *Ferenczi János.*
L a b a t o l, a' szót hibásan ej-
ti. *Kállay' gyűjt.*
L á b h i n t a, lábön hintázta-
tó székely játék, vagy ülvé
is. Székely szó. *Ferenczi
János.*
L á b í t ó, pedale (a' takácsok-
nál), Csikszéki székely szó.
Gegő Nicephor. Eskája, ré-
tya; lajtorja. Baranyai szó.
Tóbi Antal. A' szűvő oszto-
váta' lapos alfái, mellye-

ket a' szűvők lábokkal nyo-
mítgatván a' nyüstöt az ál-
tal nyitják a' mellék fonal-
lal, hogy a' vetélő a' között
általmehessen. Székely szó.
Szabó Elek.

L a b o d a, Gänsefuss (der stin-
kende). Székely szó. *B. La-
kos.* Szathmár vidéki. *Gáthy
János.*

L á b o s, hiba a' vászon-sző-
vésben, mikor a' hátulsó
nyüstbe vesz az ember két
szálat, 's az elsőbe is ket-
tőt, és így a' szövést tovább
folytatja. Bodroghüzi szó.
Méndszenti.

L a c s a k, sár; innen 'l a c s a -
kos, sáros. Győr várm.
Czech János. Tolna várm.
mondják: Lucsak, lucsakos
v. lucakos. *Csapó Dániel.*

L a c z i k o n y h a, traktérház
a' henteseknél. Kemenesali
szó. *Lévai László.*

L a d á z n i, pajkosan, betyá-
rosan, magát hányva vetve
beszélni. Győr várm. *Hor-
vát Endre.*

L a f a n c z, ringy-rongy. Pávidéki szó. *Matics Imre*. Ronda, szakadozott gunya. Kemenesali. *Lévai László*.

L a f a t o l n i, mondatik a' kutyáról, mikor eszik; de az emberről is, mikor kutya-módra siet az evéssel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

L a g z i, lakadalom, menyegzői vendégség. Kemenesali szó. *Lévai László*. Palócz. *Szedes Fúbián*.

L á g y i g, elcsüggedésig, fáradtig, elerőtlenedésig, p. o. mint látom, lágyig vagy, azaz: erődből kifogytál. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

L á g y m a t a g, l. Hiboha.

L á h a t o d, láthatod, láthatd. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

L a j h a, tohonya, rest. Kemenesali szó. *Lévai László*. Székely szó. *Szabó Elek*.

L a j h á r, tunya, rest. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. Székely szó. *Szabó Elek*. *Cserey Elek*.

L a j h ó, lomha. Székely szó. *Incze József*.

L a j h ó, rest, tunya, málé, renyhe, puha, dög. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. *Ferenczi János*.

L a k; báb, gyermekek' bubája; innen a l a k, szép; a l a k o m, kedvesem; a l a k o s, álarczás. Klaproth szerint a l a k tarka-barkát,

csifrát, pettyegetest tess a' Kaukaszus körül. Székely szó. *Kállay*. Leány-gyermekek' rongyból készült játéka, báb v. buba (pupa); egyet téssen ezen szóval: a l a k, melyet a' székely rövidebben így mond ki: l a k; innen l a k o z n i, annyi mint bábbal v. bubával játszani. Székely szó. *Derzsi Mózes*. Gyermekek-játék maga-forma képben; szé p e t is jelent. Székely szó. *Szabó Elek*. Buba, alak. Székely szó. *Túry Ignác*.

L á k, tó, mocsár. Székely szó. *Cserey Elek*.

L a k a d a l o m, M. I. 795. lakodalomnak írja, holott lakot nem adnak; innen eredetibb a' lakadalom. Székely szó. *Ferenczi János*.

L a k m á r, commessatio. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

L a k m á r o z n i, szodéskodni. Székely szó. *Cserey Elek*.

L a k ó, zsellér a' falún, ki nek háza nincs. Barkó szó. *Hollók Imre*.

L a k s a, laska. Gömöri beszéd mód. *B. S.*

L a k z i, menyegző, lakadalom. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. Vendégség. Székely szó. *Kállay*. Lakoma, lakadalom. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Szath-

már vidéki szó. *Gáthy János. Beke' gyűjt.*

L a m; lamos, vizes, ronda. *Beke' gyűjt.*

L a m o s; hugyos. Kemenesali szó. *Lévai László.* Nedves, lustos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Lombos. *Kállay' gyűjt.*

L á m p é r t, szőlőfajta. Győr várm. *Sztrokay.*

L á m p é r t o s, nehezen halló, siketecske. Kemenesali szó. *Lévai László.* Igen nagyot halló. Győr várm. *Czech János.*

L a m p o s, lépes méz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* A' farkashoz igen hasonló kutya. Pápa vidéki szó. Innét Baranyában a' farkast mezei **l a m p o s**-nak hívják. *Matics Imre.*

L á n c z a l é k, a' lánczhoz toldott darab fa ágas, a' szán-erdőlésben, akkor toldják ki vele a' lánczot, mikor olyan rövid hogy el nem ér az orszokra. Székely szó. *Ferenczi János.*

L á n c z f a, lárma-fa, a' melylyen zsupott gyujtván meg a' régi bolyongó világban, oda futottak a' vidékbeliek, 's így jelül szolgált az igen hamar kellető oltalombeli gyülekezésre. Székely szó. *Szabó Elek.*

L á n c z f a l é k, lánczot toldó fa nyújtó, a' szán' eplényei alatt, e. h. láncz-faltoldalék. Székely szó. *Szabó Elek.*

L a n d u l n i, lobbot vetni. Őrségi szó. *Zakál György.*

L a n g: 1) az égő tűznek felkapkodó heve, színe; 2) valamely dolognak a' legffinomabb része, p. o. **l i s z t l a n g**, a' lisztnak legvékonyabb része, egyebekre is alkalmaztatható. Székely szó. *Szabó Elek.*

L a n g a l é t a, longurio. Győr várm. *Czech János.* Pőre, félmezítelen. Kemenesali szó. *Lévai László.*

L a n g a l ó, elősütemény, kenyér-sütéskor. Kemenesali szó. *Lévai László.*

L á n g o l ó, lángas, laska, keletlen tésztából vékony lepény. Győr várm. *Horvát Endre.*

L a n g o l n i, M. I. 795. lángolni teszi ki; az első szebb, mert a' két torok-vocalis nem rútitja el, egymás mellett. Székely szó. *Ferenczi János.*

L a n g o s, széllal eresztett p. o. haj. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Tüzes ember; japóniabeli futó szekér' neme. Székely szó. *Szabó Elek.*

L á n g o s, lángelőtti sütemény. Gömöri szó. *Hollák Imre.*

- Tolna várm. *Csapó Dániel*.
Lángnál sült lepény.
- Lant, dal; lantolni, danolni.
Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Lantorja, ablak hólyagból az oláhoknál. Erdélyi szó. *Acsády Sándor*.
- Lantorna, marha' gyomráról levont megszáraztott hártya; ablaknak 's lámpásnak is használja a' köznép. Székely szó. *Szabó Elek*. Böndö - hártya; innen lantornás ablak. Székely szó. *Kállay*.
- Lanya, kevés, caendes eső. *Beke gyűjs*.
- Lanyha, lassu; p. o. lanyha eső, lassu eső. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Lanyházó: esős idő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Láp, bozótos hely. Innét Lapos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Ingoványos kaszáló rét. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Lapa, vápa. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Lapadál, kicsapott, félretett. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Lapály, sík, róna, táj; kivált a' rét szokott lapályos lenni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Lapi, Blätt; fának lapija. Székely szó. *B. Lakos*.
- Lapiczka: 1) ruha - mosó szerszám; 2) konyha - eszköz tűz mellett; 3) testünk' egy része. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Mósófa. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Lapincskulni, a' vizet tenyerével vagy más lappal verni. Őrségi szó. *Zakál György*.
- Lapis, e' h. lapos. Gömőri szó. *Hollók Imre*. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Lapítani, mángolni. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Hallgatni, kushadni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám*.
- Lapoczká, M. I. 797. Lapoczkának írja, 'sa laposítva, kicsi lapát. Székely szó. *Ferenczi János*. Az ekében. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Vas kalán. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.
- Lapoczkásdi, ifjak' játék, lapoczkával a' fenekire ütnek egyiknek 's elvetik, a' ki felkapva kergeti a' másikat 's viszont másra üt. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Laposka, laska. Székely szó. *Buczy*. Szabógallér - v. tésztás laska. Székely szó. *Kállay*. Bőjti laska, olajjal v. mézes mákkal. Székely szó. *Túry Ignác*. Laposan vágott laska, mézzel, mák-

- kal 's olajjal eszik. Székely szó. *Ferencsi János*. Széles pántlikára vágott tésztane-mű. Székely szó. *Szabó Elek*.
- L a p o s - v a s**, szántó-vas. Ba-laton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- L a p p a n c s**, felemelhető aj-tó, a' hámból a' pinczébe, vagy mikor madarat akar üttetni az ember; avagy a' féreg-üdtetőnek is van lép-pancsa; M. I. 375. emelcsői kapu- vagy hid-nak írja; de eredetibb szó a' lappancs. Székely szó. *Ferencsi János*.
- L a p p a s z**, alattomos. Szath-már vidéki szó. *Gáthy János*.
- L a s a -** és **l a s k a - g o m b a** közt a'különbség ez: 1) Lasa-gomba a' bikfán terem, vas-tag lapos; 2) laska - gomba pedig a' földből, másképen úri-gombának is hívják. Székely szó. *Ferencsi János*.
- L a s k a**, vékonyan és szélesen elsodorva kiszáritott tézsta. mellyet jó nagy darabokba tördelve levebbe szoktak háyni. Kecskeméti szó. *Csa-pó Dániel*. Kerekcs vékony sütemény. Kemenesali szó. *Lévai László*. Vékonyan el-sedrott tézsta-sütemény, mint a' zsidó parkesz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Őrségi szó. *Zakál György*. Metélt, vagdalt tézsta. Csikszéki székely szó.
- G e g ő N i c e p h o r**. Székely szó. *B. Lakos*.
- L a s k a - s ü r í t ő**, laska-nyuj-tó. Székely szó. *Kállay*.
- L a s p o n y a**, neszpolya. Ba-laton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- L á t o d é k e**, lássa az ember lál! lám! Ormáosági szó, Baranyában. *Jeremiás Sá-muel*.
- L a t o r**, vásott, eleven; tesz rosz életüt is; innen lat-rok' barlangja, tolvajok' fészke. Székely szó. *Kállay*.
- L a t r a**, buja szeretője. Szé-kely szó. *Kállay*.
- L a t y a k o s**, nedves, Inca-kos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Igen meg-ázott, vizesedett. Kemenes-ali szó. *Lévai László*.
- L á z v. l á z a s z t ó**, váz, ijess-tő p. o. a' gyümölcsfákon, asztagon stb. Vas várm. *Dr. Horvát József*.
- L a z a**, kövér ledült gabona. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. Magas nyulánk. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Puha, lágy p. o. káposzta, ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hitvány, fekete borsos, szigoru sze-mű, vadzabos árpa; innen minden szigoru szemü ocsús gabona lazásnak mendatik. Székely szó. *Ferencsi János*.
- L a z á s é l e t**, gazos. Lazás

fa, természetesen megrakott fa. Bodrogekői szó. *Mindszenti*.

L a z s n a k, pokrócz. Székely szó. *Kállay*. Komáromi. *Czuczor*. Kutya rész. Innen

L a z s n a k o l n i, megverni, büntetni. Kemenesali szó. *Lévai László*. Keményen megverni. Baranyaiszó. *Tóbi Antal*. Megverni; hihető, hogy régen lazsnakot M. I. 798. l. szerint, vagy székelesen pokróczot terítették a' fejére, 's úgy verték meg; 's ezt mondták: lazsnakolni. Székely szó. *Ferencki János*. Ugy elverni, hogy lepedőben vigyék haza. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

L é, leves; ételnek neme. Palócz. *Szedler Fábian*. Barkó szó. *Hollók Imre*.

L e á l d o z i k a' nap, lenyugszik. Ormánysági szulásmód, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

L e b b e l n i, a' beteget nagy forróságában, hogy el ne áljjon, legyezgetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

L e b b e n c s, csapda, rendetlen magaviseletű. Tiszamelléki szó. *Náty József*.

L e b e d e g, a' szájában az embernek a' nyelve felett való kerek iny, a' melly a' forróság miatt lehámlani szokott; talán Csokonai is,

a' kigyónak tavaszkor lehányt téli bőré, innen nevezte lebernyegnek. Székely szó. *Szabó Elek*. Nyeldekklő; lesszáradt a' lebedegem. Székely szó. *Ferencki János*.

L e b e g ő, e. h. levegő. Barkó szó. *Hollók Imre*.

L e b e n y e, szarvas marha' nyakának alsó részén lóggó bőr. *Beké gyűjt.* Ökör' szügyénél leálló vagy lefogó bőr. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

L e b s z e l e k, hiába ülök, töltöm az időt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Henyelek. Gümöri szó. *Hollók Imre*. Bodrogekői szó. *Mindszenti*.

L é c s k á l n i, a' mi már leszedetett, ott a' maradékot keresgélni; némelly részén az országnak böngészni, máshól kórászni is mondják. Vas várm. szó. *Sztrókay Antal*. *Dr. Horvát József*.

L e c s p o c s, hig esővel egyes sár, a' mellyel bemocskolja magát az ember. Székely szó. *Ferencki János*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

L e c s p u r d i; mindent kifelegő. Székely szó. *Ferencki János*.

L e d n e k, bükköny. Bodrog-

- közi szó. *Mindszenti, Gömöri. Hollók Imre.*
- Ledörcz**,! Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Lédzedni**, beteg ágyából, felmászhatni. Székely szó. *Szabó Elek.* Az elzsindésből következett erőtlenség miatt alig-alig lépegethetni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Leereszkedni**, leülni. Baranyai szó. *Matics Imre.*
- Lefeg**, lógg p. o. a' kutya' füle, vagy az ökör' lebenyége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Lefetelni v. lafatozni**, kutya-módra a' levét hapsolni. Székely szó. *Ferencki János.*
- Leffegni**, alig-alig szólhatni, inyról nehezen megszogni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Leffenni**, leloggni; leffentyü, leloggó, csüggő p. o. a' kalpag' bársony leffentyűje. Tisza melléki szó. *Náty József.*
- Lefülelni**, lefogni, mint szelindek a' vágó marhát. *Kállay' gyűjt.*
- Légely**, l. Négely. Fa csobány. Székely szó. *Kállay.* Egy vízholdó edény; a' palaczktól különbözik abban, hogy a' palaczk esztergába van vágva, a' légelt pedig a' kádár csinálja és abroncs-
- csal köti egybe. Székely szó. *Incze József.*
- Legyelő**, e. h. legelő. Barokó szó. *Hollók Imre.* Ormánási, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Legyeskedni**, nyugtalanítani. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*
- Legyhatt**, eleresztett lágy testü. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Legyinteni**, gyengén feleje csapni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Legyúrom**, felülmülem, meggyőzőm. Székely szó. *Csercy Elek.*
- Légylvíz**, egérkövel elegyített víz a' legyek' pusztítására. Székely szó. *Ferencki János.*
- Léha**: 1) a' szekér' előágasán annak nyújtója alatt általszegezett kurta lapos fa; 2) léhas gabona, azaz, dőltes lágy szálu; — innen, **léha ember**, annyi mint hitvány ember; 3) a' buzában, léhas buza; 4) rest, gyenge. Székely szó. *Szabó Elek. Túry Ignác.* A' nyújtó alatt az ágas-szárnyakat összefoglaló fa. Székely szó. *Ferencki János.* Lajha, rest. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* A' nyújtó alatt a' kétágas' végére nyulik; iha, éha. Székely szó. *Gyarmathi*

Sámuel. 1) az a' fa, melly a' szekér' ágasa' végén, a' nyújtó alatt, keresztül vagon téve, és a' szekér-rudat fentartja; 2) csekély, hitvány, hiu p. o. beszéd, ember; 3) léhás, p. o. gabona, mikor a' kövér földben, kövér idők járván, a' gabona szemzés előtt eldől, és a' gabonafők üresen maradtak, mondatik léhás gabonának. Innét — léhásodni; p. o. megléhásodtak a' gabonák, annyit teszen, mint kövér földben, kövér idők járván, a' gabonák, szemzés előtt eldőltek's szem nélkül maradtak. Székely szó. *Incze József.* Léhás mag, üres, könnyű mag. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Lehányni a' szakált: Gömör, Torna; megborotválkozni: Dunán túl. *Dübrentei.*

Léhelni, a' kendert a' vas fogú eszközön utószor szőszétől megtisztítani. Csikszéki székely szó. *Gegő Nöcephor.*

Léhendék,... Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Leheppenek valahová mint egy tehén. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lehuppantani, levágni a' földre úgy hogy huppog-

jon. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lehurítani, valakire rákiáltani, úgy, hogy elhallgasson. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Lehusolni, a' timárnak letolni a' húst a' bőrről. Székely szó. *Ferenczi János.*

Léhűtő, tányérnyaló. Székely szó. *Ferenczi János.* Élhetetlen bibasz. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lejen, jelen. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*

Lejtő: 1) ereszkedő; 2) lassu táncz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Léju, liu, lija. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Lék, székelyesen vék, es azért jobb, hogy a' levék vagy összehúzza a' lék (gram) megkülönböztethessék; jégen vágott lyuk. *Ferenczi János.* Jégen halászat' kedveért vágott lyuk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Jégen, kenyéren és dinnyén, vágni szokott négyszegű lyuk. Innen meglékelni, jégen, kenyéren, dinnyén lyukat vágni. Pest várm. szó. *Czapo Dániel.*

Lekapom, leszólom, lepirogatom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lekukkant a' fának vagy

- virágnak levele, melegség miatt. Székely szó. *B. Lakos.*
- Lelemesség, régi oklevelekben így tették ki helyesen az acquisitumot. *Ferenczi János.*
- Léletelek, pihegek. Kemenesali. *Lévai László.*
- Lelkemtől szakadt, kedves. Palócz. *Szedér Fábán.*
- Lelkëndezni, mikor valaki sokáig fut, és erősen lélezkedik, a' vékonya mint a' fuvó úgy jár, alig tud szólni, akkor mondják: lelkëndez. Innen a' szólásformák: nagy lelkëndezve megérkezek, még szólni sem tudott. Székely szó. *Incze József.*
- Lelni: 1) valamely elesett portékát találni; p.o. ma egy krajczárt leltem az úton; innen 2) esetet is jelent, p. o. téged mi lel, hogy úgy sírsz? — megládd, mi fogja őt lelni ezért, azaz, mi fogja találni, mi esik rajta. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Lelocsolni, vízzel lefrecskendőzni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Lemocskolni, legazolni, szidni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Lencsefű, veres virágu, olyan forma mint a' veres ákácznak van, és lencse levelü. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Lendíteni, megkezdeni a' dolgot. *Matics Imre.*
- Lenézni: 1) hinuntersehen; 2) verachten, geringschätzen. Székely szó. *Incze József.*
- Lenge, lágy meleg; az erkölcsi értelmén is talán a' gleichgültig-et — ezen egy szóban lehetne jobban kurtán kitenni? Lenge ember, azaz, character, nélkül való; sem jó, sem gonosz, — lehetne úgy, mint lágy melegnek mondani. Székely szó. *Szabó Elek.* Lágy meleg vagy lagymatag p. o. a' viz. Székely szó. *Ferenczi János.* Elviselt, avadék; p.o. olyan lengeteg az ingem, hogy az őrje is alig tartja (mikor a' fomal egybeszövése szinte széllel megyen). Székely szó. *Incze József.*
- Lentetni, l. Koszogni. A' farkas-ügetésnél lassabban járni. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Len' szálája, len' szála. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*
- Lenvirágu tarka, hell und dunkel Blandruck. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Lenzó, ümög' szegélye. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Lepallani, abstauben. Székely szó. *B. Lakos.*
- Lepcsenek; p.o. úgy bevá-

- gom a' szájadat, hogy ugyan meglepösen. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- L e p c s e s :** 1) szemtelen, p. o. lepcses száju, ki szemtelenségeket beszél; 2) pongyola, p. o. lepcses, ültöztető. Székely szó. *Kállay. Ronda. Erdélyi és székely szó. Döbrentei.* Orczátlan, iusta, ronda; nem nagylábu, libhetz, a' mint M. I. 806 I. mondja. Székely szó. *Ferenczi János.* A' ki szemtelen, fajtalan beszédű, p. o. lepcses kurva. Székely szó. *Incze József. Szabó Elek.*
- L é p c s ő ;** a' sáros ösvényeken előbb egy-egy lépésre rakatott kövek, a' mellyen lépegetve mennek által. Székely szó. *Szabó Elek.*
- L e p e,** pille, lepke, lependék, pillangó. Palócz. *Szedes Fábrián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*
- L e p e d e z n i,** körülfogni, p. o. mint a' tanulók a' tanítót. *Beke gyűjt.*
- L é p e g e t n i,** egyet-egyét lépni mint az induló gyermek. Székely szó. *Ferenczi János.*
- L e p e n d é k,** pillangó. Székely szó. *Cserey Elek.*
- L e p é n y,** béles. Székely szó. *Gyarmathi.*
- L e p e n y e v. l e b i n y e,** az ökör' pötyögője álla alatt. Székely szó. *Kállay.*
- L e p e n y ő :** 1) az ökör' álla alatt lefityegő bőr; 2) az oldalvég' végén való szálas hus. M. I. 805 I. *Lepenyeg.* Székely szó. *Ferenczi János. Cserey Elek.*
- L e p i s t e s,** discinctus. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- L e p i t t y e s z t e m,** p. o. az ajakamat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- L e p k e,** pillangó; de Abendvogel helyett sphynx, nem él vele a' székely, mint M. I. 805. I. *Ferenczi János.*
- L e p p e g n i.** Mikor valaki a' beszédben minden szótagot halkkal, megnyomva, vontatva mond ki: az illyent leppegni vagy leppegő beszédűnek mondják; a' járásban is, a' ki minden lépést halkkal, lassan, vontatva teszen, arról mondják: él leppege mellettem. Székely szó. *Incze József.*
- L e p p e n t y ű,** ellenző; gyertya-ellenző, Lichtschirm. Győr várm. *Czech János.*
- L é r c z,** lécz. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- L e r e p s e d e k, . . .** Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- L e s,** csinált rejtek vadat lesni, Székely szó. *Túry Ignác.*
- L e s b e t e g,** farkas, lupus. Székely szó. *Szabó József.*
- L é s k á l n i,** szüret vagy más

- gyümölcs-szedés után keresgélni szőlőt, gyümölcsöt. *Beke' gyűjt.*
- L e s p o n y a**, náspolya. *Kállay gyűjt.*
- L é s z a**, vesszéből v. szalmából kerekdeden font kosár, mellyben turót szárítanak, vagy tojást tartanak; más vidéken kóficx-nak nevezik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Sövény. *Palócz. Szeder Fábán.* Cserény ág; annyit is tesz: szalma nyoszolya. *Kemenesali. Lévai László.*
- L é s z á s** kert, felül befedett, font kert v. kerítés. Székely szó. *Kállay.*
- L e t o r t y a n o k**, lerogyok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- L é t r a**, rétla, lajtorja. *Bar-kó szó. Hollók Imre. Palócz. Szeder Fábán.*
- L e t ú r n i**, valakit beszéddel, erővel feljűlmulni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- L e t y k ó**, lityloty levesféle étel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- L e t y ó k e**, négyszegű túrós tészta. Székely szó. *Kállay.*
- L e t y v e t t** lankadt, puha húsu, lagymatagos. Tisza melléki szó. *Náty József.*
- L é v a i** fejkötő, azaz, pofleves, pofoncsapás; mert a' lévai kofák hajdan, ha özszevesztek, lekapott kemény fejkötőkkel verték agyba főbe egymást. *Czuczor Gergely.*
- L e v á k**, e. h. volt; p. o. Léván vásár levék. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*
- L e v é l a j t ó**, félajtó, verőcze. Székely szó. *Kállay.*
- L e v é l i b é k a**, zöld béka; katonabéka pedig, tőibéka. *Kállay' gyűjt.*
- L é v h ú t ó**, együgyü. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- L é v ő**, fatölcsér. Lévoika pedig kis fatölcsér. *Palócz. Szeder Fábán.*
- L é z z e d n i**, gyógyulni kezdeni; innen fellézzadt, azaz, felkezdtet járogatni betegségéből. Székely szó. *Ferenczi János.*
- L é z z e g n i**, lézzengeni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kelletlen járást tenni. *Kemenesali szó. Lévai László.* Ingadozva járni, p. o. a' betegség után, vagy részeg korában. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Idomtalan lassúsággal járni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- L é z z e n g ő**, tekergő, sehonnat. Székely szó. *Kállay.*
- L i b á r**, meg nem hizható, száraz, sovány természetű; p. o. libár ökör. Székely szó. *Ferenczi János.*
- L i b b e g - l á b b o g**, csak im-

- mel ámmal men a' dolog. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Libbenni**, p. o. a' tyuk meglibbenik, ha elfárasztjuk, azaz, leül. *Beké gyűjt.* Le-lapulni; mondatik a' szelid tyuk és (hasonlatkint) a' czéda fejérnép felől: könnyen meglibbenik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Libbentek**, ha kurtább egyik lábam. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Libbenteni**, sántikálni az egyik lábával; innen libbentő, a' kinek egyik lába kurtább mint a' másik; vagy: libbencs. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Liphsz**, ügyetlen, esztelen, semmire való. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Libucz**, libacz. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Licse**, dupla czérna, kötni való zsinég. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Lics-pocs**, e. h. locs-pocs. Székely szó. *Cserey Elek.* Higacska sár. Székely szó. *Gyarmathi.* Tolna vármegyei. Lucs-pocs. *Csapó Dániel.*
- Liczis**, mindenféle hizelkedő ember. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Lidércz**, ignis fatuus, mellyet a' köznép ördögi v. boszorkányi látomásnak hiszen sok helyeken. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Lihá**, könnyű, vékony kötés; p. o. lihába kötni. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Lihegni**, pihegni, Székely szó. *Kállay.*
- Lihó**, livó, fatölcsér. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Lik**, likas, likatos (székely), lyuk, lyukas, lyukatos (magyar). *Derzsi Mózes.* Lyuk helyett mondják a' széke-lyek; így likasztani, e. h. lyukasztani; — innen tovább
- Likas kása**, Mártonnál: karimás kása; a' közepét meglikasztják a' köleskásának, 's tejet töltnék bele. Székely szó. *Ferenczi János.* Annyi mint karimás kása, Hirschen-Brey mit Milch. Székely szó. *Incze József.*
- Lindik**, venus' nyelve az asszonyi nem' szemérmében. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Linka**, fahid, bürű. Soprony vármegyei szó. *Matics Imre.*
- Linkó**, v. lenka föld, kiszáradt ingovány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Süppedőkes, ingoványos, gödrös hely, mellybe mind marha mind ember bele sülyedhet. A' pór nép azt regéli felőle, hogy nincs fenéke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Liphsz ember**, hitván, tátsó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

- Lipiczkedni**, féllábon sántikálni mankóval. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Lipiczkelni**, minden gyengébb állat ha eltörik a lábába, vagy meghibázik és men, lipiczkel, az erősebb czibikel, az ember sántít. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Lipinkázni**, egy deszkának két végén, melly egy fán van keresztül téve, két gyermeknek fel's alá lóggatni magát. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi Sámuel.*
- Lipong**, leng. Székely szó, Csikszékbecp. *Gegő Nicephor.*
- Liponka**, libitoka, libikóka, gyermekek' játéka. Székely szó. *Kállay.*
- Lisztelő**, a' malomkő alól kihulló lisztet kifogó láda. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó Elek.*
- Lityike**, vászon, vagy más szóval: gyér tartott len. Székely szó. *Gödry.*
- Lityloty**, izetlen híg leves. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Lóba**, gerendán való hintás, lábálódás. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Lóbálni**, lóggatni, ide's tova mozgatni. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- Lóbbita**, l. hinta, gyermekjáték' neve. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Lobicskolni**, fürdéskor kezével a' vízben játszadozni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Lobogni**, fellobogni, mikor a' víz felbuzzan a' tűzlobogástól; innen a' ferdő hideg vizeket Berszékben, mellyek gazdagon forranak ki a' földből, lobogó-nak hívják. Székely szó. *Kállay.*
- Lobogó**, zászló, keresztben vagy hajón. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond. Palócz. Szeder Fábian. Barkó szó. Hollók Imre.*
- Lobogósing**, rövid derekú, de hosszú széles ujjú férfi ing. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Loboz**, úzás közben az embernek lába loboz, lábbal a' vizet veri. Tjsza melléki szó. *Nátly József.*
- Locs**, pocsolya, hígsár. Székely szó. *Ferenczi János. Locs-pocs. Tolna várm. Csapó Dániel.*
- Locsadék**: 1) megmaradt alóvaló étel-lé; 2) minden mocskos lé, moslék. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Locsogni**, fecsegni, sok tisztátalan beszédet tenni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz. Sékely szó. Cserey Elek. Kállay.*
- Locsolni**, vízzel öntösget-

ni, tapsolni. Székely szó. *Szabó Elek.*

L o c s o s o d n i, viz vagy eső által megázni. Székely szó. *Ferenczi János.*

L ó c z a, pad. *Kállay' gyűjt.* Lócza: Gömör, Torna; pad: Dunántúl. *Döbrentei.* Fából való pad. Palócz. *Szedér Fábán.* Kemencesali szó. *Lévai László.*

L ó d a r á z s, nagy mérges darázs. Székely szó. *Kállay.*

L ó d i n g, az a' szilju, a' mellyen a' karabéj lógg 's ing. Székely szó. *Ferenczi János.* Töltés. Innét —

L ó d i n g p é n z, szőlőpásztornak puskaporra adott pénz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

L o d í t a n i, lodítani, lodigálni, lodigálódni; annyi mint hajítani, hajtani, hajgálni, hajgálódni. Innét, a' kit a' székely kiszid vagy tán ki is taszigál házatól, azt mondja: lodulj! takarodj! pache dich! Székely szó. *Incze József.* Lödöríteni, lökni, megtaszítani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

L o f i, lovasfó székely, régi osztályok szerint a' széke-lyeknek. *Szabó Elek.*

L ó g g a, lóbbá, gyermekjárték, más vidéken hintának nevezik. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

L ó g g á z n i, dolog nélkül

korhelykedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

L ó g g ó b a n v a n, semmit sem csinál. Székely szó. *Kállay.*

L ó g g ó s: 1) ló; 2) szerető. Innen van ez a' szólásmód: „Lóggóst tart hitvese mellett.“ Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

L ó g n a z i k, hintásik, lógg. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*

L o h a d n i: 1) apadni p. o. a' sebnek; 2) a' hasnak kife-szülésből megereszkedni, p. o. meglohadt a' hasam; M. II. 24 l. megejtőznivel teszi ki. Székely szó. *Ferenczi János.* Lelankadni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

L o h o g n i, sebesea v. lélekszakadva menni. Dunántúl. *Csapó Dániel.* A' vízben hanykódni. Órségi szó. *Zakál György.*

L o h o l n i, megverni. Palócz. *Szedér Fábán.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

L ó h o s o d n i, vedleni, midőn a' vízi madarak tollaikat hanyják. Tiszamelléki szó. *Náty József.*

L ó k, leereszkedett kis völgyecske. Székely szó. *Szabó Elek.* Alanti hely, alacsony hely. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Alattvaló helyen két hegy közötti térség. Székely szó. *Ferenczi János.*

Lóke, indulj, eredj, menj.

Kemenesali. *Lévai László.*

Lom, Márton szerint: allerley Gepák, bagage; a' székelyeknél más értelemben fordul elő; hanem mondják: szép lomos posztó, szép lomja van mint a' selyem: miken értik azt a' szórt, melly, minekutána a' posztó a' posztó-nyiró' vagy -simító' kezéből kijő, még a' posztón marad. Székely szó. *Incze József.* A' régi bikfáknak derekain és vén ágain függő ősz szakál forma mohák, melylyek télnék idején egy sing hosszúságra is szakadozólag nyúlnak le. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lombos, ettől: lomb; régi szó a' székelyeknél, melylyet ma is közönségesen használnak; tesz nagy szórú kutyát. *Kállay.*

Lomha, lanyha, tohonya, lusta. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Lómonyú szilva, húsos szilva. *Kállay gyűjt.*

Lompos,? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Loncsos, kis korhelyecske, kis bibaszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Lopáj, a' hegyoldaloknak behorpadásai. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lopész, lopó tolvaj. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lopó, sártökből készült szívó eszköz, héber. Székely szó. *Szabó Elek.*

Lóránt, uzsona. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Lósláng (Einschlag): hordó' bűdöskövezése. Lóslángos bor. Tisza melléki szó. *Nátlly József.*

Lóstolni, multság' alkalmával házról házra jární evés ivás végett, mint p. o. Vas vármegye' némelly vidékeiben szokás. *Beke' gyűjt.*

Lószemű szilva, veres szilva. Székely szó. *Kállay.*

Lótika, Lotchen, Ilona. Székely szó. *Kállay.*

Lotyó, szóbeli személy, szajha, hingyula. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Lottyadt, puha, lágy bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Löbögni, ijedés után mintegy remegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* P. o. a' posványos hely löbög a' láb alatt, a' viz löbög a' gyomorban. *Beke' gyűjt.*

Lócskámva, azon vas a' lócsön, melly a' tengelyt övedzván a' kerékszeeggel oda foglaltatik. Győr várm. *Sztrokay.*

Lócslabu, azaz, erősen

- horgas mint a' lócs. Székely szó. *Ferencki János.*
- Löcsülődik, hányja magát. Győr várm. *Czech János.*
- Lóding, pille. Felső-Ór, Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- Lódörödöm, helódörödöm, mintegy tántorogva menek be. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Lódörög, ide 's tova hányódik, mint a' cséphadaró. *Kállay' gyűjt.* Horgasan ide 's tova men; innen: lódörri, ki horgasan men 's megakad sokba. Székely szó. *Ferencki János.*
- Lójtó, e. h. lejtő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Az útnak a' hegyről való leereszkedése. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Löke, lyukas térség magas helyen. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Lökni, valami hegyes fegyvert valakibe erősen belévetni. Székely szó. *Szabó Elek.* Taszítani. Tolna vármegyei szó. *Csapó Dániel.*
- Lön, lén, leve. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Lópye, mézes tészta. Székely szó, Csikszékben. *Kállay.* Szilva-lébe mártott mézes lepény eldarabolva. Székely szó. *Buczy.*
- Lóre, csigere, vizbor. Ba-

- laton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Lótye, csúnya lé. Győr várm. *Czech János.*
- Lú, e. h. ló. *Kállay' gyűjt.*
- Lucskos, vitzól, harmattól nedves. Bodrogekői szó. *Mindszenti.* Mocsok, tisztátalan életű fejér személy. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Lucok, mocsok, szenny. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*
- Luczaszéke, Karácson előtt 13 napig készült szék: melly felől a' babonás emberek azt tartják, hogy az, ki éjjeli misekor ráül, a' templomban minden boszorkányokat meglát. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Lucvér, lidércz; mondják: lodovercz, ludvercz: Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Lud, annyit teszen mint liba. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*
- Ludasdi, játék a' gyermekek közt: egy ülnek külön áll, más kakasnak elől, a' kihez sokan sorjába hátul fogóznak; az üli igyekszik azokból egyet elkapni, a' kakas védli; ha elkapja, váltság mellett adja vissza. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Ludmereg, hirtelen harag; p. o. elfutotta a' ludmereg,

- annyi mint: hirtelen haragra fortyant. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Lud pázsint, fejrható fű. *Kállay gyűjt.*
- Lüd vércs, lidércz. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Lugozni, annyit teszen a' székelyeknél, mint a' magyaroknál szapulni; 's minthogy ez a' munka lug által esik meg, úgy tetszik nekem, helyesebben nevezik ezt a' székelyek lugsásnak, mint a' magyarok szapulásnak. *Derzi Mózes. Gyarmathi Sámuel. Ferenczi János.*
- Lugzó, szapuló. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedes Fábrián.* Gyükere lug (a' német Lange), Csikban szapulónak hívják: lugzó-déza, -cseber stb.; innen: lugozni, szapulni. Székely szó. *Kállay.*
- Lugzó - cseber, szapulókád. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Lukma, papi bor és gabona fizetés. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Lustos, vises, mocskos. Kemenesali. *Lévai László.*
- Lustos nyelvű, mocskos beszédű. Pápa vidéki szólás-mód. *Matics Imre.* Szidalma-zó, Ieszóló. Csonnai, Sopron várm. *Döbrentei.*
- Luzsnya, ? Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Lüdercz, e' h. lidércz. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Lügetni, taszítani, ütni, dobni. *Beke' gyűjt.*
- Lükkeni, véletlen valamire találni, p. o. rám lük-kent hirtelen egy medve. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Lükögni, a' főfájdalomban a' főnek és a' vakszemeknek benn dobogni. Székely szó. *Szabó Elek.* Sajogni, verdődni; p. o. ugyan lükög a' sehem, verdődik benne a' méreg. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Lüktetni, p. o. lüktet a' fájdalom a' fogban, főben stb., azaz, mintha perczer-kint járna az ütérrel. *Beke' gyűjt.* Fél csipőre sántálni. *Kemenesali. Lévai László.*
- Lükü, egy fél öl hosszúságu kupásan kivésett vastag fa, mellyben köles- v. másféle kása készítetik. Innen: lük-ni, lökni, minthogy a' kása fával löketik. Őrségi szó. *Zakál György.*

M.

Má, már. Gömöri beszéd-
mód Rima 's Balogvölgyben
B. S.

Mácsik, mákos, csikmák,
mézes laska. Székely szó.
Kállay. Metélke, metélt tész-
ta. Barkó szó. *Hollók Imre*.
Tolna várm. *Csapó Dániel*.
Palócz. *Szedér Fábrián*. Étel'
neme, szaggatott sodrott
tészta. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond. Darab-
kákra osztott, szaggatott v.
vágott tészta. Van turó, van
mákos. Vas várm.; Hontban
haluska. *Dr. Horvát Jó-
zsef*. Négysegletesre metélt
vagy szaggatott tészta-étel.
Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Macska-fa, kakas-ülő. Szé-
kely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
Farkas hadnagy.

Macska-fejű gombóc, z,
nagy galuska, glödör. *Kál-
lay' gyűjt.*

Macska-nadrág, metélt
tészta. Göcsei szó. *Dr. Hor-
vát József*.

Mácsönya, gyenge tüskés
lapu. Kemenesali szó. *Lévai
László*. Szálkás tüskés gaz.
Győr várm. *Horvát Eszter*.

Macsuka, valaminek]gomb-
ja, bunkója magyarosan;
p. o. nagy macsukája van.
Székely szó. *Ferenczi János*.

Maczat v. maszat, ned-
ves mocsok, rútság. Vas
várm. *Dr. Horvát József*.

Maczatolni, elpiszkolni,
mocskolni. Vas várm. *Dr.
Horvát József*.

Maczos v. maszos, mas-
kos, piszkos. Vas várm.
Dr. Horvát József.

Maczi, kis csikó. Kemenes-
ali szó. *Lévai László*.

Maczkó, csikó. Székely szó.
Buczy. Kisebb alkotásu par-
ragi ló. Göcsei szó. *Plánder
Ferencz*.

Maczkóka, rekettye-fa' ta-
vaszi hajtása, mellyet ezen
a' vidéken virágvasárnapon
a' szentegyházba visznek;
más vidékeken: czicza-
macza. Göcsei szó. *Plán-
der Ferencz*.

Madár, ennek hivatik a' son-
kának való disznóláhból ki-
vett inas hus, melly meg-
sütve verébhús lesz. Székei
szó. *Ferenczi János*.

Madara szökött a' lónak,

- azaz: torokbetegsége (angina) van. Székely szó. *Ferenzi János.*
- Madár-eper**, hársper, apró kemény eper. *Kállay gyűjt.*
- Mádra**, gyomorgörcs féle betegség. Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Madzag**, zsinag, pórág. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Mágicsálni** (fől), egymásra pupozni. A' betegnek, kivált vízi betegségben levőnek, feje' alját szokás — hogy meg ne fuladjon — felmágicsálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Mágja**, annyi mint rakás; p. o. mágiával áll a' pénze, annyi mint: rakással áll a' pénze. Székely szó. *Incze József.*
- Máglya**, rakásfa. Székely szó. *Buczy.*
- Magos kender**, nem patkoacza kender, der mänliche Hanf; a' mást virágos kendernek nevezik. Székely szó. *Incze József.*
- Magvető**: 1) a' ki veti a' magot; 2) az a' pónya, a' miből veti. Székely szó. *Ferenzi János.*
- Magyalfa**, tölgyfa' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Magyar bors**, bors, Pfeffer. Baranyai szó. *TóbiAntai.*
- Magyar ós tyúk**, császármadár, d. Haselhahn. Székely szó. *Incze József.*
- Magyarúl**, magyarán, emberül; p. o. magyarán megmondom, magyarúl megverem. Székely szólás. *Csercy Elek.*
- Majorság**, házi szárnyas állatok. Székely szó. *Szabó Elek.* Baromfi. Székely szó. *Kállay.*
- Majszokok**,...? Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Makány**, mokány. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Makk**: 1) d. Eichel; 2) a' hám istráng' végén az a' lyuk, mellybe a' más végét bele lehet huzni vagy fokozni. Székely szó. *Incze József.*
- Mákó**, nagy anya. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Mákos**, száraz tézta-étel, Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Makra**, matyó, muskatály, madari szőlőfajták. Győrvárm. *Sztrokay.*
- Makronczás**, csökönyös, akaratos. Kemenesali szó. *Lévai László.* Engedetlen, perlekedő. *Beke' gyűjt.* Nyakas, akaratos, magát elköltő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Makuj**, makverő, makran-czos, widerspenatig. Székely szó. *Incze József.*

Makverő, makacs, bátor. Bodroghközi szó. *Mindszenti*. Így mondja a 'székely a' más' szavát meg nem fogadó, vakmerő embert; — de jobb az erdélyies vakmerő, mert mint a' vak senkire sem ügyel, 's úgy mer mindent. Székely szó. *Ferenczi János*.

Mákvirág, l. Pipacs.

Malaczkodni: 1) bemocskolni magát a' gyermeknek mint a' kis malacznak; 2) malaczhussal bekenni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Malás, az áradásbeli víznek mocska, foltjai, melylyeket a' behullott mindenféle dolgok, fadarab, szalma, iszap stb. szűlnék. L. Zákány. Székely szó. *Kállay*.

Malátás, czopákás, rozsul sült kenyér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Málé, kukoricza lisztből forró vízzel készült édes éték. Kemenesali. *Lévai László*. Törökbúza lepény. *Kállay gyűjt.* Törökbuzából készült fejer vagy vizes sütemény. Székely szó. *Ferenczi János*.

1) kukoricza-eledel; 2) együgyü ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Málészájú, tátott száju. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Mállani, színt venni fel. Székely szó. *Szabó Elek*.

Málna, fekete szederj. Gömör és Torna várm. *Dübrentei*.

Malomka, malmocska. Pálóc. *Szeder Fábán*.

Malota, moslák; M. II. 11. l. Maláta. Székely szó. *Ferenczi János*.

Mally, kemencze' mallya; mallyában sült kenyér, t. i. melly a' kemencze' oldalához ért. Tisza melléki szó. *Náttly József*.

Mamaliga, gánicza. Székely szó. *Kállay*.

Mamlasz, együgyü, dolgában ügyetlen. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Mámmám, csecsemő gyermekek' étke; ismét: hitván bibasztyaladék ember. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Mamó, napon megszáradt vékonyra nyujtott 's szárazan morzsolt tészta étel. *Kállay gyűjt.*

Mamóka, morzsolt v. sürtü tészta-leves. Székely szó. *Kállay*.

Mámor, álom v. borbetegség; innen: mámoros, álombeteg. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Mamuk, orrába beszélő pimasz ember. Székely szó. *Szabó Elek*.

Mámuros, a' ki másnap a' borital miatt rozscakán van. *Kállay gyűjt.*

Mána, erdei fai-epersorma

- jóízű gyümölcs. Péld. Híres mánába ne vigy kártyát. Székely szólás. *Szabó Elek.*
- Mancs**, tekefa, labda. Bar-kó szó. *Hollók Imre.* Fából készült labda nagyságú gló-bis, mellyel a' palócz if-jak játszanak. Innen —
- Mancsozni**, fa golyóval ját-szani. Palócz. *Szedér Fábián.*
- Mandragora**, l. Natrabuja.
- Mándurka**, kicsike. *Beké gyűjt.*
- Manga**, evedző a' hidason. Bodrogközi, *Mindszenti.*
- Manó**, gonosz lélek. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Sátán. Kemenesali szó. *Lévai László.* Székely szó. *Ferenczi János.* Annyit tesz mint Ma-nuel; t. i. az ős magya-roknak profétájok vagyis hitalkotójok „Mánuel“ ne-zetű volt (mint ezt a' ré-gi történettudomány tanít-ja); miután pedig a' magya-rok keresztény hitre tértek át, az előbbi hitet kárho-satosnak tartván szerzőjével együtt, ha egymásnak ro-zsat kívántak, ezt mondot-ták: „vigyen a' manó“, azaz: vigyen a' gonosz lélek; ily-lyen értelemben használta-tik még ma is több vidéken, mint Pápa' vidékén is. *Ma-tics Imre.*
- Mányi**, Máriakó, Mária. Székely szó. *Kállay.*
- Manyó**, öreg aszony. Or-mánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Mar**, két első lapoczka' kö-se, az állatnak marja. Ti-sza melléki szó. *Náttly Jó-zsef.*
- Mara**, Marcsa, Mária. Bar-kó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedér Fábián.*
- Maradvái**, (a' régi okleve-lekben) e' helyett: maradé-kai. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Márcz**, méhsér. Balaton melléki szó. *Horváth Zeig-mond.*
- Marczafánk**, szaggatott fánk, régi sütemény' neme. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Marja**,...? Szathmárvidéki. *Gáthy János.*
- Marjulni**, rándulni. Szath-már vidéki. *Gáthy János.*
- Markolász**, markol p. o. a' pénzben. Győr várm. *Czech János.*
- Maró**: Gömör's Torna; törő: Dunán túl. *Döbrentei.*
- Maródi**, szomorú. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Maroklár**, markolat, p. o. a' kardon. *Matica Imre.*
- Marokvas**, a' tengely alatt lévő vas, a' melyet a' ten-gelybe berónak 's ereszte-nek; nem siagvas, a' miat M. II. 13. l. mondja. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Mart**, part. Székely szó,

Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

1) part, p. o. viz' martja; a' kisebb folyóknak martja, a' nagyobb folyóknak pedig partja van; 2) a' mart nem csak folyó' partját teszi, hanem a' hol folyóvíz nincs, de a' helynek kisebb vagy nagyobb, meredekebb vagy menedékesb fölemelkedése van, mint a' partnak a' viz' ágya fölött, az is martnak neveztetik; a' honnan a' hegynek is van martja, és mondatik: mentem föl a' hegyre, de nagy martra akadtam, 's nem tudék kimászni rá; — a' térségeken is az ilyen helyek neveztetnek martos helyeknek; honnan mondatik: egyebütt szép egyenes hely, de itt 's itt egy kis mart van, 's alig tudánk kivontatni. A' hegyek 's vizek' martjaiban lakó fecskéket martifecskének hívják. Székely szó. *Incze József.*

Marti fecske, a' melly a' martokban lyukat csinálván, oda költ. Székely szó. *Ferenzi János.*

Más, Nachgebur, secundinae. *Márton* szerint a' burok is, Nachgebur, secundinae; de a' székelyeknél a' burok teszi azt a' szijasabb vagy parazyóbb hárttyázatot, mellyben némelly gyermek, vagy olykor a'

borju, csikó is eléjő, és ha széllel nem rughatja, vagy valaki ki nem szakasztja, benne megful; innét mondják: a' gyermek burokban született, a' kancza burokban csikózott. Az úgy nevezett Nachgebur, vagy secundinae, mellyet a' székely más-nak nevez, még azután jó elé; a' honnan mondják: a' gyermek burokban született, 's hogy megadá az Isten, a' mása könnyen eljőve vagy felakada. A' mi az asszony-embernél más-nak, azaz oktalan állatoknál poklá-nak neveztetik: e' szerint a' más az asszony-emberre, a' pokla pedig az oktalan állatokra vitetik. Székely szó. *Incze József.*

Mása, konyhai vas lapát. *Baranyai* szó. *Tóbi Antal.* Vas lapoczka. *Eszékvidéki* szó, *Baranyában.* *Jeremiás Sámuel.*

Mása, másik anya, öreganya. *Palócz. Szeder Fábrián.*

Másik anya, nagy anyó. *Barkó* szó. *Hollók Imre.*

Másik apa, öreg apa. *Palócz. Szeder Fábrián.* *Barkó* szó. *Hollók Imre.*

Máslás vagy városi módra tilink, mikor a' tisztálást lejárja a' mi az üstben megmarad, falun máslás-nak mondják, a' másodlás helyett. Székely szó. *Ferenzi János.*

- Pálinka-virios.** Székely szó. *Szabó Elek.*
- M á s s a**, a' szülő asszonyokból a'szülés után eléjövő vas-tag hólyag; a' barmoknál poklá-nak neveztetik. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*
- M a s z a t**, paszat, rondaság, szemet. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- M a s z a t o l n i**, valami tiszta helyet bepiszkítani vagy beszemetelni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- M a s z a t o s**, összezúzott p. o. gyümölcs. Győr vármegyei. *Czech János.*
- M a s z l a g o s**, konkolyos, haragos nézésű ember. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- M a s z o g n i**, mint valamely teréhek felemelésével küszködő szuszogó öreg ember. Székely szó. *Szabó Elek.* Ügyetlenül valamivel szuszogva bánni. M. II. 17. 1. Maszatolni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- M a t a t n i**, tapogatva keresni valamely dolgot v. portékát. Székely szó. *Szabó Elek. Gyarmathi. Ferenczi János. Cserey Elek. B. Lakos.* Kutatni, keresgélni; p. o. mit matatsz? Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- M a t i k á l n i**, imitt-amott járni a' kéznek, engedelem nélkül, a' hol nem is volna szabad. Székely szó. *Ferenczi János.*
- M á t k a**, legény, a' ki pünkösztör egy más leánytól tojást kap. Barkó szó. *Hollók Imre. L. Koma.*
- M á t k a t á l**, szeretőnek küldetik; áll tojásokból, kalácsból 's egy karafina borból. *Kállay' gyűjt.*
- M á t o h a**, kisértet. Gömör, Torna, Dunántúl. *Döbrentei.*
- M a t ó l a**, úspa. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond. Kemenesali szó. Lévai László. Székely szó. Gyarmathi. Gegő Nicephor. Gombolyító. Tolna várm. Csapó Dániel.*
- M a t r i n g**, egy kötet vagy csomó czérna. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond. Szathmár vidéki. Gáthy János.*
- M á t y á s**, szajkó. Erd. és Székely. *Döbrentei. Kállay.*
- M á t y i s** v. **M a t y k ó**, Mátyás. Palócz. *Szedér Fábán.*
- Matyi**, Matyikó, Mátyás. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- M á v o g n i**; nem: miogni. székely szó. *Incze József. Mávog v. nyávog a' macska. Székely szó. Szabó Elek.*
- M a z n a**, kényes, sívó rívó gyerekek. Nyuzga. Palócz. *Szedér Fábán.* Anyás' gyermek. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- M a z o n n a**, kis kaucsó. Eszékvidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Mazur, sok hurczolódással, mocskolódással egybekötött erős paraszt munkával élő. Innét —

Mazurkodni, erős, paraszt, mocskolódással egybekötött életet, munkát folytatni. *Hel-meczy* szerint: mazur, inops; de a' székelyek közt szélesebb értelemben fordul elő; mert a' mazur lehet inops is, de lehet gazdag is; ellenben nem minden inops mazur. Székely szó. *Incze József*.

Me! me! vedd el; így mondják az embernek. Székely szó. *Buczy*.

Mecsevész; innen: elme-csevészek, elaljasodom. Székely szó. *Gyarmathi*. Megcsökken, szigorodik, ki nem nő. Székely szó. *Ferenczi János*.

Meczgerélni, böngészni. Hegyalján. *Benyovszky*.

Meddű, tehén, juh, a' melly meg nem bornyuzott vagy bárányozott. Székely szó. *Ferenczi János*.

Medencze, mosdó tál. Székely szó. *Kállay*.

Meder, kivájt, völgyelt hely; p. o. vizmeder, vizágy. *Matits Imre*.

Megagyalni, a' buzakévéket fennálva egymás mellé verve lecsépelni a' földig. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megbajosodni, nehéz ter-

mészetet váltani fel. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megbecczézett, megborjazott. *Kállay' gyűjt*.

Megbontakozni, a' házból, életből elmenni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megcsunyúlt, megveszett, megőrült. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Megdühödött v. veszett, p. o. kutya. *Kállay' gyűjt*.

Megdobni, meghajítani. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Megedződni, a' nyomorúságba bele szokni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Meg egyelni, megverni. Komárom várm. *Czuczor Gergely*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Megemberelni, jó szívvel látni valakit, étellel itallal jóltartani. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megesleg, megint. Székely szó. *Buczy*. Ismét. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Megesség'e'h. megint. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*. Marczalmelléki szó. *Acsády Sándor*.

Megest, megint. Palócz. *Szedder Fábrián*.

Megfartatni, szoros kérdőre venni. *Kállay' gyűjt*.

Megfeseelni, megmenekedni valakitől vagy valamitől. Székely szó. *Ferenczi János*.

Megfutosott a' tehén, az.

- az, borjút fogadott. *Kállay gyűjt.*
- M e g f ű d ű l n i**, insanire. Székely szó. *Szabó József.*
- M e g g ű m b e r e d e t t a' viz**, behártyásodott, meggöbbrödött. *Kállay gyűjt.*
- M e g h a j n a l o z n i**, az a' megtisztelés muzsika szóval, mellyet a' lakodalom a' menyegző' másod napján az ifju párnak tesz. Székely szó. *Ferenczi János.*
- M e g h a s z n á l n i**, megrészegetni; meghasznált neki a' bor, megrészegetett. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- M e g h o r n y ó d z n i**, meghornyosodni, meghernyósodni. **☐**Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- M e g h ű k ű l n i**, hátráltatni az ökröt. *Kállay gyűjt.*
- M e g h u s á n g o l n i**, megpáholni, megverni. *Kállay gyűjt.*
- M e g i m á d n i** valamivel, megkinálni, p. o. pénzzel. *Beke gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- M e g i n**, ismét. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- M e g i n t l e n é k e s e g**, ismét, megint. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*
- M e g j á r j a**, estuts; p. o. szoros a' köntös, hadd ell megjárja; rongyos a' köntös, innep nap illik, hadd ell megjárja. Székely beszéd. *B. Lakos.*
- M e g j á r ó**, a' szövés' dolgában. Székely szó. *Gyarmathi.*
- M e g k a v a r í t o m**, keverem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- M e g k e r ű l ű m**, szép szóval megkisértem. *Kállay gyűjt.*
- M e g k o b z a n i**, megkeresgél-ni ütással, megverni. Palóc-zos. *Szedes Fábrián.*
- M e g k o n á s z n i**, megszelidülni; p. o. niikor a' felboszokodott 's megharagudott embernek haragja lecsendesedett, akkor azt mondja a' székely: megkonászott, azaz, haragja lecsendesedett, v. megszelidült. Székely szó. *Derzsi Mózes.*
- M e g k ö r ö p l ű m**, ...? Székely szó. *Gyarmathi.*
- M e g k ő t a z u j j a m**, genyedség van benne. *Kállay gyűjt.*
- M e g l a k o t t**, azaz, részeg. Sz. Péterem, Komárom várm. *Czuczor Gergely.*
- M e g m á t k á s o d n i**, feleségét eljegyezni, gyűrűt váltani. Székely szó. *Cseres Elek.*
- M e g m e g**, megint, ismét, viszont. Kemenesali szó. *Lévai László.* Barkó szó. *Hollók Imre.*
- M e g m e g e s s e g**, megint, ismét. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*
- M e g m o s z t o l n i**, mint a' fogatlan vén asszony a' török-buzát. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

- Megmotoszik, megdöglik.
Győr várm. *Czech János.*
- Megnádálni, a' lapos vasat kitoldalni. *Kállay' gyűjt.*
- Megnáspágozni, nád pálczával verni. *Kállay' gyűjt.*
- Megnyilazni a' lovat, megsántítani patkoláskor. Székely szó. *Kállay.*
- Megokolni, valamiért v. valakiért jót állani. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Megoldarolni, vigyázva kikerülni valamely veszedelmet. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Megoszlatni, a' meghalásnak szelídebb kitétele. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Megpáczolom a' kendert. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Megpáholni, megverni. *Kállay' gyűjt.*
- Megpatintani; p. o. eret megpatintani, eret vágni. *Kállay' gyűjt.*
- Megrázogatta, megcensálta. *Kállay' gyűjt.*
- Megrémlett előttem, azaz, megjelent 's azonnal eltűnt. *Kállay' gyűjt.*
- Megrozsolni, 1) a' búzát a' rozstól megtisztítani; 2) jól megrakni. Székely szó. *Ferenczy János.*
- Megröknyődött, megszagosodott. *Kállay' gyűjt.*
- Megsugorodott a' tej, azaz, összement. *Kállay.*
- Megsujtott, rám ütött. *Kállay' gyűjt.*
- Megszakadt, a' megsérvesedett helyett. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Megszentülni, jámborabbá 's kegyesebbé lenni, mint azelőtt. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Megszerzeni, a' szabott számon még följül is adni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Megszínlenni, heteríteni a' ház' 's csür' földjét más jó agyagos földdel. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Megszontyolodom, szomorodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Megugrotta, t. i. bika a' tehenet, azaz, meghágtá. *Kállay' gyűjt.*
- Megütte, megütötte. Gömőri beszédmód. *B. S.*
- Megvenni, e' helyett, elvenni a' feleséget; mert régenten egy kis pénzt kellett a' vőfélnak a' leányért adni, 's azzal mintegy megvenni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Megvérhüdni, marhának a' sok futásból tüdőgyuladást kapni; mellvet fölön való érvágással szoktak orvosolni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Megverni a' szemével, azaz megigézni a' kis gyermeket. *Kállay' gyűjt.*

Megvetni a' szekeret, hátul felemelni erre vagy arra.

Kállay' gyűjt.

Megzúlni, a' tehénről mondatik, ha a' tehén felszarítja a' tölgyét. Bodrogekői szó. *Mindszenti.* Megülledni. Vas várm. *Döbrentei.*

Megye, plebánia. Barkó szó. *Hollók Imre.* Határ. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Megyebíró, az egész plebániára felügyelő. Barkó szó. Gömörben. *Hollók Imre.*

Megye-csuha (pluviale), templomi ruha. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Méhköpü, méhkas. *Kállay' gyűjt.*

Méhpolcz, méhkas-szék. Székely szó. *Cserey Elek.*

Mejék, ontok. A' mit a' székely mejéknek mond, azt Erdélyben egyebütt szálnak, föl- vagy beeresztőnek —; a' mit pedig ontok-nak, azt beverőnek — hívják. Mejék az, a' mit az, mit az osztovátán (Weberstuhl) a' fejfára vagy zugo-fára föltekernek, és onnan beeresztenek a' nyüstbe, bordában befognak. Az ontok az a' fonál, melyet apró csőkre csöllenek, és a' vetőlőbe tévén, a' mejékbe bele öltenek. Innét példabeszéd, mikor rosszul élnek a' házasok, mindenik hibás, és együtt veszekednek: egyik

ontok, a' másik mejék. Székely szó. *Incze József.*

Mejjeszteni, kopasztani. Székely szó. *Kállay.*

Mejrevaló, bunda. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Mek, megyek, menek. Palócz. *Szedes Fábian.*

Melák, 1) kutyafaj; 2) a' csuf ábrázatu embernek is mondják (haragból) „melák ember.“ Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Tátott száju. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Mélázni, andalogni, mély gondolatokba merülni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Melancholisálni Székely szó. *Döbrentei. Kállay.* Kemenesali *Lévai László.*

Melencze v. medencze, mosdóedény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Melledző. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Mellesztteni, mondatik a' szárnyas állatokról, mikor tollaik kiszedetnek. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Méltatni, kézhez adni. Bányai szó. *Tóbi Antal. P. o.* valahová a' felvállalt dolgot, levelet vagy portékát elküldeni, kézhez szolgáltatni. Székely szó. *Szabó Elek.*

- Mélyföld:** Torna, Gömör; mérföld: Dunántúl. *Döbrentei.*
- Mellyék,** a' hosszan nyúló fenél. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Memmondom,** megmondom. Mellátta, meglátta. Gömöri beszéd mód. *B. S.*
- Méncseredett,** kidüledt a' szem, p. o. mikor sokat iszik valaki, 's kiveresedik 's megdagad a' szeme. Székely szó. *Ferenczi János.*
Vérmesen kidüledt. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Mendemonda,** hiábavaló banyabeszéd. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Menedék,** oltalom, mentők; gyökere menni v. menteni; innen menedékhely, asylum; menedékes, mentetes v. hágó hely. Székely szó. *Kállay.* 1) Refugium, 2) planum inclinatum. Innét
- Menedékes** (adj.) p. o. hágó, lejtő, melly egy helytt nem meredekebb mint másutt. Székely szó. *Incze József.*
- Menedékség;** régi levelek szerint: evictio. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Menélai,** palócs kettős frequentativum, kimondva: meniényi, mendögélui, többször menni. *Szedes Fábian.*
Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Ménló,** csődör, monyas. Székely szó. *Kállay.*
- Mendőke,** pruritus eundi; péld. „Benne van a' mendőke.“ Győr várm. *Czech János.*
- Mentás,** szagosmenta szagú szőlő. Baranyi szó. *Tóbi Antal.*
- Menten,** mindjárt. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Mény,** kút' kankalékja v. gémje. Kemencesali szó. *Lévai László.*
- Menyecske,** a' székelyeknél: megesett személy, kurva. Erdélylesen: egyes menyecske, egyes ifju asszonyt tesz, 's a' szót jó neven veszik; de a' székelyeknél a' menyecske szóért megharagusanak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Menyeköső:** menyegző. Sopron várm. *N. A. Kiss Sám.*
- Menyült,** tiszta, mosdott. Székely szó. *Csercsy Elek.*
- Mérász,** gabonát ki 's bemérő. Kemencesali szó. *Lévai László.*
- Mércze,** négy kupás gabonamérő edény. Székely szó. *Ferenczi János.* Fél pozsonyi mérő, egy kilának negyed része, egy véka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Márton szerint annyit mint véka; de a' székelyeknél különbözik: a' véka 16 kupás, a' mércze pedig négy: e' szerint, mint a' véka a' köbölnek, úgy a' mércze

cze a' vékának negyed részét teszi. Székely szó. *Incze József*. Mércze, szapu, oktály, véka: gabona-mérték' nevei. *Kállay gyűjt.*

M e r e d, torul, feszül. Pápa vidéki. *Matica Imre*.

M e r e d e k, nyilamlás, szegezés. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

M e r e g l y e, fa nyársak körül a' bogján. *Kállay gyűjt.* Szalma-hordó hegyes rúd. Székely szó. *Bucsy*. Nád v. vessző-oszlopocskák a' vízben, mellyek a' mét-hálót fenntartják. Tiszamelléki szó *Náttly József*. Tartalék hegyes karó. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

M e r e g t u t u, erős mérges gyermek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. *Ferenczi Ján*.

M e r e k j e p. o. széna, szalma; annyi mint egy kis bugja, a' mennyit egyszer egy ember elvihet. Székely szó. *Incze József*. Bugjácskák. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Eder szerint **M e r e g l y e** a' 257 lapon: széna-csináló villa; a' székelyeknél: egy csomóba rakott, egyszer fölvehető széna vagy szalma, — 's az a' nyársforma rúd is, a' mellyel fölveszik, merékjének hívatik. Székely szó. *Ferenczi János*.

M e r e k j é s v i l l a, mintegy öles rúdnak egyik végét meghegyezik, a' közepe' táját általfurván, egy fertalynyi hosszú vékony szeget ütnek keresztül, és ezzel viszik a' merékjében rakott szénát v. szalmát, általütvén a' merékje szénán stb. Székely szó. *Incze József*.

M e r e k l e, rakoncza, az emp-lény' végébe való darab fa. Marczal melléki szó. *Acshdy Sándor*.

M e r e k l y e, két végén kihegyezett pálczácskák, mellyeket az asztagok' karimáiba duggatnak, midőn azokat szalmával befödik, hogy a' szalma le ne hulljon; úgy az asztag' legfelsőbb kévjét is az tartja. — Tessi a' bab v. borsó vetemény közé felfutásra állított fácskákat is. *Sztrokay*. Hegyzett kézi rúd, a' markolatja felé egy szeggel ellátva, melly a' szénát vagy szalmát tartja. Csikszéki székely szó. *Gegő Niceph.* Fa nyárs. Kemenesali szó. *Lévai László*. Asztag' körületire szúrt hegyes fácskák, mellyek a' rászedett szalmát lehullani nem hagyják. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

M e r e s z t e n i, feszíteni. Szathmárvidéki. *Gáthy János*.

M e r e v é n, mind, mindnyája. Kemenesali szó. *Lévai L.*

- Valamennyi. Rába-Bogyoszlói. *Döbrentei*. Sopron vár. *N. A. Kiss Sámuel*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Merkelni, torva fronte minitari. Székely szó. *Szabó József*.
- Merkőcze, sárga répa, murrok. *Kállay' gyűjt.* Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Mernám, merészség, bátorság. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Mesde, a' földek' szélén lévő martos kaszáló gyep. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Mesemaga, egyedül. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Mesgye: Gömör, Torna; bárázda: Dunántúl. *Döbrentei*. A' vetések közti gyep; Eder szerint 258 l.: gyalog- vagy szőlő-övény. Székely szó. *Ferenczi János*. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Fűves út a' szőlők között. *Palócz. Szedes Fábán*.
- Mester, hóhér. Székely szó. *Kállay*.
- Mesterasztalos, hofmeister. „Mester asztalt akart neki adni.“ Győr vármegy. *Czech János*.
- Mestergerenda: a' padlás' gerendái alatt keresztül húzott más vastagabb gerenda erősítés végett, hol a' sajtokat 's egyéb holmijeket szokták tartani a' szegényebb
- rendűek. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay*.
- Mesterke, cifrázat, kivarrás, Bordur. Innen:
- Mesterkélnt: a' keszkenőt szélében kivarni. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Cifrára kivarni, mesterséges varrást tenni. Kemenesali szó. *Lévai László*. *Palócz. Szedes Fábán*. Barkó szó. *Hollók Imre*.
- Mesztet (néhol = mész) e. h. szemét, maszat; meszeteni (néhol = meszelni) e. h. szemetelni, maszatozni. Pápa vidéki szójejtések. *Matics Imre*.
- Mesztéláb, mezítláb. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Tolna várm. *Csapó Dán*. Vas várm. *Döbrentei*.
- Metélt, laska. *Kállay' gyűjt.*
- Metszek, metszesz, metasz stb. vele; összehúzva ebből: mit teszlek vele. Vas v. *Dr. Horvát József*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm*. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Metszúdni, metszeni. Ormánási szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Mezei lamos, farkas. Baranyai szó. *Matics Imre*.
- Mézesbáb, mézes kalács. *Kállay' gyűjt.*
- Mezest, megint. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Mezge, nem mezga. Székely szó. *Incze József*. Az élő v. még nyers fa' kérge alatti édes nedvesség. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Syrup, ragadós fanedv (p. o. a' nyirfában, mellyből nádmézét főznek); innen: meze és, syrupos. Székely szó. *Kállay*.

Mezgelni, motozni. Gömőri szó. *Hollók Imre*.

Mező, zöld vetés. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Mezőn? merre? Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Miátt v. mihátt, e. h. miatt. Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Micsiri, mecsevészedett. Székely szó. *Ferenczi János*.

Miczereg a' tehén, sír a' borjához. *Kállay gyűjt.*

Mieg, még. Palócz. *Szeder Fábán*.

Miénk, mienk; magában is kijelenti azt, hogy magunké valamely dolog; ez ugyan csak annyiban gyakoroltatik a' székelyeknél, és akkor, midőn valakinek tulajden szolgálatjában lévő embere a' dolog, p. o. ez a' kalap a' mi emberünké, a' miénk emberé — innen miénk, olyan sokat kimerítő értelmű szó, a' melly még a' régi pallérozott görög nyelv' igéjének is beillhetnék. *Szabó Elek*.

Miesó, apróra morzsolt só. Székely szó. *Gyarmathi*.

Mig a' világ's az örök, e' h. soha sem. Székelymondás. *Gödry*.

Mihely, mihely. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Mihók, egy szemére vak. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Mindétig, e' h. mindig. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Mindjárt kiszedem a' szemem' szorit, azaz, mindjárt átesem rajta, elvégzem. *Kállay gyűjt.*

Mindoha, örökkéig, mindéig: mindig, mindenha. Sopron várm. *N. A. Kiss Sám*.

Minya, Miska, Mihály. Székely szó. *Csergy Elek*.

Mirigybéka, minden kicsinyért veszekedő, irigykedő. A' kis gyermekek' szidalma egymáshoz. Székely szó. *Ferenczi János*.

Misének több nemei: anyagi, aranyos, bőgős, füstös, susogó, soros. Barkószavak. *Hollók Imre*.

Miszit-maszat, szemét. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Mittzeni v. metszeni, összehúzza ebből: mit tettszeni? Mettesz vele? azaz: mit tettsesz vele tenni? Örsegi szó. *Zakál György*.

Mizger, nyomorék. *Beke gyűjt.* Görhes, sovány, hitván. Kemenesali szó. *Lévai*

- László.** Pápa vidéki. *Matics Imre.* Piczirka tojás, idétlen tikmony. Illyent tojik legelsőben a' gércze, és legutolján a' vén tik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Míves nap,** dolgozó nap. Székely szó. *Szabó Elek. Cserey Elek. Incze József.*
- Mócsing,** szíjjas in, tánczos mócsing. Szegedi szó. *Nátlly József.* In, inas hús. *Kállay' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Mocsolya,** kenderáztató gödör, árok. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Móczirkálók,** lejtőt járók, guggelva tánczolok. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Moc zogni,** szájbezárva nevetni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Moczorog,** dadog. Győr v. *Czech János.*
- Mód,** egészség, p. o. nincs jó módja = egészsége. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Mogorva,** durva, darabos, komor ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Mohar,** fű' neme, gyomlalat, szüleség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Mohó,** zódé, zabáló, sokat hamar faldosó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Mohón,** kívánva felettébb; p. o. mohón enni, vorare. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Mokány,** szilaj. *Matics Imre.* Mokány ember, másokon kikapó. *Kállay' gyűjt.*
- Mokogni,** érthetetlenül beszélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Mókus,** Csikban: evet. Székely szó. *Incze József. Szabó Elek.*
- Moláka,** zsombékos, kákás, csuhus mocsár, posvány, pocseta, káku. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Molnár - pogácsa,** ütés plágával. *Kállay' gyűjt.*
- Molnár - szemű csillagok,** alig pislogó homályos csillagok. Veszprém v. *Czuczor Gergely.*
- Mona,** malom. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Mondóka,** mondani való. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Mondola baraczk,** édes magú kajszibaraczk. Székely szó. *Kállay.*
- Mór,** szalmás sárból rakott fal, fecske-rakás. Kemenesali szó. *Lévai László.* Aggyagból rakott fal. Soproni szó. *Kis János.*
- Morcz v. mord,** komor, kedvetlen, haragos tekintetű. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Mordány, pisztolynál kisebb nemű lőszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Mordol, mordul. Gümöri beszéd mód, Rima 's Balog völgyben. *B. S.*

Morgya s, kegyetlen, durva. Székely szó. *Ferenczi János.*

Morgyiás, rettenthetetlen haragos kemény ember, ezen szótól: mor, haragos. Székely szó. *Szabó Elek.*

Morj, Magyarországon: Mar, Márton szerint der Anfang der Brust; de ez a' szügy, melly részt a' kivágott marhában a' mészárosok szegyenek neveznek. A' morj a' marhának két előlapoczkája között fölül esik. Ezt a' részt hívják a' mészárosok medve-húsnak, medve-pecsenyének, minthogy a' medve a' marha' morját szereti és szaggatja meg legelőbb. Székely szó. *Incze József.*

Mormiczolni, magában dödögni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mormojálni, dongani. Székely szó. *Gyarmathi.*

Morsa, kicsinke, p. o. adj egy morsa nádmézét bár! Székely szó. *Szabó Elek.*

Morsóka, zsurmóka, étel' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Mortyos, szurtos, czirmos, szennyes. Tiszamelléki szó. *Náty József.*

Morvány, fonott kalács. Barkó szó. *Hollók Imre. Palócz. Szedes Félián.*

Morssa, igen kicsinke. Székely szó. *Szabó Elek.*

Morssolni, sűzni, surolni, p. o. kukoriczát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsig.*

Mosdó, meleacze, kis kerek tekenőcske. Innen a' megigéztett gyermek' mosdására használja a' babonás nép a' mosdó vizet. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Mosdók, északi Ázsiában, Kázánon innen, egy vidék a' Terek vize mellett. *Szabó Elek.*

Moslicza, rajonkint járó apró' légy' neme nyárban. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mosztos, mosztos, valamely étel' hemével magát arczul bemázolt gyermek. Székely szó. *Szabó Elek.*

Mosztolódni, a' felvágott sült' maradékából, kézzel evén, magát bemocskolni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Motolni (motozni), kutatni. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*

Motonozni: 1) tapogatózni valami után, p. o. a' sötétben majd fél óráig motonozott, míg süvegére lelt; 2) valakinek útjában lenni, p. o. a' helyett hogy a' dologban segítene, mindig csak előttem motonoz. Pápvideki szó. *Matics Imre.* Valamivel so-

- káig vesződni. „Megmotonoztat már valahára.“ Győr várm. *Czeck János.*
- M o t o r á s z n i**, kesével felkutatni. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- M o t o z n i**, 1) a' harminczadoknál megvizsgálni, nincse tiltott portéka; 2) birka is megmotozik, megzabál. Bataton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* M o t o z n i, megmotozni: teszi azt a' vonaglast, midőn az állat gyomorterhelés' következtében dögöldik. Embernek is mondják, ha sokat eszik: „úgy fal, majd megmotozik bele“; vagy ha valaki irigyli másnak jó salatjait, ennek azt mondja: „motoszál meg bele“. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* 1) tapogatni, 2) meghóködni, csömlölni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- M o t r i n g**, egész darab, p. o. ezérna. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedes Fábián.*
- M o t y ó**, l. Podgyász.
- M o z g a**, csontvelő, megkülönböztetve az agyvelőtől, melyet egyedül neveznek **ve l ő n e k**. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- M o z g á s**, eresz, p. o. a' tavasz' kifakadásakor mozgás a' fa. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- M o z o g á n y**, rengeteg nagy testű magas vastag ember; mintha mozgana alatta a' föld
- mikor men. Székely szó. *Szabó Elek. Ferenczi János.*
- M ü c z ö r g ü k**, szerelmeskedem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- M ü g e**, hátulja valaminek. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- M ö n d ö r g ö - f ő** (hánakon), fül-fő. *Kállay gyújt.*
- M ő r r e** = merre. Gömör, Torna, Dunántúl. *Döbrentei.*
- M ő s z ö r ő g n i**, szerelmeskedni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- M u c z k o r ó d n i**, hátul a szeker' hátuljára felcsipeszkedni, vagy olyan helyre felülni, a' hová alig tér. Székely szó. *Ferenczi János.*
- M u h a**, moh. Székely szó. *Cserey Elek.*
- M u h á t**, a' sámfára a' bőrt rá-dörgölő lapos csont v. eszköz. Székely szó. *Ferenczi János.*
- M ú k a**: munka. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*
- M u k u c s**, mókus, evet. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- M u l t e l ő k ö n**, ezelőtt. Vas várm. *Döbrentei.*
- M u m a**, bámész. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- M u n g o r o l n i**, ruhákat simítani ki. Székely szó. *Szabó Elek.*
- M u n k á l k o s z o m**, munkálkodom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Murha e' helyett: murva, széna-türedék. Éder 265 l. Székely szó. *Ferenzi János*. A' széna' romladék aprólékja. Székely szó. *Szabó Elek*. A' szénatartóban v. ketreczben, hova a' szénát hányják, a' száraz fűlevelek 's virágok' türedéke, fű-mag stb. együtt neventetik murhának. Székely szó. *Inczé József*.

Murok, sárga répa. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Murrantok, kővel hajtók. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Murssolni, asurmolni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Muslicza, boros edényeket lepő igen apró légy. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Muslicza, apró szűnyog. Kemencsali szó. *Lévai László*.

Mustármag, fűz vesszőből gúzsolt korbács, mellyel a' köznép aprószentek' napján egymást verni szokja, e' szavakat mondva: „keléses

ne légy“. Győr várm. *Czeck János*.

Mustya, csizmadiák' kurta nyelű kis vas botja. Székely szó. *Szabó Elek*. Pápa' vidékén: musta. *Matics Imre*.

Muszkolni, a' szőlőt szüretkor megzúzni muszkoló fával. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. Kemencsali szó. *Lévai László*.

Muszlicza, borbogár. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Muszkolni, megzúzni, szeszessakítani szüretkor a' szőlőt. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Mutasztani, mutatni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Muszogni, 1) békételenkedve zúgolódni; 2) muszog a' csép, mikor jó keményen csépelnek jó erős legények. Székely szó. *Ferenzi János*.

N.

Nád, 1) arundo; inuét példabeszéd: könnyű a' nádból szpolni; 2) mikor a' fejsze megvásik vagy gyenge, és a' kovács egy darab vasat

vagy aczélt hozzá forraszt, azt is nádnak hívják. Az eke' fejére is hosszán, hogy el ne vássék, tesznek egy vékony vas vesszőt, mellyet

- nádálásnak neveznek. Innét **Ná d a l n i**, 1) az elvásott szántóvasat aczéllal kitoldani; 2) a' hordót náddal megdugni. Székely szó. *Ferenczi János. Incze József.* Vas-szerszámokat, p. o. kapákat, lapos vasakat — elvásván — megaczélozni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- N a d á l y**, vérszopó, piócza. *Matics Imre.*
- N á d k o p ó**, nádtarló. Győr várm. *Horvát Endre.*
- N á d m é z**, cukor; nádméz, cukros. Székely szó. *Kállay.*
- N á d r a**, gyomor görcs. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- N a g y g a r r a l é l ő e m b e r**, homo sese ostentans. Erdélyi és székely szó. *Döbrentei.*
- N a g y - k o z s ó k**, suba, bunda. Székely szó. *Kállay.*
- N a g y m a r i n**, bizonyos mérges kolés az emberen. Székely szó. *Túry Ignéz.*
- N a g y - m i - h a s z n a**, kamasz, fölserdült ifjú, kinek még sem lehet valamire hasznát venni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- N a g y o t a l a n í t n i**, magáról rangja felett igen sokat állítani vagy tartani. Székely szó. *Ferenczi János.*
- N a g y s z e m ű**, öregszemű. Torna és Gömör vármegyékben. *Döbrentei.*
- N a g y v e r ő**, pöröly. Székely szó. *Kállay.*
- N á j**, leg. (superl. grad.). Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- N á l i n k**, e' h. nálunk. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*
- N á l u n k**, e' h. hozzánk. Székely szólás. *Kállay. Derzsi Mózes. Buczy.* Nálunk mek, mesternél mek, papnál mek (kimondva: nuálunk mek, mesternié mek, papnuá mek); azaz: hozzánk, mesterhez, paphoz menek. Palócz szóejtés. *Szedes Fábian.*
- N á n i**, Anikó, Aniska. Székely szó. *Kállay.*
- N a p á l d o z a t**, napnyugot. Gömöri szó. *Hollók Imre. Palócz. Szedes Fábian.*
- N a p e n y é s z e t**, napnyugot. Székely szó. *Cserey Elek.*
- N a p o n s ű l t m á l é**, nagy tehén szar. *Kállay gyűjt.*
- N á p i c z**, pindurka, igen piciny. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kisded, sorvadt termetté. *Beke' gyűjt.* Görhes, hitván, nyulánk, idétlen. Kemenesali szó. *Lévai László.* Felette kicsiny, piccirka. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- N á p i s z u s z i**, alamuzzi. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- N á s p á g o l o m**, elverem, megszedegetem, ütögetem. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Tolna várm. *Csapó Dániel.*
 N á s p o l y a, l. Lesponya.
 N á s z, lakodalom. Székely szó. *Cseréi Elek.*
 N á s z á d, lélekvesztő, kis csolnak. *Matics Imre.*
 N a t r a b u j a, nagy fű, mandragora. *Kállay' gyűjt.*
 N a t r a g u l y a, bolondító mérgező fű. Palócz. *Szedér Fábian.*
 Bolondító gyökér, Gümöri szó. *Hollók Imre.*
 N a t r a g u l y á s, eszévesztett, bódult. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 N e b e l e g, hiábavalóskodik. Székely szó. *Szabó Elek.*
 N e d i n g e s, negédes, kevély. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 N e g é d, nagyravágyás, kevélység. *Cseréi Elek.*
 N e g é d e s, büszke, kevély. Székely szó. *Szabó Elek.* Magát rátartó kevély. Székely szó. *Buczy.* Begyes, kevély; de csak olyanról mondatik, a' kinek van mire kevély lehet. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
 N é g e l y, légely, dobonka. Székely szó. *Cseréi Elek.*
 N e g y e d f ű, három eszten-dős, egy fával kevesebb mint mondatik. Marozal melléki szó. *Acsády Sándor.*
 N e h é z k e s a s s z o n y, viselő. *Kállay' gyűjt.*
 N é h o n, néhut, e'h. némelly. Székely szó. *Gyarmathi.*
 N é m a g y é r m e k' s z a v á t

anyja sem érti; az az, a' ki nem nyilatkozik, annak kívánsága szerint senki sem tehet. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
 N é k ű n t, nélkül. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
 N e m e r e, éjszakai székely szó, még az embert is megöli. Székely szó. *Ferenczi János.*
 N e m e z, 1) nyereg alá való szőr pokróczocska; 2) Eder szerint: avatott posztó, pannus coartilis. Székely szó. *Ferenczi János.* Ló' hátára készített szőrrel töltött, v. ősszeréttel elviselt csérgének vászonba lett varratásával készült vánkos. Székely szó. *Szabó Elek.* Nyereg alá való veríték fogó. vászon. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*
 N e m - k é p e s, lehetetlen. Székely szó. *Kállay.*
 N e n e, neném: néne, néném. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
 N e n e ő, néném. Barkó szó. *Hollók Imre.*
 N e s z, hang, láрма. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 N e s z e r e, szeles, esztelen, féleszű, bolond. Ennek synonymája: szelde, szerdepurdi, szeles bolond. Székely szó. *Derzsi Mózes.* *Szabó Elek.*
 N e s z e s, rasus. *Beke' gyűjt.*
 N e s z e z n i, mikor a' kis

gyermek figyelmezni kezd a' beszédre. Dunántúli szó. *Acády Sándor*. Lár mázni. Or mánsági szó, Baranyában. *Jeremias Sámuel*.

Neszü d ö m, neki gyúladok, felháberodom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Nev e n d é k, nevetlen ujj. Ba ranyai szó. *Tóbi Antal*.

Nev ő, e' h. nővő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Nínka v. nénka, nénike. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József*.

Ne d í t o m, biztatom. Székely szó. *Cserey Elek*.

Noj s z e n, kis fenyegető hang. Nojzen csak! Kemenesali szó. *Lévai László*.

Nosza, adsza, adjasza, fogjasza, nesze; sürgető, siettető terminatio. *Gyarmathi Sámuel*. Noszadsza, nosza add tehát. Palócz. *Szeder Fúbián*.

No s z í t o m, biztatom, huszítom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Gümöri szó. *Hollók Imre*.

No s z o l n i, tuszkolni, nógatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gátly János*.

No s z i, nosza. Gümöri szó. *Hollók Imre*.

No v e r g a, ergojó, gendéboja, együgyű. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

N ő, menyasszony, új asszony. Székely szó. *Cserey Elek*.

N ő m ő s, e' h. nemes.

N ő s, házas ember; innen: n ő s z n i, házasodni. Székely szó. *Cserey Elek*.

Nu á, nié (palóczos), nál, nélrag helyett. *Szeder Fúbián*.

Nünü, nádhártya síp. Csikszéki szó. *Kállay*. Nádból v. hóbér szárból csinált síp. Kemenesali szó. *Lévai Lász*.

Ny.

Nyakkupa, l. Kupa. Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Ny a k l é, nyakonvágás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Ny a k l e v e t a d n i, pofon vágni. *Kállay' gyűjt*.

Ny a k l ó, der Hosentrager.

Soproni szó. *Kis János*. Os tor-nyak. Székely szó. *Kállay*.

Ny a k ó c z, ny a k ó c z o n, meztelen, fedetlen nyakú, v. nyakkal. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

Ny a k r a f ő r e, vakmerőn valamibe rohanni. Balatonmel-

- léki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyakasi, rövid görbe nyaku.
- Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Nyakszeg, az igát tartó közép szeg. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyakovas, mellybe a' bűnös' nyaka záratik. *Kállay' gyűjt.*
- Nyalábolni, 1) kötni; 2) kötéllel megverni; ez utóbbi értelemben használtatik Pápa' vidékén. *Matics Imre.*
- Nyaladék, elhetetlen együgyű, bibaszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Nyulánk. Győr várm. *Horvát Endre.*
- Nyalakodni, szerelmeskedni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Nyalánkodni, minden újságban a' mi eledel, belé kóstolni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Nyalánkság, csemegék' nevei. Székely szó. *Szabó El.*
- Nyalasznyik, levelen sült. Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Nyalifali, nyalánk, mindenben belekóstoló. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Nyalító, fonóknak adatni szokott étel. Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Nyállani, mikor az ételt, húst stb. sokáig tartják, és izzá válik, romlani kezd, rothadásba men által, akkor mondják: megnyállott vagy nyállani kezdett. Székely szó. *Incze József.*
- Nyalzó, nyalánk étel v. ital a' fonóknál. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Nyamándi, együgyű, istentaszította ember. Pápa vidéki. *Matics Imre. Beke' gyűjt.* Tátott szájú málé, mámmám ember. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Nyammogni, lassan, immel-ámmal enni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nyammogva enni, lassan enni, mikor nem rághat. Székely szó. *Kállay.*
- Nyargaló, pandurnak a' meghurczolt bűnöstől járó díj. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyarkalok, nyargalok, járkálók. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyás, e' h. nyárs. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyáskolódni, feszengeni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyaslatok, koslatok, pesletek, járkálók. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyebelegni v. léhelegni, haszontalankodni. Székely szó. *Kállay.* Nebelegni, ondokolni, haszontalankodni, ügyetlenkedni. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Nyeggetni, e' h. nyaggatni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Fojtogatni. Marcsal melléki szó. *Acsúdy Sándor.*

Nyegle, kérkedő. *Matics Imre.*

Nyekeg v. nyökög, fájdalomosan nyögdécsel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nyekeg a' bival; innen megnyekkenek, p. o. úgy megtoppantám azt a' békát, hogy megnyekkene belé. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyekege, akadózó szavú. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyekője, mellesont. Székely szó. *Kállay.*

Nyektetni, sikatni, ríkatni, p. o. a' gyermekét, macskát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyelbe sütni valamit, azaz: helyesen végrehajtani. Komárom várm. *Czuczor G.*

Nyelfölök, torkosságból eszem, rondán eszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelfeg, süvegnek lecsüggő része. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelv, 1) die Zunge; 2) Sprache; innét példabeszéd: nyelven fogják el a' harist; 3) p. o. békó' nyelve, az a' két rugós tollú vas, mellyel bezárják a' békót mikor fölverik. Székely szó. *Incze József.*

Nyelvelni, rágalmazni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Nyérő, e' h. nyirő. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Nyesedék, lenyesett ág-bog, apró fa hegy, apró forgács. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyestike, körömvirág. Bar-kó szó. *Hollók Imre.*

Nyesszetül, nyissál, életlen késsel valamit metsz. Győr várm. *Czech János.*

Nyetre, előre hátra hanyatló kés vagy bicsak. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyifa, orrából beszélő Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Az orrán vékony hangon beszélő. *Beke' gyűjt.*

Nyiffancs, nyifákoló, rivó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Nyikog, az idétlen 's halálán való kis malacz. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyil, 1) Pfeil; 2) Loos; 3) osztálybeli rész, t. i. mikor az atyafiak osztónak, a' jószágot egyenlő részekre szagatják, és azután sorsot húzván mondják: ez a' rész jószág nyil szerint juta nekem; ez a' nyil jószág nekem juta. Székely szó. *Incze József.*

Nyilalás, 1) oldalszegezés; 2) a' háznak felcsaptatása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

- Nyilalni**, nyilallani, 1) nyilalni, felnyilalni, annyí mint emelő rudak által (vetés) valamit fölemelni, aufheben; 2) nyilalni, stechen, p. o. Seitenstecken haben, oldalnyilallásban lenni; es sticht mich in der Zahn, nyilallik a' fogam. Székely szó. *Incze József.*
- Nyilány**, ritka, p. o. ritka ruha. Baranyai szó. *Tóbi Ant.*
- Nyilazni**, midőn a' kovács patkoláskor a' lónak lábát megsérti 's a' vas szeget elevenbe veri. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyir-virics**, nyirfa lév. Székely szó. *Buczy.*
- Nyiret**, nyög; mondatik borjúzni akaró tehén felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyirettyű**, hegedű vonó. Székely szó. *Kállay.*
- Nyíri kakas**, erdei v. magyaros kakas. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Nyirigli**, igen lenyírt. Kemenesali szó. *Lászi László.*
- Nyiring** v. nyering, eső után lett síkos út. Székely szó. *Kállay.*
- Nyirkos**, nedves, zsengés. *Kállay gyűjt.*
- Nyirkuskodom** v. nyirkudom, sepelygek, utána ásítok. Kemenesali szó. *Lászi László.*
- Nyirem**, nyirem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyiszít**, csahítál a' kutya, midőn hazamenő gazdáját mintegy örvendve idvezli; t. i. ugat az idegenre, nyiszít az ismerősre Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Nyiszlett**, hitvány 's vékony testalkattal bíró. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Nyomorú. Győr várm. *Czech János.*
- Nyiszolni**, nyiszálni, sértve vágni. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Nyív**, rend alatt itt ott elmaradott kasza nem fogta fű vagy gabona; — kasza nyív, vella nyív. Szegedi szó. *Náty József.*
- Nyiváskolni**, sirdogálni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Győr várm. *Czech János.*
- Nyom**, 1) Frustritt; 2) Spur; 3) generatio, p. o. egész emberi nyom (generatio) sokszor tudatlanságban marad. Székely szó. *Incze József.*
- Nyomás**, csapás, baromjárás. Székely szó. *Kállay.* Kecskemét körül. *Csapó Daniel.* A' szántóföldek' azon része, melly ezuttal ugarinak marad. Székely szó Csikszékben. *Gegő Nicephor.*
- Nyomó-rúd**, a' hosszú terhes szekeret elől hátul le-

- szorító gümbölyű fa. Ezt mondják rudalásnak. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyoszólyó**, szalmából fonnott ág, lésza. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsig.*
- Nyoszólyó-asszony**, a' menyasszony' biztosnéja 's bátorítója: ez fekteti le az új házaspárt, 's ez teszi fel reggel a' fejkötőt a' menyasszony' fejére. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Nyoszóleány**, a' menyasszony' meghitt leány - barátnéja, ki ezt az oltárhoz kíséri 's mindig mellette van, mint a' vőfény a' vőlegény mellett. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyökkenni**, a' leeséskor nyökkenő hangot adni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Nyólni**, p. o. elnyólni a' csizmát annyit tesz, mint elszagatni. Kendert nyólni, kitépni, kiszagatni. Palócz. *Szedes Fábian.*
- Nyörzőg**, a' kis gyermek, mikor felébred. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Nyössen**, e' h. nyersen. Székely szó. *Gyarmathy.*
- Nyósténszer**, fejr nem, asszonyi nem. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Nyöszög**, p. o. a' sertés mikor nyújtózik és orrában rőfögve hangzik. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Nyössörögni**, álmában v. kínjában fájdalmas hangokat adni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyóve**, nyelve. Gömöri beszéd mód, Rima 's Balogvölgyben. B. S.
- Nyúja**, haskérge az állatoknak. Szeged táji szó. *Náty József.*
- Nyujtó-rúd**, a' tengelyeket összefoglaló rúd. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székér' derekának rúdja, melly az eleit a' hátuljával egybefoglalja. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Nyúka**, nyulacska. Palócz szó. *Szedes Fábian.*
- Nyuládozni**, ausstrecken. Győr várm. *Czech János.*
- Nyulas**, nyulszívű, ónyas. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyulósodni**, megnyulósodni, a' bornak úgy nyulni, hogy ne cseppenjen 's alig lehessen egymástól elszakítani. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Nyuska**, nyúl. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormánsági, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Nyuvadni**, fuladni: ezen két szó' értelme egy, csak az okokra nézve különböztetik meg, t. i. a' ki vízbe hal, arról azt mondják: vízbe fult

vagy fuladott; a' kinek torkán egy csont akad 's meghal miatta, arról azt mondják: megnyuvadt. Mikor asztag ég, annak is az égéséről, mely nem szabadon lánghol, azt mondják: nyuvadozva ég; ha a' tűzre sok forgácsot hánynak, mondják: mért tevéل anyi forgácsot rá, megnyuvad a' tűz. Székely szó. *Incze József*. A' torkán akadt falattól megfojlani. Székely szó. *Szabó Elek*. Nyuvadni v. nyivodni, fuladni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Nyuzga, kényeskedő. L. Mazna. Palócz. *Szeder Fáb*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Nyuzott hús, marha hús. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Nyű, pondró. Székely szó. *Cserey Elek*. Féreg. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nícephor*.

Nyűg, két lónak lábalkat összeszorító csat vagy békó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Nyűgér, nyűg' helye a' lábbon. *Kállay gyűjt*.

Nyűgölődő: idétlen nyajskodásaival másnak alkalmatlankodó. Székely szó. *Ferenczi János*.

Nyűgős ember, bajt szerző ember. Erd. és székely szó. *Döbrentei*.

Nyűrrög, a' seregély' fia. Székely szó. *Gyarmathi*.

Nyűs geteg, helyt nem ülő; a' nyű-től jó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Nyüst, takács eszköz' neve. Csikszéki székely szó. *Gegő Nícephor*. Szurkolt fonál a' csizmaziáknál. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Nyüstöl a' fejrénep, mikor mindenfelé satrat. Székely szó. *Gyarmathi*.

Nyüstölni, ki 's be szaporán járni, mint a' nyüstnek a' bordába. Székely szó. *Ferenczi János*.

Nyűzzögni, érthetlenül az orrába beszélni. Székely szó. *Ferenczi János*.

O.

Óbogatni, kínos fájdalomában jajogva kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Ócsó, szórásakor lefölezött

szemetes gabona. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Ócsó, olcsó. Székely szó. *Cserey Elek*.

Ócsolom, olcsónak tartom. Székely szó. *Gyarmathi*.

Ocsú, a' gabonának felszóráskor. vagy rostáláskor maradt szemetje, hulladéka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szegedi szó. *Nátlly József*. Tolnában és Kécskeméten is divatos. *Csapó Dániel*. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Ocsúdni, feleszmélni, ébrülni; p. o. ocsúdni kezdett mély álmából. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Odarolni, az oldalon befelé a' szekér' hátuljával csusztatva elmenni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Oda sajnálni, oda szánni valakinek. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

Odébb, tovább. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Odo, udu, odv. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Odoli, idomtalan, p. o. odoli egy ember. Győr várm. *Czech János*.

Odor, odú, p. o. csűr-odor, hová berakják a' gabonát. Székely szó. *Kállay*. A' csűr' elrekesztett része. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Csűr' odra, hova a' gabonát (életet) rakják be. Székely szó. *Szabó Elek*. Mellék osz-

TÁJSSZAVAK.

tály a' csűrben. Székely szó. *B. Lakos*. Odor, így hívják a' csűrökben a' szérá' mellett két felül azt a' kebelet, hová szokták a' gabonát cséplés előtt rakni. A' hol a' folyóvíz' fenekén hosszan alá mélységet ás, arról is az mondatik: a' víz beodrozta magát, nagy a' víz' odra. Székely szó. *Incze József*. A' csűrben két felől az az üresség, a' hová a' gabonát rakják. Innét:

Odro, nagy ehető, a' kinek nagy üres gyomra (vagy székelyesen: bele) van. Székely szó. *Ferenczi János*.

Odu, üreg a' fában vagy falban 's földben is, mint az egereké 's egyebeké. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre*.

Odv, odu, udu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ófrálok, csabukkolok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Ófrányi, tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel*.

Óhítani, concupiscere. *Beke' gyűjt.*

Oka, 2 font v. 2 itcze. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*, Két font. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Márton szerint két itcze, das Maas. A' székelyeknél nem a' híg, hanem a' kemény testekre vitetik, és tesszen az igaz oka két fontot 's egy

fertályt; de most két font-ra le van szállítva. Ezzel a mértékkel inkább az oláhok élnek. Székely szó. *Incze József.*

Ok l a n i, megfelelni, megszenvedni; megoklott, megszenvedett. Székely szó. *Kállay.*

Ok o l m a s z, kalamász, szerkérkenő. Palócz. *Szeder Fábrián.*

Ok r á n d a n i, valamitől félelem és utálás közt meghókölni, vagy hátrább vonni magát. Székely szó. *Ferencki János. Szabó Elek.* Valamitől megijedve megrázkódní; p. o. a' kit hirtelen megtámadnak vagy riasztanak. Székely szó. *Incze József.*

Ok t o n d i, ostoba, együgyű. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Marczal melléki szó. *Aczúdy Sándor.*

Ok v e t e t l e n, minden szót megfogadva, rabotálkodva dolgozó együgyű ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ó l, e' h. istálló. Barkó szó. *Holtk Imre.* Ormánsági, Baryarában. *Jeremiás Sámuel.* Palócz. *Szeder Fábrián.*

Ol á h f i c s o r, oláh legény; oláh fáta, oláh leány. Székely szó. *Kállay.*

Ó l á l k o d n i, utána leskelődni. Pápa vidéki szó. *Matics*

O l c s u, árra' érdemén sokkal alább vásároltatott meg. „Olcsu husnak híg a' leve. Az olcsu vásárban nincs nyereség.“ Székely szó és szó-lások. *Szabó Elek.*

O l d a l l a n i (el), elszellenni, félreállani. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*

O l d a l v é g, a' marha' oldalának végén porczagó jó ízű hús. Székely szó. *Ferencki János.*

O l l ó, 1) Schaere; 2) kecskefiú v. olv; lásd Gidó. Székely szó. *Incze József. Ferencki János.* Annyit is tesz, mint szelementartó fa. Balaton melléki szó. *Horvátk Zs.*

O l l ó b a v e n n i, 1) egy nagy fa alá keresztben két rudat vetnek, és mikor így felemelik, mondják: ollóba fel lehet venni; 2) két felől valakit megtámadni, p. o. két ember egyet, két agár egy nyulat. Székely szó. *Incze József.* Keresatfogásba két rúd közé venni, hogy könnyebben lehessen emelni. Székely szó. *Ferencki János.*

O l l ó z n i, megfizetni (mondatik a' kecskéről). Székely szó. *Ineze József.*

Ó l ó m, alom, sertés alá terített szalma. Székely szó. *Szabó Elek.*

O l u, olvadék, liquor. *Matics Imre.*

Óma, alma. Palócz. *Szedes Fábás*. Vas várm. is óma.

Omboly,...? *Matics Imre*.

Óndó, a' kásából a' megtörés után kiszitált liszt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. A' kölesnek azon héja, mely lefoszlik róla, midőn kását készítenek belőle. Győr v. *Sztrokay*. Pálinka seprő; meg köles-kása dercze. Székely szó. *Buczy*.

Óndok, e' h. undok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Óndók, gyapot-fonó keréknek közép fája, mellyben az orsónak pereszlényén a' keréknek húrja. Székely szó. *Szabó Elek*.

Ónoka, e' h. unoka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ónszólom, unszólom, ültetem. Székely szó. *Cserey Elek*. *Gyarmathi*.

Óntok, a' vetéllő által keresztül menő fonál a' szövésben. Székely szó. *Gyarmathi*.

Óntora, hordó-fenek' karmája, csínja, ontorája. Székely szó. *Kállay*.

Óntozni, magát kiüríteni. Őrségi szó. *Zakál György*. Megkölykezni. Mondatik az olyan állatról, melly többet szül. Vas várm. *Döbrentei*.

Óntra, hordó' ontrája, hordó' csínja. Székely szó. *Kállay*. Behajtott madzagnak va-

ló varrás. Gémőri szó. *Hollók Imre*.

Óntrás pendely, asszonyi félling, gatyá madzaggal. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.

Ónossá lenni, nagyon megijedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kétségbe v. kísértetbe esni. Kemesesali szó. *Lévai László*. Ijedésből elszédülni, elkábulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Or, ország; tolvaj, lopás, tolvajság. Székely szó. *Cserey Elek*.

Orda, sajtó léből készült turó. Székely szó. *Kállay*.

Ordas, hosszukás, pettegett. Mondatik alma és farkas felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hamuszín. *Kállay' gyűjt*.

Ordosics' napja, apró szentek' napja. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Orhideg, lopó v. tolvaj hideg. Székely szó. *Gyarmathi*.

Ormó, teteje, csipkézetje valaminek. *Kállay' gyűjt*. A' hidas' vagy zselyp' oldala. Bodrogekői szó. *Mindszenti*. 1) A' káposzta' levelein a' közép kiálló rész; 2) a' hegynek is van ormója vagy háta. Innét —

Ormózni, a' káposzta levélről a' vastag ormót lehántani. Székely szó. *Ferencs János*.

Tolna várm. *Csapó Dániel.*
 Nás pol ya, l. Lesponya.
 Nász, lakodalom. Székely szó. *Cseréi Elek.*
 Nás zád, lélekvesztő, kis csolnak. *Matics Imre.*
 Na trabuja, nagy fű, mandragora. *Kállay' gyűjt.*
 Na tragulya, bolondító mérges fű. Palócz. *Szedér Fábian.*
 Bolondító gyökér, Gümöri szó. *Hollók Imre.*
 Na tragulyás, eszévesztett, bódult. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Ne beleg, hiábavalóskodik. Székely szó. *Szabó Elek.*
 Ne di ges, negédes, kevély. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Ne géd, nagyravágyás, kevélység. *Cseréi Elek.*
 Ne géd es, büszke, kevély. Székely szó. *Szabó Elek.* Magát rátartó kevély. Székely szó. *Buczy.* Begyes, kevély; de csak olyanról mondatik, a' kinek van mire kevély lehet. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
 Né gely, légely, dobonka. Székely szó. *Cseréi Elek.*
 Ne gyed fű, három eszten-dős, egy fűvel kevesebb mint mondatik. Marozal melléki szó. *Acsády Sándor.*
 Ne héz kes asszony, viselő. *Kállay' gyűjt.*
 Né hon, né hut, e'h. némelly. Székely szó. *Gyarmathi.*
 Né ma gyérmekek' szavát

anya sem érti; az az, a' ki nem nyilatkozik, annak kívánsága szerint senki sem tehet. Pápa vidéki szólás. *Matics Imre.*
 Né k ü nt, nélkül. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
 Ne mere, éjszakai székely szél, még az embert is megöli. Székely szó. *Ferenczi János.*
 Ne mez, 1) nyereg alá való szőr pokróczocska; 2) Eder szerint: avatott posztó, pannus coartilis. Székely szó. *Ferenczi János.* Ló' hátára készített szőrrel töltött, v. ősszeréttel elviselt csérgének vászonba lett varratásával készült vánkos. Székely szó. *Szabó Elek.* Nyereg alá való veríték fogó. vászon. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*
 Ne m - ké pes, lehetetlen. Székely szó. *Kállay.*
 Ne ne, neném: néne, néném. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
 Ne ne ő, néném. Barkó szó. *Hollók Imre.*
 Ne sz, hang, lárma. Kemenesali szó. *Lévai László.*
 Ne szere, szeles, esztelen, féleszű, bolond. Ennek synonymája: szelde, szerdepurdi, szeles bolond. Székely szó. *Derzsi Mózes.* Szabó *Elek.*
 Ne szes, rasus. *Beke' gyűjt.*
 Ne szezni, mikor a' kis

gyermek figyelmezni kezd a' beszédre. Dunántúli szó. *Acsády Sándor*. Lármanzi. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremias Sámuel*.

Neszüdöm, neki gyúladok, felháberodom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Nevendék, nevetlen ujj. Baranyi szó. *Tóbi Antal*.

Nevő, e' h. nővő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ninka v. **nénka**, nénike. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József*.

Nodítom, biztatom. Székely szó. *Cserey Elek*.

Nojszen, kis fenyegető hang. Nojszen csak! Kemenesali szó. *Lévai László*.

Nosza, adsza, adjasza, fogjasza, nesze; sürgető, siettető terminatio. *Gyarmathi Sámuel*. Noszadsza, nosza add tehát. Palócz. *Szedes Fábrián*.

Noszítom, biztatom, huszítom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Gümöri szó. *Hollók Imre*.

Noszolni, tuszkolni, nógatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Noszi, nosza. Gümöri szó. *Hollók Imre*.

Noverga, ergojó, gendéboja, együgyű. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Nő, menyasszony, új asszony. Székely szó. *Cserey Elek*.

Nőmős, e' h. nemes.

Nős, házas ember; innen: **nőszeni**, házasodni. Székely szó. *Cserey Elek*.

Nuá, nié (palóczos), nál, nélrag helyett. *Szedes Fábrián*.

Nünü, nádhártya síp. Csikszéki szó. *Kállay*. Nádból v. hóbér szárból csinált síp. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Ny.

Nyakkupa, I. Kupa. Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Nyaklé, nyakonvágás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Nyaklevet adni, pofon vágni. *Kállay* gyűjt.

Nyakló, der Hosentrager.

Soproni szó. *Kis János*. Ostor-nyak. Székely szó. *Kállay*.

Nyakócz, **nyakóczon**, mentelen, fedetlen nyakú, v. nyakkal. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

Nyakrafőre, vakmerőn valamibe rohanni. Balatonmel-

- léki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyakasi**, rövid görbe nyaku.
- Kemenesali** szó. *Lévai László.*
- Nyakszeg**, az igát tartó közép szeg. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyakvas**, mellybe a' bűnös' nyaka záratik. *Kállay' gyűjt.*
- Nyalábolni**, 1) kötni; 2) kötéllel megverni: ez utóbbi értelemben használtatik Pápa' vidékén. *Matics Imre.*
- Nyáladék**, éhbetetlen együgyű, bibaszt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Nyulánk. Győr várm. *Horvát Endre.*
- Nyalakodni**, szerelmeskedni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Nyalánkodni**, minden újságban a' mi eledel, belé kóstolni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Nyalánkság**, csemegék' nevei. Székely szó. *Szabó El.*
- Nyálasznik**, levelen sült. Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Nyalifali**, nyalánk, mindenben belekóstoló. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Nyálistó**, fonóknak adadni szokott étel. Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Nyállani**, mikor az ételt, húst stb. sokáig tartják, és ist vált, romlani kezd, rothadásba men által, akkor mondják: megnyállott vagy nyállani kezdett. Székely szó. *Incze József.*
- Nyálzó**, nyalánk étel v. ital a' fonóknál. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Nyámáandi**, együgyű, istentaszította ember. Pápa vidéki. *Matics Imre. Beke' gyűjt.* Tátott szájú málé, mámmám ember. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Nyámmogni**, lassan, immel-ámmal enni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nyámmogva enni, lassan enni, mikor nem rághat. Székely szó. *Kállay.*
- Nyargaló**, pandurnak a' meghurczolt bűnöstől járó díj. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyarkalok**, nyargalok, járkálok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyás**, e' h. nyárs. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyáskolódni**, feszengeni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyaslatok**, koslatok, pesletek, járkálok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyebelegni** v. léhelegni, haszontalankodni. Székely szó. *Kállay.* Nebelegni, ondokolni, haszontalankodni, ügyetlenkedni. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Nyeggetni**, e' h. nyaggatni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Fojtegatni. Marczal melléki szó. *Acsúdy Sándor.*

Nyegle, kérkedő. *Matics Imre.*

Nyekeg v. nyökög, fájdalomosan nyögdécsel. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Nyekeg a' bival; innen megnyekkenek, p. o. úgy megtoppantam azt a' békát, hogy megnyekkene belé. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyekege, akadozó szavú. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyekője, mellesont. Székely szó. *Kállay.*

Nyektetni, síkatni, ríkatni, p. o. a' gyermekét, macskát. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyélbe sütni valamit, azaz: helyesen végrehajtani. Komárom várm. *Czuczor G.*

Nyelfülök, torkosságból eszem, rondán eszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelfeg, süvegnek lecsüg-gő része. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyelv, 1) die Zunge; 2) Sprache; innét példabeszéd: nyelven fogják el a' harist; 3) p. o. békó' nyelve, az a' két rugós tollú vas, mellyel bezárják a' békót mikor fölverik. Székely szó. *Incze József.*

Nyelvelni, rágalmazni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Nyérő, e' h. nyirő. Székely szó. *Gyarmathi Sám.*

Nyessedék, lenyesett ág-bog, apró fa hegy, apró forgács. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyestike, körömvirág. Bar-kó szó. *Hollók Imre.*

Nyesszetül, nyiszál, életlen késsel valamit metsz. Győr várm. *Czeck János.*

Nyetre, előre hátra hanyatló kés vagy bicsak. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Nyifa, orrából beszélő Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Az orrán vékony hangon beszélő. *Beke' gyűjt.*

Nyiffancs, nyifákoló, rivó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Nyikog, az idétlen 's halálán való kis malacz. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyil, 1) Pfeil; 2) Loos; 3) osztálybeli rész, t. i. mikor az atyafiak osztoznak, a' jószágot egyenlő részekre szaggatják, és azután sorsot húzván mondják: ez a' rész jószág nyil szerint juta nekem; ez a' nyil jószág nekem juta. Székely szó. *Incze József.*

Nyilalás, 1) oldalszegezés; 2) a' háznak felcsaptatása. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

- Nyilalni**, nyilallani, 1) nyilalni, felnyilalni, annyí mint emelő rudak által (vetés) valamit fölemelni, aŕfheben; 2) nyilalni, stechen, p. o. Seitenstecken haben, oldalnyilallásban lenni; es stiecht mich in der Zahn, nyilallik a' fogam. Székely szó. *Incze József.*
- Nyilány**, ritka, p. o. ritka ruha. Baranyai szó. *Tóbi Ant.*
- Nyilazni**, midőn a' kovács patkoláskor a' lőnak lábát megsérti 's a' vas szeget elevebe veri. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyir-virics**, nyirfa lév. Székely szó. *Buczy.*
- Nyíret**, nyög; mondatik borjúzni akaró tehén felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Nyirettyá**, hegedű vonó. Székely szó. *Kállay.*
- Nyíri kakas**, erdei v. magyaros kakas. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Nyirigli**, igen lenyírt. Kemenesali szó. *Lésai László.*
- Nyiring** v. nyering, eső után lett síkos út. Székely szó. *Kállay.*
- Nyirkos**, nedves, zsengés. *Kállay gyűjt.*
- Nyirkuszkodom** v. nyirkudom, sepelygek, utána ásítok. Kemenesali szó. *Lésai László.*
- Nyírom**, nyirem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Nyiszít**, csahítál a' kutya, midőn hazamenő gazdáját mintegy örvendve idvezli; t. i. ugat az idegenre, nyiszít az ismerősre Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Nyiszlett**, hitvány 's vékony testalkattal bíró. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Nyomorú. Győr várm. *Czech János.*
- Nyiszólni**, nyiszálni, sértve vágni. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Nyív**, rend alatt itt ott elmaradott kasza nem fogta fű vagy gabona; — kasza nyív, vella nyív. Szegedi szó. *Nátly József.*
- Nyívácsolni**, sirdogálni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Győr várm. *Czech János.*
- Nyóm**, 1) Frustritt; 2) Spur; 3) generatio, p. o. egész emberi nyom (generatio) sokszor tudatlanságban marad. Székely szó. *Incze József.*
- Nyomás**, csapás, baromjárás. Székely szó. *Kállay.* Kecskemét körül. *Csapó Daniel.* A' szántóföldek' azon része, melly ezuttal ugarinak marad. Székely szó Csikszékben. *Gegő Nicephor.*
- Nyomó-rúd**, a' hosszú terhes szekeret elől hátul l-

szorító gümbölyű fa. Ezt mondják rudalásnak. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyoszólyó, szalmából fonnott ág, lésza. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsig.*

Nyoszólyó-asszony, a' menyasszony' biztosnéja 's bátorítója: ez fekteti le az új házaspárt, 's ez teszi fel reggel a' fejkötőt a' menyasszony' fejére. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigm.*

Nyoszóleány, a' menyasszony' meghitt leány-barátnéja, ki ezt az oltárhoz kíséri 's mindig mellette van, mint a' vőfény a' vőlegény mellett. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyökkenni, a' leeséskor nyökkenő hangot adni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Nyólni, p. o. elnyólni a' csizmát annyit tesz, mint elszaggatni. Kendert nyólni, kitépni, kiszaggatni. Palócz. *Szedes Fábian.*

Nyörszög, a' kis gyermek, mikor felébred. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyössen, e' h. nyersen. Székely szó. *Gyarmathy.*

Nyósténszer, fejr nem, asszonyi nem. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Nyösözög, p. o. a' sertés mikor nyújtózik és orrában

rőfögve hangzik. Székely szó. *Szabó Elek.*

Nyössözöggni, álmában v. kínjában fájdalmas hangokat adni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyóve, nyelve. Gömöri beszéd mód, Rima 's Balogvölgyben. B. S.

Nyúja, haskérge az állatoknak. Szeged táji szó. *Náty József.*

Nyujtó-rúd, a' tengelyeket összefoglaló rúd. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székér' derekának rúdja, melly az eleit a' hátuljával egybefoglalja. Székely szó. *Gyarmathi.*

Nyúka, nyulacska. Palócz szó. *Szedes Fábian.*

Nyuládozni, ausstrecken. Győr várm. *Czech János.*

Nyulas, nyulszívű, ónyas. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Nyulósodni, megnyulósodni, a' bornak úgy nyulni, hogy ne cseppenjen 's alig lehessen egymástól elszakítani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Nyuska, nyúl. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormánsági, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Nyuvadni, fuladni: ezen két szó' értelme egy, csak az okokra nézve különböztetik meg, t. i. a' ki vízbe hal, arról azt mondják: vízbe fult

vagy fuladott; a' kinek torkán egy csont akad 's meghal miatta, arról azt mondják: megnyuvadt. Mikor asztag ég, annak is az égéséről, melly nem szabadon lánghol, azt mondják: nyuvadozva ég; ha a' tűzre sok forgácsot hánynak, mondják: mért tevéll annyi forgácsot rá, megnyuvad a' tűz. Székely szó. *Incze József*. A' torkán akadt falattól megfojlani. Székely szó. *Szabó Elek*. Nyuvadni v. nyivodni, fuladni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Nyuzga, kényeskedő. L. Maxna. Palócz. *Szedes Fáb*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Nyuzott hús, marha hús. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.

Nyű, pondró. Székely szó. *Cserrey Elek*. Féreg. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor*.

Nyűg, két lónak lábaikat összeszorító csat vagy békó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Nyűgér, nyűg' helye a' lábbon. *Kállay gyűjt*.

Nyűgölődő: idétlen nyájaskodásaival másnak alkalmatlankodó. Székely szó. *Ferenczi János*.

Nyűgős ember, bajt szerző ember. Erd. és székely szó. *Dübrentei*.

Nyűrög, a' seregély' fia. Székely szó. *Gyarmathi*.

Nyűs geteg, helyt nem ülő; a' nyű-től jő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Nyűst, takács eszköz' neve. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Szurkelt fonál a' csizmaziáknál. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Nyűstől a' fejeznép, mikor mindenfélé satrat. Székely szó. *Gyarmathi*.

Nyűstőlni, ki 's be szaporán járni, mint a' nyűstnek a' bordába. Székely szó. *Ferenczi János*.

Nyűszögni, érthetlenül az orrába beszélni. Székely szó. *Ferenczi János*.

O.

Óbéogatni, kínoz fájdalomában jajogva kiáltozni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. **Ócsó**, szórásakor lefölezött

szemetes gabona. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Ócsó, olcsó. Székely szó. *Cserrey Elek*.

Ócsolom, olcsónak tartom. Székely szó. *Gyarmathi*.

Ocsú, a' gabonának felszóráskor vagy rostálásakor maradt szemetje, hulladéka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Szegedi szó. *Nátlly József*. Tolnában és Kecskeméten is divatos. *Csapó Dániel*. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Ocsúdni, feleszmélni, ébrülni; p. o. ocsúdni kezdett mély álmából. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*

Odarolni, az oldalon befelé a' szekér' hátuljával csusztatva elmenni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Oda sajnálni, oda szánni valakinek. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*

Odébb, tovább. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Odo, udu, odv. Székely szó. *Cserey Elek*.

Odoli, idomtalan, p. o. odoli egy ember. Győr várm. *Czech János*.

Odor, odú, p. o. csűr-odor, hová berakják a' gabonát. Székely szó. *Kállay*. A' csűr' elrekesztett része. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*. Csűr' odra, hova a' gabonát (életet) rakják be. Székely szó. *Szabó Elek*. Mellék osz-

TÁJSEZAVAK.

tály a' csűrben. Székely szó. *B. Lakos*. Odor, így hívják a' csűrökben a' szerá' mellett két felül azt a' kebelet, hová szokták a' gabonát cséplés előtt rakni. A' hol a' folyóvíz' fenekén hosszan alá mélységet ás, arról is az mondatik: a' víz beodrozta magát, nagy a' víz' odra. Székely szó. *Incze József*. A' csűrben két felől az az üresség, a' hová a' gabonát rakják. Innét:

Odro, nagy ehető, a' kinek nagy üres gyomra (vagy székelyesen: bele) van. Székely szó. *Ferenczi János*.

Odu, üreg a' fában vagy falban 's földben is, mint az egereké 's egyebeké. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre*.

Odv, odu, udu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Ófrálok, csabukkolok. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Ófrányi, tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel*.

Óhítani, concupiscere. *Beke' gyűjt.*

Oka, 2 font v. 2 itcze. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*, Két funt. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Márton szerint két itcze, das Maas. A' székelyeknél nem a' híg, hanem a' kemény testekre vitetik, és tesszen az igaz oka két fontot 's egy

fertályt; de most két font-ra le van szállítva. Ezzel a' mértékkal inkább az oláhok élnek. Székely szó. *Incze József.*

Ok l a n i, megfelelni, meg-szenvedni; megoklott, megszenvedett. Székely szó. *Kállay.*

Ok o l m a s z, kalamász, szé-kérkenő. Palócz. *Szedér Fá-bián.*

Ok r á n d a n i, valamitől féle-lem és utálás közt meghó-kólni, vagy hátrább vonni magát. Székely szó. *Feren-czi János. Szabó Elek.* Vala-mitől megijedve megrázkód-ni; p. o. a' kit hirtelen meg-támadnak vagy riasztanak. Székely szó. *Incze József.*

Ok t o n d i, ostoba, együgyű. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Kemenesali szó. *Lévai Lász-ló.* Marczal melléki szó. *A-csády Sándor.*

Ok v e t e t l e n, minden szót megfogadva, rabotálkodva dolgozó együgyű ember. Szé-kely szó. *Szabó Elek.*

Ó l, e' h. istálló. Barkó szó. *Holtk Imre.* Ormánsági, Ba-ranyában. *Jeremiás Sámuel.* Palócz. *Szedér Fábián.*

Ol á h f i c s o r, oláh legény; oláh fáta, oláh leány. Szé-kely szó. *Kállay.*

Ó l á l k o d n i, utána leskelőd-ni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Ol c s u, árra' érdemen sokkal alább vásároltatott meg. „Olcsu husnak híg a' leve. Az olcsu vásárban nincs nye-reség.“ Székely szó és szó-lások. *Szabó Elek.*

Ol d a l l a n i (e1), elszellenni, félreállani. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ol d a l v é g, a' marha' olda-lának végén porczagó jó ízű hús. Székely szó. *Feren-czi János.*

Ol l ó, 1) Schaere; 2) kecske-fiú v. olv; lásd Gidó. Szé-kely szó. *Incze József. Fe-ren-czi János.* Annyit is tesz, mint szelementartó fa. Bala-ton melléki szó. *Horváth Zs.*

Ol l ó b a v e n n i, 1) egy nagy fa alá keresztben két rudat vetnek, és mikor így fele-melik, mondják: ollóba fel lehet venni; 2) két felől va-lakit megtámadni, p. o. két ember egyet, két agár egy nyulat. Székely szó. *Incze József.* Keresatfogásba két rúd közé venni, hogy könnyebben lehessen emelni. Szé-kely szó. *Feren-czi János.*

Ol l ó z n i, megfizetni (monda-tik a' kecskéről). Székely szó. *Incze József.*

Ó l ó m, alom, sertés alá ter-ritett szalma. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ol u, olvadék, liquor. *Matics Imre.*

- Óma**, alma. Palócz. *Szedes Fábán*. Vas várm. is óma.
- Omboly**,...? *Matics Imre*.
- Óndó**, a' kásából a' megtörés után kiszitált liszt. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. A' kölesnek azon héja, mely lefoszlik róla, midőn kását készítenek belőle. Győr v. *Sztrokay*. Pálinka seprő; meg köles-kása dercze. Székely szó. *Buczy*.
- Óndok**, e' h. undok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Óndók**, gyapot-fonó keréknek közép fája, mellyben az orsónak pereszlenyén a' keréknek húrja. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Ónoka**, e' h. unoka. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Ónszalom**, unszalom, ültetem. Székely szó. *Cserey Elek*. *Gyarmathi*.
- Óntok**, a' vetéllő által keresztül menő fonál a' szövésben. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Óntora**, hordó-fenek' kari-mája, csínja, ontorája. Székely szó. *Kállay*.
- Óntozni**, magát kiüríteni. Örsegi szó. *Zakál György*. Megkölykezni. Mondatik az olyan állatról, melly többet szül. Vas várm. *Döbrentei*.
- Óntra**, hordó' ontrája, hordó' csínja. Székely szó. *Kállay*. Behajtott madzagnak való varrás. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- Óntras pendely**, asszonyi féling, gatyá madzaggal. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.
- Ónossá lenni**, nagyon megijedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kétségbe v. kísértetbe esni. Kemesnali szó. *Lévai László*. Ijedésből elszédülni, elkábulni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Ór**, ország; tolvaj, lopás, tolvajság. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Órda**, sajtó léből készült turó. Székely szó. *Kállay*.
- Órdas**, hosszukás, pettegett. Mondatik alma és farkas felől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hamuszín. *Kállay* gyűjt.
- Órdosics' napja**, apró szentek' napja. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Órhideg**, lopó v. tolvaj hideg. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Órmó**, teteje, csipkézetje valaminek. *Kállay* gyűjt. A' hidas' vagy zaelyép' oldala. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. 1) A' káposzta' levelein a' közép kiálló rész; 2) a' hegynek is van ormója vagy háta. Innét —
- Órmózni**, a' káposzta levélről a' vastag ormót lehántani. Székely szó. *Ferenczi János*.

- Órny**, rostrum. *Matics Imre.*
- Órom**, tető, a' szántóföldnek domborúbb közepe. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Orontani**, szagát érzeni, (wittern); régi szó.
- Orotni**, gyökerestül kiásva irtani; kiirtani erdőt, bokrot; innét —
- Orotvány** (irtvány) kiirtott hely. Székely szavak. *Ferenexi János. Buczy. Cserey Elek. Gegő Nicéphor.*
- Orozni**, lopni; beoroszkodni, belopni magát, p. o. a' házba. Székely szó. *Kállay.*
- Orradzó**, orrát tartó, bocsoron és szánon. *Kállay gyűjt.*
- Orrolni**, neheztelni valamért. *Beké' gyűjt.* Haragot mutatni felgebszített orral. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Ors**, reves, taplós. Szegedi szó. *Nátly József.*
- Orszak**, a' száznak az a' nyele, mellybe az ökör-rúd jár. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Orszok**, a' szán' orra között előnyuló lapos kemény fa, mellybe az ökör-rúdat teszik. Székely szó. *Szabó Elek.* Kétféle: keresztül-, és hosszára nyuló. Az első a' szán' orránál keresztül nyuló fa; a' másodikba akasztják az ökör-rúdat 's keresztül szegezve annál fogva húzatik a' szán. Székely szó. *Ferenexi János.* Orszok két-tő van: vonó-ország, melly az eplényből előnyúlik és az ökör' rudjára van szegezve, ezt csak az ökör-nél használják; és kereszt ország, melly a' szán' állának orrát egybefoglalja v. köti. L. Eplény. Székely szó. *Kállay.*
- Ortálozni**, pörlekedni, veszekedni, zsertelődni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Visszafelgetni gorombán. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Ortó-kapa**, irtó-kapa. Gömör, Torna, Dunántúl. *Döbrentei.*
- Orv**, tolvaj. Székely szó. *Kállay.*
- Osontani**, titkon valahová menni. Innét: elosontani, azaz: elszökni; utánaosontani, leskelődve utána járni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Félre állani, valami rossz jelt véve észre. Székely szó. *Szabó Elek.* Elillantani, elszökni. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Hivatlanul valahová menni, szemtelenül oda szerkezni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Ostoráng**, estráng. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Ostorfa**, mergető rúd a' kútgémén. Szegedi szó. *Nát-*

ly József. Tolnában is divatos. *Csapó Dániel.*

Ostorkodni, arczátlankodni. Székely szó. *Ferencai Ján.*

Ostoros, béres inas. *Kállay' gyűjt.*

Ostortelek, szijaoska, mellyel az ostor a' nyélhez köttetik. Gömöriszó. *Hollók Imre. Kállay' gyűjt.* Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Ószer, zsbivásár. Székely szó. *Kállay.*

Oszpora, pénzbeli kepefizetés. Székely szó. *Szabó Elek.* A' ki 90 pénzt fizet a' papnak, szegénysége miatt szalma képét v. bért nem fizethetvén: **oszporas**-nak hivatik; ez a' 90 pénz **oszporanak**; öavegytől a' 45 pénz fél **oszporanak**. Székely szó. *Ferencai János.*

Ósztováta, szövősnék. Székely szó. *B. Lakos. Cserey Elek. Kállay. Incze József.*

Osztozni, 1) valamit egymás közt elosztani; 2) vitálózni, szóval veszekedni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Osztozódni, veszekedni. Székely szó. *Kállay.*

Ótás, fölözetlen édes téjből készült túró. A' felföldi prinzával vetekedő eledelök az alföldi magyaroknak. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel.*

Ótott, hideg étek, fagyalt. Székely szó. *Kállay.*

Otromba, goromba, tudatlan. Kemenesali szó. *Lévai László.* Buta. Balaton mel léki szó. *Horváth Zeigm.*

Otthonról: Gömör, Torna. Onnadhazulról: Dunántúl. *Döbrentei.*

Ottogyon, e' h. ottan. Udvarhely széki szólás. *Derzsi Mózes. Szabó Elek.*

Ottonnak, ugyan ott, épen ott. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Ottonnék, **ottonnak** ott. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Otvar, a' kis gyermek' fején lévő mérges, turós kiütés; ha nem mérgezik, nevezetik száraz otvarnak. Székely szó. *Ferencai János.*

Ovulok, e' h. avulok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ö.

Öblögetni, 1) a' megmosott könyhai edényeket még

egyszer tiszta vízbe mártani; 2) mindent össze-vissza

- fecsegni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Szaporán beszélni, fecsegni. Kemenessali szó. *Lévai László*.
- Öblöz**, hirtelen égető meleg, p. o. öblöz a' kályha, éget a' kályha; öblöz a' nap, égetően süt a' nap. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Öböf**, ragya. Bodrogekői szó. *Mindszenti*.
- Öcsúfítom**, elcsúfítom. Gömörf beszéd mód Rima's Balogvölgyben. *H.S.*
- Ödöngeni**, térdeit összehajtván menni, ógyelegni. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
- Óg**, üveg. Kemenessali szó. *Lévai László*.
- Ógyelegni**, idétlenül nyájkodni. Székely szó. *Ferenczi János*. Szathmár vidéki *Gáthy János*.
- Öklelet**, nyilalás, belső szúrás; betegség' neme. Gömöri szó. *Hollék Imre*. Pálóc. *Szeder Fábán*.
- Öklelni**, szarvával bökní, mint p. o. a' szilaj marha. Balaton melléki szó. *Horvát Zs.*
- Öklöndözni**, e' h. ökröndözni, ökredezni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Ökölnye**, ökölnyi. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Ökörködni**, durva, baromi módra viselni az embernek magát. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Öldözöm**, e' h. üldözöm. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Ölleni**, e' h. örteni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Annyit is tesz, mint sokat beszélni, csacskázkodni. Kemessali szó. *Lévai László*.
- Öltési** (be), bevetni, kenyeret a' sütő kemenczébe. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Ölv**, e' h. örv, p. o. ölves kutyá. Székely szó! *Cseréy Elek*.
- Ölves**, tarka nyakú; gyökere örv, ölv, öv. Székely szó. *Kállay*.
- Ördögborða**, paprágy. *Kállay gyűjt.*
- Ördög'edénye**, így szidják a' csintalan, hamis gyermekket. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Ördög' szekere**, vesszőtelmes, nyakatszegő, kezét 's lábát törő játék' neme, — melly lassankint kimen a' szokásból, 's ez jót is van. Balaton' melléki. *Horvát Zsigmond*.
- Ördöguntabanyája**, eb-ugatta vén asszonya. *Kállay gyűjt.*
- Ördögösködni**, hamisan csintalankodni a' gyermeknek. Székely szó. *Ferenczi János*.

Öreg, nem csak az éltet, hanem a' nagyot is öregnek nevezik, p. o. öreg-alma, öreg kövecs. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Öregbik uram, férjem' bátyja; kisebbik uram, férjem' öcsöcse. *Kállay' gyűjt.*

Órharang, hegyes víg szavú csengetyű, a' mellyről az őrző szolgák megkapják az erdős helyen is a' marhát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Óringelni, megtaszítás után sebes hedergéssel odább haladni. Úgy mént, ugyan óringelt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Örög, e' h. öreg. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Örözni, örizni, örzeni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Örv, 1) juhász kutyák' nyakára csinált véd-láncz a' harapás ellen; 2) szín, ürügy, praetextus. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Kemenesali szó. *Lévai László.* Valaminek örvével, azaz: valami szín alatt. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Örvös, vadgalamb' neme. *Kállay' gyűjt.*

Ös, ösi, örökös. A' Kaukasus' vidékéa egy vidék Osetti

Osi-nak neveztetik. *Szabó Elek.*

Ösmérem, üsmérem, esmérem, ismerem. Székely szó. ejtés. *Gyarmathi Sámuel.*

Östve, e' h. estve. Székely szó. *Gyarmathi.*

Öszintes, tiszta szívú. Székely szó. *Cserey Elek.*

Összeberzeskedni, szembeállani, veszekedni, mint két kakas csirke. Székely szó. *Ferenczi János.*

Összebogozni, két czérna' végét összekötni, Székely szó. *Ferenczi János.*

Összegyömörlöm, mellet, fejét, lábát, mindenét összegyúrom, vacskotolom. Székely szó. *Ferenczi Ján.*

Összehordani, valakit összeszeszidni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Összesúgni, egymás' fülibe titkot mondani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Összeszilálni, összebontani, összezavarni. Bodrógközi szó. *Mindszenti.*

Összetatarozni, a' rozscizmát 's köntöst megfoltozni. *Ferenczi János.*

Összeveszett a' hajam, azaz, összebomlott. *Kállay' gyűjt.*

Összevirrogni, két csintalan gyermeknek összeveszekedni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ösztöke, mellyel a' föld az

- ekéről letisztítatik. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Ösz t ö k é l n i, ösztönözni. *Matics Imre.*
- Ösz t ö l ü, támoszfa, gyám. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Ösz t ö r ü, lásd eszteru. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Ösz t ö v é r, sovány. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Ö t h e t ő, e' h. önthető. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Ó t - k i á l t, e' h. üvölt, kiált. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Nagyon kiáltoz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Ö t l é s, intuitus. Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Ö t ö l ö k - h a t o l o k, haszon-talan szót szaporítok. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Ö t ö n v e t t e, lopta, t. i. öt körmivel. Zsivány szó. *Kállay.*
- Ö v, környül kötő, sok sor sínor a' huszároknál. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Ö v e d z e t i g, derékig, p. o. ér a' viz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Ö z v e g y k e, madár' neve. *Kállay' gyűjt.*

P.

- P** a c s a n g o l, a' sárban v. vízben pocsároz. Sárközi szó, Tolna várm. *Garay.*
- P** a c s k o l n i, tenyerével megverni p. o. a' gyermek' meztelen seggét. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- P** a c s m a g, elkuszpított cipő, rosz papucs. **P** a c s m a g o d n e m l e s z e k, azaz: alávaló minden szolgád nem leszek. Pápa vidéki szó és szólásmód. *Matics Imre.* Tűzfecskendező a' kovácsoknál. Bodrogközi szó. *Mind-*
- szenti.* Gümöri. *Hollók Imre.* Rosz cipő. *Beké' gyűjt.* Papucs. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.* Vas várm. *Lévai László.*
- P** á c z, kender-fő. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- P** a c z i v. m a c z i, csikó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- P** á c z i k ó, pálczácska. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- P** a c z k á z n i, megvetéssel banni valakivel. Gümöri szó. *Hollók Imre.* Bodrogközi. *Mindszenti.*

- Paczkolni:** 1) a' hust, hogy vad lére meg lehessen készíteni; 2) a' kendert a' hihelés után meghasogatni, hogy jobban lehessen fonni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Paczkona** (nem patkonca), einfach; p. o. paczkona szegfü, viola stb. Székely szó. *Incze József. B. Lakos.* Paszkonca. Székely szó. *Cserey Elek.* Nem teljes, p. o. paczkona szekfü; mondják úgy is: patkonca. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Paczó,** gyomor. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Paczok,** rövid darab fák, mellyek a' szarufákhoz verődnek, hogy a' házfedel em által horpadtabb legyen. Bodroglői szó. *Mindszenti.*
- Páczolni,** p. o. a' szöszet, gereben által annak szálásából a' csepűjét kifésülni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Pacavirág,** pipitér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Pad:** Gömör 's Torna; hój: Dunántúl. *Döbrentei.* Pápa' vidékén mondatik: pallás (lásd: Padlás). Pad pedig annyi mint néhutt lóca. *Matics Imre.*
- Padgyász,** hunvalu, egy értelműek. Jelentenek mindenféle házi eszközöket, genyegnyát, ruhát. Órségi szó. *Zakál György.*
- Padika,** padocská, alacsony tűzhely. Baranyai. *Tóbi Antal.*
- Padlás,** palló, pádimentom. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Pápa' vidékén mondják: pallás vagy híj, mellyek egyértelmű szavak. *Matics Imre.*
- Pagonálni,** megverni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Hosszu durunggal a' magas fáról a' gyümölcsöt leverni, vagy valakit hosszu durunggal megverni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Pagony,** vágás; tilosba tett fiatal erdő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Pagonya,** kicsinyserű, törpe. *Matics Imre.*
- Páha,** pálla, az ing' ujjá' 's dereka' összeeresztéséhez a' hónal alá eső toldás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Páhó,** magtár, granarium. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*
- Páhogni,** lihegni, lelkenedezni. Bodroglői. *Mindszenti.*
- Páholni,** elpáholni, valakit a' ruhán által derekasan elverni, úgy hogy ugyancsak megérezze. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Megverni. Székely szó. *Kállay Jól* megverni. Gömri szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Sze-*

- der Fábán.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Pálczával a' hátára verni valakinek. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Pajkos**, merő testtel, föl-emelt ajakkal, lábújhegyen kevélyen járó ifjú legény, gúvállér. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Pajod**, bogárnak a' neme, melly szárazságban a' rétek' fü-gyökereit kirágja. Gömör vármegyei szó. *Sztroky.* Legnagyobb kukacs' neme, melly kiveszett vén fák alatt terem. Szegedi szó. *Náty József.* Gömör vármegyében és a' Tisza mentén az, a' mi Vas vármegyében a' csimaz, melyből a' cserbogár leszen, németül Engering. *Benyovszky.*
- Pajta**, csűr. *Kállay' gyűjt.* Istálló, ól, kutyecz. Székely szó. *Gyarmathi.* Ól, p. o. disznópajta. A' magyarok' pajtája itt csűr. Székely szó. *B. Lakos.*
- Pajzán**, szabadon bocsátott; innét mondatik: kocsi mellett a' lovat pajzánon ereszteni. Szegedi szó. *Náty József.*
- Pák** a v. **páklya**, gyékényvirág; páklya tuló. Szegedi szó. *Náty József.* Buzogány a' kákák' tetején. Gömöri szó. *Hollák Imre.*
- Pákelénos**, palacskféreg. Székely szó. *Cseres Elek.*
- Pakrócsopni**, lásd E-gyelni. Kemencsali szó. *Lévai László.*
- Pakulár**, juhász. Székely szó. *Kállay.*
- Palacsinta**, száraz étel' neme. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.*
- Palacska**, hüvelyk újj. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Csutora. Székely szó. *B. Lakos.* Karafina. Kecskeméten. *Csapó Dániel.* Kondér, csabolyó. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Palacskféreg**, v. **palacskféreg**, nem palacska, paloska, Wanse. Székely szó. *Incze József.*
- Palaj**, izzapos hely. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Palánk** (Plancken), hasogatott széles fából egymás mellé felállítva rakott kerítés. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Fa hasábokból csinált kerítése a' háznak, kertnek stb. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Fa hasogatórányokból készült kertelés. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond.* Székely szó. *Cseres Elek.* *Gyarmathi.* Oszlop a' kerítésben. *Kállay' gyűjt.*
- Palánt**, plánta. Kemencsali szó. *Lévai László.* Plánta, növény. Bodrogközi. *Mindszenti.*
- Pálanya**, gyomorhurka. Barkó szó. *Hollák Imre.*

Palázolás, l. Kéborlás.

Pálinka: 1) székelyesen, égett bor; 2) pálinkára vetni a' mentét, azt tessi: fél vállra akasztani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Paliszka, pép; így paliszka-főző, pép-főző lábas. Székely szó. *Cserey Elek.*

Palkó, fmg. Győr várm. *Czech János.*

Pálla, ümög' ujjá' és dereka' összeeresztéséhez a' hónal alá eső toldás. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Pallag, e' h. parlag. Székely szó. *Gyarmathi.*

Pallani: 1) megverni; 2) kiverni, p. o. egy vesszővel a' port a' köntösből, vagy rostával a' gabonából. Székely szó. *Incze József.*

Pallas, pallas tojás, avas tojás, megromlott tojás. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Ez Pápa' vidékén **paloszna** v. **poloszna**. *Matics Imre.*

Pállik, kípállik a' szám, wehen Mund bekommen; kípállik a' fa, der Baum wird ausgesauert. Győr várm. *Czech János.*

Palló, gyalog hid. Székely szó. *Kállay.*

Pállósajtár, szapulósajtár. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pállolni, egy kenyérnek való tésztát szakajtóban for-

gatszani 's kidolgozni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Pállott, rothadni indult, bűdös szagu. A' lábujjak' köze kípállik, úgy a' foghagyma is a' melegségtől. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Palócz: 1) különös és szokatlan beszédejtést követő magyar; 2) vékony gaz' neme, melly lapos helyekén a' gabona közt díszlik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Palolni v. **pelelni**, kicsinyben szárítani. De ezt többnyire csak az asszonyok tesszik, midőn a' gabonát vagy kendermagot lassankint magosan tartott edényből ergetik le, hogy a' szél a' gatz 's port elvigye. Az illy tisztítás szolgál szórás helyett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.* Felhánynya rostálni buzát v. más gabonát. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Palos, polos; tyúk-fészken hagyott teli v. üres tojás, hogy a' tyúk oda tojjék. Vas várm. *Dr. Horvát József.*

Palya: Gömör, Torna; Pápa: Dunántúl. *Döbrentei.*

Palya, ut; innét: pályázni, futtatni vetélkedésből. *Kállay gyűjt.*

Pályha, a' gyalom' felső

- részén levő gyékénykötelek, hogy az a' víz alá ne merüljön. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Pamacs**, durva ecset, grober Pinsel. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Pamat**, csomó, p. o. egy pamat virág. *Beke' gyűjt.*
- Pamut**, gyapot. *Kállay' gyűjt.*
- Pánczél**, vászon rövid ruha. Sziget vidéki szó, Banyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Pandal** és **pandalló**, víz alatt lévő, 's a' fenék színeén fölemelkedő halmocska, mellyet egy oldalról a' víz mosogat. *Beke' gyűjt.* Töltésnek víz felől való hárántékos alja (declivitas aggeris). Szegedi szó. *Nátlly József.*
- Pandur**, frajkór, vármegye' katonája. *Kállay' gyűjt.* Pápa' vidékén pandur nem vármegye' katonája (ez külön van), hanem szolgája, kit Bácskában *csetnek*-nek, nébitt *Iátó*-nak hívnak. *Matics Imre.*
- Pánk v. pánt**, a'kerék-sint vagy más hasadt fát összeszorító vas szer. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Pók**; innét: **pánkháló**. Megmászta a' pók, azaz, terhbe esett. Székely szó és szólás. *Túry Ignác.*
- Pánkháló**, pókháló. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Pánkó**, fánk, zsirba dögöltt. Székely szó. *Cserely Elek.* Falun rá t o t t-nak is hívják. Innét száraz **pánkó**, Eder 289 l. szerint: *csöröge*. Székely szó. *Ferencki János.*
- Pankota**, szőlő' neme, rózsaszőlő. Szegedi szó. *Nátlly József.*
- Panóka**, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Pántálódom**, nyelveskedem, szabad szájra bocsátkozom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Pántolódni**, kőtekedni, ellenkedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valakinek békét nem hagyni, ingerkedni. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*
- Panya**, pányvás kötél, hosszú kötél, mellyel a' lovat mezőn kipányvazzák. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Panyókán**, mentét v. dolmányt melegben fél vállon, fel nem öltve viselni. Szegedi szó. *Nátlly József.*
- Pányva**: Gömör, Torna; szórköttél: Dunántúl. *Döbrentei.*
- Pányvázni**, czüvekhez kötni. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali. *Lévai László.* Tolna várm. is divatos; p. o. pányvánd ki a' lovat. *Csa-*

- pó Dániel.** Kört kijelelni; p. o. kipányváltam a' lovat, egy czöveket levertem 's hosszú kötéllel ahhoz kötöttem; — még is: kipányváltattam a' rétemet, azaz, póznákat bökdöstettem fel, hogy tudják: meddig az enyém, vagy másé. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Pap:** 1) egyházi tanító; 2) a' présgaratot nyomtató fa; 3) a' kepeken levő felső kéve, mintegy pupja. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.* Czélnak kitett jegy. Székely szó. *Túry Ignác.* Legfelső kéve a' kepe-kereszteken. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri *Hollók Imre.* Buza-kereszt' pupja. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Papics,** papucs-virág. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Pápir,** az üszöknék v. zsarátnak pihforma elhamvadása. Bodroghözi szó. *Mindszenti.*
- Papirka,** e' h. paprika. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Papirkálni,** böngészni, lécskálni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Papmacska,** nagy szőrös féreg. *Kállay' gyűjt.*
- Papó,** öreg apa. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Papragy,** ördögboroda. *Kállay' gyűjt.*
- Papramorgó,** pálinka. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Pap' sajtja,** apró málna és bimbói. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Papsaláta,** tavaszi mezei saláta. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Papúzza,** egy csomó v. kötés dohány. Székely szó. *Kállay.*
- Para,** a' hálón lebegő könnyü fa, melly annak egyik oldalát a' víz' színén föntartja. *Szedér Fábian.*
- Parag,** parlag. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- Parapács,** sokat bátran és szaporán beszélő. Székely szó. *Ferenczi János.* Oldott nyelvü. Disertus. Székely szó. *Buczy.*
- Parapáty;** eleven, fris, szós, beszédes gyermekről szokták mondani. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Parasina,** gyermeket fenytő vessző. Indiában a' Ganges vizének vidékén vagon egy Parisine nevezetü vidék. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Parász-borsó,** hajalatlan vagy a' héjában megfőzött borsó. Székely szó. *Ferenczi János.*

Parázs: 1) Lederasche; 2) félig főtt. A' székely, azért-e hogy a' parázs féltűzese hamu, vagy mivel a' mellett nem fől meg jól semmi, a' félig főtt borsót, faszulykát, húst stb. parázs borsónak, faszulykának, husnak nevezi. Székely szó. *Incze József*. P. o. borsó, mikor a' borsót megfőzik ugyan, de sem meg nem hajalják, sem meg nem törik. Székely szó. *Gödry*.

Parazsina, vessző; innet —

Parazsinálni, vesszővel megverni. Székely szavak. *Ferencki János*.

Parcsfü, nem barcsfü, mint M. I. 160. mondja: az *Acanthus*. Székely szó. *Ferencki János*.

Parzsza v. przsza, meleg hamu. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pargyóka, pille. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Párkány, Rand, Einfassung z. B. am Blumenbett. Székely szó. *B. Lakos*.

Parlag, ugar. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Párlani: 1) gőzferdőben alakít megfereszteni vagy megpárlani. Köntöst a' mely ellen kipárlani, eczetet töltve forró téglára; 2) melegben mikor utaz, és a' vejték miatt levess vagy

megtűzesedik valaki' lába' köze, arról is mondatik: lepárlott. Székely szó. *Incze József*.

Párló, fél singes mérték, a' mivel a' timárok a' bört felmérik 's a' talpakat párososítják. Székely szó. *Ferencki János*.

Párna, derékalj. *Kállay gyűjt*. A' tengelyen. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Párolni, lugozni; ered a' párhamutól. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Szapulni. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.

Parrag, parlag, felhagyott szántóföld. Székely szó. *Szabó Elek*.

Parsi, kecsó, kacsó, kezecske. Gömöri. *Hollók Imre*.

Part: Gömör, Torna; domb, hegy: Dunántúl. *Döbrentei*.

Pártázat: 1) kályha' karimája; 2) gatyá' prémje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Pártúz, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Parula, tenyérbe-csapás, millyent tisztelkedve adnak a' gyermekek az öregeknek; vagy mikor alkudoznak, 's az alkuban megegyeznek, akkor is adnak az emberek (a' férfiak) egymásnak parulát. Innét — „a' parulát megtartani“ annyit tesz, mint az alkukötést megtartani; vagy: szavának ura

lenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Pasch; p. o. „adj parulát“, a' kis gyerekeknek szokják mondani. Győr várm. *Czech János.*

Páskó, buzogány a' kákák' tetején. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Paskolni, tenyérrel csapdosni a' gyermeknek pendelyes alfelét. Székely szó. *Szabó Elek.*

Paskorta, torkos; p. o. paskorta macska, torkos macska. Palócs. *Szedes Fábán.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Paskortuáskodni, nyálkodni. Palócs. *Szedes Fábán.*

Paslicza, egérfogó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Passadozom, rusnyán sokat ásítózom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Passogat, összeüti a' kezeit. Győr várm. *Czech János.* Szeme' héját tunyán 's álmosan emelgeti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Pást, pázsit. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócs. *Szedes Fábán.*

Passat e'h. maszat, szemét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Mocskos kenőcs. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Paszatolni, bemecskolni.

Pápa vidéki' szó. *Matics Imre.* Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Paszita, kereszteléskori vendégség. Kemenesali szó. *Lévai László.* *Kállay' gyűjt.* Beavatás után való vendégség, vig lakozás, melyet Göcsejben a' vagyonsak nagy készülettel 's költséggel szoktak megtartani. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Keresztelési vendégség, melly hajdan néhány héttel a' szülés után mind a' két nerubeli komák 's rekonok' jelenlétökben, most miudjárt a' keresztelés után csak a' keresztanyak' vagy atyák' jelenlétökben szokott tartatni. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*

Paszkoncza, a' nemzésre 's szaporításra elégtelen hímféle p. o. férfi, kakas stb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Magtalan, asszonytalan, félherélt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Magtalan asszony; de a' kenderre is alkalmaztatik. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Paszkoncza-kender, virágos kender. Székely szó. *Cserey Elek.* Paszkoncza Hont vármegyében annyit tesz mint virágos kender. Hont várm. szó. Vasban is hallatszik. *Dr. Horvát József.* Pászma, harmincz fonalszázból álló fonaltinca.

- Székely szó. *Szabó Elek*. 60 szál fonál. Székely szó. *Gödry*. Márton szerint: kötet fonál, caérna, d. Wiedel. A' székelyeknél mikor a' fonalat felmatólálják és felszámítják, tiz szál vagy kerület egy ígét, három ige, e' szerint 30 szál, egy pásmát tess. Székely szó. *Incze József*. Fonál. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
- Pá s z n á t**, szakasz, osztály a' gabonás mezőkön. Kemesali szó. *Lévai László*.
- P á s z t a**, az aratók által keresztületbe kiszakasztatott arató gabona, számok szerint az aratóknak. Innen: **p á s z t á z n i** v. **p á s z t á r a** aratni, keresztül szaggatva aratni. Székely szó és szólas. *Szabó Elek*. Innét: **p á s z t á s** eső, mikor itt is amott is esik. Az aratók nevezik **p á s z t á n a k** a' földnek azt a' részét, mellyet két három vagy több arató a' buza-földön keresztül elfog és aratva rajta általmen. Székely szó. *Gödry*. Egy huzam, a' mit egy széles földön egyszeri fogásban keresztül aratnak az aratók. Innét —
- P á s z t a f e j**, a' ki legelől az aratásban arra vigyáz, hogy egyenesen vágassék keresztül a' pászta. Székely szavak. *Ferencsi János*.
- P á s z t á g y**, a' munkások által egyszerre átfogott rész p. o. a' szőlőben. Győr várm. *Horvát Endre*.
- P á s z t o r**, gulyás. Székely szó. *Cserey Elek*.
- P a t a**, disznó' körme. *Beke' gyűjt*. Mintegy 2 hüvelyk hosszú. hengerke, mellyel mint a' pinczkével játszani szoktak a' gyermekek; v. inkább laptá helyett használtatik. Vas várm. *Dr. Horvát József*. Veszekedés, csatapata. Ama' kukaczs is, melly cserebogárrá változik el. **P a l ó c z**. *Szedes Fábrián*.
- P a t á z n i**, patával játszani. Vas várm. szó. *Dr. Horvát József*.
- P a t i n g**, mellyel az ekét a' taligához foglalják. Székely szó. *Gyarmathi*.
- P a t i n t ó**, érvágó vas. *Kállay' gyűjt*.
- P a t k á n y**: vakandok. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- P a t t i b ú z a**, rostán tűz felett pattogatott tengeri, vagyis kukoricza. Bodrogi szó. *Mindozenti*.
- P a t t i n g**, szilju v. gúns, mellyel az ekegerendelyt a' talyigához kötik. Székely szó. *Kállay*.
- P a t v a r**: 1) izetlenség, baj; 2) a' kovács-műhelyben az apró vasdaraboknak, a' kukollákban pedig a' maradék

törkölynek bizonyos edényekben összegyűjtögetése. Innét mondatik: jó lesz a' patvarba, vessétek a' patvarba, patvar vigye! Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Patyókálni, gondosan betakargatni, valamit. *Beke' gyűjt.* Képet ruhával betakargatni, úgy hogy ábrázatja alig látszik ki. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Fejét 's képét ruhával vagy keszkenővel befedni a' hideg 's szél ellen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Patyókálom, verem; lepatyókálom, leverem, megpatyókálom, megverem. Kemenesali. *Lévai László.*

Patyolatostök, úrdinynye. *Kállay' gyűjt.*

Pátyszosz,? Szathmár vidéki szó. *Gáthy Ján.*

Pazárlás, e' h. pazérlás. Székely szó. *Gyarmathi.*

Páznát, pászta, azaz: midőn az aratók a' telekből vagy gabonafüldből egy darabot felfognak. Innét mondják: már egy páznátot learattak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pázsint, nem: pázsit. Székely szó. *Incze József.*

Pecsenye: szalonna. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Pécsik, eleven csipő légy. Gömőri szó. *Hollók Imre.*

TÁJSZAVAK.

Pecczó, leső szákhoz tartozó ór-vessző. Bodroglői szó. *Mindszenti.*

Peczeg, toldás a' gatyában (elül), ülep (hátnál). Gömőri szó. *Hollók Imre.*

Peczegetni, játékból valakit megütögetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Peczek, a' szilju' csatjának szege. Székely szó. *Szabó Elek.*

Peczér, sintérlőgény. Heves vmegyeyi. *Matics Imre.*

Peczérke, csiperke, egy neme a' gombának. Bodroglői szó. *Mindszenti.*

Peczk, dugasz, p. o. palacké vagy kalamárisé. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Peczkászni, gombozni. Játék' neme. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Peczkelni, másnak orrát fölütögetni, vagy a' legyet a' pohárból kilökni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Peczkelődni, hiábavalósodni, csimeszkedni valakire v. valamire, mint a' kakas a' tyúkra. Székely szó. *Szabó Elek.* Magasra hágni erővel, p. o. mint a' gyermek szokott — a' lajtorján 's csürben. Székely szó. *Ferenczi János.* Feszengeni; felpeczkelődött, felült; gyökere peczek, innen pecz-

- kes, feszengő. Székely szó. *Kállay*.
- P e c z k e s**, hegyesen lépő kevély ember, a' sarkán szokott járni. Székely szó. *Ferenczi János*.
- P e c z k e s k e d n i**: hegyeskedni. Székely szó. *Ferenczi János*.
- P e g y**, pegyik, e' h. pedig. Barkó szó. *Hollók Imre*. Palócz. *Szedér Fabián*.
- P e h e t e g**, kosztra csinált seprő. Székely szó. *Túry Ignác*. Kemenczesöprő, zsupból; magyarul: pemet. Székely szó. *Ferenczi János*.
- P e j p**, (adj.); a' ki az l-t, r-t j-nek mondja, p. o. barlang, bajjang. Innét — **P e j p e s k e d n i**. Székely szavak. *Incze József*.
- P e j v a**, e' h. pojva. Székely szó *Gyarmathi*.
- P e l e n g é r**, bitófa; fennállva büntetnek rajta. *Kállay gyűjt.*
- P e l e n k a**, ringyrongy, a' bölcsőbeli gyermek alatt. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.
- P e l l i k á n**: 1) gödény; 2) horgas foghuzó. Székely szó. *Ferenczi János*.
- P e l y v a**, e' h. polyva. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Vas várm. *Dr. Horvát József*.
- P e l y v a k u t y ó**, a' pajtákhoz ragasztatni szokott ülforma rekesz, hova a' pelyvát töltik 's tartják. Vas várm. *Dr. Horvát József*. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- P e l y p**, selyp. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- P e m e t**, asag; kukoricza-fosztásból készült, izzó kemenczéből a' tüzet kiséprő, kenyérsütő eszköz. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Sütő-kemenczét tisztító összekötött kanóc; innen, kimpemetelni, a' kemenczét kitisztítani; mert többnyire pemetefűből készül. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- P e m e t e f a**, szalmaseprő, mellyel megáztatva a' tüzes kemenczét kisöprik. Bodroghközi szó. *Mindszenti*.
- P e m e t e g**, azon fára kötött szalma-tekeres, mellyel a' befűtés után sütés' alkalmával a' kemenczét kisöprik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicéphor*.
- P e m e t f ű**, szapora fű. *Kállay gyűjt.*
- P e m h e d é s**, innét: megpemhedek, peshedek. Székely szó. *Gyarmathi*.
- P e m p ő**, czopákás, rozsul sült kenyér. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Pép'neme. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- P e n c z e l n i**, fekünni. Gyermekeknek mondják: „gyere babám, penczelj le!” Balaton melléki. *Horvát Zsigmond*.

Penczizni, tentélni, lefeküdni; a' kis gyermekek' lefektetésében élnek vele. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Pendely, alsó szoknya. Innét: pengyelén v. pongyolán lenni, pórén, felső öltöny nélkül, negligiében lenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Penderíteni: 1) fölpenderíteni p. o. a' bajuszt; 2) elé penderíteni valamit, azaz: hirtelen, véletlen előállítani. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. P. o. bajuszát felpenderíteni. Penderíts bár egy nyujtást: fonj bár egy nyujtást. Székely szó. *Túry Ignác*.

Pendzsi, Beta, Babi. Székely szó. *Kállay*.

Penét, penyét, penig, pedig. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pengő-karika, vas-karika. *Kállay gyűjt.*

Pengyelén, pongyolán, pórén. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Péntő, asszonyi ránczosing, redes péntő. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Pénzó, kézelő, Langvetten. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Penyvett v. pállott, elázott étel. Gömöri szó. *Hollók Imre*.

Pép, sűrű, vastag-gombota, p. o. kása-pép; innét pé-

pes p. o. körtvély, alma: kásás v. roncsolt. Székely szó. *Kállay*. Brey. Innét — pépes, morsch; p. o. pépes körtve, mikor t. i. az elrakott körtve meglágyul, megkásásodik. Innét — pépese dni, megpépesedni. Székely szavak. *Incze József*.

Pepecselni, apróskodni. Székely szó. *Kállay*. Holmit faragcsálni. Székely szó. *Szabó Elek*.

Pepecselődni, bajlódni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Peperni, teperni, vájni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Péra, állati szemérem test. Kemenesali szó. *Lévai László*. Nőstény állatok' nemi teste. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Percz: 1) minuta; 2) kisütött szalonnának salakja, melly másképcsőrgének, töpörtőnek is nevezte-tik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Perczes, hegyes, kevély. Kemenesali. *Lévai László*.

Perdítő, pereszlen, orsó. *Kállay gyűjt.*

Perdocz, bűdös dohány. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Pere, pere-virág, csilagvirág. *Kállay gyűjt.*

Perecz, tekercs; visznek

- rajta mindenféle terhet p. o. dézsát v. kosarat, ez alá 's a' fejre helyeztetve, hogy a' fejet ne nyomja igen meg a' teher. *Kállay gyűjt.*
- Pereje**, az istáló' felső padlása, mellyen a' széna áll. Székely szó. *Incze József.*
- Perém**, e' h. prém. Székely szó. *Gyermathi.*
- Pereputty**, szegény vagy czigány család; — innét „minden pereputtyostul“ azaz: egész familiástul. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Annyit is tesz, mint a' német „Zack und Pack.“ Pápa' vidékén. *Matics Imre.* Bagázsia, bokros atyafiság. Kemenesali szó. *Lévai László.* Nemzetség, faj; p. o. ismertem egész pereputtyát. Székely szó. *Kállay.* Nemzeti rokonság, sógor, bátya, néne, ánya, koma. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Perge**, a' légynek apró tojása a' húson, mellyből nyű leszzen; — nem nevezem féregnek, mivel nyűsgő állat lévén, innen nyűnek nevezve nem hibázott a' székely. *Szabó Elek.* Féreg a' disznólábban, és sajtban a' nyű. magyarul kukac; de jobb szó a' perge, ettől a' törzstől: pereg, elszöktik. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Bajusz**, melly ki van perdergetve. *Kállay gyűjt.*
- Pergetyü**, csörgetyü; a' pereg v. csörög igéből. *Kállay gyűjt.*
- Pergó**, rokka. Innen Pergós: esztergályos. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Pergyó**, szabad ég; kiállott a' pergyóra, szabad levegőre. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Pergyón**, vékonyan, silányan öltözködött. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Perje**: 1) fő neme az ugarokon, innét perjes: burjános; 2) az istáló felibe csinált hidlás, karóból; 3) a' csürben az állás is perjének nevezetik. Székely szó. *Ferenczi János.* Az istáló' híjára tett fiatal veszőből való padlás. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Perjefő**, hosszú gyökérrel elnyuló zablevelű forma sovány fő. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Perjel**, a' régi magyarok szerint: Prior. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Perjeszteni**, alája gyújtani. Gömöri szó. *Hollák Imre.*
- Perked**, midőn a' rekkenő hévség miatt fő 's gabona elaszik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

- Permete**, gyenge eső; innen permetez, gyengén esik az eső. Székely szó. *Kállay*.
- Permeteg**, lanyha eső. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Gyöngye esőzés; innen
- Permetez**, eseget. Székely szó. *Szabó Elek*. Midőn gyengén esik az eső. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.
- Pernye**, mindenféle gízgáznak hamuja. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szalmának, nádnak hamuja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Pernyeszteni** (be), gizzel gazzal befűteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Perpencze**: 1) magva-váló, p. o. szilva; 2) a' malomban az a' kis fa, melly a' forgó kő' lyukába zörög 's a' tejkébe rázza a' gabonát. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Perselni**, valaminek a' bőréről a' szőrt leégetni. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Persely**, templomban adakozás végett kitétetni szokott 's zár alatt álló bádog-edény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Pertanács**, a' ki mindenmel megáll, uton utfélen sokáig beszélget 's szót vált. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Pertyó**, olyan hely, hová a' nap erősen verőfényez; 's minthogy a' lepke a' verőfényt szereti: *pertyuka*, lepke. Őrségi szó. *Zakál György*.
- Perváta**, árnyékszék, pilátus' konyhája. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Pes**, hügy; innét *peselni*: hügyozni. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Pesletni**, ki 's be hospitálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Pest**, sut, tüzelő hely' háta; a' pest mellett annyi mint kemence mellett. Székely szó. *Kállay*. Ezt kemence helyett itt (Háromszéken) csak magára nem használják; de e' helyett: kemence alatt, kemence megett, mondják: pest alatt, pest megett. Székely szó. *Incze József*. Régi neve a' kemenczének; innét *ma is a' kemence' alját pest' aljának* hívják. Innét *idiotismus*: olyan vagy mint egy pest; azaz: elhízott nagy testű, a' sok ülés miatt. Innét —
- Peshedni**: egy helyben sokáig tehetetlenül ülni, vesztegleni. Székely szavak. *Ferenczi János*.
- Pest' alja**, gócz' alja; az első Háromszéki, a' második Udvarhelyszéki tájék-

szó; jelenti a' tüzelő kemence alatt lévő helyet. Azt méltán csodálhatni: hogy sem Háromszéken nem hívják a' tüzelő kemenczét pest-nek, sem Udvarhelyszéken gócz-nak; mégis így mondják a' fűtőzni v. magát melegíteni akarónak: „Ülj be a' pest v. gócz alá.“ Sőt szokták ezt is mondani: „a' pest v. gócz megett vagy on stb. *Derzi Mózes.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Pest' mege, kemence megett. Pestalja, kemence alatt hátul. Székely szó. *Szabó Elek.*

Pesszeg, a' gunár. *Beke' gyűjt.*

Peszderkedik, körmös kézzel csipeszkedni akar belé, hogy megverje. Székely szó. *Szabó Elek.*

Peszér, kutyakedvelő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Peszércze, növény. nem, melly zsiros földben tenyészik, mint például ennek egyik faja, a' fekete peszércze, a' temetőn leginkább szok teremni. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*

Peszete lni, mázolni, mocskolni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Peszi, tepsi. Eszék vidéki

szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Pesz meg, sületlen kenyér vagy más tészta-étek. *Beke' gyűjt.* Roszul sült vagy rosszul főtt tészta. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Keletlen tészta. Palócz. *Szedes Fábán.*

Pesz tenezni, . . . ? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Pesztericz gomba, bükfa-gomba. Székely szó. *Kállay.*

Pete, tojás. *Matics Imre.*

Petecs, patécs. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Peterke, az építő emberek-nél teszi a' borna' megesapott végét, a' mellyet a' felállított és kivésett sasba belé ütnek. Székely szó. *Gödry.* Az épület borna fája' végének bevésést által készült makkja, a' melly a' kivésett fa stempelybe eresztetik; innen **peterkézni**. Székely szó. *Szabó Elek.* Mikor építnek, és a' kivésett ajtó- vagy ablak-sasba vagy -lábba a' bornát bele eresztik, a' rakó borna végét, a' hol kétfelől szembe beróják vagy fűrészlik, és azt annyira levágják, hogy a' vésésbe beférjen: nevezik **peterkének**. Székely szó. *Incze József.* Az a' talpfákba kivágott kerek végü, □ ilyen figurájú fa,

a' mibe a' sasok' vésései be-
letétnék, hogy megfogja.
Innét —

Peterkézni, **D**ilyen kis
fát faragni bele a' talpfába.
Székely szó. *Ferenczi Já-
nos*. A' rakó bornát a' sas'
vésétjébe bele eresztteni.
Székely szó. *Incze József*.

Péterszeg, kemény ág a' desz-
kában. Kemenezali szó. *Lé-
vai László*.

Petőcs, patécs. *Palócz. Sze-
der Fábán*.

Petrencze, apró szénaku-
por. Petrenczefa pedig
egy hosszú pózna, mellyen
a' petrenczékét összehord-
ják. Soproni szó. *Kis János*.
Kis boglya; két rúdon elvi-
hetni. *Kállay' gyűjt*. **Pet-
rencze**, vontató, bog-
lya, kazal: a' kaszált
nemüeknek betakarítási el-
nevezéseik, lépcsőnkint na-
gyítva. *Sztrókay*.

Petyeregni, pityeregni,
magában könnyeztetni. Szé-
kely szó. *Szabó Elek*.

Petyhedni,? Szath-
már vidéki szó. *Gáthy János*.

Petyke, gomb, többnyire
lapos réz, ólom stb. gomb.
Vas várm. *Dr. Horvát Jó-
zsef*.

Petyves, podvás p. o. fa.
Balaton melléki szó. *Hor-
vát Zsigmond*.

Picsogni, szomorkodva, sír-

va beszélni. Marcsalmelléki
szó. *Acsády Sándor*.

Pí c z e, halfogó-horog; ez
kétféle: egyik tutalyos
melly a' vízben lebeg; a'
másik ólmos, melly feneké-
re ül: ezzel egyedül csak
a' harcsák fogatnak, amaz-
zal pedig pontyok és ke-
szegek. Szegedi szó. *Nát-
ly József*.

Piczi, **paczi**, kicsiny, cse-
kély. Bodrogekői szó. *Mind-
szenti*.

Picziny, parányi, igen ki-
csiny. *Kállay' gyűjt*.

Piczurka v. **pindurka**, pa-
rányi, porányi, máknyi,
picziny. Dunántúli szó. *A-
csády. Beke' gyűjt*.

Piczus, piczus! kis macs-
kát szóltják vele. Székely
szó. *Kállay*.

Piffa, köleskása-étek. *Kál-
lay' gyűjt*.

Pih, pelyhe toll; innen, pi-
hesedem, tollasodom. Szé-
kely szó. *Cseréy Elek*.

Piha, mikor bűdös szag üti
orrát a' székelynek, ezzel
jelenti ki. *Túry Ignác*.

Pihe, pejhe. *Kállay' gyűjt*.

Píje, lúd. Baranyai szó. *Tó-
bi Antal*.

Pikhercs, fekete sületlen
kenyér. *Kállay' gyűjt*.

Pila, asszonyos ember, ka-
tunka. Szegedi szó. *Nátly
József*.

Pilácsolni, halványan

- fénylenni; p. o. pilácsol a' mécs; szinte a' redves fáról is mondják hogy pilácsol. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Pilálni**, valamivel banni, gondját viselni, p. o. a' marháknak. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Pili**, pilis; pehej, pejhes. Székely szó. *Kállay.* A' hamunak széllel szállongható fehér levele, a' megaludt szénen; 's a' szalmának is kialudt hamva. Innét —
- Pilis**, az elszálló hamuval bemocskolt, Székely szavak. *Ferenczi János.*
- Piling**, lakat. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Pilingya**, késnek a' vasa. *Beke' gyűjt.* Kusztorakés' vasa. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Pilisz**, penész; pilisznyes penészes. Vág melletti szó. *Czuczor Gergely.*
- Pilisznye**; innen: pilisznyédem, penészedem. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Pilláncs**, pille, pillangó; melly gyertyát keres. *Kállay' gyűjt.*
- Pillangó**, Pflinzedl. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Pille**, tejhártya, a' felmelegített tej' hártája. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Pilledezni**, könnyen szűkdelni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Pilledni**, eltikkadni; fáradni. *Beke' gyűjt.* Ezt Pápa' vidékén így mondják: billedni, billedezni. *Matics Imre.*
- Pillók**, pille. *Beke' gyűjt.*
- Pilonga**, a' késnek metsző vasa. Őrségi. *Zakál Gy.*
- Pimasz**, élheterlen; nem: durva, erkölcstelen, mint Eder mondja 295. l. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Paraszt**, csorvasz. Székely szó. *Kállay.* Paraszt betyár legény. Kemenesali szó. *Lévai László.* Pimók, csorvasz; durva, parasztnál parasztabb. *Kállay' gyűjt.* Kamuti, otromba paraszt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- Pimpó**, pálmaág. Bárka. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* Buczy. Pálmavirág; így: pimpófa, pámafa. Székely szó. *Túry Ignác.*
- Pimpóvirág**, tavaszi sárga-virág. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Pindirkó**, igen picziny, p. o. állat. Győr vármegyei. *Czech János.*
- Pindurka**, piczurka, igen-igen kicsiny, alig látható. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Pindzsi**, pumi kutya. Kemenesali szó. *Lévai László.*

- P i n k a**, a' hordó' aknájába való fa. Őrségi. *Zakál Gy.*
- P i n t**, kulacsbor, kupabor. Székely szó. *Cserey Elek.*
- P i n t o l n i**, mocskolni. Gömőri szó. *Hollók Imre.*
- P i n t y e l e k**, vékony fonalat fonok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- P i n t y e r g e t n i**, megvető kitétele a' fonásnak, a' mint a' tehetetlen öregek szoktak fenni. Székely szó. *Feren-czi János.*
- P i ó c z a**, vérszopó, nadály. Kemenesali. *Lévai László.*
- P i ó k a**, pióca, nadály. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- P í p**, a' tyúk' nyelvén nőtt csontocska, ha vizet nem kapott: a' mellyet ugyan csak le lehet vágni, különben megdöglik a' tyúk. Székely szó. *Szabó Elek.* A' szárnyas állatoknak nyárban, ha sok ideig inniok nem kapnak, a' nyelvök' végén lévő hártya megkérgesedik, és ez neveztetik píp-nek, — mellyet a' tyúk' nyelvéről tövel lekuvasztanak vagy fejtenek, 's ekkor mondják: a' pípjét megvevém, e' helyett: levevém. Innét —
- P í p e s**, (adj.) p. o. tyuk stb.
- P í p e s e d n i**, megpípesedni, stb. Székely szavak. *Incze József.*
- P i p a c s**, szélvirág, vadmák, mákvirág. *Kállay' gyűjt.*
- P i p a s z ó v a l**, dohányozva. Vas várm. *Dr. Horvát Józ.*
- P i p e**, ludacska, liba, zsi-ba. Székely szó. *Kállay. Cserey Elek. Csikszéki. Ge-gő Nicephor. B. Lakos.*
- P i p e m b e r**, gyenge, hamar ellágyuló ember, mint a' lud pipe. Székely szó. *Feren-czi János.*
- P i p e h ú r**, tyúkhúr. Székely szó. *Kállay.*
- P i p e s**, hegyes kevélyke. Kemenesali. *Lévai László.*
- P í p i k**, píp, szárnyas állatoknál. Bodroghközi. *Mindszenti.*
- P i p i s k e d n i**, lábujjakra állani; pipiskedve, azaz, lábujjhegyen járni. Szegedi szó. *Náty József.*
- P i p i t é r**, apró kapor. Kemenesali szó. *Lévai László.* Székfű, chamomilla. Vas vármegyei. *Dr. Horvát Józ.*
- P i p o g y a**, alávaló ember. Gömőri szó. *Hollók Imre.* Bodroghközi. *Mindszenti.* B-gyügyü, bibasz. Kemenesali. *Lévai László.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*
- P i p o g y á s**, beteges. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- P i p o n y a**, harmat. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- P i p p a n**, nehezen kaszálható sűrű szőr forma fű. Kemenesali. *Lévai László.*

- P i p t a**, egy kis hártya, melly a' szárnyas állatok' nyelvén terem, ha inniok nem adnak. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Pirhonyagos**, pirosas. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Piri v. pislény**, kicsiny csürke. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.*
- Pirics**, a' várdá házakban levő diagonalisra intézett heverő pusztá deszka-ágyok az öröknek. Székely szó. *Szabó Elek.* Szilácsból font nyoszolya. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Várdá házaknál lankásan készített heverő helye a' katonáknak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Pirinczes**, piczinkó, idéttlent és igen igen kicsint, vagy székelyesen szólva parányit jelent. Székely szó. *Derzsi Mózes.*
- Pirindike**, parányi, igen apró. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Pirinkelni**, a' hónap lassankint hullani. Székelyszó. *Ferenczi János.*
- Pirinkó**, igen kicsinke: p. o. milyen pirinkó malacka ez. Székely szó. *Szabó Elek.* *Ferenczi János.*
- Pirinyó**, parányi, kicsiny, kevés. Bodroközi. *Mind-*
- szenti.* **Barkó** szó. *Hollók Imre.*
- Piritus**, a' tésztás ételnek a' tüztől barnított része. Győr várm. *Czech János.* Tűznél pirított's vajjal vagy zsirral bekent kenyérszelet. Kecskeméten. *Csapó Dániel.*
- Pirjáig**, tetézve, csordultig. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Pirkad**, pirosodik. Tisza melléki szó. *Jerney.*
- Pirkálni**, p. o. a' babot hüvelyéből kifejteni. *Beke' gyűjt.* Szőlőt nyitogatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Pirók**, vörös; innét — annak, ki valamelly rossz tetteért elvörösödik — mondják: heh! te pirók. Pápa' vidékén. *Matics Imre.* Vöröses. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri szó. *Hollók Imre.* Sárgás-fehérszőrű szarvas marha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor; Rét.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Pironkodni**, a' pirongatást kiállani, vagy pirongatást szenvedni. Székely szó. *Incze József.*
- Pisa**, vizelet. Innen: pisálni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Pisla**, vakondok szemü, hunyorgató szemü. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Pislen**, pipeszőrü kis csir-

ke, melly most nem rég bújt ki a' tojásból. Székely szó. *Szabó Elek*. Pitye, csirke, csibe. Székely szó. *Gyarmathi*. *Buczy*. Csikszéki. *Gégo Nicephor*. Anyás csibe; az anyja-hagyottat csirkének mondják. Székely szó. *B. Lakos*. A' csak akkor költött kis csirke; innét: annyi mint a' pisen, — azt teszi: felette sok. Székely szó. *Ferenczi János*.

Pispek, e' h. püspök. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pizza, p. o. pizza orru, azaz: tompa, kicsike orru. *Beke' gyűjt.*

Pisze, e' h. pösze. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.

Pisze-orru, kicsiny tompa-orru. *Kállay' gyűjt.*

Piszegni, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Piszegtetni, kipiszegtetni, auszpfeifen. Székely szó. *Incze József*.

Piszke, tengeri szőlő, ribizli. Szórvs piszke, egres. Palócz. *Szeder Fábán*.

Piszle, I. Gamba.

Pizma, bibasz, bangó, balgatag, balyókás, bamba, buta, bősze, dóre, eszelős, ergójás, fajankó, gagyula, golyhó, gubajakab, háványos, hetrepila, holdos, hüle, kába, léhűtő, lidérces, málszajú, natrahó-

rős, natragulyás, ostoba, pimasz, ragyivátlan, szerdás, süsű, szájabákó, báredok, bohó, botor, buszma, koplegyes, szuszma, csába, ököllet ütött, ökörtérdü: — képzeletét egy tárgyról illy bőven kifejezni, és ennyiféleképen kimendani tudni, nem tudom, még mellyik nemzet' nyelve' tehetségében volna. *Nátlly József*.

Piszmogni; valamivel ügyetlenül; sokáig bajlódni, a' mit kevés idő alatt is meg lehetett volna tenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Bibelódni, ügyetlenül v. restül dolgozni, p. o. mit pizmogsz yele v. rajta? Vas várm. *Dr. Horvát József*.

Piszmota, immel ámmal pepecselő. Innét — **Piszmogni**, lassan tenni venni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Piszonyodni, alig megvászlani vagy mocskosodni; p. o. meg sem piszonyodott a' köntösöm. Székely szó. *Ferenczi János*.

Pisztorga, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Pitar, konyha (a' csallóközsiéknél). *Czeck János*. Palócz szó. *Szeder Fábán*.

Pite, téjjel feleresztett sült tészta. Palócz. *Szeder Fáb.*

Pitis, kotyogós, jó kedvű. Bodroközi szó. *Mindszentí*.

- Pitizálni**, lassacskán idogálni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Valamin lassacskán motozni. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Pitle**, malomban sűrű szíta. Gömöri szó. *Hollók Imre*.
- Pitli**, sajtár. Baracsán, Fehér várm. *Dr. Horvát József*.
- Pitlik**, sűrű szita a' malomban. Pitliken örteni: szitára örteni. Palócz. *Szedes Fábrián*.
- Pitye**, l. Gamba. Pisen, csirke, csibe. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Pityer**, huzamosan szótt vászon. Baranyai szó. *Tóbi Antal*. Pipis, pacsirta, szántóka, csücsörke. Palócz. *Szedes Fábrián*.
- Pityeregni**, lassudan sirni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Pitymallat**, hajnal' kezdete; innen: pitymallik, hajmallik. Székely szó. *B. Lakos. Túry Ignác. Ferenczi János*. Sikerül, favetfortuna. *Beke' gyűjt*.
- Pitymorodik**, pitymallik, hajmallik. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Pityóka**, krumpli, földi magyaró. Székely szó. *Derzi Mózes. Kállay. Cserey Elek. Gyarmathi. Gegő Nicéphor*.
- Pityókos**, fél ittas, fél borus. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Pityorogni**,? Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
- Pitypalaty**, fűrj. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond. Kállay' gyűjt*.
- Pitypirity**, pitypalaty, fűrj. Bodrogeküzi szó. *Mindszenti*.
- Pitytasz**, pittyedt ajakú; ettől pitty, pityegni, lepityegni, leesni, lefüggenni. Székely szó. *Kállay*.
- Pityegetni**, szájával gúnyjelt adni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Pityett**, lelógó, leesett ajaku. Szegedi szó. *Náttly József*.
- Pityetveszek**, szájam' szélit leütöm. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Pizse**, pizselle, csibe, csirke. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Pizse, pizse! pi, pi, pil tyúkokat hívó szó. *Kállay' gyűjt*.
- Pizseg**; mondatik, hol valamiből tömérdek sok van; p.o. a' vásárban pizseg a' sok ember; pizsegnek a' hangyák az odvas fában stb. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Hemzseg, forr. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Pizselle, l. Pizse. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.*

Plünnýögök, mikor borju leszek. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Pocsálék, mosogató lé, moslék. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Pocsék, pocsolya, vagy lucskosár. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Pocsékolni, elpredálni, vesztegetni. Bodrogközi szó. *Mindszenti.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Pocsér, álló víz, a' hol a' kácsák butykáznak. Gömőri szó. *Hollók Imre.* Pocséta. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Pocséta, eső csinálta víz-állás az úton. Marczal melléki szó. *Acsády S.* Tolna várm. *Csapó Dániel.* Pocsék, pocsolya, tócsa, tóka. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pocz, nagy has. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Pocz, magas helyre felcsinált egyetmást tartó hely. Kemenesali szó. *Lévai László.* Falra szegzett deszka, a' hová valamit raknak. Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Poczaffú, tövises disznó, pukkantó. *Kállay' gyűjt.*

Poczakolok', viribelek, rondán mosódom. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Poczi, malacz. Kemenesali szó. *Lévai László.* Poczi, poczi! csöknyel sertést hívják vele. *Kállay' gyűjt.*

Póczik v. polczik, fel-emelt ülés leginkább sárból a' falusi házak előtt; vagy falban csinált sárpócz. Vas várm. *Dr. Horvát József.* Kályha alatti kis fal. Győr várm. *Czech János.* Földből, sárból rakott ülés, p. o. a' paraszt házak vagy kályha előtt. *Beké' gyűjt.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Poczok, négy ujnyi, faszegforma fa, a' melly 's a' hová által a' csizma' bokája vonatik fel. Székely szó. *Ferenczi János.* Has. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Patkány. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Czók, pót-lék; p. o. ha az asztal libeg, egyik lába nem éri a' földet: az a' forgács vagy deszka-darab, melyet alája tesznek, mondatik **poczok**-nak, **czóknak**; a' honnan mondják: libeg az asztal, tégy egy kis poczkot vagy csókot a' lába alá. Innét **poczkolni**, **felpoczkolni**, **czókolni**, **felczókolni**; p. o. poczkold fel az asztal' lábát. Székely szavak. *Incze József.*

Poczkot veszek, irigyül

hatalmasan meggyőzőm. Kementesali szólás. *Lévai L.*

Podgyász, vaszak, motyó. *Kállay' gyűjt.* Házi butyor, eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pofit, püfök. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Pofos, teli ábrázatu. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pogácsa-alma, tányér-alma. *Kállay' gyűjt.*

Pok, bizonyos mérges cseszle a' fűben, mellytől a' marha döglök. Székely szó. *Túry Ignác.* A' Ió' lábán való daganat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Poka, pólya; pokakötő; bepokálni. Székely szó. *Túry Ignác.* *Incze József.* Kis gyermekeket bepólláló rongy. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pók, vakszem, halánték. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Pokla, lásd Más.

Poklaja, burok v. bürök, p. o. megette a' tehén' pokláját; Biharban bürög, p. o. bürögben termett; megette a' tehén' burkát. Székely szó. *Kállay.*

Pokol, szókés, mérges kelés; pokolvar: ölfene. Székely szó. *Túry Ignác.*

Pokol-szókés, fekete, brantos, mérges, daganat. Székely szó. *Ferenczi János.*

Pokreszelő, a' mellyel a'

srófos szeg' fejét vágják be. Székely szó. *Ferenczi János.*

Polákolni, megverni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Polgár, a' biró után való, annak vicéje. Hindostánban az előljáró Poltígár nevet visel. Székely szó. *Szabó Elek.*

Poloska, palaczka. Palócz. *Szedér Fábán.* Pápa vidékén: büdös féreg. *Matics Imre.*

Polosnak, a' fészek' fenekén meghagyatott tojás, hogy a' tyúk onnan el ne kapjon. Székely szó. *Szabó Elek.* *Buczy.*

Polozna, romlott tojás, v. a' tyúkfészekbe tett tojás, hogy a' tyúk melléje tojjék. Palócz. *Szedér Fábán.*

Polozsna, záptojás; a' tyúkrá tojik. *Kállay' gyűjt.*

Polozsna, a' fészekben meghagyatott tojás, hogy még tojjanak hozzá. Székely szó. *Gyarmathi.* Ültető tojás. Székely szó. *Kállay.*

Polyva-kutyó, polyva-tartó fészec. Vas várm. *Sztrókay.*

Pompos, turós lepény. Kementesali szó. *Lévai László.* Lepény' neme, csakhogy vastagabb a' lepénynél 's kenyér tésztából sütik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Apróba szakasztott kenyér. Balaton melléki szó.

- Horvátk Zsigmond. Czipó.*
 Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Pondró**, nyű, féreg. Székely szó. *Gyarmathi. Kállay.* Kukacz. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Pongyola**, lepcszen. *Kállay gyűjt.*
- Ponk**, domb; ponkos, dombos. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Ponkostor**, a' szövésben. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Ponya**, ponyva helyett; a' melly annyit tesz, mint: gabonát szárasztó nagy négynyüstös lepedő. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Ponyva**, terebélyes daróc lepedő, minőt a' sátorok' fődésére használnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Póráz**, az a' zsinég kötélék, mellyet a' padurok magokkal hordoznak, a' megfogott rosz emberek' megköttözése végett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szőr pántlika, bocskort felkötni. Székely szó. *Buczy.*
- Porczfű**, útfélen nőni szokott aprólevelű fű. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Porczika**, particula. *Beké gyűjt.*
- Póré**, póráz, zsinór, mellyre fűzik a' dohányt, 's úgy szárítják. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Porhajazni**, kis hosszika verembe betenni aginával a' termő ágat, 's meghajtva befedni őszszel, tavaszra; mikor alul szakállakat vette, az anyagától elvágni tavasszal; elültetni. Székely szó. *Kállay.*
- Porhálni**, l. Harmalni.
- Porhó**, porhanyó. Göcsői szó. *Pländer Ferencz.*
- Pori hagyma**, tavasszal legelőbb zöldelő vastag száru hagyma, levesbe való. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Porka**, a' földet alig belepó hó, vékonyan; innét — porkára menni, ilyen havon menni vadászni. Székely szavak. *Ferenczi János. Túry Ignác.*
- Pornyálni**, a' juhokkal lassan legeltetve előbb menni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Pornyáltatni**, a' juhnyáját estve és hajnalkor a' legelő helyeken eregélgetni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Porócsa**, kukoricza lisztből készült pogácsa, málé. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Prósza, Tolna vármegyei. *Csapó Dániel.*
- Poroncsolni**, parancsolni. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Porond**, vizmosásos kövecses száraz pusztá hely. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Porong**, a' vázsnat szövés közben feszítve tartó esz-

- köz, rúd. Székely szó. *Szabó Elek*. A' mivel a' gyolcsot kétfelé feszítik a' szövés közben. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Porongy**, szolgálcska, inaska. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Poronyó**, sem lágy, sem puha (a' deák m o l l i s , melly lágyat és puhát jelenthet, ki nem meríti); a' porló igéből lehet valamely képzeletét venni, minthogy a' porlóknak tulajdonsága a' könnyen való szétoszlás. A' poronyó husnak is, tulajdonsága, a' vágással a' könnyen való szétoszolhatás, — quasi solubilis, non mollis. Székely szó. *Szabó Elek*. *Cserey Elek*. *Incze József*.
- Poronty**, fattyu. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Fattyu, cigány kurkó. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Porosnyak**, a' fészekben hagyott tojás. Székely szó. *Túry Ignác*.
- Poroszká**, apró lépésben sebes járó; p. o. a' vén lóból nem lehet poroszkát csinálni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Poroszkálni**, (a' lóról). Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Csúszkáló lábakkal járkálni; ezekből por és csuszkál. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Porozó**, fergegetes, havas, forgó széllel elegendő idő, p. o. mikor a' nemerre szele fú. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Porozsnyak**, nem polozsna vagy palizsna. Székely szó. *Incze József*.
- Porvázni**, pirongatni. *Beke' gyűjt*.
- Porzsába**, Unpásligkeit. *Beke' gyűjt*.
- Porzsábás**, gyakor betegeskedő. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Porzsávás**, csontoknak, kivált a' lábszáraknak megromlásában szenvedő. Így nevezik a' földben megromlott, 's már porrá változni készülő csontokat is. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Porzsolya**, l. Hiboha.
- Posadék**, sok apró gyermek. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Posadt**, savanyú. Barkó szó. *Hollók Imre*. Palócz. *Szedér Fábán*.
- Posgani**, pesgeni, besegni. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Posz**, fing. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Poszákolni**, p. o. ételt italt berondítani evéssel vagy kézzel. *Beke' gyűjt*.
- Poszáta**, poszka; mondatik akármiféle nevendék állatról, a' gyermekekről is, ha betegesek 's ez által

növésökben 's test-kifejlésökben hátráltatnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
 Poszta, v. poszka, nyomorult. Soproni szó. *Kis János*.
 Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond*. Mammám, hitván, fosztor. Kemenesali szó. *Lévai László*. Időtlen, beteges, sovány. *Beke' gyűjt.*
 Poszátlom, sokfelé oszalom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
 Poszka, üdőtlen, nyomorék, sovány. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Győr várm. *Czech János*.
 Poszkoncza, patkancza. Székely szó. *Gyarmathi*.
 Poszméh, dongó. *Kállay gyűjt.*
 Poszogni, bízleni; innen poszogó bogár. Szegedi szó. *Náttly József*. Lassacsckán, hang nélkül, búzt eregetni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
 Possz, pöfeteg. Kemenesali szó. *Lévai László*.
 Pótincza, ronda. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
 Potom, keveset érő. Kemenesali szó. *Lévai László*.
 Potomba, ingyen, hiába. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. Kemenesali. *Lévai László*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.

TAJSZAVAK.

Potomra, vaktábau. *Kállay' gyűjt.*

Potos, ágas, dohányszáritó oszlop. Szegedi szó. *Náttly József*.

Povályos, nagy fajta gyékény-kosár, mellyben lisztet, vagy télen által tojástartanak. Szegedi szó. *Náttly József*.

Pózna, szalmaházat 's kazalt lenyomtató sudaras fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hosszu vékony rud. Őrségi. *Zakál György*.

Pózona, e' h. pózna. Székely szó. *Kállay*.

Pozsár, potyka, ponty. Székely szó. *Kállay*.

Pócz, gatyá' fletéhez elül 's hátul szabott vászon, helyesb állás végett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kemenesali. *Lévai László*.

Pöcczed, dagad. Győr várm. *Czech János*.

Pöckös, paravető, a' halászoknál. Szegedi szó. *Náttly József*.

Pöfékelni, rútul eresztetni a' pipafüstöt. *Kállay' gyűjt.*

Pöfeteg gomba, loposz, poszogó. Székely szó. *Cserey Elek*.

Pöjhe, pihe. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pökendi, semmire való

- hitván. Kemenesali szó. *Lévai László*. Maga-vető, elatus, temerarius. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Póle**, mókushoz nagyságra 's testalkotásra hasonló állat, színe hamvas, odvas fákban 's szalmás pinczékben lakik, a' diót, gesztenyét és mogyorót felette szereti, télre rakásra gyűjti, igen kövér; innen a' közmondás: olyan kövér mint a' póle. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- Pőnyegőlni**, a' ruhán, fejkötőn, pántlikákkal bizonyos rendben való czifrázatot tenni. Baranyai. *Tóbi Antal*.
- Pőrcz**, percz, tüpörtő, te-pertyü, kurczina. Tolna várm. *Csapó Dániel*. *Beke' gyűjt.* Beletről 's más húsos részekről összeszedett kövérségnek a' kisütés után fent maradt salak része. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*. Falatra metélt sült szalonna. Kemenesali. *Lévai László*.
- Pöre**, Persi, Ersike, Pendsi, Beta. *Kállay' gyűjt.*
- Póre**, csak ingben 's gatyában járó. Kemenesali szó. *Lévai László*. Felső öltöny nélkül; innét: „pöre gatyában“ lenni, annyit tesz, mint: a' gatyá felett egyéb ruha nélkül, csupán gatyában lenni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Póré n**, pongyolán, p. o. ingben 's gatyában. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Póre szekér**, fosztor, oldal nélkül való szekér. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Pörnye**, szalma-hamu. *Kállay' gyűjt.* Nád' v. szalma' hamuja. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Pörnyesztek**, fűjtök, alája gyujtok. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Pőröly** v. **pőrő**, öreg vas kalapács. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nagy-verő. Székely szó. *Kállay*.
- Pőrös**, dsindsa. Czegléden. *Dr. Horvát József*.
- Pörzölő m**, perzselem, pergelem. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Pös**, hügy. Székely szó. *Cse-rey Elek*.
- Pöse**, berkekben lévő sárgás posvány, melly a' fehér ruhát sárgára festi. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*.
- Pösölés** (vestmentum rip-pae), a' folyóvizek' és csatornák' partjainak, fűzgalyakkal, rózsvél való megbélelése, hogy a' sebes víz ne szagathassa. Szegedi szó. *Náttly József*.

Pösz, csepü. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Pápa' vidékén: s z ö s z. *Matics Imre*.

Pösze, selypesen beszélő. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigm*. Kemenesali. *Lévai László*. Marczal melléki. *Acsády Sándor*. *Kállay' gy*.

Pöszméte, köszméte, zöld egres. *Kállay' gyűjt*.

Pöszmeteg, varancsk, felrepedezése a' bőrnek. Marczal melléki. *Acsády Sándor*.

Pöszölés, subában v. ködmenben a' kopasz foltokat pöszlékkel elfedni. Szegedi szó. *Nátly József*.

Pöttögetett, kipontozott. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Pöttögetni, punctare. *Beke' gyűjt*.

Pöttön, kicsike. *Beke' gyűjt*.

Igen apró, kicsiny, p. o. gyermek. Vas várm. *Dr. Horvát József*. Törpe, piczin, bliktri ember. Kemenesali. *Lévai László*. Kicsiny de mérges. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Kis termetű. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Pötttyent; kipötttyenti, sich im Reden verrathen. Győr várm. *Czech János*.

Pözme v. pezme, az erdön megszáradt ágak. Székely szó. *Gyarmathi*.

Pözsdül, megpöszdül a' víz, hirtelen árad. Győr várm. *Czech János*.

Prékölöm, rontom, rombolom. pusztítom, töröm, zuzom, szagatom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Prés- v. sajtó-orsó, a' présnek azon tekervényes fája, melly a' sajtógerendába alkalmaztatott igába vagy kágyillóban forog. Ezt a' kágyilló-t Gücsejben vesnyegnek hívják. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*.

Pribék, semmivel sem gondoló, mindent összerontó, tékozló, gonosz fiu. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Zivány, utonálló, tolvaj. Kemenesali. *Lévai László*.

Prosz, porosz, burkus. Székely szó. *Cserey Elek*.

Prósza, proha, kukoricza lisztből való pampuska. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Prücsi, prücsil kis borjúnak mondják. Székely szó. *Kállay*.

Prügel a' borjút hajtják be véle; trücs bel Székely szó. *Kállay*.

Prükk két kant egymásra ingerlő szó. *Kállay' gyűjt*.

Puczer, czupér, mezítelen. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

Puczik v. poczik, sutban ülő hely. Székely szó. *Kállay*. Tolnában kuczik, v. kuczko. *Csapó Dániel*.

Puczok v. puczik, kemes-

cze'mege. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Vakondok. Kemenesali. *Lévai László*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
Puczuk, a' tűzhelynek fején való kötöltés, mellyen az égő fa' vége áll. A' várat 's aranymidalliakat nem a' puczukban keresik. Székely szó és mandás. *Szabó Elek*.
Pudva v. podva, rohadt fadarab. Vas várm. *Dr. Horvát József*.
Pudvás v. podvás; talán odva sból veszi eredetét. Vas vármegyei szó. *Dr. Horvát József*.
Puffancs, pogácsa' neme, serélesztővel van sütve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Gömbölyeg kalács. Kemenesali *Lévai L.*
Puffanok, dördülök. Székely szó. *Gyarmathi*.
Pufók, pofit, pozsgás. Kemenesali. *Lévai László*
Pufolni, püfölni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
Puhanni, durranni. Palócz. *Szedes Fábian*.
Puhantani, durrantani p.o. ágyúval, puskával. Palócz. *Szedes Fábian*. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.
Puhatolni, tapogatva keresgélni; kipuhatolni, puhatolódni, puhatolódás: nyo-

mozni, kinyomozni, nyomozódni, nyomozódás. Székely szavak. *Incze József*. *Szabó Elek*.
Puhér, földalatti hernyó, mely a' dohány' tövét szokta pusztítani. Bodroglózi szó. *Mindszenti*.
Pujna, azt teszi, mit máshol a' zsendicze vagyis turósított édes tej. Győr várm szó. *Sztrokay Antal*.
Puliczka v. puiczka, gánicza, tengeri v. kukoricza lisztből főtt pép. Székely szó. *Gyarmathi*.
Pulisz, oskolás gyermekek' izékje. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
Puliszka, székely pép, turóval, téjjel, ordával, mákkal, mézzel, szilvával, kendermaggal, káposztalével mind jó. székely szó. *Szabó Elek*. Kukoricza lisztből főtt kása. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
Pulya, törpe. *Kállay' gyűjt.* Székely szó. *B. Lakos*. Csikszéki. *Gegő Nicephor*. Elkényeztetett. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Pulya gyermek egész 12 esztendőskoráig, azután cselédnek mondatik. Bodroglózi szó. *Mindszenti*.
Puncsi kutya, kis kutya. *Szedes Fábian*.
Punkháló, pókháló. Bodroglózi szó. *Mindszenti*.

- Pupa**, mellyből a' hernyó kibujt. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Purdé**, így szokják híni a' cigán gyermekeket. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
- Puruszli**, puruszka (németül Brustfleck), kis felöltő. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Puruttya**, utálatos, csunya. *Beke' gyűjt.* Palócz. *Szedér Fábán*. Marczal melléki szó. *Acsády*. Szennyes piszkos öltözetü. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Puska**, persely. Isten' puska, templombeli persely. Palócz. *Szedér Fábán*.
- Puska-kő**, kova. *Kállay' gyűjt.*
- Pusmogok**, suttogok. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Pusztaság**, mezőség. Székely szó. *Kállay*.
- Putraszék**, árnyékszék. L. Budár. Palócz. *Szedér Fábán*.
- Putri**, földalatti ház. Palócz. *Szedér Fábán*.
- Púzza**, csiga (állat). Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Puzsér**, sok apró gyermek. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Púzsú**, kigyalag, csiga, nyálas hájas csiga. *Kállay' gyűjt.*
- Püffedező**, dagadozó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Pöfög**, sirdogál, félbeszakasztva sir. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Püfők**, kövér pofájú, Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

R.

- Rabota**, munka, dolog, napszám. Székely szó. *Cerey Elek*. Úrdolga. *Kállay' gyűjt.*
- Rács**: 1) a' füstön álló sajt-tartó eszköz; 2) ló-sráglya, melyből a' ló a' szénát e-
- szegeti. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Két léczből összeszögezett 's falra felakasztott pócz; mellyen leginkább kenyeret tartanak. Marczal melléki szó. *Acsády*. Győr. várm. *Sztrakay*.

Rácsa, lefejtett avagy le-
hántott fahéjból v. más e-
gyéből készített rákfogó,
mellybe a' béka-lábra ra-
gadt buta rákok csendesen
bele eresztenek. Őrségi szó.
Zakál György. Kemenesali.
Lévai László. Abroncsra kö-
tött háló, mellyel rák és
sokszor hal is fogatik. Sze-
gedi szó. *Náttly József*.

Racsálni, garrire. Szath-
már vidéki szó. *Gáthy János*.

Rác-borsó, feketés tar-
ka görbe fuszujka. *Kállay*
gyűjt.

Raczi, felemás, korcs, két
különböző faj. Kemenesali
szó. *Lévai László*.

Radina, gyermek-ágybéli
asszony-nak vitt étel-ital'
neme. Székely szó. *Szabó*
Elek. Márton szerint Tauf-
schmäus. A' székelyeknél
nem csak keresztelői ven-
dégiséget teszen, hanem a'
keresztelés előtt vagy után
is a' gyermekágyas asszony-
nak küldetni szokot étele-
ket, italokat, süteményeket.
Innét mondják: radinát kül-
dék ennek 's ennek. Székely
szó. *Incze József*.

Radó, bujtogató. *Matics Imre*.

Rafonya, ruháját becsülni
nem tudó, czudar személy.
Balaton melléki szó. *Hor-
vátth Zsigmond*.

Rag'olja, a' pallásnak a'
koszorúfák mellett lévő a-

lacsonyabb része. Balaton
melléki szó. *Horvátth Zsigm.*

Ragálni, szájig érő vizet
lábhegyen által gázolni.
Próbáld, megragalhatod-e
a' vizet, azaz, eléred-e lá-
boddal a' fenekét. Szegedi
szó. *Náttly József*.

Ragálódni, megnyelvel-
ni, szóval valakit kemé-
nyen megrakni, dorgálni.
Balaton melléki szó. *Hor-
vátth Zsigmond*. Pápa vidéki.
Matics Imre.

Ragya, vicsgőg idővel
eső, midőn majd a' nap tü-
zesen süt, majd sűrű és ö-
reg esőcseppek hullanak:
mi a' szólónek 's gaboná-
nak kártékony szokott len-
ni. Balaton melléki szó.
Horvátth Zsigmond. Nyáron
napfény-nél való eső. Pápa
vidéki szó. *Matics Imre*.

Ragyiva, hitván, alávaló,
rozszant. Kemenesali szó. *Lé-
vai László*.

Ragyva, rozoga, hitvány.
Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Ráhurkolni, ráfojtani.
Székely szó. *Kállay*.

Rajkó, fattyu, kölkök. Pá-
pa vidéki szó. *Matics Imre*.

Rakiszappan, kendőző
szappan. Baranyai szó. *Tóbi*
Antal.

Rakitla, rekettye. Gücsei
szó. *Plánder Ferencz*.

Rakoncza, rokoncza, ro-
kincza; a' tengely' párnájá-

- ból kiálló két fa, mely a' lajtorját nem engedi kétfelé dűlni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Tengelyen lévő 's az oldalokat gyámoltító horgas vas. Innét mondják: „Nincs a' viznek rakonczája.“ Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Rakotla**, rekettye. Őrségi szó. *Zakál György*.
- Rakottya** fa, rekettye fa. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Ránczigálni**, ruhájánál fogva huzni 's vonni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Ránkodni**, megráukodni: mondatik a' kis gyermekről, ha valamitől megrázódik. Székely szó. *Ferencki János*.
- Rapittya**, apró dirib-darab, zúadék. Innét — **Rapittyán törni**, diribre darabra zuzni, mint az üveg szokott. Pápa vidéki szó. *Maticz Imre*.
- Rapittyán**, sok darabonkint; p. o. az üveg rapittyán törött össze. *Beke' gy*.
- Rapittyánkint**, apró darabokra szaggatva. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- Rapos**, himlőhelyes. Gömőri szó. *Hollók Imre*. L. Ripó. Palócz. *Szedes Fúbián*.
- Rása**, brassai gyenge lágy posztó materia, szoknyá-
- nak való. Székely szó! *Szabó Elek*.
- Rás gya**, apró gazok összeszedve. Barkó szó. *Hollók Imre*.
- Rastagni**, pattogva törni zuzni. Őrségi szó. *Zakál György*.
- Rásza**, káposztának való plánta. Gömőri szó. *Hollók Imre*.
- Raszt**, lépdagadás. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Rátó**: Gömör, Torna; terepélyes fazék: Dunántúl. *Döbrentei*. Lábos a' fazekasoknál. Győr várm. *Czech János*.
- Rátota**, rántotta. Barkó szó. *Hollók Imre*.
- Rátott**, zsirba belé merülve sült vastag megkeletett tészta nemű; így: tyukmony rátott, mely tojásból készül. Székely. *Szabó Elek*.
- Rátuszkolom**, erővel rákötöm. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Ratymatok**, rakosgatok. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Ravás**, rovás. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Ravatal**, hajdan a' sír felett csinált ormos szekrény a' tehetőséknél. Mai időben már nincs szokásban. Balaton melléki. *Horváth Zsigm.*
- Rázni**, köpülni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

- Rázott**, így nevezik a' koszt kiméltető rázást, a' mikor a' széna buza-szalmával rázatik össze. Székelyszó. *Szabó Elek*. Rázott v. rázat, szalmával kevert széna, a' marháknak. Vas várm. *Dr. Horvát József*.
- Ré**, a' folyóvízen porondos általjáró. Székelyszó. *Túry Ignác*. *Gyarmathi Sámuel*.
- Rebben**: 1) a' szív, örömmiatt, felpeszűl; 2) a' viselő asszony' méhében a' magzat legelsőben megmozdul. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Gyengén megijed. Székelyszó. *Szabó Elek*. Hirtelen megfélemlül. Székelyszó. *Ferenczi János*.
- Rebegni**, reszkette félegetni, ettől rezeg, azaz rázólag reszket. Székelyszó. *Szabó Elek*. Rebeg a' szívem, azaz, a' félelem miatt ver. Székelyszó. *Ferenczi János*.
- Rebesgetni**, hirtelen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Hír vagy ujság gyanánt emlegetni. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Rebszik**, jut vagy rémlik az eszében. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Recze**, hálózatos szövetű varrás. Innét reczés, Schlingeln. Balaton melléki szavak. *Horváth Zsigmond*.
- Récze**, kácsa. Baranyai.
- Tóbi Antal**. Rucza, kácsa, gócza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Reczés**, sok soru, sok rétü. Kemenesali. *Lévai László*.
- Red**, sor, ráncz. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Rédég**, magános páratlan. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Redes**, soros, gerezdes. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Redv**, rév. Mikor a' fa megkezd taplósodni 's rohadásba men által, vagy megrohad, mondják: fa-redv, fa-rév. Innét —
- Redves**, reves, verfault. Székelyszó. *Incze József*. Megromlott, alávaló; férges. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Veszni induló, rohadt. Balaton melléki szó, *Horváth Zsigmond*. Hitvány, alávaló; v. annyi mint podvás, p. o. redves fa. Vas vármegyei. *Dr. Horvát József*.
- Rege**, mesebeszéd. Székelyszó. *Cserey Elek*.
- Regelni**, regelés; rekegni, rekegés: a' békák' szava a' tókban. Székelyszó. *Incze József*.
- Régen**: 1) hajdan; 2) sokkal, p. o. régen jobb ember, a' helyett: sokkal jobb ember. Ezen értelemben, főként Csikban használják. Székelyszó. *Incze József*.
- Reggeli**, éhomet fölöstő-

- köm, Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Regó béka**, regelő béka. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Regölöm**, hirdetem, rebezgetem, mondogatom, hiszteszelem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Regvő**, regvel, reggel. Gömőri beszéd mód. *B. S.*
- Rejt ez ni**, elrejtetni: 1) sich-verbbergen, verstecken; 2) a' tetsző megholtról is azt mondják: elrejtezett. Innét—
Rejt ezés, elrejtetés, Scheintod, tetszhalál. Némelly nyavalyában, milylen az ugy nevezett catalepsis, a' beteg olyan állapotba esik, hogy azt vélik: megholt; 's történt, hogy ilyen tetsző holtat temettek is el; igen az is, hogy temetés előtt föleszedett, helyrejött;—az ilyenről a' székely azt mondja: nem holt meg csak elrejtezett. Székely szavak. *Incze József.*
- Rejtőzni** (el), elméjében elragadtatni. Székely szó. *Kállay.*
- Rejt ya**, lajtorja. Palócz. *Szedler Fábán.*
- Rekenő**, sósokának zöld hajtása, midőn magba men. Szegedi szó. *Náty József.*
- Rekenye**, sósokának enni való savanyu szára. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Rekesz**, rekeszték, ól, záradék. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Reketes**, raucus, heiser. Székely szó. *Incze József.*
- Rekkenő**, nagyon hév. Innét —
- Rekkenőség**, igen nagyhévség. Székely szó. *Incze József.*
- Rekkenteni**: 1) elrekkenteni, annyi mint valamit hirtelen eldugni; 2) megrekkenteni: észre nem véve valakit erősen megütni, p.o. egy karóval vagy bottal. Székely szó. *Incze József.*
- Rempelni**, rágalmazni, kisebbíteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Valakire fondorkodni, rágalmazni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Rendes**, furcsa. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- Renegni**, rengeni. Gőcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Rengeteg**, a' nagy sűrű erdő, hol a' kiáltásnak echója mintegy rengésbe hozza a' helyet. Zeng, reng, cseng, leng, peng, teng — chinai szókat szagló syllabák. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Rengő**, sósokának enni való szára. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Réni**, e'h. ríni, sírni. Gőcsei szó. *Plánder Ferencz.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

- Renkessz**, zömök, solidus. Székely szó. *Szabó József*. Idomos középtermetű; aszszony felül leginkább mondatik: helyes renkessz testű menyecske. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Rénny**, akadály, gát; — kerítés, szőlő vagy kertárkon felül lévő sövény tartalék; — nem pedig virtus! — Szegedi szó. *Nátlly József*.
- Rénye**, zsiron vagy vajon sült tojás. (Kinek nem jutna eszébe, itt, az ökény faragta rény szó!). Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Vas várm. szó. Az alföldön rántottának hivatik. *Sztrokay*.
- Renyekedni**, valamin töprenkedve csodálkozni. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Renyhe**, lusta; rest, tunya. *Kállay gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Rest, lajhó, tunya, puha, dög. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Szathmárvidéki. *Gáthy János*.
- Renyhó**, dugadült, düledezett, ó, régi, hitván. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Rénny**e, vajra v. szalonnára vert tojás. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Repedezni**; ne repedez, ne rémülködj! Székely szó. *Szabó Elek*.
- Repencsék**, lepke. Csajkőközi szó. *Dr. Horvát Józsa*.
- Rés**, kert' fonadékán átjárás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Resta**, rosta. Székely szó. *Cseréy Elek*. *Gyarmathi Sámuel*. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Resz**, Feile. Kovásznán nem reszelőnek, hanem resznek hívják. Ezen gyökérszótól jó —
- Reszelő**, Feiler. Reszelni, feilen. Székely szavak. *Incze József*.
- Részént**, részint. Székely szójejtés. *Gyarmathi Sámuel*.
- Rét**: 1) Wiese; 2) Falte. A' székely a' Falte, faltig, faltent nem réteg, réteges szókkal teszi ki, hanem ezekkel: rét, rétes, rételni, ránczolni. Székely szók. *Incze József*.
- Réteg** (stratum), föld' rétege. Szegedi szó. *Nátlly József*.
- Retka**, ritka. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Retyesz**, ügyes kicsi valami; p. o. ez egy retyesz menyecske. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Rettya**, lajtorja. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Rev**, a' fa' belső rohadása;

- reves fa. Székely szó. *Tury Ignác.*
- Revezet, ijesztő. Székely szó. *Buczy.*
- Révész: olyan alig felgyógyult szigorú ember, a' ki a' lábán is alig állhat. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Rézcspike, lionische Spitz. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Rezes, a' megeredt pálinkának az orra vagy eleje, a' mellyet le szoktak jártatni külön edénybe, hogy próbálják meg, lesz-e sok pálinka vagy nem? Székely szó. *Ferenczi János.* A' pálinka' tisztáltatásának első kóstoltató kis perciója rezes, mert akkor érzik a' réz benne. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Rezula (rasura), tilos nevendék erdő. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sám.*
- Részut v. rizsút; lásd: Kelevészt. Kemenesali szó. *Lévai László.* Csappandlag. *Kállay' gyűjt.*
- Riadás, repedés a' jégen. Győr várm. *Czech János.* A' Balaton' jegének olly zajos robajjal, mintha ágyúkat sütögetnének el, hosszában 1, 2, 3 lépésnyi szélességű megrepedése. Ezt a' nyílást riadó-nak hívják. Ha kemény idő jár, ez újra befagy, 's bátran lehet
- rajta keresztül járni szánnal 's szekérrel; de ha gyenge az idő, higan marad, 's ilyenkor deszkákat nyujtanak rajta imitt-amott a' réveknek keresztül. Történt már, hogy midőn az utas átugrani akarta a' riadót, a' vízbe zuhant 's ott veszett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Riba, apró halacska. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Riba, riba! ludat hívják vele. *Kállay' gyűjt.*
- Ribálni, tépni, hurcolni valakit verve-érés közben. Székely szó. *Szabó Elek.* Valakit keményen rángatni, hurcolni, öltözetét is róla leszaggatva. Székely szó. *Szabó Elek.* Ide 's tova tépászni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Ribancz, rongyos semmi-rekellő, a' kit minden ribálhat. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Ribanczos, eltépett, ribáltatott öltözetű személy. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Ribasztás, innen: megribasztom, megijeszttem erősen. Székely szó. *Gyarmathi.* Riasztom, rivasztom. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Ricskó: a' szijgyártó bőrt ráncaiból kihuzató műszköz, mellybe négy lapos bika van véve; a' két első

éles; a' két hátulsó megfurva csak a' rud' végét tartja, a' mellyet két ember elül nyom; a' harmadik a' bőrt huzza a' két éles fa felibe: 's így veszik ki a' ricskóval a' bőr' ránczát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Riczálja a' farát, mikor szítál. Székely szó. *Gyarmathi.* Riszálja. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Rideg: 1) magánosan élő, szóbeli személy; 2) páratlan 's még járomba nem fogatott marha. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Márton szerint: alleinig, einzeln, sonderbar. A' székelyeknél *rideg*, *rüdeg* annyit teszen mint sovány, puszta, ösztövér, hizatlan, p. o. rideg marha, sertés, olyan, mely nincs hizóban istálón, hanem akolban. *Rüdeg*, kopár, puszta hely, a' hol semmi sem terem vagy semmi sincs. Székely szó. *Incze József.* Sovány, p. o. rideg marha sertés, a' melylyik nincs hizóban. Székely szó. *Ferenczi János.* *Gyarmathi Sámuel.*

Rifolni, a' ruhát kiméletlenül, hamar összeszaggatni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Ruháját gondatlanul szaggatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Elviselni. Kemenesali. *Lévai László.*

Rigás, ritkás, ligetes. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Rigó-tök, paptök, kakukvirág. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Rigy, apró galy, vessző. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*

Rigya, rügye a' fáknak, tavaszkor a' bimbó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vas várm. *Dr. Horvát József.* Nem bimbó, hanem azon hosszukás virágforma növés, melly némely fákon őszszel p. o. magyarófán, némelyeken tavasszal p. o. fűzfán látszik. *Beke' gyűjt.* Diófa' barkája, virágja. Marczal melléki. *Aczady Sándor.* Élőfának tavaszi elővirága. Kemenesali szó. *Lévai László.* Vas vármeggei. Rigyázik a' diófa, mogyorófa stb. illyes fákról a' rigyázás a' virágzás helyét pótolja. Párizpápaiban ezen szónak egészen más értelme vagyont. i. fa gát. *Sztrokay.* Bevágáta az útnak. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Riha, szóbeli személy, alattomos parázna. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Rihálo, erővel fűrészelve metszem. Kemenesali szó. *Lévai László.*

- Rikhám**, az osztóvátában. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Rikkapcs**, kanász. Baranyai szó. *Matics Imre*.
- Rikkantos**, savanyu. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Rikogatni**, üvölteni, kurjongatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Rima**, buja fehérszemély. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Rimánkodni**, esdekelve kérni. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Igen-igen kérni, mintegy rivó hangon. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Ringyó**, rongyos, részeges, rossz, piszkos személy. Székely szó. *Szabó Elek*. Kurva. Kemenesali. *Lévai László*.
- Ripacs**, csécs, himlő, kanyaró, apró. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Himlőhely, sebhely. Vas várm. *Dr. Horvát József*.
- Ripacsos**, himlőhelyes, ragyás. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Erős himlőhelyes. Székely szó. *Kállay*.
- Ripó**, himlőhelyes. Barkó szó. *Hollók Imre*.
- Rippadozok**, félelmesen kiabálok. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Riszálni**, roszul szelni p. o. kenyeret. Gümöri szó. *Hollók Imre*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Risszantani**, elmetzeni. Kemenesali szó. *Lévai László*. Rögtön széthasítani. Pápa vidéki. *Matics Imre*.
- Rityálódó**, gunyolódó. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Rityolódni**, csufolódni. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Rittyegek**, rittyegetek az ostorral. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- Rittyenteni**, csattantani, p. o. ostorral. Székely szó. *Túry Ignác*. *Incze József*. Ostorral csattintani. M. II. 337. l. Cserdíteni. Székely szó. *Ferenczi János*. *B. Lakoa*.
- Rittyó**, nemi mag; innét—
- Rittyózni**, fertőzni, a' nemi magtól megválni; innét—
- Rittyóztatni**, fertőztetni. Vas várm. *Dr. Horvát József*. *Sztrokay*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Rivancs**, jégeső. *Matics Imre*.
- Rívóka**, vízhólyag a' testben. (Hydatis). Szegedi szó. *Náty József*.
- Rizzamodni**, félni. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Rocska**, egyfülű, fejs-caeberke, fa edény. Veder: Péczelen, Pest várm. *Kállay' gyűjt.* Konyhabeli veder. Palócz szó. *Szeder Félián*.

- Rocska:** Gümör, Torna; fa abrondosos vödör, kánna: Dunántúl. *Döbrentei.*
- Robaj,** nagy nesz, láрма, zörgés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Robbanni** (meg v. ott), hirtelen 's egyszerre ott teremni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Robota,** úr'-dolga. Székely szó. *Kállay.*
- Rodina v. radina,** paszinta, keresztelői multság. Székely szó. *Kállay.*
- Rogya,** lásd: Ragya. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*
- Roh,** fekete. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Rohoda,** lásd: Renyhó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Rusnya, ocsmány ronda; csunya. Rábaközi szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Rókamál,** rókatorok. Székely szó. *Kállay.*
- Rókát kapott,** megperzselődött. *Kállay' gyűjt.*
- Rokincza,** rokoncza, rakoncza. Székely szó. *Cserey Elek.* A' szán - emplénybe két felül két ki- 's bejáró rudacska, mellyek közé a' fát rakják. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Rokoncza,** rokincza, nem rakoncza. Székely szó. *Incze József.* Négy fa, melly
- az eplénybe tétetik. Gümöri szó. *Hollók Imre.*
- Rokka,** guzsaly, fonószer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Egy tekeres kócz, csepü v. kender. Kemenesali. *Lévai László.* Minden founni való, p. o. len, kender. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Minden pázmára jelt adó szerszám. Gümöri szó. *Hollók Imre.* Németül Rocken, pergő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Rokkanni,** összébb ereszkedvén a' liszt, gabona v. egyéb, a' mérő edényben alább száll. Székely szó. *Szabó Elek.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Rokkant,** hibás elejü. Kemenesali szó. *Lévai László.* Ha a' lónak eleje megromlott. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Rokoj,** lásd: Szoknya. Sárközi szó, Telna várm. *Garay.* A' székely asszonyokon anynyi, mint a' vármegyeieken az úgy nevezett fersing. Székely szó. *Derzsi Mózes.*
- Rokolya,** pórasszonyi ruha. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Küttel. Székely szó. *B. Lakos.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Olcsó, vászon v. gyoics szoknya. Székely szó. *Gyarmathi. Kis*

- gyermek' felső felöltője. Kemenesali. *Lévai László.*
- R o m b o l n i**, lásd: Prékelní Kemenesali szó. *Lévai László.* Csélcscapul elszagatni. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- R ó n a**, ösvény út. Székely szó. *Cserey Elek.* Kerék-vágás. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Baranyai. *Tóbi Antal.* Egyenes, sík. Marczal melléki szó. *Acsády.*
- R o n d a**, I. Lepcses.
- R o n g y a**, szennyes ruha. Székely szó. *B. Lakos.* Kender, len v. gyapott vászonból készült mindenféle fehérnemű, u. m. ing, ing-al, lábra való, lepedő, kendő stb. Innen rongyát mosni, annyi mint mindenféle vászon neműt mosni. Ennek synonymája *g y u r g y a*, melly a' székelyeknél ugyanazont teszi, mit a' rongya. Székely szó. *Derzsi Múzes.*
- R ó n i**, a' fákat fejszével vágni ketté halkonkint. Székely szó. *Szabó Elek.* *Incze József.*
- R o n t á s**, bővölés-bájolással ártás, mintha p. o. valamely tudálékos ember vagy aszszony valamely tagunkat bosszúállásból megronthatná. Ez a' bal hiedelem szűnik már. Az új házasok sem félnek többé a' megkötés-től. Balaton melléki. szó. *Horváth Zsigmond.*
- R o s t**, p. o. a' vászon' és gatyaláb' végén lévő fonalszálak. *Beke' gyűjt.* Fának belső hárttyája (papyrus). Szegedi szó. *Nátlly József.*
- R o s t a t n i**, hazalni, peselni *Kállay' gyűjt.*
- R o s t i k á d z i k**, p. o. a' vászon, ha fonalak nyúlnak ki belőle. Székely. *Gyarmathi.*
- R o s z o g**, fele-főtűben van; répáról mondatik. *Kállay' gyűjt.*
- R o s z o g ó**, vászonnak kezdő vége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- R o s z s z é l é r t e**, a' guta megütötte. Székely szólás. *Ferenczi János.*
- R o s z r ü g y**, alávaló, erkölcstelen fehérnép. Székely szó. *Ferenczi János.*
- R o s s z a n t a n i** v. *r i s s z a n t a n i*, egy rántással elmeteszni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- R ó t a**, sereg, csapat. Székely szó. *Cserey Elek.* Rótával jó a' fájdalom. Gyórvárm. *Czech János.*
- R ó t á s - e s ő** v. *p á s z t á s - e s ő*, csak darabonkint járó eső, mellynek ellentéte a' közönséges vagy országos eső. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- R o v á s**, kettős fapálczika,

- mellyre a' pásztorok a' marhák' számát, a' csaplárosok a' bort, a' mészárosok pedig a' hust szokták fölmeteszni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- R o v a t**, kis barázda. *Matics Imre.*
- R o v a t a l**, familiai sirbolt felett álló fa alkotmány. Kemenesali szó. *Lévai László.* Repartitio. Innét — r á r o v n i. Székely szavak. *Incze-József.*
- R ó v n i** (meg v. föl), megjegyezni; p. o. megróvtam ezen tettetted, hibádat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- R ó z a n**, józan. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*
- R o z o g a**, rozszant, dűledezett, romlott. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- R o z o n g a t o m**, lassan dorgálom. Székely szó. *Gyarmathi.*
- R o z z a n t**, hitván, szél által eldöntött. Kemenesali szó. *Lévai László.* Megromlott, dűledezett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- R o z s a n y a**, a' rozsféjből félszegen kinőtt két akkora fekete hosszukás mag mint a' rozszem. Székely szó. *Ferenczi János.*
- R o z s f é r e g**, a' lovak' alfélből kihülledő nyú. Székely
- szó. *Ferenczi János.* Zabfereg a' ló' hátuljában. Székely szó. *Kállay.*
- R o z s l a n i**, a' rozsfejeket a' tisztabuza-vetés közül kiszedni: a' mi hogy kár nélkül lehessen, a' buzának fejzése előtt szükség cselekedni; mert aztán romlik a' buzafej, és közébe is vágódik a' rozsfejeknek. Székely szó. *Szabó Elek.*
- R ö f f e n n i**, összetódolni. Dissznők felől mondatik, mikor ingereltetve vannak. Így, az egyetértő 's együttartó, neki bősüült, darabos emberek is, ellenfelök' tapodására, össze szoktak röffenni. Inuét: r ö f ö g n e k a' sertések. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- R ö g g u g**, göröngy. Székely szó. *Cserey Elek.*
- R ö g é n y** v. s á r g a v é r t á l é, a' marháknak olly nyavalyájok, melly miatt vérök megvész, 's rendszerint 24 óra' lefolyása alatt eldöglenek. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Örségi szó. *Zakál György.*
- R ö h ö g n i**, parasztos hahotával nevetkezni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- R ö k k e n t a'** gabona, ha szárán a' hosszas szárazság miatt elporhanyul; ugy a' zsup 's nád, megáztatva 's ismét megszáritva töredé-

- kenyenyé lesz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- R ó k ö l n i**, szippogva sírni, sirogatni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- R ö k ö n y ö d n i**, mikor a 'gabona' szála a ' sok eső 's elérés miatt megszáradván elaszik és romladozó lesz. Székely szó. *Szabó Elek.* Avúlni, rohadásba indulni. Szegedi szó. *Náty Józ.*
- R ö k ö r z ö d é s . . .**; innen: megrökörzödöm. Székely szó. *Gyarmathi.*
- R ö k ö t ő l n i**, bümbölve sirni. Székely szó. *Buczy.*
- R ö m p ö l**, verdung. *Matics Imre.*
- R ö s g y e**, apró gazok összeszedve. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- R ö s t ö l ő**, szélke. Székely szó. *Kállay.*
- R ő t**, verhenyeges szőrű. p. o. ökör. *Kállay' gyűjt.* Olyan színű, mint p. o. a' fürj. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- R ő v i d e n j ő n i k i**, nem érni be valamivel. Székely szólásmód. *Ferenczi János.*
- R ő z**, fehérítetlen vastag kender-vászon. „Kantus alatt róz a' pendel.“ Nyíri nóta. *Náty József.*
- R ő z s e**, összekötött vessző 's ágnyaláb. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Kévékbe kötözött vékony ág-
- ból vagdalt tűzi fa. Kemenesali. *Lévai László.*
- R u c z a**, e' h. récze. Pápa' vidékén. *Matics Imre.*
- R u c c z a n n i** (fel), hirtelen felkerekedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
- R ú g á l n i**, rugdalni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jermiás Sámuel.*
- R u g a s z k o d n i**, egyszerre sebes iramlással megfutmodni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Ettől: rug, rugni; ugyanis hirtelen megszorítatván a' sarkantyúval a' ló, földet rug fel sebes iparkodása közben. Székely szó. *Szabó Elek.* *Gyarmathi Sámuel.* *Ferenczi János.*
- R u g o t t b o r j u**, másod füremő borju. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- R u g t a t n i**, minden erőből futni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- R u h a**, keszkenő. Székely szó. *Gyarmathi. B. Lakos.* Kötény. Palócz. *Szedes Fábán.* Gömöri. *Hollók Imre.*
- R u h a r é z m i n**, ruhát nem becsülő hamar elszaggató. Kemenesali. *Lévai László.*
- R u s n y a**, csúf (székely szó); csunya, rút (magyar). *Derzsi Mózes.* *Szabó Elek.* Piszkos, tisztátalan. Pápa vidéki. *Matics Imre.* Kemenesali. *Lévai László.*

Rügy, apró galya tavaszkor a' gyümölcsfákon Barkó szó. *Hollók Imre*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*. A' rügy és a' bimbó közt ez a' székelvények közt a' különbség: bimbója a' virágnak van, melly azután kinyilni mondatik; akár fa-, akár egyéb virág légyen az, mikor ki kezd ütni, bimbónak nevezetik. A' rügy a' fák' leveleinek kiütése, mikor körán tavasszal összegombolyodva kijőnek, de még nincsenek kitarva, kifejlődve, széthasadva. Székely szavak. *Incze József*.

Rüheder, rühelődő, csavargó, dologtalan. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Rüheróczi: élheterlen, gyáva. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.

Rüherongy, élheterlen, ruhátlan ember, kinek alig akad meg a' rongy a' nyakában. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Budapesten az illy ringy-rongy embereket betyárok-nak hívják még a' németek is: die Betyaren. *Matics Imre*.

Rühetni, párosodni; mondatik a' sörtésekről. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Rühóczi, a' kinek szokása tisztátalansága miatt tettet minduntalan rühölni, vakarni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Rühölni, dörgölni, vakarni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.

Rühöldni, vakaródni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

S.

Sadarom, sebesen hajtom. Kemenesali. *Lévai László*.

Sáf, csupor edény. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Sáfár, gazda. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Safarina, kurva. Székely szó. *Kállay*. Hamis kis ke-

rítő leánya. Székely szó. *Ferenczi János*.

Sajátul, mint magának úgy dolgozni. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Sajdítni, az embernek, mikor csak alig ér lábába a'

- tövis vagy szeg, — vagy a' ló, mikor a' vak nyíl miatt kezd sántálni, azt mondják: sajdít. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Sajgás**, erős ütés utáni érzet az eleven testben. Innen: sa jog ní; p. o. sajog a' kezem t. i. az ütés, csapás miatt. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- Sajin**, éles, magát 's mást sem kimélő serény mozdulatu. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Sájka**, csájka, kis csónak. *Matics Imre.*
- Sajlottatom**, hosszasan kinzom. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Sajmeggy**, apró bokronkon termő meggyfaj. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.* Apró vad meggy. *Kállay' gyűjt.*
- Sajnos**, fájdalmas. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Sajnálható, p. o. sajnosan érttem megbántódásodat. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Sajogni**, fájdogalólag pizsegni. Székely szó. *Szabó Elek.* Lassudon fájni, p. o. sajog a' test a' megütés után. Göcsei. *Plánder Ferencz.*
- Sajtalan**, e' h. sóatlan. *Kállay' gyűjt.* Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Sajtár**, sáfó, cseber. *Kál-*
- lay' gyűjt.** Dézsa. Tolna vármegyei. *Csapó Dániel.*
- Sajtó**, prés. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Salapolni**, örömkialtozni, örömeben tapsolni. *Matics Imre.* Sokat járkálni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Sallang**, fitak, fityegő: mind a' három szó annyit tesz mint czafrang. Baranyai szavak. *Tóbi Antal.*
- Sállika' kancza ló**, azaz: párasodási ösztöne megindul. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Sancz** (a' pipában). Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Sanda**, félrenéző. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.* Kemenesali. — *Lévai László.*
- Sandal**, kancsi. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Sandikálni**, egy szemmel nézgelni. Balaton melleki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Sandorolni**, sunnyogva, féloldaltag menni. Székelyszó. *Ferenczi János.*
- Sányavész**,? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Sámé**: fejre való keszkenő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Sápékodni**, panaszkodni, nem egészen igaz ügyben: hogy másokat segedelmezésre indítsunk. *Beke' gyűjt.*
- Sápítani**, lármásan nevet-

- ve kiabálni. Székely szó. *Szabó Elek*. Hegyes módon, asszonyi hangon visítani. Székely szó. *Ferencki János*. Sáfortítani, hízkelkedve magát beszínleni. Balaton melletki. *Horváth Zsigmond*. Kiabálni, kajdászni. Székely. *Szabó Elek*. Szathmár vidéki. *Gáthy János*.
- Sápó d n i**, töprenkedni. Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Sápoló d n i**, sáptani. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Sarabolni**, füvet sarlóval levagdálni. *Beke' gyűjt.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Saráglya**, nyeles tereh-hordó 2 ember számára. Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Saramonta** (sarmentum), venyige. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Sarampó**, kerítés. Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Sarang**, kiserdült csemete vesszőszál. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Sarangozni**, a' lekaszált vagy megéttetett fűnek, gabonának újra kinőni. Székely szó. *Ferencki János*. A' levágatott ifju fa' törzsökéből új csemeték nőnek ki. Székely. *Szabó Elek*.
- Sarcz**, kicsikart jószág. Innét: **sarczolni**, valamit erővel kicsikarni, valaminek adására kényszeríteni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Sárett**, sárga. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Sárfehér szőlő**, édes mint a' méz. *Kállay' gyűjt.*
- Sárgyóka**, sárgás madár, más vidéken sármány. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Sargyú v. sargyi**, e' h. sarjú. Vas várm. *Dr. Horvát József. Kállay' gyűjt.*
- Sarhá**, sintér. Alábbvaló a' sarhánál, azaz: még a' legalábbvalónál is alábbvaló. Gümöri szó és szólásmód. *Keszi Berta. L. Serha*.
- Sárhátni**, nem: sárhítani. Székely szó. *Incze József*. Mondatik a' kancza, mikor ménlovat kíván; megsárhátott, megszökte a' ménló. Székely szó. *Szabó Elek. Ferencki János*. Sárhítanak v. sárhoznak a' kanczák. *Kállay' gyűjt.*
- Sárig**, e' h. sárga, melly szinte szokásban van. Székely szó. *B. Lakos. Gyarmathi*.
- Sarkalatkenyér**: erdélyi és székely szó; karéj kenyér: magyarországi. *Döbrentei*.
- Sárkánytej**, krampambulli. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Sarlang**, czafrang. Palócz. *Szedes Fábien*.

- Sárlani**, a' kancza a' há-
gatásra ingerlődik. Bara-
nyai szó. *Tóbi Antal.*
- Sarnyu**, sarjú. Palócz. *Sze-
der Fábán.* Igy : varnyú,
bornyú; varjú, borjú he-
lyett.
- Sarok**, szőlőtő, melly ki-
látszik. Székely szó. *Kál-
lay.*
- Sarutás**, sarút készítő, sa-
rús. Baranyai szó. *Tóbi
Antal.*
- Sárviz**, epe, Székely szó,
Csikszékben. *Gegő Nicephor.*
- Sas**: 1) aquilla; 2) sasnak
hivják azon csere vagy fe-
nyő bernákot, mellyeket
a) kifaragván és kivésván a'
két ellenben levő oldalain,
kertnek felásnak a' földben,
és a' kert' deszkáit azon vé-
setekbe rakják bele; b) a'
küszöb- vagy ajtósz ablak-
lábokat, mellyeknek belső
oldalát ismét megvésik, és
a' rakó bornák' végeit meg-
peterkézve azokba eregetik.
Székely szó. *Incze József.
Túry Ignác.* Azon kétfé-
lül kivésott lapos fa ösz-
lop, mellyet a' fa épület-
ben állítanak fel, mikor a'
bornák az épületet által nem
érik: a' mellynek vésetébe
a' megpeterkézett borna-vé-
gek illettetnek belé. Székely
szó. *Szabó Elek.*
- Saskó**: 1) piszkos lérben
mosott szenny - kiverte; 2)
- akármelly kévének alsó vas-
tagabb vége. Szegedi szó.
Náty József.
- Sasóka**, vas szeg' lyukába
tett két szárnyu vékony vas.
Balaton melléki szó. *Hor-
vát Zsigmond.*
- Sasudok**, senyvedek, fá-
radok, lankadok, tikkadok.
Kemenesali szó. *Lévai Lász-
ló.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Sáté**, apró sás. Husáté! hu-
sáté! mind elfogyott a' sá-
té, nyúzd meg már a' lovat
vén dádé! csinálj bocskort
bőreből, hosszú porázt sző-
reből. Székely szó és mon-
dás. *Szabó Elek.*
- Satnya**, hitvány, sovány,
silány, nyomorék. Győr
vármegyei. *Horvát Endre.
Sztrokay.*
- Satolni**, e' h. sajtolni. Pá-
pa vidéki szó. *Matics Imre.*
Satolni, sutulni, sajtolni.
Székely szó. *Gyarmathi.*
- Sátor**, ponyva: Sz.-György'
völgye táján; Kerka mel-
lett: paléta, ponyva;
más vidéken: penyva. Gö-
csei szó. *Plánder Ferencz.*
- Sátorfa**, a' mire a' pony-
vát terítik. Összeszed-
te sátorfáját, azaz: el-
költözködött, elkotródott.
Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Satrafá**, vén totya, totyo-
gó vén asszony, banya. Pá-
pa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Satratok**, ide 's tova ka-

- pok, kikapok.** Székely szó. *Gyarmathi.*
- Satu,** valamit főlebb vitető műszer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Sávoly,** czifraság a' szövésben. Palócz. *Szeder Fábrián.* Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Sávolyos vászon,** czifrán szőtt vászon, mint a' millyenből asztali abroszok és kendők készülnek. Palócz. *Szeder Fábrián.* Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Sebes,** savanyú mint a' turo; innét —
- Sebesedni,** csipősedni, élesedni. Székely szavak. *Ferenczi János.*
- Segges,** fősvény. Győr vármegyei. *Czech János.* Nagyvalagú. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Seggvakaró,** a' csipke rózsának v. vad rózsának veres hosszukás magva. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Sehonnai,** semmiházi, kinek sem országa, sem hazája. Illyenekről mondják: „Hátán háza, kebelében kenyere.“ Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Székely szó. *Cserey Elek.*
- Sejk,** kis fejedelem, atyafi előljáró. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Sejpp,** a' ki az sz-t s-nek mondja, p. o. a' szalmát-salmának, a' szénát sénának. Székely szó. *Incze József.*
- Sejteni (meg),** észre venni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Sekély,** csekély. Székely szó. *Gyarmathi.* Vízárók. Székely. *Cserey Elek.*
- Sékodni,** sikíteni. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Selejtes,** aljasa valaminek. *Matics Imre.*
- Selleg,** nagy ivópohár. *Matics Imre.*
- Séllő,** vizek' sebes folyása. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Seléggy,** szelid. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Selyemfolyás,** a' körömházon alúl való megtüzesedése az újjnak, mellybe, hogy tovább ne terjedjen, selymet huznak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Selymék;** selymés hely, mocsáros, ingoványos hely. Székely szó. *Szabó Elek.* *Ferenczi János.* *Szabó József.*
- Semerges,** sömürgős. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Sémes,** pamutos. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Semfüsemfa,** iszalag v. vad borostyán. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Semlyék,** homok bucskák közt laposabb orgoványos szénatermő hely (nem pe-

- dig ingovány); rajta néha az eső és hó viz ideig óráig megállapodik. Szegedi szó. *Nátlly József.*
- S e m m e d e s**, zsibbadás. Innét —
- S e m m e d n i**, elsemmedni, zsibbadni, elzsibbadni, a' test-tagokról mondatik. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- S e n t é s**, csapszék, ivóház. *Palócz. Szeder FABIÁN.*
- S e n y e d e g e s**, fekélyes, sebes. Székely szó. *Gyarmathi.*
- S e n y v e d**, zsibbad, megsusododik p. o. hosszas ülés után a' láb, úgy hogy alig állhatunk rá. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rohadásba men; péld. senyved a' nyers fa, azaz, büzölög a' tűzön. Székely szó. *Kállay.*
- S e r**: 1) Bier; 2) czérna' vagy fonal' sere, ha t. i. a' sodrott czérnát vagy fonalat visszafelé kezdik sodrani, azt mondják: kiment a' sere vagy sodrása, vagy sodrata. Székely szó. *Incze József.*
- S e r á g l y a**, vesszéből font cserény; ajtónak használtatik. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- S e r c z e g**, sustorog; midőn forró zsirba viz vagy eczet töltenek, vagy tüzes vas vízbe mártatik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Serczeg a' tűz, mikor viz fecscsen rá. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Győr várm. *Czech János.*
- S e r é b**, harmincz szál fonal v. tizige. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* **S e r é b** (Udvarhelyszéken), p á s z m a (Háromszéken), az úgy nevezett matólán 30 százból álló fonálköteléknek neve. *Derzsi Mózes.*
- S e r e g h a j t ó**, utolsó. *Kállay' gyűjt.*
- S e r e g l y e**, serégély. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- S e r e n y**, sarjú. Hont várm. szó. *Dr. Horvát József.*
- S e r e s**, összesodródott, p. o. seres fonal; innét: beserlik vagy összebederedik a' fonal a' hidegtől. Székely szó. *Ferenczi János. Szabó E.*
- S e r e v é n y**, apró, fűzfához hasonlító fű; terem legnagyobb homokbuczkák közt; innen serevényfűz (salix vimeae), csigolya. Szegedi szó. *Nátlly József.*
- S e r h a**, gyöpmester, benczli. *Palócz. Szeder FABIÁN. L. Sarha.*
- S é r i f i k á l n i**, haszontalanul fel 's alá járni. Gömöriszó. *Hollók Imre.* Bodrogközi. *Mindszenti.* Tekeregni, csavarogni. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*
- S é r i k á l n i**, hivazkodva járkalni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Haszon-

talánul időt tölteni, sétálni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Serít eni: Erdélyben a' székelyeknél; pödörni, sodor ni: Magyarorszáiban. *Döbrentei.* 1) Sodrani, p. o. csernát; 2) laska' tésztáját laposan a' laskaserítő fával elvékonyítani; 3) csinosan, ügyesen valamit ellopni, p. o. észre sem vehetém, elseríté a' keszkenőmet. Székely szó. *Incze József.*

Ser leni, sodrani; p. o. mikor szőnek és nyirkos időben nyitva az ajtó, a' fonal egybesodródik és mondják: tedd be az ajtót, serlik a' fonal. Székely szavak. *Incze József.*

S e r t e p e r t é l n i, ...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

S e r ü l k ö d n i, még szokotabb **s ü r ü l k ö d n i,** melly annyit teszen mint kétszinkedve valaki után esni's megcsalni; p. o. a' macska addig sürülködék az egér után, hogy megfogá. Székely szó. *Incze József.*

S e r ü l n i, elserülni, kiserülni: annyi mint lopva, búcsusatlan, észre nem véve valahonnét elmenni; mondják p. o. észre sem vevém, úgy kiserüle az ajtón. Székely szó. *Incze József.*

S é r ü l n i, megsérülni,

mikor a' férfi megerőltetvén magát, vagy megütvén avagy igen megnyomván szemérmes testét, megtökösül (nagy töke lesz), megsérülni mondatik. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

S é t, apró csermely, patakocskák, melly helylyel közszel fölülcsapó malmot is hajt. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S é t á r, sajtár, mellybe tejet fejnek. **S e d s á r** vagy **S é s á r,** boldog-arábiabeli vidék' neve. Székely szó. *Szabó Elek.* Hatkupás, kárt fizető mérték: a' mennyit egy idegen, kárban talált marháért fizetnek a' más falusiak. Székely. *Ferenczi János. Cserey Elek. Gyarmathi.* Fejős rocska, Székely. *Kállay.*

S é t f ü, kis patakocskák mellett buján 's korán növekedő zöltség, zsidáknak való. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S i á p o l o k, alig alig éldegelek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

S i b é k, hordó-dongának csínja, vagyis a' dongának végén való metszés, mellybe a' fenék eresztenek. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

S i f i t e l n i: 1) a' kefével elé hátra dörgölni; 2) elé hátra járni. Székely szó. *Ferenczi*

- János.** Lábbal surlani a' földet. Székelyszó. *Gyarmathi.*
- Siheder,** felserdült ifjú. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.* Suhancz, betyár. Kemenesali szó. *Lévai László.* Suttyó, fiatal ember v. állat; p. o. siheder malacz. Szegedi szó. *Náttly József.*
- Sík,** arany, ezüst v. réz paszomán, p. o. síkos puzszlik, paszomános mellény. Marczal melléki szó. *Aczády Sándor.*
- Sikálni,** fehéríteni, kimeszelní a' házat. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Czín-edényt tisztítani, ház' földét vagyis padozatját felmosni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Sikárkózni,** a' jégen csúszkálni. Bodrogekői szó. *Mindszenti.*
- Sikárlani,** sikállani. Mikor a' házat megtapasztják és a' tapasz megszárad, annak hasadékait arra készített hig sárral bekenik, melly azokat befogja: ezt tessz sikárlani. Székelyszó. *Incze József.* A' répedt tapaszos házat sikárlóval bemázolni; innét —
- Sikárló,** marhagané, lugzott hamu 's agyagból készült hig kenedék. Székelyszavak. *Ferenczi János.* 1) A' ki sikárol; 2) az a' hig sár, mellyel sikárolnak.
- Székelyszavak. Incze József.**
- Sikátor,** kis szoros köz, utczika. Székelyszó. *Kállay. Pápa'* vidékén közle a' neve. *Matics Imre.*
- Sikattyú,** két darabka fa az eszvétán, mellyről a' bele csinált kerekcsékeu a' nyüstök függnek. Bodrogekői szó. *Mindszenti.* Karika a' szövőszéken. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Sikér,** seicht. Győr várm. *Czech János.*
- Sikkasztani,** valamit lopva úgy eldugni, hogy meg ne tudják hová lett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Sikkatyu,** eke' része, a' tézsolyán levő láncz. Székelyszó. *Gyarmathi.*
- Sikkotyú,** tézsolya' végin való láncz, mellyel a' két első ökör a' rúdhöz köttetik. Székelyszó. *Kállay.*
- Sikoltyu,** mellyre a' nyüst van felfüggesztve. Székelyszó. *Gyarmathi.*
- Sikonkázni:** Erdélyben a' székelyeknél; csúszkálni: Magyarországnban. *Döbrentei.*
- Sikotyú karika,** a' miben felakasztják a' nyüstöt. Székelyszó. *Ferenczi János.*
- Silák,** gyenge tűzvilág estve lefekvés után a' házban. Székelyszó. *Szabó Elek.* Innét —
- Silákolni,** csak alig tü-

- zelní, midőn meg-meggyúl a' tűz 's viszont kialszik. Székely szó. *Ferencki János.*
- Silap, l. Sisak. Göcsei szó. *Horváth Zsigmond.* Pálinkát főző rézedénynek pupja. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Silapsi, a' ki süvegét nagyon szemére huzva viseli 's e' miatt rozsul lát valamit, annak ilyenkor mondatik: „o te silapsi!“ Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* A' kalapját lekonyulva viselő, lappangó, alattomos ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Sillám, tréfa játék, könnyű dolog. Bodroghközi szó. *Mindszenti.*
- Sima: Gömör 's Torna; sikos: Dunán túl. *Döbrentei.*
- Simánkodni, sipánkodni, tartósan valamiért kunyorászni; innét: simándi koldus, orczátlan kérő. Székely szó. *Ferencki János.*
- Simely, az első tengelyen való párna, mellyen a' fergetyű fordul. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Simító, lapos, két szélén gömbölyű aczél, lakatos' vasát pallérozó eszköze. Székely szó. *Ferencki János.*
- Simonbíró, parancsoló aszszony. *Kállay' gyűjt.*
- Sinár, fősvény. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Sindení, e' h. sinleni, megcsökkenni; p. o. ez a' marha, ez a' fa megsindette a' helyet, azaz: megcsökkent, nem nőtt jól. Székely szó. *Ferencki János.*
- Sindevészni, lassankint fogyni, egyszer jobbacsán lenni, máskor rosszabbúl. Székely szó. *Ferencki János.*
- Sing, réf, róf. Székely szó. *Cserey Elek.* Csikszéki. *Gegő Nicephor.*
- Sinkó, deák kalpag volt. *Kállay' gyűjt.*
- Sinkófa, schelm. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Sinkófalni, elmellékelni, dugába dönteni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Elsikkasztani. Győr várm. *Czech János.* Tolna várm. *Csapó Daniel.* Marczal melléki. *Acsády Sándor.*
- Sinkopálni, elvesztegetni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Sinyedeg, száraz rüh; innét —
- Sinyedeges, a' sok betegség miatt elsóványodott, elszáradt, elhalóványodott. Székely szavak. *Ferencki János.*
- Sinnyedes, elsindódott, erőtelen 's színtelen ember. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Sinnyeteg, pállott, álló vízben termő szőrű, melly a' benne járó embert meg-rühesíti; nem pedig maga

a' rüh, mint Szabó Dávid írja. Szegedi szó. *Náttly József.*

Sipag, sapka. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Sipak, sipka, sapka. *Kállay' gyűjt.*

Sipákolok, csibe módra sírok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Sipánködő, fűsvény, kéregető. Székely szó. *Kállay.* Sopánködő. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Sipfa, barna fűzfa, melyből tavasszal sipot készítenek a' gyermekek; mivel egyedül a' sárga fűzet nevezik Göcsejben fűzfának. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Sipítani, sírni; a' galambfi sipít. Szegedi szó. *Náttly József.*

Sippadni, sülyedezni, süppedni. Bodroghközi szó. *Mindszenti.* Sippadni v. sippedni, sárba merülni. *Náttly József.*

Sirallani, egyszerre erősen sírni kezdeni, p. o. a' gyermek egyszerre megsirallott. Székely szó. *Incze József.*

Siralmas ház, halotti gyászos hajlék. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sirató estve, az összeketés előtti estve, a' férjhezmenőt leánybarátnéi siratják, hogy elvesztik tár-

saságukból; kártyáznak 's muzsikálnak ekkor. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sisak, kazán' pupja, silap. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Siska, leálló nagy fülü. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Mondatik leginkább disznóról; p. o. siska disznó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szálkás szőrű, fehér bánati sertés, mely közönségesen vad természetű és rosz hízásu szokott lenni. Szegedi szó. *Náttly József.*

Fánk, farsangi sütemény. Palócz. *Szedes Fábian.*

Sivallani, rivallani: mikor a' keserűség egyszerre kitör a' szívből. Székely szavak. *Incze József.*

Sivanni, ijedtében élesen kiáltani. Székely szó. *Szabó Elek.* Sivalkodni, bőgni; felsivant a' gyermek. Székely. *Kállay.* Egy sivantott lélek sem volt oda haza. Győr várm. *Czech János.*

Sivány, minden fű nélkül lévő, termékenytelen, szél hordta homok, vagy folyó homok. Szegedi szó *Náttly József.* Elviselt, elkoptatott. Marczal melléki. *Acsády Sándor.*

Sivataghely, puszta, kietlen. Székely szó. *Kállay.*

Sóakna, sóbánya. Székely szó. *Cserey Elek.*

S o b a k, sváb. Kemenesali szó. *Lévai László*.

S o d, tüzmelletti kormos fal. Székely szó. *Buczy*. Gócz, kucskó, focus. A' tüzelő kemenczének téglából a' fal mellett belül kirakott vagy egész nagy kőből álló tartaja, fala. Székely. *Szabó Elek*. Cserepes, serény, a' kemenczét tartó belső, tűz felül való kőfal. Székely. *Gyarmathi*. A' kemencze' rakása, a' hol a' tűz ég, bel-felül. Székely. *Ferenczi János*. A' kemencze' aljának belső oldala, melly mellett ég a' tűz. Néha egy lapos követ helyeznek oda, hogy ne kelljen tapasztani, és ezt só d k ő-nek hívják. Székely szó. *Incze József*. Az a' mellékhely a' tüzelő kemencze alatt, hol a' tűz ég, mellynek oldala a' láng v. füst által megfeketedik. Innen mondják a' székelyek: fekete mint a' sod. Nem annyira a' kemencze alatt levő tüzelő helyet teszi, hanem inkább azt a' mellék kőfalacskát, melly a' fal mellé azért rakatik: hogy részszerint a' fából készült falnak meggyulhatása ellen ótalmul szolgáljon; részszerint pedig, hogy a' tüzelő kemenczének fal felül való része rá rakassék. Székely szó. *Derzi Múza*.

S o k a d a l o m (sok-el-adom), szabad vásár, szabadság. Székely szó. *Szabó Elek*. Országos vásár; mintegy: sok álladalom. Székely szó. *Kálly*. Csikszékben. *Gegő Nicephor*.

S o k á i g, hosszasan, soká. Erd. és székely szó. *Döbrentei*.

S ó l y a, pacsmag, elviselt papucs, melly még csak hán körül használható. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Láb-beli. Kemenesali. *Lévai László*. Székely szó. *Cserey Elek*. Szán alá tétetni szokott henger, midőn a' hajót kiugorazzák. Szegedi. *Nátlly József*.

S o m p o l y g ó, fanyalgó, hálalkodó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

S o m p o r d á l n i, kunyorászva, kéregetve, sokáig az ember körül sürgölődni. Székely szó. *Ferenczi János*. *Gyarmathi Sámuel*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

S o m o g y, eszterha' alja belül a' padláson. *Beke' gyűjt*.

S o m o j g a n i, mosolygani. Székely szó. *Gyarmathi*.

S o m p o r t á l n i, valaki körül 's után járni; p. o. addig somportála a' leány körül, hogy elkapá. Székely szó. *Incze József*. Szathmár'

vidéken: sonfordálni.
Gáthy János.

Sonkoly, olvasztatlan viasz.

Kállay' gyűjt. A' lépnek kiszajtott törkölye. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Seprő, minden leszállott sűrűje a' folyadék-nak, p. o. méz-sonkoly. Székely. *Kállay.*

Sonkú, méz nélkül való lép. Őrségi szó. *Zakál György.*

Sonyorogni, fázékonyan lenni, kuporogni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sópentyi, sótartó, szaruból. *Kállay' gyűjt.*

Sor: 1) series; 2) a' pálinkát ha üvegben megrázzák, azokat a' gyöngyöket is, mellyek a' pálinka' színén formálódnak, nevezik sor-nak. Innét soros pálinka: erős pálinka; minthogy csak az erős pálinkának van sora. Székely szó. *Incze József.*

Sordék, szurdék, sutton; kályha megett lévő hely, kuczkó. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Sorgyázni, valami mellett elsuhanni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Sorikálni, ide's tova, fel's alá járni szeretni. Székely szó. *Incze József.*

Sorofolni, elé hátra, ki's be sokat járni: ezen értelemben is használtatik;

p. o. ne serofolj annyit, azaz: ne járj ki 's be. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sorompó, vámfizetésre emlékeztető jegy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Gátvonal. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Sorvadni, bánkodni, hervadni. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' bőrnek, szenvedve hullani le a' testről. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sós-káposzta, savanyított káposzta. Székely szó. *Kállay.*

Sóstéj, megkeményedett alutt téj, minekutána a' savója le van eresztve. Székely szó. *Kállay.*

Sószteni, rántani, húzni, p. o. a' fát v. füvet a' földből. Innen: sódni, suhasztani. Őrségi szó. *Zakál Gy.*

Sotó, sutu. Székely szó. *Cserey Elek.* Bor-prés. Barkó szó. *Hollók Imre.* Sajtó, suttyú, bor-prés. Palócz. *Szeder Fúbián.*

Sótra, vad kácsa' neme, apró fekete, 's a' legnehezebb lövésű. Szegedi szó. *Nátlly József.*

Sovállott v. sovállani, annyit teszen mint valamit tokjából kifejtgetni; p. o. mikor a' magyarót fájáról lessedik, és zöld tokjából kifejtgetik, az így kifejtett magyarót a' székely so-

vállott magyaró-nak mondja. 'S ebből származott ez a' székely példabeszéd is a' minden világi jóknak bőségében levő gazdag emberről: Teli van a' fenekese vállott magyaró-val; azaz: minden jókkal bővölködik. Székely szó. *Derzsi Mózes.*

Sovárlani, p. o. a' diót, magyarót a' hajából kifejtetni. Székely szó. *Incze József.*

Sovárogni, koplalni, szigorún élni. Annyit is tesz mint: erősen kívánni. Székely szó. *Kállay.*

Sömörödni,! Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Sömörög, ebsemereg, viszketes hámítás a' bőrön. Székely szó. *Szabó Elek.* Szathmár vidéki. *Gáthy J.*

Sőnyedék, rüh, kosz, kuprecz, viszketegség. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Sőre, egy farka eladó szarvas marha. *Kállay gyűjt.*

Sörtély, disznó' hátán termő kemény szőr. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Spanyol czérna, selyem fonál, cousier. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Spárga: 1) hosszú kender vékony gyepelő; 2) plánta

gyökér. Székely szó. *Szabó Elek.*

Sróf-inas v. sróf-szolga, a' mellyel tartják az asztalosok a' srófba szorított deszka' végét. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sróf-tábla, mellyel a' srófot vágják. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sróf-tekerő, egy megtekert vas fanyéllal; a' hegye lapos, hogy a' srófszeg' vágásába bemehessen. Székely szó. *Ferenczi János.*

Suarcz, surcz. Székely szó. *Cserey Elek.*

Suba, felső ruha, felöltő, viselő ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.* Hosszu bunda. Székely szó. *Gyarmathi. Derzsi Mózes.* Kecskemét körül. *Csapó Dániel.* Kődmön, bunda. Székely. *Kállay.*

Sudámlani, suhanni. Székely szó. *Cserey Elek.*

Sudár: 1) az ostor' végére font' suhogó; 2) a' kankalékos kútnak a' kutba lejáráó vékony nyele. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sugó v. sugás: 1) olyan hely a' folyóvizben, a' hol szeglet formára összemen a' víz; 2) a' hol, főlebb lévén a' víz' ágya, a' kövek is látszanak; szeretnek ebben, a' víz' mélyéről följöve, játszadozni a'

- halak. Székely szó. *Feren-
czi János*. A' folyó, a' hol
kisebb, vagy az ágya fel van
telve, és a' víznek esése
van, vagy sebesebben zúgva
foly. Székely szó. *Incze Jó-
zsef*.
- Suhancz**: Gömör, Torna;
gyerkőcze: Dunán túl. *Döb-
rentei*. Szathmár vidéki. *Gá-
thy János*. Virgoncz. Gömő-
ri szó. *Hollók Imre*.
- Suhanczár**, felserdült ifjú.
Székely szó. *Kállay*. Tolna
várm. *Csapó Dániel*. Vékony,
sugár. Innét —
- Suhanczár odni**, véko-
nyodni. Székely szavak. *In-
cze József*.
- Suháng**, csapó vagy ütő
pálcza; vagy: csihar. Keme-
nesali szó. *Lévai László*.
- Suhanni**, I. Sudámlani.
- Suhanték**; vékony ritka
rántás a' leves étkeken. Sze-
gedi szó. *Nátly József*.
- Suhatag**, csivatag, pózna,
durung. Balaton melléki szó.
Horváth Zsigmond.
- Suhintani**, vágni a' lóra
ostorral. Székely szó. *Kál-
lay*.
- Suhító**, csuhu, vízi növe-
vény. Kemenesali szó. *Lévai
László*.
- Suhodni**, megcsapni, vesz-
szózni. Székely szó. *Csercy
Elek*.
- Suhog**, a' forró víz az üst-
ben, azaz, erősen fő. *Kál-
lay' gyűjt*.
- Suhogó**, ostorhegy. Szegedi
szó. *Nátly József*. Vékony
hosszú ostor, melly csóvá-
lás közben suhogni szokott.
Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Suj**, süh. Székely szó. *Kál-
lay*.
- Sujakodni**, szikkadni,
száradójában lenni. *Matics
Imre*.
- Sujom**, vízi gesztenye. *Kál-
lay' gyűjt*.
- Sul**, laptforma kemény ke-
levény a' testen. Göcsei szó.
Plánder Ferencz
- Sula**, kajla, lefittyent fülű.
Székely szó. *Ferencki János*.
- Suli**, nyírett fejű gyerekek
tréfából lett neve. Székely
szó. *Szabó Elek*.
- Sullogni**,? Szathmár
vidéki szó. *Gáthy János*.
- Sulyok**, mosófa. Székely
szó, Csikszékben. *Gegő Ni-
cephor*. Kecskemét körül is
divatos. *Csapó Dániel*.
- Sumák**, ostoba, tudatlan.
Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Sunda**, csunya, ocsmány.
Bodrogközi szó. *Mindszenti.
Ferencki János*. Sunnyi; laj-
ha, pimasz, sunnyogó, rest
ember. Keleti-Indiának egy
tartománya is **Sundá**-nak
neveztetik. Székely szó. *Sza-
bó Elek*.
- Sunda-bunda**, csalfa, in-
gyen élő; per sundám-bun-

- dám szerezni, csalfán tenni magáévá. Székely szó és szólás. *Kállay. S u n d a* ember, fősvény, kéregető. Székely szó. *Kállay.*
- S u n n o g n i**, sunyoregni. Győr várm. *Horvát Endre.*
- S u n y i**, tettetett alázatos, szelid mint a' macska mikor egeret akar fogni. Székely szó. *Incze József.* Szemöldökét szemére rántó. Kemezesali. *Lévai László.* Alamuszta ravasz ember. Székely szó. *Kállay.*
- S u n n y i**, alattomos, lappangó; innét —
- S u n n y o g n i**, alattomban leselkedve menni. Székely szavak. *Ferenczi János.* Sunyorgatni, szemit bebehunyni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- S u p p a d o z n i**, az ingoványba ottan ottan belé merülni. Székely szó. *Szabó Elek.*
- S u p p o g t a t n i**, palló veszővel megverni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- S u r a m l a n i**, eliramlni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Elillanni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- S u r d é**, szalmából derekalj. Székely szó. *Szabó Elek.*
- S u r g y e**, szalmazsák a' derekaljon alul. Székely szó. *Ferenczi János.* Duszá, szalmazsák. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- S u r g y á n**, szép karcsu természetű p. o. fa, legényke, menyecske, stb. *Reke' gyűjt.*
- S u r j á n**, ugyanaz Fehérvármegyében. *V. M.*
- S u r l ó d n i**, összesurlódni: az embernek, fellegnek egymáshoz érni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- S u r l ó f ő**, tál-mosó fő. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- S u r l ó - k a l a p á c s**, a' mivel a' deszkába az enyvet surolják bele az asztalosok. Székely szó. *Ferenczi János.*
- S u r o l n i**, sikárlani p. o. szoba' földét; de van elme-surlódás is. Székely szó. *B. Lakos.* Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- S u r r a n n i**, el-, ki-, besurranni: hirtelen el-, ki-, bemenni. Győr várm. *Horvát E.*
- S u s á r l ó**, varázsló. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- S u s k a**, valaminek a' tokja; fenyő suska, a' fenyőfákon terem. Az elvágott v. megsebzett ujjat ahhoz szabott suskába kötik, a' míg meggyógyul. Székely szó. *Szabó Elek.*
- S u s n y a**, vessző csiatag. Kszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.* Bűdös, rossz gyomrú. Székely. *Cseréy Elek.*
- S u s o g ó**, kullogó, kerítő, szerző. Innét a' banyák felől mondatik: susogóba jár-

- mak; azaz: kikémelelik, ha lánynak ehhez vagy amahoz a' legényhez van-e hajlandósága. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Susták**, két garas. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Sustorogni**, mondatik a' nedves fáról, mikor a' tűzön ég. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- Suta**: 1) félszarvú; 2) félfülével halló. *Kállay gyűjt.* Balog, balkéznel dolgozó, csonka. Tolna várm. *Csapó Dániel.* Balogsütü, mindenre balkezét használó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Csuta, kurta. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*
- Suti**, balog, balkezes. Pálóc. *Szedér Fábán.*
- Suttogó**, suhancz, gyerkőcz. Sárkösi szó, Tolna várm. *Garay.*
- Suttom**, szugoly, rejtett hely. Innét —
- Suttomban**, alattomban titkon, rejtekben. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.* Gömöriek. *Hollók Imre.* Székelyiek. *Ferenczi János.*
- Sutton**, kuzskó, sarok, szurdék. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Rejtek szegélet a' házban. Kemesesali. *Lévai László.*
- Suttony**, sordik, zugoly, szeglet. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Sü**, sógor, sógorasszony. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Süjdő**, esztendő malacz. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*
- Süke**, félsüket. Győr várm. *Czech János.*
- Süldő**, esztendő disznó. Székely szó. *Kállay.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Előhasu disznó. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Sülékény**, ausgebrannt, p. o. föld. Győr várm. *Czech János.*
- Süllős**, kurzathmig. Győr várm. *Czech János.*
- Sült**, pecsenye. Székely szó. *Kállay.*
- Sültelen ember**, sültelen beszéd: izetlen-büzetlen, idételen magaviseletű ember; izetlen, nem talpraesett beszéd. Székely szó-lásmód. *Ferenczi János.*
- Sümölcs**, a' testen levő kiálló csuczorodások. Székely szó. *Ferenczi János.* Pápa' vidékén a' sümölcsnek mondják. *Matics Imre.*
- Süppedni**, igen mélyen süllyedni, süllyedezni. Őrségi szó. *Zakál György.*
- Sürög-forog**, szüntelen ide's tova men. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Sürölködöm**, surolódom. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Süsölek**, pacsirta, szánto-

- ka. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Süsü, együgyü, bohó. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Bászli, büszme. Kemenesali. *Lévai László.*
- Süt kéreznék, a' napon melegítik magokat; aprican-tur. *Kállay' gyűjt.*
- Süt kó, fiatal, siheder, su-hancz; p.o. sütkő nyuszka, sütkő legény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Süt k örészni, sokáig me-legedni: Bodrogközi. *Mind-szenté.*
- Süvölt eni: Gömör, Torna; füttyölai. Dunán túl. *Döb-rentei.*
- Süvölt tyú, madár' neve. *Kállay' gyűjt.*

Sz.

- Szabadkozni, menteteni magát. Székely szó. *Kállay.*
- Szabódni, szabadkozni, vonakodni, magát men-tegetni, midőn nem akarunk valamit örömet elvállalni. Balaton melléki szó. *Hor-váth Zsigmond.*
- Szabó-gallér: táska. Székely szó. *Kállay.*
- Szacska, szecska M. II. 202. l. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*
- Száda, valaminek szája, e-lül kinyílása, p.o. katlané, kemenczeé, barlangé. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Szadáló, hordónak az ak-nája. Palócz. *Szeder Fábán.* Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Szadlófa, fa-dugó. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Szadokfa, hársfa. Székely szó. *Buczg.*
- Szaga tott, csipkedett tész-ta. Székely szó. *Kállay.*
- Száguldozni, szerteszét futkosni. Székely szó. *Gyar-mathi.*
- Szagyfa, szövőszék, esz-váta. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Szahány, tepszi. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szájadzó, akonája a' her-dónak. *Kállay' gyűjt.*
- Szájas, széles száju nagy korsó. Vas várm. *Dr. Hor-vát József.*
- Szajgyürü, die Lefze. *Beke' gyűjt.*
- Szák, merítő háló, mellyel bárkából a' halakat kifog-

doszák. Szegedi szó. *Nátly József*. Kettős águ fanyélre csinált kerek hálócaska, melylyel a' halat a' vejczból, vagy az apró kiszt a' vizből merik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Szaka: 1) a' kerék', falából kihullott darabocska; 2) disznó-torok' nyavalyája. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakadék: 1) mászás; 2) sárga seggü kicsi darázs; 3) a' tyuknak, mikor a' tojását elhagyja, az utolsó kis tojása; 4) folyóviz' kisebb ága, M. II.; 5) törés, Bruch — Eder 325. lapja szerint — de est a' székely szakadásnak mondja. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szaka fű, schrophularia nodulosa. Székely szó. *Incze József*.

Szakáll-világ, régi, ősi idő, — midőn még szakállat viseltek, XIV. Lajos francia király előtt őseink is. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakát vetni, valaminek p. o. a' keréknek, midőn egy darabocska fa a' falából kihull, a' csapnál. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakasztott olyan, világra olyan, épen olyan. Székely szólás. *Kállay*.

Szakasztóvéka, szakajtó, szalmából fűzzel kötött edény; másutt zsompör.

Vás várm. *Dr. Horvát József*.

Szaka k o z n i, szakaszkodni. Székely szó. *Cserey Elek*.

Szaki jja: Gömör, Torna; szakítsa: Dunán túl. *Döbrentei*.

Szaki t n i, szakasztani. Székely szó. *Gyarmathi*.

Szákja -vas, az a' vas tölcser, a' mellybe a' fúvó' csője men. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakká lenni, összenyomódni, törődni. *Beke' gyűjt.*

Szaka m á n y, napszámi munka, robot. *Matics Imre*.

Szako s, fojtós; p. o. szakos édes alma. Székely szó. *Ferenczi János*.

Szakszina, sok egy's más portéka; innen: sok szakszinával jár; azt teszi: hogy sok darab portékákkal, encsem-bencsemmel. Székely szó. *Ferenczi János*. A' lakóházbeli vászon 's egyéb mindenféle hulladék gunya 's portékák. Egyes számbarsokfélét jelent. Török származásúnak tetszik. Székely szó. *Szabó Elek*.

Szaka v á n y á b a n dolgozni, bizonyos kész pénzben valami munkát felvállalni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Szala, azon szőlőfaj, melyet Hegyalján formintnak, Sopronyban pedig a' né-

- metek Zapfner-nek neveznek. Győr várm. *Sztrokay*.
- Sz a l a d**, megköltetett assalt gabona; Maltz. Székely szó. *Kállay*.
- Sz a l a d o s**, kicsiráztatott buzalisztból lágy édes sütemény. Kemenesali szó. *Lévai László*. Kicsirázott, pálinkának való gabona. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Csirás buzalisztból készült édes sütemény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Némelly vidéken kótesnek v. kéltesnek is mondják. Készítés-módja: a' buza-csirának levével a' rozsliszt koraszszá kevertetik, és úgy megsüttetik. Pápa' vidékén. *Matics Imre*.
- Sz a l a g**, kötő. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Sz á l l i n g ó z i k** a' hó, gyengén havaz. Székely szó. *Kállay*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Sz a l m a c s u t a k**, kévezsúp. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Sz a l o n n á s k e n y é r**, keletlen, nem jól sült. *Kállay gyűjt.* Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- S z a l u**, váluzó, hornyoló görbe fejsze. Székely szó. *Buczy*. Horgas fejsze. Székely szó. *Gyarmathi*. Innét—
- Sz a l u l n i**, kiszalulni, azon horgas fejszével p. o. kerék falat kitisztítani a' hajlássain. Székely szavak. *Incze József*.
- Sz a l ú f a**, l. Koszorúfa.
- S z a m a l ó**, szénronó. Sz. György völgye táján. *Plánder Ferencz*.
- Sz a m á r f ü l**, könyvben behajtása a' levélnek. Székely szó. *Kállay*.
- Sz a m a t**, illat, íz, szesz. Kemenesali szó. *Lévai László*. P. o. földszamatu bor, földköz bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- S z á m l i k**, szántódik. Székely szó. *Gyarmathi*.
- S z a m ó c z a**, erdei eper. Bácskai szó. *Matics Imre*.
- Sz a m o t l á s**, szarufa' állának szél koszorúfában beeresztése. Kászon székí szó. *Kállay*.
- Sz a n a s z é t**, szertessét. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Gömöri. *Hollók Imre*. Kemenesali. *Lévai L*.
- S z á n k ó**, szán. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- Sz á n t a n i**, használtatik arra is, hogy: valakiben benne lakni; ne szánts annyit rajta; ne pirongasd és szidd annyit. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Sz á n t o k a**, pacsirta. Székely szó. *Ferenczi János*. *Cserey Elek*.
- Sz a p**, kemencze. Részei ezek: szap' alja, kocsik, cseresznek. Barkó szavak.

- Hollók Imre.* Kemenczének az oldala. Palócz. *Szeder Fúbián.*
- Szap-al**, kemencze' oldala mellett való pad. Palócz. *Szeder Fúbián.*
- Szapoly**, szapu, öblésre vésett vízhányó lapát, a' hajókon és csónakokban. Szegedi szó. *Náttly József.* Ásó lapát. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Szaporicza**, szapora beszédü. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Szapornicza**, a' szót 's beszédet hamar elhadaró. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Szappant**, szappan. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Szapu**, nyolczados; fakéregből való gabona mérték. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szapulni**, lugozni. Mint-hogy fakéregből van készítve a' lugzó hordójok, innen mondják: **s z a p u l n i.** L. Szapu. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szár**, kukoriczatartó. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szarabanka**, büdös banka, babuk. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Szarakodik**: 1) arról mondják, ki valamibe belebele kap, 's nem értvén hozzá, semmire sem men vele; 2) annyit is tesz, mint: unatatólag tréfálódzik valakivel. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* „Mit szarakodsz velem?“ Győr várm. *Czech János.* Ingerkedik, kötődik. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Szarándok**, bujdosó vándor. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Szárcsi**, vékonylábu, szék hasu, p. o. ló. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Száraz sóvány testü. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Szarbabuk**, szarbanka. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Szarika**, szür. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Szarkagáborgyán**, gáborka madár. Kemenesali *Lévai László.*
- Szárma**, takart, töltött káposzta, töltés. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*
- Szarmálódom**, . . . ? Székely szó. *Gyarmathi.*
- Szarmánt**, töltött káposzta. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szarva**, puskaapor-tartó. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Szatyíng**, fehér pántlika, kötőlék. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel.*
- Szatyók v. lása**, homo sine vigore. *Beke' gyűjt.*
- Szatyra**, vén banya. Gömörri szó. *Hollók Imre.* Bedrogközi *Mindszenti.*
- Szattyán**, kikészített bir-

kabór. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

S z a t y u s, rozsz személy. Győr várm. *Czech János.*

Szebeni tányér-alma, pogácsa alma. Székely szó. *Kállay.*

Szebbebb, e' h. szebb. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Szederjes, setétkék, franzbau. Erdélyi és székely szó. *Döbrentei. B. Lakos.*

Szederjfa, l. Eperfa.

Szedereszkedek, szedegelődöm. Gömöri szó. *Hollók Inre.*

Szeg: 1) ház-sor, p. o. föl-szeg, al-szeg, közép-szeg. Göcsejben sok falut szögnek neveznek, p. o. Paizs-szög, Kustyán-szög; 2) különféle fa- és vas-szeg. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szegke, szegecske. Palócz. *Szeder Fúbián.*

Szegni, a' megszabott köntös' szélét behajtásra varrni; jelent ékesítést is, p. o. az a' ruha egészen megszegte Katit, azaz, igen illik neki. Székelyszó és szólás. *Szabó Elek.*

Szegődi, a' mi akármeltyik háznál hamar honiva válik, akár ember akár kutya legyen az. Székely szó. *Ferenczi János.* A' ki mindenhez adja magát. Marczal

melléki. *Acsády Sándor.* Ura-változtató. Székely. *Buczy.*

Szégnyekedni, Márton szerint: unverschämt seyn. De a' szégnyekedő nem szemtelen, p. o. egy látogatóba menek, a' társam helytelenül viseli magát, én szégnyekedem, hogy vele indultam meg; de nem vagyok szemtelen. Itt „szégnyekedni“ tetzen: valamely hibáért szégnyet szenvedni, nem csak ha a' hibát magunk ejtjük, hanem ha egy más hozzánk tartozó is. Székely szó. *Incze József.*

Szejke, gyomrot hajtó, nehéz italu, büdös forrás' víz. Székely szó. *Szabó Elek.* Savanyú forrásos lapály. Székely. *Túry Ignác.* Büdösköves feles rozsz ízű víz. Székely hely 's forrásos seppedék; a' marhák szeretik inni. Székely. *Ferenczi János.* Szejkes hely v. víz, büdösköves hely v. víz. Székely. *Gödry.*

Szejp, a' ki az s-t sz-nek mondja, p. o. a' sikságot szikszágnak stb. Székely szó. *Incze József.*

Széka, tojás' széki. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Székács, vadgalamb' egyik neme. Gömöri szó. *Hollók Inre.*

Székálló, mészáros, a' ki

az nap darabol. Székely szó.
Kállay.

Szeker, e' h. szekér. Csikszéki székely szó. *Farkas hadnagy.* Palócz. *Szedér Fábrián.* Szekér' részei: Nyójt, rakonéza, küllü, fűrécnz, fűrécnzpácza, tengü, pengü, ütökzö, sárkánykarika, lócs, hámf, kisafa, gyuha, sin, agy, üklü v. üklely. Örségi szavak. *Zakál György.*

Szekerés, l. Fuvaros.

Szék' fia, ítélő-bíró. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Szekszemonta, motyó. Bodrogekzi szó. *Mindszenti.*

Szeldé, l. Neszere.

Szelemen, eres az épületen. *Kállay' gyűjt.* Gerenda. Székely szó. *Cseréy Elek.* Fa, melly az ágason van. *Barkó* szó. *Hollók Imre.*

Szelencze, skatulya. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Szelenczefa, szelenczevirág: orgonafa, orgonavirág. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szeleverdi, szeles ember, vagy gyerek. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.*

Tolna várm. *Csapó Dániel.* Pápa' vidékén: szeberdi vagy szeleburdi, hebe-hurgya, neszere, légvágó; ilyenről van e' szólásmód: „Hí bele Balás, lovat ad az Isten.“ *Matics Imre.*

Szelindek, mézárós kuty. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szélke, csészeformája kisdéd tál. Kecskemét tájéki szó. *Csapó Dániel.*

Szélkó, vadréce (kan). Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szellet, szellem; p.o. nagy szellet van benne, azaz, maga felől sokat állít. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Beke' gyűjt.*

Szélvirág, l. Pipacs.

Szembe penderkedő, a' ki mindjárt kész a' nagyobbakkal is szemke állani's perelni. A' székelyeknél. *Ferencz János.*

Szembe szépet mondani, hizelkedni. Székely szó-lás. *Cseréy Elek.*

Szemerke, a' fenyő' egyik neme. Szemerke-turó, kásu-turó. Székely szó. *Túry Ignác.*

Szemerkelni, szemekint szedegetni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Keresgél, p. o. a' malacok a' kiöntetett szemét hulladékon. Székely szó. *Szabó Elek.*

Szemócse, eperfaj. Győr várm. *Horvát Endre.*

Szemók, jegyes szemű, vas-tag szemöldökű birka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Gücsei. Plánder Ferencz.*

- Szemöröcsök-galuska**, étel' neme, levesbe; szalonát, tehénhúst, tojás' sárgáját összevagdalva 's lisztlángban gombolyagra forgatva: levesbe való. A' székelyeknél. *Ferenzi János.*
- Szemre-venni**, a' göcsön elvágni a' termőágot. Székely szó. *Kállay.*
- Szemügy**. Márton szerint: „freyes feld bekommen“ így van kitéve: „szemügyet venni.“ A' székelyeknél ezzel a' kifejezéssel nem élnek, hanem fordul elé így: „szemügyet veszteni“, melly anynyi mint: szem elől elmenni; „szemügyre venni“ teszen: valamit szorosabban megügyelni, megvizsgálni. Székely szó. *Incze József.*
- Szen**, parázs-tűz. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Szenelő**, kandalló. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Szenes**, kis négyszegű ereszény, a' pipások' tüzszer-szám-tartójak. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szentegyház**, templom. Palócz szó. *Szedes Fábán.* Veszprém és Vas vármegyében is.
- Szentivány-alma**, Sz. Iván napja tájban érik. *Kállay' gyűjt.*
- Szenkucz**, ibolya, tava-
- szl viola. Székely szó. *Táry Ignác. Ferenzi János.*
- Sz. Mihály' lova**, halottvívó faalkat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Szénszító**, vaskalán. Székely szó. *Cseres Elek.*
- Szentés**, észrevétel, megsejdtetés v. sajdítás; innem szenteni, észrevenni, megsejdtíteni; deák eredetű (resentire). Székely szó. *Szabó Elek.*
- Szentsága**, szentatyasága. *Szedes Fábán.*
- Szenvedője**, vigiliája az ünnepnek. Székely szó. *Buczy.*
- Szénvonó**, kuruglya. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Szenyelni**, szelelni, p. o. a' pipaszárom nem szenyel. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- Szepe**, szőke. Székely szó. *Cseres Elek.* Ha a' fehér vagy szürke lovon sárgás fekete pettyek kezdenek lenni, akkor nevezik a' ló' színét szepének. Székely szó. *Ferenzi János.*
- Szepeg**: 1) a' gyermek mikor mintegy szippogva pettyereg; 2) mikor valami rebeg, ha mi rossz találja, p. o. a' kinek 50 botot raknak fenekére. Székely szó. *Szabó Elek.* Annyit is tesz, mint: mérgeskedni. *Kállay' gyűjt.*

Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.* Reszketni, félni; innen: szepegő, szépegés. Székely szó. *Kállay.*

Szepelegk, kelletlenül, nyughatlanul fészkalódom. Kemenesali. *Lévai László.*

Szepentyó, kurva, csabdi v. csapdi fehérszemély, férfiakat kermelő. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Szepet, bőrs-láda. Székely szó. *Cserey Elek.* Barkó szó. *Hollók Imre.*

Szepetelni, szelleni pal-lani, háyni vetni. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Szeppenni, szöppenni, megijedni. Palócz. *Szedes Fábán.*

Szeppenteni, megijeszteni. Palócz. *Szedes Fábán.*

Szeprente, venyige, a' tőkéről lemetazett vessző. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szer: eszköz, műszer, szerszám; 2) rend. Székely szó. *Túry Ignác.* Sem szere, sem száma, azaz, rendetlenül sok. székelyszólás. *Ferenczi János.* Sor; p. o. az olyan falukban, hol csak két sor ház van, mondatik: bal szeren, jobb szeren; al szeren, föl szeren van ennek v. ammannak háza. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Szerdás, élelem-tarisznya.

Barkó szó. Használtatik ez Sz. Simonyban, a' mint ezen népdal' tartalmából kitetszik: „Hat bojtárnak vagyok fejedelme, Ugy tiszteltetem magam': „Kegyelme“; Van is nekik én tőlem félelmek, Nem hibázik semmiből élelmek. Parancsoltam, a' kisebb bojtárom Hozza elő a' kedves szerdásom', Abban vagyon szallonám 's kenyerem, Kiből megkínálom jó emberem' stb.“ Hogy e' dalban „szerdás“ személyt nem jelent, az összefüggés mutatja. Sőt e' szónak tulajdon értelme felől tudakozódrán, feleletül azt vevém, hogy: *tarisznya*; hihetőleg csordástól, melly Zalában *cserdás*-nak mondatik, általvevődött (*persona pro re possessa*). *Hollók Imre.*

Szerdek, vert téj. Székely szó. *Cserey Elek.* Tejleves. Gömöri. *Hollók Imre.* Szedett gyim-gyom eledel. Kemenesali szó. *Lévai László.* Becsinált' neme. *Kállay gyűjt.*

Szerdék, gyűjtemény; honnan es a' példabeszéd: „Ebül gyült szerdéknek ebül kell elveszni“, azaz, igazságtalan keresetnek szerencsétlen szökött a' vége lenni. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Szerezni: 1) keresni vagyont; 2) az eladott mézet v. gyapottat, a' mértéken fölül kevéssel pótolni. Székely szó. *Szabó Elek.* Győr várm. *Horvát Endre.*

Sz é r ő, csűr-föld. Székely szó. *Cserey Elek.*

S z e r s z á m f a, bizonyos eszközöknek kiszemelt fa. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S z e r s z e m, világra termett gyerek, ficzkó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S z e r t e s, hebehurgya, szelles, neszes, lármás. Keme-nesali szó. *Lávai László.*

S z é r ű, szűrű; a' hol csépelik vagy nyomtatják a' gabonát. *Matics Imre.*

S z e s z, szín, ürügy; p. o. annak a' szeszivel, azon szín v. ürügy alatt. Székely szó. *Kállay.* Mondják így is: *nesz.* Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

S z e s z e g n i, szeszerezni; megszesszeni, megijedni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

S z i á c s, asztalosoknál gyalulásból gyült vékony forgács. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Göcsei. *Plánder Ferencz.*

S z i a t, a' szántó földnek vagy szőlőnek osztálykor elhasított keskeny fele. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Szigony, pálczába alkalmaztatott éles vas, mellyel a' menyhalakat szokták átszűrni, megfogni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor.* Négy ágú vasvilla forma halászó eszköz. Bodrogközi. *Mindszenti.*

S z i g o r u, hitvány. Székely szó. *Buczy.*

S z i j a, e' h. szilva. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

S z í k, a' tojás' sárgája, magva, bele. Székely szó. *Szabó Elek.* Szék. Pest várm. *Csapó Dániel.*

S z i k á j, szikájós: a' sárról mondatik, melly sikeres, ragadós, fogós. Székely szó. *Incze József.* Szikajas v. szikányós, vizes, ragadós. Székely szó. *B. Lakos.*

S z i k á n c s, azilánk, szálka a' fán. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

S z i k á r, gerye, sovány, szikkadt. Székely szó. *Gyarmathi.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

S z i k e t, nátha. Gömör várm. *Keszi Berta.*

S z i k k a c s o s, a' föld, mi-dőn eső után a' szél felső színét erősen megszárogatja; de belül mégis szívós. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

S z i k k a d n i, száradni, p. o. a' sáros ut. Székely szó.

- Incze József.** Szikkadt idő, felette száraz idő; más vidéken mondják: tikkadt. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Szikkad:** Gömör várm.; szárad a' sár: Dunán túl. *Döbrentei.*
- Szikkasz,** sikló, béka-rokka-hoz hasonló fű: csakhogy a' szikkasz száraz, homokos dombokon terem 's szijós; a' béka-rokka berkekben, 's igen töredékeny. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*
- Szilács,** nagyobb forgács. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Szilánk,** l. Szikáncs.
- Szilány,** gyalú-hulladék. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Sziligy,** szelid. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.* Székely szó. *Buczy.*
- Szilogy:** hó-dara. Eszék vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Szilony,** olvadás utáni hó-fagy, midőn t. i. egy téli meleg nap után fagy következik. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*
- Szilvaszűrő,** nagy röstőlő, csupa lyukból áll. Székely szó. *Kállay.*
- Szimatolni,** a' por körül a' gabonaszemeket kiszedegeti, keresgéli a' malac. Gyökere szí, színi, szíva matatni; mert a' port szerte szíja fújja, úgy matat. Székely szó. *Szabó Elek.*
- A' szemeten keresgélni,** vagy házankint is mint a' disznó szokott. Székely szó. *Ferenczi János.* Búzlegetni, mint a' kopó. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Szimbora,** czimbora. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Szimboráló,** czimboráló. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Szimmogoi,** ügyetlenül, lassacskán mozogni; p. a. ne szimmogj annyit. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Szin,** szin-al, szekér v. egyéb számára. Székely szó. *Szabó Elek.* Tolna várm.
- Férszer,** Kecskeméten. *Csapó Dániel.* Pápa' vidékén szín-nek mondják. *Matics Imre.*
- Szingyula,** czudri. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Szipa,** vén boszorkány, vén lotyó. Székely szó. *Kállay.* Némellyek a' cigarót akarék így nevezni Pesten, ad fermam: Pipa. *Csapó Dániel.*
- Szipákolni,** gyakran tubákolni. *Kállay' gyűjt.* Rendetlenül pipázni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Szipat,** egy szipat tobák, a' mennyit egyszerre felszippantanak. Palócz. *Szeder Fábán.*
- Szipirtó,** tőpördett vén-asszony. Székely szó. *Buczy.*
- Szipog,** a' gyermek sírva

- szív lélekzetet. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Szipoly, moj. Székely szó. *Cserny Elek.*
- Sziporka, kis szikra. Palóc. *Szedes Fábian.*
- Szippantani, tobákot szívni. *Szedes Fábian.*
- Szippogni, szippogatni, tobákolni. Székely szó. *Kállay.*
- Szirkó, vesszőnek a' megégett vége, mellyel írni, jegyezni lehet. Bodrog köz. szó. *Mindszenti.*
- Szirkotálni, szítani (a' tüzet). Székely szó. *Buczy.*
- Szirmos a' hó, midőn fölül megfagy. Gömöri szó. *Hollók Imre.*
- Szirogy, zuamara. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szirony, festett hosszú keskeny bőr; a' szűcsök ezzel czifrázzák a' bundát. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Szironya, szilvány, hal-tüdő, hálnak kopoltyuja alatt lévő sok rétvü vereslő rész, melly által lélekzetet vesz; ennek pirosságáról lehet megismérni, hogy eleven-e még. Szegedi szó. *Náty József.*
- Szironyos, cserepes, mint midőn a' hó fölül megfagy. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- Szítakötő; kigyópásztor, vízi nimfa. Székely szó. *Kállay.*
- Szítál az eső, ilanyházik. Székely szólás. *Kállay. Tolna várm. Csapó Dániel.*
- Szítani: 1) valakihez huzni; 2) a' tüzet föléleszteni. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.* Baranyai szó. *Tóbi Antal.* 1) gyertya' hamvát elvenni; 2) tüzet megigazítani, minthogy van szító fa, azaz, tüzet igazító fa. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Szisz-fa: fűzfa. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Szityifityi, törpe, hitvánság, aprólk ember. Kemencsali szó. *Lévai László.* Innét: szityifityi úr, ki szeretne nagyot játszani, de módja nincsen. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Szittyegetni, csattogtatni. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Szivacs, Holtzspan, papucskéreg. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szivács, azíjas gyalu-forgács. *Kállay gyűjt.* Vékát és zomport kötő, hasított rekettye- vagy fűz vessző. Kemencsali szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Szivalicza, szilva-pálinka. Marczal melléki szó. *Acády Sándor.*
- Szivanó, szénvonó. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Szivattyú, antlia. Szegedi szó. *Náty József.*

Szivelni, vesszővel összefoglalni a' karókat. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szívni, elszívni: 1) elnyújtani a' tészta't; 2) eltisztítani a' gyepet a' föld' szinéről. Ormán-sági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Szívó-kés, két nyelű vonókés. *Kállay' gyűjt.*

Szívó-szék, vonó-szék. *Kállay' gyűjt.*

Szoba, padlás. Palócz. *Szeder Fábán.*

Szobor, kép, oszlop. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Szodé, telhetetlen, mohó p. o. az evésben; mindenbe bele nyaló. *Beke' gyűjt.* Székely szó. *Ferenczi János. Buczy. Szabó József. Szabó Elek. Kállay.*

Szodéskodom, lakmározok. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Szokálni, szokni. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Ormán-sági. *Jeremiás Sámuel.*

Szokmán, l. Czedele; l. Zeke.

Szoknya, rokolya: ugyanazon asszonyi köntösök; különböznek mégis abban, hogy a' mi selyemvagy szőr materiából készül, azt hívják szoknyának; a' mi pedig gyapott, len vagy

kender szövénnyből, azt rokolyának. Székelyszó. *Incze József.*

Szokota, mindent megtudni kívánó, 's mindenbe bele elegyedő. Székely szó. *Ferenczi János.* **Szokota ember**, annyi mint katus ember, azaz fehérnépi módon beszélő, fonó, szövő férjfi. Székely szó. *Szabó Elek.* Ki mindent számba veszen, megügyel, mindenre gondja van. Székely szavak. *Incze József.*

Szokotálás, számbavétel, fölvetés, számvétel. Székely szó. *Incze József.*

Szokotálni, felszokotálni: számba fölvetni, p. o. valaminek árát, költséget stb. Székely szó. *Incze József.* Számba venni. Székely szó. *B. Lakos.* Szerzeni. Háromszéki. *Derzi Mózes.* 1) valakinek velakit szerzeni; 2) megszokotálni, minden oldalról megnézni; 3) föl-szokotálni, az adósságot 's pénzt fölvetegetni. Székely. *Ferenczi János.* Körülnézni, fontolgatni; vagy másnak valami dolgot szerzeni, összealkotni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Szoktató-garas, az a' pénz, mellyet a' kanásznak kis malaczaink' őrzéseért első kihajtáskor szoktunk

- adni. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Szolánka**, erdei snepf. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Szolánna**, e' h. szalonna. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*
- Szolgafa**, két ágasfa, mellyet a' mezőn földbe levervén, ráakasztják a' bográcsot gulyás-hust főzni. Ugyanilly szolgafájok van a' kaszásoknak 's aratóknak is, mellyen a' kaszáknak és sarlóknak élet kiverik. *Matics Imre.*
- Szolomp**, szálank. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*
- Szóma**, e' h. szalma. Rima's Balog-völgyi szóéjtés. Gömörben. *B. S.* Igyóma, szíva stb. alma, szilva helyett. Vas várm. *Dr. Horvát József.*
- Szománcz**, samáncz. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- Szomjukóró**, takácskóró. *Kállay gyűjt.*
- Szomogy**, épület' alja, belseje, koszoruzatja. Kemencsali szó. *Lévai László.* Izetlenség: Székely szó. *Cseréy Elek.* Suggrunda. Győr várm. *Horvát Endre.*
- Szompör**, büdöskő. Szigetvidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- Szomorú nekem a' lejtő**; azaz: nekem megesezt. *Kállay gyűjt.*
- Szonkolyodni**, szontyolodni, szontyoredni. Székely szó. *Gyarmathi. Cseréy Elek.*
- Szontyolyodni**, álmasodni, lassacskán elszenderülni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Megszontyolodni: bura hajolni. Székely szó. *Ferencz János.*
- Szontyolodott**, mikor valakinek valami kedvét be nem töltik, 's elkedvetlenül. Székely szó. *Ferenczi János. Gyarmathi.*
- Szonnyan**, szomjan. Székely szóéjtés. *Gyarmathi.*
- Szopornicza**, lovat taknyoztató nyavalya. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Szoppítani**, az ujja' hegyéről az embernek a' mézet benyalni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Szorgolni**, sürgölni. Balaton melléki szó. *Horvátk Zsigmond.*
- Szörgyázik**, p. o. a' tűz a' pipáról, dispergitur. *Beke gyűjt.*
- Szorogni**, hirtelen, sietve forgolódni. Székely szó. *Ferenczi János.* Sietni, mást is siettetőleg; p. o. jere már ha ígérted hogy elkisérsz, siess; a' másik felel: ne szorogj! Székely szó. *Szabó Elek.*
- Szoros mise**, öreg, nagy mise, mellyen a' sok ember

- összeszorúl. Palócz. *Szeder Fábrián.*
- Sz ó s z á t y á r**, temonda. Székely szó. *Cserrey Elek.* Igen bőbeszédű, 's könnyen előbb adója a' beszédnek. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Sz o t y é**, vízbe esett, és még jéggé nem fagyott hó. Szeged táji szó. *Nátlly József.*
- Sz o t y o g n i**, egymás után lehullani, p. o. szotyog az alma a' fáról; ne szotyogtasd, ne hullasd. Székely szó. *Kállay.* Potyogni. Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- Sz o t y o r**, a' vizen úszkáló hó- és jég-gomoly. Győr várm. *Czech János.* 1) lapos nádból szótt hosszú kosár; 2) egy falu Sepsi-székben. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Sz o t t y a n n i**: 1) a' kimért, kiszabott v. célzott lyukba könnyen bele csussni, p. o. ily kényelmesek eszmáim, hogy lábam csak úgy szottyán bele; 2) kedve szottyant, annyi mint: kedve kerekedett. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Sz o t y u**, adakozó vén dada. Órségi szó. *Zakál Gy.*
- Sz o v á r v á n y**, e' h. szivarvány. Székely szóejtés. *Cserrey Elek.*
- Sz o v á t a**, kis falu Maros-széken. Egy kies vidék' neve Asztrakánban: Szovat u. *Szabó Elek.*
- S z ö c s é n**, szömdcs, szömdölc. Vas várm. *Döbrentei.*
- S z ö c s k e**, kabócza. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- S z ö g**: Torna 's Gömör; szeglet: Dunán túl. *Döbrentei.*
- S z ö k c s e**, az, a' mi Gömörben és Borsodban k a b ó c z a. Pest várm. szó. *Sztrokay.*
- S z ö k c s é r**, mezei trücsök. *Kállay' gyűjt.*
- S z ö k c s ő**, apró sáska bögöly. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- S z ö k n i**, megszökni, elfutni, elborítani, p. o. szökte a' talló, elfutotta a' vér egész testét. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- S z ő l ő k'** lábja, szőlők' düleje. Székely szó. *Kállay.* Szőlők' fajtái: fehér, fehér 's fekete muszkota, rak, világos, tulipiros, giliczelábu, porbanheverő, pápal vagy juh farku, hulló 's öreg bajor, fekete bajor, bákör, bakator, gohér, leányszőlő, kéknyelű, tők, török, kecskecsesü, szilva, somszőlő, cserbajor vagy somogyi fehér, kadarka, tuskés seggü, zöld szőlő, kolontár. Balaton' mellékén. *Horváth Zsigmond.*
- S z ö m ö r c s ö k**, süveg-gomba. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Gucsma-

- gomba, szentgyörgy-gomba. Székely szó. *Kállay*.
- Szómörcze, festékfa; levele 's fája festékszert szolgáltat. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Győr várm. *Horvát Endre*.
- Szönyeg, kárpit. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Szórén - szálán elveszett, hirtelen eltűnt, és senki sem tudja hová lett. Pápa vidéki szólásmód. *Matics Imre*.
- Szórigó, sárgarigó, sármány. *Kállay* gyűjt.
- Szörnyűlködni, felette rémülve csudálkozni; ettől: szörny, szörnyű. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Szórős baraczk, őszi baraczk. Székely szó. *Kállay*.
- Szórős fige, egres. Székely szó. *Cserey Elek*. Köszméte. Székely szó. *Buczy*.
- Szórős piszke, egres. *Palócz*. *Szedér Félián*.
- Szórészálhasogató, minden csekélységen főnakadó. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Szórészöny, sedulus. *Beke* gyűjt.
- Szörtyölni, apródonkint iddögálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa' vidékén: szörpölni. *Matics Imre*.
- Szössz, megtört 's tilolt kendernek másodikika; első a' szála, második a' szössz, harmadik a' csepü vagy kócz.
- Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. A' kender' gerebenelésiből kihuzott szálasabb csepü. Székely szó. *Ferenczi János*. Lásd a' Pössz szó alatt: Szössz, melly két szó ugyan egyet tesz; de nem kóczot jelent, hanem csepü-t, vagyis, azon közép nemű kender, melly a' szálasnál rövidebb és gorombább, a' kócznál pedig hosszabb és finomabb. Pápa' vidékén. *Matics Imre*.
- Szösszke, fehér, kenderforma hajú, szóke. Göcsei szó. *Plándér Ferencz*. Pápa-vidéki. *Matics Imre*. Székely. *Buczy*.
- Szösszörög, stöhnt. Győr várm. *Czech János*.
- Szuantag, rézsutt, hárántékos. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.
- Szucsok, mocsok; szucsokos, mocskos. Győr várm. *Czech János*.
- Szucsu' alja, kemencze' alja. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Szuette, szuvas. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Szuglya, kályha' melléke. Kemenesali. *Lévai László*.
- Szugoly, szegolet. Székely szó. *Gyarmathi*.

Sz u g o l y é k, zugoly. Székely szó. *Cseréy Elek. Incze József.*

Sz u k a, nöstény kutya. Székely szó. *Ferenczi János. Buczy.* Sz u k a ingváll, szúk ujjú ingváll. Barkó, Gömörben. *Hollók Imre.*

S z u l á k, gyötény. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.* Fulánk. Székely. *Cseréy Elek.*

Sz u l i m a n, sunnyi élehetetlen szigorú ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Sz u n d i k á l n i, bóbiskolni: ülve vagy állva, szemeit kinyitva 's bebehunyva, fejhajlongva, félébren szenderegni. Pápa vidéki szavak. *Matics Imre.*

Sz u n y á k, rest, p. o. ember. Székely szó. *Kállay.*

Sz u n y á t o l n i: Gömör, Torna; bóbiskolni. Dunán túl. *Döbrentei.*

Sz u n y ó k á l n i, bóbiskolni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Sz u r d é k v. **s z u b u l y é k**, szegelethely, kunyhó v. kis ház. Székely szó. *Kállay. Cseréy Elek.*

Sz u r d i k, kuczkó, kuczik, hely a' kemence megett. *Kállay' gyűjt.*

Sz u r d o k, keskeny 's hirtelen menetelű szoros út a' hegyről a' völgybe. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

TÁJZAVAK.

Sz u r o k, holtészén. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Sz u r u t y k a, vert alutt-téj. *Kállay' gyűjt.*

Sz u s z, forgó szél; innét: „szusz kerekedjél pokolbá” — ezt szokták mondani a' székelyek. *Ferenczi János.*

Sz u s z a - m u s z a, alamusza: arról mondatik, ki ha valamit tesz, avval sokáig elbibelődik, 's mintegy aluszékonyan teszi. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sz u s z á l, czuczál, p. o. szuszald a' szájába. Győr várm. *Czech János.*

Sz ú s z é k, gabonatartó. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Szuszék v. szuszák, gabona tartó nagy szekrény. Palócz. *Szedér Fábán.*

Sz u s z i m u s z i, alamuszi ember. Székely szó. *Gyarmathi.*

Sz u s z m á k o d n i, valami munkával sokáig elbibelődni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sz u s z o g n i, orrával nehezen lélekzeni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Sz u s z a n t a n i, Athem hohlen. Székely szó. *B. Lakos.* Magát kifújni. Erd. és székely. *Döbrentei.*

Sz u s z t o r a, viasz' seprőjéből csinált mécs. Székely szó. *Buczy.*

Szutyok, takony; szutykos, taknyos. *Kállay' gyűjt.*
Szutyongatni, kúrolni. A' mérges asszony szolgáját szüntelen szutyongatja. *Szegedi szó. Nátly József.*
Szuvat, a' katlan-szádáról vagy a' tüzhelyről levert megégett föld. Székely szó. *Ferenczi János.* A' tapasz' felcserepezése. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* A' ház' oldalára tapasztott és megszáradva onnét lehullott vagy levert sár. Székely szó. *Incze József. Buczy. Szabó Elek.*
Szúkítem, p. o. valakinek számát a' jó emberek közt. Székely szó. *Buczy.*
Szükülni, vékony hangon sirni. Órségi szó. *Zakál Gy.*
Szüle, öreganya v. asszony. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
Szüleség, takarmány (téli)

a' marha' számára. Vasvármegyei. *Dr. Horvát József. Sztrokay.* Kemenesali szó. *Lévai László.*
Szűr, kankó-szűr, hosszú szűr stb. nemei vannak. Kítették a' szűrét, azaz, kiadtak rajta. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
Szűrenkedni, megszürenkedni mint a' beteg. Győr várm. *Horvát Endre.*
Szürkankó, szürdolmány, czondra. *Kállay' gyűjt.*
Szürkület, est' kezdete, nap-alkonyat. Székely szó. *Túry Ignác.* Esthajnal. Székely szó. *Cserey Elek.*
Szűrőzsák, mellyben a' szőlőt tiporják ki. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigm.*
Szűrű, lásd Szérű. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
Szüz föld, melly vetés alá legelőszőr szeptetik föl. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

T.

Taa, toa: tova p.o. toa látam. Sziget vidéki szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
Tabajdok, tajdok, mocskos. Székely szó. *Gyarmathi.*
Tabértos, széles nagy szá-

ju, tág terepes. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Tácsa, tálcza, kis fatál. *Kállay' gyűjt.*
Tacská, targoncza, furik. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*

Tacskó, hitvány málé-szá-
ju gyermek. Kemenesali szó.
Lévai László. Kőlk. Bala-
ton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Vizsla, kopó.
Székely. *Cseréy Elek*. Kicsi,
zömök gyermek. Székely.
Ferenczi János.

Tacskolódni, összelapo-
sulni, nyomódni, romlani.
Székely szó. *Ferenczi János*.

Tácsó, ügyetlen. Székely
szó. *Buczy*.

Tag, czomb; p. o. szarvas
tag. Székely szó. *Buczy*.

Tagló, mészáros fejsze. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond. Nagy bárd, mely-
lyel a' marhát leütik. Ke-
menesali. *Lévai László*.

Tahonya, lusta, rest. Gö-
csei szó. *Pländer Ferencz*.

Tájag, daganat a' marhákon.
Székely szó. *Túry Ignác*.

Tájag, daganat a' marhákon.
Székely szó. *Túry Ignác*.

Taják, kalász' szűrőja.
Kállay' gyűjt.

Tájatt, idő vagy hely' kö-
zét jelenti p. o. déltájatt, az
az szinte délkor v. mintegy
dél körül stb. Székely szó.
Szabó Elek.

Tájbász, tompa eszű, vi-
gyáztalan, megfelejtkezett,
ostoba. Göcsei szó. *Pländer*.

Tajdok, a' kiről a' köntös
foly le, semmi sem áll jól
rajta, resteli magát csinosí-
tani. Székely szó. *Incze Jó-
zsef*.

Ták, bocskor' tákja, telek-
je. Kemenesali szó. *Lévai*
László. Bocskornak feltja
a' talpán, de úgy hogy nincs
oda varva, csak oda téve;
innét példabeszéd: „Boc-
skornak nem leszek tákja,—
azaz: magamnál alábbvaló
embernek szolgálja. Székely
szó. *Ferenczi János*.

Takarítani, reinigen, p. o.
takarítsd meg a' szobát,
köntöst stb. Székely szó.
B. Lakos.

Takarmány, szüleség. Ba-
laton melléki szó. *Horváth*
Zsigmond.

Takaros, csinos. Szathmár
vidéki szó. *Gáthy János*.

Tákolni, rosszul összeag-
gatni, alkotni. Székely szó.
Ferenczi János.

Takonyóc, taknyos or-
rú. *Kállay' gyűjt.* Gyerme-
keknek szokják mondani, mi-
dőn azok öregebbek' dol-
gaiba' avatkoznak, 's ezek-
nél okosabbak akarnak len-
ni. Pápa vidéki szó. *Matics*.

Tákozni, foltozni. Balaton
melléki szó. *Horváth Zsig-
mond*. Nagyjából összefol-
tozni, összeabdálni, össze-
férczelni, összeaggatni. Pá-
pa vidéki szó. *Matics Imre*.

Talabe, hajj-bel marhának
mondják. *Kállay' gyűjt.*

Talabor, talpaló; Wagen-
schuh, Radschuh; az a' kivé-

- sett, kihornyolt fa, melyet lejtőn a' kerék' talpa alá vetnek, hogy ne forogjon, de ne is kopjék. Ez a' Szilágyban: kuty a. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Horgas, kikupasított, váluforma fa vagy vas, melyet a' kerék' talpa alá tesznek, hogy a' kerék ne vássék 's a' lejtő kövön az ut se romoljék a'lánczszal való kötés miatt. Székely szó. *Ferenczi János. Kállay. Buczy. Incze József. Szabó Elek*.
- Talál**, trifft; p. o. az órád talál-e az enyimmel? nem talál a' szinuel. Székely szó. *B. Lakos*.
- Tálás**, edénytartó szer. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Táltartó. Gömöri. *Hollók Imre*. Bodroγκözi. *Mindszenti*.
- Tálba főtt**, felpuffadt ételnemü. Sóba főtt marhahus. Székely szó, *B. Lakos*.
- Tálás**, folyós nyaku. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Tályu**, tályog, kelevény. Tizsamelléki. *Helmecky*.
- Talicska**, targoncza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Taliga**, két kerekű szekér. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Tálló**, betegség, mellyben a' testnek minden részeit a' vér által futja, és a' marha elvesz. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Talpacs**, erősen járó, izmos lábú. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Talpalni**, erősen menni. Palócz. *Szedér Fábán*.
- Talpaló**, l. Talabor.
- Talpas**, gyalog katona. Barkó szó. *Hollók Imre*. Tujajos. *Kállay' gyűjt*.
- Támbálódni** (fel).....? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Tambura**, kis hárf a, tollal pengetik. *Kállay' gyűjt*. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Ez Pápa' vidékén: czitera. *Matics Imre*.
- Táméntalan**, töméntelen, tömérdék, fölöttébb sok. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Támétalan**, teméntelen. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Támolyogni**, szédelegni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Tan a**, tanakodás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Alattomos tolvajgyűlés. Kemenesali. *Lévai László*.
- Tanakodni**, szándékozni valahová. Székely szó. *Szabó' Elek*. Titkot főzni, titkot beszélni. Kemenesali. *Lévai László*.
- Taná l**, e' helyett: talál. Székely szóéjtés. *B. Lakos*. Tanálni: Gömör, Torna; találni: Dunán túl. *Döbrentes*.

- Tanár**, szőlőhegy' kerítése gyepü, v. gyepűjén való kapu. Kemenesali szó. *Lévai László*. Rábaközben, Sz. Andrásom. *N. A. Kiss Sámuel*.
- Tanárok**, faluhoz közellé-
vő árkolás, vagy gyepü, a'
marhák ellen. Balaton mel-
léki szó. *Horváth Zsigmond*.
I. Tanorok.
- Tandí**, tátott száju, ügyet-
len. Székely szó. *Ferenczi*.
- Tángál**, tengődik. Győr
várm. *Czech János*. Pápa' vi-
dékén: tángálja magát,
annyi mint: tengeti, nagy
nehezen táplálja magát. In-
nét: tángálódik, ten-
gődik. *Matics Imre*.
- Tányér**, nem tányér: der
Teller. Székely szó. *Incze
József*.
- Tányérnyaló**, azaz: tá-
nyérnyaló, ételért hizelke-
dő, máson élődő. Székely
szó. *Ferenczi János*.
- Tanorok**, nagy kaszáló rét.
Székely szó. *Szabó Elek*. Ki-
sebb vagy nagyobb széna-
termő hely, mellyet valaki
a' falun kívül a' legelésre
nézve is kirekesztő jussal
bir, és szüntelen kertben
tart. Küküllő vármegyében
a' faluban levő füves kerte-
ket is tanorok-nak hiv-
ják. Székely szó. *Incze Jó-
zsef*. Bekerített füves darab
hely; innét —
- Tanorok-kapu**, falu' ka-
puja a' mezőre. Székely sza-
vak. *Ferenczi János*. A' falu-
ban azon kapukat, mellye-
ken bejárnak, nevezik így.
Székely szó. *Incze József*.
- Tanya**, pásztorok', mezei
emberek' szállása v. laka.
Kállay' gyűjt. Alattomos
tolvaj-gyűlés; innét: tanyá-
ni. Barkó szó, Gömörben.
Hollók Imre.
- Tapicskálni**, tapiskálni,
tapogni. Székely szó. *Gyar-
mathi Sámuel*.
- Tapodóka**, grádics. Barkó
szó. *Hollók Imre*.
- Taporni**, tiprani. Göcsei
szó. *Plánder Ferencz*.
- Tapseros**, tenyeres-talpas.
Bodroglózi szó. *Mindszenti*.
- Tapszia**, kerek sült kalács.
Székely szó. *Szabó Elek*.
- Tar**, kopasz. Balaton mellé-
ki szó. *Horváth Zsigmond*.
Tarja, a' szarvasmarha' nya-
kának az első lába' lapocz-
kájánál levő húsa, pecse-
nye. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Tár**, kalász és szór nélkül
való, p. o. tár-buza. Szé-
kely szó. *Cserey Elek*.
- Taraczk**, perjének neme
szőlőben. Balaton melléki
szó. *Horváth Zsigmond*. Mo-
zsárágyú; innét: Taracz-
kozni, mozsárral lődözni.
Tolna várm. *Csapó Dániel*.

- Táragy**, kelevény, vértorlása. Szegedi szó. *Náttly József*.
- Taraj**, e' h. taréj. Székely szó. *Gyermathi*.
- Tarak**, bőrből varrt kis tarisznyácska. *Beke' gyűjt.*
- Tarátá**, elhagyattatott, a' gondviseletlenség miatt elpusztult, tatarozatlan. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Kerítés** nélkül való ház, kert, stb. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Pusztá, fosztor; kerítetlen udvar, ház. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Tarbúza**, szálkátlan búza. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Nagy szemű búza. *Kállay' gyűjt.*
- Tárcsa**, Scheibe; péld. tárcsára löni, nach der Scheibe schieszen. Győr, várm. *Czech János*.
- Targoncza**, talicska. Székely szó. *Kállay. B. Lakos*. Koloduló szekér. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Tarhó**, felforralt téjből ótvá készült nyári hűvesítő eledel; az alföldi gulyások' fagyaltja. Kecskeméti szó. *Csapó Dániel*.
- Tarhonya**, száraz tészta. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Morzsolt száraz tészta, melly évről évre eláll, kivált ha tojással készítetik és száraz helyen tartatik. Kecs-
- kemét vidéki szó. *Csapó Dániel*. Szegeden. *Náttly*.
- Tarjagos**, veres foltos. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Bodrogközi. *Mindszenti*.
- Tarhudt**, elrökönyödött. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Taritarka**, badar, igen tarka, czifra. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Tarituppos**, púpos hátú. Marczal melléki szó. *Aczady Sándor*.
- Tarka ember**, szembe szőpet adó 's háta mögött megszóló. Székelyeknél. *Ferenczi János*.
- Tárogató**, nagy hangú tölcseres síp. *Kállay' gyűjt.* Sípoló, trombitáló. Székely szó. *Cserey Elek*.
- Tartani**, p. o. valakitől, iparolni; feltartani pedig, felnevelni. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Tartatlan**, p. o. marha, sovány, göthes. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.
- Tartó**, a' kit, semmit sem keresvén, táplálni kell. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Taryarjú**, nagy nemű varjú. *Kállay' gyűjt.*
- Táska**: 1) bélelt tészta étek; túrós táská, tődös táská stb.; 2) Bőr tarisznya; 3) pénzes zacskó. Szegedi szó. *Náttly József*. Tolnában is divatos. *Csapó Dániel*.

Tasli, kéregető diák' inasa.
Kállay' gyűjt.

Tat, csónaknak középső, és hátulsó ki nem vésett foglalója, melly ílésre is szolgál. „Kormányosnak tat a' helye.“ Szegedi szó. *Nátly.*

Tatar, rosz, semmirekellő; p. o. tatar ember, szerszám stb. Székely szó. *Incze József.* Rongyos, hitvány, alávaló; innét — megtatarozni, azaz: megfoltozgatni; tatar ember, azaz: megvétezt érdemlő, rongyos ember; tatar-batar, azaz: mindenből összetűzött - fűzött. Székely szó. *Ferenczi János.* Összetoldott, foldott; elavúlt, elviselt. Székely szó. *Túry Ignác.* P. o. szerszám, a' mellyen értik azt, mikor valakinek rosz szekere, rosz lova stb. van. **Tatar ember**, a' kinek sem esze sem formája, sem öltözete nincs; másképen mondják az illyent tikom bakom embernek. Ez a' szólás' formája bizonyosan a' Tatár szótól vette eredetét; a' kik hazánkban pusztítván rongyoskodtak. Székely szó. *Gödry.*

Tatárka, köles. Székely szó. *Cseréy Elek.* Tatárka: Gömör, Torna; hajdina. Dunán túl. *Döbrentei.*

Tataros, takarékos. Innét:

házat tatarozni, azaz: a' fedelet megigazgatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tatarozni, megigazítani, megcsinosgatni, ékesgetni. Kemenesali szó. *Lévai László.* Gömöri. *Hollók Imre.* Székely. *Gyarmathi.* Kijavítani; p. o. meg- vagy összetatarozta elszakadozott ruháját; azaz: össze- vagy megfoltozgatta. Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Tátas, tündér, rémkép a' mesék' országából, garabonczás diák. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Az ős magyaroknak még pogány hitőkben illyek voltak a' papok, a' tudákosok: ezeket nevezték **tátasok**-nak; 's ezek nem közönséges embereknek tartattak, minthogy jövendőt is mondtak az állatokból készült áldozatok' alkalomával; és egyéb, a' tudatlanoknál csodáknak tetsző dolgokat is véghez vittek; azért későbbben is fönmaradt nevök. Pápa vidéki. *Matics.*

Tatrakolni,? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Tatri, balgatag, bászli. Kemenesali szó. *Lévai László.* Tuku, pipogya. Tisza melléki. *Helmecczy.* Rendetlen,

- szanaszét álló ruhája. Kemesesali. *Lévai László.*
- T e b e**, esetlen rendetlen kövérségű. Kemesesali szó. *Lévai László.*
- T e b n a k**, e' h. tegnap. Bodrogközi szó. *Mindszenti.*
- T e ó d**, tiéd, tejéd. Székely szóéjtés. *Gyarmathi.*
- T e g e**, tegnap. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- T é g e n t**, a' minapában. *Kállay' gyűjt.*
- T e g é t**, minap. *Teg* gyökr mult időt jelent; innen tegnap. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- T é g e t n i**, teezni, Erdélyi's székely szó. *Döbrentei.*
- T é h e l y**, borbély - műhely. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- T e h e n e d e m**, letehenedem, leülök, leereszkedem. Kemesesali szó. *Lévai László.* Elterpeszkedve leülni. Pápa vidéki. *Matics Imre.*
- T e h e n é s z**: Gümör, Torna; tehénpásztor. Dunán túl. *Döbrentei.*
- T e h é n k e d i k**, durván rá támaszkodik. Győr várm. *Czech János.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- T e h é n p á s z t o r**, csordás. Székely szó. *Kállay.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*
- T e j**, e' h. téj. Ormánsági szóéjtés. Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*
- T é j - á z a l é k**, téjnémedék. Győr várm. *Czech János.*
- T e j k e**, a' garat alatt függő kis medence, mellyből hullo gat a' szem a' kő alá. Székely szó. *Szabó Elek.*
- T e j p i l l e**, tejhártya. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- T e j v e r ő d é z s a**, köpülő. Székely szó. *Incze József.*
- T e k e r c s i k**, kalács' neme. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- T e k e r e g**, csavarog, hamis úton jár. Kemesesali szó. *Lévai László.*
- T e k e r i c z**, madár' neve, tekergeti a' nyakát. *Kállay' gyűjt.*
- T e k e r ő f a**, egész vég - fonál van rajta a' szövő - székben. Székely szó. *Kállay.*
- T e k e t ő r i a**, periphraasis. Pápa vidéki szó. *Matics.*
- T e l e k**, benn való pusztá. Székely szó. *Cseréy Elek.*
- T e l e k e s** (bocskor), rostélyosan szíjjakkal berakott. *Kállay' gyűjt.*
- T e l e k i** puttony, tők. Baranyai szó. *Matics Imre.*
- T e l e s m á n**, angolit, azaz: ángor - bángó, tág - bág gyerekek. Székely szó. *Szabó Elek.*
- T e m e m**, tömöm. Székely szóéjtés. *Gyarmathi.* Innen jöhet a' temetem: földbe tömöm. *Csapó Dániel.*
- T e m é n t e l e n**, temérdek, fe-

lette sok, a' szem bé nem
lepi. Székely szó. *Szabó Elek.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Temerdek, solidum (Apáczai' Encyclopaediájában is ezt teszi; familia is van illy nevű a' székelyek közt). *Kállay.*

Temonda, becsmérés, ócsárlás, hírvivés; — innét **Temondálni**, mást becsmérni. Székely szavak. *Ferenczi János. Cserey Elek. Szabó Elek.*

Templombíró, csak egy templomra felügyelő. Gömöri szó. *Holtk Imre.*

Ténförgök, láb alatt akadékoskodom. Kemenesali szó. *Lévai László. Szathmár vidéki. Gáthy János.*

Tengelicz, stiglicz. *Kállay gyűjt.*

Tenger, (p. o. nép), sok. Székely szó. *Buczy.*

Tengeri, kukoricza, török-búza, málé. *Kállay gyűjt.*

Tengődni, éldegélni, szorosán élni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tenkre tenni, semmivé tenni, kivált gazdaságára nézve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tenyér, e' h. tenyér. *Palóc. Szeder Fábán.*

Tenyeres-talpas, erős, vaczkos, izmos ember. Ba-

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tépászni, ide's teva hunni, szagatni, mint a' réczé a' békát. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tépek-lábok, 1) láb alatt alkalmatlankodom; 2) valamit habozva teszek. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond. Kemenesali. Lévai László.*

Tépelődöm, igyekszem. Székely szó. *Gyornatási.*

Teper, prosternit; péld. leteperték a' földre. Gyórvárm. *Czech János. Beke gyűjt.*

Teper tyü, kiolvasztott szalonnának, hájnak a' salakja. Székely szó. *Incze József.*

Te piczkélni, eviczkélni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Téplő, csíki szó, Háromszéken: kendertörő, Hanf-brecher. *Incze József.*

Teppenni,? *Matics.*

Tépreknedni, valamely dolgon nagyon aggódni, mikor nem tudja az ember mit csináljon. Székely szó. *Ferenczi János.*

Tepsi, rétes- 's pogácsasütő vas eszköz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tepszi, rétes-, pogácsa-, próza-, málé-sütő vas vagy cserépedény. Tolna várm. *Csapó Dániel. Pápa vidéki*

- szó. *Matics Imre*. Kemenes-
ali. *Lévai László*.
- Tepzelődni, készülődni,
költősködni. Törzsőke tég-
ni, p. o. portékáját a' töb-
bek közül és alól kitépve,
kiválogatva rakni fel. Székely
szó. *Szabó Elek*.
- Terécselni, trécselni, so-
kat vagy haszontalanságo-
kat beszélni. Székely szó.
Ferenczi János. Bodrogekői.
Mindeszenté.
- Teréfa, e' h. tréfa. Székely
szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- T e r e f e r e, mendemonda.
Palócz. *Szedes Fábian*. Hi-
jábavaló liclacs-beszéd. In-
nét —
- T e r e f e r é s n i, mindent ösz-
sze-vissza locsogni, 's az
időt illy hijábavaló beszéd-
del eltölteni. Pápa vidéki
szó. *Matics Imre*.
- Terelni, másfelé hajtani,
p. o. a' beszédet másfelé te-
relni. *Beke' gyűjt*. P. o. mar-
hát terelni. Palócz. *Szedes
Fábian*. A' csordán kívül
messze tévelygőket a' tilos-
tól elűzni, visszahajtani; az
elszéledteket egy bizonyos
helyre összehajtani. Pápa
vidéki szó. *Matics Imre*.
- Terélni, hivalkodva beszél-
ni. Palócz. *Szedes Fábian*.
- Téréngetni, az elszéledt
barmot összehajtani. Mar-
czal melléki szó. *Aczady*.
- T e r é n g e t t é t i; indulatszó,
jelent dévajkodó csudálko-
zást. Pápa' vidékén. *Matics*.
- Térgy, e' h. térd. Székely
szójejtés. *Gyarmathi Sámuel*.
- Terepes, terebélyes, széles
kiálló águ élőfa. Kemenes-
ali szó. *Lévai László*.
- Terémeszetes, indulatos,
akaratos. Göcsei szó. *Plán-
der Ferencz*.
- Terépszekedni, idomtala-
nul ülni, fekünni. *Beke'
gyűjt*. Lábaik elterjeszteni.
Győr várm. *Czech János*.
- Tertyedt (orrú), Simus
a, um. Győr várm. *Czech*.
- Terü, terh, teher. Székely
szó. *Cseréy Elek*.
- Tesznye, csúnya. Barkó
szó. *Hollók Imre*.
- Tetem, holt test; leginkább
erőszakos halál' következe-
sében. Innen: tetemre felhi-
vás, tetemre esküvés az ap-
probátában. Székely szó.
Kállay.
- Tetemes: 1) erős teli ta-
gokkal bíró; 2) tetemesen
vétkes. Székely szó. *Sza-
bó Elek*. Nagy, irtóztató,
rendkívülvaló. Székely. *Kál-
lay*.
- Tetemtartó, a' kriptában
azon gödör, mellyben a' hol-
tak' csontjai tartatnak. Székely
szó. *Buczgy*.

Tetén ütni, főbe ütni. Székely szó. *Buczy*.

Teteputa, élhetetlen, ügyetlen, semmiben meg nem bízható. Székelyszó. *Ferenczi János*.

Tetős tángyér, az a' műszer, a' mivel a' kucsma' tetejét kikerekítik a' szűcsök. A' székelyeknél. *Ferenczi János*.

Tézsolya v. tézsola, a' taliga' része. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*. Tézsola v. tézsló; a' székelyeknél. *Csercy Elek*. Igába akasztott kampós rud. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Melylyel az ökrök az ekét vonják. Kemenesali szó. *Lévai László*. Őrségi. *Zakál Gy.*

Tibázni; haját megtépni. Dunántúli szó. *Sztrokay Antal*. Telnában mondják: *tipászni*. *Csapó Dániel*.

Tibelyedés, eszementség; innét —

Tibelyedni, az eszinek elmenni, megbolondulni. Székely szavak. *Ferenczi János*.

Tik, tyúk. Csikszéki székely szó. *Farkas hednagy*. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel*. Baranyai. *Tóbi Antal*.

Tikácsolni, csikákolni, fuldoklani. Székely szó. *Kállay*.

Tiker, e' h. tükör. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Tikhúr, pipehúr. *Kállay gyűjt.*

Tikkadni, sebes menéséből alább hagyni. Így a' ló megtikkad, úgy a' táz' és napnak hévsége. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Fúladni; megtikkadt, elfuladt, megfáradt. Székely. *Kállay*. A' nagy hévségről is mondják, mikor erejéből enged, alább száll. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Tikmony, tyukmony. Székely szó. *Gyarmathi*. Tiktojás. Károlyi Gáspár már ez előtt 200 esztendővel használta az ő bibliai fordításában a' tikmony szót. Jób. VI. 6. Lehet azzal most is élni, csak récze- vagy póka-tikmonyt ne emlegetünk. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Baranyai. *Tóbi Antal*.

Tikölő kánya, tikhordó kánya, karvaly. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Tiktak, hitvány, szigoru hányt vetett ember. Székely szó. *Ferenczi János*.

Tikvakos, der den Nachtnebel hat. Győr várm. *Czech János*.

Tikverő, lakodalm után a' hivatalos vendégek' háznál való evés, ivás, táncmulatozás. Kemenesali szó. *Lévai László*. L. Kóborlás.

- Tilimitrni**, locsenedésiténi. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Tilinka**, fuvó-síp, tavasszal a' gyermekek húzzák a' 'mezgés fűzfa' hajából. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Tury Ignác.** *Gyarmathi. Incze József.*
- Tilinkó**, fűzfának fiatal kivapatott hajából való síp, furulya. Székely szó. *Szabó Elek. Kállay.*
- Tiló**, kendert törő 's pozdorjától tisztító faeszköz. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.* Tolnában is divatos. *Csapó Dániel.* Márton szerint: Hansbrecher; de különböző, mert a' kender-törő a' kender' száráról töri le a' kenderszálat: a' tiló pedig a' szálról a' pozdorját. Székely szó. *Incze József. Szabó Elek.*
- Tímár**, cserző varga. Székely szó. *Kállay.*
- Tincs**, p. o. kender, czérna fonal, haj; néhány szál együtt mondatik t i n c s-nek; így a' hajból kisebb vagy nagyobb fűrt. Innét mondják: Egy tinos haját kiszakasztá. Székely szó. *Incze József. Gyarmathi.*
- Tincselni**, 1) az ázott kenderet szálairól lefejtetni; 2) a' fonalat apróbb fűrtökre hasogatni; 3) a' fát felhasogatni. Székely szó. *Incze*
- József.* **Hizlalni.** Székely szó. *Buczy.*
- Tincsenkint**, fűrtönkiat. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.*
- Tincsódni**, hizni; p. o. a' sertés jócskán tincsódtt. Székely szó. *Incze József.*
- Tinó**, fiatal ökör, mely még nem volt járóban. *Kállay' gyűjt.* Tulok, befogni való fiatal szarvas-marha. Balaton melléki szó. *Harvát Zsigmond.* Egy eszten-dős borjú. Székely szó. *Kállay.*
- Tipálni**, czibálni. Balaton melléki szó. *Harvát Zsigm.*
- Tipitapi**, a' ki minden csel nélkül ide 's tova jár. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Tippá teszem**, eltépelem, gázolom, tiprom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Tippan**, nagy hosszú fű erdőben a' hó alatt. *Kállay' gyűjt.*
- Tirinákó**, ügyetlen, idétlen ember. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Tirink**, vagy másolás, a' mi megmarad az alorból, mikor tisztálnak. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Tiripiri ludláb**, akkor szokták mondani 's arról, a' ki olyan dolgok körül foglalatoskodik, a' miből semmi sem lesz. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*

Tisztálni. Mikor pálinkát főznek és a' malotát előre lejárattják, azt viricsnek nevezik, mikor aztán a' viricszet a' pálinkafőző üstből ismét lejárattják az a' — tisztalaj; erről mondják: tisztálni. Székelyszavak. *Incze József.*

Tisztán, egészen, épen, p.o. tisztán olyan. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

Tivornya, neszés mulatság, dárídó, éjjeli víg dőzsölés. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Tivornyázni, dorbézolni, enni inni. *Kállay' gyűjt.*

Tivonyos, erőszakot fejtér népen tevő buja lator férfi. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tobzás, segéd-, vagy mellékék. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Tobzódni, dobzódni, kicsapongva lakmározni, enni inni kellestén kívül. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Tócsa, tóka, tócsácska, mőcsár, pocseta. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Todor, Tivader. Székely szó. *Cseréy Elek.*

Tohonya, rest, lusta, lajha. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.* Pá-

pa vidéki. *Matics Imre.* Győr várm. *Czech János.* Innen: **Tohonyálkodni.** Kemenesali. *Lévai László.*

Tojás' szikja, tojás'széke. Székely szó. *Buczy.*

Toka, nyakkövérség; innen tokás, kövér nyakú. Marczal melléki szó. *Acsády.* Annyit is tesz, mint: alsó taréj. Kemenesali szó. *Lévai László.* Innét: tokás, kövér állú. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tokány, pirosított ürü-hus. Somogyi szó. *Matics Imre.*

Tokló, esztendő bárány, tavalyi birka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tokmálni, szerzeni: — tokmálás, szerzés. Székely szó. *Ferenczi János.* Szerződni, alkudni, mint: ha két dolgot egy hüvelybe, tokba, suskába akarnánk egygyé illetni össze. Székely szó. *Szabó Elek.*

Tokmány, olytén fa vagy szaru-kupa, mellyben a' kaszások a' kaszakövet tartják. Örségi szó. *Zakál György.* Kemenesali. *Lévai László.* Barkó. *Hollók Imre.* Szarvból készített kaszakótartó. Palócz. *Szedér Fábán.* Balaton melléki. *Horváth Zsigmond.*

Tokos, német. *Kállay' gyűjt.* Térdig érő német nadrág. Szegedi szó. *Náty József.*

- Tollászkodni**, 1) a' madarakról mondatik, mikor magokat tisztogatják időtöltésből; 2) átvett értelemben mondatik az olyan emberekéről is, kik az időt hiába töltögetik, hévizálnak. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*. Huzódozni, nyujtózni. Kemenesali. *Lévai László*. Innét tollászkodó, hévizáló, tekergő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Tolló**, learátott gabona' szára. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Tollú**, fosztott toll. Székely szó. *Kállay*.
- Tomb**, fölemelt tereh alá vetett tusu, ducz. Innen: *tombulni*. Őrségi szó. *Zakál György*.
- Tombác**, hajó helyett malom alá tétetni szokott, kivésott vastag szál-tölgysfa, mellynek belső ürege átmérőjében 4—6 lábnyi. Egy malom alá három tombác tétetik; kettő a' malomház alá, egy pedig tárhajó gyanánt a' késségen kívül. Szegedi szó. *Náty József*.
- Tombár**, buta, értetlen. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- Tongyó**, tippanos, széles láb. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Tonka**, tompa. *Beke' gyűjt.*
- Csonka**. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Tonka orru**, felbigyedt orru. Székely szó. *Buczy*.
- Tonyhó**, socora, deses. Székely szó. *Szabó József*.
- Topa**, bokában kificzamodott lábú. Szegedi szó. *Náty József*.
- Topánka**, bakkancs. Székely szó. *Kállay*.
- Topor**, kerékgyártó fejsze. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Toportyánféreg**, farkas. Székely és Baranya várm. szó. *Kállay' gyűjt.*
- Toppancs**, nehéz lábú, mássás lábú. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Toprogya**, ügyetlen; tappisch. Sárközi szó. Tolna várm. *Garay*.
- Toprongyos**,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Toporzikolni**,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Topos**,...? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Tor**, halotti vendégség. Kemenesali szó. *Lévai László*. Gömöri. *Hollók Imre*. Torbammenni, disznó-öléskor tartani szokott vendégségbe menni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Torboncza**, targoncza. Székely szó. *Csorey Elek*. *Gyarmathi*.

Tordacs, ordacs; getigert. Győr várm. *Czech János.*

Torhadt, rothadt. Székely szó. *Buczy.*

Torhány, rest dög ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Torkolni, 1) valakit nyelvével leszólani, lehurrogatni; 2) az ekében a' gaz megtorkolik, mellyet az esztekével taszítanak el. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Torló, a' viznek feltorlása télnék erős hidegekor. Székely szó. *Szabó Elek.*

Torolni, tort vagyis halotti vendégséget tartani. Székely szó. *Ferenczi János.*

Torombázni, éjszaka nád-tüzzel halászni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Toronkázok, tántorgok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Torongy, csupa rongyból álló szegény ember. Székely szó. *Ferenczi János.*

Torró v. tarró, tarló. Vasvárm. *Dr. Horvát József.*

Tortyog, a' lábbeli, mikor ábba viz megy. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Torzomborz, bozontos kuszált p. o. bajusz. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.* Székely. *Ferenczi János.*

Torza, kaszálás utáni kemény és vastag füvek' tarlója. *Beke' gyűjt.*

Toszonkos, tesszefosza, alávaló, hitván. Kemenesali szó. *Lévai László.* Idomtalan viseletű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tóthegedű, hitván hegedű. *Kállay' gyűjt.*

Tótlaska, árvalaska. *Kállay' gyűjt.*

Totolázni, láb alatt hente-regni, akadékoskodni. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Lanyhán keresgélni vagy tenni valamit. *Beke' gyűjt.* Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Totya ember, totyalagos, szunnyogó, lassu, együgyü. Palócz. *Szedes Fábán.* Totyka, lábait is restelő fel-emelni. *Kállay' gyűjt.*

Tottyadt, romlani, nyúlósulni kezdett bor. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Tő, 1) Nadel; 2) Wurzel, innét tős répa; 3) alj, p. o. hegy' töve, annyi mint hegy' alja; 4) a' mi közvetlen mellette van, p. o. a' tőszomszédban, a' tűz' töviben lakik; 5) kartón fogni, vezetni, sétálni. Székely szó. *Incze József.*

Tőbőr, gödör (viz). Gőmőri szó. *Hollók Imre.*

Tőjkedni, valakibe belébojtorkodni. Székely szó. *Ferenczi János.*

- Tök is este virágnik,** annak szokják mondani, a' ki este kap dologhoz, melylyet nappal is véghez vihetett volna. Pápa vidéki példabeszéd. *Matics Imre.*
- Tök e,** levágott nagy fának még nyers töve: törzsök pedig fiatal korban levágott ifju fának kisarangozott töve. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Töklincz,** stiglicz, tengelicze. Palócz. *Szedes Fábrián.*
- Tököldöm,** bajlódom. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Tökös,** sérült, ágyékos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Tölcéres,** pléhgyártó. Székely szó. *Kállay. I. Kolompár.*
- Tölcz, ...?** Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Töltvény:** Gömör, Torna; gádorfa: Dunán túl. *Döbrentei.*
- Tömhüdt,** 1) a' föld eső után; 2) jól szótt vászon. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Tömlő,** bőrszak. Tömlőtűró tömlőhordó ló. Székely szó. *Túry Ignác.* Tűzoltási víz-hordó bőrvödör. *Matics Imre.* Bőrszak, turót tartó bőr. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*
- Tömörzsök,** törpe. Székely szó. *Gyarmathi.*
- Tönk,** a' nagy erdőről hozott, egy kurta szakaszba vágott bikfa; innét példabeszéd: „Nagy tönk van a' farán“, arról a' leányról szokták mondani, a' kinek sok jószága van és öröksége. Székely szó. *Ferenczi János.* Mikor nagy bik-, vagy fenyőfákat levágnak, és két három ölnyi hosszúságra elrodalják, nevezik tönknek. Innét mondják: hat fenyő tönköt készített 's hat tönk deszkát vágott belőle. Székely szó. *Incze József.*
- Tönkesz,** renkesz, zömök. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Tönkő,** karó, tőke. *Matics Imre.*
- Tönköly,** tavaszi gabona' neme. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Töp,** e' h. pök, köp. A' székelyeknél. *Ferenczi János.*
- Töpöre,** ránczos ábrázatú. *Kállay' gyűjt.*
- Töpörödni,** összezsugorodni, összefonnyadni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Töppedt,** aszott, fonnyadt Gömöri szó. *Hollók Imre.* Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Töprenteni, ...?** Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*
- Török,** Márton szerint: Sprey; de az polyva. A' török, székelyeknél a' cséplött gabonának apróra törött szára, a' gabona' kicséplott fejével elegy, mellyet vágó-

gereblyével takarítanak ki még szórás előtt; mikor ezt a' szérűben az elészórt gabonáról felező sóprűvel takarítják le, akkor nevezetik felezetnek. Székely szó. *Incze József*. Polyva, apró szalma. *Kállay' gyűjt.* Szalmahulladék. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*. Kemenesali. *Lévai László*. Szénatörök, apróra töredezett széna. Vas várm. *Dr. Horváth József*.

Törés, a' lábon, a' szűk csizma miatt. Székely szó. *Kállay*. Lábsarkon támadt, kemény 's igen fájdalmas kelevény. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Törkő, e'h. törköly; Treber. *Kállay' gyűjt.*

Törmölgetni, kenyeret lassankint törve rágogatni. Székely szó. *Ferenczi János*. Aprón a' kenyeret morzsálgatni a' markában. Székely szó. *Szabó Elek*.

Törni, valakinek rontására 's bántására igyekezni; valakire v. ellen haragosan fenekedni; p. o. ugyan tör rám, azaz, szándékozik ellenem v. fenekedik rám. Székely szólás. *Szabó Elek*.

Törnyő, semmire kellő ember, vagy állat. Székely szó. *Szabó József*.

Törnyös, kossos, varas, TÁJSSZAVAK.

v. sinnyedeges, rühes. Udvarhely széki szó. *Derzsi Mózes*.

Törődni, teprengeni, tűnődni, búsongani. Székely szó. *Szabó Elek*.

Török, furdancs. Ezen fa, vagy vaseszközzel vékakötéskor lukat furnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Török bors, paprika. Székely szó. *Kállay*.

Történetes hely, veszedelmes hely, hol igen könnyen felfordulhat a' szekér. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Törtetni, gázlani, járattalan helyen útat törni, tiprani. Kemenesali szó. *Lévai László*. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Törtőztetem, indulatomat megzabolázom. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Törvas, kelepce. *Kállay*.

Törzsök, l. Tőke.

Törzsölködni, dörzsölködni. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Törzsölni, dörzsölni. Székely szó. *Gyarmathi*.

Tős, répa. Székelyszó, Csikszékben. *Gegő, Gödry*.

Tősér, kereskedő. Székely szó. *Cseréy Elek*.

Tótike, bor-válu, nagyobb szerű fatölcsér. Balaton mel-

léki szó. *Horváth Zsigmond*.
Göcsei. *Plándér Ferencz*.

Tövös répa, e' h. tövis répa. Székely szó. *Gyarmathi*.

Tőzek v. tőzeg, marhagánéjból vályog-formára alakított tüzelő, a' fa nélkül szátkölködő helyeken a' szégyenségnél. Kecskemét vidéki szó. *Csapó Dániel*.

Tözgölödni, fészkelődni; p. o. ne tözgülödj, ne fészkelödj. *Kállay' gyűjt.*

Tözögni, tözgülödni, cum aliquo strepitu se parare ad aliquid v. g. surgendum. *Beke' gyűjt.*

Trécselni, hivalkodva beszélni, csacsogni, szótszaporítva fecsegni. Gömöri szó. *Hollók Imre*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*. Pápa vidéki. *Matics Imre*. Kemenesali. *Lévai László*.

Trücs-be, prücs-be, borjút istállóba behajtó szólás. *Kállay' gyűjt.*

Tuhadni,? Szathmár vidéki szó. *Gáthy János*.

Tukma, titkolódzó, fortélyos. *Beke' gyűjt.*

Tukmálni, valamit másra erővel rákötni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Tulajdon, tartozik emberi characteremnek minemiségére, a' mi az én énségemet, characteremnek énségét teszi: a' sajátom tartozik

a' rajtam, az én énségemen kívül való, hozzám tartozó dologra; p. o. tulajdonom értelmeknek, szívemnek, hajlandóságaimnak mi voltuk: sajátom az én barátom, a' kit játomnak is nevezhetek; az én igaz keresetem; a' szeretőm is. Székely szó. *Szabó Elek*.

Tulizni, öklelözni, tükölni. *Kállay' gyűjt.*

Tulok, két három esztendő ökör-tinó. Kemenesali szó. *Lévai László*. Gömöri. *Hollók Imre*. Székely. *Gyarmathi*. *Kállay*.

Túlontúl megadja a' becsületet. Erdélyi és székely mondás. *Döbrentei*.

Tungos, kövér, nagy alfelü. *Beke' gyűjt.*

Tupri, alacsony, törpe. *Beke' gyűjt.* Törpe, piczin, kis ember. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Turbulya, Körbelkraut. Székely szó. *B. Lakos*.

Turczos, torzas. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Tuyészni, turkálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Turha, phlegma, mellből köhögés által feljött enyves takony. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Turján, bozót, zsombékos láp, ingovány. Pest várme-

gyei szó. *Benyovszky*. Nádas ingovány, v. bozótos tó. Győr várm. Gy i n g y á n a k mondják, noha Garay ur Sárközről irtában ezt (a' gyingyát) Zátónnak nevezi; és így nálam kétséget gerjeszt, ha valljon zátont értenek-e ott is a' Gyingya szó alatt. *Sztrokay*. Dsindsa. Dabason Pest várm. *Dr. Horváth József*.

Turzos, borzas. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel*.

Tusak, tuskó, tóraszk. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Tuskó, kisebb tőke. Gömörri szó. *Hollók Imre*. Palócz. *Szedér Fábán*.

Tusz, annyi mint: más hasonló, a' helyett megfelelő rész, p. o. osztálykor, midőn a' földek nyilakra, v. részekre szaggatvák, lehet hallani v. olvasni: Péternek juta az A határban egy négy vékás és egy két vékás föld, Pálnak, a' tuszába ment a' B határban egy vékás. Székely szó. *Incze József*. Magyarország' némelly alföldi vidékén annyit tesz, mint: személyzalog, obses. *Matics Imre*.

Tuszkolni, elküldeni a' szemtelent; p. o. alig tudtam már a' házasztól eltuszkolni. Balaton melléki szó.

Horváth Zsigmond. Kemenesali. *Lévai László*. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Pápa vidéki. *Matics Imre*.

Tuszli, karmantyú. *Kállay*.

Tutajok, talpfák; innen: tutajos, talpas. *Kállay' gyűjt*.

Tutaly, 1) nád v. gyékény kötet. — Tutalyos ház, vízenyős helyeken oszlopokra, és nád tutalyokra építetik. — Gyékény-tutalyon tanúlnak a' tiszamelléki gyermekek úszni. 2) Fenyőtalp (rates). Szegedi szó. *Náttly József*. Az utóbbi értelemben véte-tik a' székelyeknél. *Kállay. Gégő Nicephor*.

Tuti, posztó - szélből fűzött lábtyu v. papucs. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Tutolni, v. dudolni, ordítani; p. o. a' farkasok. *Kállay' gyűjt*. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Tutuska, apróbb ganéj-rakás a' mezón. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.

Tutvi fejkötő, hátra álló hosszú kemény fejkötő. Győr várm. *Csaczor Gergely*. Szórból, posztóból vart czipő. *Béke' gyűjt*.

Tü, tük; e' h. ti, tik. Székely szóéjtés. *Gyarmathy*.

Tücskérezni, valamit kelletlen keresni, szedélni; szaguldogálni, borongós fővel ide

oda járkálni. Kemenesali szó. *Lévai László*. Az időt hiábavalóval tölteni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*.

T ű l ö k, szaru szelencze. *Kál-
lay gyűjt.*

T ű n d e l e v é n y, denevér. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

T ű n e t, lidércz, kísértet. Székely szó. *Cseréy Elek*.

T ű n k ő, száraz gerezd, mellyről a' szemet leszedték. Bodrogközi szó. *Mindszenti*.

T ű n t e t ő, tüntetőleg előmutató megint elrejtő. Székely szó. *Szabó Elek*.

T ű r e m, vagy **t ő r e m**, om-ladék, megromlott része a' falnak. Pápayvidéki szó. *Ma-tics Imre*.

T ű r e t, 1) csomó arany; 2) szénás szekéren több türetek vannak. Mikor valaki szénát ad el, vagy vesz, székér számra kikötik, hogy hány türetű legyen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Csomó, kötet, p. o. egy türet vászony. Bodrogközi szó. *Mindszenti*. Székely. *Incze József*.

T ű r k ő l n i. Mikor a' szarvas marhák szembe, homlok egybe csapnak 's viáskodnak, mondják: türkölnék. Székely szó. *Incze József*. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor*.

T ű r k ő l ő d z n i, türekezni, felgyürekezni. Tolna várm. *Csapó*.

T ű r k ő z n i, 1) az ingét fel-türni 's úgy fogni valamihez; 2) neki türközni, annyi mint hozzá készülni. Székely szó. *Incze József*.

T ű r k ő z t e t n i, magát tartóztatni p. o. a' részeges nem tudja magát türköztetni az italtól, a' hána-tos a' sirástól. Székely szó. *Incze József*. Pápa' vidékén mondják: türköztetni. *Ma-tics Imre*.

T ű r n i, 1) valamit össze p. o. vásznat; 2) elszavenedni a' boszuságot. Székely szó. *Szabó Elek*.

T ű s h a j, kosznak előjáró postája. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*.

T ű s ő k, tövis. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel*.

T ű s s e s, tövises tuskés csőpétés legeltető. Kemenesali szó. *Lévai László*.

T ű s t é n t, egyszeribe, mindjárt. Székely szó. *Szabó Elek*.

T ű z e s, ebből tizes; tíz egyenlő darab szántóföldek-ből álló táblarész. Székely szó. *Szabó Elek*.

T ű z e s b e t e g s é g, patécs. Ormánsági szó. *Jeremiás Sámuel*.

T ű z p á l y, tűshely. Gömör Torna. *Döbrentei*.

Ty.

T y i s z t e l e t e s , t i s z t e l e t e s . G ö m ö r i b e s z é d m ó d . *B. S.*
T y i z m a , e ' h . c s i z m a . B a r k ó s z ó . *Hollók Imre.* P a l ó c z ,
Szeder Fábán.
T y ú k m o n y , t i k m o n y , t o j á s .

Székely szó. *Farkas had-nagy.*

T y ú k ö r , e ' h . t ü k ö r . P a l ó c z .
Szeder Fábán. I g y , t y i z ,
 t y ú z : t i z , t ü z h e l y e t t . T y i -
 n ó , K a t y i , — T i n ó , K a t i .

U.

U b o r k a , u m o r k a , u g o r k a ,
 b u b e r k a . *Kállay' gyűjt.*

U c s ó , u c s u , o c s u . M i k o r
 s z ó r n a k , a z ü r e s g a b o n a -
 s z e m , r o z s n y o k , e g y é b m a g ,
 é s s z e m e t , a ' m i n e m m é g y e n
 a ' t i s z t a g a b o n a k ö z é ,
 h a n e m a z o n h á t u l m a r a d e g y -
 s z e r i b e n , m o n d a t i k *ucsu*-n a k .
 S z é k e l y s z ó . *Incze József.*

U d o r , c s ü r b e n l é v ő g a b o n á s
 h e l y . S z é k e l y s z ó . *Gyarmathi Sámuel.*

U j r a r a g a d a t k o r , u j k e -
 n y é r ' b e á l l á s a k o r . S z é k e l y
 s z ó l á s . *Buczy.*

U j a s , k a r m á n y o s d e r é k r a v a -
 l ó r u h a . B o d r o g k ö z i s z ó .
Mindszenti.

U k , ü k , ü k ö d , m á t k a n a g y a -
 n y a . S z é k e l y s z ó . *Cserey*
Elek.

U n d o k , o n d o k . S z é k e l y s z ó .
Gyarmathi Sámuel.

U n d o r o d o m , b o r s ó d z o m ,
 c s ö m ö r l ö m . K e m e n e s a l i s z ó .
Lévai László.

U n o s u n t i g , v á l t i g , e l é g -
 g é , f o g y t i g . B a l a t o n m e l l é k i
 s z ó . *Horváth Zsigmond.*
 P á p a v i d é k i . *Matics Imre.*

Ú n o t t - f a , g u z s o l y a . G ö m ö -
 r i s z ó . *Hollók Imre.*

U n t a t n i , v a l a k i n e k á r u b a
 b o c s á t o t t j ó s z á g á t f e l i b e n
 h a r m a d á b a n k é r e n g e l n i , ' s
 o t t - o t t h a g y n i , h o g y a n n á l
 o l c s ó b b a n h o z z á j u t h a s s o n .
 B a l a t o n m e l l é k i s z ó . *Horváth*
Zsigmond.

U r a l n i , h ó d o l ó t i s z t e l e t e t
 a d n i ; p . o . u g y a n m e g u r a l -
 t a t t a m a g á t . B a l a t o n m e l l é k i
 s z ó . *Horváth Zsigmond.*

Urok, 1) verébfogó kis lyukra tett urkos czérna; 2) a vad lovakat megfogó kötél. Székely szó. *Ferenczi János*. Nem *hurok*; Márton szerint *urok*: kötés a pántlikán, die Masche; de a Székely ezt máskint teszi ki, t. i. csukor, a pántlikát csukorba kötni, csukor-pántlika, vagy pántlika-csukor főködtön, leány' hajában; az *urok* pedig ezeket teszi: die Schlinge, der Fallstrik, die Dohne. Innét.

Urkolni, 1) rá urkolni p. o. kötelet valaki' nyakára, annyi mint az istráng' végét a' mak-jába (lásd: Makkot) vetni, és rá huzni, rá szoritani. Innét —

Urkolás, akár főködtön akár kezenön a' varrásnak az a' neme, mellyel a' lājblin a'

gomb' lyukait vagy gombházat varják. Székely szavak. *Incze József*.

Urus, urusság, urusolni, használja a' köznép ezen szók helyett: orvos, orvosság, orvosolni. Székely szavak. *Incze József*.

Udul szaporán! menj! indulj! Székely szó. *Szabó Elek*. Lódulj, takarodj! Tolna várm. *Csapó*.

Uti fű, növény faj. Uti füvet tett a' talpa alá, azas: megszökött. *Kállay' gyűjt.*

Utol, hátul; Szekér-utó, szekér' hátulja; egy jelentésűek. „Utol jutott észszel ebet csalunk meg“, azaz, a' dolognak már meglétele után késő annak módjáról eszeskedni. Székely szó. *Szabó Elek*.

Utufutu, lőtőfutó. Őrségi szó. *Zakál György*.

Ü.

Ücsém, húgom. Ormánsági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel*.

Üdőllő, bötűföld, hol több szántóföldek bötűjökkel v. végökkel megtérnek v. mennek. Székely szó. *Kállay*. Udvarhely széki. *Incze József*. L. Düllő.

Üdőllők, hízom, szépülök. innen: üdíttem, hizlalom. Kemenesali szó. *Lévai László*. Növekedni, üdíteni, növesztetni; földüdni: felnevelni. Pápayidéki szó. *Matics Imre*.

Ügyelet, vigyázat. Erdélyi szó. *Dübrentei*.

Ügyeletes, a' ki mindcetre, a' mi kötelessége, ügyel. Székely szó. *Ferenczi János.*

Ügyes, alkalmas; ügyetlen, élehetetlen. Székely szó. *Kállay.*

Ügyöli, idéetlen, alkalmatlan, szégyelhető magaviseletű; innét —

Ügyölgni, idéetlenül mászon alkalmatlankodni 's nyájaskodni akarni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Üklely, üklü, az a' köz, a' hol két ág öszve megy; így az is, a' hol a' kocsirud a' tengü alá kétfelé ágazik. Őrségi szó. *Zakál György.*

Ülélnyi, palócz szó; kettős frequentativum, kimondva, üllényi. Ülni többszer. *Szedder Fábán.*

Üllő-füllő, kevés; p. o. a' gyümölcsömet annyira ellopták, hogy csak üllő-füllő maradt. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Üllü, ölyv, kánya. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicéphor. Incze József.*

Ülü, így nevezik azon récze nagyságu ragadozó madarat, melly a' tyúkokat szokta elragadozni. Innen: tyúkász ülü, galambász ülü, madarász ülü, nemei is vannak; a' tyúkász legnagyobb, a' galambász kisebb, a' madarász akkora mint egy rigó.

Különböznek az *ölyv*-től, melly a' mezőkön szokott járni, egerek után leselkedik, és nagyobb a' tyúkász ülünél is. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ümmenteni, bolyintani, fejfel biczzenteni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Ünő, üsző, tinó, bihal. Székely szó. *Cserey Elek.*

Ünő, borju, tehén-bornyu. Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*

Ünök, ének. Őrségi szó. *Zakál György.*

Ürem, e' h. ürdöm. Székely szó. *Gyarmathi.*

Ürügy, irigy. Székely szó. *Gyarmathi.*

Üscsint, tüstént. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Üst, bográncs. Székely szó. *Kállay.*

Üstök, hajfürt. Székely szó. *Gyarmathi.*

Üstök-vonás, czivakodás, disputatio. Székely szó. *Kállay.*

Üstöllést, tüstént, azonnal, mindjárt. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.* Üstellést; egyenesen és szaporán. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Üszk, 1) hévségben zárt levegő szülte penészes rothadás a' szárán lévő kukori-

ca sebben; 2) még egészen el nem égett fadarab. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre*. Tüzes kanócz. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Üszküpülni, eszközlődni leány v. legény körül, v. szeretőt keríteni; ebből üszó 's küpül. Székely szó. *Szabó Elek*.

Üszó, ündó-borju. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápa-vidéki szó. *Matics Imre*.

Üszóborjú, kancza-borjú, ündó. *Kállay gyűjt.*

Ütölni-hatolni, e' h. ütölöni-hatölöni. Szathmár vi-

déki szó. *Gáthy János*.

Üttem, e' h. ütöttem. Palócz-Szedes *Fabián*. Székely-Gyarmathi.

Üvecs, nöstény esztendősbárány. Gyergyói és felső-széki szó. *Kállay*.

Üzekedik, folytat, a' tehénféle párosodásra indul. Innét szokás mondani: a' bika megfizi a' teheneket. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*. Vas várm. *Dübrentei*.

Üszikálni, sokáig valamiért kunyorázva esedezni, p. o. a' gyermeknek. Székely szó. *Ferenczi János*.

V.

Vacszkotolni, összenyomni, összerontani valami leves gyümölcsöt a' kézben, p. o. citromot. Székely szó. *Ferenczi János*.

Vacsora-csillag, esthajnal csillag. Székely szó. *Cserey Elek*.

Vaczáholni, ...? Szatmárvidéki szó. *Gáthy János*.

Vaczkor, vad körtvély. Székely szó. *Szabó Elek*.

Vaczkos, köpczös, zömökös. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigm.* Székely. *Kállay*.

Vaczok, meleg fekvő hely. *Kállay gyűjt.*

Vád, 1) folyóvíz' elkertelése a' halászatban; 2) feladás. Székely szó. *Túry Ignác*.

Vadas, félénk, félékeny, félelmes, ijedős. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Vádalom, vityáladom, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.

Vadmák, l. Pipacs.

Vadó, kánya. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel*.

Vadocz, bátortalan, p. o. a' gyermek. Székely szó.

- Ferenczi János.** Vad. Erdélyi szó. *Döbrentei.*
- Vadóc**z, gaz' neme, melylyet a' rosta rostáláskor elhugyat. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Vadzab, vadborsó. Székely szó. *Kállay.*
- Vadóka**, vadalma. Barkó szó. *Hollók Imre.* Palócz. *Szedér Fábrián.*
- Vadonnat** új, e' h. ujdonnat új. *Kállay gyűjt.*
- Vadony**, vadfa, beoltandó. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Vadonás**, ágot kötnek egybe, felülnek rá, hogy nehezebb legyen; huzzák többen, a' hálót elibe vetik 's úgy halásznak, az ág felzavarja a' vizet. Kászon-széki szó. *Kállay.*
- Vágány**, a' seggnek választéka. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Vágás**, tilalmas nevendék erdő. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Vágító**, az a' hely, a' hol a' tűzhelyre való fát vágják. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Vágó**, vad szarvas-marhát ölőhely. *Kállay gyűjt.*
- Vágtató**, v. rágtató, törő, két fa egy nyelvel, melylyen legelőszőr kitürik a' kendert; azután jó a' tiló mellyen kiszépitik v. tilólják, olyan mint a' vágtató, csak a' köze nem olly tágas; aztán kiléhelik (heckeln) v. kitisztítják. Székely szó. *Kállay.*
- Vajkötölni**, keresgélni újra meg' újra valamit p. o. zsebben, ládában. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Vájl vájl** juhokat üző hajtó, Székely szó. *Szabó Elek.*
- Vajaskürt**: Gömör, Torna; tojásos szarvas: Dunántúl. *Döbrentei.*
- Vajludni**, a' juh mikor bárányzani akar 's kínlódik, akkor vajludik. Oláh ből eredt székely szó. *Ferenczi János.*
- Vajnak**, vállcsont' küpüje, p. o. fáj a' vajnakom, megcsemerlém. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Vajolla**, vajalla: az írósvaj' kifőzése után maradt darával elegyvaj, a' lábas' fenekén. Vas. várm. *Dr. Horváth József.*
- Vajrénye**, Eyer und Schmalz. Győr. várm. *Czech János.* Tolna várm., Rántotta. *Csapó Dániel.*
- Vajúdás**, a' viselős asszony-nak szülő fájdalomtól ostromóltatása. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Vajudni**, fáradni, lankadni. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Vájutt**, sárga halovány szil-

- nű, üres ábrázatú. Székely szó. *Szabó Elek*.
- V a k a - r é p a**, (Csallóközben), kozsmacska v. kozmacska (Pápa' vidékén); bunczi-, fanos-, túke-répa nevezetekkel is élnek különféle tájokon. *Matics Imre*.
- V a k a n d**, vakandok. Baracs-kán, Fehér várm. *Dr. Horváth József*.
- V á k á n y**, vápa, völgy. Székely szó. *Gyarmathi*.
- V a k a r c s**, utolsó szülött. Szegedi szó. *Náty József*.
- V a k a r é k**, tésztából sült kenyerecske. Kemenesali szó. *Lévai László*. Tésztakotórékából gyűrt pompos. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Tolna várm. *Csapó Dániel*. Vakaró, czipó' neme. *Kállay' gyűjt.*
- V a k a r ó**, vakaru, vakarcs. Székely szó. *Kállay*.
- V a k a r o d n i**, menni; p. o. elvakarodj innen, azaz: sietve elpusztulj. Székely szó. *Ferenczi János*.
- V a k a r ú**, vakaró, vakarcs, czipó' neme. Székely szó. *Kállay*.
- V a k a r u s**, vakarcs. Órségi szó. *Zakál György*.
- V a k h o n c s o k**, vakondok' turása. Székely szó. *Ferenczi János*. Vakondok. Székely szó. *Cserey Elek*.
- V a k i s a j u h**, fekete foltos, czirmos. Székely szó, Csik-székben. *Gegő Nicephor*.
- V a k l i n ó z**, piros barna, p. o. leány. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.
- V a k o g n i**, makogni, nyivogni, dadogni, nyekegni, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel*.
- V á k o g n i**, nem hápogni: Schnattern. Székely szó. *Incze József*.
- V a k o l n i**, a' falat meszes murvával becsapni, simítani. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- V a k o t á s**, babos, jégverte. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- V a k s i**, rossz szemű, hibás látásu. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Pápavidéki. *Matics*.
- V a k s i p i l a**, ki se lát se hall, azaz: a' ki nem nézi, más mit mutat, sem hallgat arra, mit más neki tanácsol. Pápavidéki szó. *Matics Imre*. A' ki tettének következtét nem szokta meg nézni. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*.
- V á l l**, derékszorító asszonyi ruha. Székely szó. *Gyarmathi*.
- V á l l a k ö z ö s**, széles vállu. Székely szó. *Incze József*.
- V a l o g**, nőnemi szemérem test — *Vajda Péter*.
- V a l o g á z n i**, seggére verni. Pápavidéki szó. *Matics Imre*.

Váltott, 1) váltott gyermek, kicserélt gyermek; 2) kiváltott ló, mellynek nincs csikófoga. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Váltság, díj. Székely szó. *Cserey Elek.*

Vályog, sodrófa, mellyel mángolnak, vagy tésztát nyújtanak. Palócz szó. *Szedder Fábian.* Napon szárogatott égetlen téglá. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics.*

Vályog, olyan összecsomóított agyagsár v. sárgyag, mellyet az ügyes falusi gazdasszonyok, ősznek idején, nagy gombolyított darabokba készítvén, télre éltesznek olly célból, hogy a' mikor tűzhelyöket, házföldjöket, vagy egyéb illetén hibát kell igazítani tapasztás által, tehát ebből apróra törnek valamelly tekenőbe, lenge vizet töltvén rá meggyúrnák, 's kész új agyag léssen belőle — Ugyanis télbensárt 's agyagot nem lehet tanálni, a' fagy és hó elborítván a' földet. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vánkos, fő'alja, párna. Székely szó. *Gyarmathi.*

Vánszorogni, sinlődve nyavalgani. Székely szó. *Szabó Elek.*

Ványadni, elalélva fon-

nyadni; innét — ványadáság, ványadt: mikor valaki szintelen, bágyadt, magát eldolgozza, elkorhelykedi 's rossz színben van, mintha beteg volna, mondják: no, ugyan ványadt ember ez! Székely szó. *Incze.*

Ványadt, mintegy elványoltatott, a' buja játék' gyakorlásában. Székely szó. *Szabó Elek.* Elalélt, sápadt, beteges. Székely. *Ferenczi.*

Ványolni, a' gypaju szövettet összeveretni. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Nicephor.*

1) a' malmokban a' durva zeke-'s harisnya - posztót kikészíteni. Mikor a' zekeposztót megszövik, elküldik a' malomba, hol feltürve egy vízzel tele váluba teszik, erre, mint a' kásatörökés, olyan bot jár rendre, mellyeket a' viz hajt; 's minthogy ezen botok csapónólag csnek a' posztóra, azt nemcsak összeverik 's avatják, hanem a' váluban forgatják is: az illyen malom ványoló-nak nevezetik; 2) elványolni, annyi mint elviselni p. o. köntöst. Székely szó. *Incze József.*

Ványoló, dűrűckölő' posztókalló. Székely szó. *Döbrentei.*

Vápa,? Szatmárvidéki szó. *Gáthy János.*

- Vápa hupa**, több vápák a' bércezen. Innen: *Vápa hupa*, gödrös. Székely szó. *Cserey Túry Ignác*.
- Var**, rüh. Székely szó. *Cserey Elek. Ferenczi János*.
- Varacskos**, egyenetlen bő-rű; p. o. varacskos krumpli, varacskos béka. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Varaczkos**, dorozmás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Várandós**, viselés, minden órán szűfését reménylő. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Várasdi játék**, laptázás circulusban. *Kállay gyűjt*.
- Varázsolni**, virrasztani. Pápai szó. *Czuczor Gergely*.
- Várétni**, várakozni. Gücsei szó. *Pländer Ferencz*.
- Vargánya**, hiriba, nagy gomba' neme. *Kállay gyűjt*. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Varnyú**: Gömör, Torna; varjú: Dunántúl. *Döbrentei*.
- Varsa**, vesszéből kötött hal-fogó. Kemenesali szó. *Lévai László*. Vesszéből font eszköz, mellyel fogják a' csíkot. Marczal melléki szó. *Acsády*.
- Vasár**, fekete szurok. Banyai szó. *Tóbi Antal*.
- Vaskalán**, vaslapát. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Vaskó**, nyeletlen kés. *Kállay gyűjt*.
- Vaslapoczká**, vaskalán. *Kállay gyűjt*.
- Vászlódni**, egy helyben nem ülhetni, mint a' gyermeknek; innen *vászlott* gyermek, azaz: nyughatatlan, gyermek. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Vasmat**, kemény, izmos, jó kötésű. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Vásott**, 1) elkopott p. o. valami szer; 2) mondják gyermekről is, a' ki nem ül vesztég. Marczal melléki szó. *Acsády Sándor*. Csintalan, pajkos, engedetlen, rossz erkölcsű gyerek. Tolna várm. *Csapó Dániel*.
- Vasszar**, salak. Székely szó. *Kállay*. Vas' alja, hulladéka, salakja. Tolna várm. *Csapó*.
- Vaszak**, mindenféle gyim-gyomból összehányt vetett holmi, egymás. Kemenesali szó. *Lévai László*. 1. Podgyász.
- Vaszarája**, tömlője. *Kállay gyűjt*.
- Vaszki**, egyhasu és születésű. Székely szó. *Buczy*.
- Vaszok**, vaczok, meleghely, fészek. Székely szó. *Kállay*. Fekvőhely. Székely szó. *Buczy*. Kutya fészek; innét példabeszéd a' Székelyeknél: „Rosz kutya az. a' melly

- megugatja a' maga vaszkát", azaz: rossz ember az, a' ki a' maga házát ócsárolja. Innét — vaszkolódni, azaz: egy helyben nem ülhetni, fészkelődni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Vászon** táblára kitétetni, születni; p. o. mióta vászon táblára kitéttek, így nem jártam, — azaz: mióta a' világon vagyok, így nem jártam. Székely szólásmód. *Ferenczi János.*
- Vaszora**, tehénnek lónak utolsó része. Székely szó. *Kállay.*
- Vataléj**, flaskó, palaczk. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Vatallé**, kis hordó. Balatonmelléki szó. Ezt Kemenesalján Csobollónak hívják. *Horváth Zsigmond.*
- Vátig**, jó rendin, v. alkalmasint. Udvarhelyi szó. *Derzsi Mózes.* Váltig, satis, adv. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Vatka**, vatyka, pálinka' alja. Székely szó. *Kállay.*
- Vátott**, régi babonás képzeletből származott nevezet, a' mikor azt hitték, hogy a' boszorkányok a' szép csecsemő gyermeket elvinnék, és idétlent tennének helyébe, 's azzal váltanak fel; — innen: vátott, idétlent, undorító kinézésűt jelent. Székely szó. *Szabó Elek.*
- Vatyka**, pálinka' alja, bakja. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Vatyog**, dadog: vityeg, vatyog. Győr. várm. *Czech.*
- Váz**, ijesztő kender-földön, fákön a' szöllőkben. *Kállay gyűjt.* Mezőn vagy kertben felállított rém-alak, a' madarak ellen. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Vecserye**, délest. Székely szó. *Cserey Elek.* Délutáni isteni szolgálat a' templomban, ezen deák szótul: „vesperae“. Pápavidéki. *Matics Imre.*
- Vedelni**, mohón inni, saufen, p. o. ne vedelj annyi vizet. Vas várm. *Dr. Horváth József.* Igen gyakran mértéken túl inni. Kemenesali. *Lévai László.* Sokat inni. *Beke' gyűjt.* Tolna várm. *Csapó.*
- Vedleni**, tollát 's szőrét elhullatni. Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.* Téli szőrét v. bőrét elhányani. *Kállay gyűjt.*
- Vegyíteni**, elegyíteni. Székely szó. *Kállay.*
- Vehem**, csitkó. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Vejcz**, nádból kötött halfogó. Kemenesali szó. *Lévai László.* Balatonmelléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Véjint**, venyít: isszalag. Ormánsági szó, Baranyában.

- Jeremiás Sámuel. Venyige. Baranyai szó. Tóbi Antal.*
- Vék**, a' jégen bevágott lyúk. Igy: vékelni, lyukat vágni. Székely szó. *Túry Ignác.* E' helyett: lék, melly előbbi azért jobb, hogy a' **Lévék** vagy összehuzva lék (eam) igétől megkülönböztethessék, annyit tesz mint: téiben a' jégen kivágott lyúk. Székely szó. *Ferenczi János. Túry Ignác.* Lyúk a' jégen, melly gyalmozás' idején kivágatik; vékek közül az, mellyen a' gyalom bédugatik, és kihúzzatik, tanyának vagy tanyavékek nevezetik. *Bodrogszéki szó. Mindszenti.*
- Veleszta**, széna rend. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Veléznek**, ...? Szatmárvédéki szó. *Gáthy János.*
- Vella**, e' h. villa. Pápavidéki szó. *Matics Imre. Vasvárm. Dr. Horváth József.*
- Velős-kalán**, velőszedő, mint a' fülvájó ezüstből. Székely szó. *Kállay.*
- Vemhedzem**, fiadzom. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Vencsel**, egy olyan fából készült eszköz, mellyre a' guzsalyon font fonalat lábakra vetik fel. Székely szó. *Ferenczi János.* Magyarországon ezt némelly helyeken így hívják: **vetélőfa**, néhol pedig **matola. Matics Imre.**
- Vendég-haj**, paróka. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Vendégoldal**, négyökrű hosszú szekér' két oldalain fölülnyujtott rudak, a' jobban megrakodhatás végett. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Vendégség**, (palócz) kimondva, vendégségi: egyháznapi, búcsúnapi. *Szedes Fábian. Barkó szó. Hollók Imre.*
- Vendégszelemen**, nagy épületekben a' fedélfákat tartó gerenda. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Vendely**, vöndöl, zsirtartó faedény Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Vén-szüle**, jós; saga. Székely szó. *Cserey Elek.*
- Venyige**, szeprente, a' szőlőkének tavasszal lenyestt veszeje. Pápavidéki szó. *Matics Imre. Borág, száraz szőlő-vessző. Gömöri szó. Hollók Imre. Kemenesali. Lévai László.*
- Vér**, vérhas. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.* Atyafiságot is jelent. A' vér vizé nem válik, felelnék rá az egymással perlekedő felek, de válhatik méreggá. Székely szólás. *Szabó Elek.*

Verdődni, e' h. verhódni, Székely szó. *Cserey Elek*.

Verebek' váluja, szülő tag. *Kállay' gyűjt.*

Vereó, nap. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Veres pénz: réz, kongó. Dunántúl. *Döbrentei*.

Veres selyem, veres pamut. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Veres - szilva, lószemű szilva. *Kállay' gyűjt.*

Veret, vedlik. Kemenesali szó. *Lévai László*. Veret a' marha, midőn tavaszkor szőrét változtatja. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.

Verhenyeges, vereses színű. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Verhenyős szín, vereses szín, vas rozsa - szín. Székely szó. *Szabó Elek*.

Vérhüdni, a' juh - nyáj mondatik, a' mikor felette megkergetik, ekkor a' füle' hegyén vért eresztéssel orvosoltatik. Székely szó. *Szabó Elek*. Megveszni a' disznónak 's juhnek, melly nyavalyát fülvágással orvosolják; sok futásból ered. Székely szó. *Ferenczi János*.

Vermés, a' halak' ivóhelye, hol rakáson mint a' csíkok együtt vannak. Más állatoknak egy helyregyült csoportja is **Vermésnek** mon-

datik, p. o. reá akadtam a' vadludak' vermésére. Szege-di szó. *Náty József*.

Vermés, vérrel teljes, tüzes, p. o. személy. Baranyai szó. *Tóbi Antal*.

Vernyákolni, Mihály uramat kiáltani, mondatik a' macskákról mikor bagzának. *Kállay' gyűjt.*

Vernyog, a' macska, mikor ellenségére visít. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Kiáltani mint a' macska. Palócz. *Szeder*.

Verőcze, felajtó pitvaron farostélyra, *Kállay' gyűjt.* Keskeny bemenet, szoros rés a' karfánál. *Matics Imre*.

Verőfény, Sonnenschein. *Beke' gyűjt.*

Versfutás, vesdit futni. egymást megelőzni igyekező futás. Székely szó. *Szabó Elek*.

Vérszipó, nadály, piócza. *Kállay' gyűjt.* Székely szó. *Cserey Elek*. *Ferenczi János*.

Vértán fusson el, Baracska, Fehér várm. Vasban így: a' tehenet a' vértál el-futotta, nyilván annyi mint, vértályog futotta el. *Dr. Horváth József*.

Vérte, ház' homloka. Barkó szó. *Hollók Imre*.

Vértelek, padon elzárt hely. Barkó szó. *Hollók Imre*.

V e r t t é j, mellynek a' vaját kiköpülték. Székely szó. *Szabó Elek.*

V é r t ö m l é s, vértömleni; éjjeli nyughatatlankodás. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

V e s e l l hess! ludat, tyúkot elüző szó. *Kállay' gyűjt.*

V e s e l k e d n i (neki), annyi mint: minden erejét valamire fordítani, p. o. neki veselkedék, még sem tudá azt a' hordót fölemelni. Székely szó. *Incze József.* Valamin erőlködni. Székely szó. *Gyarmathi.*

V é s k a, rosta - kéreg, a' mellybe a' sajtot bele nyomják. Székely szó. *Ferenczi János.*

V e s n y e g, azon fa, melly a' főfán keresztül eresztetik, és a' sajtó - orsónak felső része benne forog, — más vidékeken s a s-nak vagy kágyilló-nak nevezik. Göcsei szó. *Plándér Ferencz.*

V e s s ü n k, cseréllünk egyet. Székely szólás. *Kállay.*

V é s z l é s, vesszéből font gát vizüradaskora a' halaknak kiszorítására. Bodrogi szó. *Mindszenti.*

V e t é l k e d n i, vetni magát hogy másnál tehetősebb. Székely szó. *Gyarmathi.*

V e t é l l ő, melly az ontokot keresztül szövi a' mellyékfonalakon. Ezt hányja által 's meg vissza a' takács.

Székely szó. *Gyarmathi.* Szatmár vidéki szó. *Gáthy János.*

V e t e r n y e, vésernye. Székely szó. *Gyarmathi.*

V e t ő l l ő, azon fa eszköz, mellyel a' szövök a' fonalat egyik kezökből a' másikba átlökkik. Csikszéki székely szó. *Gegő Nicephor.* I. Vetéllő.

V e t ő z n i, veteményezni, vetni: Ormánysági szó, Baranyában. *Jeremiás Sámuel.*

V e t r i c s e, sült szalonnaleves étel. Székely szó. *Szabó Elek.*

V e t t e m: vetettem. Igy üttem, süttém, futtam: ütöttem, süttöttem, futottam helyett. Ormányságiak. *Jeremiás Sámuel.*

V e t t ü n k, palóczos, vetettünk helyett. *Szedér Fábian.*

V e t y e n g, hányódik 's vetődik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Fortuna sinistra iactari. *Beke' gyűjt.*

V e v e t t, vett. Igy vivett, tevett: vitt, tett. Ormányságiak. *Jeremiás Sámuel.*

V é z n a, csenevéz, nápicz. Mind a' három egyet jelentő tájszó, külön-külön vidékeken divatozó. *Matics.*

V i c s o g n i, szüntelen nevetni. Marczal melléki szó. *Aczady.* Nevetgélni. Bodrogi szó. *Mindszenti.* Innen:

Vicsogó idő, midőn majd nap süt, majd eső esik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Vicsori, vigyori, vigyorgó. Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Vicsorogni, nevetgélni. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Vicza, Éva. Palócz szó. *Szedes Félián.*

Vicczit vacczát háyni, fitymálni. Győr várm. *Czech János.*

Vidor, vidám, fröhlich. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*

Vido: Vid, Vitus; palócz szó. *Szedes Félián.*

Vigyítani, e' h. vegyíteni. Székely szó. *Ferenczi János.*

Vigyor, két egymáshoz szabott deszka, vagy padló között maradt, avagy támadt üreg-hasadék. Gücsei szó. *Pländer Ferencz.*

Vigyori, szüntelen nevető. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* I. Vicsori.

Vigyorogni, farkasmájból, álnok szívből kedvet mutatni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Vihar, viher, fergeteges zivatar. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Viheder, viher, zivatar, Gücsei szó. *Pländer Ferencz.*

Viher, vihetőr: zivatar. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Vihar, fergeteges zivatar. Ba-

TÁJSZAVAK.

laton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* **Vihér**, nagy fergeteges és szélvész eső zaj. Órségi szó. *Zakál György.*

Vihnye, kovács műhely, kivált a' cigányoké. Székely szó, Csikszékben. *Gegő Néphor.*

Vikotálódni, szóval köztölődni; deákosan: disputálni. Székely szó. *Ferenczi János.* Szót vitatni, debattiren. Innét: **Vikotálódás**, szóbeli vetélkedés, vitatás, Debatt. Székely szavak. *Incze József.*

Vikotolni, szóval vetekedni. Székely szó. *Buczy.*

Vilámodni, hajnallani, viradni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Villakés, villa, mellyel esznek. Ormánsági szó, *Jeremiás Sámuel.*

Villám, menykő; fulmen. Villám vágjon agyon. Gücsei szó és káromlás. *Pländer Ferencz.*

Villás, csépelést segítő férfi. Gömöri szó. *Hollók Imre.* Szalmát rázogatja a' nyomtató mellett. *Kállay gyűjt.*

Villa-szarvú, csákó szarvú. Székely szó. *Kállay.*

Villatenyér, olly kis rakás széna vagy szalma, mennyit egyszer villával elébb lehet vinni. Székely szó. *Incze József.*

Villogni, hirtelen ide'stova tekintetni; — gyanús, eláruló szemeket vetni. A' szilaj marha is villog, midőn ismeretlen, veres, fekete vagy kék ruhás embert lát. Szegedi szó. *Náty József*.

Villongani, veszekedni. Pávidéki szó. *Matics Imre*.

Villongó, nyughatatlan, félelmes; régen p. o. villongó világ vala, azaz, félelmes. Székely szó. *Szabó Elek*.

Vilója, e' h. viola. Székely szó. *Gyarmathi*. Ibolya, viola. Bodrogekői szó. *Mindszenti*.

Vinczellér, 1) szőlőmivelő, szőlővel bánó; 2) szőlőlevél rágó féreg. Székely szó. *Kállay*.

Vínkó, rossz selejtes bor. *Kállay gyűjt*.

Vintörgek, hányódom vetődöm. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Vinnyog, p. o. a' malacz, a' sárható kancza is, mikor a' maglóval találkozáva összeszagal. Székely szó. *Szabó Elek*. Száját csufosan vonogatja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*,

Viribelni, ugy inni mint a' veréb, többet elvesztegetni mint meginni. Pávidéki szó. *Matics Imre*. Iddogálni. *Kállay gyűjt*. Benne

vájni, benn fürdeni. Kemenesali szó. *Lévai László*.

Virics, a' pálinka' elsője a' főzésben, előcsepegése. Székely szó. *Buczy*. Fának a' forrása (tavaszkor). Gömöri szó. *Hollók Imre*. Első lejárása a' keverésnek, vagy alljbor; — a' második lejárás tisztállás, ennek az elejét hívják füstelésnek. Csíkban a' füstelés rezes; mint egy fertálynyi lejárás, melly a' pálinka-üstnek elveszi a' réz ízét; a' harmadik feltöltés Csíkban utó, a' gabona-pálinka pedig égett bor. Székely szó. *Kállay*. A' sert pálinkát, mikor elébb lejárattják, az első jártatás nevezetik virics-nek. Van nyir-virics 's egyéb virics is. Ha tavasszal a' nyírfát megvágják, az abból kijövő nedv nyir-virics-nek nevezetik. Székely szó. *Incz József*.

Virginálni, idétlenül kisgyermek - módra sirogatni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Virhudni, valamire rákészülve lenni., p. o. ugyan reá virhudt a' vígjátékba való menetel. Székely szó. *Ferenczi János*.

Virjad, e' h. virad (a' nap-palnak eljöttkor). Udvarhely széki szó. *Derzsi Mózes*.

Virrasztó, halottas háznál énekléssel 's beszélgetéssel töltött éjjelenzés. Sok helyeken a' mestereknek el kell járni virrasztóba. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Virrogás, processus. Székely szó. *Gödry*.

Viseányi, (palócz), viselni. *Szedes Fábán*.

Viskó, kised alacsony ház. Székely szó. *Incz József*. Kunyhó, [kalyiba. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*.

Visla, használtatik az ide 's tova futkosó, csélcsap. leányról is. Székely szó. *Ferenczi János*.

Vislatni, ki 's bényargalni. Székely szó. *Gyarmathi*. Hírnélkül, ide 's tova járogatni. Székely szó. *Ferenczi János*.

Visnye, (palócz), medgy. *Szedes Fábán*.

Viszálni, czérnát, madzagot, kötelet. Győr várm. *Horvát Endre*. Kettős fonálból czérnát eresztetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Tolna várm. *Csapó*. Szatmárvidéki. *Gáthy János*.

Viszálya, fonákja. Székely szó. *Kállay*. Tolna várm. *Csapó Dániel*.

Viszketeg, rüh. Szatmárvidéki szó. *Gáthy János*.

Viszkolódni, egy helyben

nehezen ülhetni, mint a' csintalan gyermekek. Székely szó. *Ferenczi János*.

Viszkora, ...? Szatmárvidéki szó. *Gáthy János*.

Viszlani, ön nyomát veszteni, p. o. itt vizlott meg a' nyúl; azaz, a' porkán mesterséges ugrások által kiszökdécselt rendes járásából. Székely szó. *Túry Ignác*.

Viszolyog, vonakodik. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond*. Fájdalmason csiklándik, érezhetően borsózik. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László*.

Viszos, mondatik a' fáról, midőn rétegei össze vissza nyúlnak, 's hogy simára gyalultathassék, többszer meg kell a' gyalulást fordítani. Göcsei szó. *Pländer Ferencz*. Balaton melléki. *Horváth Zsigmond*.

Viszsa van, hátra van. Ormánsági szó, *Jeremiás Samuel*.

Visztér, sovány, száraz természetű. p. o. leány. Székely szó. *Ferenczi János*. Ösztövé, sovány, husatlan p. o. gyermek. Székely szó. *Incz József*.

Vita, szóváltás, szóbeli harc. Kemenesali szó. *Lévai László*. Gömőri szó. *Hollók Imre*.

- Vitálokodom**, zsertelődöm. Kemenesali szó. Vas. várm. *Lévai László.*
- Vitán járni**, véletlenül keresztül menni. Székely szó. *Ferenczi János.*
- Vitorla**, lepedő mellynek árnyéka alatt a' gyermek nyugszik. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Vityilló**, viskó, kunyhó. Alföldi szó. *Matics Imre.*
- Vívna** (a' halák), ivatnak, fajzanak; innen halvívás. Székely szólás. *Kállay.*
- Vizenyőshely**, mocsáros. Székely szó. *Kállay.*
- Vizóttafa**, viz áltáljárta fa. *Kállay gyűjt.*
- Vizre-vinni**, bolonddá tenni. *Kállay gyűjt.*
- Vodér**, tokmány. Ormánási szó, *Jeremiás Sámuel.*
- Vodka**, vadka, gyenge pálinka. Barkó szó. *Hollók Imre. Palócz, Szeder Fábán.*
- Vonaglani**, haldoklani. Barkó szó. *Hollók Imre. Palócz, Szeder Fábán.*
- Vonagni**, vonaglani. Székely szó. *Cserey. Elek.*
- Vonítósra kötni**, azaz úgy, hogy egyik szálát megvonva, megoldják; mondják a' Székelyek. *Ferenczi János*
- Vonó**, hegedűhez, nyirettyő. *Kállay gyűjt.*
- Vonyár**, állott, magát megvont, fanyar p. o. vonyár ízű bor. Órségi szó. *Zakál György.*
- Vonyigó**, széna-vonó vas horoggal. *Kállay gyűjt.*
- Vonyogó**, szénát vagy szalmát a' kazalból huzó kampós vas. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Pápai-déki. Matics Imre.*
- Vorczog**, varczog, midőn a' gabonával összeőröltött holmi apró kövecskék; az ilyen lisztből sült kenyeret rágván, fogunk alatt megakadnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond. Beke gyűjt.*
- Vorsolni**, e' h. voksolni. Gömörben. *Hollók Imre.*
- Votyorászni**, vatorászni, vajakálni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Vouna**, (palócz) e' h. volna. *Szeder Fábán.*
- Vőféj**, nem vőfény: Hochzeitbitter. Székely szó. *Incze József.*
- Vörönty**, fattyú. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*
- Vörsök**, varsa fiok. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Z.

Zabakolni, zavakolni; a' vizet zagyválni, p. o. a' ló a' lábával. Vas várm. *Dr. Horváth József.*

Zabátt, jó testben lévő kővér ember vagy marha. Göcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Zábé, kapu-zábé, annyi mint Háromszéken a' kapu-láb azaz: kapu-félfa, melly némmel helyeken kapubálványnak mondatik. Maros és Udvarhely széki szó. *Derzsi Mózes. Incze József. Kapufél, kapu-oldal. Székely. Gyarmaszi.*

Zabgyermek, fattyú. Barkó szó. *Hollók Imre.* Fattyu kölyök. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zabli, fattyu gyermek. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zabló, abrakos válu, abrakos láda. Kemenesali szó, *Lévai László.* Gömőri szó. *Hollók Imre.*

Zabukolni, zavakolni, vizet valamelly eszközzel lökve megzavarni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zádokfa, a' régi pogány világban szent fa, istenek' fája; azután a' kereszt-

tyénségben is sokáig szent árnyéku fa, a' minthogy ma is sok helyeken a' zádok fák állanak a' templomok mellett, messze kiterjedő ágaik nagy árnyékot tartanak; ennek fájából készítették rég a' vért áldozó szent kelyhek v. csészék is. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zag, e' h. szag. Sopron várm. *N. A. Kiss Sámuel.*

Zagyva, csaviszka bor, melyet vízzel megházasítanak, császkálnak. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zaha, nyelögege - égetés (pyrosis). Szegedi szó. *Náty József.*

Zajlani, sajlik a' Tisza v. Maros, t. i. midőn jegel. Szegedi szó. *Náty József.*

Zajogni, lármázni. Székely szó. *Kállay.*

Zákályos, sütetlen kenyér. Barkó szó. *Hollók Imre.*

Zákány, összeverődött p. o. bor, ser, viz. Székelyszó. *Ferenczi János.* Zavar, seprő, salak a' folyókban. Székely szó. *Túry Ignác.* Tiszta vízben a' folt v. mocsok, melly leülepedik 's ha megmozgatják] a' vizet, felülker ekedik; in

- nen Zákányes víz. Székely szó. *Kállay*. Sűrű élesztő forma tisztátalanságnak moslékja. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Zákás**, zsenzés, csopákás; kenyérről mondatik, ha nem jól sült ki. *Matics Imre*.
- Zakatolom**, zörgetem. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Zaklatni**, meghajtani erősen a' lovakat. *Kállay' gyűjt.* Haszontalanul kergetni. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Zakota**, össze vissza hányt vetett sokféle portéka a' hámban; innen mondják az illetén portékákról: **zakotás** a' ház, azaz, tele van mindenféle portékákkal. Székely szó. *Szabó Elek, Ferenczi János*.
- Zakurálni**, az adósság' lefizetését sürgetni. *Badrogközi* szó. *Mindszenti*.
- Zalámbolni**, tekeregni, ide 's tova járkalni. Balaton melléki szó. *Horvát Zsigmond*. Bódult fővel haszontalanul kalászolni. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Zamáncz**, szománcz. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Zamat**, valamiñek ize, p. o. a' boré. Pápa vidéki szó. *Matics Imre*.
- Zángó - harang**, ökörre való nagy bután hangzó kolomp v. harang. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Zanót**, pázsint. Székely szó. *Cseréy Elek*. Elszáradt gyep. *Matics Imre*.
- Zanotos**, neszes, bortól hevült. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Záp**, egy íz a' szekérben. Szatmár vidéki szó. *Gáthy János*.
- Zapora**, zápor, szapora. Székely szó. *Gyarmathi*.
- Záporzkodni**, neki záporzkodni, megboszonkodni, Marczalmelléki szó. *Aczady*.
- Záptikmony**, záptojás. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Zargatni**, kergetni. Ormánsági szó, *Jeremiás Samuel*.
- Zászpa**, balhaff. *Kállay*.
- Zátony**, fővény - torlat nagy folyón, *Kállay' gyűjt.*
- Zatvarkodom**, pörlekedem, veszekedem. Kemenesali szó. *Lévai László*.
- Zavadzálók**, láb alatt hentergek v. fetrengék. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.
- Závár**, fazár, ajtókilincs. *Barkó* szó. *Hollók Imre*. *Palócz*. *Szedér Fábán*. Fanár, melly a' szőlőhegyeken a' zárt pótolja ki. Göcseiben erősen és mesterségesen el tudják készíteni. Göcsei szó. *Plánder Ferencz*.
- Zavara**, hasogatott fenyőfa kert. Székely szó. *Buczy*. Összehábitott fenyőszál. Székely

- kely szó, Csíkszékben. *Gegő Nicephor*. Egy olyan kert, melyet a két karok közül kihúzván, vévén a' deszkát, vagy más hasított lapos fát, le lehet hanni, kapu helyett való. Csíkszéki székely szó. *Farkas hadnagy*.
- Závozva**, oldalasan. *Barkó* szó. *Hollók Imre*.
- Zegernye**, zivatar, veszes idő, havas eső. *Kemenesali* szó, *Vas várm.* *Lévai László*.
- Zegernyés**, fergeteges idő. *Balaton* melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Zeherre**, ... (makrancos!)? *Matics Imre*.
- Zeke**, kankó, v. szürkőpenyeg; *Kászonban* czedele, *Gyergyóban* és *Udvarhelyen* szokmány. Székely szó. *Kállay*. Juhgyapju' vastag fonalából szőtt durva posztóból készített felső öltözet; neveztetik némelly helyeken *Czedelének* is; *Udvarhely* széken ugyanannak neve *Szokmány*, másutt *Erdélyben* *Czondra*, és bizonyos helységekben *Darócz* név alatt ismeretes. Székely szó. *Derzi Mózes*. *Czondra*, ködmön; más a' szúr. Székely szó. *Tury Ignác*, *Ferenczi János*. *Térdig érő* szúr. Székely szó. *B. Lakos*.
- Zelegor**, veszekedő részeg ember. Székely szó. *Szabó Elek*.
- Zelletség**, atyafiság. Székely szó. *Gyarmatki*.
- Zenezuna**, ok nélkül való csevegés. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Zengezunga**, sok apró baja, része, utána - járása valamelly dolognak. Székely szó. *Kállay*.
- Zernya**, szürke macska. *Balaton* melléki szó. *Horváth Zsigmond*.
- Zihálni**, elfáradás után erősen, 's nagy lélekzetet venni. *Zihál* a' kehes ló. *Szegedi* szó. *Náty József*. Nehezen szakadozva lélekzeni. *Göcsei* szó. *Plánder Ferencz*. Szaporán lehelni a' fáradás miatt. *Kállay* gyűjt. Fuldogni, midőn a' rossz melyű ember' lélekzése' zaja hallatszik. *Balaton* melléki szó. *Horváth Zsigmond*. *Tolna várm.* *Csapó*.
- Zihar**, zivar, zivatar. *Csíkszéki* székely szó. *Gegő Nicephor*. Égiháború, a' ziharnak dűhe. Székely szó. *Túry Ignác*.
- Ziliz**, málvá. Székely szó. *Ferenczi János*.
- Zimforus**, képmutató. Székely szó. *Cseréy Elek*.
- Zimore**, egy csoportban sokaknak egyik a' másikával

- való zsibongása. Székely szó. *Ferenzi János.*
- Zobony**, lásd: **zubony**; könyökig érő ujjas ruha. *Kállay' gyűjt.*
- Zó dé**, mohó, zabáló, ételben 's italban telhetetlen. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Zofó v. bitó**, kendert lábba! törő eszköz. Barkó szó. *Hollók Imre.*
- Zokony**, sértő, szomorító. Zokony szavak. Szegedi szó. *Nátly József.*
- Zomogy' alja**, 1. Rag' alja. Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*
- Zomok**, zömök, Székely szó. *Gyarmathi Sámuel.*
- Zongó-dongó**, húst békőpő légy. Gömőri szó. *Hollók Imre.*
- Zordon**, 'mordtekinetű. *Matics Imre.*
- Zölöp**, malomgátnál levert czövek, gerenda. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Zömöcskös**, tömött vastag test-alkotású ember, vagy marha. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
- Zömöcskülni**, erősen rázogatva letünni. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*
- Zöpögni**, sirás közben fájdalmas hangokat ejteni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Zubbon**, rokolya, gyermeki felső ruha. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Zubony**, asszonyi felöltő, a' melly csepűvel ki van béllelve. Baranyai szó. *Tóbbé Antal.* Posztóból vagy egyéb gyapju-anyagból készült, az egész testet befedő, bő szoknya-formájú haczukája a' férfi gyermekecskéknak. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*
- Zúgó**, olyan hely, mellyen a' malmoknál a' fölösleges vizet elereszthetni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Zupálom**, hangosan ütöm, pufálom. Kemenesali szó. *Lévai László.* Megverem. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Zupogás**, a' csép' nesze. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Zuvat**, mikor valamely ellopott portéka valakinél megtaláltatván, arra bizonyít, hogy mástól p. o. Pukától vette, 's Pukához mennén ez ismét urát adná hol vette. — 'S így mind addig vinni a' puhatolást, míg valakin feneklenék a' dolog és a' lopó kikerekednék; innen zuvatra menni, v. vinni a' dolgot, a' már leírt módon cselekedni. Székely

szó és szólás. *Szabó Elek*.
 Rágalmazás. Székely szó.
Buczy. Hírharang, fecse-
 gő. Csikszéki székely szó.
Gegő Nicephor. Elébb adás,
 utasítás. Székely szó. *Kál-
 lay*. Colloquium, in quo ali-
 eno honori detrahitur. Szé-
 kely szó. *Szabó József*.
Zu v a t o l n i, elébb adni,
 utasítani. Leginkább a' lo-
 páskor használják az in-
 quitásban, hogy urát adja, hol
 vette a' gyanús marhát, vagy
 más portékát. Innen —
Zu v a t l á s, szóhordást is
 tesz. Székely szó. *Kállay*.
Zu v a t o s, szavattyus. Szé-
 kely szó. *Cserey Elek*.
Zu z m o r a, hóharmat, fákön
 megfagyott gőz. Balaton mel-
 léki szó. *Horváth Zsigmond*.
 Pápa vidéki. *Matics*. Fagyos
 harmat fákön és füveken,
 dér; — mondják máskép:

hóharmat. Göcsei szó.
Plánder Ferencz. Zuzmora,
 nem zuzmaráz, lásd: Hóhar-
 mat. Innét:
Zu z m o r á s o d n i, Székely
 szó. *Inczé József*.
Zu z o r k a, zuzott tészta,
 mellyet levesbe szoktak ten-
 ni. Göcsei szó. *Plánder Fe-
 rencz*.
Zu z z a, Magen (a' szárnyas
 állatoknál); péld. „hamis
 a' zuzzád.“ Győr várm. *Czech
 János*.
Zü b ö r ö g n i, . . . ? *Gáthy*.
Zü l l e d t, élemlült, meglett
 koru ember. Balaton mellé-
 ki szó. *Horváth Zsigmond*.
Zü l l ö m, vénhedem, az öreg-
 ség felé közelitek. Kemenes-
 ali szó. *Lévai László*.
Z ü r b ö l ö k, hörpölök.
 Székely szó. *Gyarmathi*.
 Tolna várm. Szürcsölök.
Czapó Dániel.

Zs.

Zs a b r á k, montlis zsák a'
 katonáknál. Kemenesali szó.
Lévai László. Szathmár vi-
 déki. *Gáthy János*.
Zs a j t á r, e' h. sajtár. Szath-
 már vidéki szó. *Gáthy János*.

Zs á k o l n i: 1) tölt zsákokat
 hordani p. o. malomba, pad-
 lásra; 2) megsákolni vala-
 kit, megtrezsákolni, megpu-
 fálni. Pápa vidéki szó. *Ma-
 tics Imre*.

Zsalyogni, (mondatik a' fogról)! Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsámiska, pép, forró vízbe kevert liszt. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zsámoly, németesen: sámedli. Alföldi szó. *Matics Imre.*

Zsana, zsémbes asszony. Székely szó. *Gyarmathi.*

Zsanu...! Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsarátnag, tüzes hamu. Szathmár vidéki szó. *Gáthy János.*

Zsarmolni, ostromlani, zsarolni. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsarolni: kunyorálni, kéréselni. *Kállay gyűjt.* Valamit kényszerítve, erőtetve kérni. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Szathmár vidéki. *Gáthy János.*

Zsaszag: nyárs, pizskafa. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Zsaszak: mutató újj. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Pizskafa. Ormánási szó. *Jeremiás Sámuel.*

Zsebelni, zsebeit megtölteni, tömni. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zsébre, szájfájás a' gyermekeknél. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zséfő, zséter, fejd kánna. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*

Zsegenye, erecske, kised

fok. Szegedi szó. *Nátly József.*

Zsellér, a' kinek van tulajdon háza. Barkó szó. Rónyon ellenben: ház nélküli lakozó. *Hollók Imre.*

Zsellészék, nagy hátszék. Alföldi szó. *Matics Imre.*

Zsémbelogni, a' nehéz betegség által elgyengült tagok' erőtlensége miatt nehezen kedvetlenül járni, — mégis hosszas betegségben úgy sinlődni, hogy a' beteg gyógyulást nem reménylhet, sem meg nem halhat. Gőcsei szó. *Pländer Ferencz.*

Zsémbelődik, veszekedik. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zsémbelődő, magában örökké szugolódo bajos ember. Székely szó. *Szabó Elek.*

Zsémbes, morcs, kedvetlen, beteges ember. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Tolna várm. *Csapó.*

Zsemlyés, kenyérsütő, pék. Baranyai szó. *Tóbi Antal.* Székely. *Kállay.*

Zsendéj, nem zsindej.

Zsendéjes, nem zsindejes.

Zsendéjezni, nem zsindejezni. Székely szavak. *Incze József.*

Zsendicze, juhtejsavó. Székely szó. *Kállay.* Meleg savós édes orda. Székely szó. *Szabó Elek.* Juh téjből való

ital. Gömöri szó. *Hollók Imre.*

Zsenge, gyengéd; tener; zsengeje valaminek, annyi mint első gyümölcse. *Matics Imre.*

Zsengés, zákás, czopákás; a' kenyérről mondatik, ha nem jól sült ki. *Matics Imre.*

Zsertelődöm, viszálokodom, pörlekedem, háborgokodom. Kemenesali szó, Vas várm. *Lévai László.* Tolna várm. *Csapó Dániel.*

Zsérült, 1) agyon részegült, a' ki fenn tud ugyan lenni, de már nem ihatik; 2) sórtartó faedény; 3) fejőke. Kemenesali szó. *Lévai László.*

Zséter, fejtő sajtárka, egyfüles. Vas várm. *Dr. Horváth József.* 1. *Zséfő.* Kemenesali szó. *Horváth Zsigmond.*

Zsiba, fiatal liba. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.* Baranyai. *Tóbi Antal.*

Zsibajkódn, zsibongani, lérmázni. *Kállay' gyűjt.* Ormánsági szó, *Jeremiás Samuel.* Tolna várm. *Csapó.*

Zsibár, sovány, idétlen; se beteg, se egészságes. Szegedi szó. *Náty József.*

Zsibárus, ócska elavult holmikkal kereskedő. Pápavidéki szó. *Matics Imre.*

Zsiborogni, p. o. a' vér a' senyvedt (semedt) tagba.

Örségi szó. *Zakál György.*

Zsibrák, zsobrák, fűsvény, zsubrák, Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*

Zsidedcz, magas mart alatti lakhely. *Zsider* napnyugoti Persiában egy vidék. — Székely szó. *Szabó Elek.*

Zsiger, barom v. juh aprólék, u. m. tüdeje, mája, szíve, gégeje, és feje. Szegedi szó. *Náty József.*

Zsigora, bizonyos összekuczorító nyavalyája a' kutyáknak; így: *zsigorás.* Székely szó. *Túry Ignác.* *Ferenczi János.*

Zsikora, tepertő. Szatmárvidéki szó. *Gáthy János.*

Zsilip, malom kerék' váluja, mélység. Kemenesali szó. *Lévai László.* A' malomra menő viz' deszkapadlása. Székely szó. *Ferenczi János.* Csatorna, melly a' gátról a' vizet a' malomkerékre viszi 's önti. Székely szó. *Túry Ignác.* Vas várm. *Dr. Horváth József.* Malomkerekek' köze, mellytől a' vizet leeresztő farekesz által elfoghatni. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidéki. *Matics Imre.*

Zsimár, fűsvény. Baranyai szó. *Tóbi Antal.*

Zsimb, zsemb: das. Hausen. Innét —

Zsimbelni, zsembelni: hansen. Továbbá —
Zsimbes, der immer hauset. Ezekkel: zsimb, zsimbelni, zsimbes — inkább élnek, mint ezekkel: zsemb, zsembelni, zsembes. Székely szavak. *Incze József.*
Zsinákolni, ...? Szathmárvidéki szó. *Gáthy János.*
Zsinár, csaló nagy cigány. Zsinár ember. Szegedi szó. *Nátly József.*
Zsinat, nesz, lárma. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.* Pápa vidékén a' zsidó imádságot is így hívják: zsinathás, zsidó templom. Annyit is tesz mint Synodus. *Matics Imre.*
Zsinatolok, lármasok, neszések, kiabálok. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Zsimbelgek, betegeskedem. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Zsinczicza, (palóc), túrós savó, zsendicze. *Szeder Fábián.*
Zsiók, vízi, réti mogyoró. Szegedi szó. *Nátly József.*
Zsiramát, e' h. zsiradék. Székely szó. *Ferenczi János.*
Zsirka, kisütött szalonna-szelet. Göcsei szó. *Plánder Ferencz.*
Zsisku, sisku, zsiszik. Őrségi szó. *Zakál György.*
Zsizsék, gabonába esett fereg. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Zsizsi, zsiszil tűz, mele-

gedj; mondják a' kis gyermeknek. *Kállay' gyűjt.*
Zsobrák, zsubrák, fősvény. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Zsombék, l. Handzsék.
Zsombor, szakasztó véka, vagy kenyér szakasztó kosár. Kemenesali szó. *Lévai László.* Kis szalmavéka. *Beké' gyűjt.* Vas várm. *Dr. Horváth József.*
Zsomborog, kunyorál. Győr várm. *Czecá János.*
Zsompör, szakajtó-véka. Pápaidéki szó. *Matics Imre.* l. Zsombor.
Zsongáta, oltott birkatéjnek savaja. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Zsendicze, turós éték. Kemenesali szó. *Lévai László.*
Zsotár, zsejtár, faedény mellybe fejni szoktak. Gömöri szó. *Hollók Imre.* l. Sajtár.
Zsödör, az orsó torka zsödri a' fonalat, össze pödri. Győr várm. *Horvát Endre.*
Zsömök, nem zömök. Székely szó. *Incze József.* Zomok. Székely szó. *Cserey Elek.*
Zsörtölődés, az összezördült házasok közti perlekedés, civakodás. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
Zsurálni, temondálni, összebeszélgetni, v. valakiről

- rosszúl szólani. Székely szó.
B. Lakos.
- Zsubrák**, fősvény. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Zsufánka**, vizmerő vas kánál. Palócz, *Szedér Fábrián.*
- Zsugori**, zsubrák, fősvény, szűk markú. Kemenesali szó. *Lévai László.* Tolna várm. *Csapó.* Székely. *Kállay.* Gömői szó. *Hollók Imre.*
- Zsugorkálom**, gyűjtöm, csomóra verem, rakom. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Zsukotolok**, a' más fülibe puzmogva valamit szólok, sugok. Székelyszó. *Gyarmathi.*
- Zsúp**, rozs-szalmából kötött kéve. Székely szó. *Szabó Elek.* Kicsépeelt kirázott 's egybekötött szalma. Bundstroh. Székely szó. *Kállay.* Kemenesali. *Lévai László.*
- Zsupolni**, szalmával fedni; innen —
- Zsupozás** v. **zsupolás**, a' gabonát egybekötött kévében csépelni, mikor szorgos a' delog; megzsupolni
- aunyt is tesz mint megverni. Székely szavak. *Kállay.*
- Zsurmóka**, zuzorka, morsóka, levesbe hányt tészta, nagyon közönséges étel' neve. Balaton melléki szó. *Horváth Zsigmond.*
- Zsurmolni**, morzsolni — p. o. kukoriczát a' csutkákrol, vagy földet kenyeret, tésztát 's egyéb effélét apró darabkákra dörzsölni; innét —
- Zsurmolka**, morzsolka, levesben az apró darabkákra zúzott vagy reszelt tészta. Pápa vidéki szó. *Matics Imre.*
- Zsurolni**, dörgölni. Kemenesali szó. *Lévai László.*
- Zsuvat**, elébb való tudakozódás; p. o. lovat zsuvatra bocsátani, azaz: elébb vinni azoknak, a' kiknek kezeken megfordult, míg végre az ellepón vagy urát adni nem tudón megfeneklik. Székely szó. *Ferenczi János.* I. Zuvat.

Igazítás: Szeleberdi szó alatt 343 lap. első hasáb 6 sor alul: Szeberdi helyett olv. Szeleberdi.

- **EGGENBERGER JÓZSEF** 's minden más hiteles könyvárosnál a' hazában kaphatók az akademiának következő legújabb nyomtatásai:

MAGYAR ÉS NÉMET

Z S E B S Z Ó T Á R.

KÖZRE BOCSÁTJA

A' M. TUDÓS TÁRSASÁG.

Első vagyis *magyar-német* rész, VIII és 792 lap. írópapíron 3 for. postapap. 3 for. 30 kr. cp.

Második vagy is *német-magyar* rész, IV és 846 lap, írópapíron 3 for. postapap. 3 for. 30 kr. cp.

RÉGI MAGYAR NYELVEMLÉKEK

kiadta

A' M. T. TÁRSASÁG.

Döbrentei Gábor' felügyelése alatt. Első kötet, összesen 493 lap nagy 4rétben, nyolcz könyomattal. Velinen, kemény táblába kötve. 7 ft, vászonba borítva 7 ft. 10 kr. cp.

A' MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG' ÉVKÖNYVEI. Harmadik kötet. Összesen 666 lap. n. 4rétben tiz aczél-, réz-, és kő-metszettel. Színezett velinpéldány' ára 8 fr., színezetlen postapap. péld. 6 fr. cp. (I. kötet 6 fr. és 4 fr. 20 kr. II. kötet 7 és 5 fr.)

Első OKTATÁSRA SZOLGÁLÓ KÉZI KÖNYV, vagy is a' legszükségesebb tudományok' összesége vallási különbség nélkül stb. Első rangu pályamunka. Irta *Edvi Illés Pál*. Második bővebb kiadás. *Első kötet*. Közhasznu olvasókönyv. Írópap. 36 kr. nyomt. pap. 30kr. cp. *Második kötet*. Számvetés-, időszámlálás-, természet-, egészség tudomány és földleírás, Magyarország' abrossával. Írópap. 48 kr. nyomt. pap. 40kr. *Harmadik kötet*. Gazdaság, történet, törvényt-és nyelv-tudomány. Egy szépírási példánnyal. Írópap. 48 kr. nyomt. 40 kr. cp. A' háromdarab egy kötetben írópap. 2 ft. nyomt. pap. 1 ft. 40 kr. cp.

VEZÉRKÖNYV AZ ELEMI NEVELÉS ÉS TANÍTÁSRA, vallási különbség nélkül stb. Másodrendű pályamunka. Irta *Warga János*. *Első köt.* Az elemi nevelés' alapvonatjai, fali olvasó táblákkal együtt 50 kr. cp.

Második kötet: Az elemi tanulmányok' alapvonaljai. Magyarország' földképével 's írásmintákkal, kötve 1 f. 12 kr. Fali ABC és olvasó táblák prof. *Warga Jánostól*. 20 kr. **MAGYAR HELYESÍRÁS' és SZÓRAGASZTÁS' főbb szabályai.** A' m. t. társaság' különös használatára. Harmadik kiadás. 10 kr. cp.

RHETORICAI és AESTHETICAI LECKÉK. Blair Hugo után! *Kis János*. Első kötet postapap. 2 for. nyomt. pap. 1 fr. 40 kr. cp.

A' MOLDVAI MAGYAR TELEPEKRŐL. A' m. tud. academia elébe terjesztve P. *Gegő Elek*. I. tag által. Moldvaország' földképével együtt postapap. 1 fr. 40 kr. nyomt. pap. 1 fr. 20 kr. cp.

UGYAN OTT TALÁLTATNAK:

NYELVTUDOMÁNYI PÁLYAMUNKÁK. Kiadja a' m. t. társaság. *Első kötet.* I. A' magyar nyelvbeli ragasztékok és szóképzők. Irta *Csató Pál*. Első rangú jutalomfelelet. II. A' magyar nyelv' szóalkotó 's módosító ragainak nyelvtudományi vizsgálata. Irta *Nagy János*. Másodrangú jutalomfelelet. X és 176 lap. Budán, 1834. Nagy 8 rét. kötve postapap. 54. kr. középpap. 40 kr.

PHILOSOPHIAI MŰSZÓTÁR. Közre bocsátja a' m. t. társaság. VIII és 212 lap. Budán, 1834. Nagy 8rét. kötve 40 kr.

MATHEMATICAI MŰSZÓTÁR. Közre bocsátja a' m. t. társaság. VIII és 120 lap. Budán, 1834. Nagy 8rét. kötve 20 kr.

HORATIUS' LEVELEI. Fordítá *Kis János*. Az eredeti textussal Döring szerint, 's Wieland' magyarázó jegyzeteivel, *Kazinczy Ferencz* által. 459 lap. Pesten, 1833. n. 8. Postapap. kötve 2 for. 15 kr.

ROMAI CLASSICUSOK magyar fordításokban. Kiadja a' m. t. társaság. Első kötet. C.C. Sallustius' épen maradt minden munkái. Magyarra *Kazinczy Ferencz*. 256 l. Budán, 1836. n. 8. kötve 2 ft; köz. pap. 1 ft. 30 kr.

— — **Második kötet.** M. T. Ciceróból beszédek, levelek, és Scipió' álma. Ford. *Kazinczy Ferencz*. 226 lap. Budán, 1837. n. 8. kötve 1 ft 36 kr., köz. 1 fr. 12 kr.

KAZINCZY FERENCZ' eredeti munkái. Első kötet. Poetai munkái, XIX és 305 lap. Budán, 1836. n. 12 rét. kötve postapap. 1 ft 36 kr., nyomt. pap. 1 ft. 12 kr.

MAGYAR JÁTÉKSZÍNI JUTALMAZOTT FELELETEK, a' m. tud. társaságnak ezen kérdésére: „Miképen lehetne a' magyar

- játékszint Budapesten állandóan megállapítani? (Fáy Kállay és Jakab' feleleteik). VI. és 106 lap. Buda, 1834. Ára közép pap. 36 kr. Postap. 48 kr.
- EREDETI JÁTEKSZIN.** Kiadja a' m. tud. társaság. Eddig 6 kötet, 3 fr. 57. kr. (Árultatnak külön is.)
- KÜLPÖLDI JÁTEKSZIN.** Kiadja a' m. t. t. Eddig 13 kötet, 6. fr. 44 kr. (Egyenként is).
- PHILOSOPHIAI PÁLYAMUNKÁK.** Kiadja a' m. t. társaság. *Első kötet.* Almási Balogh Pál' felelete a' m. t. t. ezen kérdésére: „Tudományos művelődésünk' története idősza-konként mit terjeszt elénkbe a' philosophia' állapotja iránt; és tekintvén a' philosophiát, miben 's mi okra nézve vagyunk hátrább némelly nemzeteknél? XVI. és 211. lap. Budán, 1835. n. 8rét. kötve postapap. 1 ft. közép pap. 45 kr.
- FENYÍTŐ TÖRVÉNYSZÉKI MAGYAR TÖRVÉNY.** Irta *Szlemenics Pál.* 230 lap. Budán, 1836. n. 8r. kötve 1 ft. 12 kr.
- TERMÉSZETTUDOMÁNYI PÁLYAMUNKÁK.** Kiadja a' m. tud. társaság. *Első kötet.* A' magyarországi pokolvar, annak természet, okai, óvó és gyógymódjai. Dr. *Topperczer Tamás'* és dr. *Csorba József'* első és másod rangú jutalomfeleleteik. Budán, 1837. n. 8. Öszvesen 160 lap. kötve 48 kr.
- A' FELSŐBB ANALYSIS' ELEMEL.** Irta *Györy Sándor.* Első füzet. 124 lap. Budán, 1836. n. 4rétben. Szép nyomt. pap. és kötve 1 ft. 30 kr.

FOLYVÁST ELŐFIZETHETNI

az academia' folyóiratára is, illy cím alatt:

T U D O M Á N Y T Á R.

KÖZRE BOCSÁTJA

A' M. TUD. TÁRSASÁG.

Egy évi folyamatt' ára rajzokkal 4 ft. velinen 6 ft. cp.

☞ 1839-től kezdve 12 havi füzetben ára 5 ft. velinen 6 ft. 30 kr. cp.

240/P98

M1805

48

This book should be returned to
the Library on or before the last date
stamped below.

A fine is incurred by retaining it
beyond the specified time.

Please return promptly.

2224.213

Magyar tájszotar.

Widener Library

003494396

3 2044 086 545 779